UVA. BHSC. IyR_056

2352

ク-4

Y56

UVA. BHSC. IyR_056

302

56

UVA. BHSC. IyR_056

UVA. BHSC. IyR_056

THEODORI GRAECI THESSALONICENSIS AD NICOLAVM QVINTVM. PONT. MAX.

Quam magna exultare leticia possint homines nostræ ætatis pater sanctissime non abscens nũc: ut tpe elapso: relatũ accipio: sed iam ãnum apud te manens: rerum ipsaꝝ experimento: plene intelligo. Quod. n. soluꝫ uetus illa & laudata platonis sententia remedio urbibus futuꝝ permutis ac uariis detrimentis laborantibus asserit nostris his tẽpibus certe uideo contigisse. Quod. n. tu: qui summis phylosophus semp fuisti: sũmus princeps creatus es: præclare actum iam ẽ: quod uir doctissimus ille futuꝝ affirmat cuꝫ aut phylosophus regnare: aut rex phylosophari incepit. Quippe nũ carma: quæ per italiã europamq; totã seuiebant: penitus cõquiescunt: & mars furens ille uinculis tuæ cohercetur prudentiæ. Omnisq; interse gentes reconciliatæ: pace tranquillissima: ex tua opera: tuisq; consiliis: perfruunt: & clarissima quietis munera: id est studia litteraꝝ: quæ diu turna bella eripuerunt: tuo põtificatu reflorescere pulcherrime icepere. Pacẽ nãq; ipsã abs te fundatã ueluti quãdã plantã flores eiusmõi: atq; fructus abunde sequunt: & urbes italiæ oẽs nunc litteraꝝ ornamẽtis exhilarant: cõ prius orbatæ: deformes: & ueluti lugubri quadã ueste indutæ: modo uiduaꝝ degebant: cõsistũt: nunc: augẽturq; maiorẽ i mõꝫ cetus phylosophorum: oratoꝝ: poetaꝝ: deniq; professoꝝ omnium liberalium artium: & excitantur: miꝝ in modũ ingenia hominũ te auctore diue nicolaæ: qui non solũ tua tempora pacata sic reddidisti. Veꝝ etiam cuiq; suæ uirtutis laboriosq; magnifice proponis. Nõ. n. tu pecunias conseruandas inutiles censes: sed assidue queq; large distribuis: & diuitẽ sic te opinaris: si tibi pecuniæ usui sint: si summa liberalitate laudẽ tibi cõparas immortalẽ. Nec tu auꝝ ad cẽdẽdos exercitus sumptitas: ut non nisi sanguinolenta manu calicem diuini sanguinis labiis admoueas tuis. Sed sessa oppida reficis: templa condis: omne litterarum genus: ut pulchre uigeat: facis: quæ pauperibus inopiam reddant leuiorem animo largiris. Omnia denique laudabiliter statuis: quibus felicitas publica: cunctis mortalibus contingere possit. Sed nihil clarius: nihil sanctius: nihil denique humanæ uitæ commodius: quam ea tua cura: & diligentia: qua litteræ florent: & homines plurimi docti eruditique euadunt. Quaq; doctis nihil omnino deest: quod uel honoris: uel pecuniæ consequi debeant. Qua in re peculiarem profecto laudem illam queq; tibi reddere licet: quod non solum uolumina omnia: quæ lingua latina præbere possit: summa cum diligentia collegenda: & usq; a barbaris ultra aquilonem degentibus: conquirenda magno cum sumptu: curas. Sed etiã græcorum numerosa opera cõuertenda in latinum sermonem percenses. Idq; tanto cum desiderio agis: ut breui pauci uix libri insignes restent linguæ

UVA. BHSC. IyR_056

illius qui latine legi non possint. Orem perutilez: & sūmo pontifice dignā. Hæc enim: ut homines eruditos: omniq; barbarie perpurgatos reddere pōt ita etiam humaniores: iustioresq; reddat necesse est. Hæc tuas bibliothecas summe princeps: non paucis quibusdam iudeoꝝ libellis: ut de pthoæmeo philadelpho scribitur: se plurimis amplissimisq; græcoꝝ codicibus gentis nobilissime omniq; litterarum genere præstantissime facit pleniores. Quo circa ratione optima bibliothecas istas: quæ tantum luminis afferant: linguæ latinæ: tantumq; utilitatis præstent hōinibus: thesauros longe meliores illis existimari oportet. quos pōtifices quosdam semper custodisse: modoq; colchidici illius draconis: absq; ulla utilitate super eis assidue inuigilasse accepimus. Quæ eū ita sint: te iure optimo fundatorē quietis auctorēq; aurei cuiusdam seculi non solum quirites uerum etiam omnes europæ incolæ appellāt & summis laudibus extollunt: & honoribus perinde ac deū in terris alterū prosequuntur. Sed hæc quanq; plenius explicare magnopere cupio clementissime princeps tamen. Theophrasti opus: quod mihi interpretandum decreueras: me iam ad se trahit: ut inspicia te celerius possit. Qua propter de his alias latius uti debeo referre pro uirili mea conabor. Nunc theophrasti libros de plantis. fronte hilari: p tua solita humanitate: accipies quos credo traducta me iusseras. Non quod me satis id facere posse putaueris. Parum enim ea in re me ualere tu minime ignoras: sed ut hominez græcum latine dicentem aliquando audires. Nouitas enim rei non nihil delectationis afferre quoque in genere potest. Mihi tamen res adeo meas uires excedere uisa est: ut nisi p lege tuaz uoluntatē firmissime mihi statuerē facile hercle recusassē: quæ bene expedire non possez. Cæteꝝ tua iussa tm apud me ualēt: ut quantulū ego sūmo cū labore alieno cælo serere possiz cogitāre non uelim: dū mō tuæ uoluntati morē gessisse uidear: inspice igit & lege quo ad tuæ occpatiōes pmittant: libros quos iussu tuo ī latinā conuertīus linguā atq; in tuo nomine edidimus: & siqd recte dixisse uideāur: id diuino tuo auxilio tribue. Te enim non secus ac deū pissime inuocantes opus incepimus.

THEODORI GRAECI THESSALONICENSIS PRAEFATIO IN LIBROS THEOPHRASTI DE PLANTIS QUOS EX GRAECA LINGUA LATINOS FECIT.

Refandum illud Heracliti dictū arbitror, q̄ abiectæ cuiusdā domūculæ aditū breuiter ſ. ſ & pulchre mius aſpnāduz asserit: is. n. casaz aliqñ ingressus furnariā sedisse ignis hiberni forsitā causa diutius dicitur. Quod cū a qbusdā interiz quereretur: quos cum uilissimū locum introire puderet: subridens ille introite inquit: sunt. n. hic etiā dii. Nam & si nobile atq; graue studium illud putari debeat: quo te non uoluminis alieni interpretem: sed tui

UVA. BHSC. IyR_056

auctorem exgibeas: tamen non adeo cõtemnendus æquidem interprætandi ſtudium dixerim ut nunq̃ ad hoc digneris accedere. Eſt eĩ uel in eo ipſo utilitas quædam: quã negligi minime ab homine philoſopho decet: Proderit namq; hominibus non minus cũ ſententiam alicuius utilẽ aperuerit: q̃ cuius ſuã ipſe docuerit. Nec illa dicẽdi rõ deeſt: q̃ depromẽda ſane ſit: ex philoſophiæ magiſtræ oĩus rex: ut ita dixerim: officina ſermonis cum de aliena lingua in tuam traducto. Exigit quidem ut idem aperias: ſed non idem quod uulgus ſeruare intranſferendo conſueuit: ſed quod ꝓportione linguæ utri q; philoſophus ſuo iudicio aptiſſime daret. Itẽ exprimi quidẽ ornate ſingula ꝑſtantius eſt: ſed non adeo uerborũ ornatui indulgendum: ut ſi quid nõ niſi mutata ſententia tranſferre ornate ualeas tueri elegantiã malis: q̃ ſentẽtiam: quæ forma quodãmodo eſt: orationis. Vocabulorum &. n. modum ut pote materiam quandam pro formæ iſtiuſmodi ratione non formã iſtã pro uocabulis capiendã philoſophus nouit. Addo etiam imponendorũ nominum aptam inuentionem: q̃ cuius in ĩterprætando perſæpe neceſſaria ſit: philoſophia profecto opus eſt: quæ natura perſpecta: nomina: noua qdẽ: ſed quod ad recte rationis iudicium pertinet: nullo minus reddat antiqua. Sunt. n. nomina rebus impoſita quenadmodum placuit: & poni quotidie pariter licet. Nec tempus nullũ excogitare futurum ualeas: quo: aut rerũ ĩuentio: aut nominum impoſitio ceſſet. Non tamen id officium uulgo: cui temere oĩa placent: ſed philoſopho certe homini rationũ indagatori tribui debet: ut neq; ratio deſit nominum: & poſita ſint quenadmodum placuit: quãq̃ hac ratione potius q̃ illa placuerit. Quã obrẽ interprætãdi ſtudium q̃uis ampla quadã careat grauitate: ſpernendum tñ non ducimus. Sed heracliti dictũ illud deos immortales hic ẽt eſſe præfamur: atq; ex cæteris philoſophiæ ſtudiis: q̃bus nos dediti ſumus: ad hoc nõ nunq̃ uenimus: Sed intereſt: q; partiũ libenter: ptiũ non libẽter id facimus. Cũ. n. ex latinis litteris in græcã linguã uertẽdũ aliqd ẽ: libẽter id uertimus: minore. n. cũ labore ꝓpria linguæ uſu paternæ cõficere poſſumus: an ẽt nõ ĩepte ſit hoc alieno iudicio. At cũ latinis hoĩbus: q̃b cũ nunc uiuimus: aliqd nĩæ linguæ interp̃tari neceſſe ẽ: hoc ꝓfecto libenter haud quaq̃ ſuſcipimus. Sumus. n. inter latinos: ñ minus ligua: q̃ patria peregrini: q̃pp ñ ſolũ amplũ ac difficile q̃dam opus uertendũ ĩ linguã latinã nũq̃ meo arbitrio mihi ſumerẽ: ſi ẽt nec patrũ q̃ddã aggredi auderẽ. Verũ mihi q̃ idẽ euenire planiſſime uideo: qd̃ actum ſponte: ſi aĩo inuito: refert. Homerus. Quod. n. alias nollẽ: facit ut uellẽ diuus nicolaus: quẽ noſtra ætas ſũmũ hẽre pontificẽ merito gloriatur. Hic. n. ut libros theophraſti de ſtirpibus latino aperirẽ ſermone iuſſit. Rẽ uehemẽter arduã nõ tantũ homini græco: uerũ etiã latino. Nam & genus iſtud ſcribẽdi longe copioſius: ut oĩa græca lingua obtinet: q̃ latina: & latinis auctoribus cura defuit: qua ſuis hõinibus plẽius hæc: q̃ad romana poſſet oratio ſincerius: explicarẽt. Licet inuidere: cũ in aliis ſingulis: tum in his quæ

UVA. BHSC. LyR_056

Plinius ſe cundus expoſuit. Nam ut cætera omittam: uix enim pauca inter tam numeroſa eiuſ capitule menda mihi carere uidentur: quod de arboribꝫ glandiferis inquit mõſtraſſe ſatis hoc loco futuꝝ reor. Has. n. arbores gẽneris unius uocabulo amplecti latinũ ſermonẽ poſſe oĩo negat. Et credo de cauſa: qđ nulluꝫ inuenerit: quod illi græcoꝫ generi reſpõderet: quod dryis dicitur. Itaq; quattuor quædã genera reddit. Quercum. Robur. Eſculum: cerruꝫ & græca illa adiũgit. Hemerida. Aegylopeu. Haliphoeum: ſiatyphilum quaſi quattor hæc latinis q̃ttuor illis reſpõdere nõ poſſent. Nec robur pro cõmuni oĩum genere capi ſatis apte liceret. Sic per incuriã auctor ille cũ minus dilucide docet: tum inopem plus quã ſit: latinam linguã oſtẽdit. Magna etiam in reliquis auctoribus percipi poteſt negligentia. Quæ tamen ſinguli ignorarunt uel neglexerunt: colligi magna parte in omnium ſimul operibus poſſunt. Sed quam laborioſuꝫ id ſit: uel interprætibus: tum antiquis tum hiſcæ noſtræ ætatis argumentum deduci facile poteſt. Priſci enim illi ſi quid traduxere forenſis id certe generis oratio eſt: aut reruꝫ geſtarũ narratio aut de uita hominuꝫ diſputatio. Quæ quidem dicendi genera: ſi non æque plene atque lingua græca ſermo latinus conficere poſſit: paulo tamen arctius poteſt. At comentationeꝫ plantaꝝ attingere nemo auſus eſt: ob eã credo difficultatem: quæ plus laboris quã laudis afferret: elynum enim & zeam & olyram: & cætera generis eiuſdem: quibus nam nomĩbus latini appellẽt inueniſſe non eſt: qui nõ ſũmo labori tribuerit. At cum panicuꝫ: & ſemen: & ſiliginꝫ: & reliqua dicentẽ interpeætem auidis: nil penitus eſſe arbitraris de cuius inuentionẽ laudeꝫ ipſe mereatur. Inter iuniores uero ſcilicet noſtræ ætatis homines: aut paulo antiquiores: qui elegãtius interprætari ſtuduerĩt alia quædã ſibi traducẽda ſũpſerunt plantarum uero laborem: nec iſti pati ullo pacto uoluerunt. Qui autem ut latine ſingula dictitarent minus curraſunt græcis ipſis uocabulis niſi adeo ſunt: ut nullum fere fructum: ex eorũ interprætationem homo latinus capere poſſit: itaq; ſi eos quoq; difficultatis potiſſimum cauſa nihil de plantis aperuiſſe putaueris: aut quicq; mea ſentẽtia erres: Fit ergo & auctorum: ſeu ignauia: ſeu ignorantia: ut magna cum difficultate conuerti hæc poſſint in linguã latinam. Verum non minus difficultatis quin imo longe plus parit: linguæ ipſius inopia. Minus hoc fortaſſe credibile latinis hominibus propterea dici uidetur quod. M. Tullius ne uerbis quidẽ a græcis latios ſuperari autumat. Sed q libros nõ ſoluꝫ latinos ſed græcos etiã pari ſtudio lectitant: facile re ipſa perſuaderetur. M. Tullii ſententiam incredibilem potius eſſe arbitrari. Quod æquidẽ ut uere de me cõfitear haud ita eſſe uehementiſſime uelleꝫ. Minus. n. in hiſce interprætãdis nunc elaborarem: ſi. M. Tullius non ex minimis quibuſdam: quæ fortaſſe latini melius habent: ſimplici quadam atq; abſoluta oratione cauillaretur: ſed ueram ſententiam diceret. Nunc uero quam laborandum ſit: non ſolum ut priuata quædam: & rari uſus uocabula: ſed etiam pleraque apud

UVA. BHSC. IyR_056

græcos uſitatiſſima: & impromtu omnibus habita: latine dicamus: uel hic ſatis poſſit intelligi: inter herbam. n. & fruticem: græci genus tercium reddunt: idq; phryganū nomine uſitatiſſimo uocant: latini aūt eo nomine uacant: nec quattuor genera faciunt: ſed arboris frutici herbæq; appellatione uniuerſas plantas amplecti ſe ſatis exiſtimant. Itē qđ apud græcos uiſitatius ſit acremone? quod ramos prægrandes ſignificat: in quos arbor cōtinuo poſt caudicem ſpargitur. At apud latinos nullum proprium nomen inueneris: ſed ramos: tā eas partes: q̄ germina annicula dices: Addo opiſmum & chyliſimum: quoꝝ differentiā: nullus inter latinos auctores nominibuſ propriis exprimere potuit. Succatio. n. uel liquatio: utriq; potius cōmune q̄ alterutro proprium reddi debeat: facit igiť: & linguæ ĩopia: ut per ardua ſit plantarum interprætatio. Auget uero laborē uel auctoꝝ magna in multis diſſenſio: Cū. n. herbā quā græci azion uocant: alius iouis caulem. Alius uitalem. Alius digitillum: alii ſedum appellet. Quis ſequendus potius ſit: haud ſine magno labore poſſit decerni. Et ſi forte in his minutiis taꝫ laborari curioſum nimis eē credideris: at arborem inſignem: aut fruticem memoratu dignum: inconſideranter cepiſſe: quis non ſūmo errori dederit Vt abieti ſimilem illā arborem: quam græci oxyam uocāt: quo nam certo debeat appellari nomine: inter latinos minie conſtat. Alii. n. faguꝫ. Alii ſiſſimam. Alii ornum appellaſſe appareant. Idq; cōiectura aſſequi tantum potueris. Nullus. n. aperte de ac arbore ſcribit. Sed qđ faguꝫ: quidam in tenuiſſimas lamiras ſecari dixerint: nō eam fagū ſignificari putatur: quæ glā dem fert: & ſcabra materiæ conſtat: ſed arborem potius illaꝫ: q̄ græcos oxyaꝫ appellare propoſui. Eam namq; ita ſecari oĩuꝫ præcipue poſſe uidemus. Qua de cauſa ſciſſimam aliis appellare fortaſſe placuit. Verum quod manifeſte nemo docuerit: heſitare interpretem & laborare neceſſe eſt: Hoc idem uel in aliis pleriſq; cōſpicere licet. Sed omniū duriſſimum illud certe accidit qđ textus propoſiti operis: mendoſus adeo eſt: ut nulla fere pars ſit exemplaris: quod unum tm̄ habere poſſumus: quæ uel librarioꝝ inſcita: uel alia temporum offenſa non tā deprauata ſit: ut & ſūma cū difficultate ſit emēdandum & nōnulla intermitti neceſſe ſit: q̄ uix cōgrue ĩtelligi poſſint: præſertim in his libris: qui de plantarum hiſtoria deſcribūtur. Quaſobres difficillimam porro quinciam nobis hanc ſummus pōtifex delegauit. Remq; profecto noſtras uires penitus ſuperantem: expediendam mandauit. Sed quid agam? Fieri non poteſt: ut eius principis iuſſa recuſem. Res. n. nulla tam plena laboris eſt: ut eā aggredi iuſſu diui Nicolai non debeam. Quē de os ĩmortales id circo tā amplo prīcipatu magnificaſſe exiſtimo: ut eius ſingulari uirtute: humanū genus fœlicitatem ſeculis memorandā oĩbus uale at adipiſci. Quem ego non ſolum ut dominū colo: & omni offīcio: uel potius pietate: obſeruo: ſz ēt ut uiꝝ doctiſſimū: oĩſq; uirtutis gñe prædituū aio ſūme beniuolo: ăplector. Aggrediar igiť: q̄ meus hic dulcis tyrānus inter-

UVA. BHSC. IyR_056

prætari coegit: & partim plantarꝫ nomina: quibus latina lingua non caret, diligenter pro uirbius querã: Partiꝫ noua rebus nouis nomina imponam. Vbi id nõ inepte ꝓ meo modulo facere poſſiꝫ: & ex fõte deducẽdo græcarꝫ qꝫ liceat latinorꝫ ſu curã inopie. Non nuſqꝫ ẽt græcis utar aut qa uſitata latinis hõibꝫ ſit aut qr ꝓferri aliter nequeãt. Deniqꝫ ſingula textus græcæ oſonis adeo ꝓſequemur. ut ne minimũ qdeꝫ ꝓtermittere uideãur: qđ. ſ. ſine ablona: & barbara illa: gulielmi iterprætis locucione: quæqꝫ græca latine aliquo pacto exprimi poſſint. Hãc. n. cũ in his oĩbus. Theophraſti libris probemus: tũ maxĩe in his ſex: quos degeneratiõe ſiue de caulis plantarꝫ addidit per cõmodam ducimus. Quippe cũ rerũ ratiões naturaliũ dilucide ꝓtius traduci q̃ eleganter deſiderẽt. Sæpe nãqꝫ ratões rerũ elegãs latina peruertit traductio. Præſertim eas quas peripateticorꝫ ille equabilis eruditus: ſeuerus minuſqꝫ benignus ſermo exponit. Sed forſitã non ſolũ prædixiſſe uerũ ẽt deũ aliquẽ inuocaſſe par eſt. Nam ſi inſecandis ꝗbuſdã radiculis deos præcari neceſſariuꝫ creditur: nõ in interprætãdis omnibus plantarum generibus: hoc idẽ facere longe magis conueniat. Igitur diuinum implorandum auxilium eſt. Sed quem potiſſimum deum uocemus: an nos ſaluanum: non pana nõ cæreremus: non dryades: non faunos: non eiuſmodi aliquem: ſed quem uera religio deum: aut iam habet aut poſt neſcio quot annos habebit: ita hercle ac decet ipſũ ſanctiſſimum patrem inuocemus: quem uniuerſa iam europa: ob eius integerrimã uitam innumeraqꝫ erga omnes beneficia: diuum appellat: deumqꝫ proculdubio poſt appellabit: cũ imortaliũ petet collegiuꝫ. Ergo tu diue. Nicolae nanqꝫ deus iam mihi es: ad ſis obſecro: & fructum non nullum noſter hic labor pariat hominibus facias:

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER PRIMVS PER THEODORVM GAZAM IN LATINVM EX CRAECO SERMONE VERSVS.

Lantarꝫ differẽtias reliqumqꝫ naturã ex ꝓtibꝫ affectiõibꝫ generationibꝫ uitaqꝫ peteꝛ oꝓtet: mores. n. & actiões quẽadmoꝺũ aĩaliũ gãs minĩe plãtæ ſortiunt. Sꝯãt quæ ꝓgñatiõeꝫ affectiõeꝫ uitãqꝫ ſumi debeant patentiora cognituqꝫ faciliora. Quæ uero per partes noſcãtur neceſſe eſt: uarietatesutiqꝫ plures haberꝛ uidemus Hoc. n. ipſum primo nõ ſatis conſtat: quæ partes quæqꝫ nõ partes debeant appellàri. Sed nõ nullã cõtrouerſiã recipit: ꝓtes. n. qm̃ ſuæ naturæ rõe cõſiſtãt: ꝓpetuo durare uidẽtur: aut ſimplici abſolutaqꝫ rõne: aut poſtq̃ cõfectæ fuere: uel ſcilicet aĩalium parteſ quæ poſtea cõcreſcũt: niſi qđ morbo: aut ſenecta aut leſiõe ꝓdatur: at in plãtis nõ nulla ita ſe habẽt ut annua dũtaxat potiatꝛ natura ut flos muſcus foliũ fructus deniqꝫ oĩa quæante fructus aut una cũ fructibus ꝓueniant quin etiam germen ipſũ. Quippe cum arbores

anuatim

UVA. BHSC. IyR_056

annuatiz incremẽtuz tã partibus ſupernis q̃ circa radices ſemper capeſſant. Quamobrem ſiquis partes hæc eſſe aſſerat: cum partium multitudinem incertam: tum partem nunquam eandem eſſe ſequetur. Sin autem partes eſſe negauerit: continget protinus: ut ea partes minime ſint quibus plantæ perfecte redduntur: taleſq; eẽ ſpectanť. Quippe oẽs cũ germinant uirẽt fructum gerunt pulchriores: atq; perfectiores: & ſt̃: & eſſe uidenť. Hæ fere ſt̃ in his ambiguitates. Sed forſitan non oĩa neq; in cæteris: neq; in his: quæ ad generationem pertinent: pari ratione querere decet. Eaq; ipſa ſingulis ãnis oriunda minime in partium genere collocanda ſũt: ut fructus. Nec. n. fœtus partes animantium eẽ poſſunt. Sin autẽ clementia temporis plantæ aſpectu pulcherrimæ reddantur: at pulchritudo nullo ipſa indicio ẽ. Nam & animalia dum uteꝛ gerunt: pleniora: pulchrioraq; reddunť. Pleraq; ẽt partes q̃ annis amittunt: ut cerui cornua. Aues nidificãtes pẽnas. Quadrupedes pilos. Quapp haud temere factitatũ dixerim præſertim cũ is affectus p ſimilis ſit folioꝛ iacturæ. Parimõ de his q̃ ad gñationez attinent diſſerẽduz eſt. Quippe cũ ẽt in animantium gñe: quædã ſimul naſcanť: quædã tanq̃ naturæ aliena ſecernantur. Germinatio q̃z non ſecus eſſe uideť. Et. n. gñratio ipſa generationis perfectæ gratia eſt: ad ſummam quemamodum diximus: non omnia ſimiliter: atque in animantibus accipi debent. Quãobrez numerus quoque incertus eſt. Nam uis undique germinandi habetur quoniam & undique animatum eſt. Hæc ita opinari non tantum rei præſentis: uerum & futuræ gratia conuenit. Et eĩm quæ aſſimulari nequeant aſſimulare contendere: ſuperuacuum certe ac recuſandum: ne uel propriam ipſam rei ſpeculationem amittamus. Plantarum uero hiſtoria: ut ſimpliciter dixerim: aut per partes externas: totamque formam: aut per internas haberi poteſt. Vt etiam in animalium genere partes abditæ e diſſectionibus patent. Sed capere in his ipſis oportet: quæ in omnibus inſunt: eadem quæque propria cuiuſque generis ſint: Atque etiam quæ in his habẽtur ſimilia. Propriumne inquam folium: radicem: corticem. Nec illud latere nos decet. Sed quid proportione intelligi debeat: ut in animalium genere ad ea ſcilicet redigendo: quæ quam ſimillima manifeſtiſſima: perfectiſſimaque continentur. Ad ſummam omnia quæ in plantarum genere ſpectantur: ſimilitudo petenda ex his eſt: quæ in animalibus inſunt: quoad fieri poſſit. Igitur hæc ita determinare libeat. Partium uero differentiæ: ut formula rem complectar: tribus fere in rebus conſiſtunt. Aut enim in eo quod quædam habent: quædam non habent: ut folia: & fructus. Aut qd̃ non ſimilia: neque paria habent. Aut tertio quod non ſimiliter habent. Horum diſſimilitudo figura. Colore. Spiſſitate. Raritate. Aſperitate. Leuitate. Reliquas affectionibus enoteſcit. Ad hæc omnibus differentiis ſaporum diſparitas autez in exceſſu: Atq; defectu eſt: multitudinis magnitudiniſue q̃q̃: ut pingui minerua dicať & illa oĩa exceſſu defectuq; diſtinguntť

UVA. BHSC. IyR_056

Nam plus minuſq non niſi exceſſus : defectuſq ſunt . Non ſimiliter uero poſitu conſtat exempli gratia: quod fructus quædam ſub foliis: quæda ſup folia gerunt. Ipſaq arborum: aliæ cacumine ferunt. Aliæ nonnullæ latere etiam caudice ut morus ægyptia: & quæ fructum pariunt ſub terraz : ut arachidna: & quod iungum ægyptii uocãt: item ſiquæda pediculũ habeãt Quædam careãt. Hoc idez uel de floribus dici decet. Quippe cum alii circa fructum ipſum naſcantur: alii ſecus. ad ſumaz poſitionis ratio i his & foliis & germinibus accipi debet. Ordine præterea non nulla differre uidentur. Quibuſda. n. rami incõditi ut robori. Quibuſda ordinati: ut abieti utriq miro ordine inuicẽ reſpondẽt. Quibuſda ẽt rami prægrãdes ordinati pareſque numero ut trinodibus. Quas ob cauſas differentias rebus his capi oportet qbus uel tota forma in ſingulis perfici poteſt . De partibus aũt ipſis ſigillatiz iã referre conanduz: ſi prius eas numero perſecuti fuerimus. Partes primæ maxime: cõmuneſq plurimoq radix: caulis: ramus: ſurculus . Quibus ueluti ptibus quiſpiã diuidere poteſt: quẽadmoduz in animalium genere. eſt eniz quodque eoq diſſimile: atq his omnibus tota cõficiantur neceſſe eſt. Radix eſt id quo alimentum attrahitur. Caulis inquod alimentuz defertur. Caulem. n. appello: quod ſupra terram: ſimplex aſſurgit. Id. n. commune pariter annuis: atque perpetuis eſt. Quod in arboru genere caudicem uocitare ſolemus. Rami quia caule fiſſi multiplices ſpargũtur : quos nonnulli nodos appellant. Surculus quod ex his indiuidum : ſimplexque oritur. Quale præcipue germ annotinũ appareat. Sed hæc potius arboq gñi conueniunt. Caulis uero: ut dictum eſt: communior quidem habetur. Sed nec ipſum quidem omnia habere uidentur: ut ex herbaceis quædam habet: ſed non perpetuum: ſed animuz tantum : ceu quæ diuturnis radicibus uiuũt. Intotum planta res uaria eſt: atque multiplex inque uniuerſum de ea referre difficile. Iudicium uero quod nihil penitus eſt: quod commune accipi poſſit cunctis plantis conueniens: ut animalibus: os: uẽter: & alia proportione eadem: alia quodam alio mõ. Neq. n. radicẽ: neq caulẽ: neq ramuz, neq germẽ: neq foliũ: neq florẽ: neq fructũ: plãtæ omnes habere uidẽtur. Cortex rurſus: aut medulla: aut neruus: aut uena: minime oĩbus ineſt. Vt infũgoq actubeq genere patet. Quibus rebus hiſq ſimilibus natura utiq plãtaq cõſiſtit. Sz hæc ut iã dictũ ẽ arboq ꝓcipue ſũt: hiſq cõueniẽtius hæc accomodetur ꝓticio. Ad quas uel reliqua redigi par eſt. Cæteras ꝓterea oẽs formas hæc ꝓpe exprimũt: atq declarãt. Diſtãt. n. eoq multitudine paucitate: ſpiſſitate: raritate: itẽ eo qđ ſiplicia ꝓdeunt: uel in plura ſcindũtur. Reliqſq ſimilibꝫ ꝓtiuz aũt quas retulimus: nulla ex ꝓticulis ſimilibꝫ cõſtat. Similibus inquam particulis: quod ex eiſdem pars quælibet radicis: aut caudicis conſtat. Sed quod acceptius: caudex nullo pacto uocetur: ſed pars caudicis. Quemadmõz etiã in aĩalium mẽbris. Nã pars quæq tibiæ: aut cubiti ex eiſdẽ cõſtat: ueq: nõ his: quæ eodẽ uocabulo cognominẽtur: ut caro ut os

UVA. BHSC. IyR_056

Sed nomina illa carent: ut etiam quodque uniformium instrumentorum. Eiusmodi. n. omnium particulæ nomine carent: quamquam multiformium particulæ nomine suo noscuntur: ut pedis: manus: capitis: digitus: nasus: oculus. Hæ fere partes plantarum maximæ habentur. Sed sunt ēt aliæ quibus hæ constat: cortex lignū & matrix ubi. s. eē potest. Quæ quidē oēs particulis constāt similibus: quæq; priores hisce habent: quibusq; istæ consumantur: ut humor: neruus: uena: caro. Hæc. n. principia sunt: nisi uires elementorꝫ dixeris. Sed ille tamen cōmunes rerꝫ oīum habent. Essētia itaq; naturaq; uniuersa plantarum his in rebus consistit. Quædā uero quasi annuæ partes accedunt: quæ partui fructuum accomodantur: ut folium flos pediculus: idest quo folium dependet. Ad hæc capriolus: muscus: ubi. s. esse potest: super oīa sem̄ fructus. Est aūt fructus: quod carne & semine cō stat. Sunt præterea q̄busdam ꝓpria quædam: ut rubori: galla: uiti capriolus. Arbores persequi hunc in mōꝫ possumus. Annuis uero q̄q; annua gigni constat. Nā ad fructū usq; natura eorꝫ tm̄ se ampliat. Quæ suo uno fructificent anno. Quæq; biennio durent: ut apium: & alia quædam. Quæq; plus temporis obtineant: his omnibus caulis q̄ꝫ pro ratione conueniet. Cū. n. semen parturiunt: caulem tum emittunt: ut pote quæ non nisi causa seminis caulem promant: hæc ita discerni placet. Partes autem nouissimæ dictas: quid quæq; sit nota reddere sub signationis conandū iam est. Humor itaq; patet: quem nonnulli simpliciter liquorem in cunctis appellant. Quē admodum etiam menestor quidam: in cæteris absq; nomine capiunt in quibusdam uero liquorem: inq; aliis lacrimam uocant. Neruus ac uenæ per se nomine carent. Quadam uero similitudine nomina partium animalium consortiuntur. Quin & aliis quoque differentiis hæc fortasse inter se distēt atq; in totum genus uniuersum plantarum differat. Est. n. uariuꝫ atq; multiplex: ut proposuimus. Sed quoniam notis ignota persequamur oporteat nota quæ sint grandiora patentioraq; sensui offerantur. Hinc proculdubio de his primum prout rexerint: dicendum est. Reliqua. n. ad hæc ipsa redigere habebimus quantum & ad usq;: quoq; modo similitudinem singula contingere uideantur. Cuꝫ uero partes sumpserimus: differētias protinus eaꝫ adiciendū. Ita. n. simul & natura euidens & tota gñeꝫ differentia cōspicua fuerit. Maximaꝫ itaq; partium differentia pene dicta est: uidelicet Radicis: caulis: reliquaꝫq;. Vires. n. cuiusq; q̄tūq; rerꝫ gra quæq; sint: postea dicemus. Illa. n. quibus tam & quam cætera constent: explicare prius oportet: sumpto a primis initio. Sunt prima humor: atque calor. Omnes enim plantæ humorem: calorem que sibi insitum quemdam possident: sicut etiam animalia: quæ cum deficere incepere: senecta: diminutioque consequitur. Cumque penitus defecere: exiccatio: morsque occupat. In primis igitur illis humor nomine caret. Sed in quibusdam. Vt dictum est. Nuncupantur hoc idem. Vel in animalium genere percipere licet.

UVA. BHSC. IyR_056

Solus enim humor habentium sanguineum certo nomine redidit. Quam obrem ad id priuationem ipsa decernimus: alia enim sanguineus habere Alia carere fatemur. Est igitur ea pars: calorque illi connexus: Ad sunt uero & alia genera ab internis diuersa: quæ ipsa quidam per se nomine carẽt Similitudine autem ex aialium partibus: appellationem sibi mutuant. Habẽt. n. quodãmodo neruũ: quod continuũ fissile prælongũq; est: sed insociatile: germinisq; infecundũ: & uenas habens. Venæ ipse cætera neruo similes: sed maiores: crassioresq; sunt: & ramulos humorẽq; habentes. Itẽ lignũ & caro. Alia. n. lignũ: alia carnẽ habent. Lignũ fissile est: Caro oĩbus dimẽsionibus diuidi põt. Quomodo terra quæq; ex terra constẽt. Vnde fit: ut inter neruũ: & uenas: ipsa media sit. Patet eius natura: cũ in cæteris: tũ in fructuus cute. Cortex & matrix ꝓpriæ nuncupant: Sed ea q̃s reddere definitiõe debemus. Cortex ẽ ps ultima: & a subiecto corpe sepabilis. Matrix qđ i medio ligni tertiũ a cortice continet: uelut medulla ĩ ossibus. Id non nulli cor: alii medullã appellãt. Partes tot pene nũero hñtur: q̃s posteriores ex prioribus cõstant. Lignũ ex neruo: & humore. Nõ nulla ẽt ex carne. Cũ. n. indurescunt: trãseunt ĩ lignũ: ut palma: ferula: qcq̃d lignescat quẽadmõs raphanos: radices. Matrix ex carne & hũore. Cortex qdã ex tribus illis: ut roboris populi: piri. Ex qbus cortex: qdas ex humore & neruo: ut uitis. Folia uero ex hũore: & carne. Rursus ex his maxie & primæ illæ: quas enumerauimus partes cõponuntur. Non tñ omnes ex eisdem: neq; simili mõ: sed diuerso. Igitur expositis iã omnibus fere partibus: differrẽtias eas & arbores: plantarumq; omniũ naturã nunc assignare tentandũ est. Sed cum doctrina euidẽtius tradi soleat cũ per species diuidimus: recte hũc in mõs agetur: ubicũq; fieri possit. Sũt itaq; prima & maxĩa: & a quib⁹ omnia pene aut certe plurima cõtinẽtur: arbor: frutex suffrutex: herba: arbor ẽ q; ab radice caudice siplici: ramosũ nodosũ surculosũ: aut facile dissolubile assurgat: ceu olea: ficus: uitis. Frutex ab radice: caudice mltiplici: ramosũq; se attollit: ut rubꝰ paliurus Hærba quod ab radice foliatũ: sine caudice proueniat semẽq; caule ferat: ut frumẽta & olera. Sed definitiones ita accipi: ꝓbariq; debẽt: ut notis ac lineamẽtis qbusdam quasi in uniuersũ a nobis subsignãtur: &. n. discrepare nõ nulla suapte naturæ fortasse appareãt. Quædã ẽt ob culturã diuersa effici: atq; a sua natura discedere ut malua in altũ se attollẽs: atque in arborem transiens. Quippe ita fit: neque tempore longo: sed mensibus senis: aut septenis: ita ut longitudine crassitudineque instar hastæ possit grandescere. Qua propter commodæ ad usum baculi uenit. Tempore uero longiore exacto proratione magisque incrementa capessit. Simili modo & bæta: Nas ea quoque ampliorem magnitudinem capit. Sed longe magis amerina palurius ut procul dubio arbores hæc efficiantur: quanquam frutices sint. At myrtus nisi sæpius purgetur: in fruticẽ transit. Quin & nux auellana: quæ quidem & fructum melliorem: copiosioremq; feret: si quis plures uirgas

UVA. BHSC. IyR_056

reliquerit: scilicet: & quæ sua natura potius fruticosa sit. Neq; malus: neq; punica: neq; pyrus: denique nulla quæ ab imis plantigera sit: caudice uno cē appareat. Sed cultura cæteris absciſſis: utiq; tales redduntur. Nō nullas ēt caudice diffusas: multiplici: causa exilitatis relinquimus. Vt punicam. Vt malum. Oleas quoque & ficos multifidas dimittere asiolent. Quin etiam magnitudine: paruitateq; omnino diuidenda nonnulla quispiam fortasse censuerint. Quædam etiaꝫ robore: imbecillitateq; & diuturnitate: ac temporis breuitate. Quippe cū uirgultorum: olerumq; non nulla caudice uno consistant: & arboris quasi naturā adipisci spectentur. Vt radix: ut ruta. Quāob em eiusmodi olera: nonnulli oleri arbores uocant: & quidem oīa olerum genera certe: aut plurima cum permanserint q̄si ramos quosdā capessunt: totaq; in arboris figuram mutant: diu tñ durare nequeunt. Quas obres quenadmodum diximus non exquisita artaq; ratione. Sed potius nota quadam subsignandi: & formula definitiones accipi debent. Nam & diuisiones modo simili capiendæ sunt: ut urbanaꝝ: siluestrium: fructiferarum: steriliū: floriferaꝝ: flore carentiū: perpetuo uirentium: folia deperdētium. Siluestres. n. atq; urbanæ: cultura potius esse uidentur. Nam omnē plantam: & siluestrē: & urbanā effici posse hippon auctor est. s. cultū adeptā: aut non adeptā. Steriles item: & fructiferæ: & floriferæ: & floris exortes ob loca cælumq; ambiens: redduntur eodēmodo perpetuo uirētes: & folia deperdentes. Et. n. circa aggꝫ elephantium: neq; uitibus: neq; ficis: folia decidere aiunt. Verum tamen eisdem rebus cūcta amplecti conuenit. Est. n. q̄ naturæ cōmune pariter arboribus: fruticibus: suffruticibus: herbisque quoꝫ etiā causas: cum referre placuerit: de omnibus communi docere ratione oportet. Omissa penitus singulorum determinatione. Nam causas quoq; communes oīu; esse ratio est. Quin etiaꝫ naturalis quædā differētia protinus in siluestrium: urbanorumq; genere nobis se offert. Si quidē alia uiuere nequeant absq; cultura: ceu illa: quæ coli solent. Alia cultū nulluꝫ patiant: siꝫ deteriora reddāt: ut abies: pinaster: uel lastrus ad sūmaꝫ: q̄ loca frigida: niuosaq; adamāt: pimō i fructicū: herbaꝝq; gñe: capparis: lupinū urbanū ār: & siluestre uocitare debēus: redigēdo tū ad p̄dicta illa: tū uł maxīe ad id q; oīuꝫ urbanissimū ēe cōstat: hō āt aut solus: aut maxīe oīuꝫ urbana species ē. Formis q̄ꝫ in̄pis diīræ totoꝫ: atq; ptiū patēt: ceu magnitudo: puitas: duricia: molicia: leuitas: aspitas: corticis: folioꝫ: reliquoꝫq; denique pulchritudo: & deformitas q̄dā: itē bonitas: & prauitas fructuū: qppe cū plura siluestres fere uideāt: ut piraster: & oleaster: urbanæ āt meliora fructos q̄ꝫ ip̄os dulciores: suauiores utiq; i totū dixerī tēpatiores p̄stent. Igit hæ nīles q̄dā: ut dictū ē: diīrtiæ sīt ac lōge magis steriliū: fructiferaꝝ: folia deperdētiū: ppetuo uirētiū: q̄q; alia huiusmōi sit: oīuꝫ uero sēp oēsq; diīræ: p locis accipi debēt: qppe cū aliter forsitā capi neq̄ant: tales āt diīrtiæ gñaliē q̄dā facere distinctionē posse uident: ut terestriū: atq; aq̄tilium sicuti i aialiū gñe.

UVA. BHSC. IyR_056

Sunt enim plantarum quædam: quæ non niſi in aqua uiuere poſſunt. Nam que aliæ ſecũdum aliud genus humoꝝ: diſcernũtur: ut aliæ in paludibus. Aliæ in lacubus: aliæ in fluuiis. Quædam etiã in ipſo mari naſcantur. Mino res in noſtro. Maiores uero in rubro. Non nullæ præmadidæ quaſi: atque paluſtres omnino ſpectantur: ut ſalix. Platanus. Quædam degere in aquis minime quæunt: ſed arida loca ꝑequuntur. Ex minoribus quædam etiam littora utiq; deſiderant. Cæteꝝ inter eas quoq; ſi quis arectius inquirere ue lit: alias cõmunes: & quaſi uitam ancipitẽ agentes inueniet ut myrtum. Sa licem. Alnum: alias uel ex his: quæ terreſtres proculdubio ſunt: mari non nunquã uiuẽtes: ut palmam: ſcillam: albucum. Sed enim eiuſmodi omnia & in totum hoc modo penſitare minus accomodata contemplatio eſt. Nec eniꝫ natura hoc mõ neque in eiuſmodi rebus: neceſſitatem iniecit. Ergo di-uiſiones atque in totum hiſtoriã plantarum: accipere hũc in mõꝫ debemus Omnia itaq; tam hæc: quã cætera differunt: ut diximus: tuꝫ cæteroruꝫ for-ma: tuꝫ partiuꝫ diſcrimine. Vel quod quædã habent: quædã non habent: Vel quod quædam plura debeant quædam pauciora. Vel quod non ſimili modo habeant. Vel quẽadmodum ſuperius ſitus diuiſimus. Naꝫ loca quo que aſſumpſiſſe fortaſſe non ab reeſt: quibus locis ſingula apta aut non ap ta ſint procreari. Nam id etiam differentia magna: & maxime propria plan tarum eſſe percipitur: quando quidem terræ adhereant: & nunquam ea ab ſolui: ſicut animalia poſſint. Nunc particulatim differentias explicare cõ-dum: quo primum inuniuerſum: atque ratione communi: deinde ſigilla-tim differentes plus quoque agnoſcere progreſſu orationis uideamur. Sunt igitur plantarum aliæ proceræ: & lõgo caudice. Vt abies. Pinus. Cupreſſus Aliæ contortiores & caudice breui: ut ſalix: ficus: punica. Similimodo & craſſitudine: tenuitateque diſtant. Quædam rurſus caudice uno. Quæ dam pluribus ab his proximum uel illud quodammodo eſt: alias procre-andæ ſobolis uim retinere: alias carere: & alias ramos multos geſtare: alias paucos: ceu palmam. Item robore: & craſſitudine: aut aliquibus huiuſmo-di differentiis diſcernendum. Rurſus quædam cortice tenui: ut laurus. Ti-lia. Quædam craſſo: ut robur: item quædam cortice leui: ut malus. Ficus. Quædm ſcabro: ut robur. Suber. Palma. Hæc dum adoleſcunt leuiori cor tice ſunt. Cum ſeneſcunt: craſſiori ſcabriorique. Non nullis cortex radicis ſpecimen gerit: ceu uiti. Quibuſdam etiam cadit: ut potulacæ une doni. Ar buto: Ad hæc aliis cortex carnoſus: ut ſuberi: robori populo: aliis neruoſus macilentuſque pariter arboribus fruticibus: annuiſque: ut uiti: arundini. Tritico: & aliis multiplex tunicis: ut tiliæ: abieti: uiti lini: geniſtæ: cepis aliis ſimplex: ut fico arundini: lolio: corticis ratione ita differentiæ colliguntur: lignorum autem ipſorum atque in totum caulium: alii carnoſi: ut roboris: ut fici: & ex minoribus glandis: betæ cicutæ: alii macilenti: ut cedri ut cel tis: ut cupreſſi: & alii neruoſi: abietis enim palmæq; huiuſmodi ſunt. Alii

UVA. BHSC. IyR_056

enerues: ut fici. Similimõ alii uẽosi: Alii uenis priuati. Sz in fruticũ & suf fruticũ & ad summã sarmentoꝝ genere: aliæ q3 dĩæ: cõperiri possẽ. Quip pe cũ arundo geniculata. Rub9 & paliurus spinosa tipha: & palustriũ; aut lacustriũ. Nõnulla insepta pariter: atq; æqualia cõspiciant: ut iuncus. Gla dioli uero: & butõi caulis æq̃litatẽ quãdã peculiarẽ sortitus ẽ & lõge magis fũgi fortasse pediculus eo in genere poni debeat. Igitur hæ dĩæ reꝝ illaꝝ ẽe appareant: qbus fieri cõpositio potest, Ille uero ad affectiones: uiresq; refe runt. Vt duricies. Mollities. Lẽtitas. Fragilitas. Dẽsitas. Raritas. Leuitas Grauitas. Quæq; alia eiusmõi sint. Salix. n. sicca tm̃modo leuis. Suber ẽt uiride leue ẽ. Buxus & hebenus: ne arefactæ qd̃ leues reddunt: & aliæ fissi les: ceu abies, aliæ frãgi celeriores: ut olea, aliæ itez nodes ut sãbucus: aliæ nodosæ: ut pinus: abies Nec huiusmõi dĩæ denegãdæ näæ st̃. Nã fissilis a bies certa meatuũ rectitudine. Fragilis olea obliqtate: atq; duricia: Flexibi lis tilia & quæcũq; alia huiusmõi st̃ hũoris sui lẽticia. Grauis buxus & ebe nus: quia densa. Robur qa terrenum parimõ & reliq̃ oĩa quodãmodo ad nãm redigi possunt. Medullæ præterea ratione interse discrepant. Primũ si: aliæ habeãt: aliæ careant: ut nõnulli tã alias quasdã q̃ sambucũ medulla carere asseuerant. Nã & inter eas: quæ certo habent: aliis carnosa: aliis li gnosa: aliis membranis similis. Carnosa: uiti: fico punicæ: sambuco: feru læ: lignosa: larici: abieti: pino: & quidem huic præcipue: quod tedæ pluri mum ingerat. His durior: atque spissior. Corno. Illici. Roberi. Cytiso Moro. Ebeno. Celti. Quæ quidem coloribus etiam interse distãt. Omnes enim nigræ inspectantur. Quin etiam robori talis: quod nigrum cognomi nant. Non omnesque lignis duriores. Quam obrem flexum nullum recipi unt. Aliæ tamen aliis solutiores membranis similes arboribus nullæ: aut raro. In fruticosis uero atq; materia humili: ceu arundine: ferula: reliquisq; eiusmodi tales nimiꝝ habentur. Quædã medullã ipsã magnã: atq; persi pi cuã continẽt: ut ilex. Robur. Cæteræq; prædictæ. Quædã paruã incertiorẽ q; gerũt: ut olea: buxus. Haud eiz ita ĩ his distincta spectat̃. Quãobrẽ st̃: q nõ ĩ medio: sz p totũ lignũ dispersã esse affirmẽt: ut nullus sit certus locus me dullæ: nec desũt q̃ nullã oĩo medullã hẽre uideant̃: nã palmæ nullũ pẽitus discrim̃ colligi põt radicib9 pterea distãt: aliis. n. mltæ lõgeq; radices: ut fico robori platão. qppe cũ istæ: si locũ hãnt expeditũ subiĩ q̃tũ uis facile possit aliis pauce: ut pũicæ malo: aliis una tm̃mõ data ẽ: ut abieti pio ita. s. ut una & pgrãdis ĩima descẽderet: puæãt cõplures ab illa exirẽt. Itẽ eaꝝ q̃ unica ra dice firmãt̃: q̃dã pgrãdez: altæq; ifixã illã demittũt quæ ex medio tẽdit ceu amygdala: sz olea puam illaz cæteras grandiores cõtortioresq; gerit: & aliis crassiores: aliis inæqualiores: ut lauro: oleæ: aliis tenues omnes: ut uiti. Differunt præterea leuitate: asperitate: spissitateq;. Quamuis enim oĩum radices rariores corpore partibus superioribus sint: aliæ tamen aliis spissio res magisq; surculosæ constãt: & aliæ neruosæ: ut abietis: aliæ carnosæ po

UVA. BHSC. IyR_056

tius: ut roboris. Quædam ueluti nodosæ uillosæq; ceu oleæ. Quod exin de euenit: quia breues ac tenues illas permultas: atq; promiscuas mittunt. Nam & si omnibus paruæ e grandibus exeunt: tñ nõ omnibus eodẽ mõ cõgestæ: frequẽtesq;. Sunt item aliæ radicibus altis: ut robur. Aliæ sũmæ adherentibus terræ: ut olea punica: malus: cupressus: item aliis rectæ æquales que: aliis obliquæ: in æquales q;. Id. n. nõ solũ loci ratione euenit: quod scilicet & recto tramite ꝓgredi nõ possunt: sed ẽt naturæ ipsius ꝓprium est: ut i lauro & olea liquet. Fico: cæterisque huiusmodi radix obliqua proterea est quod expedita faculiq; semita carent. medulla omnibus inest sicuti caudicibus: & ramis qui certe non absque ratione sua testantur principia. Itez quædam prolis sursum uersus procreandæ: uim obtinent: ut uitis: ut punicæ. Quædam nullã penitus proferre sobolem possunt: ut abietes: cupressi pini suffruticum quoq;: reliquorũq;: has easdem differentias assignare licet: nisi quid radice penitus careat: ut tuber: fungus: cranium. Nam aliis radix numerosa: ut tritico: ordeo: tiphæ: omnibusq; huiusmodi esse similitudine quadam concernũtur: aliis paucæ: ut leguminibus. Olerez quoque maior fere pars radice coheret singulari: ut brasica: beta: apium: rumex. Sed non nulla propagines magnas subgerent. ut apium: beta. Quæqdez corporis sui ratione altius quã arbores sane radicantur. Sunt aliis carnosæ: ut raphano. Rapæ: aro: croco: aliis lignosæ: ut erucæ. Ocimo: & silueſtrib⁹ magna ex parte quibus non protinus plures: & fissæ exeant: sicut tritico: ordeo: & ei quam specialiter herbam appellamus Hæc enim in annuorum herbarum que genere differentia radicum: ut aliæ protinus multiplices. atque æquales præscindantur: aliæ simplices promãtur: aut binæ scilicet quæ maxime constant. Nam aliæ pleræq; ex iis proueniunt: ad summã radicum differẽtiæ: in olerum genere: atque materia humili complures acccipi possũt. Sũt enim aliæ lignosæ: ut ocimi: aliæ carnosæ: ut betæ multoq; magis: ari. Hastulæ regiæ: croci. Quædã quasi ex carne: & cortice cõstant: ut raphanorũ Rapox: aliæ geniculatæ ceu harundinũ graminez: & quicqd harundinosũ Quæ quidẽ solæ uel maxime iis quæ sup terrã emineãt similes formari cernũtur. Et. n. tãq; harũdines fibris innixe corradicant: aliæ tũicis multiplicib⁹ corticosæq; poriguntur: ut scillæ: bulbi: atq; ẽt cepe iisq; similiũ: semp. n. bis aliqd circa eximi põt. Quæqdẽ oĩa duplex q̃dam mõ genus radicis exhibere uidẽt. Nõnullis hoc idẽ de oĩbus capitatis: terraq; cõditis: placet. Hñt eiz carnosã illã: & corticosã ut scilla & eas q̃ ex illa ꝓueniũt. Nõ. n. crassitudine tenuitatẽq; tm̃ discrepat: sicut olex: arboxq;: sz ẽt gñs diuersũ hre uidẽtur. Euidẽtissia gladidi ẽ: atq; ari: qppe cũ altera crassa: leuis carnosa altera tenuis atq; neruosa sit. Quamobrem dubitauerit sane quispiam an iter radices hæc poni debeant. Etenim: quod subter telluri coheret: radix esse appareat. Quod uero cæteris ediuerso promitur nihil obtinere radicis dixeris. Radix. n. parte postrema tenuior est: inque acutius assidue tendit.

Radix

UVA. BHSC. IyR_056

Radix uero ſcillarũ. Bulborũ. Radix ſcillarũ cepaꝝ: & bulborũ arorũqꝫ e contrario creſcit. Item cætere radiculas de ſuo latere mittunt. Scillarũ uero & item ceparum: nihil penitus mittunt. In totum quæ decapite ꝑ mediũ pẽdẽt radices eſſe uidentꝰ atqꝫ coaleſcũt. Pars uõ illa extuberãs ad cyme: aut fructus modũ: cõſiſtit. Sꝫ cũ nã eoꝝ plus eſſe: q̃ radix debeat: id circo error ambiguitas põt: qppe cũ totũ illud radicẽ eẽ aſſeueraſſe haud q̃q̃ recte actũ itelligatur. Radix. n. bulbi: & gethyi: caule oĩo carebit: & i totu oĩa: q̃ natura ſub terrã diſtẽdi uoluit: caulis nimiꝝ exꝑtẽ ſortient nãꝫ: ſi totũ radice cõ ſumari placuerit. Acꝑide tuber: qꝫ nõnulli achiũ uocãt: & uĩgũ uipũ: & qc q̃d ſub terrã aliꝰ latitat: radices ꝑculdubio erũt. Quoꝝ nullu forma cõſtat radicis. Hæc. n. nãæ uiribus nõ locis diſcerni oportet. Sꝫ forte recte id q̃dꝫ dicitꝰ: illudtñ radix nihilominus ẽ. Sꝫ illa q̃ꝫ radicis differẽtia reddi debꝫ: ut alia tãta. Alia talis fit. Alteraqꝫ alimtũ ab altera capeſſat. Quã q̃: & ipe: & eaꝝ carnoſæ illæ alimtũ ſibi attrahere uidẽt. Aroꝝ itaqꝫ radices ruſtici alũt ante q̃ germia edere inceperint: reddũtqꝫ ampliores: dũ germinãdi impetuꝫ cohibent. Omniũ. n. eiuſmodi nãꝫ deorſum uerſus potius uergere: manifeſtũ eſt. Ciules. n. atqꝫ intotũ ꝑtes ſupne: breues: ibecilleſqꝫ ſunt. Inferæ aũt: grandes: frequentes: ualide. Nec ſolũ i præductis: ueꝝ ẽt in arundine gramine: deniqꝫ oĩbus: quæ harundinoſa iiſqꝫ ſimilia ſint: quæqꝫ ferulacea. Hoꝝ q̃ꝫ radices grandes: atqꝫ carnoſæ. Pieraqꝫ ẽt herbacecꝝ radicibus eiuſmodi continentꝰ: ut aſpalax crocũ: qdqꝫ perdiciuꝫ uocitatꝰ: qdꝰ perdices ſe ad id uolutent: terramqꝫ ſuffodiant. Parimõ qꝫ egyptii uulgum appellant. Et .n. folia eius ampla: & germen puſillũ. Sed radix lõga: & in mõuꝫ fructus & cibo idonea. Colligunt id cũ amnis effuſus fuerit: eoqꝫ decrumaras excernant. Euidentiſſimam: & maximam præ cæteris differentiam laſerpiciuꝫ obtinet: & quæ magydaris nominata eſt. Harum. n. utriqꝫ: omnibuſqꝫ huiuſmodi natura radicibus potius conſtare tota uidetur. Igitur hcc ita ſũmdum eſt. Quædaꝫ autem ex radicibus plures differẽtias præter prædictas: ſortiri appareant: ceu arachidne radix: eiuſqꝫ quod ſimile eſt araco. Ambe nanqꝫ fructum nõ minorẽ ſuperno afferũt. Pars ipſa carnoſa radicẽ ſimplicem: craſſam: altius infigendam mittit. Cæteras uero quibus inſidet fructus: tenues: ac ſummo ceſpite coherẽtes agit. Loca arenoſa potiſſimum amant. Neutrum folia gerit: neqꝫ foliis quicq̃ ſimile ſꝫ quaſi binoꝝ fructuum partibus interſe oppoſitis: fecunda potius extant. Quod mirum profecto eſt. Naturæ uireſqꝫ plantarum tot differentiis uariant. Radices omnium priuſq̃ partes ſupernæ augeſcunt. Nulla tñ ſubire altius põt: quam ſolis calor attingat. Calor. n. eſt: qui uim habet gignendi. Cæteꝝ uel natura humi ad radicis altitudinem: longe quæ magis ad longitudinem plurimum conferre uidetur: ſi leuis: rara: tranſmeatuqꝫ facilis ſit. Nam in eiuſmodi locis ulterius producitur: & maiora incrementa ſequuntur. Conſtat id maxime in genere urbaniſſimorum. Hæc. n. ſi aquæ copiam habent inq̃

UVA. BHSC. IyR_056

tuꝫ libeat ꝓgredi poſſũt. Præſertĩ ſi locus ſanis ſit: nec aliqd obſtet: ceu pute us: aut aliqs aquæ ductus quẽ admõꝫ in lycio platanus: apud aquæ ductũ: noueila adhuc circiter tria ad trigĩta cubita miſit: cũ ſimul: & copiã alimẽti & loci liberale ſpatiũ adepta fuiſſet. Ficũ: ut ita loquar: lõgiſſimã radicem habere putaueris. Ad ſũmã quæ raro corpoꝝ ſint: rectãq; agãt radicẽ lõgius mittũt: & nouæ ſi ad uigorẽ ætatis ſuæ ꝓuenerint: magis q̃ ueteres: lõgitudine: altitudiẽꝫq; radicis fulciẽt. Quippe cũ ẽt radices una cũ reliquo corpore diminui ſoleãt. Succi pariter oĩuꝫ radicũ in ſuauiores q̃ fructus ſui habẽtur. Quarũdã ẽt penitus fere in ſuaues. Quãobrẽ ſũt quæ radicẽ ſortiãtur amarã q̃q; fructus ipſa prædulces pariãt. Medicatæ ñ nullæ odoratæ alie ceu iridis. Natura uiſq; peculiaris radicis fico ĩdice. Illa. n. ageneribus mittitur quatenus ſe fico parẽti cõiunxerit telluriq; tute inhereſcit. Fit itaq; circũ arboreꝫ frequẽs radicũ concurſus: q caudicẽ neq̃quã atĩgit: ſed ab eo paulo diſtat huic ſimile: uel pocius quodãmõ mirabilius: ſi quid ex foliis radicẽ dimittat: qualẽ circa opuntẽ herbulã eẽ quãdã enarrãt: cui datũ eſt: ut & mãdi ſuauitate poſſit. Quod. n. lupinis inſpicitur minus mirꝫ: ut ſi ſub alta ſerãtur materia radices obſiſtẽtes ſũmũ uerſus terræ perſcindãt: ualẽterq; germina edant. Radicũ differẽtias iis cõſpicari ipſis debemus. Arboꝝ aũt uel tales differẽtiæ capi poſſunt. Sunt. n. alie nodoſæ. Alie enodes: tã nã q̃ loco plus minuſue. Encoles inquã: nõ ut nodo oĩo careant. Taliꝫ. n. arbor nulla eſſe uidetur. Sed ſi quid eiuſmõi ſit: locũ inter alia obtinet: ceu iuncus. Typha gladiolus. Ad ſũmã ſiquid inter paluſtria ſit. Sed ita enodes accipi uolo ut nodos paucos: naturæ ordine habeãt: qualis: ſambucus: laurus: ficus deniq; omnia: quibus cortex leuis: quæ ue cõcauo: & laxo corpore ſurgunt. Nodoſa olea: pinaſter: oleaſter. Hoꝝ alia ĩ umbroſis: & auento ſilẽtibus: & dilutis locis. Alia in apricis: & hibernis: & gelidis: & macris: & aridis. Naꝫ inter eas: quæ genus idẽ ſortiũtur. Quædã minus nodoſæ. Ad ſũmã montanæ campeſtribus: & ſiccæ paluſtribus nodoſiores. Item ratione ſatus: & eniꝫ crebræ enodes: atq; procere. Raræ nodatiores cõtortioreſq; aſſurgũt: fit eniꝫ ut alteræ ſint in umbroſis. Alteræ in apricis. Mares quoq; fœminis nodoſiores: ubi ſexus haberi uterq; põt: ut cupreſſus abies: oſtryis cornus. Genus eniꝫ quoddã cornũ fœminã uocãt. Silueſtres nodoſiores urbanis: tam ſimpliciter: q̃ quæ ſub eodem genere ſtatuũtur: ut oleaſter olea. caprificus fico. Pirus piraſtro. Hæ nãq; omnes nodoſiores: oẽs ſpiſſæ raris corpoꝝ magna ex parte nodoſiores. Mares. n. ſilueſtreſq; ſpiſſiores præter q̃: ſi qua ob nimiã ſpiſſitatẽ oĩo enodiſſit aut pauciſſimis nodis: ut buxus: ut celtis. Quibuſdã nodi inordinati utiq; forte euenit. Quibꝺã ordinati tã inter uallo: q̃ numero ut retullimus: obid eas egregias uocãt. Quibꝺam. n. paritas fere undiq; ſeraꝝ. Quibꝺã aſſidue grãdius: quod craſſiori adiacet parti: id ꝓrẽ quod in oleaſtris: & harũdinibus ꝑcipue patet. Geniculum. n. ueluti nodus eſt. Quidã inuicẽ reſpõdẽt: ut oleaſtroꝝ. Quidã promiſcui: ut quæ ſors

UVA. BHSC. IyR_056

tulit: extāt. Sunt quædā binis: q̄daz ternis: quædā pluribus nodis. Nō nul læ quinis: abietis recti: & nodi: & rami quodāmō ifixi cæteris aūt minime. Qui ob rē abies ualidiſſima eſt: malo ꝓfecto nodi peculiares: faciebus. n. beluaꝝ ſimiles extāt: unus ꝑgrādis. Alii circa eū parui cōplures: nodoruz alii cecialii fecundi. Cæcos appello q̄bus nullū germē enaſci pōt. Qui non ſolū natura: ſed ēt lexiōe fieri ſolēt: cū pars arboris ictu aliq̄ diſiecta: ad uul nus cōſolidādū enitēs: oris undiq; plagæ circumactis callo: cicatriceq; tumu erit craſſioribus ramis: id potiſſimū euenit nōnunq̄ ēt caudicib. Ad ſūmā quācūq; partē caudicis: aut rami incideris: uel diſiecceris: nodus ibidē naſci tur: tāq̄ ſi q̄ unū ē dirimēs: alteꝝ principiū facias: ſiue ob eā iꝑaz leſionē ſi ue ob aliā cāz: ictus. n. nāꝫ cōtrarius ē. Ramuli oiuz nodoſiores ſēp uiden tur: qr minimi on iis iternodiū iteriacet: q̄admōz ſiculnei: q nup ꝓuenerit: tactu aſpimi ſt: & uitis palmitū ſūmitates: ut. n. modus in cæteris: ita gē ma i uite: & geniculū i arūdine: q̄buſdā ueluti cradæ gignunt: ceu ulmo ro bori: & ꝑcipue platano: q̄ſi i aſperis aridis: uētoſiſq; locis ſtent: ita oīo fiat neceſſe ē. Deniq; q ꝓximus terræ: & q̄ iuxta caudicis caput cōcreuerit: hic ſeneſcēs craſſior reddit. Nōnullæ gōgros a q̄buſdā uocatos hñt: uel q ꝓ ar boris nā reſpōdeat: ut olea: q̄ppe cū nomē id maxime oleæ conueniat: eoq; morbo pluſq̄ cæteræ: laborare uideat: ꝑmnū id nōnulli appellāt: alii croto nā. Alii alio nomine utūt. Rectis uniſcripibus minuſq; abimis plātigeris: id haud nullo pacto: aut minus accidere ſolet. Olea: & oleaſter: uſ caudicū cōcauitates peculiarē i mōz hēre uident. Sunt igit aliæ ad lōgitudinē tm ap tæ potiſſimo augeri: ut abies: palma cupreſſus: adſūmaz q̄ſimplior aſſur gūt caudice: q̄q; haud mltis radicib: neq; ramis freq̄ntib; pariēt: Aliæ ꝓ ſua natura his ipſis reſñdent: tā lōgitudine q̄ ꝓfunditate. Nōnullæ illico inra mos ſpgunt: ceu malus: q̄dā ramoſæ mo ēq; ſupiorē grādiorē geſtātes: ut punica: ueꝝ tñ ad ſingula: & locus: & alimtū: & cultus: plurimū ualet idi tiū: q; ædē: ſi crebre ſerant: excelſæ: gracileſq; reddent. Si raræ: breuiores: atq; craſſiores: & ſi cōfeſtiz ramos ſuccidas: purgeſq; excelſæ: ut uitis: Si re linquas: breues aſſurgēt: qn ēt illud fidē ſatis ꝑſtare pōt: oleꝝ. n. nō nulla arboris figurā capeſſūt: ceu malua: betaq;: ut dictū iā ē: oia locis ſuis meli us augeſcūt: nā & iter ea q̄ genus idē ſortiunt: q̄ ſuis i locis manēt: enodio ra ampliora: pulchrioraq; extāt: ut abies macedonica ꝑſtātior: q̄ pnaſie: cæ teræq; ſpectat: q qd oīa atq; in totū ſi ueſtris materies pulchrior: & cōmodi or: & copioſior pte mōtis aq̄lonia: q̄ merediana enaſcit: aliæ itez ꝑpetuo ui rēt: aliæ foliis deciduis ſt uirēt ex urbanis ꝑpetuo olea: palma: laurus: myr tus: pini genus q̄ddā: cupreſſus: ex ſilueſtrib; abies pinaſter: iunipus: ſmilax thuia: & ea q̄ archades phellodryn appellāt: tilia cedrus picea: mirrica bu xus: illex aq̄folia. Celaſtrus: philica: acuta: ſpina: apharca: q̄ mōte olym po ꝓueniūt potulaca: arbutus: terebintus: laurus: potulaca atq; uacedo fo lia ſeriora dimittūt. Cacuminib; ꝑpetuo uirent: ramiſq; aſſidue ꝑpetero

UVA. BHSC. IyR_056

gignunt. Hæc in arboꝝ genere: fruticũ aũt hedera. Rubus: harundo thã-nos cedrula. Eſt. n. qdã puſillũ: qđ nũq̃ arboreſcit. Suffruticũ: herbaꝝq; ruta: braſſica: roſa: uiola: abrotonuꝫ: ſanſucũ: ſerpillus: origanũ: apiũ: eq̃ piuꝫ papauer: & ſilueſtriũ gña cõplura. Ex his q̃ꝫ nõ nulla cacumie ꝑdurãt: amiſſis reliquis: ut apiũ: equapiũ: origanũ. Nã & ruta affligit: atq; mutat. Omnia uero tã in his q̃ in reliqs generib⁹: q̃ coma ꝑpetua uirẽt: foliis angu-ſtioribꝰ ſunt: & pinguedinẽ q̃daꝫ: ſuaueq; olentiã reddũt. Non nulla quanq̃ ſua natura ſemꝑ uiuere nequeãt: tñ ex loci cauſa folia nunq̃ dimittũt: ut di-ctuꝫ de his eſt: q̃ in agro elephantino: memphiq; ꝓueniũt. At qui inferius ea parte: quã dicta: atriquetra figura uocitãt: paꝝ itercipit tẽporis: quin ꝑ-petuo uireant. In creta inſula: agro cortinẽſi: platanũ apud fontẽ quẽdã ſtaꝝ aſſeuerãt: q̃ nunq̃ folia depdit. Iouẽ ſub ea cũ europa cõcubuiſſe fabulant. Quercus in agro turino ẽ: ubi ſybaris ꝑſpicua: quæ nũq̃ folia dimittit. Eaꝫ nõ una cũ aliis germinare aiunt: ſed poſt ortũ caniculæ. Talẽ & in cypro eſſe platanũ ferũt. Omnib⁹ autumno: & ꝑ autumnũ folia decidũt. Aliis tñ ocius aliis tardius: ut q̃daꝫ ẽt ab hyeme occupent. Folioꝝ iactura nõ ita germina tioni reſpõdet: ut quæ prius germiauerint: prius folia dimittãt. Sed nõ nul-læ germinãt qdem ꝑmaturius: ſed nihilo ante cæteras folia dimittũt. Qui-nimo qbuſdã tardiores inceptãt: ceu amygdala. Quædã ſerotinæ germine eſſe ſolet: ſed nihilo: ut ita dixerim: tardius q̃ cæteræ: folia depdunt: ut mo-rus. Regio aũt ſolũq; madidũ plurimũ ad ꝑdurandũ cõferre uident. Quæ eniꝫ in ſiccis atq; in totũ tenuibus locis extãt: prius folia dimittũt: & ueteres priuſq̃ nouæ. Quædã & anteq̃ fructũ ꝓcoquãt: folia depdunt: ut ſerotinæ fici: & piri ſilueſtres illis quæ ꝑpetuo uirent occaſus: ortuſq; uicißim occur runt. Nõ. n. ſemꝑ eadẽ durãt: ſed alia ꝓueniunt: alia exareſcunt. Idq; circa æſtiuũ ſolſtitiũ maxime factitari uidetur. An quibuſdã ẽt poſt arcturi ortũ aut ſecus: in aliqua regione fiat: cõſiderandũ reliquo. Folioꝝ occaſuꝫ ita ſe habet folia uero in cæteris oĩbus arboribus ſibi ipſa ſimilia ſunt. Populi ãt atq; hederæ: eiuſq; qui croton uocat: diſſimilia: figuraq; diuerſa habentur. Noua. n. orbiculant: ueterata in anguſtũ exeunt. Inq; id omniũ mutatio de ſinit. At hederet contra dum. n. noua eſt angulatiora folia gerit. Cũ aũt æ tate prouecta fuerit: rotũda: nã ea quoq; apta eſt foliis immutari. Illud ſane peculiare: quod oleæ: tiliæ: ulmo populo euenire uidetur. Vertũt. n. par tes ſupinas mox poſt ſolſtitium æſtiuũ: eoq; argumẽto ruſtici ſolſtitiuꝫ con fectũ intelligũt. Omĩa folia parte prona ſupinaq; interſe diſtãt: at cæteroꝝ pars ſupina uiridior: atq; leuior eſt. Neruulos. n. & uenas in pronis habẽt ſicut manus. Oleaginoꝝ uero pars ea ipſa candidior minuſq; leuis. Hedera quoq; frondes leuis parte ſupna hñt oĩa aut certe plurima: parte ſupina per ſpicua pendẽt eaq; ſoli exponũtur: uertunturq; magna ex parte: ſolẽ uerſuꝫ Qua ꝑpter haud facile dixeris utra pras potius ad ramulũ uergat. Quippe cum reſupinatio quidẽ partem proximiorẽ pronã reddat. Natura uero ſo-

UVA. BHSC. IyR_056

minus ſupinam uelle uideatur: præſertim cũ reflexus: ſolis cauſa: fiat. Facile id ſpectari in his põt: quæ crebra: ordinataq; ſũt: quẽ admõ3 myrti: non nulli & alimentũ parti ſupinæ ꝑ pronã deferri exiſtimãt: quia madida ſen ꝑ lanuginoſaq; eſt. Sed nõ recte: id. n. abſq; natura ꝓpria: fortaſſe cõtigit: qa nõ ſimili mõ alterantur. Alimentũ uero ꝑ uenas: aut neruos æque ambab deferẽ partibus. Ex altera. n. ad alterã deferri: nulla ratio ẽ: cũ meatus nõ habeat: neq; ima quæ ſubeat. Sed de alimẽto: quibus tandẽ miniſtrãtibus offeratur: altera diſputatio eſſe debet: folia uero pluribus: ipa quoq; differentiis: inter ſe diſtare uidenẽ. Quippe cũ arboꝝ: aliis ampla ſint: ut uiti fico platano. Aliis anguſta: ut oleæ: punice: myrto. Aliis rara: ut pino: abieti: cedro. Aliis ueluti carnoſa ſcilicet quia pulpa cõſtãt: ut cupreſſo: myricæ: uallo. Et in fruticũ genere: cnioro: ſtipe. Et herbaꝝ: ſempuiue: polio quod cõtra uermiculos noxios: ueſtimẽtis interpoſitũ: ualet. Nã betaꝝ folia: aut braſſicaꝝ: earumue: quas rutulas uocãt: alio mõ carnoſa ſũt. Caro enim in latitudinẽ diſtendit: nõ in rotunditatẽ craſſat. Myrice inter frutices: foliũ carnoſum. Nõ nullis harundinacea: ut palmæ coici cæteriſq; ſimilibus quæ ut in uniuerſum loquar: foliis angularibus cõſtant. Et. n. harũdo: gladiolus: butomus: cæteraq; paluſtria: foliis eiuſmõi ſunt. Cuncta aũt folia q̃li ex duob cõſtare uidenẽ. Mediũq; ueluti carinã habeẽ: ũde & cæteris meatus medius amplus porrigat. Differũt item figura. Alia. n. orbiculata: ut piri: alia ob longa: ut mali: alia in acutũ producta: & i angulũ depreſſa: ut hederæ cilitiæ. Ad hæc alia multifida: & quaſi ſerrata: ut abietis: filicis: uitis quoq; aliquatenus fiſſa: fici laciniata: & utita diſerim: cruciformia. Nõ nulla inſecta: ut ulmi: roboris: nuciſq; auellanæ. Quædã cũ extremo: tũ lateribus ſinuata cõfidũt: ut ilicis: roboris: ſmilacis: rubi: paliuri alioꝝq; pini quoq; laricis: abietis: atq; ẽt cedri: & cedriæ: extremitate purgẽtia. Quod ſpinas oĩo pro foliis habeat: nullum inter arbores eſt: quod nos quidẽ nouerimus: atĩ genere materiæ humilis ſpinæ pro foliis: acorne drypidi: acano: omniq; pene generi ſpinoſo. His. n. oibus loco folii ſpina oritur. Quod ſiquis folia hæc eſſe negauerit: carere foliis ea omnino ſequetur: ut quædã aculeata quidem ſint: folium uero habeant nullũ: ceu aſparagus. Rurſus alia pediculo carent: ut ſcillæ: bulbi. Alia habent: & alia longum: ceu uitis hederæ. Alia breuem: ut quaſi infixa cohereãt: ceu oleæ: nõ ſicuti platani: & uitis propẽdentia: atq; tremula. Illud quoq; differentiam facit: quod nõ ex eiſdem partibus pendeãt: ſed plurimis quidem ex germine: nõ nullis uõ ex ramo: robori ẽt ex caudice. Oleribus ex maiore parte: folia illico ab radice exeunt: ut cepe: alio intubo erratico. Ad hæc aſſulæregiæ: ſcillæ: bulbo: iſirinchio. Atq; in totum bulboſis quoꝝ non ſolum: quod primum oriẽ: uerum etiam caulis omnino ſine foliis eſt. Quorundam enim foliis iam perfectis: caulis conuenienter talis aſſurgit: ut lactucæ: ocimi: apii: & frumentorum ſimili modo: non nulla ex his caulem primo mitem: poſt hor

UVA. BHSC. IyR_056

ridulum ſpinulis gerunt: ut lactuca: & cũcta folia ſpinoſa reddũtur: atq; ẽt magis infruticum genere: ut rubus paliurus: omniũ aũt pariter arboꝝ atq; reliquoꝝ differẽtia publica. Quod alia multis foliis. Alia paucis cõſtant & alia latis alia anguſtis: & alia ordinatis: ut myrtus: alia inordinatis utiq; forte inciderit: ut maior pene pars cæteraꝝ plantarum: peculiare in oleribus: ceu cepa gethyo: folioꝝ cõcauitas. Adſummã folicrũ diſcrimẽ: aut magnitudine: aut multitudine: aut figura: aut latitudine: aut ãguſtia: aut cauitate: aut aſperitate: aut leuitate: aut q̃ aculeis horrẽt: uel nõ: ad hæc depẽdẽtia uñ q̃unde ideſt: ab radice: aut germine: aut caule: aut ramo. Quo. i. pedículo: aut ſine ipſo: cuius ẽt gñris cõplura ſpectãtur: fructiferaq; non nulla fructũ foliis ĩterceptũ gerẽtia: ut laurus alexandrina: q̃ fructũ ſup foliis gignit folioꝝ diras iã cõmunius diximus: hiſq; pene continẽt. Cõſtãt autez folio rũ alia ex neruo: & cortice: & carne: ut fici: & uitis alia q̃i ex neruo tm̃: ut harũdinis: frumẽti hũor cõmunis oĩuz ẽ: oĩbus. n. in ẽ: tã his: q̃ reliquis annuis: ceu pediculo: flori: fructui: q̃cquid aliud ueniat: uel potius & his q̃ minus annua ſt̃: nihil. n. ẽ qđ careat humore. Pediculoꝝ alii ex neruo cõſtare tm̃ uidẽt̃: ut harũdinis frumẽti: alii ex eiſdẽ: qb; caules. Floꝝ alii ex cortice & uena: & carne: alii ex carne tm̃: ut q̃ĩter lolia naſcũt̃. Fructus q̃z ſimili mõ alii. n. ex carne: & neruo: alii ex carne tm̃: nnonulli ẽt cute cõſtãt. Hũor hos q̃z oẽs comitatur: ex carne: & neruo: ceu prunoꝝ: cucumeꝝ: ex humore: & cute: mori: punice. Alii ſecus diſtinguñt̃: omniũ: ut ſic dixerim: pars exterior: cortex: interior: caro. Quoꝝdã ẽt nucleus. Poſtremũ in oĩb; ſemẽ eſt: hoc humorẽ calorẽq; in ſitũ ĩſe hẽt: q̃ cũ deſierit: ſem̃ infecudũ: ſicuti uritũ ouũ relinq̃tur. Quoꝝdã ſem̃ ꝓtinus poſt tegmen ambiẽs ſubeſt: ut palmæ nucis amygdalæ. Quib; ambientia plura utiq; ſt̃ ceu palmæ: qbuſdã caro & nucleus ĩteriacent: ut oleæ: pruni. Alioꝝq; alia ſiliquis ĩcludunt̃ alia ſolicu lis ueſtiunt̃: alia uaſculis cõtinent̃. Quædã etiã nuda patẽt: in ſiliq̃s annua: ut legumina & ſilueſtriũ pleraq;. Quin & arboꝝ q̃dã: ceu ſiliq̃ q̃ ſicũ ægyptiã q̃dã apellãt: & cercis & coloetis circa lipatã: in foliculó ex annuis q̃dã ut triticũ: miliũ. Simili mõ uaſculo ĩcluſa: & nuda: ĩ uaſculo: ut papauer: q̃q; papaueri ſimilia: nã ſeſamæ modus q̃dã peculiaris. Nudo ſemine oleꝝ pleraq;: ut anetũ: coriannſũ: cuminũ ſeminaculus: pleraq; alia. Arboꝝ nulla ſemine nudo: ſz aut carne obducto: aut cute: aut cruſta: ceu glans: & eubo icũ: aut ligno: ceu amygdala: & nux. Nullũ in uaſculo ſemẽ arboris eſt: niſi conũ uaſculum dixeris: quod abſolui de fructibus poteſt. Semina ipſa q̃buſdam protinus carnoſa ceu illa: quæ nucum: & glandium genere comprehenduntur. Quibuſdam caro in nucleo eſt: ceu oliuæ: lauro: & aliis: nõ deſunt quibus in nucleo tantum: uel nucleacea: & quaſi retorrida conſtent ceu cnico: & ſimilibus: nec non & multis oleribus. Palmæ profecto euidentiſſima. Cauitatem enim nullam hæc habent: ſed tota plena: atque perſolida ſunt. Tamen his quoque humor quidam calorque ineſt: ut dictum eſt.

UVA. BHSC. IyR_056

Differunt præterea: quod alia congesta atq; promiscua: alia discreta: atque distantia: ut cucurbitate: cucumeris: & in arborum genere: fici mali. Qui & congestorum ipsorum: quædam putamine aliquo: aut tunica continentur: ut punicæ: mali: piri: uitis: fici. Quædam congesta: quidem: sed nullo inclusa: ut eorum: quæ spicam inter annua gerunt. Nisi quis spicam ipsam ambiens quoddaz esse putauerit. Quod si ita sit: racemus quoque ita se habebit: & reliqua: quæ racemata eduntur. Qi æq; uniuersa ob fertilitatem: uirtutemq; soli prodeant. Quemadmodũ syriæ: aliisq; locis oleas fructificare affirmant. Quin ẽt illud pro differentia quadam accipi posse uidetur: quod alia uno pediculo singulariq; annexu congesta gignunt. ut de racemis: spicisque diximus. nullo ambiente communi tegmine preuenire. Alia secus. Nam unum quodq; semen: aut ambiens: secrsum acceptum: principium annexus proprium habere uidetur: ut acini: tum uuæ: tum punici. Item triticum. ordeum. Malorum: pirorumq; ubi nam coniungãtur comprehendanturq; uelut membrana quadam: quam caro fructus obducit: minus perceperis: tamẽ uel eoꝝ quodq; principiuz habet ꝓpriũ: & naturam distinctam. Sed punici idcirco euidẽtissima: quod expressius discernuntur. Nucleus. n. cuiq; adheret. Nec quemadmodum ficuum in certa: prænimio suo humore: conculcãtur. Hoc. n. interse distant: quamquaz utraq; carne quadam: & eo quod carnem cum cæteris comprehẽdit: cõtinẽtur. Hæc. n. circa nucleum unum quẽq; carnosum illum hñt humorem: granũ uero ficariuz commune q̃ omnibus ẽ: sicuti & uinaceuz: & quæ his similia. Sed eiusmodi differentias plures capere fortasse possumus: quarũ præcipuas: maximeq; naturales: haud ignorare oportet. Quæ autẽ pro saporibus: frigus: totisq; formis: accipi possint: omnibus ferme exp'orate habentur: ut explanatione nulla indigeant: nisi tm̃ aduſq; quod fructus figura nulla rectilinea: neq; angularis. Succorum uero alii uinosi: ceu uitis mori: myrti. Alii pingues: ut oleæ lauri: nucis: amigdalæ: pini: laricis: abietis. Alii dulces: ut fici palmæ roboris glãdis. Alii acres: ut origani: satureiæ: nasturcii. Sinapis: alii amari: ut apsynthi: fellis terræ. Odore præterea distant: ut anesi: cedrulæ. Quorumdam dilutos putaueris: ut prunorum alii accidi: ut punicorum: & quorumdam malorum. Sz omnes: qui uel huic generi cõtribuantur: uinosos putandum. Alii aliis generibus assignant quorum singulos: in libro de saporibus: persequemur: tam genera ipa numero amplectentes: quam eorum inuicem differetias reddẽtes: quæq; uis cuiusq; naturaq; sit. Arborũ quoq; ipsarum humor: uti retulimus: uariis generibus cõsumari uidetur. Alius. n. succo lacteo similis: ut fici: papaueris. Alius resinaceus: ut abietis: pini: omniumq; coniferaruz. Alius acuosus: ut uitis: piri: mali:. Et in olerum genere cucumeris: cucurbitæ: lactucæ. Non nulli acrimoniam quãdam sortiũtur: ceu timi: satureiæ. Quidã etiam suauem olentiam præstant: ut apii: aneti finiculi: reliquorumq; simi

UVA. BHSC. IyR_056

lium. Omnes: ut absolute loquar: pro natura cuiusq; arboris utiq; inuniuersum transigam: plantæ: propriam differentiam sibi sortiuntur. Quippe unum quodq; temperamentum quoddam: mixtionemq; obtinet peculiarem: quæ scilicet fructibus subiectis conueniat quorum pluribus: quæda3 similitudo innotescit: quãquã incertior sensuq; dubia: scilicet ea de causa: quod saporis natura: puram: sinceraq; confectionem concoctionemq; in carne fructus consequitur. Alterum enim quasi materiam: alterã quasi formam speciemq; arbitremur oportet. Semina quoq; ipsa: & tunicæ: quibus uestiũtur saporum: discrimine interse distãt. Vtq; simpliciter loquar: uniuersæ arborum: plantarumq; partes: ut radix: caulis ramus: foliũ: fructus: cognationem quandam habere tota cum natura uidentur: quãquam odorem: saporeq; differant: ut partium plantæ eiusde3: aliæ odoratæ & bene sapide sint. Aliæ inodoratæ: insipidæq; omnio. Quibusdam enim flores inodorati: folia uero odorata. Quibusdam e diuerso: folia magis: & rami: ut coronario generi. Quibusdam fructus. Aliis neutrum. Aliis radix. Aliis pars aliqua. Similis & saporis ratio est. Alia & enim mandi queũt. Alia ne queunt. Neq; foliis: neq; fructibus: peculiare præcipue: quod in tilia cernimus. Nam huius folia prædulcia: & plerisq; animaliũ pabulo. Fructus uero mãdi a nullo põte cõtrario nãq; nil mirã: ut folia nõ mãdant. Fructus uero non tantum a nobis: sed etiam ab aliis animalibus mandi possint. Sed huius: cæterorumq; similium: causas postea cõtemplari conabimur. Nũc exploratum illud habeamus per omnes partes differẽtias plures uario modo exultare. Nam & florum: alii lanuginei: ut uitis: mori: hedere. Alii soliati ut amygdalæ. Mali piri pruni item alii grandes hãtur: oleaginei uero soliati quidem: sed pusilli: pari modo: & annuorum: hedaceorum: q; genere. Alii foliati: alii lanuginei. Cuncterũ: alii bicolores. Alii unicolores: iidẽq; candidi. Quippe cũ tantum fere punice phœniceus: & quarumdam amygdalarum subruffus exeat. Nulla inter urbanas alia est: flore: uel bicolore uel pleno: sed si qua sit: siluestris profecto est: ceu abies. Flos. n. eius croceus: & illi quos ĩ mari externo: rosis colore similes tractũt: at ĩ annuc; ex maiori pene pte tales exeũt & bicolores & bini bini iĩq; qi flore alterã florẽ ĩsi dẽtẽ mediũ gerũt ut rosa: uiola nigra liliũ ñ nulli ẽt folio uno emergũt: describionẽ tm plurimu3 ostendentes: ut flos insione: in hoc. n. haud quaq; foliu3 unu3 quodq; discernit. Nec cõceptaculo pars infima eget: sed postrema in angulos exeũt. Oleæq; flos pene talis eẽ uidet. Differũt ẽt ortu: & positi: alius nãq; florez circa fructũ ipsu3 producũt: ut uitis olea: cuius postrati flosculi perforati spectatur: idq; argumẽto capitur probe arborẽ deflo ruisse. Nã3 si exaruerit: aut madefacti fuerint: una con fructibus defluent: atq; ita nullatenus perforabuntur. Maior fere pars fructum ĩ medio floris tenet. Sed nõ desũt: q; uel supra fructũ ipsũ florẽ insidẽtẽ emittã: ut punica. Malus amerina: prunus: myr. tus Et ĩ fruticũ genere. Rosa. Maior q; ps

coronariæ

coronariaꝝ. Semẽ. n. ſub floribꝫ hẽnt. Sed cõſpicuũ idĩ roſa: qa extuberat, Nõ nula ẽt cũ ſeminibꝫ ipſis: flores edũt: ut uenerie cnicũ: atq; oia: q̃ floreꝫ folio numeroſo ꝓducũt. Singulis. n. ſeminibꝫ: ſingulos flores annexos gerunt. Simili modo: & herbaceorum non nulla: ut gith. Et in olerum genere: pepo: cucurbita: cucumis. Quippe omnibus flos in poſtremo fructus: & creſentibus fructibus: flos diu in fixus ſeruatur: alia ſecus: modo quoda̅ peculiari: ceu hedera: uorus & enim florem hæc in totis fructibus habent. Sed neq; poſtremis inſidentem: neq; in ſingulas partes ambiente̅: in medius inculcatum: niſi forte concerni nequeat ꝓpter lanuginem. Sunt & ſimplices quidam flores: ceu cucumerum: qui poſtremis ſarmentorum emerguat. Ob id eos auferunt. Cucumeris enim prohibent incrementum. Inter flores: mali medicæ qui ueluti colum quandam erectam: in medio habeant: fecundoſ hos fore affirmãt. Qui uero nõ habeãt: hos ſere infecũdos. An aliis q̃ꝫ floriferis eueniat: ut florẽ ſterilẽ gignãt ſiue ſæparatũ ſiue nõ ſæperatũ ꝓtermitti nõ debet. Et enim genus quoddã: & uitis: & punicæ: fructum perficere nequit: ſed ad florem uſq; generatio tantum peruenit. Flos quoq; punicæ copioſus: creberq; eſt. Deniq; amplitudineꝫ ſui quodammodo pomi æmulatur. Parum ſe ſubtus attollens colligit & ambitu congruo ſinuatim reddit. Plantarum: quibus genus commune: alias florere. Alias nullo flore exilarari quidam affirmant: ut palmarum marem florere: fœminã minime: ſed protinus fructum promere. Igitur quæ genus idem ſortiũtur: id differentiæ obtinent. Sicuti & omnia: quæ fructũ perficere nequeũt floris naturã pleraſq; differẽtias habere ſatis his liquet. Arbores aũt uel hiſce in fructificãdo diſtare uidentur. Nãq; alie fructũ ex nouellis ſurculis gignũt. Aliæ ex annotinis. Aliæ de utriſq;. Ex nouellis ficus & uitis ex annotinis olea punica: malus: amygdala: pirus: myrtus: oẽſq; fere ſimiles. Oẽs enim ex annotinis: at ſi cõtingat ut aliquid cõcipiãt: atq; ſic creãt (euenit. n. id quoq; nonnullis ceu myrto: ut ſic dixerim: præcipue: cum germinantur poſt arcturi exortum) id perficere nequeunt: ſed ſemi conditum perit exutriſq;: tam nouellis: quaꝫ annotinis. Si quæ mali biferæ ſint: aut ſi aliquid bis fructificet. Item caprificus quæ maturat: ficuſq; profert: ex nouellis peculiaris maxime ortus ſiquis fructus candici proſiliat: ut mero ægyptiæ Hanc enim ex caudice ferre nonnulli affirmant. Alii grandibus ex ramis eam fructificare: ſicuti & ſiliquam dicunt. Hæc enim fructum: uel ex his producit: non tamen copioſum. Vocant enim ſiliquam: quæ ficus ægyptia ſappellatas: producit. Arboꝝ item alie cacuminibus fructificant. Alie lateribus. Alie parte utraq;. Sed plura ex aliis fructum cacumine ferunt: q̃ ex arboribꝫ: ut frumtoꝝ q̃ ſpicã pariũt. Fruticũ erica: pinea: amerina. Olerũ: qbꝫ radix capitata pte aũt utraq;: tã arboꝝ q̃da ꝫ q̃ oleꝝ: blitũ: atriplex: braſſica. Nam & olea idẽ quodãmõ facit. Cumq; cacumina ferunt: copiæ indicium eſſe dicitur. Palma queq; fructum quodammõ cacumĩe gignit.

UVA. BHSC. IyR_056

Sed hæc & folia: & germina cacumine gerit. Quippe uis eius genitalis parte ſuperiore tota conſiſtit. Igitur differentias: quas particulatim capere decet his contemplari conemur: ille uero naturæ totius eſſe uidētur: ſcilicet quod plantagines: alie urbane: alie ſilueſtres: & alie fructifere: alie ſteriles: & ꝑpetuo uirentes & folia deperdentes: quēadmodū diximus. Quædā etiā in totum foliis carēt: & alie floruꝫ fecūdæ: alie infecundæ: & alie germinæ: uel fructu præcoques: alie ſerotinæ. Parimodo & reliqua his ſimilia perſequenduꝫ & hæc quidē in partibus aut non ſine partibus eſſe conſtat. Illa uero propria maxime & quodāmodo maxima differentia: quæ uel in animaliuꝫ genere patet. Quod alie quatiles alie terenæ. Plantago. n. genus quoddā eiuſmodi eſt: ut niſi in ſolo madēte naſci minime poſſit. Quædam naſcuntur quidē: ſed non ſimiles: ſed longe deteriores: cunctarum aūt arborū: plantarumq; ut rem obſolute contingamus: ſpecies in quoq; genere plures. Quippe cuꝫ nihil fere ſimplex ſit. Sed quæ urbanæ: aut ſilueſtres dicuntur: hanc ipſam euidentiſſimā ſummāq; differentiā habeant: ut ficus caprificus: olea: oleaſter: pirus piraſter: pinus pinaſter. Quæ uero in alterutro illorū genere collocentur: harū differentia fructibus: foliis: cæteriſq; formis: partibuſq; percipitur. Sed ſilueſtrium plurime nomine carent expertiq; perpauci ſunt: urbanarum aūt plurime nomime ſuo noſcuntur: ſenſuſq; earum comunier. Exempli graria: uitis: fici: punicæ: mali: piri: lauri: myrti: reliquarumque facit. n. uſus communis: ut exploratæ differentiæ habeātur. Illud quoque utroq; in genere proprium. Silueſtres enim mares ac fœmina: uel ſolis: uel precipue diſcernuntur. Sed urbanæ generibus certe pluribus cōſtant. Quorum alia inuentu: numeroq; facilia: alia difficilia ſcilicet cauſa uarietatis. Sꝫ partium: reliquarumque naturarum differentias: hiſce contemplari tentādum. De generationibus autem: poſt hæc: referre congruum eſt. Id enim predicta quaſi de cætero conſectari uidetur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER II.

a Rborum & ſummatim plantarum generationes: aut ſponte: aut ſemine: aut radice: aut auulſione: aut ramo: aut ſurculo: aut ipſo trunco: factitantur: aut etiā ligno munitatim cōciſo. Nam eo quoq; mō planta exoritur. Sed principatum in his ſpontanea obtinent. Quæ uero ſemine: radiceq; fieri ſolent: naturales maxime: inter reliquas: eſſe appareāt. Nā ipſe ęꝫ ſpontaneæ quodāmō ſūt: & ſilueſtriū: ob id generi accomodātur. Reliquæ āt hominū arti: aut electui: ꝑtinēt. Singula igit mō ex ꝑdictis: aliquo erum pūt. Sed pars maior pluribꝫ ſane modis: ꝓcreat. Olea. n. oibꝫ ꝓuenit rōibus: ꝓter q̄ ſurculo defixa. n. æqt germ̄ citare: ut ficus: ex crada: & punica: ex uirga. Quāq; nōnulli adminiculo quoq; defixā ad hederam: uitam egiſſe cōmunē

UVA. BHSC. IyR_056

facta; q̄ arbores: affirment. Sed id raro: illud uero ex maiore parte: a natura factitari uidemus. Ficus q̄z oībus modis emergit: p̄ter q̄ ex ramo: & surculo. Malus & pirus: raro ex ramis. Cæteræ cuncta: magna ex parte: his q̄z enasci cōtingit: mō læues nouelli: facileq̄ auctiles petant. Veræ illi p̄uentus magis naturæ cōueniūt. Cōtingens aūt p̄ possibili accipi ratio est. Quippe cū in totū: quæ ex supnis potius enascāt: pauciſſima sint. Quēadmōz quæ ex palmitibus uitis p̄ueniūt. Ista. n. nec ex prora: sed ex palmitibus exit: & si q̄d aliud eiusmōi annotet: seu arbor: seu suffrutex: ut ruta: uiola: ſiſimbrium: serpillus: helenium. Oīum itaq̄ cōmunis maxime generatio: quæ auulſione: atq̄ ſemine fiat. Oīa uero: quæ ſemen ferūt: ſemine q̄z gignūtur nasci & lauræ ex auulſione affirmāt: ſi quis ſublatis ſurculis ſerat. Sz quod auellitur: radicis: aut ſtipitis: aliq̄d habeat oportet. Fieri tñ pōt: ut & absq̄ eo: taz punica: q̄ malus uerna: exoriat. Amygdala q̄z ſata: exurgere potest ſed plurimis fere modis uenire olea uidet. Nam ex trunco: ramo cōciſo: radice: ligno: uirga. Item ad miniculo: quēadmōz diximus. Myrtus inter cæteras: huic maxime ſimilis. Nam & ligno: & ramo p̄uenit: ligna taz eius: q̄ oleæ: palmo minora diuidi haud quaq̄ oportet: neq̄ cortex detrahi debet. Arbores: modis prædictis exeunt: atque concreſcunt: inſitiones. n. aut inoculationes: myxturæ quedā: aut alio pacto generationes eſſe uident. De quibus poſtea dicemus. Suffruticū aūt atq̄ herbaræ: pars maior ſemine: radiceq̄ naſcit: Quædā ēt utroq̄: nō nulla tñ ex germinib⁹: ut dictū iā ē. Roſa & liliuz: caulibus cōciſis: ut ēt gramen exeunt. Caule q̄z toto p̄pagato: roſa: & liliū nascitur. Peculiaris maxime generatio: quæ ex lachryma fit. Quippe liliū ita exire uidet: cū id quod defluxit: ſole exaruerit. Lachrymaz quoq̄ equapii uim tandē ſortiri uolunt. Et. n. lachrymā id quoq̄ emittit. Prouenit ēt quoddā harundinis genus ſi quis in obliquū colos p̄ciſas fino terræq̄ abſcondat. Peculiare quoq̄ in his: quæ radice capitata coherent: ut ex radice p̄ueniant. Cum aūt uis genitalis tot modis cōprehendat, arboræ pars utiq̄ maior: quēadmōz paulo ante retulimus: pluribus modis apta ē exoriri. Sunt tñ: quæ ex ſemine tm̄ naſcant: ut abies: pinus: laris: ſummatim oēs coniferæ: item palma: ni forte apud babyloneȝ: e uirgis quoq̄ p̄ueniat ſicut nō nulli aſſeuerāt. Cupreſſus: cæteris quidā in locis: ſemine prouenit in creta aūt inſula ēt trunco: ut mōtuoſa uel in tarra. Apud quos. n. cupreſſus cedua eſt: quæ ex ceſura germinat: modis omnib⁹ præciſſa. Nā & ab terra: & parte media & ſuperna: nō nuſq̄ loci: uel ex radicibus germinat: ſed raro. De robore diuerſa ſententia eſt. Quidā. n. ex ſemine tantū eaz p̄duci ſtatuūt. Alii ex radice q̄z: ſed lente: nōnulli ēt ipſo caudice detrūcato auulſione: aut radice: nihil ex his: quæ ab imis plantigera nō ſint: exoriri poſſe arbitrant. Cunctoræ aūt: quoræ generatio numeroſior ē: q̄ auulſione: atq̄ ēt magis: q̄ ſobole p̄fici pōt: ociſſima: & auctu p̄facilis eſt: ſi ab radice ſoboles accipiat: & q̄ ſic aut ullo pacto plātis ſerāt: hæc oīa fructus ſimiles afferre

UVA. BHSC. IyR_056

uidentur. Quæ aũt fruẽtibus eoꝝ quæ: ſic quoq; ꝓueniunt: ſata ſint: hæc: ut ita loquar: oĩa deteriora reddũtur. Quædã ẽt oĩo degenerãt: ut uitis: malus: ficus: punica pirus. Quippe cũ ex grano ficario nullũ penitus genus ꝓ creetur urbanũ: ſed caprificus tantũ: aut ficus ſilueſtris erũpit. Colore etiã ſæpe nũro diſcrepãs: ex nigra. n. candida: & ex cãdida nigra gignitur: exuite q̃ nobili ignobilis: & ſæpe diuerſa genere exit. Nõnunq̃ nil penitus urbanuꝫ: ſed plane ſilueſtre ꝓuenit: & adeo q̃nq; : ut fructum perficere minime queat. Quædã fructuꝫ me compilare quidẽ ualent: ſed ad floreꝫ uſq; tantuꝫ modo ueniũt. Naſcitur ex nucleo quoq; oleæ: ſilueſtris: olea: ex acinis mali punici glaucis uilia exeunt: & ex enucleatis dura: & plerunq; acida: eodem modo: ex piro uitiatũ piraſtrũ : ex malo: tum deterius genere : tuꝫ acida ex dulci: & cotonea exſtruthea: amygdala quoq; degenerat: tuꝫ ſapore: tuꝫq; dura ex molli redditur : idcirco adultã iſerere: aut plãtam ſæpius trãſferre ꝓcipiũt. Quercus quoq; deterior exit: itaq; cũ plerisq;: ex ea q̃ ĩ epyro naſcitur ſeruiſſẽt nullo pacto ꝓuenire ſimilis potuit: lauꝫ atq; myrtuꝫ præſtare interdum inquiũt: ſed magna ex parte eas quoq; degenerare: ne colorẽ quidẽ ſeruare: ſꝫ ex fructu rubro: fieri nigrũ: ut ĩ antãdro. Plerũq; cupreſſũ quoq; ex fœmina: marẽ ꝓuenire affirmat: palma inter ea: quæ ſemine exeunt: & pinus conifera & picea tineoſa maxime: ut ſic loquar: pſiſtere intotũ uident. Hæc igitur inter ea quæ mãſueſcere patiunt̃ iter feroces aũt plures genus ſuum ſeruare poſſũt: ſcilicet uiriũ portione: ut pote cũ natura ualidiores ſint contrariũ. n. aut probe putaueris nullã ſcilicet poſſe in illo ordine degenerare: atq; oĩo inter eas: quæ ſemine tm̃modo exeunt: niſi qd̃ cultura ualeat immutari: loca quoq; a locis differunt: & aer ab aere. Quibuſdã. n. in locis regio ſimilia ꝓferre uidetur: ut ẽt ĩ philippis: e contrario uero pauca: pauciſq; in locis mutantur : ut ex ſemine ſilueſtri urbanũ: aut ex deteriori abſolutæ gignat̃ melius : id. n. de punica tantũ in ægypto ciliciaq; euenire accepimus Nãq; in ægypto: accidã: tum ſemine: tum planta in dulcẽ quodãmõ: aut ui nolẽtã conuerti. Ciliciæ uero circa ſolos: iuxta amnem pinnaꝫ: qua contra dariduꝫ dimicatũ eſt: omnes ſine nucleo ſurgũt. Quod ſi quis ẽt palmã noſtratẽ in babilone ſerat: reddi fructiferã: & loci illius domeſticis ſimilẽ conſentaneum eſt. Eodẽmodo: & ſi qua alia tellus ad alium fructum ita ſe habet: &. n. oĩ cura: culturaq; exuberãtior iſte perſiſtit: indiciũ qd̃ ea quæ aliorſum inde tranſferũtur protinus ſterileſcunt. Quædam etiaꝫ germinis in fœcunda omnino redduntur . Quin & alimento : ac reliqua opera permutantur: ut & ſilueſtres miteſcant : & urbanarum ipſaꝫ: quædam neglecte ĩmiteſcãt: ceu punica amgydala. Quidã ẽt ex ordeo: triticũ : & ex tritico: ordeũ gigni: eodẽq; fundo id fieri aiunt. Sed hæc ꝓfabuloſis qbuſdã accipies. Quæ. n. hũc ĩ mõꝫ mutari poſſũt ſpõte ſane mutari oportet. Diuerſitate ãt regiõis mutatio ſeqtur: ut in ægypto: & cilicia: de punica diximus nulla ad habita cultura. Eadẽ ratio ubi fructiferæ ſterileſcant: ceu perſicũ: & palma

UVA. BHSC. IyR_056

ægypti i græcia. Et ſiqs eã: q̃ i creta iſula populus nigra uocitet: trãſtulerit Quidã & ſorbũ ſterileſcere uolunt: ſi ad loca feruentia uenit. Hæc. n. ſua natura frigida q̃rit: utrꝫq; ex cõtrarietatibus accidere rõ ẽ: ſi qđ ñ nulla ſolo mutato: naſci oio recuſent. Mutationes ꝑ ſoli natura tales ꝑfecto accedũt ꝑ ſatu ãt q̃ de ſemine diximus. Nã & eoꝝ q̃ ſemine ſeri poſſũt: numeroſa notatur mutatio. Punica: & amygdala: cultura mutantur. Punica: ſi fimum ſuillum: aquarumque fluentium copiam: adipiſcatur: amygdala: ſi quis paxillum adigat: lachrymãq; defluentem diutius auferat: rliquum q; cultũ ipẽdat: pari mõ q̃ ex ſilueſtrib⁹ mãſueſcũt. Aut ex urbanis: trãſeunt i ſilueſtres q̃ dã cultu: q̃ dã ãt neglectu mutãtur niſi qs nõ mutationes q̃ dẽ illas: ſꝫ cremta ſiue acceſſiones i melius: deteriuſue putauerit. Neq;. n. oleaſter: olea: nec piraſter pirus: nec caprificus: ficus: fieri põt: qđ. n. olea ſtro accidere dicũt: ut ſi ſurculos decidas: aut in totũ trãſferas: germ̃ oleagineũ ꝓferat: magna q̃dã mutatio ẽ. Sꝫ hæc utro mõ accipi debeãt: nihil refert. Ad hæc fortuitã q̃ꝫ mutationẽ fieri aiũt iterdũ fructuũ: nõnũq; arboꝝ: ſũmatĩ ipſaꝝ. Quæ qđ aruſpices oſtẽta eẽ exiſtimãt exẽp i gra punicũ acidũ ederẽ dulce: & dulce acidũ. Rurſus arbores ipas: ut ex acida dulcis: & ex dulci acida ueniat: ſꝫ deterius i acidã: q̃ i dulcẽ mutari. Itẽ ex caprifico: ficũ & ex fico: caꝓficũ: ſꝫ de fico i caꝓficũ: deterius: & ex olea: oleaſtꝝ & ex oleaſtro iuicẽ oleã q; raro euenit: rurſus ficuꝫ: ex cãdida nigrã: & ex nigra: cãdidã. Pariẽt mõ ut ex uite: ergo hæc tãq; ꝓdigia: & ꝑter nãæ normã: accidere arbitrãt: ſolita uõ nullo pacto mirãt: ut q; iuite: q̃ capneiũ uocãt: cernit: nã ex nigro racemo: cãdiduꝫ: & ex cãdido: nigꝝ: hæc ꝓſtat. Neq;. n. aruſpices iſta iterꝓtant: qm̃ ne illa qđ: q̃ tõe regionis mutari ſoleãt: quẽadmõꝫ punicã i ægypto: mutari ꝓpoſuimus: ſꝫ hic ita fieri mixꝝ qm̃ una tm̃: aut duæ: & hæc raro: ꝓ uniuerſũ tps mutant. Et ſi aliqñ ita fit: i fructib⁹ potius diſcrim̃ q̃ totis arborib⁹ ꝓcipit. Nã talis q̃ꝫ rei temeritas: fructib⁹ ñ nũq; cõtigit ut ficus: poma auerſa ramulis ferat: & punica: uitiſq; cãdicæ ſuo fructificẽt: ad hæc uitis fructũ abſq; foliis ꝓduxit: olea: foliis amiſſis: fructificauit: qđ & theſſalo piſiſtrati filio accidiſſe ꝓditũ eſt. Nõnunq; ratiõe hyemis: aut alias ob cauſas: quædã accidũt: quæ normæ naturali incongrua iudicant: cũ tm̃ non ita fit: ut olea penitus aliq̃do adusta regerminauerat tota. Boetiæ uero germinibus oĩbus a locuſtis deroſis: iteꝝ germinauit. Sed hæc haud quaq; pro abſurdis aiaduerti forſitan debẽt: quippe cũ ad manifeſtas cauſas redigi poſſint. Sed potius: ſi nõ ex propriis locis fructificent: aut nõ fructus ꝓprios ferant: natura tota immutatur: ut diximus. Mutationes arborum tales ad notantur. Ex reliquis autem plantis: ſyſimbrium: niſi cultura coherceatur: in mentam mutari uidetur. Quam obrem ſæpius id tranſferre conſueuerũt. Triticũ in loliũ tranſit. Sed hæc in arboꝝ gñe: ſi ita fit: ſpõte fortuitoq; eueniunt. Annuis autem parata quodã & opera cõtingũt: ut typha ſemenq; mutari in triticũ ſolẽt: ſi piſta ſerãtur. Idq; nõ ꝓtinus: ſed anno ter

UVA. BHSC. IyR_056

no. Quod ſimiliter fere fit atq; cū ſemīa rōe locoꝝ ꝑ mutātur. Nā ca ꝙ quoq; ſingulis in locis tēporib; ſpatio: pari fere atq; tipha: mutātur: triticū q̄ ſilueſtre & ordeū: culta & mitigata ꝑ tēperis tantundē mutātur: & hæc fieri mutatione loci: cultuq; uidētur. Nōnulla ēt utroq; mō. Quædā cultura īmutat legumina: ne īcoctibilia fiāt: nitro pridie macerata ſerere in ſuca tellure: præcipiūt: lentē ut craſſeſcat: paxillo demittūt: cicer ut grādeſcat cū putamīb; madefactū obſeritur. Tempoꝝ q̄ ratione ſemina īmutātur: ut leuiora faciliora q; reddātur: ut ſi eruum qs uere ſerat: facile gratū q; exit: nō graue quoꝝ admōꝝ ſi autūno ſerat: fit & īoleribus culturæ cā mutatio: ut apiū ſi ſatū cōculcetur: cylindroq; ſpiſſet: coequet q; criſpiū īquiūt ꝓuenire. Mutātur itē regione tellureq; mutata ut ēt cætera. Hæc eſſe oīuꝝ cōmunia cōſtat: an uero ob aliquā offenſā aut dēptionē partis arbor reddi īfœcūda poſſit: quē admōꝝ aīalia prætermittēdū nō eſt. Ergo ſecūdū reddita illā diuiſionē nihil ad plus minuſue ferēdū cauſa detrimēti notat: ſed aut totū perit: aut incolume per durās fructificat: ſenecta uero cōmuis quædā corruptio generib; cībus accidit: abſurdū uero plātas ſpōte oriri mutariq; appareat. Mā in aīaliuꝝ genere pocius huiuſmōi fieri mutatiōes naturales pluresq; ꝓfecto cernūtur. Quædā. n. tp̄is rōe mutari uidētur: ut accipiter: upupa: & ſimileſ uolucres. Itē ꝓ locoꝝ mutatiōe: ut coluber ſtagnis exſiccatis marceſcit: euidētiſſima uero nō nulla cū in generatiōe cōſiſtūt: mutātur. n. per aīalia plura: ut cū extinca eruca: tū ex ea papilio gignit: inq; aliis pluribus hoc euenire notatuꝝ eſt: ſed forte id nō abſurdū nec ſimile huic qd̄ querimus eſt. Veꝝ ita arboribꝫ ſūmatiq; oībus tetræ ſtirpib; euenit ut ante iā dictū eſt: quo ſpōte germinet facta mutatiōe quadā: ex ui aſpectus cæleſtis: generatiōes mutatiōeſq; hiſce cōtē plādū: cū uō cultus opaq; plurimū ualeat: atq; ēt magis ſatus magnas differētias faciāt de his q̄ referr̄ cōdecet & primo deſatu. Ergo tp̄a ante expoſuimus qbus plātas q̄ primū petere cōueniat: & aſolo ſimili eius quo ſerendū ſtatueris aut ēt deteriore: ſcrobes uero tp̄e ante lōgiſſimo: atq; altius ſemp de fodiēduꝝ ēt his: quæ telluris ſūmæ adherēt. Radicē aūt nullā altius deſcendere ternis ſemi pedib; q̄daꝝ uolūt: itaq; illoꝝ cōſiliū imꝑbāt: q altius ſerūt: ſed haud q̄quā recte id firmaſſe impleriſq; uidē ur. Nā ſi aūt ſolū altū aut regiōeꝝ cōmodā: aut ēt terrā facilē nāſicātur: multo lōgiorē radicē īpellūt quæ ſiluet apta ſint ſtirpe alta adherere. Pīnū itaq; uecte ſolicitato: quo trāſferet lōgiorē q̄ octo cubita radicē hīe q̄dā uidiſſe retulit q̄q̄ nō totā reſoſſā: ſed abruptā: plātas ſe fieri poſſit: corpore fibrato capi oportet: ſi minus ex parte potius īferiore: q̄ ſupiore aſſumes: ꝑterq̄ i uite. Et fibratas in recto demittēdū atīfebres aut ad palmi magnitudinē: aut plus paulo ſternēduꝝ. q̄dā ēt fibratas ipas ſternēdas ꝑcipiūt. Poſitū q̄ obſuādū exæq̄: q̄ arbores nō nullæ haberēt: aut ī aqlonē uerſæ: aut ī oriētē: aut in meridiē: plantus ēt ipas uiui radices faciēdū q̄. ſ. pati hoc ualeāt: alias apd̄ arbores ipas ut oleas ꝑiros: malos: ficus. Alias exēptas: ut uites: qppe cū iſte apd̄ parētē uiui ra

UVA. BHSC. IyR_056

dices minîe effici posſit. Si ãt plãtæ fibratæ: aut pticulæ ſtipitis ſuffultæ: accipi neq̃ant: ut oleæ: lignũ ſubtus ſcindẽdũ: & lapide interiecto ſerẽdũ. Pari mõ & fici: & reliquarũ. Serit ficus: & ſiqs ramũ uaſtioré exacutũ ꝑcutiat maleo: quoad ſup terrã: exiguũ relinquat: ac deide harena ſup iniecta operiat: eaſq; plãtas meliores effici uolũt q̃diu nouelle extant. Vitis q̃ſ ſatio ſimilis: cũ palo ſeritur. Palus. n. ratiõe infirmitatis palmitẽ antecedit: ſerũt hoc mõ erpunicã & aliã arbores ficus: ſi iuxta ſcillã ſerat̃: ocius creſcit: minuſq; a uermib⁹ infeſtat̃. Summati⁹ omẽ ſcillæ appoſitũ: facilius germinat celeriuſq; augeſcit. Quæ aũt ex trunco preciſaq; ſerant̃: deorſũ uerſus ſectura inuerſa: ſerere oportet. Nec palmo minora ꝑcidere: ut reculimus: corticẽq; minime detrahere. Serũt̃ aũt ex his rami: quibus germinãtibus: terrã ſemp aſſidue aecumulãdũ: quoad ſatis corroborent̃. Hic oleæ. Myrtiq; ſatus ꝑprius eſt. Cæteri aũt cõmunius oĩbus cõpetunt. Ficus in radicãdo ꝑcipua & ſatione q̃libet maxime inter oẽs arbores eſt. Punicas: myrtos: lauros: crebras ſerere. Nõ pluſq̃ nouenos pedes diſtantes: ꝑcipiunt. Malos diſtantiores paulo pirus amplius & prunas. Amygdalas: & ſicos: multo amplius. Simili mõ & punicã. Pro loci q̃ſ ratione interualla relinq̃ndũ: inmõ tanis. n. minora q̃ incãpeſtribus oĩum aũt: ut ſic dicã: maximũ ut ſolũ cõmodũ: cõueniẽſq; cuiq; tribuat̃. Tunc. n. ꝑcipue quodq; uiget. Vt aũt abſolute loq̃mur: oleæ: fico: utiq; ſolũ cãpeſtre maxîe cõpetere ſtatuũt. Nucuq; aũt pomoq;q; generi radices mõtiuq; nec inter ea: qbus genus cõmune eſt: ſolũ accomodandũ ignorare oportet. Vitiũ ſolo differentiã maxîe numero ſa eſt. Quot. n. gña telluris: totidẽ & uitiũ eſſe quidã affirmãt. Quæ cũ ſecundũ naturã ſerunt̃ frugiferæ ꝑdeunt. Cũ ꝑter naturã: facile ſterileſcunt Igitur hæc oĩum quodãmõ cõmunia ſunt. Palmarũ aũt ſatus: cultuſq;: ſequens: ꝑter cæteros: peculiaris eſſe uidet̃. Serunt. n. ligna: quæ ĩ fructibus inſunt: bina iuxta cõpoſita ſubter: binaq; ſuperne colligantes oĩa ꝑna germẽni⁹ nõ de ſupinis cauiſq; partib⁹ mittũt: ut qdã uolũt: ſed e ſupernis. Quapp in eorũ cõiunctione: q̃ ſupponunt̃: minime eſt operiẽdũ principia: unde germẽ. Plura aũt ſimul ſerunt̃: q̃ñ ſatio unius infirmaẽ. Horũ radices amplexu mutuo cõnectũt̃. Atq; illico primi ortus ꝑmiſcui coaleſcũt: ut unus ex cõctis caudex cõficiat̃. Satus ex ſeminibus talis fieri ſolet. Ex trunco aũt palmæ ipſius: cũ partẽ abſtulerũt ſupernã: qua cerebrũ includit̃: auferunt aũt cubitorũ duorũ lõgitudine: q̃ fiſſuris humore ipſo detracto: defodiunt. Solũ harenoſũ ſalſuginoſũq; cõcupiſcit. Idcirco ubi tale nõ ſit: agricolæ ſalẽ aſpgunt. Quod qdẽ circũ radices facere haud q̃q̃ oportet: ſi lõgius amẽdãdo acumulaĩ q̃tũ ſemi ſeſtarius. Quod talẽ appetat locũ: illud q̃ſ argumẽto capiũt. Nã ubi palmarũ copia ſit: humus harenoſa cõcernit̃: quippe apud babylonẽ q̃ palmæ naſcunt̃: ſic eſſe aiunt. Quin & ĩ aphrica: & ægypto: & phœnice. Syriæ quoq; caue cognominatæ: tribus tantum in locis harenaceis eas gigni: quæ condi reſeruariq; poſſunt. Reliquas aũt: quæ cæte

UVA. BHSC. IyR_056

ris in locis ꝓueniũt: minime durare: ſed ꝓtinus putreſcere. Virides tã ſuaues eſſe guſtuq; gratas: atq; ita cõſummi amãt: & crebrã rigationẽ. De ſimo diuerſa ſententia eſt. Quidã. n. has ſimo delectari negãt: ſed ab horrere oĩo ſtatuunt. Alii uſum ſimi concedunt: cremẽtumq; magnum capere eo affirmant. Riuis tamen ſimum miſceri oportere inquiũt. Quemadmoduꝫ rhodii facere ſolent. De hoc ita querendum amplius eſt: forſitan enim alii hoc modo, Alii illo colere conſueuere. Et ſimum ipſum cum aqua utile: ſine aqua non eſſe contingit. Cum autem anniculæ ſunt: eas tranſferunt: & ſalem adiiciunt. Et bimas iterum tranſferunt. Et enim mutatione ſedis uehementiſſime gaudẽt. Tranferunt quidã uere. Sed babylonii circa ſydus. Ad ſummã pars maior eo tẽpore ſerit: ut & proueniat: & creſcat celerius. Nouellam minime tangunt: ſed comas dumtaxat religãt: ut procera aſſurgat: nec uirgæ torqueãtur. Poſt hæc deputãt: cũ iam maiuſculæ ſit: & craſſitudinẽ habeat: tantũ uirgæ relinquũt: q̃tum magnitudo palmi. Quãdiu nouellæ ſit: fructuꝫ nullo intus ligno producit: poſtea cũ ligno. Quidam ſyrios nullã adhibere culturã: ſed purgare tm̃: atq; irrorare affirmãt. Aquã ſcaturientẽ: potiuſq; pluuiã eas querere aiunt. Tale aũt i conualle: qua palmaria ſunt exuberare. Conuallem iſtam: per arabiam uſq; ad rubꝝ tendẽ mare ſyrios affirmare: acpleroſq; q̃ inde ueniſſent: referũt. Eius itaq; conuallis parte cauiſſima: palmas exoriri enarrant. Sed hæc utroq; mõ forſitan fieri poſſunt. Nã ꝓ regionibus: ſicut & arbores ipſe uariãt. Culturas quoq; inter ſeſe diſtare: haud ꝓabſurdo intelligi debet. Genera aũt palmarꝝ plura. Primũ. n. & q̃ti diſcrimine maximo: quod aliud fructifeꝝ: aliud ſterile: q̃ babylonii lectos: & uaſa cõficiũt. Fructiferarꝝ: alii mares: alii fœminæ. Ineſt aũt qd mas primũ ſup ſpathã floret. Fœmina fructũ oblõguꝫ illico præſtat. Fructuũ ipſorꝝ differentiæ plures: alii nanq; ſine intus ligno: alii cũ ligno: & alii duro ligno: alii molli. Colore quoq; inter ſe diſcrepant. Alii. n. candidi: alii nigri: alii flaui: ad ſummã nõ pauciores q̃ ficorꝝ colores: aut abſolute gña ſtatuũt: Ad hæc differre magnitudine figuraque uolunt. Quoſdam enim i modum eſſe malorum magnitudineq; tãtos: ut q̃ttuor tantũ in ſpicã teneãt. Alios minutos ciceꝝ magnitudine. Saporibus plurimũ differre inquiũt. Sed optimũ tã inter nigros: q̃ inter cãdidos: genus qd regiũ uocant: cũ magnitudine: tuꝫ uirtute: ſed rarꝝ id eſſe. Nã tm̃ ferme i ortis antiq baboni apud babylonẽ cõperire affirmant. In cypro genus quoddã peculiarẽ palmarꝝ eſt: cuius fructus nunq; matureſcit. Crudus tñ ſuauis aprime: dulciſq; eſt. Dulcedinẽq; ipſaꝫ peculiarẽ ſortit. Quædã nõ fructu mõ: ueꝝ & arbore ipa lõgitudine: formaq; reliqua diſtãt. Nõ. n. magnæ excelſæq; ſed breues fœcundiores q̃ cætere: trimæ ꝓtinus fructificantes. Tales ẽt in cypro: in ſyria q̃ꝫ ægyptoq; palmæ ꝓueniunt: quæ quadrimæ: aut cũ plurimũ qnquenes fructificant: hoẽs altitudine aſſurgentes. Genus aliud eſt in cypro qd & foliũ ãplius hẽt: & fructũ multo ampliorẽ. Diſcrimineq; peculiari diſcretũ

magnitudine

UVA. BHSC. IyR_056

magnitudine mali punici: figura oblongum: non tamen ſapidum tanq̃ cæteræ: ſed radicibus ſimilem: ut nõ deuoretur: ſed ſucco tãtũ expreſſo: exputatur. Igitur palmæ generibus: ut ductum eſt: pluribus conſtant. Recondi aũt ex his fructibus: qui ſyriæ naſcuntur: illos tantũ poſſe: quos palmaria conuallis parturit narrant. Qui uero in ægypto: & cypro: & alibi gignũtur hos recentes omnes conſumi. Eſt aũt palma quo ad ſimpliciter exprimi poſſit caudice uno: atq; ſimplici corpore. Quædã tamen uel biſidæ exeunt: ut ĩ ægypto: quaſi biſurcæ ſtatura caudicis a parte qua finditur uel quina cubita pareſq; inter ſeſe prope partes ipſæ aſſurgũt. In creta quoq; plures biſidaſ prouenire affirmãt quaſdã triſidas. In lapea uel quino cerebro genus quoddam enaſci tradunt. Fertilioribus itaq; locis plura eiuſmodi: atq; in totũ genera: differentiaſq; amplius factitari conſentaneũ eſt. Genus aliud eſt: qd̃ plurimum gigni in æthiopia fertur: cyce uocatũ: fructicoſum nõ uno caudice: ſed pluribus: & interdum aliquatenus coniunctis uirgã minime longa: ſed cubitali tantum: leui tñ coma cacumini adnexa: folio amplo & quaſi ex duobus minutis compacto: forma eximia: fructum figura: magnitudine: ſaporeq; diuerſum q̃ cæteræ: præſtant. Quippe rotundiorẽ: guſtuq; gratiorem: ſed minus dulcem. Triennio maturant: ut fructum ueterem habeãt: nouo ſubnaſcente. Panes quoq; ex his conficiunt. De his igitur uel amplius conſideraſſe oportet. Palmæ aũt quas humiles uocant: genus aliud eſt: quaſi equiuoce dictum. Nam excepto cerebro uiuunt: & ab radicibus ſucci ſæ repullulant. Fructu quoq; & foliis diſtant. Sunt. n. lato molliq; folio: ob id ſportulas: tegetes: & capitis ambracula eo contexunt. Quin & in creta inſula multæ: atq; ẽt multo plures in ſicilia tale: prouenĩunt. Sed hæc prolixius q̃ propoſita res exigeret: diximus. In cæteroq; aũt ſatu plantas in contrarium multi permutant. Quãq̃ ſint qui referre nihilo uelint: minimeq; ĩ genere uitium. Alii pampinũ laſciuiorẽ: & qui amplius fructum protegeret: ita exire: minuſq; amitti acinos putant. Atq; hoc idem effici in fico. Nã ſi in contrarium permutata ſeratur: fructum nõ amittere ſcanſilemq; ita fieri cenſent. Fructum præterea ſeruare: ſi quis dũ naſcitur: caulez ſtatim de frangat. Satus generationeſq; quo pacto ſe habeant: dictum fere eſt: prout ſcilicet formula: notaq; ſubſignandi amplecti ſingula licuit. In cultu & opera omniũ. Alia cõmunia: alia ſingulorũ ꝓpria eſſe cõſtat. Cõmunia: foſſio rigatio: ſtercoratio. Item purgatio: & aridorũ exemptio. Quãq̃ ſecũdũ pluſ minuſue differãt. Aliæ nanq; magis ſimũ & aquã diligũt. Aliæ minus. Et cupreſſus: quæ nullo pacto ſimũ: nec aquã: concupiſcit: ſed ẽt emori dicit' ſi copioſe nouella adaquet'. Punica & uitis aquã diligũt. Ficus cũ rigat': magis germine uiget: ſed fructũ deteriorẽ parit: præter q̃ laconica: quæ riguis uehemẽtiſſime gaudet. Purgari oĩa q̃runt: meliora q; reddunt' exẽptis aridiſ tãq̃ alienis: q̃ tũ incremẽta: tum alimẽta ĩpediunt. Ob id cũ arbor annoſa ẽ eam totã decidũt. Germinar' nãq; denuo incipit. Maxima purgatiõe: myrtũ

C

UVA. BHSC. IyR_056

& oleam egere: androtior auctor est. Et. n. quo pauciora reliquèris: melius germinant: fructūq; copiosius præstant: uite excepta. In hac. n. plura relinquere ad germinationē q̄ ad fructificationē: satius est. Ad summā: & hæc reliqua oīs cultura: pro natura cuiusq; ppria: impendenda est. Fimo quoq; acerrimo: & rigatione copiosissima: ut & purgatione: oleam: myrtū: puni eāq; egere: androtiō inquit. Nec. n. medullā eas habere: nec ullo morbo sub terra infestari. Sed cū arbor uetusta ē: ramos decidere: & truncū deide colore: tanq̄ denuo satū oportere. Sunt qui diutur nissimā & ualidissimaz myrtum: & oleā: esse affirmant. Hæc igitur prescrutari quispiam diligentius uelit. Et si nō oīa: ūn quod de medulla putatur. Fimus aūt nec pariter oīb: nec idē oīb: cōuenit. Aliæ nāq; acriorē uelle uidentur. Aliæ minus acrē. Aliæ penitus leuē. Acerrimus hominis est: ut & chartodras oīuz optimū eum esse asseuerat. Secundū suillū. Tercium capraz. Quartū ouiū. Quintum bouū. Sextum iumentoz. Stipularius diuersus: diuersoq; mō addit. Quidā. n. illo debilior. Quidā efficatior est. Omnibus sossionē prodesse existimāt: sicut ēt sarculationē minoribus. Melius. n. ita coalescere aiunt. Puluis quoq; ut nō nulla crescant: uireātq; facere uidet: ut uua. Quāobrē inferius sæpe excitant nōnulli: & ficos suffodiūt: ubi puluere opus sit. Megarenses ēt peponibus: cucumeribus: atq; cucurbitis: cū uenti anniuersarii ps int puluerē sarculo excitāt: atq; ita dulciores: molliorēsq; reddūt: absq; rigatione. Hoc igitur cōcessum indubie habetur. Sed uitē puluere cōspargere: aut ullo pacto tangere: cū uua nigrescere incipit: haud quaq̄ oportere existimant. Sed si nunq̄ ita agendū sit: cū nigra omnino reddet: agendū censent. Alii neq; tunc oportere aiunt: nisi quoad runcādū sit. De his ergo ambigitur. Si quid aūt fructū nō fert: sed se totū in germina uertit: pārtē caudicis infimā scindunt: atq; lapidem interponunt: utrunq; dissectum: itaque fructificare posse asseuerant. Pari modo & si quam radicis partem secueris fructum creatum iri. Quam ob rem radices uitium summis: cum sarmentis luxuriāt: euellunt. Ficorum nō solū radices amputāt uerum ēt obducto cinere: obstruūt: & passim caudicē scindūt: itaq; fructū copiosius dari affirmāt. Amygdalæ uel palo ferreo infixo: cū penetratum sit: alium quernū: foramini facto adigunt: terraq; occultant. Quod punire nōnulli uocitāt: perinde ac si arbor iniuria lasiuiret. Hoc idem & in piro fieri solet. Amygdalā uel ex amara dulcem effici uolūt: si quis caudice circū fosso: præter foratoq;: mensura dodrantali: undiq; lacrymā effluentē i ide; defluer sinat. Sed hoc tam ad fructificandū: q̄ ad bene fructificādū cōferre creditum est. Fructum aūt anteq̄ coquāt amittere possunt: amygdala: malus: punica: pirus. Omniū maxime ficus: & palma: quibus uel auxilium magnopere queritur: unde & caprificatio comperta habetur. Nam ex pomis annexis culices egredientes corrodunt & peruia reddunt ficuum cacumina. Regiones quoq; ad iacturam fructuum differunt. Quippe cum in

UVA. BHSC. IyR_056

italia iacturam fieri negent. Quãobrẽ caprificandi usus terræ illius incolis nullus penitus est. Nec in aqlonis & macrosis locis id desideratur: ut in phalico megarensis agri: & partibus qbusdam agri corinthii. Flatuum quoq; conditio pari ratione referre uidetur. Aqlonis. n. potius quam australibus fructus decidũt: & si crebriores uehemẽtioresq; fuere: magisq; ictaura seq̃t; necesse est. Item natura ipsaꝝ arborꝝ refert. Precoques. n, amittunt. Serotinæ: haud quaquam amittunt: ut laconica: & aliæ quædam. Quam ob rez eas caprificare minime assolent. Hæc igitur locis generibus cæliq; ratiõe: discrimen recipiunt. Culices uero ficari: pomis caprifici egrediuntur: ut dictũ est. Sed ex putrescentibus eorũdem granis: gignuntur: cuius inditium afferunt: qd̃ postquam euolauerunt: grana ficubus nulla penitus insunt. Euolant magna exparte: pedem: aut pennam relinquentes in pomo. Est uel alterum culicũ genus: centine uocatum: quod ociose uiuit: quemadmõz fuci in terapes. Et quos ex altero genere sua poma ingressos aspexerit: protinus necat. Id uero suis moritur operculis: laudantur caprifici potissime nigre: ex locis ortæ saxosis ob rationem: quod permulta: istæ: grana contineant. Noscitur quæ aptæ culicibus emerserint: quod rubræ: & uersicolores: & robustæ constant. Contra quæ minus aptæ: albæ imbecilles q̃ cernuntur. Apponuntur ficis: quæ scilicet eã operam desiderant: cum pluerit: ubi uero plurimus sit pluis: ubi pulurimæ: ualidissimæq; caprificus exeũt. Quin & polium culices gignit: cũ copiose fructificat. Et ulmis foliculis genus quoddã bestiolarum innascitur: quod cnipes appellant. Qui cum in ficis gignuntur ficarios illos culices deuorant. Huius remedium cancros statuunt adigãdos in: eos. n. uertere sese culices inquiũt: iz ficis qd̃ auxilia istiusmodi cõperta hñtur: Palmis autẽ in asculaꝝ coitũ referũt. Hoc. n. & perdurare: & maturescere fructus põt. Caprificationez ob similitudinez qdaz rez appellarunt quæ sic fieri solet. Duz mascula floret: spathã abscindẽtes: qua flores emergunt: protinus: ut lanuginez: & florez: & pulucrez: continet: super fructũ fœmiæ decutiũt illa sic eo aspsu afficitur: ut suos fructus nullo pacto amittat: sed cunctos conseruet. Vnde fit ut bifario adiumẽto mas esse fœminæ ualeat. Fructiferam. n. fœminam uocant. Sed alterum ueluti coitus. Alterum ratione alia contingit.

TEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LI. III.

Voniam de urbanis arboribus dictum est superiori uolumine
Nunc de siluestribus simili ratione: indicare debemus. Seu
Aliquid idem cum urbanis: diuersum ue habeant: seu intotũ
Sui generis iste existant. Ergo generationes earum simplices q̃
dam esse intelliguntur. Omnes enim semine: uel radice proueniũt. Quod
ita sit: non quia uel aliter fieri nequeat: sed forsitan quod serere quicquam

UVA. BHSC. IyR_056

nemo conetur. Nanq; enaſci potuiſſent ſi locuz idoneuz cultumq;: congruũ adipiſcerentur. Quemadmodũ ille: quæ lucos: aquaſq; deſiderant: ceu platanus: ſalix: populus: ulmus. Hæc enim omnia & ſimilia ſata germinant: & celerime pulcherimeq; ex auulſione. Quæ etiã ſiquis pregrandez eamq; cũ arbore ſe exæquantẽ: tranſtulit: perdurare optime poteſt. Harum maior ſane pars defixa quoq; ſeri nunq; recuſat: ut populus: tam alba: quã nigra. Igitur eaz non ſolum ſemine. radiceq; generationẽ: ueruz etiã hanc aſſignare ualemus. Reliquaz aũt ſupra dictæ notantur: præterquã eaz: quæ ſemine tantũ prouenium: ut abietis: pini piceæ. Quæ uero ſemen fructũq; ferãt tam ex radice quã ex his ipſis prodire nimiz poſſunt. Nanq; eas quæ ſteriles eſſe arbitrantur generare quidã affirmant: ut ulmuz: ſalicem: argumentũq; capiunt non ſoluz quod pleraq; procul radicibus ſuis erumpant: uerum etiã incontẽplatu eorum: quæ interdũ eueniſſe notantur: ut in phineo archadiæ cũ aqua quæ in plano obſtruſis faucibus extumuit: demuz erupiſſet: ubi p be a loco inundato' ſalices ſteterant. Hic anno ſecundo ſolo reſiccato ſalices iterum ſurrexiſſe affirmant. Vbi aute mulmi: iterum ulmos ut & ubi pinaſtra & abietis: ibidem pinaſtra: atque abietes quaſi iſte quoque illas emularentur. Cæterum ſalicem celeriter fructum: antequam in plenuz craſſetur: percoquaturq; dimittere aſſeuerãt. Quãobrem. Homerũ huad in pbe frugiperdem hancappellaſſe inquiunt. De ulmo uel illud indicium afferunt. Cum eniz flatibus delatum ſenem in loca proxima fuerit naſci arborẽ aiunt. Itaq; ſimile in his euenire percipitur: atq; in ſuffruticũ: & herbaz non nullis. Quã uis enim ſemen nulluz conſpectum habeant: ſed aliæ uelut lanuginẽ. Aliæ florẽ: ut thymũ tñ ex his germen emittunt: iaz platanus quidem manifeſtum ſemen producit: eoq; gignitur. Quod tam aliis quã illo præcipue indicio conſtat: & eniz intripode æneo: platanus aliquando proueniſſe narrat. His igitur generationes ſilueſtrium ſtatuendũ: atq; etiã ſponteas illas quas uel naturæ interpretes reddunt. Anaxagoras eniz aerem ſemina omniuz habere quibus cũ aqua una delatis omnia gigni aſſeuerauit. Diogenes ex aqua putreſcente mixturãq; quandã cũ terra capeſſente plãtas naſci exiſtimant. Clidimus ex eiſdem quidẽ: atq; animalia plantas quoque conſtare putauit. Sed quanto e trubidioribus: algentioribusq; tanto amplius animaliuz priuari conſtantia & natura. Quin & alii quidam degeneratione referũt. Sed hæc a ſenſu quodammodo remota eſſe uidentur. Quædam uero confeſſe conſpecteq; annotantur: ut cum amnis exundauerit aut riuo digreſſus: aut tota unda effuſus ut neus in abderenſi agro alueuz ſæpe numero mutat: & ſimul ut mutauerit tantum ſiluæ locis congenerat ut intra triennium opaca undiq; reddat. Rurſus cum imbres crebriores diutius occupauerint. Nam his quoque generationes plantarum fieri ſolent'. Ergo amnium in undatio ſemina fructuſq; afferre uidentur: & aquæ ductus: herbaceorum ſemina præberæ creduntur. Imbres aũt cum hoc idem faciunt.

UVA. BHSC. IyR_056

Semina enim ſecum pleraque deferunt: tum etiam putredinem quandam aquæ terræq; commitunt. Nam & ipſa terræ ægyptiæ mixtura: materiam quandam gignere uidetur. Non nuſquam modo ſubegeris: moueriſq; ſolum: familiaria protinus terræ illius emirgant: ut increta inſula cupreſſi. Fit certe & in minoribus ſimile. Simul. n. quæcunq; fuerint mota: herba exit. In ſemima defactis autem ſegetibus: ſi ſub nouentur: tribulum emergere aiunt. Igitur hæ quidem mutationem conſecuntur telluris: ſiue ſeminibus præiacentibus: ſiue etiam ipſa terra: modo quodã affecta: præparataq; ad gignendum. Quod haud abſurde forſitan credi poteſt: humoribus ſimul intercluſis: quoꝝ uis magna ẽ: Alibi ãt uel ex pluuiis: peculiarẽ frequentiã ſiluæ exortãm prodidẽ: ut ĩ cyrena facto: quodã piceo: craſſoq; humore. Ita. n. proxima ſilua ſurrexit: nunq̃ antea uiſa. Laſerpitiuꝫ quoq; ꝙ ſuperiori tempore deerat: cauſa quadã eiuſmodi extitiſſe tradũt. Modi igitur gñrationũ huiuſmodi: tales adnotãt. Quæq; autez aut fructifera: aut ſterilia ĩtelligãt necẽe ẽ: & aut ꝓpetuo uirẽtia: aut folia depdẽtia & florẽtia: aut flore carẽtia: q̃ppe cũ ĩ oĩb⁹: tã urbanis: q̃ ſilueſtrib⁹: publice q̃dã iſtæ diuiſiones habeãt: priuate ãt ſera fructificatio: atq; corroboratio. Itẽ copioſa fructificatio: prima ſpecies ſilueſtria. Nanq; ſerius fructus ſuos perficiunt atq; intotum floreſcunt germinantq; fere ſemper ſerius. Naturaq; ualidiora ſentiuntur: & plus fructus præmonſtrant: minus uero maturãt. Ni forte id & reliqua omnia facere ſoleant: quæq; cõe genus ſortiuntur: ut oleaſter. Pinaſterq;: minus q̃ olea & pirus. Sic. n. omnia præterq̃ ſiquid inuentura ꝛ proueniat. Vt in cornis: & ſorbis. Hoꝝ. n. ſilueſtria urbanis maturiora: ſuauioraq; tradunt. Et ſi quid aliud culturam non patitur: ſeu arbor ſeu ex minoribus aliquid: ut laſerpicium. Capparis. Et in leguminum genere lupinum. Quæ quidẽ uel natura eſſe ſilueſtria dixeris. Quod. n. mitigari recuſat: ut etiam inter animalia eſt: id natura ſilueſtre iudicandũ appareat. Quanq̃ hippon ſilueſtre: urbanumq; eẽ unũ quodq; putat. Et cultu quidem urbanum incultu reddi ſilueſtre. Quod partim recte: ptim non recte putat. Et. n. quodq; neglectum degenerat: immiteſcitq;. Sed haud ꝙ cultũ melius redditur: ut retulimus. Qua propter diſcernẽdum diligentius & quædam ſilueſtria: quædam urbana dicendum. Vt animaliũ quæ non niſi cũ hominibus uiuunt: quæq; mãſueſcere poſſint. Sed hoc nil forſitan differt: utro tãdem modo proponatur. Omne ãt immiteſcens: tuꝫ fructu deterius: tum ipſum breuius: & foliis: & ramis: & corticibus: & tota forma efficitur. Quippe ſpiſſiora: contortiora: durioraq;: tam ipſa fieri ſolent: quam uniuerſa natura: ut pote cum iis potiſſimum urbanorum: atq; ſilueſtrium diſcrimen intelligatur. Quam ob rem quæcunq; ex mãſueſcẽtibus eiuſmodi cõſtẽt: hæc ſilueſtria nuncupantur: ceu pinus: & cupreſſus aut ĩ totũ: aut maſcula. Quin ẽt nux iuglãs: atq; caſtanea. Itẽ eo ꝙ frigoris cupida: montanaq; potius ſint. Et. n. id quoq; ad arborẽ: & ſũmatim plan-

UVA. BHSC. IyR_056

tarum immanſuetudines aſſumi oportet: ſeu per ſe: ſeu etiã per aceidens Verum ſilueſtrium determinatio: ſiue hunc in moduꝫ: ſiue aliter accipi debeat: nil ad rem præſentẽ fortaſis referat. Illud aũt uerũ: ut nota: abſoluteq; ſubſignemus: ſilueſtria montana potius eſſe: Pluraq; eorum locis eiuſmõi magis uigere: niſi quis aquas concupiſcẽtia: ſecuſq; fluuios degentia: & in lucos aſſurgere ſolita accipiat. Hæc eniꝫ & ſimilia, campeſtribus potius connumerantur. Cæteruꝫ montibus quideꝫ magnis: ut parnaſo cyrena: olĩpo pierico: myſioq;: & ſi unq̃ locus alius huiuſcemõi naſci oĩa certũ eſt: ſcilicet ratione uarietatis locoꝝ. Habẽt eniꝫ ſtagnantia: madentia ſicca: craſſa: ſaxoſa: prataq; media omnia pene telluris diſcrimina. Ad hæc alia concaua: atq; tranquilla: alia ſublimia & uentis expoſita ita ut permulta & uaria gignere poſſint: quæq; planis proueniunt: iſti quoq; præſtare ualeant: nil tñ abſurdum ſi qui ex montibus non æq; omnia ferant: ſed ꝓpria quadã ſilua: aut in totuꝫ: aut ex maiore parte ſcateãt: ut in creta inſula: circa aguꝫ idæũ: cupreſſus eniꝫ ibi exuberat: & in cylicia ſyriaq; cedrus: non nuſq̃ ſyrie terebintus. Fit eniꝫ proprietas ex locoꝝ diſcrimine: ſed propriuꝫ iam in uniuerſuꝫ pene ex poſuimus. Montibus aũt propria: quæ naſci in planis nequeunt macedoniæ abies: pinaſtruꝫ: picea aquifolia. Tilia caprinus buxus potulaca. Taxus iuniperus: terebinthus: caprificus philica: apharca: nux iuglans: caſtanea: ilex. Quæ uel in plana deſcẽdũt: Tamarix: ulmus: populus: ſalix: cornus: alnus. Robur: lacara: pyrus: pomus: oſtria: celaſtrus: fraxinus: paliurus: Spina acuta. Aer quã immente caprinuꝫ uel in plano gallicã uocãt. Quanq̃ alii alter diſtiugunt: & genus diuerſuꝫ aceris: & caprini: faciunt: Omnia uõ quæ cõmunia montibus planiſq; habentur: ampliora uiſuq; pulchriora in planis proueniunt: ſed uſu meliora: tam materiæ: quã fructus in montibus piris maliſq; exceptis. Hic namq; planis præſtantiores non ſolum fructu uerum & materiæ inſpectantur. Quippe cũ montibus: breues nodoſæ: ſpinoſæq; aſſurgant: Omnes aũt ẽt in mõtibus: cũ adeptæ oca propria fuerint: ut pulchriores certe proueniunt & copioſius ferunt: ſed ut abſolute atq; ſimplici agam ratione, quæ æqualibus montiuꝫ tractibus emigrent: primatuꝫ obtinẽt: ex reliquis uero quæ in ſumis cauiſq; præſtantiores: omniuꝫ deterrimæ quæ cacumine. Niſi quid ſua natura frigus adamet. Sed hæ quoque ſitu ĩter ſe diſſimili diſtant. Qua de re poſtea dicendum. Nunc ſingula ſecũdum prædictas differentias diuidemus. Ergo inter ſilueſtria perpetuo uirent quæ primo uolumine retulimus: abies: pinaſtrum: picea agreſtis: buxus: potulaca: Taxus: iuniperus: terebinthus: aquifolia: apharca: laurus: ſuber. Quercus: celaſtrus: ſpina acuta: ilex: tamarix. Reliqua omnia folia amittunt: præterquã ſi quid aliquo loco ſuperfluat quemadmoduꝫ de quercu & platano: quæ increta eſt indicauimus. Aut ſi quis omnino locus alimẽto exuberet: fructum reliqua quidem omnia ferũt: de ſalice uero & populo & ulmo: ut diximus uaria ſententia eſt. Quidam & populum ſolaꝫ ſterileꝫ

UVA. BHSC. IyR_056

putant: ut arcades. Cæteras autem omnes: quæ montibus proueniunt: fructum parere. At uero in creta & populi nigræ complures fructificant. Vna apud aditum ſpeluncæ ideæ: qua munera deo dicata conſeruantur. Altera parua ab ea proxima ſtat: & ulterius duodecim plurimum ſtadia: ad fontem quendam ſauri dictum: pleræq; ſunt. Et in monte proximo ab ida: cui cedrio nomen. Nec non & circa tireſiam in montibus. Alii ulmum tantuz ex his fructiferam aiunt: ut macedones. Diſcrimen autem ad fœcũditatem ſterilitatemq; ſummum: uel locorum natura facere poteſt: ceu in perſica: palmiſq; pateſcit. Perſica enim in ægypto: & locis proximis: fructificat: quanquam in rhodo uſq; florem dumtaxat deuenit. Palma apud babylonem fructum mirum immodum largitur. In græcia uero ne fructum quidem maturat. Apudq; non nullos ne fructum ullum oſtendit. Similimodo etiam alia pleraq; huiuſmodi percipiuntur. Naz & inter minora herbarum ac reliquæ ſtirpis humilis. Quædam in eadem contermina tellure: fructifera. Quædam ſterilia gignuntur. Quemadmodum centaureum in elio agro fœcundum. Quod montuoſis editur: infœcundum. Quod planis floſculo tantum gaudens. Quod concauis: ne floret quidem: niſi improbe. Itaque & reliquorum: quæ unigena conſtent: unamque appellationem ſortiantur. Aliud fœcundum. Aliud eſſe in fœcundum uidetur: ut ilex. Quædam fructifera. Quædam ſterilis: & alnus uero ſimiliter. Ambæ tamen floreſcunt. Fere autem omnes: quas inter unigenas maſculas: uocant ſteriles: magna ut uidebt exparte: eaz que alias abũde florẽ alias paz alias nullo pacto florẽ affirmãt. Contra iter alias: mares tm fructificare putãt. Vez e floribus arbores gnãrari: ſicut ex eaz fructibus: quæ fructum parere poſſint atque ſpiſſum adeo exortum factitari interdum utrinque: ut niſi facti ſemita: nullus tranſitus ſit. Quin & de floribus quarumdam ſententia uaria eſt: ut rettulimus. Quidã enim robur: & nucẽ auellanã: & caſtaneaz florere exiſtimant. Item pinum: & piceam. Alii nullam earum: ſed uilluz nucis: & muſcum roboris: & nucamentum piceæ proportione groſſis præciduis reſpondere exiſtimant. At macedoniæ in colæ ne illas quidem florere arbitrantur: iuniperum. Sciſſimam agreſtem: acerem. Non nulli binas iuniperos eſſe dicunt: & alteram florere quidem: ſed fructum non ferre. Alterã nõ florere: ſz ptinus fructũ oſtendere: ut ſicos: pomapræcidua. Itaque pene fieri: ut ſola hæc arbor fructum in biennium habeat. De his igitur amplius cogitandum. Germinatio uero aliis ſimul atque urbanis. Aliis mox: aliis iam tardius: omnibus certe tempore uerno. Sed fructuuz diuerſitas numeroſior eſt. Quod uel antea diximus. Non enim maturitates progerminationum ratione ſequuntur. Sed plurimum intereſt. Nam & earum: quæ ſerius fructificant: quas non nulli anno reddere uolunt. Vt iuniperi: ut ilicis germinationes in uere proueniunt. Vnigenæq; autez ipſæ prolocorum natura: propoſtero inter ſe diſcrepant. Vt enim: quæ pa-

UVA: BHSC. IyR_056

ludibus aſtant: prymæ germinant: ut macedones uolunt: ſecundæ: quæ planis. Nouiſſime: quæ montibus: ipſarum autem ſingularum arborum. Aliæ cum urbanis germinare incipiunt: ut potulaca apharca: pyrus: poſt urbanū paulo. Aliæ ante fauonium & ſtatim poſt afflatus fauoni. Ante fauonium cornus: tam mas: quam fœmina poſt fauonium: laurus: alnus: paulo ante æquinoctium. Tilia caprinus: fagus: ficus. Quin & nux iuglans: quercus: ſambucus mature germinant: atque etiam magis: quæ ſteriles lucoſæque ſunt: populus: ulmus: ſalix: paulo abhis ſerius platanus. Relique ineunte uere: ut caprificus: phylica: ſpina acuta: paliurus: terebintus: nux iuglans: caſtanea: ſerotinæ germine malus eſt. Tardiſſimo fere omnium ſuberaria quadratoria thuia. Taxus. Germinatiōe sita ſe habeant. Florum prouentus ita ut loquar pro ratione germinationis ſequuntur. Differunt tamen multo que magis fructus confectio uariat. Quippe cornus fere circa æſtiua ſolſtitia reddit. Præcox ſcilicet. Nā ſerotina: q̄ quidam fœminam dicunt: poſt ipſum autumnum fructificat. Huic fructus inguſtabilis: lignum infirmum: fungoſumque: tanta eſt inter ambas differentias cuius mari firmiſſimum ſit. Terebintus circa tritici meſſem: ut paulo ſerius ſemen reddit. Fraxinus: atque acer: æſtate. Alnus nux iuglans: pirorumque genus quoddam: autumno: Robur: & caſtanea ſerius. Nam circa uergiliarum occaſum eodem modo: philyca etiam: ilex paliurus: & ſpina acuta: præoccaſum curtiliarum Alia hyemis initio. Malus primis frigoribus: pyrus ſerotina eſt. Quippe quæ hyeme ſua perficit poma. Potulaca: & apharca: fructum primum: cuius uua dulceſſit: maturant: poſteriorem cum floret: bis enim iſtæ fructifere hyeme ineunte uidentur. Abies: & taxus: paulo ante ſolſtitium florent. Et a bietis flos croci colore: aliaſque pulcher. Fructum poſt uergiliarum occaſus dimittunt. Pinaſter: & picea paulo germinatione præueniunt diebus ſcilicet circiter quindecim. Poſt uergilias iſtæ quoque ratione uidelicet reddunt. Sed hæ mediocrius. Omnium autem tardiſſime iuniperus celaſtrus. Ilexque: ſuos fructus perficiunt. Iuniperus enim anniculum habere uidetur. Quippe cum nouus anni exacti fructum occupet: utque aliqui uolunt: nec maturari ſolet: qua propter decerpitur: ut aliquantum temporis reſeruatur. Quod ſi in arbore reliquatur marceſſit. Illicem quoque ſemen anno perficere arcades aiunt: ſimul enim fructum antecedentem maturat: & nouum demonſtrat. Quamobrem in his euenit: ut aſſidue fructus habeāt. Celaſtrus quoq; ob hyemes fructum amittēr ꝓditur ſerotina admōs: & tilia: & buxus fructus inguſtabiles cūctis aīalibus: tilia': cornus fœina: buxuſq; gignunt. Quī & hedera iuniperus pinus potulaca ſerotiæ hn̄tur. At uō ut arcades uolūt & ī his oīb⁹ feř ſeriores q̄dratoria thuia taxus fructū iacturæ maturitateſ q; ſilueſtriū arbor⁹ tales diras ſortiūt: ñ ſolū ſi ad urbanas ſpectant: uer⁹ ēt: ſi inter ſe ipſas conferuntur. Euenit autem: ut cum primum inceperint: reliqua germinationē continuēt. Pinus uero. Abies. Roburq; intermittant.

Terque

UVA. BHSC. IyR_056

Terq; turgeant. Ternaque germina edant. Ideo & terſquamoſæ dicuntur. Omnis enim arbor cum germinat: ſquammas corticum ſpargit. Fit germinatio prima: ſtatim menſe februario ineunte. Quanquam in ida monte die maxime: xv: menſis eiuſdem. Tum circiter triginta intermiſſis diebus: aut paulo pluribus: iterum germinare incipiunt: ab extremo ſurculi: uſque proximum germinis antecedentis. Et quædam ſurſum: quædam in latera circum quaque emittunt: ueluti geniculo facto: ſurculo primi germinis: quomodo ſcilicet & prima fieri germinatio ſolet: idque agitur circa martiũ deſinentem. Huius germinationis tempore galla quoque omnis gignitur: tam nigra: quam candida. Naſcitur magna ex parte noctu uniuerſa. Inque diem aucta: excepta reſinacea: ſi ab æſtu occupetur: inareſcit: augeriq; amplius nequit. Alias enim magnitudine ampliore grandeſceret. Quæ de cauſa: earum aliquæ non maiores fabis euadunt. Nigra uero pluribus diebus uiret: & magnitudinem mali non nullæ capeſſunt. Poſtea diebus circiter: quindicim intermiſſis: rurſum germina tertio mittunt menſe aprilis diebus: longe paucioribus q̃ prius forteq; id ſex aut ſeptẽ diebus ſummũ abſcluitur. Sed germinatio ſimilis: eodẽq; mõ efficitur. Quo cũ uentum ſit: nõ amplius in longitudinem: ſed in craſſitudinẽ: incremẽta uertuntur. Omnium itaq; arborum germinationes conſpicuæ: Sed abietis: piniq;: maxime: qm̃ genicula in uerſus rectos porrigant̃. Ramiq; conditi ex æquo ſpectent̃. Ad materiam q̃z cedendam: tempus nunc potiſſimuz intelligit̃: pp amplitudinem corticis. Cæteris. n. temporibus: cortex facile dethrai nequit. Detractoq; nigreſcit. Materies aſpectuq; deformior reddit̃. Nã ad uſum q̃d nõ refert. Quin immo robuſtior ẽ: ſi poſt fructuuz maturitatem cedat̃. Hæc prædictorum fructuum propria. Germinationes autem quæ ad ortum arcturi: poſt uernum fieri ſolent: omnibus fere communes eſſe putãtur. Manifeſtiores tamen in urbanis: atq; earũ præcipue: fico: uiti: punicæ. Deniq; omnibus quæ uberius coaleſcunt: & ubi tellus pinguis: lætaq; ſit: ob id: eam: quæ ſub arcturum fieri ſolet: plurimam: in theſſalia: macedonia q;: fieri dicunt. Simul. n. contingit: ut ẽt autumnus placidus: longuſq; ſit. Ita & cæli quoq; profit mollicies. Nam & in ægipto: ea de cauſa: ſemper fere arbores germinant. Aut certe parum temporis intermittunt. Sed germinationes: ut diximus: communes omnium ſunt. Intermiſſiones autem: prædictorum tantum eſſe intelliguntur. Proprium uero ñ nullis: & quod ammentum appellant: ſcilicet prædictis. Habet enim & abies: & pinus: & robur: ac etiã tilia: nux iuglans. Caſtanea: picea. Id robori: ante germinationem uerni temporis: initio gignitur. Fit ueluti folioꝝ conceptus: inter antecedentẽ obſtruſionẽ: & ſequentem exortũ medius. At ex pprietate autumni: poſtq̃ fola decidere peculiaria eius confeſtim gignuntur: quaſi grauida intumeſcat: ut germina pariat: duretque per. Hyemem: uſque ad uer. Nuci auellanæ: poſtquam fructus decidit: racematum quid-

UVA. BHSC. IyR_056

da3 uermis prægrandis: magnitudine ſingulari: pediculo pingue: emergit. Qu od nonnulli illum appellant. Hæc ex minutis ſquamis innumeris: ordine nucis pineæ conſtat: ut ſpeciem non abſimilem nuci pineæ nouellæ: ac uiridi gerat: niſi quod oblongius & per totum fere pariter craſſum tendat Hyeme hoc augetur: ineunte uere: dehiſcit: & ſquamata illa flaueſcunt: & in longitudinem: uel tripollicalem increſcunt. Cum aũt uere folium exiſtit iſta decidunt: & nucis caliculacea tegmina totidem quot flores ſuper pedi culum contracta gignuntur: eorumq; ſimilis: nuces ſingulæ inſunt: de tilia: & an quicq̃ aliud amentiferum ſit eogitandum: ſunt præterea quædã auctu faciles. Quædam difficiles: faciles quæ apud aquas aſſurgunt: ut ulmus platanus: populus: ſalix. Quãquã de hac nonnulli ambigũt: ut potè difficili auctu: & e fructiferis abies: pinus. Robur: Omnium facillima taxus: lacarta fagus: iuniperus: acer: caprinus: oſtria: fraxinus: alnus: picea: potulaca cornus: buxus: pyrus: fructificant protinus: abies: pyrus: picea etiã ſi i quã tum libet magnitudinis creuerint. Auctio uero ac germinatio reliquis incerta eſt tum modo: tuz germine. Sed abieti certa & continua: atq; præpoſtera. Cum enim primum ſciſſum decaudice fuerit: rurſus de eo alterum finditur idq; aſſidue factitatur: poſt quenq; germinationis ſuper uentum: at cæteris ne rami quidem aduerſe cõditi inter ſe conſtant: paucis quibuſdã exceptis. Illd q̃z differẽtiæ icremtũ cõmuniter oiuz piter urbanaꝝ: atq; ſilueſtriũhẽre uidet. Quædã eiz nõ cacũine & latere gerinãt: ut pyrus punica: ficus myrtus ps ferme maxia. Quædazcacumine: ſz latere tm̃: & ipz qd̃ præſit ꝓpellit̃: ſicut etiam caudex totus ramiq; prægrandes augeri conſueuerunt. Fit hoc in nuce iuglande & auellana: & quibuſdam aliis. Quarum omnium germina in folium cinum finiuntur. Qua de cauſa ratione optima nulluz germen ſuperuenit: quo creſcere poſſint. Cum deſit augendi principium. Frumentis q̃z incrementum quodammodo ſimile. Hæc enim protruſu corporis ſui præſentis aſſidue creſcunt etiam ſi foliis diminuantur: ut in deraſtis ſegetibus pateſcit: nec de latere quicq̃ emittunt: ut legumina aliqua faciũt. Igitur hoc prægerminationis ſimulq; auctionis differentia capi poteſt. Silueſtria uero alta eſſe radice: quidam negarunt: qnod ſemine omnia proueniãt. Sed non recte. Nam fieri poteſt: ut cum diutius uixerunt: radices procul demittant. Nam & olerum plura hocidem faciunt: licet hæc imbeciliora ſint: atq; indubie ſemine terræ ſummiſſa oriantur. Omnium itaq; ſilueſtrium, alta radiee deſcẽdere ilex uidetur: abies: pinuſq;. Medica trauphalus: & prunus & ſpodias: quæ uelut ſilueſtris prunus habetur: ſuperficie uiuacieres. Sed hæc uel paucis adhærent radicibus. Trauphalus autem multis: & accidit cæteris quæ non in profundum rãdicem agunt præcipueque abieti pinoque ut radicitus flatu euertantur. Arcades ita referunt. Idæi abietem altius q̃ Robur: radice deſcẽdere uolũt: Verũ ſimpliciore meatuq; rectiori: prunumque: nucẽq; auellanã altiſſimã radicẽ habere inquiunt. Sed aliellanaz tamen

UVA. BHSC. IyR_056

atq; robustam. Prunum numerosam. Ambæ tamen diutius uiuant opus esse. Prunum etiam emori contumacem referunt. Acerem superficie aliquatenus gaudere. Fraxinum numerosiorem: densam: altamque sortiri. Iuniperum quoq; cedrumq; per summa in mitti. Et alnum tenuem agere. Item tiliam. Nam ea quoq; summotenus: pauciq; radicibus: degit. Sorbo radix per summa cespitum: sed ualida: crassa: meriq; cõtumax multiplex tamen modice. Hæc alta radice descendere: superficieq; gaudere notatur. Caudice præciso: reliquæ quidem omnes pene recrescunt: nisi radices antea morbo infestatæ fuere. Pinus uero & abies radicitus omnino: anno eodem inarescunt: etiam deciso cacumine. Euenit peculiare quidam abieti. Cum. n. præcisa: uel aliquo pacto diminuta afflatu fuerit: circa leuem partem suæ caudicis: habet. n. quadam tenus leuem enodem similem: ac etiam æquiperandam nauiculæ mox circumnascitur paulo excellitate inferius: quod quidam circumauctionem. Alii circumagnationem appellant: colore nigro: duricia ultra modum: ex quo crateres arcades conficiunt. Crassitudo talis qualem arborem esse contigerit: quo scilicet robustior: uegetiorq; uel plenior: eo crassior. Illud quoq; peculiare hac eadem in re abieti accidit. Cũ. n. ramis omnibus ablatis: cacumẽ decideris: mox emoritur. Cũ uero inferiora proxima leui illi parti præcideris: quod restat uiuit: & agnatio: quammodo dixi: circum id fieri assolet: scilicet qr uegetius: ac uiridius est. Si quidem e latere: nunq̃ recrescit: neq; ab imis plantigera abies surgit. Sed. n. proprium id abietis est. Ferunt reliquæ sui generis fructum: & quæ annuatim renascuntur: illa: folium: florem: germen. Nõ nullæ etiã muscum: aut clauiculam. Quibusdam datum a natura est: ut plura producãt Vlmus. n. uuas affert: & foliculos quosdam Ficus grossos præciduos: & caprificos: si quæ inter ficos caprificare consueuere. Ni forte ꝑ genere fructuum hæc cepisse oporteat. Nux auellana uilũ callo compactili. Ilex granũ puniceum. Laurus uuam: & fructifera. Quãquam non omnis: sed genus quoddam. Verum sterilis copiosius: quanquam masculam. Non nulli appellant pinus naucamentum præciduum. Robur omnium copiosissime: præter fructum: alia gignit. Nam gallam paruulam: atq; alteram resinosã & nigram. Quin & aliud specie ueluti morum: sed durum: & fructu admodum difficile. Id tamen rarum. Ad hæc aliud effigiem colis repræsentans. Cum uero perficitur: durum quid parte emicante & perforatum: & tauri caput quodam modo emulans profert. Quod præruptum: nuclei oleæ speciem intus ostendit. Fert & quod quidam pilum appellãt. Id pilula est: comam gerens: lanaceam: mollem: nucleo dorior: qua in lucernarum luminibus utuntur. Flagrat &. enim probe: ut galla nigra. Fert & alteram comigeram pilulam: cæterum quidem inutilem. Verno autem tempore: succo melligeno inficiẽtem: tum tactu: tum gustatu inq; ramorum alis pilulã aliã gignit sine pediculo concauoq;. Sessilem: peculiariq; certe uersicolorẽq;.

UVA. BHSC. IyR_056

Nam eminentes quoſdam umbilicos candicantes: uel paſſim uariantes nigris maculis habet. Partem mediam grani tinctura infectam ſplendidamq; oſtendit: aperta nigra & putricans cernitur. Lapillum quoque pumiceum magna ex parte gignit: quanq̃ raro. Item aliam eo rariorem pilulam e foliis conuolutam: compreſſam: atque oblongam. Supra foliis uero tergo adherentem pilulam fert: candidam aquoſam. Dum tenera eſt: hæc etiam muſcas interdum intus continet. Venienſq; ad incrementum iuſtum in modũ leuis paruulæ gallæ indureſcit. Robur tot: præter fructum ꝓducit. Fũgos enim omitto qui e radicibus: & iuxta radices erumpunt. Communes enim eos cum cæteris habet arboribus. Quin etiam uiſcum taceo: quippe cum in aliis quoque proueniat. Sed nihilominus: ut dictum eſt: ferax hæc arbos habetur plurimarum. Sin autem: auctore heſidio: mella: apeſque ferat: magiſquoque illud confirmatur. Ergo naſcitur: uel hic melleus humor cæloca dens: nec aliis magis inſidens frondibus. Quin & cremati roboris nitroſum cinerem eſſe affirmant. Hæc roboris propria: Arborum uniuerſarum: ut dictum eſt: quoad genera ſigillatim accipi poſſint: plures ſane differẽtiæ intelliguntur: publica tamen quæ fœmina: maſq; diſtinguntur. Quorum alterum fructiferum: alterum ſterile in aliã eſt: Vbi uero ãbo fructifera fructum meliorem fœmina præſtat. Niſi forte mares eas libeat uocitari. Sunt enim qui ita uocant. Proxima huic differentia: qua urbanum a ſilueſtri diſcernitur. Aliæ uero per ſpecies unigenerum ipſorum redduntur: de quibus nunc indicare debemus. Proprias quoq; formas ſimul perſequẽdo: illarum quæ minus conſpectæ: noctæq; habentur. Roboris genera id enim potiſſimo diuidunt: & quidam obiter: aliud urbanum: aliud ſilueſtre appellant non dulcedine fructus diſtinguendo. Nam dulciſſimus fago quam reddunt ſilueſtrem. Sed qm̃ cultis magis proueniat ſ lignumq; leuius habeat. Fagus aũt ſcabra: montuoſiſq; naſcens. Ergo genera: alii quaterna: alii quina aſſignant. Cæterum non nulla nomine diſcrepant. Vt eam quæ glandem dulciſſimam fert: alii quercum: alii placidam uocant. Quod idem etiã in cæteris faciunt. At ut idei diuidere conſueuere: genera hæc roboris habentur. Placida. Cerrus: latifolia. Fagus: ſalſi cortex quã alii recticorticem uocãt: Omnia fructifera. Sed dulciſſima glans fago: ut retulimus: ſecũda placidæ. Tertia latifolia. Quarta ſalſicortici. Vltima & amariſſima: cerri: ſed non ſingulis cuiuſq; generis dulcis: ſed etiã amara non nullis: ut in genere fagi uidere licet. Diſtant etiã magnitudine: figura: colore q; glandium. Peculiare fago & ſalſicortici: quod ambe in genere dicto uirili: glandes parte poſtrema: utrinq; lapideſcunt: aliis in putamine: aliis in carne ipſa: ideoq; detractis lapillis: concaua: perinde atq; in animalibus relinquuntur. Folio quoq;: caudice materiæ totaque ſpecie: diſtant. Nanque placida non erectã: nec leuis: nec ex celſa eſt. Quippe: quæ corpore in orbem comoſo contorto: ſinuoſoque ſtet: ut nodoſa: caloſaque aſſurgat. Materies rubuſta. Verum:

UVA. BHSC. IyR_056

infirmior quam fago. Hæc enim robuſtiſſima: putredini q̃ nulli ob noxia eſt. Sed nec ipſa erecta quanquam minus torta quam quercus. Caudice uero craſſiſſimo conſtat: ut tota quoque breuis ſpecies reddatur. Nam eius etiam corpus in orbem comoſum: minime que erectum eſt. Cerrus rectiſſima excelſiſſima: leuiſſima: & materiæ: p lõgitudinẽ: robuſtiſſima. Nunquam in cultis: aut rarenter naſcens. Latifolia ſecunda tum rectitudine: tum excelſitate: at ad ædificiorum uſus: poſt ſalſicorticem: deterima. Ad cremandum quoq; carbonemq; faciundum uiciis obnoxia: ſicut & ſalſicortex: quin & maxime: poſt illam tamen putreſcit. Salſicortex. n. craſſo quidem caudice: ſed fungoſo: & cauato. Si craſſus ſit: magna ex parte cernitur. Qua propter ædificiis minus hæc utilis habetur. Item breui putreſcit: quod ex natura eius arboris accidit. Qua de cauſa cõcaua: & inanis reddi tur. Sunt qui: & corde hanc ſolam carere uolunt & fulmine ſolam iaci: quamuis non altitudine excellat aeolo acolox. Quidam nec ad ſacrificia lignis eius utuntur. Hæc pro materiæ uniuerſæ ſpeciei modo diſcrimina intelliguntur. Gallas ſingula ferunt genera. Sed quercus tantum ad coria utilis. Cerri: latifoliæ: uiſu quidem haud ab ſimilis quernæ: niſi quod leuior Sed ad rem nullã utilis fert & alteram nigram qua lanæ perficiũtur. Quod autem penem quidam appellant: branchiis ſimile: cerrus ſola producit: canum mucoſumq; inuxcoſumq; cubitali longitudine: pendens ceu uillus lĩtei prolixus. Naſcitur id e cortice: non e ſurculo. Vñ glans nec e gẽma: Sed a latere ſuperiox nodox. At uero ſalſicortex id nigricãs puſillumq; gignit idei hunc in mõ3 diſtinguere ſolent. Macedones quaterna genera faciunt. Veri quercum: quæ glandẽ dulcẽ producit. Aeſculum: quæ amarã. Fagũ quæ rotundam. Cerrum quã alii ſterilem dicunt. Alii fructũ uiciatũ adeo ferre: ut eum animalium nullum mandere poſſit: præterq̃ ſues: & hos: cũ aliam nullam habent. Magnaq; ex parte caput tentari: Materies quoq; improba: & laborata quidem omnino inutilis. Rumpitur. n. & cadit: rudis autem melior: ob id ſic ea utuntur. Improba ẽt ad cremandum: & ad carbonem faciendum. Quippe cum carbo eius omnino inutilis: quod tranſiliat: ſcintilletque præterquam in æratiis officinis. His enim utilior cæteris: hic habetur. Quod enim flatu deſinente protinus extinguatur paucus ab ſumi poteſt. Salſicorticis materies ad axes: ſimiliaq;: tantum commoda ẽ. Roboris genera hæc aſſignant. Sed cæterarum pauciora ſane ad notant. Partemque fere plurimam marem ac fœminam diſcernunt: ut indicauimus: præterquam in paucis: inter quæ & pinus habita eſt. Pinorum enim aliam urbanam. Aliam ſilueſtrem aſſignant. Silueſtris binum flatuunt genus. Quorum alterum: ideam alterum maritimam: uocant. Harum rectior: celſior: materiæq; craſſior: idea. Folio tenuiori: imbecilliori que. Matirima: & cortice leuiori: utilique ad coria: quod alteri minus Nux maritimæ rotunda: breuique dehiſcens. Ideæ oblongior: uiridiſ mi-

UVA. BHSC. IyR_056

nusque hiscens: tanquam siluestrior: lignum: maritimæ ualidius. Nam eas quoque terrenorum differentias summi par est: haud enim incognitæ sunt usus causa: idea ramosior crassiorq; stat: ut retulimus. Ad hæc picem ipsa oio copiosius præbet. Pix nigrior: dulcior: tenuior odoratuq; gracior sentitur: dum cruda est Decocta uero deterior euadit quoniam multum habeat ieꝛ. Sed quæ isti nominibus propriis distingũt. Alii mare: fœminaq; diuidere solent. Macedones uero etiam genus quoddam pini sterilem dicunt: & marem breuiorem: folioque duriorem: fœminam procerioꝛem: foliis pinguem: mollem: procliuioremque. Mari lignum circum cincta medulla duꝛ: & operi fabrili uersuale. Fœminæ tractatu omnino facile: atq; mollius. Quod quidem oium fere marium: fœminaꝛq; publica differentia est: ut cæsores materiæ asseuerant. Quippe omnium mas in securi breuior: & contortior: operiq; difficilior est. Colereq; nigrior. Fœmia procerior atq; facilior. Nam & quod ægidem appellant: pinus fœmina gignit. Id aũt est cor eius. Ratio quod minus pinosa: minusq; tedam ingeres & leuior: cursuq; uenaꝛ probior est. Fit in arboribus magnis: cum prestratæ parte candida: & circinãte putruerint. His. n. detractis: medulæ relictæ secundis adigitur. Est decolor omnino: neruoq; tenui cõpacta: quam idei tedarii ficum appellant. Quod uero pinis subnascitur: colore teda rubidius. Maribus potius ieſt: odoris grauissimi: nec tedam redolẽs: nec flagrãs: sed ab igne dissiliens. Igitur genera pini hæc assignant: urbanum: atq; siluestre siluestrisq; marẽ: & fœminã ac terciã sterilem. At archadiæ incolæ: nec sterilem: nec urbanã pinum appellant: sed picea. Et enim candicẽ euidentioꝛẽ esse piceæ: ut pote qui gratilitate non careat: & operibus ipsã materiẽ inaptam. Nam pini materies: & crassior: & leuior: & excelsior est. Folia quoq; pinum multa pinguia alta: fixaq; habere. Piceã aũt ẽt conferã ipsaꝫ pauca squalidiora horrentioraq;. Piceam item euidentioꝛẽ. Paucã. n. atq; amarã: ut etiam coniferæ. Pino autem copiosam: bonique odoris. Nascitur picea in archadia: pauca: sed circa elium agrum: multa. Igitur in genere toto: discrepare uidẽtur. Picea uero ea quoque ratiõe distare a pino uidetur: quod pinguior: folio tenuior: magnitudine minor: erectaq; minus assurgit. Præterea quod conum minorem: horridioremq; nucleum resina rosidioꝛem ferat. Ambabus folia capillata: & materies candidior similioꝛq; abieti: atque in totum minus pinosa. Magnam & hanc ad pinum differentiam habet: Pinum enim adustis radicibus: nunquã regerminare: Piceam regerminare quidam affirmant: ut in lesbo accidit incenso monte pirrheo: qui piceis scatet. Morbum pinis accidere talem: idei incolæ narrant. Cum non solum cor sed etiam pars externa caudicis in tedam transiuerit: tunc strangulari quodammodo. Quod sponte arboris largissima: quoad: quis coniectare possit. Teda enim totum efficitur. Ergo hæc pini propria effectio est. Abies: quædam mascula: quædam fœmina est. Distant inter se foliis. Mari.

UVA. BHSC. IyR_056

enim acutiora: magiſque pungentia: flexaque magis. Quam pbrem aſpectu criſpior tota arbor uidetur. Quin & materia differunt. Nam fœminæ cādidior: mollior: operibuſque facilior: atque totus caudex procerior Mari autem uariatior: latior: durior. Medulla refertior. Atque in totum aſpectu deterior. Nuci maris pauci nuclei parte priore inſūt. Fœminæ nulli omnino: ut macedones referunt. Folium pinatum: atq; in anguſtius tendens: ut tota ſpecies concameratum ſane immitetur. Simileq; potiſſimo cythis bœtoꝛ appeat: dēſū adeo ē: ut nec niué: nec ibrē t. ālmittaū ſūm ā arbes forma decora ē: qppe germinatio q̄dā peculiaris nūc ꝓteralias agit: ut retinimus ſolaq; ordiné ſeruat. Eſt magnitudie excelſa lōgeq; pino ꝓcerior. Diſtat etiam ligno: non paulum. Nam abieti neruoſum: mole leueq;. Pino autem tedaceum ponderoſum atq; carneſius. Nodi plures pino ſed duriores abieti Quin & reliquis omnibus fere duriores quā q̄ mollius lignum eſt. Ad ſum mā nodi dēſiſſimi ſolidiſſimi: patentioreſq; abieti: atq; pino: coloreq; tecæ ꝓximi: & maxīe ſui gñris pinoq; q̄: abieti hēt ut pinus ægidi magis: ita abiens album dictū luſſon: ueluti ægidi reſpondēs: niſi quod id hēt album. Aegis uero gratius colorata eſt: quoniā tedam gerit. Spiſſum hoc & candidū: ꝓ ulchꝝq; ex arboribus iam uetuſtioribus gignitur. Sed frugi inuentu raꝝ: uile copioſum. Faciūt ex eo tabellas pictorias: atq; codicillos plures: lautioreſq; & materiæ ꝓſtantiores. Arcades ambo ægidē uocitāt tā pini q̄ abietis: & copioſiorem eſſe abietis uolunt: ſed meliorē pini. Abietis. n. totam cōmecā leuem. Spiſſamq; pini uero exiguā: & criſpiorem robuſtiorem i totumq; meliorem. Sed hi nomine intreſe diſſentire uidentur. Abies uero differentiis illis a pino diſtinguit̄: ac etiā circum auctione: ſue agnatione: quꝫm ſuperiꝰ dximus. Sciſſima nullas penitus differentias habet: ſed fere equi paratur abieti. Simplex genere ē: erecta: leuis: enodis: craſſitudine: altitudineq; a q̄lis ferme abieti. Quin & cætera non ab ſimilis eſt: lignum coloratum: robuſtum: neruatumq; cortex leuis: foliū craſſum biſidum: ob longius: q̄ pire: extremo aculeatū. Radices: nec multæ: nec altæ deſcedentes. Fructus leuis glandeus in calice echinata: placida: tamen: & leui nec niſpida: ut caſtaneæ: ſimilis tamen illi dulcedine: atq; ſucco. Naſcitur etiaꝫ montibus cādida materiæ: quæ ad multa putilis: & n. ad carpenta lectos: ſubſellia: menſas nauigiaq;. Cāpeſtris nigra: & ad hæc minus utilis. Fructum tñ ſimilem ferūt Taxus quoq; genet̄ ſimplex: procera: auctu in ſignis: ſimiliſq; abieti: niſi q; non pariter excelſa magiſq; aliis ſinuaca eſt. Folio queq; abieti ſimilis: ſed piguior: molioriq; ligno: Quæ in arcadia naſcitur: nigro: aut punico conſtat. Quæ autē in ida: flauo: & cedro ſimili: ꝓpter quod uendētes fraudare dicūtur: tanquam cedrum uenundent. Totum enim cor eſſe: cortice detracto. Corticem ſimilem cedro habere: tum ſabricia: tum colore. Radices breues: graciles: per ſummamq; ceſpitum. Rara hæc circa idam. At in macedonia: arcadiaq; uel fructū abuñ ꝓferre: rotūdū: ſaba paulo maiorē: colorī ruſſū:

UVA. BHSC. IyR_056

tactu mollem. Aiunt quod si iumenta folia comederint: emoriuntur. Si ruminantia: nihil paciuntur: fructus & ab aliquibus hominibus manditur: suauisq; est: atq; innoxius. Est & ostris species simplex: q̃ nõ nulli cstriã uocant: tam corpore: q̃ cortice sciſſimæ uicina: folio piri: præter q̃ quod id multo oblongius: inq; acutum depressius: atq; maius: neruo multiplici de medio constans. Reliquis ãt rectis in modum costarum: tum prolixius tũ crassius porrectis: item per neruos rugatum: & ambitu leuiter serratum. Materies dura: decolor: exalbida: fructus pusillus ob longus oideo similis colore fluuus radices sublimes. Aquas: cõualesq; arbor hæc gestit. Domũ inferri minime idoneã tradunt. Quippe mortiferam esse: & partus quacũque fuerit: difficiles reddere. Tilia: quædam mas: quædam fœmina dissãt interse: tũ materiæ: tam totius corporis forma. Et quod altera fructifera altera sterilis. Nam materies mari: dura: flaua: nodosior spinosiorq; : fœminæ candidior: & cortex mari crassior. Detractusq; inflexibilis propter duriciam est: fœminæ candidior flexibiliorq; : ex quo cunas faciunt. Item fœminæ odoratior. Et mas sterilis nulloq; flore ẽ: fœmina: & florem: & fructum gignit. Flos calycula intectus præter folii pediculũ: amentumq; futurum: pediculo altero annexus: uiridis: dum in calicula est detectus autem leuiter flauus. floret: cum urbanis. Fructus oblongius orbiculatus magnitudine fabæ: similis hederæ acino. Quinis angulis: ueluti neruis eminentibus: in quæ acutum: cum sese contrahentibus: partitus: qui scilicet maiusculus est: minutiusculus autem cõfusior constat. Cuz ille maiusculus scabitur: paruula quædam: ac prætenuia semina. quãta atriplicis: emittit: folium & cortex dulcia: suauiaq; : folium forma hederacum: nisi quod in angulum acutionem rotundatur. Et q̃q̃ iuxta pediculum curuatius: tamẽ de medio inacutius coactum prætendit: seq; prolixius protrahit crispum in orbem leuiter atq; seratum. Medulam exiguam materies continet: nec multo reliquo moliorem corpore: nã & reliquum ligni mole est aceris: ut retulimus: alii bina alii terna genera statuunt. Vnum quod communi generis nomine acere uocant. Secundum caprinum. Tertium lectariam uidelicet ut stagiritæ distinguere solent. Caprinus uero ab acere distat. Quod aceri candida: atq; neruata: caprino autem flaua crispaq;. Ampla ambabus. Platano insindẽdo similis. Venis enim in longum fluctuat: sed graciior macilentior molior: longior. Omnia eius fissa in acutum compressa absindun tur. Nec ita semifissa: sed sũmũ potius præfissa multineruia minus st̃: q̃ p̃ sua magnitudine esse debeant. Cortice paulo scabriori q̃ tilia uestitur sublimi uido crasso spissioriq; picea in flectiq; contumaci. Radices paucas: & sublimes: crispasq; fere magna ex parte: tam flaua: quam candida: gerit. Riguis potissimo nascitur: ut idei uolunt. Inuentuq; rara est. Deflore nasci aiũt fructum haud ualde oblongum: & paliuro similem. Veruz ob longiorem assignant. At uero olimpi incolæ caprinum montanam potius esse uolũt.

Acerem

UVA. BHSC. IyR_056

Acerem planis etiam nasci: atq; nascentem in monte flauam grate coloratā crispiam: & solidam esse: qua ad opera lautiora utuntur. Campestrem uero candidā: rariorem corpore: minusq; crispam: q̄ nonnulli gallicam: non acerem uocant. Marisq; materiem crispiorē esse: atq; contortā. Et planis eā potius nasci: germinareq; maturius. Duo & fraxina genera: quarū altera ex celsum procerāq; est. Lignum candidū crassiueniū: neruatum: mollius: enodius: crispiusq; habens. Altera humilius: minus auctile: scabrius: durius: flauius. Folia laurinis: lauri latifoliæ: similia: in auctius tñ coacta: & ambitu leuiter serrata: ac subsidentia. Ramulus totus: quē folium unum putaueris: qm̄ simul cūcta folia ferat: singulari pediculo: & singulis foliis coniugatim: ueluti per genicula: pendentibus: constat. Amplo interuallo coniugationibus distinctis: similiter atq; insorbo. Sunt aliis breuiora internodia: cōiugationesq; pauciores. Aliis ut puta: candidis lōga: pluresq;. Et singula folia oblōgiora: āgustiora: colorq; poracea: cortice leui spisso: tenui colorq; rubro ītegit: radicib⁹ crēbris: crassis: sublimib⁹q; adherēt. Fructū idei nll'ū hāc hēre existimāt. Atq; ēt flore carere. Fert tñ i siliq̄ fructū minutū: nucis modo: q̄lis amygdalæ. gustu subamarū. Fert & alia q̄dā: ueluti mustos: quē idmōd laurus. Ver magis astringētia gustum. Singulaq; per se in orbem circumacta: platani pilor̄ specie. Horum alia circa fructū: alia multo semota exeunt. Quin & implicamina quædam eodem modo nascūtur. Leuis illa locis potissimo concauis madidisq; emigrat. Scabra siccis: atq; saxosis. Quidam alterā fraxinū. Alteram bubulam fraxinum uocant. Videlicet macedones. Maior & rarior corpore bubula est. Ob id minus crispa. Est enim omne campestre leue. Montanum autem omne: scabrum. Quæ montibus nascitur colorata: leuis: robusta: lentaq; ē. Quæ in planis: decolor: rara corpore: scabraq; assurgit. Ad summā: arbores fere omnes: quæ tā mōtib⁹: q̄ planis edē, pueniūt. Mōte coloratæ ualde cādidæq; assurgūt: ut scissima ulmus: rliquæq;. Plano āt rariores corpe: palidiores: deteriores q;. Preterq̄ pyrus: & fraxinus: ut olympi incolæ uolunt. Hæ nāq; in planis cū fructū tū materiæ præstāt: qppe mōtibus: scabræ spinosæ nodosaq; pueniunt. Planis aūt leuiores: fructūq; diuciores: carnosiorēq; ferunt. Verū magnitudine campestres semper excellunt. Cornus: quædam mascula: quædam fœmina: quam & fœmini cornum uocant. Habet folium amygdalæ: nisi quod pinguius: crassiusq;. Corticem neruosum: & tenuem: caudicem non nimis crassum. Cæterū fœmina uirgas paruas: sicut amerina: suo latere profert: & fructicosior est. Nodos ambæ: perinde ac amerina: tum geminatos: tum inuicem congruos habent. Materies maris excors: totaque solida: cornibus spisitate: firmitateq; similis. Fœminæ uero medullam cō tinet: & mollior est. Atque cauatur: ob id ad uenabulorum usum inutilis. Maris longitudo duodenorum maximē cubitorum: quanta uenabulo tum macedonicoꝝ longissimoꝝ ē. Caudex. n. totus nulla excellētia extat.

UVA. BHSC. IyR_056

Qui idam troianam incolunt: marem ſterilem dicunt: fœminam autez fructuoſam. Nucleum fructus oliuæ ſimilem habet: Guſtu dulcis: odoratuq; gratus flos oleæ: & floret fructificatq; eodē modo: ut ſingulari pediculo: plura proferat. Tempore quoq; ferme conueniunt. At macedones ambas fructificare affirmant. Sed fœminæ fructum inguſtabilem eſſe. Radices autez modo amerinarum habere ualidas & nulli perniciei obnoxias. Naſcitur ēt in humidis locis nec tantum in ſiccis: prouenit ſeminæ: atque auulſione. Cedrum quidam binam eſſe affirmant. Alteram lycram. Alterā punicam Alii ſimplicem dicunt: ſcilicet qui idam incolunt: eſt iunipero non abſimilis: ſed folio maxime diſtat. Quippe cedro durum acutuz ſpinoſūq; iunipero mollius. Excelſior q̄z. Iunipus naſci uidet. Cæteꝛ alii nominibꝰ minime diuidūt: ſed ambas cedros appellāt. Cedꝛ tñ cū additione: cedꝛ acutū nuncupāt. Ambæ nodoſæ aloſæ: & materiæ tortuoſæ: uel potuis iunipero parua: ſpiſſaq; materies: breuiq; putreſcens: cū ceſa fuerit. Cedro maxima ex te corde referta: & putredinē nullā ſentiēs fructus cedro odoratus: pulcher: guſtatuq; ſuauis. Iunipero cætera quidem ſimilis ſed niger: guſtuq; aſtringens: ut prænimia acerbitate prope inguſtabilis ſit. Durat in annum. Tum cuz alter ſubnatus fuerit: præcedens decidit. At ut arcades uolūt fructus ſimul retinet ternos: ideſt anni proxime exacti nondum maturum & tertii ante præſentem iam maturum: atq; guſtabilem: & tertium nouum ipſum demonſtrant: Satyrus ambas ſine flore ſibi ruſticos attuliſſe inquit: cortice cupreſſo ſimiles uidebantur: uerum ſcabriori. Radices raræ copore ambabus atq; perſummatelluris diſperſæ. Naſcætur ſaxoſis: & frigidis locis: & ſolū eiuſmodi querunt. Meſpili tria gñra anthedō: itatanea: gallica: ut idei dui dere conſueuere. Fert ſatana fructum grandiorem: cādidiorem: ſolutiorez lignumq; intus mollius habentem. Reliquæ minorem: ſed odore præſtantiorem: magiſq; guſtu aſtringentem: ita ut ſeruari diutius poſſit. Lignum quoq; his ſpiſſius: flauiuſq;. Cætera autem ſimile. Floſ amygdalæ omnibus. Verum non ruffus: ut illi: ſed prope uiridis. Magnitudine arbor iſta excellit: gyroque comatur. Folium magna ex parte infiſſum: quæ uel apium: parte poſtrema imitantur: ampliore figura. Quodque promiſſum neruoſum: apio tenuius: ob longius: totumque circumtunſum eſt. Et pediculo tenui: ac longo dependet. Ante quam decidat uehementer rubet. Radice numeroſa: altaque: arbos coheret. Ob id diuturna: & inexſte pabulis eſt: lignum quoque ſpiſſum: ſolidum: nullam ſentiens putredinem habet. Naſcitur & ſemine: & auulſione. Morbus earum: ut ſeneſcentes uermibus erodantur. Vermes iſti grandes: & alii quam qui in reliquis cernuntur arboribus. Sorborum duo genera dicunt: fœminam fructiferam: & maſculam ſterilem. Cæterum fructibus differunt. Quod aliæ orbiculatum. Aliæ ouatum ferant. Diſtant & ſuceis. Naz omni quaſi ex parte odoratiores: dulcioreſque orbiculati ſentiūtur. Ouati ſæpenumero acidi: mi-

UVA. BHSC. IyR_056

nuſque odorati. Folium ambabus totum toxium: prolixo: neruaceoque Pediculo conſtans. Singula uero in uerſum condita: modo alæ lateribus exeunt: tanquam ex omnibus unum exultet: ad neruum uſq; laciniatum. Verum inter ſe ampliuſculo: ſingula diſtant. Decidunt non paulatim: ſed ſimul tota illa alata facies. Sunt in uetuſtioribus: breuioribuſq; pauciora. Omnibus in poſtremo pediculi: folium impar prominet: ut etiam cuncta numero impari abſoluant. Figura laurum tenuifoliam imitantur. Veruz ambitu ſerrata: breuioraque ſunt: nec inextremum acutum mucronata: ſz in rotundius orbiculata. Flos racematim ſingulari peciolo: e multis minutis: & candidis conſtans. Fructus quoq; cuz large fructificatur: racemi modo aceruatus producitur. Quippe multa eidem coherent peciolo: ita ut faui quodammodo ſpeciem gerat. Eroditur a uermibus ſuper arborem: crudus adhuc: magis quam meſpilata: pyraq;. Quamuis hic maxime omnium ſit acerbus. Ipſa quoq; arbor uermibus obnoxia eſt. Atq; ita ſeneſcens exareſcit. Et uermis eius peculiaris: ruffus: piloſus. Noua admodum fructificat. Et enim trima continuo parit. Autumno cum folium anmiſerit: protinus amentaceum gerit peciolum: pinguem: ac turgidũ: quaſi iaz parturiat. Germina itaq; hyeme perdurat. Aculeis tam ſorbus: quam meſpilus caret. Cortice leui pinguiuſculo. Colore ad flauũ albicante. Nouæ ueſtiuntur. Annoſæ autem ſcabro: nigroq;. Præſtat hæc arbos magnitudine rectitudineq;. Coma cõcinna ornatur. Quippe magna ferme ex parte: nucis pineæ figurã: ſuo uertice: capit: niſi aliquid impediat. Materies ſolida ſpiſſa: colorata: ualida. Radices haud multas: nec alte deſcendentes. Validas tñ: & craſſas: & incoruptibiles agit. Naſcit radice: auulſione: ſemine. Solum gelidum: atq; humectum querit: quo tã & ſi uiuatior: aboleriq; cõtumacior: tamen montibus etiam naſcitur. Arbor natura pecularis cerauſus ẽ: magnitudine excellẽs. Quippe: quæ ad uiginti quatuor cubita creſcat recta: admodum craſſa: ut & ad bicubitalem ambituz e radice complcat. Folium meſpili: ſed admodum durum latiuſq; ut e lõginquo arbos colore ſit manifeſta. Corticis leuitate: colore: craſſitudineque tiliæ ſimilis. Qua propter cunas exeo conficiunt: ſicut etiaz e corticibus tiliæ. Hic neque recto meatu aſcendit: neq; gyro pariter obducit: ſed mucronatim ambit: ab inferius ſurſum uerſus ſe ad minuſq; contrahens: quẽadmoduz foliorz diſcretio. Cumq; deſquamatur: hoc eodem modo decorticatur: alioquin præſcindit: nec pars aliqua eodẽ filo detrahi poteſt. Quin & per craſſitudinem: prætenuis modo folii ſcinditur. Reliquumque durare: aboremque tueri poteſt. Simili modo ambiendo. Reliquo autem cortice ablato: humor tunc quoque defluit & cum externa tunica tantum detracta ſit: reliqua pituitaceo quodã humore nigreſcit: rurſuſque anno ſecundo: alia uice illius ſubnaſcitur: uerum tenuior. Materies in neruo cortici ſuo ſimilis ſe in anfractũ conuoluenti. Virgæ quoque eodẽ modo illico enaſcũtur.

UVA. BHSC. IyR_056

Ramis creſentibus euenit: ut alii deorſum aſſidue pereant: alii ſurſum uer ſus increſcant: omnino arbos minus eſt: ſed multo enodior quam populus Radice multiplici per quam ſumma: ſed non craſſa: innititur: & conuolutio eadem radicis: & corticis radicem tegentis eſt: flos cãdidus pyro: & meſpilo proximus: & paruulis floribus conſtans: forma fauaceus: fructus rubet: figura iouis flãmæ perſimilis: magnitudine fabæ: uerum iouis flammæ nucleus durus ceraſo autez mollis: naſcitur ubi talia ĩ planuſ: ubi amnes & rigua ſambucus quoque iuxta aquam potiſſimum: locisque umbroſis emicat: Cæterum & in minus eiuſmodi ſolo naſci non recuſat eſt fructicoſa uirgis. Quæ anniculæ donec folia decidãt: in longitudinem creſcunt. Tum in craſſitudinem ſe diſtendunt: uirgis excelſio non nimis magna, Sed ſena maxime cubita caudici craſſitudo modo galeæ. Cortex leuis: tenuis ſpiſſus. Materies fungoſa: & ſiccata leuis Medulla præmolli conſtans: ut uirgæ totæ cõcauentur. Quamobrem ex his baculos faciunt præleues. Siccata ualida eſt: & in offenſa aquis: etiã diſquamata ſi ſit: diſquamatur ſua ſponte cum exaruerit. Radices per ſummaz ceſpitum: non multas: nec grandes: agit folium quod particulatim exeat: molle: atque oblongum: ſicut lauro latifoliæ Verum maius latius rotondiuſque de medio ſubtuſque extermo in acutuz compreſſius ambitu ſerratum totũ ãt circa unum pediculum: craſſum: neruoſumque: tanquã ramulus conſtat: & foliorum: alia hinc: alia inde: geniculatim. conuingatimque adherent: ac inter ſeſe ſpatio diſtant. Vnumque exit in cacumen ſubruffa admodum folia: fungoſaque ſunt: defluit id totũ ſimul: & hinc unum folium totum eſſe ratione putaueris. Rami quoque nouelli quedam ad geniculorum ſpeciez habent: flos candidus: e minutis permultis candidis conſtans: ſpecie faui ſuper fiſſuras pediculi. Redolet lirium grauiter enim fructum uero non ſecus ſingulo pediculo craſſo: anne xum racematum profert. Hic matureſcens nigreſcit maturus omphaceus eſt: magnitudine eruo: paulo maior humore aſpectu uinaceus & interna ui ſu ſeſſemacea continet: ſalix quoque aquatica & multigena eſt. Nam alia nigra dicta: quod cortice nigro: aut puniceo tegatur: alia candida quod candido Virgas pulchriores: & ad texendum cõmodiores: nigra profert: candida ſpiſſiores: eſt tam nigræ quam candidæ: genus quoddam paruum & in cremento in excelſum orbatum ſicut uel in cæteris arboribus idem intelligi poteſt: ut in cedro: & palma. Hoc arcades non ſalicem: ſed hellicam uocant: exiſtimantque: ut retulimus: fructum fœcundum eam parere. Sunt & ulmi genera duo: alterum monti ulmus: alterum ulmus uocitatum intereſt: quod ulmus fructicoſior eſt: mõtiulmus auctior folium indiuiduum: leuiter circumſeratum: oblongius quã pyro: ſcabrum non leue: preſtat hæc arbos: & amplitudine: & altitudine: Non crebra circa idam: ſed rara prouenit Amat rigua Materies flaua: robuſta neruata: de formis. Quippe tota cor eſt: utuntur ea: uel ad lautiores fores: & uiridis ceſſu facilis: ſicca difficilis

UVA. BHSC. IyR_056

est. Sterilis denique putatur. Gummam in petiolis gignit. Et animalia quædam culicea: & amenta peculiaria gerit. Autumno multa minuta nigra. Cæteris uero temporibus: quid ferat minus animaduersum est. Populus alba: nigraque: uniformes habentur. Corpore ambæ erecto. Sed excelsior: leuiorque nigra. Figura foliorum similis. Et lignum cum ceditur: albedine simile est. Vtranque ne florem quidam habere existimant. Alpina populo albæ non ab similis est. Cum magnitudine: tum uero quod ramis albicantibus spargitur. Folio hederæ. Sed parte altera sin angulo. Altera: ob longo: inque angulum exeunte acutum. Colore parte resupina: pronaque ferme simili. Pediculo prolixo: tenuique annexo: Quamobrem non erecto. Sed in flexo. Cortice asperiori quam populus alba. Scabrioque: ut pyrus silvestris. Alnus quoque sterilis: & unigena est natura. Corpore recto. Ligno molli. Medullaque molli. Vt uirgæ graciliores totæ concauentur. Folio pini: nisi quod ampliori. Neruosiorique: cortice scabro: ruffoque intus. Qua de causa coria tingit. Radice summa: nec maiore quam laurus. Nascitur in aquosis. Alio nullo pacto. Betulla folio cariæ dictæ conditur. Præterquam quod paulo angustiori. Cortice autem uersicolore. Et maturiæ leui. Non nisi ad baculos utili. Colytea folio salici uicina est. Ramosa: foliosaque. In totum ampla. Fructum in siliqua sicuti legumina gignit. Eaque lata: non angusta. Semen inclusum paruulum. Non magnum: durum modice. Non nimis: nec abunde. Pro magnitudine sua fructificat. Sed que fructum in siliquis ferant: rara inuentu. Quippe inter arbores: pauca huiusmodi habentur. Nux auellana: & enim hæc quoque natura silvestris est. Quoniam silvestris: nullo. Aut non multo deterius. Quam urbana: fructificet. Et hyemes quacunque perpeti possit. Montibusque magna ex parte proueniat. Et quidem fœcundissima: temporia ubertate. Ad hæc quod non caudicosa. Sed fructicosa. Virgis sine alis enodibus. Verum breuibus. Crassisque non nullis assurgit. Cæterum & mansuescere potest. Differt tamen. Quod fructum meliorem. Foliumque amplius habeat circum serratum. Folium ambabus simillimum alno. Sed latius. Atque arbos ipsa amplior fœcundior assidue reddi tur: uirgis præcisis. Ambæ bino genere constant. Quædam enim rotundam. Quædam ob longam nucem largiuntur. Sed urbanarum fructus candidior est. Locis aquosis potissimo fructificat melius. Silvestres transiatæ mansuescunt. Corticem summum habent tenuem. Pinguem: maculis albidis. Peculiariter uariatum. Materies admodum lenta. Vt prægraciles uirgæ desquamatæ. Crassæ derasæ renouentur. Habent medullam tenuem. Flauam: qua concauantur. Peculiare his iulus callo compactus: ut retulimus. Terebinthorum alia mascula. Alia fœmina. Mascula sterilis est ob id sexui maris adoptatur. Fœminarum. Alia fructum protinus ruffum promit magnitudine lentis. Qui concoqui nequit. Alia uiridem

UVA. BHSC. IyR_056

editum ruffum : poſtmodum tingit : & cum uitæ matureſcentem nigrum nouiſſimo facit: magnitudine fabæ: reſinoſum & ſulfuroſum. Circa idam & macedoniam breuis: fructicoſa contortaque naſcitur: at aput damaſcum ſyriæ magna: copioſa decoraque. Montem enim quendam terebintus refer tum ut nil aliud habeat. Referunt materies ei lenta. Radices ualidæ in pro fundo : atque in totum incorrupta hæc arbos habetur: flos oleæ: uerum co lore ruffeo: folia circa unum pediculum : pleraque ſpecie laurinorum con iugatim quenadmodum ſorbo. Quodque parte poſtrema acuminet. Im par exit. Verum minus angulata quam ſorbo: ambituque laurino ſimilio ra: & pinguia: cum uniuerſo fructu fert & ad nucis ſimilitudinem: quæda3 concaua : ut ulmius: quib⁹ beſtiolæ: tanquam culices innaſcuntur : fit in his reſinoſum quid lentumque: ſed reſina tamen non hinc legitur : ſed aligno fructus reſinæ copiam non mittit: ſed manibus tantum adheret : & ſi non lauetur: poſtquam collectus eſt: inter ſe cohereſcit: cum uero lauatur : can didus probeque maturus ſupernatat. Niger ſubſidit. Buxus magnitudine non excellit: folio myrto ſimilis. Naſcitur locis algentibus : atque aſperis. Quippa cytera talis eſt qua plurima prouenit. Olympus quoque macedo nicus frigidus eſt. Nam & in eo gignitur : Quā quam non magna. Maxima aute3 pulcherimaque in cyrena eſt, Procera enim craſſitudineque: cæteris lō ge præſtantior. Crategus quam alii crategonem uocant: folio Meſpilæ: pro miſſo ſcilicet eſt. Verum maiori: latiori: oblōgiorique: nec ſerato: quemad modum illa fit. Hæc nec admodum magna: neque craſſa. Materies ei uerſi color: ualida : flaua: cortex leuis. Meſpilo ſimilis. Radix ſingularis acta in profundum. Magna ex parte fructus rotundus: qui matureſcens ſiccatur: nigreſcitque guſtu: & ſucco: meſpilaceus. Qua propter ueluti ſilueſtris me ſpilus aparuerit: eſt ſpecie ſimplex : & ſine ullo diſcrimine. Ilex folio robo ris eſt. Verum minori: aculeatoque. Cortice leuiori quam robur. Arbor ip ſa magna aſſurgit: modo roboris: ſi locum: ſolumque adipiſcatur ideneu3 Materies ſpiſſa: robuſtaque alta admodum: atque multiplex: fructus glan doſus: ſed glans ipſa puſilla eſt. Veterem nouus occupat. Nam ſero ma tureſcit. Quamobrem bifera hæca non nullis exiſtimata eſt: fert præter glā dem: granum quoddam puniceum: & uiſcum: atque hyphear habet. Qua propter ut fructus quaternos habeat nonnunquam contingit binos propri os : binoſque alienos: uiſci ſcilicet: atque hyphearis: fert a ſeptentrione uiſ cum: a meredie hyphear. Similila cem arcades uocant arborem ilici ſimile3 folio tamen non aculeato: ſeu molliori: profundiori differētiiſque pluribus diſtinguendum. Nec materiæ: ut illa ſolida: ſpiſſaque: ſed ſoluta : molliq; in opere. Quod phellodryn idem arcades nuncupant : natura huiuſmodi eſt. Simplici quidem ratione inter illicem & robur hanc eſſe putaueris : & quidam fœminam ilicem eſſe putarunt. Ideoque ubi ilex non prouenit: hac ad plauſtra ſimiliaque utuntur opera: ut lacedemoni : & elii. Dores quide3

UVA. BHSC. IyR_056

uel agreſtem eam appellant. Eſt mollior ac ſolutior. Ilice durior: ac ſpiſſior quercu. Colore ligni decorticati. Candidior ilice. Fuluior quercu: folio ſimilis ambabus. Verum maiori quam ilex. Minori quam quercus. Et fructum pro magnitudine. Minorem quam ilex habet non hoc the. Maiorem quam quercus. Fructum ilicis: huiuſque. Non nulli acylum uocant. Roboris autem glandem. Eſt & medulla manifeſtior quam ilex. Phellodrin natura huiuſmodi eſt. Arbutus, quæ pomum cibo idoneum ferat. Magnitudine non nimium præſtat. Corticem tenuem. Tamaraci ſimilez habet. Folium inter ilicem & laurum. Floret menſe iulio. Flores ſingulari appendice parte poſtrema racemati coherent. Specie quiſque myrto oblongo ſimilis. Et magnitudine tantus. Non foliatus. Concauus tanquam ouum exculptum ore aperto. Cum autem defloruerit. Retinaculum perforatur. Quodque defloruerit tenue ſicut uerticillis circa fuſũ. Vel carnius doricus extare apparet. Fructus anno integro matureſcit. Vt ſimul hunc haberi. Atque alterum flore ſponderi contingat. Potulaca quoque folio arbuto ſimilis ẽ. Magnitudine nõ nimiuz præſtans. Cortice albo circũrumpi ſolito. Fructum arbuto ſimilem parit. Prunus his folio ſimilis. Corpore parua: peculiare in hac. Fructum lanugine papo ducta: periæ, Id enim de nulla alia arbore accepimus. Hæc regionibus: lociſque pluribus aſſignantur communia. Quædã uero propria: locis certis redduntur. Vt ſuber arbor pyrrheni familiaris caudicoſa. Parumque ramigera. Admodum tamen procera. Auctuque inſignis. Ligno robuſta. Cortice unice craſſo: diſrumpique ſolito. Quemadmodum piceæ uerum fragmentis grandioribus. Folio fraxini craſſo: oblongiori. Non deciduo: ſed perpetuo. Fructũ glandoſum aſſidue fert. Aquifoliæ ſimilem Detrahunt corticem: uniuerſumque diuidendum cenſet. Alioquin arborem deteriorem effici uolunt Rurſum uero intra triennum repletur. Colutea quoque liparæ propria traditur: arbos magnitudine præſtans. Fructum in ſiliqua ferens. Magnitudine lentis. Qui oues mirum in modum pinguefacit. Naſcitur ſemine: & fimo præcipue oulilo. Tempus ſerendi: cum arcturus occidit. Serendum ſemine præmadefacto. Cum iam in aqua pullulare incæperit. Habet folium non ab ſimile fœnogræco. Germinat primo uni caulis. Triennio maxime. Quo quidem tempore baculos decidunt. Tunc enim preſtantiores eſſe uidentur. Et ſi ita quis decurtauerit: mox arbor emorietur. Haud enim latere plantigera conſtat. Spargitur deinde in ramos: quartoque anno arboreſcit. Arbor circa idã proueniens: quam colyceam uocan: genus aliud eſt fructicoſum. Ramoſum: aloſum. Inuentu rarum: non crebrum. Folio laurino: lauri lactifoliæ. Sed rotundiori: amphoricue. Vt uel ulmeo ſimile appareat: ob longius tamen. Colore parte altera herbido. Tergo autem albudo: neruoſoque. Tum ibidem nruulis prætenuibus: fibriſq; tum inter eas propagines: quidem medio callo: in coſtaz ſpeciem

UVA. BHSC. IyR_056

adducuntur: cortice non leui: ſed quaſi uitis ueſtitur: ligno duro ſpiſſoque conſtat. Radice per ſũma graciles: atq; ſolutas gerit ſed uibratas: flauaſque Maiores immodum fructu: floreque carere putatur. Amentũ aũt ſurculũ gemmaſque circa folia: admodũ leues: pingues candidaſq; facie amẽtacea fundit: præciſa: uel igne deuſta ab imis ſubnaſcitur: atq; reſſurgit. Illa quoq; propria eſſe circa idam ferunt: laurus alexandrina cognominata: ficus quædam: uitiſq; lauri proprietas: quod fructũ ſuper folia gignit: quẽadmodũ myrtus ſilueſtris. Quippe fructũ ambæ ſuper dorſũ folii ferunt. Ficus fruticoſa eſt: nec excelſa: ſed craſſa: ut uel cubitali ambitu ſit: ligno cõtorto lẽto: inferius leui: nullo q; ramo ſuperius. Gyro comato: colore tam folii: quã corticis huido: Figura foliis uilie ſimilis. Mollia quoq; lataq; ſunt: magnitudine ſimilia flos meſpili: & cũ meſpilo floret: fructus: quẽ ficũ appellãt ruffus: magnitudine oliuæ: ſed rotundior. Guſtu meſpilaceus: craſſas radices agit: ut ficus urbana: lentaſq; nunq; hæc putret: & cor ſolidũ: nõ mollem medullã continet. Vitis naſcitur ea parte idæ quã uocãt phalacras eſt fructi coſa. uirgis paruulis & ramulis cubitalibus pene exporrigitur. Quibus acini laterales nigri adherent: magnitudine fabæ: dulces qui lignũ uinacei mõ intus continent: ſolium rotundũ indiuiduũ: paruumq;. Cæteris quoq; mõtibus propria quædam natura dederat: aliis arbores: aliis fructices: aliis reliquæ materiæ aliquid: ſed proprietatem ſingulis locis ineſſe: dictum ſæpius eſt. Diſcrimen autẽ quod ĩ prædictis unigenis: tam arboribus: quam fructibus præcipitur. In reliqui quoque plurimis pari modo: ut expoſuimus intelligi poteſt. Exempli gratia. Inrhamno: paliuro: equo: oeto: fluida hedera. Rubo multiſque aliis. Rhamnorum enim alia nigra. Alia candida. Fructuſq; diuerſus. Ambæ uõ aculeigr q3 eq3. Alia cãdida: Alia nigra. Et flos fructuſque utrique pro ratione diſcriminis Alius candidus. Alius niger. Non nulli etiam medii quodammodo ſunt. Quibus flos in purpuram candicans. Nec enim fuluus: Nec exalbidus eſt: folia quoq; tenuiora: leuioraque candidæ: ut uirgæ ſimiliter graciles: & leues. Palirus quadã in ſiliqua fert. In ua terna aut quaterna ſemina gignit. Quibus medici contra tuſſim: contuſſis utuntur. Habẽt. n. lenticiam quãdã: atque pinguedinem: ut ſemen lini: Naſcitur locis dilutis: & aridis: ſicut rubus. Sed non minus diluta quærit: foliis deciduis eſt: non perpetuis: quemadmodũ rhammis. Rubi genera plura: q3 maximo inter ſe diſcrine: diſtãt. Quod quædam erecta: excelſaque. Quædam prope a terra protinuſque deorſum uergens. Cumque ſe terræ coniunxerit radicans rurſus: quem humirubũ quidam appellant. Cani rubus autem fructum ſubrutilum parit: malo punico ſimilem: eſt inter frutiecm: atque arborem punicæ: non abſimilis folio amerinæ. Fluidarum: aliam maſculam: aliam fœminam dicunt. Quod alia ſterilis: Alia fructifera ſit. Nec uirgas longas gerit: Neque craſſas: Folium ulmeo ſimile: niſi quod parum ob longius.

Denſum

UVA. BHSC. IyR_056

Denſumq; aliquantulum ramulorum nouellorum. Folia paribus interno diis coniungatim condita adherent: & plane e lateribus ordo uerſus conſpi citur. Inficiunt his coriarii alba coria. Flos candidus: racematim enaſcens. Hic ubi defluxit: fructus cum labruſca rubeſcit: fiuntque ceu lentes tenues: cõgeſtæ. Figura his quoque in modum uuæ. Medicamentum fluida dictum oſſeum in his continetur. Radix per ſumma: & ſimplex: ut facile reflecti poſſit radicitus lignum ſine medulla. Et cæſum quoque incorruptum perdurat. Naſcitur omnibus locis: ſed in argilaceis potiſſimo preſtat Hedera quoque multigena eſt. Quædam enim humi repens. Quædam ſe in excelſum attollens. Et ex celſarum genera plura: ſed trina ſumma pateſcunt. Candida. Nigra: tertiaque clauicula. Horum item ſpecies plures. Quippe alia fructu tantum candida. Alia etiam foliis. Rurſus fructu3 tã tum candidum ferentium. Alia maiuſculum: denſu3: & uelut in globum circumactum fructum profert: Quuam corimbiam quidam uocarunt. Athenienſes archanicam riguam cauſa appellant. Alia minorem: ſparſio remque modo nigræ. Sed clauicula differentiis maximis diſcenitur. Et. n. foliis plurimum diſtat: cum paruitate: tum quod angulata: concinnioraq; ſint: cum hedera rotundiora: ſimplicioraq; habeat. Diſtant etiam internodiorum longitudine: atq; etiam ſterilitate: quoniam fructum quædam nõ ferant. Quod non in hederam tranſfigurentur: ut quidam uolunt. At uero ſi omnes ex hederentur: ut aliis placet: ætatis certe: diſpoſitioniſque: nõ generis: erit diſcrimen. Quemamodum piri ad piraſtrum. Tamen eius quoque folium multum ab hedera diſtat. Verum id rarum: & i paucis euenit: ut uetuſtate permutetur: ceu in populo alba: & crotone. Ergo clauiculæ plura genera. Sed quæ conſpectiora: ſumaque occrrant: tria ſunt. Herbacea: acuirens: Quæ plurima eſt. Secunda candida. Tertia uerſicolor thraciam quidam appellant. Et harum quæque diſtare uidetur. Quippe herbaceæ quædam folio tenuiori: oblongiori. Atque etiam denſiori. Quædam minus hæc omnia habens. Et in uerſicoloris genere. Alia folio ampliori. Alia minori: macularumque habitu diuerſa pari modo: & magnitudine: cololreque diſtant. Actu præfacilis herbacea: inque plurimum uenit: manifeſtamque exhederetur affirmant: non tantum foliis: quæ maiora latioraque habet. Verum etiam germinibus. Protinus enim erecta gerit. Non in flexa gracilitate: & longitudine. Herbacea uero craſſiora. Breuioraque ac hedera ſem̃ ut proferre incœpit. Germen ſublime. Rectumque edit: ẽ qđ uniuerſa hedera radice nũeroſa. dẽſa. Flexuoſa ſurculoſa: craſſa nec nimis alta. S3 p̃cipue nigra: & iter cãdidas: q̃ aſprima: imitiſſiaq; hẽtur: q̃obrẽ eius ãplexus arbor̃s oẽs ifeſtat: oẽs ei3 necat: & exicat: ablato alim̃to. Craſſat hæc maiorẽ im̃o3: atq; exarborat ĩtm̃: ut pſe ipſa hedere arbor fiat. At tamen exmaiore partem ſemper ſuper aliud uitam degerere ſolet: atque ut ita dixerim: amplexi caulis eſt ita pro ſua natura uel quidam eiuſmodi il

UVA. BHSC. IyR_056

lico gerit. Nam egerminibus radiculas assidue inter folia mittit: quibus: arboribus: murisque obrepit: quasi de industria a natura exhibitis: atque ita humorem auferens: exaurientsque arefacit. Et si inferius succidatur: nihilominus uiuere durareque potest: Habet uel aliud discrimen non mediocre in fructu. Nam alius dulcis: alius uehementer amarus: tam in candida quam in nigra. Indicium quod alii aues mandunt alii minime attingũt. Hedera ita se habet. Similax idest hedera cilicia amplexi caulis ipsa quoq; assurgit: fructus aculeatus: & uelut præhorridus: folium hederæ parum sine angulo iuxta pediculi retinaculum humectum peculiare quod medium illum caulum qui instar spinæ animantium serat: prætenuem habet: & interualla staminea: non ex eo porrecta: ut cætera: sed circa eum in orbem circumacta: ab annexu pediculi ducit ad caulem uero foliorum internodia consumatem ullus ab eiusdem pediculis atq; folia tenuis seq; cõuoluẽs depẽdet Flos cãdidus suauiter olẽs: uerno proueniens tempore fructus proximus herbe solano: atque melothro: & maxime uuæ labruscæ uocitate. Racemi pensiles ut hedere sunt. Verum ad labruscam potius accedunt. Nam de eodem puncto pediculi acinorum exeunt. Colore fructus rutilus est. Nucleos in uniuersum quidem binos continet: quanquã grandior ternos: & paruulus unum. Nucleus durus admodum est: & colore forinsecus niger. Peculiare racemis: quod per latera caulium sepiunt. Postremoque caulis racemus omnium maximus propendet: sicut in rhamno: & rubo: unde fit: ut extremo fructi fere & latere large fructifera ista spectetur. Arbor euonymus dicta: nascitur cum alibi: tum in lesbo insula: monte orcynio: cui nomen ordino. Magnitudine mali punicæ: atque flore eiusdem. Maiori quã uica peruica: & molli ut punica. Germinare mense septembre incipit: Floret in uere: Flos colore albæ uiolæ. Similis odore infestus: uelut cruorem inferens: fructus cum putamine: silique sesamæ proximus intus solidus: præterquam quod inuersus diuiditur quaternos. Hic pecus enecat gustatus Quinẽt folium idẽ facit: & potissimo capras: nisi purgentur: interimit. Purgantur aũt anocho. Et de arboribꝫ quidẽ: atq; fructibus dictũ iã est. Reliqua de cætero idicãduꝫ

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER QVARTVS. SEQVITVR.

Xpos tæ superius sunt defferentiæ unigenorum. Omnia uero suis locis meliora proueniunt magisque uigent. Nec siluestribus loca ꝓpia desunt: Sed singula sibi accomodata sortiuntur quemadmodum urbana. Quædam enim aquosa: & palustria adamant: ut populus ut salix. Denique omnia quæ secus fluuios nasci solent: Quædam edita quæ rũt atq; aprica alia potius ut rosa: Pinastrum enim pulcherimum amplissimumque apricis emigrat. Vmbrosis autem nasci omnino nequit.

UVA. BHSC. IyR_056

Contra abies umbrosis pulcherrima: Apricis haud similis sibi assurgit. Itaque in archadia circa cranam uocatam: Loco quodam concauo: & silente a uentis. Quem nunquam solem attingere aiunt. Abietes plurimum: Tum longitudine: tum crassitudine. Cæteris præstant. Non tamen pariter frequentes. Neque pulchræ cernuntur. Sicut etiam pinastri: quæ locis umbrosis enascantur. Quamobrem ad lautiora operum: ut fores. Cæteraque magnificienda hisce minus utuntur. Sed ad nauigia: domosque dumtaxat. Quippe trabes & antennas. Ex his optimas faciunt. Atque etiã malos: præstantissima longitudine. Sed non similiter ualidas. Atque ex his: quæ soli expositæ starent. Sed ex breuitate densiores illis: robustioresque. Taxus quoque & padus. Thraupalus gaudent uehementer umbrosis. Montium cacuminibus: locisque algentibus Thura enascitur: & excelsa quidem. Abies: & iuniperus nascuntur quidem. Sed non in excelsum. Sicut etiam circa cyllenum promontorium euenit. Celastrus quoque summis: gelidissimisque prouenit locis. Igitur hæc frigidorum locorum auida ratione posueris. Reliqua uero: ut ita dixerim. Omnia: apricis potius gaudent. Verum id quoque pro modo suæ cuique telluris euenit. Itaque in creta insula. Montibus ideis. Leucisque uocatis: super summa: quibus nix nunquam deest. Cupressum comperiri affirmant. Nam id genus siluæ plurimum: & in montibus: & omnino in insula est. Sunt autez. Vt dictum superius est. Tam e siluestribus. Quam ex urbanis. Alia campestria. Alia potius montana. Inque montibus ipsis ad porcionem. Alia in imis. Alia in summis: proueniunt. Ita ut pulchriora. Et fertiliora exurgant. Vbique autem uniuersæque siluæ pars. Ad septemtrionem spectãs ligna spissiora. Pulchrioraque profert. Et summatim meliora. Atque omnino robustiora in aquiloniis exeunt: augentur. Atque proficiunt densæ in longitudinem potius. Ideoque enodes. Recte: proceræque fiunt. Remique ex his optimi summuntur. Rare consitu in profunditatem: potiusque crassitudinem distenduntur. Propterea obliquiores: nodicres. Atque in totum solidiores. Spissioresque assurgunt. Has easdem fere differentias habent: & quæ opacis: afflatuque permotis nascuntur. Nodatiores enim breuiores: minusque recte: quæ apricis. Quam quæ flatibus expositis locis exeant. Quod autem singula terram propriam: cælique accomodatam temperiem querunt: eo sane manifestum: quod quædam loca aliqua ferũt Quædam nec sponte ipsa nascentia. Nec sata facile ferunt. Et quanquam apprehenderint fructum. Nullatenus pariunt. Vt de palma: & moro ægyptia. Aliisque quibusdam. Retulimus. Sunt enim plura lociſque pluribus. Quæ tam & si seruntur: augeri tamen: fructificare non possunt. Viciataque in totum assurgunt. De quibus fortasse ducendũ est: in q̃tũ hẽamus historiæ. Sũt. n. pleraq; in ægypto arbores: ut morus: & ꝑsea dicta. Et glãs: & spina: & aliæ q̃dã q̃ pegrinari oio neq̃ũt. Morus similis quodãmo-

UVA. BHSC. IyR_056

do moro noſtrati eſt. Quippe folio magnitudinem: aſpectuque proxima. fructuꝫ præter cæteras peculiariter gignit: ut uolumine primo diſſeruimus Non enim germinibus: non ramis: ſed caudice pomum parit magnitudine ficus: & uiſu proximum: ſucco atque ſapore caprificus ſane ſimile. Verum longe dulcius graniſque internis omnino carens Multitudine numeroſius: Matureſcere nequit: niſi ſcalptum. Quod unguibus fereis ſcalpitur. Quæ que ſcalptim ſint: ad quartum diem matureſcunt. Hiſce ablatis: alia: & alia ex eodem loco ſubnaſcãtur: nullo diuerſa: idque alii ter alii ſæpius factitari affirmant: lactuoſa arbor admodum eſt: & ligno ad multa per commodo. Proprium id præter cætera: habere uidetur: quod ceſum continuo uiride eſt Siccatur autem in profundo aquæ. Mergitur enim in profundas fodinas ſtagnaque protinus atque conditur. Madefactumque in profundo ſiccatur. Cumque ſiccum omnino fuerit: ſuperfluitat: atque innatat. Itaque probæ conditum eſſe uideatur. Fit enim leue: atque ſolutum. Morus proprietates haſce ſortita eſt. Proxima natura eius uidetur: quæ increta ficus cypria nuncupatur. Nam illa quoque fructum: caudice: ramiſque craſſiſſimis: fert. Niſi quod germen quoddaꝫ ſine uilo folio: tanquam radiculam mittit: cui fructus prepilatur: Caudex magnus: & populo albæ ſimilis: folium ulmo in fructus quaternos perficit: totienſque germinat: ſed nullum ad maturitateꝫ perducit: niſi pomo ipſo in maturo inciſo: emiſſoque lacte. Dulcedo ſicubi non abſimilis & interna groſſis plane conueniunt. Magnitudo autem pruni eſt. Similis etiam ſiliqua: quam iones ceroniam uocant. Nam & ipſa caudice maximam fructus partem expellit. Ramis autem: ut diximus: paucum fert. Siliqua quam ægyptiaꝫ ficum quidam appellant: errore ſcilicet. Nulla. n. oio i ægypto: ſed in ſyria naſcitur: & in ionia circa cnidum rhodumq; foliis ſemper comantibus: flore candido: & olente grauiſſime. Radice leuiter ſublimi Atque omnino plantigera imis partibus eſt ſuper ius tamẽ ſub areſcens: fructum anniculum ſimul & nouum habet: altero namque detracto poſt canis ortum: protinus alterum gigni pateſcit. Gignitur enim uuæ modo indiſcretus: atque uniformis. Tum auctus circa arcturum: & æquinoctium floret dehinc hyeme exacta durat uſque ad canis ortum. Ergo ſimilitudo quidem: quoniã hæc etiã fructum caudice fert. Differentiis autem prædictis a Moro utique diſtinguntur Eſt in ægypto alia quoque arbor perſea dicta: aſpectu magna formoſaque: folio: flore. Ramo pyro totaque figura potiſſimum uicina. Niſi quod altera folio perpetuo: altera deciduo eſt Fructum abunde parit: omnique tempore: pereicit: quippe nouus annicu lum ſemper occupat Maturitas aniuerſariorum afflatu conficitur. Reliquum crudiorem auferunt: atque recondunt. Eſt magnitudine pyri figura oblongus: amygdalæ modo: colore herbidus. Nucem intus quemadmodum prunus continet. Verum longe minorem: mollioremque carnem uehemẽter dulcẽ ſuauẽ cõcoctuq; facilẽ. Nil enim eos qui nimiũ comederit tentat.

UVA. BHSC. IyR_056

Radice arbor exuperat: tum longitudine. Tum etiam craſſitudine. Multitudineque. Materiem robuſtam: & uiſu gerit decoram. Atram: ut faba græca. Ex hac etiam ſimulacra: & lectos: & menſas: & reliqua ſimilia faciunt. Glans a fructu nomen accepit. Folium ei ſimile atque myrto: ob longius tamen. Illeſa magnaque arbor eſt. Verum non recta: ſed cõtorta. Fructus putamine contuſo unguentarii uti ſolent. Eſt enim boni odoris. Sed fructus ipſe in utilis magnitudine: uiſuque intueri proximus. Materies ualida: & tam ad alia: quam ad nauigia percommoda. Cucofera: quæ appellatur: palmæ ſimilis eſt. Similitudinem in caudice: & foliis repræſentans. Sed differt. Quod palma indiuidua: ſimplexque aſſurgit. Hæc cuꝫ aliquatenus increuerit: ſcinditur: fitque bifida. Iterumque horum utrunque pari modo diuiditur. Item uirgas breues: nec multas profert. Cortice ſicuti palmæ ad utenſilium nexus utuntur. Fructum peculiarem parit. Nam & magnitudine & figura: & ſucco: ſingularem. Quippe magnitudine ferme qua manũ impleat. Rotundum: non ob longum. Colore flauicãtem. Succo dulcem: & ori gratiſſimum: non congeſtum: ut palma. Sed per ſingula diſcretuꝫ: nucleo magno: uehementerque duro. Ex quo annulos uerſicolores detornant. Quibus inſtragulariis uinculis utuntur. Materies a palma plurimum diſtat. Altera enim rara corpore: neruoſa: & uiridis. Altera ſpiſſa: grauis: carnoſaque. Et cæſa: criſpa admoduꝫ. Atque dura. Perſæ quidem maiorem immodum eam præferebant. Sed lectoruꝫ pedes ea conficiebant. Spina ex eo nomen accepit: quod tota arbos aculeis horet excepto caudice. Nam & ſuper germina: foliaque aculeos gerit. Magnitudine excellit. Materies quippe duodenorum cubitorum. Tectis idonea: ceditur. Eius duo genera ſunt. Quædam enim candida. Quædam nigra. Et altera imbecillis: facileque putreſcens. Nigra autem robuſtior. Atque incorrupta. Ob id in nauium fabrica. Ad coſtas: ueneriſque compagines: ea utuntur. Erecta non ualde aſſurgit. Fructus in ſiliqua modo legumi-
num: quo incolæ coria perficiunt: uice gallæ. Flos & pulcher aſpectu ut coronas exeo facerent. Et medicamentis perutilis: qua de cauſa colligi a medicis ſolet. Fit & gummа ex ea. Manat tum arbore percuſſa: tum ſpõte: ſine ulla fiſſura. Cum autem cæſa fuerit anno tertio protinus reſurgit. Copia huius arboris large habetur & ſilua ingens circa agrꝫ. Thebanicuꝫ eſt. Vbi & robur: & perſea: & olea. Nam olea quoque eo loco emigrat. Non aquis fluuii riguo. Diſtat enim pluſquam. ccc. ſtatuis. Sed ſuis fontibus. Qui circa eum' tractum permulti exiliunt. Oleum nihilo deterius hoc noſtrate habetur. Niſi quod deterrius olet. Quoniam natura ſale raro utatur. Materies arboris dura. Et cæſa colorem celtis utique repræſentat. Alia quædaꝫ arbos prunus habetur in ſignis magnitudine. Fructum ferens natura' & magnitudine: meſpilis proximum: niſi quod rotundum nucleum habet. Florere incipit menſe iulio: fructum circa brumam

UVA. BHSC. IyR_056

perficit: nec folia dimittit. Qui circa agruz thebanum colunt: propter arbo ris copiam: fructum ſiccant lignoque exempto tundunt: offaſque faciunt Naſcitur peculiaris quædam materia circa memphim: nõ foliis: uel ramis uel tota forma proprietatem ſortita: ſed affectione quæ accidit. Quippe facies eius ſpinoſa. Foliumque filicibus non abſimile. Sed cum ramulos quiſquam tetigerit folia quaſi hebetata concidere: tum tẽpore aliquo poſt reuiuiſcere: rurſuſque uirere affirmant. Atque propria quidem eius regionis: tanquam ſi quis arbores: aut frutices dicat: inſignia hæc aſſignantur. Nam de his quæ in fluuio: atque paludibus exeant: poſtea differemus: cum de reliquis etiam aquatilibus uerba faciemus. Omnes autẽ huiuſmodi arbores ſuis locis magnæ: tum longitudine: tum craſſitudine aſſurgũt. Itaque circa memphim arborem tanta magnitudine eſſe ferunt: ut tres homines nequeant eius amplecti caudicem. Cuius etiam materies cæſa commoda operibus eſt. Admodum enim ſpiſſa. Coloreque celtis arboris eſt. In aphrica uero celtis plurima optimaque gignitur. Nec non & paliurus. Quin & quibuſdam partibus: ut naſſamonico agro: & apud amonẽ: alioſque exiſtit. In cyrenenſi autem cupreſſus: oleaque optime prodeunt. Oleumque plurimum fit. Sed omnium maxime peculiare: laſerpitiuz ẽ. Nam id quoque copioſum ea regio profert. Odoreque ſuauiſſimum. Celtis proprium genus præſtat magnitudine quãta pyrus aut paulo minore: inciſuras folium habet: ac ilicis eẽ uideaẽ materies nigra. Gñra eius plura fructibꝫ iter ſe diſcreta ꝓdunt: Fructus magnitudine fabæ. Matureſcit uuarũ mõ: uarie colores immutãs. Naſcitur quẽadmõz myrta aduerſa interſe denſus ſuper germina guſtatu inter lotophagos dictos. Prædulcis: ſuauis innocuus: atque etiam bonæ frugis. Ventribus eſt ſuauior: qui ſine ligno interiori eſt. Nam uel genus huiuſmodi redditur: & uinuz eo exprimitur. Multa hæc arbor: fructuque copioſa eſt. Exercitum itaque ophelli cum in carthaginem proficiſceretur uel eo fructu: diebus pluribus: paſtum: co meatuum defectu: accepimus. Eſt igitur in inſula lotophagia pharide uocata larga copia. Cæterum non minor in continenti. Sed longe largior ẽ. Plurima enim hæc omnino in Aphrica: & paliurus: ut retulimus. Quippe apud heſperides hiſce ad urendum utuntur. Sed hæc celtis diſtat: ab ea quæ lotophagorum. Paliurus certe fructicoſior eſt. Folio huic noſtrati ſimilis. Fructum diuerſo. Non enim lato. Sed rotundo rubroque. Magnitudine qua cedri: fructificant. Aut paulo minore. Nucleũ non mandendum: modo acinorum punici fructu habent iocundum per ſe. Atque ſi quis uinum infundat tum ipſum ſuauiorem: tuz uinuz ſuauius reddi aſſe uerant. Nõ nulli celtim arborem fruticoſam ramoſamque tradunt. Caudice firmo: uel fideli fructu nuce obducto: parte externa minime carnoſo: ſed potius pelliculari: cibo non tam dulci: quam guſtatu alias grato. Et uinuz quod eo exprimiẽ: nõ niſi binos: aut ternos dies durare: dein acceſcere.

UVA. BHSC. IyR_056

Suauiorē itaq; fructum apud lotho phagos esse. Materiem autē optimam in cyrenea prouincia: tractumque lotophagorum feruidiorem confirmāt. Radicem autem esse quidem multo nigriorem: quam lignum: sed minus spissam: & ad pauciora commodā. Quippe tm̄ ad pugiones: glutinamentaq; usui est. Lignū tibiis & aliis pleriscq; expetit. Parte āt aphricæ: qua nū quam pluit: pleraq; alia: & palmas magnas: atq; optimas prouenire aiunt. Cæterum ubi palma salsilaginem: & riguum esse locum nec admodum in profundo aquam comperiri: & dulcem & ibi salsam in uicem propinquas. At ubi reliqua oriuntur: solum siccum: & omni aqua orbatum esse: ut nō nisi iumentis per uertiginem haurire possint. Quamobrem mirum quo tandem pacto effossæ sint altitudines tam p̄fundæ. Igitur aquas subditas palmis: uel ad amonis delubrum esse ferunt. Vex̄ differentiam: quam diximus: obtinet. Thymum quoq; parte pluuia carente: plurimum nasci: & alia peculiaris naturæ complura. Atq; etiam leporem istic gigni: & dammam: & struthum: & alia ex genere bestiarum. Sed hæc an locum aliquex̄ bibendi gratia petant: incertum est. Præsertim cuz̄ post dies aliquot bibāt. Vt non nulla: ex urbanis: tertio: uel quarto die: potum ducuntur. Serpentes aūt: lacertæ: & similia: quod sine potu uiuere possunt: nulli dubiū est. Aphros hæc onum mandere affirmare aiunt qui uel apud nos uermis quidam multipes: aterq; gignitur: sese in orbes conuoluens. Huncāt locis illis multum admodum nasci: naturaq; esse humidum narrāt. Rore uero: partem carentem pluuia: semper abūndare. Qua propter palmā & siquid aliud humectis proueniat: partim eò quod de terra ascendit: partiz̄ rōe cæli cō stat nutriri. Satis. n. humoris est: pro magnitudine: & natura coruz̄: ut pote sicca: & e siccis constante. & pro desiderio arborex̄: quæ cum plurimæ non sunt: tum peculiares nascuntur. De lasserpitio qualem naturam sortiatur: postea indicandum. In asia uero apud singulos peculiaria quædā proueniunt. Quædā nāq; proferunt terræ. Quædā nullo modo producunt. Vt in asia hederam: & abietez̄: parte superiore syriæ itinere a mari quinq; diex̄: enasci negant. Sed in india uisam in monte: cui mero nomē affirmāt. Quo liberum patrem ortum fabulæ aiunt. Qua de causa alexander cum aliquā do ex india descenderet: coronatus: & ipse: & exercitus ibat. Harpalus uero in media tantum locare eam contendit: serendo sæpe in ortis babyloniis: & curiosæ colendo. Sed nihil efficere potuit. Hæc enim nullo pacto uiuere ualebat: sicut reliqua: quæ aduecta de græcia sunt: hospitari patiebantur. Hoc igitur ob cæli conditionem: regio recusat. Et buxum uero & tiliam uix summo conatu recipit. Nam his & cultores ortorum uehementer laborant. Alia uero tum in arborum genere: tum in stirpe humili: peculiaria gignit. Et omnino plaga ad exortum: atque merediem spectās: ut aīalia: ita ēt plātas: p̄ter cætera loca peculiares ferre uidet: ut media p̄uicia: & p̄sis tā alia plura q̄ malū q̄ medicā: & p̄sicā uocāt. Hēt hæc arbor

UVA. BHSC. IyR_056

folium ſimile: & pene æquale atq; potulaca. Aculeos quales pyrus: aut ſpina acuta: ſed leues: acutoſq; uehementer: & ualidos. Pomuz eius non mandit: ſed odore præcellit: nec non & foliuz arboris: odoratiſſimuz eſt. Et ſi inter ueſtes pomum ponatur: inoffenſa conſeruat. Vtile & cũ medicinã mortiferaz quis biberit: uel ad oris ſuauem olentiã. Quippe ſiquis interna pomi in iure: aut aliquo hũore concocta in os expreſſerit: digeſſeritq; ſuauẽ halituz reddet. Semen detractuz uere meris ſeritur diligentiſſime cultis. Rigatur deinde quarto: aut quinto die. Cum aũt maiuſcula fuerit: trãſfertur uere iteruz ad molle riguũq; ſolum nec ualde tenue. Tale eniz deſyderat. Fert poma omnibus horis: aliis decidentibus: aliis ſubnaſcentibus: aliis matureſcentibus. Floribus his tantnz fructus enaſcitur: qui: ut diximus: uelut colum quandã extantem: in ſuo medio gerunt. Qui enim ea careãt infecundi labuntur. Seritur ẽt fictilibus in uaſis perforatis: quẽadmodũ palma. Hæc itaq; ut dictum eſt: perſidi mediæq; familiaris habetur. Indica autem regio: arborem ficum uocatã ſortitur: quæ e ramis radices dimittit ſingulis annis: ut primo uolumine retulimus. Dimittit aũt nõ ex nouellis: ſed ex anniculis atq; ẽt uetuſtioribus ille ſe terræ coniugentes: ceu ſpem circum arborem faciunt: ita ut ueluti tabernaculum condatur. Qua ẽt morari homines ſolent Radices aũt naſcentes euidentiſſime a ramis deſcernũtur. Sũt eniz albicres hirtæ tortuoſæq; binaq; fronde foliatæ. Item arbos comã ſupernã laſciuam gerit: totaq; fornicato ambitu: pulchre orbiculatur: & magnitudine uehemẽter excellit. Quippe umbrã bino ſtadio facere fertur & craſſitudine caudicis p'eraſq; ultra quã ſexaginta graduũ orbem colligere. Magna uero ex parte q̃ draginta. Folium pelta non minus habet: fructum admõz paruũ: magnitudine ciceris: ficui ſimilem. Quãobrem: græci ficum eam arborem appellabant: parte paꝛe mirũ in modum fructificat non tantũ pro magnitudinis deſiderio: uerum ẽt omnibus rebus: naſcitur arbos hæc circa aceſinam amnẽ. Eſt & alia arbor & magnitudine inſignis: & ſuauitate fructus: amplitudine que mirũ in modũ præcellens. Hoc ſapientes indoꝛ: qui nudi degũt: cibo utuntur. Alia cui folium ſpecie prælũgum: ſimile pennis ſtruthoruz: quæ ſuper galeis imponũtur: longitudine duoꝛ cubitoruz. Ala cui fructus longus: nec rectus: ſed contortus: cibo dulcis: ſed morſu inaluo: difficultateſq; facit inteſtinoruz. Obid alexander: nec quis manderet: interdixit. Alia cui fructus ſimilis cornis. Sunt & alia plura his diuerſa: quæ græcia gignit: ſed nomine carent: nec mirum quicquã exeoruz proprietate putandum. Nam ut quidam referunt: nulla omnino arbor: nullus frutex: nulla herba ſimilis his comperitur quæ græcie proueniunt: paucis exceptis. Hebenus quoq; eius regionis uernacula eſt. Huius duo genera conſtant. Alterum materiæ laudatum: pulchrumq;. Alterum uile: uiciatumq;. Raruz quod præſtantius. Reliquũ permultũ habetur: colorem comẽdatum: non recondita: ſed ſtatim ſua natura capeſcit. Fructicoſa eſt cytiſi modo. Ferunt: & terebithuz

haberi:

UVA. BHSC. IyR_056

haberi: ut alii ſimilem terebinto: cui folia: & rami, & reliqua omnia tere binto ſimilia. Fructus autem diuerſus. Similis enim amygdalis. Nam & in bactris terebintum hanc eſſe: ferreque nuces amygdalarum magnitudine. Quoniam non magnas: ſed uiſu ſimiles: & ſuauitate amygdalis præſtantiores. Et ideo loci illius homines his potius uti. Plantæ autem ex quibus ueſtes conficiunt: folium moro ſimilem habẽt. Corpore autem toto: roſis caninis proxime cernuntur. Seruntur ordinatim. Qua propter e longinquo aſpicienti uites apparent. Palmas quoque non nullæ partes pleraſque habent. Hæc in arborum genere. Fert & ſemina propria. Alia legu minibus ſimilia. Alia tritico. Alia ordeo. Cicer enim & lens: & reliqua noſtræ regionis: ibi haud quaquam habentur. Sed alia quædam naſcuntur: quibus edulia proxima conficiuntur. Nec diſcerni querunt: ut ferunt: niſi quis audiuerit. Eſt & ordeum: & triticum: & genus quoddam aliud ordei ſilueſtris: quo & panem ſuauem conficiunt. Atq; alicam bonam. Id græcorum equi: cum principio manderent: interibant. Deinde paulatim: cum paleis aſſueti: nihil penitus ledebantur. Serũt potiſſimo quod ori tam uocant. Id ſemini nuncupato ſimile eſt. Piſtumq; tanquam alica redditur: cõ coctu perfacile. Aſpectu locis ſimile. Stat magnaq; parte temporis in aqua Effundit non ſpicam: ſed ueluti iubam modo milii: atq; panici. Eſt enim aliud quod græci lentem uocabant. Hoc uiſu fœno græco ſimile eſt. Metitur circa uergiliarum occaſum. Intereſt etiam terræ ipſius ratione: quod q̃dam omnia ferat: quædam non ferat. Quippe montuoſa & uitem & oleam: & nucum: pomorumq; uniuerſum poſſidet genus. Verum oleam ſterilem: & natura pene inter oleaſtrum: atq; oleam. Item ſpecie tota. diſtat. Et folium latius. Hoc anguſtius illo. Hæc in india. In regione autem Aria dicta: ſpina eſt: ex qua lacrima gignitur: illiriæ ſimilis: tamuiſu: quam olfatu. Hæc ubi ſol illuxerit: defluit. Quin & alia multa præter hæc noſtratia: tum agris: tum amnibus prouemũt. Aliis locis ſpina candida naſcitur ramis ternis: ex qua regulas: atq; baculos faciunt: ſuccoſa humeris lactei: fungoſaq; eſt. Herculaceam hanc appellant. Eſt ẽt aliud ſurpis humilis magnitudine: quam figura. Id qui comederit: protinus moritur. Quocirca ubi equi adeſſent: nunquam eos a manibus laxabant. Codroſiæ prouintiæ naſci quiddã folio laurino referuut: cuius quantulumcunq; iumenta comediſſent: mox interibant. Similiter affecta diſtentaq; atq; illi: q morbo miciali uexantur. Aliam autem eſſe ſpinam: folio nullo: radice ſingulari aculeum acutiſſimum quoque in nodo gerentem. Quo fracto: aut attrito: ſuccum lacteum multum effluere. Qui cæteris omnibus animalibus celeritatem infert. Homines autem. Quibuſdam item locis herbam quandam exire ſub qua ſerpentes minutos admodum: connatos manere quorum ictu moriendum protinus eſſe cum herbam quiſquam aggreſſus fuerit. Quin & a palmis ĩcoctis ſtrãgulari: q comederit. Idq; poſtea perſpectũ.

UVA. BHSC. IyR_056

Sed huiuſmodi uires: tam animalium: quã plantarum: uel apud alios forſi tam comperiri poſſint: Inter plantas aũt omniũ maxime ſuperfluũt. plurimuq; reliquis diſtant: quæ in arabia. Syria: indiaq; odoratæ naſcuntur: Vt thus: myrrha: caſſia: laſer: cinamomũ quot quot alia huiuſmodi: de quibus alio uolumine plene retulimus. Ergo plagis adexortum: meridiẽq; uergentibus: & hæc ipſa peculiaria: & alia his plura: proueniunt: At uero ſeptemtrionem uerſus non ita eſt. Nihil enim affatu dignum narratur: præter cõmunes has arbores: quæ & loca frigida amant: & apud nos quoq; reperiunt. Vt pinus: robor: abies: buxus: caſtanea: tilia: reliquæ ſimiles. Nihil enim præter hæc aliud habetur. Sed potius exhumilibus quædã loca algentia querut: ut febrifuga apſinthium. Item quæ radice: ſucco uemedentur: ut uetratrũ agitatorium. Scãmonia: cuncta fere quoꝝ radix expetitur. Quædam enim in ponto: ac thracia gignuntur. Quædã circa ortum: parnaſium: pelium: oſſam: heletrium. Multaẽt in arcadia: & agro laconico exeunt. Nam ea quoq; regio medicaminibus ſcatet. At odoratoꝝ nihil in his penitus: conſecraticæ excepta. quæ in illiride: & circa adriam prouenit: & laudata quidem cæteriſque longæ præſtantior. Verum in feruidis meridianiſq; locis uelut ex oppoſito copia odoratoꝝ habetur. Cupreſſum quoq; loca feruida magis habẽt: ut creta. lycia. Rhodus. At exhis quæ manſueſcere poſſunt: laurus Myrtum quæ minime inſrigidis durare affirmant. Minuſq; myrtũ. Argumentoq; capiunt quod in olympo laurus multa. Myrtus nulla omnino in ponto aũt toto neutra eſt. Quãquã ſũmo ſtudio: omniq; ſolertia ſerere conantur: ad uſus religionis. Fici tamẽ multæ magneq; & punicæ amplæ opacitatis habentur. Quin & pyri: & mali per multæ ac uarii generis: maiorem immodum bonæque frugis & uernæ præterquam ſi quæ ſerotinæ. Ex ſilueſtribus uero robur: ulmus: malus: & ſimiles. Sed pinaſtrum abies: atque picea deſunt: & omnino quæ tedam in feſegerunt. Hæc circa pontum: aut certe locis quidem eius quibuſdam haberi nouimus deſunt: & omnino. In propontide uero: & myrtus: & laurus montibus: multis in locis prouenit: Sedfortaſſe ſtẽt: quæ locoꝝ propria poni debeant. Quippe cũ ſingula utire tulimus diuerſa ſecundũ materiem habeant: non ſolum quod eandem meliorem: doteriorem ue poſſideant. Veꝝẽt quod ferant nec ne: ut thimolus: olympuſq; myſius nucem & caſtaneam plurimã ferũt. Item uitẽ. Malum punicam. At ida quibuſdã eaꝝ caret. Quibuſdam per raras habet. Et circa macedoniã: & olympum pierium. Quædam eaꝝ comperiuntur. Quædã minime in euboa uero & circa: Magneſiam euboicæ quidẽ multæ habẽtur e reliquis aũt nulla: nec circa pelium: nec in reliquis montibus tractus iſtius. Quin & ad naualem materiem locus ibidem exiguus eſt: & omnino in uniuerſo terraruꝫ orbæ. Quippe cum europæ: macedonia: & thracia: & italia tantum habere uidentur. Aſiæ uero: Cilicia: ſinope: amiſus: Adhæc olimpus: & ida. Verum non multam cedrum enim ſiria gignit eaq; ad trire

UVA. BHSC. IyR_056

mes utuntur. Et ea uero quæ aquas adamant: ac ſecus fluuios degunt: pari modo intelliguntur. Platanum enim eſſe in adria negant: præterquam circa diomedis delubrum. Inq; uniuerſa italia raram eſſe affirmãt. Quãquam multi: magniq; fluuii utrobiq; diluant. Sed locus plane recuſare uidetur. Dyonyſius tyramnus maior ambicioſius contendens in regio ſeruit in ortis; quæ nunc in gymnaſo ſtant: nullam magnitudinem capere poſſunt. Contra alia loca platanum habent plurimã. Alia ulmo: & ſalice ſcatent. Alia tamarice: ut nemus. Hæc igitur quemadmodum diximus: loco rum propria poni debent: pariter in ſilueſtribus atq; urbanis. Cæteꝝ in qbuſdã fieri forſitan poteſt: ut ager: cultu diligentiſſimo adhibito: fere que at: quod uel nunc: & animalium: & plantaꝝ qbuſdaꝫ euenire uidemus. Sũmã uõ diſtaꝫ nãꝫ arboꝝ & ad ſũmã plãtaꝝ exiſtimãdũ: ut iter prima retulimus. Quod alia terrena. Alia aq̃tilia: ex plãtis q̃ꝫ: ut ex aĩalib⁹ cõſtant. Et. n. nõ ſolũ in paludib⁹: lacub⁹: fluuiiſq; ueꝝ ẽt in mari materiæ q̃dã proueniunt humiles: & in extero etiã arbores. Quippe ĩ hoc noſtro exigua omnia naſcuntur. Et nihil fere ſuper mare emicat. At in illo & hæc eadem excedunt: & alia de arboribus maiora longe aſſurgunt. Noſtri itaq; tractus eui dentiſſima: communiſſimaq; algaꝝ genera ſunt: ignotiora uero & maxime propria ratione locorum. Abies: ficus: quercus: uitis: palma. Horuꝫ alia iuxta terram. Alia pelagica. Alia ambobus locis communia. Et quædam multigena: ut alga: Quædam unicum genus ſortita. Nam algæ: quedda genus folio lato. Colore herbido eſt: quod porrum quidam appellant: alii cingulum. Radice hirta. Extrinſecus ſquamata intrinſecus longa: admodum: craſſaq; plene cepigetiis non abſimili. Aliud folio crinito: terræ ipſi adherens: ſæpeq; a mari tm̃ alluitur. Alterum altius degit. Naſcitur quidẽ in mari extero: circa Herculis columnas: mira magnitudine: latitudineq; ut ferunt: amplius quã ut manu appræhendi poſſit. Fertur hoc ad mare internum fluxu extrinſecus: porꝝq; id appellant annuum eſſe aiunt: & naſci uere deſinente. Vigere æſtate. Minui aut ũno. Interire: aq; decidere hyeme. Quin & reliqua omnia naſcentia deteriora: obſcurioraq; hyeme fieri. Hæc itaq; ceu terrena circa mare depræhenduntᵉ. Alga uero proueniens in alteq̃ ſpongiarii pelagicam deferunt: in creta inſula iuxta terrã: ſup ſaxa: plurima optimaq; puenit. Qua nõ ſolũ uittas: ſꝫ ẽt lanas: ueſteſq; ĩficiunt. Et q̃diu recens infectio ſit: color longe purpuram præſtat. Gignitur parte aquilonia: tũ copioſius: tũ melius: ut ẽt ſpõgiæ: reliq̃q; ſimilia ſtᵉ alia graminib⁹ ꝓxima: quippe folio ſimili: & radice geniculata: longa: obliq; adherente: modo graminis: & caule calamaceo: ut gramẽ. Magnitudine alga multo minora. Eſt aliud bryum dictum: folio coloris herbidi amplo: nec lactucis diſſimile: rugoſiori tamen: & ueluti contracto. Caret caule. Sed ab uno initio plura folia huiuſmodi exeunt. Et rurſus ab alio. Naſcitur ſuper lapides: fictiliaque iuxta terram: & minora quidem. Hæc ferme traduntur.

UVA. BHSC. IyR_056

Quercus autem: & abies terræne quidem ambæ ſpectantur. Naſcuntur uero ſuper lapides: atque ſictilia. Carent radicib. Sed modo patellæ adhe rent. Folium ambabus uelut carnoſum: oblongius: craſſiuſq; & abieti craſſius frequens: nec leguminum ſiliquis abſimile. Concauum intus: nec quic quã intra ſe continens: quercui tenue: ac potius tamaricis. Color ambobus accedens ad purpuram: forma tota abietis erecta. Quercus flexuoſior: atq; inlatudinem magis ampliata. Ambæ uel multicaules fiunt. Sed ſimplicior abies. Rami abieti: longi: recti: ſolutique. Quercui breuiores: contortiores ſpiſſioreſque. Magnitudo tota ambabus cubitalis; parum ue altior. Veruꝫ maior: ut ſimpliciter dicam: abieti. Quercus uel ad lanas inficiendas utilis mulieribus. Ramis adnexa pendent pleraque animalium teſtigeroruꝫ ſub ter alia quædam cauli ipſi adherent. Ad quædam tota obeſæ ingrediuntur millipedæ: & aliæ quædam generis eiuſdem beſtiolæ. Quodq; polypi ſpeci em gerit. Hæc itaq; terrena contemplatuq; conſtant facilia. Quidam aũt uel alteram quercum naſcentem in alto referunt: quæ etiã fructum fert & glãs eius commoda eſt. Quin & alias magnitudine inſignes quaſdam compertas homines nantes: ſeq; ſumergentes refere traditur: Vitis utroq; naſcitur loco Nam & terræ proxima & pelagica eſt. Ficus folio caret. nec magnitudine præſtat. Calor cortici puniceus: palma pelagica eſt: caudice admodum bre ui. Virgii rectis fere: quæ ſubtus exeunt: nec in ambitu: ſicut rami uirgaruꝫ ſed uelut inlatitudinem ſingilatim continuatæ: nonnunq; etiam inter ſe diffe rentes. Virgaruꝫ aũt ſeu ſurculoruꝫ ipſoruꝫ ſimilis natura: quodãmodo eſt foliis ſpinarum acanticarum ut ſoncis atque ſimilibus. Hic tamẽ erecti nec quemadmodum illa circumflexi: & foliis a mari coroſi. Nam eo quod medi us cauli tranſmeat per totum reliquum quoque aſpectus proxin um eſt. Color his: & caulibus atque uniuerſæ plantæ ruber intenſe: atque puniceus & ea quidem hoc in mari proueniunt tot eſſe uidentur. Spongia nan que & quæ plyſiæ uocantur: & quicquid eiuſmodi naturaꝫ alteram plane ſortiuntur. In extero autẽ circa gaditaneum fretum porruꝫ: utretulimus naſcit & ea quæ in lapidem traſfigurantur: ut thymuꝫ & quæ lauriformia ſunt & reliqua. Mari autẽ rubro uocato in arabia paulo a copo ſuperius arbos nul la in terra prouenit: præter ſpinaꝫ: quæ diuocatur & hæc rara: propter feruo res: & quæ penuriã. Quippe non niſi quarto: quintoq; anno pluit: & tunc impetuoſæ & breui tempore. At in mari nimirum exeunt: eaſque laurum & oleam appellant: laurus arie ſimilis extoto eſt: olea ſolio tantum: fructũ olea proximum his noſtris oliuis parit: & lachrymam emittit: exqua medi ci ſiſtendo ſanguini medicamentum componunt. Quod fieri laudatiſſimũ ſolet. Cum aũt aquæ plures inceſſerint fungi iuxta mare: quedam in loco erum pũt quĩ ſole tacti in lapidem commutantur. Mare hoc belluis refertũ plurimaſque caniculas habet: in tantum ut nare tum non ſit. In ſinu autẽ hero cognominato: ad quem deſcendunt ægyptii: laurus eſt: & olea: & thy

UVA. BHSC. IyR_056

mum. Verum non uiridia: ſed lapidis ſpecie parte a mari eminente: ſimilia tamen uiridibus: tam foliis quam germinibus. Colos quoque floris in tylo: tanquam nondum perfecte floruerit: liquido deprehenditur. Longitudo arbuſcularum cubitorum ternorum eſt. Qui uero ex india miſſi ab alexandro nauigarunt plātas marinas: quoad in aqua ſint: colore algæ minutæ habere: cum uero exemptæ, ad ſolem ponuntur: mox tali ſimiles fieri narrauerunt. Iuncos quoque lapideos apud mare id prouenire: quos nemo uiſu a ueris potuit diſcernere. Eo mirabilius referunt naſci arbuſculas quaſdam: colore cornu bubuli: ramis aſperas & cacuminibus rubētes: q̄s: cum compreſſius tractantur: frangi: & igni iectas: ut ferrum: exardeſcere. Reſtinctas tamen tranquiliari eundem colorem ſeruare. Inſulis autem quas operit æſtus: arbores naſci ingentes magnitudine platanorum: populorumque altiſſimarum: & contingere: ut cum æſtus inuaſit: reliquæ omnes tote integantur. Maximarum uero cacumina extent: ad quæ naues religentur. Cumque æſtus receſſerit: ad radices æquo modo annecti poſſunt. Folia arboribus laureia dicunt. Florem uiolæ: & colore: & odore. Fructus magnitudine oliuæ & hunc odoris admodum boni. Folia nunquam decidere. Florem & fructum primo autumno naſci: uere defluere. Alias quoq; uiſas in eodem mari ſemper folia retinentes: & fructum lupino ſimilem ferentes retulerāt. Circa perſidē carmaniæ conterminā: qua maris æſtus fieri ſolet: arbores magnæ ſimiles potulacæ: tam forma: quaꝫ foliis: ſpectantur fructu n plurimum ferentes: amygdalis ſimilem extrinſecus. Interna uero ſingulis quaſi connexa inuolutantur. Subroduntur iſtæ arbores omnes a mari parte media. Stantque radicibus polyporum modo. Cuꝫ enim æſtus receſſerit: omnia inſpici poſſunt. A qua uero nulla omnino ea in loco eſt. Riui namque aliqui relinquuntur: quibus nauigant: qui & ipſi maris particulæ ſunt. Quamobrem conſtare quidam exiſtimant: quod ipſo mari alū tur: non aqua præterquam ſi quid & terra ſtirpibus attrahant. Quod tamē & ipſum falſum eſſe haud dubie intelligi poteſt: quippe cum ne in profundum quidem radices deſcendant. Intotum genus idem mari: atq; terra naſcentium eſſe uolunt. Et marina quidem puſilla: & ficus ſpecie proueni re. Terrena uero magna: atq; uiridia: floreq; odorato: & fructu: mō lupini In tylo autem inſula: quæ in ſinu arabico eſt: parte ad orientem ſpectāte tā tam arboꝝ multitudinem eſſe affirmant: ubi æſtus receſſerit: ut locus frequentiſſimo ualo munitus relinquatur. Atque his omnibus magnitudo: q̄ ficō: flos odore excellens: fructus iguſtabilis: & uiſu lupino ſimilis. Lanigeras q̄ꝫ arbores multas eandem inſulam ferre proditum eſt. Has folia uitigena gerere: ueꝝ minora: fructum nullum. Id in quo lana continentur magnitudine cerni: uernum naſcens compreſſum. Cum tempeſtiuæ maturitatis ſit: aperiri: & lanam excipi: qua telas texunt: alias uiles: alias præcioſas. Hoc idem & india: ſicut dictum eſt: & in arabia fieri aſſeuerant.

UVA. BHSC. IyR_056

Esse etiam alias arbores flore uiolæ matronalis affirmant. Verum sine odore magnitudine: uel quatruplo uiola maiore. Est alia quædam arbor foliosa rosæ mō: floriq; rosei. Hunc noctu comprimi solis exortu aperiri. Meridie implenum expandi. Vesperi iterum colligi paulatim: noctuque concludi incolæ eum dormire tunc dicere assolent. Quin palmas: & uites: & genera nucum pomorumque: & ficos quibus folia nunquā decidunt nasci eadem insula affirmant. A quam celestem fieri quidem: sed non ad fructus usui eē. Sed fontes in insula esse per multos: quibus omnia rigentur: & eam aquam frumentis arboribusque magis prodesse. Qua de causa: post pluuiam protinus hanc perfundunt: quasi illam abluere: atq; abstergere uelint. Et arbores quidem marī exteri quæ hactanus exploratæ habentur: tot fere esse constat. De his autem quæ in amnibus paludibus stagnisque proueniunt deinceps dicendum est. Quæ locis huiusmodi degant: tribus generibus consumari omnino uidentur. Suut enim alia arbores: alia ueluti herbacea: alia fruteticia. Harundinem. Candiolum: sleum: iuncum. Butomum quæ omnibus fere fluuiis locisque eiusmodi communia sunt: nonnunquā & rubi & paliuri: & arbores: ut salix: populus: platanus. Quædā usque adeo ut aqua occultentur. Quædam ut parum excedant. Quorundam radices: & caudicis aliquid tantum in aqua: reliquum totum corpus extra patescit. Hoc enim salici: alno: platano. Tiliæ: denique omnibus aquarum auidis euenit. Quæ & ipse omnibus fere pluuiis communes certe intelliguntur. Nam & in Nilo platanus prouenit: non tamen multa: atque etiā populus est rarior. At fraxinus: & quæ bubula fraxinus cognominantur plurima est. Quæ itaque in ægypto nascuntur: in totum quidem numerosiora utique sūt: quod ut mē bratim enumerari queāt. Cæterum ut simplici ac absoluta ratione agamus Omnia cibo idonea: succosque dulces habentia precipiuntur. Sed præstare dulcedine copia quæ alimonia: tria illa uidentur. Papyrus: & quod uocatur sari & tertium quod mnasium appellant. Nascitur papyrus non in altitudine gurgitum: sed prope intra duo cubita: nonnunquam etiam minus crassitudine radicis: qua uola uiri robusti: longitudine super dena cubita preuenit: super terram ipsam: radicis obliquas tenues densasque in limum dimittens sursum quos papyros dixere profert: triquetro angulato magnitudine quaternorum ferme cubitorum. Coma inutili: exilique fastigiatos fructus nullius fecundos. Hosque exmultis partibus mittit. Radicibns pro ligno utuntur: non tantum ignis gratia: sed ad uasa quoque plurifariam facienda. Quippe materiam amplam probamque præbēt. Papyrus ipse ad plurima utilis. & enim ex eo nauigia faciunt: & e libro uela: tegetesque texunt: & uestem quandam: atque stragula: ac funes aliaque plura. Et quidem externis hominibus chartæ euident sllimæ habentur. Sed sunt magis frequentissimamque opem & in re cibaria præstat. Omnes enim incolæ & crudum & elixum & assum manducant: & succum deuorant. Manducamentum autem expu

UVA. BHSC. IyR_056

unt. Talis papyrus est. Talesque usus præbet. Nascitur & in syria circa lacum quo & clamus odoratus. Vnde & antigonus in re nauali funes fecisse proditur. Sari in aqua prouenit: circa paludes planaque ubi amnis recesserit. Habet radicem preduram flexuosamque: ex qua: quæ saria uocant exeunt. His longitudo duum cubitorum. Crassitudo pollicalis. Triangulum id quoque papyri modo: & comam similem gerit. Qui manducant eius quoque manducamentum expuunt. Radice fabri ferarii utuntur. Carbonem enim optimum facit: propter ligni duriciam. Mnasium herbaceis annumerandum: itaque usum nullum exibet: præter quam in re cibaria. Dulcedine quidem præstare tradita hæc sunt. Nascit et aliud in paludibus stagnisque: quod terram minime attingit. Natura liliis simile. Sed foliosius: & folia inter se quasi uno conolita uersu color uiridis admodum usus eius medicis ad mulierum profluuia. Faba in paludibus stagnisque exit. Caulis eius: qui longissimus: quaterna cubita perficit. Crassitudo digitalis est: similis calamo molli non geniculato. Ramas intrinsecus habet tendentes per totum lilii modo. Caput super hunc fauo orbiculato uesparum non absimile. Inque in singulis cellis singulæ fabæ continentur: paululo super id eminentes multitudine plurimum terrenæ. Flos duplex quam papaueris. Color roseus in plenum caput. Super aquam folia ad singulas fabas amplexa exeunt. Fabam quamque conterenti amarum illud ex quo pillula fit inflexum patescit. Fructus ita se habet. Radix crassissima: harundine plenior. Rimas similiter atque caulis habens. Manditur & cruda: & elixe. & assa. Eoque cibo: qui incolunt paludes utuntur. Nascitur itaque sponte uel plurima. Cæterum & seritur in limo: paleis large admixtis: ut descendat incorruptaque maneat. Sicque fabeta faciunt. Sin autem semel apprehenderit: perpetuo manet. Radix enim ualida est: nec procul harundinum stirpibus: uerum spinis subhorrens. Quamobrem crocodilus eam refugit: ne occurens oculo offendatur: quoniam acute non uidet. Nascitur hæc etiam in Syria: ciliciaque. Sed tractus ipsi non plene concipiunt. Et circa toranam agri calcidici quodam in lacu exit: magnitudine medeocri: ubi & percoquitur: & perficitur: & in plenum fructificat. Qui lotus uocitatur: planis parte maxima prouenit: cum rura inundatur. Huic natura caulis similis fabæ: & fructus eodem modo Verum minores: graciliores que. Nascitur fructus in capite: Modo quo in faba. Flos candidus: liliis folierum angustia proximus. Multi ac densi promiscui exeunt. Sole occidēte se cōprimūt. Caputq; itegūt. ad ortū aperiunt & sup aquā assurgūt. Idq; facit dū caput pficiat: floresq; defluāt capitis magnitudo q̄ta papaueris maxmi & pcigitur incisuris: nō alio mō q̄ papauer. Nisiqd in his fructus frequentior habetur: qui milio non absimilis est. In euphrate: caput floresque mergi referunt. Atque descendere usque in medias nectes. Tantumque abire in altum. Vt ne demissa quidem manu: capere sit. Dilucu

UVA. BHSC. IyR_056

lo deinde redire. Et ad diem: magisque erigi. Sole oriente: iam extra undas emergere. Foremque patefacere. Quo patefacto amplius insurgere: ut plane ab aqua absit alte. Aegypti capita ipsa aceruis putrefaciunt. Cuius que tegumenta putruerint: in flumimine lauando seperant fructum: & hic cantes pinsentesque panem faciunt: eoque cibo utntur. Radix loti corsium appellata: rotunda est. Contonei mali amplitudine. Cortice nigro quali nux castanea tegitur. Corpus internum candidum. Elixum. Allumque inspeciem albuminis uertitur: gratum cibis. Manditur etiam cruduz. Sed gratius decoctum: seu aqua: seu pruna. Quæ non nisi in aquis comperiri queant. tot fere explorata habentur. Locis autem harenosis haud procul a fluuio nascitur terrenum quod. Mali nathallam appellant. Figura rotundum: magnitudine. Mespili: sine nucleo: sine cortice: folia: ut glandiolus mittit. Hæc incolæ legentes in brito ordeaceo decoquunt dulcia admoduz efficiuntur: Hisque pro bellariis utuntur. Omnia nascentia inibi bobus: pecorique cibo idonea sunt. Sed inter omnia genus quoddam præstantius stagnis: paludibusque excritur: quod & uiride pascit: & siccatum bobus hyeme præbetur. Est etiam aliud frumentis sponte internascens: quod cuz sincerum a frumento secreuerint: leuiter pinsentes: hyeme sole hyemente: serunt: editum metunt: & siccant: atque ita bobus: equis iumentisque. Id quoque cum fructu subnascente pabulo præbent: fructus: magnitudine. Sesamæ. Rotundus. Colore uiridis: bonæ frugis maiorem in modum. Hæc fere superuacua in ægypto notari possunt. Fluuiorum singuli priuatim aliquid fere uidentur: ut & loca terrena. Hæc enim tribulus in omnibus: nec ubique erumpit. Sed palustribus fluminum tantum altitudine cum profundissima: quinorum cubitorum: ut paulo prescendere: ut in strymone fluuio tanta pene: & harundo: & reliqua prodeunt: nihil eius excedit: præterquam ipsa folia inflexa quodammodo & occultantia tribulum Tribulus ipse mersus in aquam: pronus ad imum uergit. Folio amplo ad effigiem ulmei. Pediculo admodum longo. Caule parte summa quidem crassiori: Vnde folia: Fructusque dependent inferna autem graciliori cõtinue usque ad radicem: Capilamenta quædam indidem exerta: gerente. Quæ maxima ex parte aduersa inter se congruunt. Nonnulla etiaz discrepant subtus ab radice ampla exeunt: Superiora assidue ad minus minusque procedunt: Vt postrema omnino exigua sint: & differentia magna ab radice ad caulem exultet: Pleraque lateralia germina insurgant: Quippe terna quaternaque: Quorum maximum assidue quod ab radice propius absit: Tum quod post id sequitur: Et reliqua deincepspro ratione: Germen ipsum quod latere promitur: Velut cauli alter est: Primo quidem gracilior: Sed folio: Fructu que similis: Fructus niger: durusque uehementer. Radicem quantam. Nam: qualemq; habe-

UVA. BHSC. IyR_056

lemque habeat querendum. Talis natura tribuli eſt. Naſcitur ſemine decidente. Germenque in uere ſuum emittit. Radicem alii annuam. Alii diuturniorem affirmant. Et caulem ex ea oriri. Hoc igitur quærendum proprium: præterea: Quæ reliquis inſunt. Capillamenta illa cauli ad naſcentia intelligũtur. Hæc enim nec folia. Nec caules eſſe uidentur. Nam lateralis quidem ipſa germinatio communis harundine. Aliiſque habetur. Propria itaque priuate. Communia publice contemplari congruum eſt. Quin & ſecundum loca diuidendũ. Vt ſi alia paluſtria. Alia lacuſtria. Alia fluuialia potius ſint. Aut etiam omnium locorum communia: Et q̃ nã in hũido ac ſicco: eadẽ naſcãt: & q̃ i hũido tm̃: utq; ſimpliciter agã. Ad ea q̃ uolumine primo expoſuimus cõmuniſſime de gerẽdũ eſt. Lacu itaque orchomenio arbores materiæque. Humiles ille proueniunt. Salix. Oleagnusque. Oleæ amerinæque ſpeciem profert. Sida. Harundo. Tibialis. & reliqua. Gladiolus. Fleum. Tifa. Ad hæc menſiflora. Iema. & quod ipnum appellant. Quod enim lemna uocatur. Altius mergitur in aqua. Horum reliqua quidem explorata habentur. De oleagno. Sida. Menſiflora. Iema: ipnoque. Quæ aliis quoque locis forſitan proueniunt. Aliis appellata nominibus. Referre debemus. Eſt oleagnus natura fruticoſa: Nec cæteris amerinis ab ſimilis. Folio: Figura quidem proximo cæteris. Sed molli: ut malus. Lanuginoſoque flore populi albæ. Verum minori. Fructu nullo. Naſcitur plurima ſuper inſulas fluitantes. Sunt enim & in eo quædam fluitantes. Vt in ægypto circa paludes. Et in Teſprotide. Aliiſque ſtagnis. Sed ille minus aqua implentur. Talis eſt oleagnus. Sida ſpecie papaueri ſimilis eſt. Tale & enim caput gerit: Niſi quod amplius ad porcionem magnitudine mali tota amplitudo: Nec nudum. Sed candidis membranis: intectum. Hiſque forinſecus folia herbeſcentia proxima roſis adhuc in calyce contentis. Quaterna ſe applicant: Apertum grana rubra oſtendit. Figura non modo papaueris. Sed orbiculata. Exigua. Nec multo milio maiora. Saporem dilutum quendam: Vt triticum reddit. Craſſatur æſtate. Pediculo paruo annectitur. Flos calyci roſæ ſimilis. Sed maior: Et fere duplex magnitudine. Hunc itaque & folium ſuper undas emicare affirmant. Mox cum defloruerit. Fructuſque compilatus ſit. Magis in aquam declinari. Demum terram attingere. Fructumque fundere. Fructificare autem in lacutria. Hoc: & butomum. Et fleum: Proditum eſt. Fructum butomi nigrum dicunt. Magnitudine Sidæ proximum. Flei anthellam uocatam. Quo ad lixiuium utuntur: Id placentaceum quoddam eſt. Molle: rubidum. Et flei uero. Et butomi fœmina ſterilis eſt ad nexus utilis. Mas inutilis. Decima: & menſiflora. Et ipno: quærendum. Peculiare inter hæc maximae tifa eſt: Partim quia folio caret: partim quia

UVA. BHSC. IyR_056

non ut reliqua: radice numerosa adheret. Nam illa deorsum uersus non minus turgent: uiresque intendunt potissimo gladiolus sicut etiam gramen. Qua de causa difficile hæc interimunt: & omnino genus eiusmodi uniuersum diuturnius est. Radix gladioli plurimū inequalitate a cæteris distat. Quod pars quædam crassa: carnosaque sit. Quædam gracilis: atque lignosa. Quin & germinatione generationeque refert. Nascitur enim de ramaceo illo radix altera tenuis: iuxta latus: deinde caro rursus in eo conglobatur: ex qua sese caulis promit in quo positum germen est: in profundum quoque radices eodem modo demittit. Quamobrem omnium maxime mori contumax euelique difficilis est. Proxime fere gramen e geniculis oritur. Radix enim geniculatæ: atq; singulis germen sursum. Radix subtus erumpit parimodo: & spinaque appellatur germinat. Verum huius radix non arundinosa: neque geniculata est. Hæc prolixius propter suam affirmitatē placuit explicari. Vtroque autem loco: ideſt: & terra & aqua: salix: harundo: excepta tibiali. Gladiolus. Tisa. Fleum. Butomum: exeunt. Sida in aqua tantum. De tifa ambigitur. Maiora autem melioraque semper inter utroq; loco nascētia: quæ in aqua exeunt esse affirmant: insulis quoque fluitantibus non nulla eorum prouenire: ut gladiolum: butomum: fleum: itaut partes easdē omnino seruent. Cibo idonea exnascentibus lacu: sida: & ipsa: & folia ouibus. Germen suibus: fructus hominibus: floci: tise: butomique pars tenera abradicibus proxima est: ut quam pueri paruuli potissimo mandunt. Radix solaflocci pecudibus pabulo est. Cum autem squalat uiget: nec humor: qui perlueret cacumina. incessit omnia squalent: quæ stagnis degunt. Sed præcipue harundo de qua utique indicandum restat. Nam de cæteris fere omnibus satis iam dictum est: Harundinis genera duo traduntur. Tibialem: & reliquam. Quippe unum genus reliquem deprehendi: sed interse inuicem firmitate crassitate tenuitate exilitateque. Crassam & ualidam uallatoriam uocant. Alteram autem texilem. Nasci texilem super insulas fluitātes. Vallatoriam incomithibus. Comythes uocant ubi aceruata harundo implexaq; mutuo radicum raptu sit. Quod fit locis stagnorum: ubi tellus pinguis: letaque est. Non nunquaz etiam ubi tibialis uallatoriam gignilongiorem quidem quam reliqua uallatoria: sed uermibus erodendam. Huius differentias eis tradunt. Tibialium quandam nono anno prouenire non nulli uolunt Hunc quoque ordinem generandi statuunt: quod error est. In totum enim aucto lacu enascitur. Sed quoniam id superiori tempore nono anno potissimum euenire uideretur: ortum quoque harundinis talem esse credidere. Euentum fortuitum pro ordine certo capiētes. Gignitur uero copiosio melioreque: cum post imbres frequentes: biennio: cum minimum: aqua permansit. Quod maxime posteriori tempore factum meminere. Cum faustum illud Cheroniæ accidit. Quippe ante hoc annis pluribus: Lacum altitudinem extendisse: Post ubi uehemens pestis inualit imple-

UVA. BHSC. IyR_056

cum quidem affirmant. Sed cum in undatio non permanſiſſet. Sed hyeme decreuiſſet: ſic & harundinem prouenisſe. Fertur enim uideturque aucta altitudine lacus: duranteque inundatione craſſari harundinem: & fieri craſſatamquidem armamentariam. Bombyciam uero cui non aqua permanſerit: generationem itaque talem tradidere. Diſtare autem a reliquis harundinibus armamentaria: ut in uniuerſum capiamus: praſtantia quadam nutricationis naturalis confirmant. Quippe plenioremque: carneſioremque in totumque facie fœminæ laſciuiorem ſpectari. Et enim folium amplius candidiuſque habere: & minus lanuginis quam cæteræ. Quaſdam etiam omnino nihil habere: quas & nomine ſpadonum appellant. Hinc paria optima fieri quidam affirmant. Sed pauca tamen in opere bene ſuccedere. Cedi tempeſtiue ſolitas: uſque ad antigenidem: cum adhuc ſimplicius tibia uterẽtur: ſubarcturos menſe ſeptembre. Quippe ſic ceſas: pleriſque quidem poſt annis utiles eſſe incipere: multaque iterum exercitatione ſenãdi indigere. Sed ora linguarum comprimi: quod erat illis theatrorum moribus utilius. Sed poſtquam uarietas: fictioque acceſſit: ceſura mutata eſt. Cedunt enim noſtra ætate: mẽſe maio: & iunio: quaſi paulo ante ſolſticiũ uel ſub ipſo ſolſticio: & fieri utiles in trimatu referunt: & breui exercitatione egere: linguaſque diſiectu deflecti. Quod his neceſſarium eſt: qui ſones fingant: & multifariam flectant. Hæc armamentariæ cedendæ tempora tradunt. Præparatio uero & confectio hunc in modum fieri ſolet. Cum collegerint hyeme ſub diuo exponunt: ſuis ueſtitam tunicis. Vere autem diſpoliatam: attrituque expurgatam: ſoli expandunt. æſtate poſt hac conciſam in internodiam: rurſum ſub diuo: ad tempus quoddam exponunt: relicto internodiis ſuperiori geniculo. His longitudo palmo nunquam minor. Optima ex internodiis ad parium conſtructum. Media totius harundinis molliſſima paria gerunt: quæ aduerſum germina exeunt: duriſſima: quæ proxima radici habentur. Linguas eodem internodio. exemptas congruere: cæteras eſſe diſcordes. Proximam ab radice leuam: poni dexteramque germina uerſus pateat: inciſo duas in partes internodio. Os linguæ utriuſque ſecundum calami inciſuram faciunt. Et ſi quo alio modo linguæ conficiantur: non ſatis eas congruere. Talis præparatio: atque cõfectio eſt. Naſcitur plurima inter cephiſum: & melanem. Pelecania locus hic nominatur. Huius quædam partes chytri uocari: lacus altitudines ſunt: quibus harundinem laudatiſſimam prouenire affirmant. Quin & quo probatia dicta defertur. Is autem amnis eſt ex lebadea perfluens. Sed omnium optima naſci creditur circa oxeam campam uocitatam. Locus hic cephiſi hoſtium eſt: uicinus ei campus pinguis & hilaris: quem hippiam uocant. Eſt etiam alius locus aquilonius oxæ campæ bocdrias nomine: quo etiam ipſo nobilẽ harũdinẽ naſci aſſeuerãt. In totũq; ubi craſſũ lætũ fecoſũq; ſolũ ſit cephiſuſq; ſe pmiſceat. atq; ẽt altitudo lacus ãpliet: harũdinem optimam

UVA. BHSC. IyR_056

oriri. Nam circa oxeam campam & bocdriam: hæc omnia comperiuntur. Quam aut cephisius uim magnam adfaciendaz harundinem laudabilez sortiatur: argumẽto capiunt: quod eo loco ad quem. Melas qui uocatur: influit: quamquã lacus profundus solumque crassum: atque fecosum est: tamen aut omnino nulla: aut uiciosa exurgit. Generationem harundinis tibialis: naturaz confectione: quibusque differentiis a reliquis distet: satis dixisse arbitramur. Genera non hæc solum: sed plura: harundinis etiã intelliguntur: quæ differentiis uel sensui manifestis discernuntur. Quædam. n. densa: tam carne: quam geniculis. Quædam rara paulisque geniculis. Et alia caua tota: quam fistulariam quidam appellant. Nihil enim fere ligni: carnis ue habet. Alia solida & tota pene intus repleta. Item alia breuis: alia procera excelsa crassaq; & alia gracilis foliosaq; alia paucis foliis oĩo: multæ quædam differentiæ pro natura usuque intelliguntur. Sĩgule nanque adsingula utiles. Nominibus alii aliis appellant: sed canna comunissima quedã modo est: quam & fruteticiam maxime omnium referunt. Et apud flumina: lacusque potissimo nasci plurimum: tamen in quoque genere distare interse se: aquaticas: & sicco nascentes perhibetur. Sagitaria quoque: quã creticam quidam appellant: sui generis est. Nodis paucis geniculata. Carnosi or omnibus: maximeque flexum recipiens: atque omnino obsequens: quo libeat flecti calefacta. Magnas & folia differentias reddunt: quem admoduz diximus non multitudine: magnitudineque tãtuz: sed etiã colore. Quippe quæ laconica cognominatur uersicolor est. Item positu ipso atque annexu. Quædam enim ab ima parte foliorum plurima ferunt ipse quæ per inde atq; e frutice se attollunt. Quidam uel discernendum pene lacustrium esse uolunt: scilicet multa habere folia & gladioli floci: algæ butomique foliis similia. Verum hoc amplius scrutari oportet. Genus autem quoddam harundinis uel terrenum emigrat: qd'nõ erigit caulem sed super terram spargitur graminis modo: atque ita se ampliat. Mascula solida est: fœmina inanis. Quippe ad hanc mare fœminaque distingunt. Proueniunt exeodem fundo plusculæ non tamen fructetant. Folio non longo: sed salici simile: magnitudine præstantes: atque robustæ: ut uicem hastarum præbeant: Hæ circa acesinam amnem oriuntur. Omnis aũt harundo uiuax est: atque adusta melius resurgit. Itemque stirpe crassa numerosaq; est: ob id mori peruicax. Radix ipsa geniculata: quemadmodum graminis. Verum non omnes simili mõ informantur: sed de harundinibus hactenus. Restat: ut de iunco dicamus: ut potegeneri eidem annumerando. Nam hic etiã inter aquatica poni debet: Tria huius genera sunt: ut nonnulli distingunt. Acutus & sterilis: quem marez appellant: frugifer: quem atriferum uocitamus: quoniam semen nigrum ferat: crassior hic atque carnosior. Tertius: magnitudine crassitate carnositateque insignis: qui mariscus uocatus est. Ex his atrifer per se suo genere prouenit. Acutus. Atque mariscus eodem cespite exe-

UVA. BHSC. IyR_056

unt. Quod absurdum apparet: uisuq; mirabile fuit: toto cespite iunci: deportato. Quippe pars maior steriles. Erant eodem exorti frugiferi pauci. Igitur de hoc cogitandum. Fructus omnino minor habetur. Commodior autem ad texendum mariscus: quia mollis: carnosusq; est. Omnino frugifer in callum de regulari surculo ipso tumescens: mox ueluti cuparit: circundantes enim spicatim pediculos iunco lineari affixos initio gerit. Quorum summitatibus paululo laterales orbes uasculorum leuiter hiscentes inducit. His semen exiguum effigie cuspidis sagittarum ingerit: nigrum: non absimile: semini herbæ inguinalis. Verum exilius. Radice lõga adheret. Multoq; crassiore: quam acutus. Hæc omnibus annis moritur. Deinde altera rursus a iunci cacumine defigitur. Quod uel uisu percipi facile potest. Quippe aliæ siccæ. Aliæ uirides demisse cernuntur. Caput cepis: & gethyis simile. Vt pote quod inunum ex pluribus conglobatum: prelatũque inferius; tegumentisq; subrubris: intectum constet. Ergo propriuz his radicibus eueniat. Si quidem per annos exaresçant: ac desuper denuo gerentur. Talis iuncorum natura intelligitur. Sin autem: & rubus: & paliurus in aquis uiuere possint: aut prope: Vt quibusdam in locis percipitur. Eorum quoq; differentiæ iam exploratæ habentur. Quippe cum de ambobus uolumine superiori dixerimus. Insulis autem fluitantibus: Quuæ incrchomeno sunt: Magnitudo utique multifaria. Sed quæ amplissima ad ternorum ambitum stadiorum spectatur. At in ægypto magnæ admodum coagmentantur: ut & sues permulti in eis nascantur: quos incollæ trã seuntes uenari consueuere. Atq; de aquaticis hactenus. De breuitate uitæ plantarum aquatilium in tantum usque fandum habemus uidelicet: quo ad aliquatenus in uniuersum possimus exprimere. Vita aquatilibus breuior quam terrestribus est. Sicut etiam in animalium genere manifesto sentimus. Sed singulatim terrestrium enarrare uitas: nimirum decet. Ergo siluestres nullam habere differentiam rustici putant. Sed omnes longeuas: nullamq; esse breuem uolunt. Sed hoc quidem ipsum uere forsitan putet. Omnes enim uitam reliquarum longe superant. Verum tamen inter se distant. Quædam enim magis. Quædam minus longeuæ. Vt in genere urbanarum etiam deprehenditur. Sed quæ nam sint istæ: querendum. Vrbanæ aperte differunt: eo quod aliæ longæ uitæ. Aliæ breuis sunt. Sed quoad simpliciter dici potest: uita siluestribus longior quam urbanis. Atq; omnino his: quæ in oppositum generatim distingui possunt. Vt oleastro: quam oleæ: & pirastro: quam pyro: & caprifico: quam fico. Quippe robustiores spissiores: fructuque infecundiores: existunt. Vitæ autem longitudo inq; busdam tum urbanis: tum siluestribus: uel famæ a fabularum auctoribus traditae testimonio patet. Nam oleam athenis referunt: palmam deli. Oleastrum olympiæ: fagos troiæ: super tumulum ili. Sũt qui & delphicam platanũ. Et alterã in caphyis arcadiæ stantẽ: fatas agamẽnonis manu

UVA. BHSC. IyR_056

dicat. Sed hæc quo pacto se habeant: indagationis alterius forsitan inter est explicare: Quod autem summa arborum differentia: sit plene intelligi potest. Viuunt enim prædictæ: aliæq; complures longo tempore. Breue profectus. Punica: ficus: malus: præcipue uerna. Et dulcis minus quaz acida. Vt inter punicas quæ nucleo caret interiori. Genera quoq; uitium: nonnulla uitæ breuis habentur: potissimo: quæ fœcundissima sunt. Videntur: & quæ aquis propinquæ proueniunt: minus durare: quã quæ in siccis: ut salix populus: sambucus. Quædam senescunt quidem: putrescuntq; uelocius. Sed ex eisdem rursus latere suo germinant: ut lauri: mali: punicæ: & auidarum aquæ pars maior. Dequibus ẽt rationem quispiam quærat ædem ne dici debeant an diuersæ. Et quemadmodum si præciso caudice: ut agricolæ faciunt: rursus germina assidue rectq; colendo inuites. Aut si in radicem usq; decideris: uel deuseris. Nam hic ẽt facere solent: nonnunq; & sponte accidũt Vtrum inquam ita arborem eãdem dici oporteat: an alteram. Et enim si partes incrementis & minuciõibus: atq; ẽt purgamentis naturalibus distare assid ue uideantur. Sic arborem eadem esse apareat. Cur enim his potius quã in illis referat. Sin aũt caudex potissimo ueluti essentia: naturaq; arboris esse credatur: Cum hic permutatur: totam quoque arborem alteram esse ratiõe putaueris. Nisi forte quia eadem utrique initia sũt: idem esse posueris. At qui sæpe numero euenit: ut & radices alteræ sint permutenturq; primis putrefactis aliis denuo enascentibus. Nam eo modo quo uites omnium maxime longeuas putant: quoniam non alias creent: sed ex se repleant: irridenda compe ratio fortasis appareat: modo caudex nõ perduret. Hic enĩ sicut fundamentum naturaq; arboruz constat. Sed hæc utro tandem modo dici debeat: nihil ad præsens referat opus: Illud aũt diuturnissimum forsitãsit: qđ omnibus rebus durare queat: ut olea & caudice: & germine laterali nepotũque procreatione: atque etiã stirpe incorrupta. Vitaz uero unius in qua posito caudice: proprincipio: temporis agi mensura debeat: annis maxime .cc. consumari uidemus. Sin autem credimus quod quidam de uitibus resdrũt quod radicibus particulatim detractis. caudex naturaq; tota similis: ac similifera quantumuis: temporis permanere queat. Hoc prorsus longeua omnium præcipue constat. Colendum autẽ hũc in modum censent. Cum uitis iam delabi uidetur palmites ad mittendum: fructumque anno capiendũ. Deinde altera exparte uitis suffodiẽdo radices omnes purgandum. Post sestucis implendũ terramq; acumulandum. Isto itaque: anno male admodũ ferre aiunt. Postero melius. Tertio & quarto stabiliri: ferreque multas bonasque uuas. Vt non alio modo se habeat: quam non uigebat. Cum iteruz langueſcere incipit partem alteram suffodiendum: colendumque simili ablaqueationis ratione: atque ita semper durare posse affirmant. Id autem anno maxime decimo fieri. Qua de causa: nec præcidere unquam eos debere: q ita faciũt. sz p multas ætates caudices eosdẽ durarẽ ut ne mẽminisse qdẽ sit: q

UVA. BHSC. IyR_056

ſeruerint. Hoc igitur expartis accipientes credere fortaſſe debemus. Quæ autem uitæ longæ: breuiſue ſint; his: quæ retulimus cõtemplari oportet. Morbos ſilueſtribus accidere negant: quibus intereant: tamen eas quoq; male affici dicunt perſpicuoq; præcipue: cum uel paulo poſt germinaturæ uel germinare incipientes: uel florentes: grandine uexantur: Cumq; flatus frigidus feruiduſue: his eiſdem temporibus ſucceſſerit. Tempeſtiuis ãt hyemibus: nec ſi excedant: quicq̃ offendi. Quinimo omnibus algorem p̃deſſe uolunt. Quippe niſi alſerint deterius germinare. Vrbanis morbi plures eueniunt. Alii omnibus quaſi communes: aut pluribus, Alii priuati per genera. Communes: uermiculatio: Syderatio. Raducatio. Omnes eiꝫ fere uermes etiam gignunt: ſed quædam pauciores: quædam plures. Vt ficus malus: pyrus. Minime autem: ut ſimplici ratione dicam: acres: & ſucco humentes lacteo uermiculantur eodemq; modo ſyderantur. Magis aũt nouellis: quam uigentibus: id accidere ſolet: & omnium maxime ſico: & uiti. Olea præter uermes qui: & ficum interimunt: fætificantes in ea clauũ patitur. Quidam fungum appellant. Alii ollam. Hoc eſt ueluti ſolis exuſtio: non nunq̃ etiam nouellæ: propter nimiam fertilitatem intereunt. Scabies: & cocleæ adnaſci ſoliti ficorum peculiaria ſunt. Non tamen id accidit eis ubiq;. Sed morbi his quoquẽ ratione locorum euenire uiolentur: quẽadmodum animalibus. Nam apud aliquos ſcabies nullo modo infeſtat: ut nec circa eneam: ficus maxime radicationem: cradationemq; ſentit. Vocant radicationem: cum radices inareſcunt: marceſcuntq;. Cradationeꝫ cũram: Crados. n. ramos ficulnos quidam appellãt: unde & morbo nomen Caprificus: neq; radicatione: neq; cradatione: uel ſcabie infeſtatur: neque radicibus uermiculantur. Quædam nec ſuos groſſos amittunt: etiaꝫ ſi fico inſerantur. Scabies potiſſimo gignitur: cum aquæ parum: poſt uergilias ceſſerit. Nam ſi multum fuerit cauſa contrahendæ ſcabiei omnis abluitur: & accidit tunc: ut & caprificus: & groſſi decidant. Vermium autem qui ficorum proprii ſunt. Alii ex ipſis naſcuntur arboribus. Alios parit: qui ceraſta uocatur. Omnes tamen in ceraſtam figurantur. Sonum edunt ceu paruuli ſtridoris ficus laborãt: & ſi imbres nimii fuere. Sic. n. ad radicem quaſi glabratur. Quod quidem uitium aulam appellant. Vitis hirculaſ. quod eius præter ſyderationem: potiſſimum eſt. Aut cum germina a fiatibus fuerint abſciſa. Aut cum imperitia culturæ fuerint læſa. Aut tertio cũ inſupinum fuerint exciſa. Roratio quod qdam roratio dicũt cum uitis defloreſcens irrorat. Aut cum fieri ſolet genus affectionis: hoc eſt: ut acini defluant: & remanentes paruuli conſtent. Quædam & cum alſere egrotant: ut uitis. Oculi namque primo putate hebetantur. Rurſuſque ex calore nimio idem euenit. Et enim eorum quoque temperamentum poſcunt. Sicut etiam alimenti omnino. Omneq; præter naturã fit: piculoſum occurrit. Vulnera q̃ꝫ ictuſq; circũfodientiũ magnopere faciũt: ut

UVA. BHSC. IyR_056

mutationesæſtuū: au frigorūnon tollentur. Cum.n. per luxationē labore3 que debile ſit: facillime a tēporis exceſſu deuincitur. Porro: ut quidā exiſti mant: maxima fere pars morbo3 ictu iiurioſo contrahit. Quippe quæ lyde rata appellant. quæq; radice inareſcant: hac eadem de cauſa laborant. Cre dunt & hos duos eſſe morbos dumtaxat. Sed id quide3 aut confeſſum ſatis habetur. Ex omnibus uero infirmiſſima eſt uerna malus: & ea3 potiſſimo dulcis. Quibuſdā leſiones: non nullæ ſterilitatē: non necem inferunt: Vtſi quis larici cacumen auferat: uel palmæ: ſterileſcere ambæ uidentur: nec pe nitus interire. Egrotant aliquando: & fructus ipſi: cum affiatus imbreſque tempeſtiue non fuerint. Accidit eni3 arboribus: ut alias fructus amittant factis aut nō factis: pluuiis: ut ficis: alias deteriores reddantur: putrefactæ: ſtrangulatæque: humoris nimietate: aut contra exiccatæ penuria ultra mō3 Peſſimum cūdefloreſcentibus quibuſdā: imber inceſſit: ut oleæ utique. Si mul enim defluit fructus propter exilitate3: in mileto oleas cū florent erucæ erodunt: aliæ fronde n: aliæ flore genere diuerſæ. Itaq; arbores diſpoliant. Naſcuntur tempore auſtrino: & uento: ſi ſol acri or inſequutus fuerit rum puntur. Circa tarentum fructum uberem oleæ ſemper præmonſtrant: ſed ſub flore pars magna perditur. Hæc ergo propria locorum. Oritur & alius morbus oleis: qui arachinium appellantur. Naſcitur. n. hoc & fructum ab ſumit. Adurunt & æſtus quidam & oliuas: & uuas: & alios fructus. Senti unt & uermiculatione3 fructus quorūdam: ut oleæ: pyri: mali: meſpili: pu nicæ. Vermis oleæ natus ſubcute fructum adimit. At ſi in ipſo nucleo ero dens prodeſt: ſubcute gigni prohibētur pluuiis: quæ poſt arcturum ſequā tur. Et indrupis quoq; oleis uermes naſcuntur: qui ad lacturam peiores cer te deprehenduntur: & marcidi: putreſq; omnino uidentur. Hinc & auſtri nis naſcuntur & riguis magnis. Gignuntur & culices in aliquibus arbo3: ut in robore: & fico: & conſiſtere ex humore uidentur: corticibus ſubdito gu ſtu dulci. Gignuntur idem & inquibuſdam oleribus. Alibi uero erucæ: di uerſo ſcilicet ortus principio. Et morbi quidem hii fere: atque in his ſunt. Affectiones aūt quædam temporie: aut alias per ſe euenientes: necare aſſo lent: quas nullus dixerit morbos: ut tabes: & quod uredinem quidā appel lant. Alii uero apud alios flatus interimere: ac exurere nati ſunt. Vt in calci de euboiæ olympias cum flauerit frigidus ante ſolſticia: aut poſt ſo ſtitia hiberna. Arbores enim exurit: atque adeo aridas ſiccaſque facit: ut ne ſol quidem: tempuſque longum reddere ita poſſint. Quocirca uredinē uocant Hæc ſæpe alias: & archippo athenis magiſtratu anno quadrageſſimo facta uehementiſſima proditur. Laborant maxime loca concaua: & inter ualles & uicina fluminibus: atque in ſummam quæ ab omni afflatu penitus ſci lent. Ex arboribus uero ficus præcipue infeſtatur. Secundo loco olea: olea ſter magis laborauit: quamquam robuſtior: quod mirum fuit. Amygda læ penitus. Mali: pyri: punicæ ſine noxa extiterunt: Quamobrem id quoq;

mi3: exur-

UVA. BHSC. IyR_056

mirum exuruntur ſtatim a caudice: atq; in totum magis: priuſq;. ut ita di xerim: ſentiunt partes inferiores. Deprehenduntur quædam ſtatim in ger minatione. Olea uero quoniam ſemper uireat: tardius. Quæ it. q; fronces amiſerint: reuiuiſcunt: quæ minus: penitus pereunt. Non nunquam quæ dam exuſtæ: foliiſq; areſactis: regerminarunt ſine ulla iactura: ſoliaq; reui xere. Id quibuſdam in locis uel ſæpenumero euenit: ut in philippis. Quæ autem tabuere: modo non penitus perierint citiſſime poſſunt regerminare ita ut uitis ſtatim fructificet: ſicut. Theſſali fit. Ponto autem circa ponto capeum tabes bifariam inuadit aliquando frigore: cum annus frigidus eſt. Aliquando gelu: ſi diu durauit. Ambo poſt brumam: dieb; maxime qua traginta peractis: fieri ſolent. Fit gelu ſereno tempore. Frigus quo tabes: præcipue cum in ſereno: ſi quamulæ quædam deferuntur: patent. Caſia ue ro non durant. Quanquam circa thraciam concreſcant. Sed enim morbi q; qualeſq; ſint: ac rurſum iteritus: qui exceſſu hiemis: aut æſtus eueniant: q; q; ab afflatuum frigore: caloreue: proficiantur ſint: hiſce cõtemplari. Quã do nil prohibet. Nonnullos etiam cum ſilueſtribus communes habe ri: tum uniuerſa arborum nece: tum etiam magis fructuum lue: quod ap te euenire uidemus. Quippe cum ſæpe nec ille probe fructificent: ſed cre do æque id obſeruatum habetur. Reſtat ut ea exponamus: quæ partibus quibuſdam ablatis: enecantur. Communis itaq; omnibus mors: cortice i orbem detracto. Omnes enim fere hoc modo necari uidentur: excepta po tulaca. Quæ tamen & ipſa: ſi quis carnem uehementer preſſerit: germenq; futurum luxauerit: morietur. Itaque uerius forte: excepta ſubere: dixeriz: hanc enim & iuuari potius: cortice detracto: affirmant: ſcilicet tam extero quam interno carni propinquo: ſicut etiam potulacam. Non & craſſo de tragitur: & uiti: & tiliæ: ex quo funes. Et ex minoribus maluæ: ſed non ui talis. Neque princeps ſed ſummus: qui plerunq; ſubnaſcente alio decidit. Corticis enim diſruptio communis arborum eſt: ut potulacæ: ut platani. Cum uero nonnulli arbitrantur: nouo itez ſubnaſẽte: extez iareſcere: diſ rumpiq;: multiſq; decidere ſponte: ſed non æque in omnibus rẽ eſſe cõſpi cuam. Ergo oẽs: ut creditur: cortice detracto intereunt. Sed refert: quoniã celerius: tradiuſue: & magis: minuſue. Quippe aliquæ plus temporis per manent: ſicut ficus: tilia: robur. Quidam eas: & uiuere interdum: nec in terire affirmant: & corticem ueluti pumicis ſpecie concalleſcere: atq; natu ram peculiarem quandam haurire. His itaq; mederi conantur: luto fouen tes: obſtruentesq; & harundinibus. Atq; id genus ſtramentis opertas: illi gantes: ne frigeant: uel ſubareſcant: etiam nonnunquam reſtitui: regermi nareq; potuiſſe ꝓditũ eſt: ut apud heracliã trachianã ficos: ſz præter uirtu tẽ ſoli: tẽperamẽtũq; cæli. Supuenientes q3 reſpondeãt opus ẽ. Frigoribuſ .n. aut ẽt calorib; nimiis conſecutis: ſtatim intereunt. Refert & ipſ anni: quippe in germinatione abietis piniq; tũ ẽt cortice turgido ſẽ mẽſe februario

F

UVA. BHSC. IyR_056

uel martio: ſiquis detraxit ſtatim moriuntur: hieme diutius tollerãt: & magis quæ robuſtiſſimæ ſunt: ut: ilex. Robur. Harum enim interitus diuturnior eſt. Latitudinem quoq; aliquam decorticatio habeat oportet: omnium quidem: ſed maxime robuſtiſſimarum. Nam ſi anguſtam admodum feceris: nihil abſurdum: ſi non interierint. Quanquã ſint: qui etiã ſi quantum libet auferatur: necari penitus dicant. Sed hoc de infirmioribus quidem cõſentaneum dixerint. Quaſdam enĩ & ſi inorbẽ non excorticentur: interire affirmant: quæ uel ſolum tenue ieiunumque tenent. Igitur hæc ut deiudicauimus mors cõmunis omnium eſt. Quam uero decacuminationem appellant: tantuz inter arbores: pyno abieti: piceæ palmæque aſſignatur. Quidã & cedro & cupreſſo referunt. Hæc enĩ detracta coma: deciſoq; cacumine: tota intereunt: nec quicq̃ germinãt: ſicut nec ſi aduſta: aut tota: aut parte aliq̃ fuerunt. Reliqua aũt omnia: & præciſa germinant. Et non nulla meliora reddunt: ut oleæ: intereunt maxima ex parte uel fiſſo caudice. Nulla enĩ tollerare uidetur: præter quã uitis: ficus: punica: malus. Quædaz uel abulcere ampliori: altioriq; intereũt. Aliæ nihil offenduntur: ut pinus cum teda deſcinditur & oĩa ex quibus reſina colligi põt ut abies terebintus. Haruz. n. uulneratio ulceratioq; in pfundo: qppe ex infœcũdis: fœcundæ. Et ex pauciferis: multifere redduntur. Quædã etiã ſecuriz ita tollerant: tam ſtantes quã afflatu proſtratæ: ut reſurgant: uiuant: germinẽtq;: ut ſalix: & platanus Quod & in antandro: & philippis euenerat. Cum. n. platanus procidiſſet ramis amputatis: truncoq; ſecuri luxato: reſurrexit: noctu leuata onere atq; reuixit: & cortex iterum circũtexit. Erat duobus lateribus circũdolata: longitudine decem cubitis maior: craſſitudine: ut quatuor uiri non facile amplecterẽtur. Salix aũt: quæ in philippis reſurrexit: fuit quidem detruncata: ſed non circummodo lata. Aruſpex: tunc quidam perſuaſit: ut ſacrificarẽt cuſtodirentque arboreȝ: ut pote factam oſtento fauſto. Reſurrexit: & ſta gitis in muſeo populus alba procidua medulla exempta. Nulla fere arbos moritur. Argumentuz quod multæ arbores magnitudine excellẽtes: cauãtur: inanes quod fiunt. Arcades quidã tenus ſi eximatur uiuere dicunt: tota uero exuniuerſa arbore exempta: & pinũ: & abietẽ: & reliquas oẽs interire. Cõis oĩbꝫ mors: & ſi radices amputent: uel oẽs uel pluriæ: & quæ maxie ſit uitalesq; ĩ pmis: igit hos ĩteritus ex dẽptione dicẽdũ. Quia ãt oleo cõſeqt adiectiõe ueriusq; dã: q̃ dẽptione ĩcurrit. Quippe oleũ oĩa necat. Qua de cauſa radicum extirpandaꝝ reliquiis oleũ infundunt. Valet oleũ magis in nouellis: & in præſens naſcentibus: ſũt namq; debiliores. Qua propter & tãgi eas agricolæ prohibent: Necantur & inuicẽ inter ſeſe alimenti rapina: & cæteris in rebus impedimẽto. Moleſta: & hedera ad naſcens: ac uinciens. Moleſtus & cytiſus. Nam omnia ferme necat. Sed eo ualentior auro ẽ. Hic. n. uel cytiſum ipſum interimit. Quædam non necant: ſed ſucci odoriſq; uiribus reddunt deteriora: ut braſica: & laurus uitem offendũt: olfari quippe

UVA. BHSC. IyR_056

eam: & attrahere dicunt. Quamobrem germen cũillis propinquum fuerit recedere: atq; auerti: ut pote inimicũ fugiens odorez. Androcides exemplo hoc usus est: de medulla contra uinuz confecta: ex brasica uidelicet tenuẽ tam posse propulsare: qppe cũ uitis ẽt uiua: odorez brasicæ fugiat. Interitus itaq; q̃ pacto fiant: q̃ sint: q̃q; modis eueniãt. iis q̃ explanauius: patet.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. LIBE. V.

d EMateries cuius modi una quæq; sit: & quo tẽpore tẽpestiue cedatur & quibus cõmoda operibus constet: & q̃ tractatu difficilis facilisue: & q̃q̃d eiusmõi cõmentationẽ contingit: æq; atq; superiora: explicar̃ tentandũ nunc est. Cedi itaq; tempestiuam: rotundam q̃dẽ materiez: & omnem q̃ decorticanda accipitur: cũ germinare incœpit. Tunc. n. cortex extricatu perfacilis est. Quod turgere appellãt: scilicet ratione humoris: q̃ sub eo cortice fieri solet. Postea ĩextricabilis redditur: materieq; nigrescit: in formisq; fit. Quadrandam ãt post turgorẽ. Securis ãt deformitatem aufert. Deniq; omne qd̃ pro ualido capi oporteat: tẽpestiuius ceditur. Non solũ cũ germinare desierit: sed ẽt cuz fructũ percoxerit. Vel decorticationis causa fit: ut rotunda: q̃q̃ intempestiua: pro tempestiuis: ad usum ueniant. Quãobrem tempora per euentum dici contraria debent. Abietis materies primo turgore coloratior redditr̃. Naz & corticem abietis tam ẽ: & pini: & laricis: potissimo detrahunt. Igit̃ istæ uere ceduntur. Tunc. n. germinare. Reliq; aliquando post messem. Aliqñ post uindemiam: & arctuz utaria ulmus: Acer. Fraxinus. Crapinus. Scissima. Tilia. Adsumnam: quæ aptæ obrui sunt. Robur seriissime cedendũ. Videlicet hyeme: post autumnũ. Quod si sub turgore cedat̃: citissime omniũ fere cõputrescit. Seu cum cortice. Seu sine cortice capiatur: potissimũ q̃ primo turgore: proxime quæ secundo: tertia quæ tertio. Quæ ãt post fructuũ maturitatem cedant̃: quis ñ turgida sint: ĩcorrupta perdurant. Præter q̃ q̃ sub cortice uermiculi quidã nascentes: caudicem per summa inscribunt. Quibus signis pro sigillis non nulli utunt̃. Robur profecto cesum tempestiue: neq; putredinez sentit & præduz: spissumq; ad similitudinem cornu perdurat. Totuz. n. cordis specimen gerit. Sallicortex tamẽ uel eo tẽpore cæsa uincitur. Quin & illud e contrario euenit: cum in germinatione ceduntur. Cumque post fructus editos. Tunc enim exiccantur caudices: & arbores radicitus regerminare minime possunt. Sz post fructus regerminãt. Quãquam eo tempore cedi difficilius possint. Duriciæ causa cedi etiam post lunæ occasum præcipiunt: quasi duriora: & commutrescere peruicatiora forent. Sed cum maturitates fructuum: interse differant: constat quod etiam uigores arborum refere ad cedendum est necesse. Semper. n. serotinarum magis cesura serior. Qua de causa particulatim quidam expedire conantur ut pi

UVA. BHSC. IyR_056

num: & abietem cedi oportere cum germinare incipiunt. Sciſſimam. Tiliã Aceremem: carpinum: autumno. Robur: ut diximus: poſt autumnũ. Sunt tamen qui etiam id tempeſtiuum in uere exiſtimant: cum amentum: quo cant: gerit. Et piceam cum uua eius florere incipit. Quæ igitur tempeſtiua omnibus annis celio ſit: hũc ferme in modum deprehenditur. Certo autem cõſtat quod uigentium arborũ melior quam nouellarũ: uel annoſarũ: materies ſit. Quippe cum earum: alteræ plus terræ: alteræ plus aquæ contineãt Vius uero plurimos: maximoſq; pinus: atque abies præſtant. Harumque materies ampliſſima: & pulcherrima conſtant. Diſtant iſte inter ſe multiſariam. pinus enim carnoſior: neruiſq; paucis eſt. Abies neruatior: atq; rigidior: ita ut utrunq; e contrario habeat neruos ualidos. Carnẽ mollẽ & rarã Qua de cauſa altera grauis altera leuis eſt. Altera enim teda referta eſt: altera nuliã ingerit tedã. Obid etiã albior eſt: ad hæc pino rami plures: abieti longe duriores: uel potius & omnium ramorũ duriſſimi: ambabus ſpiſſi: & cornu ſane imitantes: colore flaui: & tedæ ſimiles: qui cũ abſciſſi fuerint tam pino quã abieti: humor defluit. Sed abieti largior eſt. Prætereа tunica multiplici abies: modo cepæ aſſiduæ nanq; tunicæ conſpectæ: ſubditã aliam gerit: atq; ex his tota conſtat: Quapropter qui ramos dolant: ſingulariq; pleneque auferre conantur. Naq; ſi ita auferrantur: ramus ualidus relinquetur Sin aũt permutauerint: nec pariter dempſerint: infirmus reddetur. Hunc enim in moduq; ictus illo demptio fit: eſt etiã excelſior: atq; procerior abies: Ideoq; antẽnas: maloſq; ex ea facere aſſolẽt. Habet & uenas neruoſq; cĩuq; nobiliſſimos. Creſcit hæc primuq; in excelſuq; quad libere ſolẽ accipiat. Neq; ramus ullus: neq; germinatio lateris neq; craſſitudo iteriq; factitat: poſt ipſũdũ latũq; incremẽta capeſſit: atq; ita ramorũ ex ortus latrales germinatões ſecunt. Hæc abietis ꝓpria: illa uero & pino: & abieti: & aliis cõia conſtant: alia. n. quadripartita: alia bipartita: alia ſimplex. Quadripartitas appellãt qbus in utranque partem medullæ: bini uenarum curſus naturæ contrariæ pertendunt. Atque utrunque curſum adigunt ictus. curſibus contrarios inſerẽtes dum in utranque partem medullæ ſecuris remeat. Ita enim eueniat neceſſe eſt: naturæ uenarum ratione. Ergo tales abietes: pino quadripartitas appellant: & eaſdem ad opera uehementer probant. Materiem enim ſpiſſiſimam præſtant: & egidem gignere iſta ſolent: Bipartitæ ille curſum uenarum unũ tantum in utranque partem medullæ gerunt: eoſdemque inuicem contrarios habent: ut & ſecuris duplex adigiqebeat ſimplex per utrunque curſum ictu contrario. Mollem hanc materiem referrunt: ſed in opere peſſimam. Quoniam maiorem in modum peruertitur. Simplices uocant: quæ unum dum taxat uenarum habent curſum. His idem ſecuris utraque ex parte medullæ adigatur laxiorem natura materiem hanc eſſe affirmant: ſed a peruerſuone tutiſſimam. Diſcrimen arbores ſuis corticibus oſtendunt. Quamob rem: ubi primum arborem uiderunt: cuiuſmodi ſit: diſcernere queunt.

UVA. BHSC. IyR_056

Quibus.n.uenæ egregiæ perfluunt: quæq; in opere obediant: his cortex leuis: rectusq; est. Quibus autem e contrario his scaber: cõtortusque. Atq; de reliquis eadem ratio est. Sed quadripartitæ paucæ simplices plures quã reliquæ comperiunt. Omnis autem materies amplior: procerior: obedientior: solidior: atque in totum melior: & copiosior: quæ partibus aquilonijs exit. Vt etiam prius retulimus. Et ipsius arboris partes: quæ aquilonẽ aspiciunt: spissiores: adolescentioresque constãt. Quæ uero ab latere: aut in orbe perflantur: hæ uertuntur: contorquenturq; aquilone: ut medulla earum contorta sit: nec in rectum porrecta. Hæc integra quidem ualida esse creduntur: Cæsa autem imbecilla. Quod pleraq; habent diuersitates: breuia hæc fabri lignarii uocant: quoniam ita pro usu cedere cõsueuerunt: ad summam: quæ humidis: tranquilis: umbrosis: cõtectisq; locis assurgunt deteriora: tam ad fabrilem: quã ad ignarium usum ueniunt. Ergo huiusmodi differentiæ: pro locis: ut simpliciter loquar: unigenorum ipsorũ adnotantur. Quidam.n. per tractus diuidunt: aiuntq; materiem optimam omnium: quæ in græciam aduehuntur macedonicã ad usum edificatoriũ esse leuis.n.est obediens & tylũ nimiũ cõtinens. Secundã ponticã tradunt: terciam ryndacicam. Quartam eanicam. Deterimam parnasicam: atq; euboicam. Nodosa.n.& aspera: & cito putrescens. De archadia animaduertendum est. Robustissima: quæ enodis leuisq; eademque usu pulcherrima ẽ. Nodosa certe: aut male adulta: aut hyeme opressa: aut aliqua simili ratiõe efficitur. Intotum.n.nodositas probæ nutritionis indigentia est. Sed postquam nutrita improbe fuit: si commodo nutrimento potita se recreet: atq; ita proficiat fit ut nodi absorbeantur incremento obducto. Probe & eiũ coalescens: glisceneq; superne obducitur: & sæpe quæ deforis leuis cerneret scissa nodatissima extitit. Qua de cã medullas cõspicari scissiliũ solẽt. Nã si nodis iste transfixe sint: extra quoq; habeant nodos necesse est. Fiunt & orbes hyemis improbæq; nutricionis causa. Orbes autem uocant: cũ facta cõ uolutatio quædam ampla: circulis pluribus circumacta sit. Quam neq; nodum omnino dixerim: neq; ipsius crispitudinẽ ligni. Hæc enim per totum fere: atq; æqualiter ampliatur. Longe id iniquius: tractatuq; difficilius quam nodus artifici obstat. Proxime atq; in lapide: qui stimulus uocitat: nasci omnino uidetur. Nodos autem obducto incremento occupari: atque in plenum integi sensus ipse percipere euidentissime potest. Cæterum uel ex aliis per quam similibus rebus: id ita fieri constat. Sæpe enim pars arboris cõprehẽsa ẽ: ab altera pxia ẽ atq; in eiusdẽ corporis magnitudinẽ coagmentata & si lapidem: aut aliquid simile arboris aliæ inculcaueris: demum insinuabitur: atque occultabitur amplexu auctionis obductæ. Quod etiam in oleastro: qui megaris in forostabat: euenisse accepimus. Quo succiso: urbem capi ac diripi oraculum erat: sicuti actum est. In hoc enim persciso: repertæ ocreæ sunt: & alia quædam atticis ritus: parte qua primum af-

UVA. BHSC. IyR_056

fixa fuere: ad armorum ambitum concauata: huius oleastri: quod adhuc supereſt: parum admodum extat. Aliis quoque locis permultis complura eiuſmodi facta produntur. Sed hæc ut dictum eſt: pluribus publica habentur. Pro natura autē ſingularum arborum propria diſcrimina aſſignantur: ſpiſſitas: raritas: grauitas: leuitas: duricia: mollicia: & ſiquid eiuſmodi aliud perſpici poteſt. Quæ cum omnium urbanarum pariter & ſilueſtrium communia ſint: de omnibus uerba faciamus oportet. Ergo ſpiſſiſſima grauiſſimaque: buxus tota habenus ſua tantum medulla in qua & coloris nigredo cōſtat. Et reliquis celti primatus indubie datur: ſpiſſa & roboris medulla: quod atrum cognominant: atque etiā magis citiſi: quippe cum hæc proxima ad hebennum accedere uideatur. Nigra admodum ſpiſſaque terebintus eſt: & q dem ſyriæ uel hebenno nigriorē ipm eſſe affirmant: & capulos quoque pugionum ex ea fieri: & pocula terriclea tornari quæa fictilibus ſereni non poſſit. Verum cor tantum accipi: & perungi materiem oportere uolunt. Sic enim & meliorem: & nigriorem effici poſſe. Quin & aliaz arborem reddunt quæ cum nigredine uarietatem quandam præſe fert ſubrutilā ut aſpectus hebeni uerſicolores appareat: fieri ex hac lectos: & ſubſelia & reliqua lautiora opera narrant. Amplam maiorem immodum & frondibus conditaz pulchris: ſimilemqne pyris: paruis eam aſſignāt. Sz hæc ſpiſſitatē quoque una cum nigrore ſortiuntur. Spiſſe autē acer: & carpinus: atque in totum omnes criſpæ: ad hæc olea: & oleaſter. Raræ corpore inter ſilueſtres tectiſque idoneæ: abies maxime: inter reliquas autē: ſambucus: ficus: malus: laurus. Duriſſima: roboris carpini: ariæque materies. Hanc enim ante quā terebrent madefaciunt: quo ſcilicet molliorem reddant. Molles in uniuerſum: quæ raræ corpore ac ſolute conſtent. Tilia iter carnoſas præcipue mollis: nec nō & caliduſſima eadem eſſe uidetur: indicium quod aciem ferri maxime hebeat. Tincturam enim ſui caloris perlaxat. Hedera quoque calida eſt: & laurus: atque in totum omnes: quibus facere ignaria ſolent. Menestor & morum addidit. Frigidiſſimæ quæ aquatiles: aquoſæque ſint: lenta ſalix: platanus uitiſque qua de cauſa: ſecuta ex his facere ſolent. Icta enim protinus plagam contrahunt. Sed leuior ſalix. Rarior enim & ob id ea magis utuntur. Platanus lentore non caret: Sed hæc natura hūidior eſt: ſicut ēt ulmus īdiciū quod poſt cæſuram: erecta materies multum humoris emittit. Morus ſpiſſa ſimulque lenta eſt. Rigoremquoq; fortiſſime ulmus ſeruat. Ob id ulmeos cardines ualuarum adiungunt. Nam ſi ipſi firmi permaneant ualuæ quoque ſtare intortæ poſſint. alioquin torqueantur neceſſe eſt. Faciunt eos ligna permutantes quod radicem uerſus quoque ī cacumīe fuit. Sic enim inter ſe coartata: utrunque impetum alterius prohibet: cum ſuapte natura aduerſetur. Nam ſi alterum per naturam eodem tendat quo momentū eſt: ruina: utique eodem ſequi facile poſſit: Valuas autem non ſtatim apponunt: ſed compactas ſtatuunt. Non nulli anno tertio confecere

UVA. BHSC. IyR_056

lautioris operis desiderio. Namque æstatis calore exiccatæ dehiscunt: hyemis uero humore oppletæ coherent. Ratio quod rara carnosaque: facile autem attrahant humectum. Palma leuis: tractu facilis: mollisq; est: quē admodum suber. Sed melior subere quia lenta. Suber enim rigidum est. Qua propter simulacra: nunc ex palmis condere incœperunt: spreta suberis materie: ut incommoda: neruos non per totum corpus expandit: neque prolixos extendit: neque eodem posituræ modo: cunctos porrigit: sed multifario: siccari hæc materies potest: & cum dolatur: & serratur. Tyium quod thuia ab aliis appellatur: nascitur apud amonis fanum atque in cyrenensi agro: forma cupresso similis: cum ramis: tum foliis: caudice: fructu que: uel potius ceu cupressus siluestris. Copiosam uel ubi urbs hoc tempore est: comperiri affirmant: atque etiam memorant: Contignationes quasdam uetustissimas thuiæ. Perdurat enim materies: ac incorrupta omnino. Radice huius arboris nihil crispius: eaque preciosa opera conficiunt Simulacra ex his sculpere solent: cedro: cupresso: loto: buxo: Minora etiaz ex olearum radicibus. Rimas enim istæ non capiunt: & carnis æqualitate quodammodo constare uidentur. Hæc igitur proprietatem quandam locorum naturæ ususque ostendunt. Ponderosa autem: leuiaque ex spissitate: raritate: hūiditate: lētitate: siccitate: regulitate: duritate: mollitudineq;: accepisse oportet. Quædam itaq; simul: & dura: & ponderosa sunt que buxus: ut robur. Quæ autem rigidæ: atque durissimæ sint: hæ ponderi carent. Omnes siluestres urbanis: & masculæ fœminis: spissiores: duriores: ponderosiores: in totum que robustiores: quod etiam ante retulimus. Quin & minus fœcundæ fœcundioribus: & deterius fructificantes: probius fructificantibus: tota quasi ex parte firmiores: nisi usquam mas fructuosior esse soleat: ut alias quasdam affirmant: & cupressum: cornumque. Verum inter uites quidem: quæ minus fructificant: gemmis crebrioribus constat. solidioresque sunt: idem etiam in malorum: reliquarumque urbanarum genere: patet. Natura perpetua: cupressus: cedrus: hebenus: celtis: buxus: olea: oleaster: pinus: quæ tedā: gerit: aria: robur: nux: cubeica Sed diuturnior inter has cupressus uidetur. Itaque in epheso cupressina materies: ex qua ualuæ templi dianæ quatuor ætates reseruata durauit. Sola hæc nitorem etiam recipit: ideoque ex hac condere operum lautiora cō sueuere. Ex reliquis post cupressum: actyiam: morum æternam potissimum esse arbitrantur: simulque ualidam: & in operibus facilem: atque uetustate nigrescere modo celtis. Item alia in aliud: & in alio perpetua: exempli gratia. Vlmus in præfatu. Robur defossum: atque in aquis demersum: putredine quippe immune: hoc omnino uidetur. ob id fluuiis lacubusque: naues hac etiam materie condunt: sed mari putrescit: quamquaz reliquæ magis durare ualeant. Quod quidem & ratio uult. Vt pote cum sale maceratæ: conditæque sint. Fagus quoque: siue Scissima in aqua per-

UVA. BHSC. IyR_056

manere posse ī corupta uidetur. Madefactaque melior reddi. Quin & nux euboica nequaquam putrescit. Dicunt & pinū plusquā abietem cerredī a teredine posse. Hanc enim esse amaram: pinum uero dulcedinis non nihil habere eoque magis: quo fuerit teda refertior. Omnes teredinem sentire affirmant: ꝓterquā oleastrum: atque oleaꝫ quas amaritudinis causa. Neque teredo: neque tinea redit. Quæ mari putrescere aptæ sunt erodi: & teredine solent. Quæ autem terra: uermiculis tineisque. Teredo enim non nisi in mari enasci potest. Est autem ipsa teredo corpore praua captæ magno: & dentibus. Tineæ uermiculis similes constant: quibus paulatim materies perforatur. Sed hæc curari facile possunt. Nam si offensa materies trahatur in mare durare nimirum ualet. Quæ uero teredinem sēserit curari hæc nihilo potest: Vermium autēq nasci materiæ solent. Alii putrescente ipsa materie genegrantur. Alii parientibus: aliis uermibus pariunt enim uel in cæsa materie uermes: quemadmodum in arboribus: qui cærastæ uocantur cum scilicet tam erosserint: atque ex cauauerint: ut se circum agere possint. Fugiunt ligna colorata amara duraque: quoniam hæc erodere nequeant: ceu buxum. Tradunt etiam abietis cum germinat decorticatam materieꝫ aquis inoffensam durare nimirum posse. Patuit: id apud faneum archadiæ: cum obstrusis faucibus campus in lacum redundauit. Tum enim ductis pontibus exabiete cūq amplius ex tumescere taqua: aliis super aliis fabricatis postea quam ex truxus obturamentis unda erupit discessitque uniuersa materies incorrupta comperta. Sed forte hoc: casuque innctuit. In tylo autem arabie: insula materiem esse affirmant ex qua: naues edificant quæ mari incorrupta penem perduret. Quippe cum annos plusquaꝫ ducentos demersa in munis ab omni offensa seruetur extra aquam. Diutur na quidem eadem est: sed non tantundem. Ocius eniꝫ putrere īcipiit. Quī & illud tractus eiusdem mirandum referunt quāquā nil ad putredinem spectans: arborem enim constare ex qua baculos cedunt pulchrosq; admoduꝫ faciunt: nec sine uarietate quadam coloris: pelibus tigrium proxima ponderosa unice materiem hāc affirmant. Cumque insolidiora quisquaꝫ proicerit modo fictilium fragilem: addunt etiam tamaracis lignum: non ut apud nos: imbecillum: sed ualidum: sicut iligneum aut aliquid ferme materiæ huiusmodii ibidem comperi. Id igitur loci cælique discrimine: uiresque ndicat. Materiem autem unigenam: ceu ruboream pineamque cum condiunt. Condire namque consueuerūt: non pari altitudine maris uniuersaꝫ demittūt: sed aliā iuxta terrā aliam paulo superius: aliam in altitudine ampliore: sed quæ radici proximiora sunt cicius descendunt. Vel si fluitēt plus deorsū uersus sāe īclinātˀ. Materieꝫ itē aliæ in opere faciles: aliæ difficiles. Faciles: quæ molles ex omniuꝫ præcipue talia diffililes: quæ duræ nodosæ crispæ: cūuolutationibq perplexæ. Aria roburq omniuꝫ difficillime: Sed

quo ad

UVA. BHSC. IyR_056

quo ad particulatim reddere liceat: pini: & abietis nodus difficilimus constat. Semper autem inter unigenas: mollior duriore præstantior: carnosior enim & quidem fabri ac de iudicandis asseribus ratione utuntur. Ferruginiciatam: Duramque materiem: magisquam mollem: cedere ualet. Et enim in molli obtunditur: ut de tilia dictum est. Contra in dura acuitur. Qua de causa cerdones ex pyro siluestri suas tabulas faciunt. Medullam: ut fabri aiunt: omnis habet materies. Sed conspecta potissimum in abiete Eius namque orbiculorum compositio corticea inspectatur. Quod non eque in olea: buxu: atque similibus. Quamobrem quidam buxum: atque oleam: medulla omnino carere existimant. Has enim minime omnium detrahi posse. Est autem distrahi ut mota medulla contorqueatur materies. Viuere enim diu uidetur. Quamobrem quidam undique simul demere solent. Sed præcipue ex circis: quo intorti permaneant: ideoque scindunt. At uero absurdum putaueris: rotundæ materiei: medullam illesam: atque immotam posse edurare. Immutate uero nisi tota extrahatur: commouere materiem atque peruertere. Dispoliatam enim mori facilius posse consentaneum potius dixeris. Mali tamen: atque antennæ medulla exempta commode relinquuntur. Sed hoc per accidens. Quoniam pleriſque uestitur tunicis. Sed formissima tenuissima que postrema pars est. Sicciſſima enim: Atque ita ex reliquis quæque ad porcionem estimari utique debet. Ergo scissa materiæ: siccissimis illis tunicis medulla dispoliatur. An uero sicci ratione medulla constet: querendum. Materiem autem dum trahitur. Tam fissa. Quam sectam peruertet. Si id non oporteat secetur. Rectam enim fore sectionem oportet. Nec ullo pacto obliquam. Exempli grata. Si medulla per. A. lineam constet: Haud quaquam per. BC. secandum sed per. BD. Hoc enim modo medullā pire illo uiuere posse arbitrantur. Sed nullam materiem medulla carere: hac existimant ratione. Constat eiꝫ uel eas medullā hēre quas carere putaueris: ut buxum celtim. Ilicem. Argumentum quod ualuarum sumptuosarum cardines facere ex his artifices solent. Cumque architeti faciundos ex medulla præcipiant: quod item: uel omneꝫ medullam distrahi posse etiam durissima rum materierum: quas nonnulli corda appellant: argumento sane accipi potest: Materiei autem: ut sic loquar: uniuersæ pars durissima eademque tarissima medulla est etiā ipsius abietis rarissima quidem neruis amplo interse distantibus interuallo: carneque media copiosiore cōstat. Durissima uō q & nerui durissimi & caro durissima ē: q̄ de cā architecti ptes medullæ ꝓxiores auferēdas p̄cipiūt: ut q ſpissimū mollississmūq materiei sit: tm rli q̄t. Lignoꝝ alia fissilia: alia dolatilia: alia rotūda. Fissilia: q̄ diuidētes p medium secant. Dolatilia: quorum partes exteras circumdolant. Rotunda: quæ scilicet intacta omnino relinquunt. Ex his fissilia nullam penitus rimam patiuntur. Quoniam enudata medullla exsiccatur: atq emoritur.

UVA. BHSC. IyR_056

Dolatilia: & rotunda rimas admittunt: longeque magis rotunda quod me dulla in his lateribus plenioribus circundatur. Haud enim quicquaꝫ excun ctis est: quod fissura immune possit euadere: Itaque loteis reliquisque quo rum usus ad cardies: ne findantur: fimo illi nunc bubulo: ut siccetur sensiꝫ que diffletur: atque euaporetur humor medullæ. Vis medullæ huius modi est. Pondus sustinere abies ualide & pinus: Nil enim ponderi cedunt. ut ro bur: & reliquæ terrenæ: sed renituntur. Argumentum quod nunquaꝫ rum puntur: sicut olea: & robur, Sed priusquaꝫ uiribus: cariæ aliasue deficiunt palma quoque prævalida est: & in diuersum, quã cætere incuruatur. Quip pe cum reliquæ omnes inferiora flectantur: palma e contrario fornicatum se flectat. Quin & pinuꝫ: atque abietem remiti affirmant: luglans frangi se so nitu prænuntiat: est enim: uel eius materies ampla: ususque ad opus tecto rium: ita ut præsentire homines possint. Quod in antandro accidisse cu nes que balneis terrefactos profugisse traditum est. Valida etiam ficus sed in re ctum pertendens. Pinus omnium fere: maxime uiribus ualet: & ad usum edificatorium spectabilis eadem potissimum est: laxitatis rectitudinisque meatuum causa. Hanc enim ne findi quidem ullo pacto posse affirmant: si g utinæ muniatur. Obedientissima phylica est: candorque ei celestri modo Tilia inter reliquas: præcipue talis est. In totum enim præfacilis operibus est: pre sua mollicia: ut retulimus: flecti facile possunt: quo ad simplici red dere ratio em: licet omnes quæ lentæ sunt. Sed moro: atque caprifico pri matus in dubie datur. Quam obrem furculas circos: denique ornamento quæcun que fieri soleant: hisce conficiunt: secantur finduntur que facilius quæ hu midiora capiuntur: quaꝫ ut sciſſima sint altera. n. cõstant. Quæ uero nimis uiridia sunt: hæc admodum coeunt. Segmentaque inter dentes serra rum admittunt impletque. Qua de causa dentes alterna inclinatione fabri permutant: ut spõte educi possint. Sunt & terebratu difficiliora: quæ nimis uiridia. Terebramenta enim: ut ponderosa expui: aut quaquam celeriter: possunt. Siccorum e diuerso celeriter. Aer enim feruefactus: confestim ex puit. Rursus difficile leuia & sicca seccantur. Euenit nanque ut ueluti ficti li sectio inferatur. Quamobrem lignis proforandis aquam infundunt se curi: torno: sculptutæque: faciliora quæ uiridia: Quippe cum ferrum ma gis insidat hereatque: nec quicquam resilia: securis que que mollioruꝫ scul pturaque expeditior leniorque. Quin & cornus ualidissima est. Reliquas ulmus uiribus suis facile uincit. Qua de causa cardines: ut dictum est: sori bus ulmeos addunt. Humidissima fraxinus. Sciſſimaque: Lectulos enim cedere aptos: ex his conficiunt: ad summam: quibus quæque materies com moda: & quæ nauibus ædibus ue idonea. Nam huiusmodi usus pluri mus summisq; operibus adhibẽdus est: explicare tentabimus. Quantum commoditatis singula sortiuntur: pro uiribus aperiemus: Abies: pinum cedrusut summatim contingam: constant aptissime nauibus.

UVA. BHSC. IyR_056

Triremes enim atque longa nauigia: ex abiete: leuitatis: gratia faciũt. Rotunda uero ex pino: quoniam non putrescat. Nonnulli etiaꝫ triremes ex eadem condunt: quod abiete carent. Qui Syriam phœnicemque incolant: cedro utuntur: quia pino etiam egent. Cyprii picea. Hanc enim illa insula habet. Videturque pino præstantior: & cætera quidem ex his: carinam uero triremibus quernam subiciunt: utcum in terram attrahitur resistere possit. Nauibus onerariis: pineam: atque etiam quernam subiũgũt: cum extrahendas edificant. Minoribus uero scissima deputata est. Atq; intotuꝫ ex hac: testitudinem condere assolent. Nec pino: atq; abieti: quercus congluti nari ualet. Altera enim spissa. Alrera rara: & altera similis. Altera minus. Affectus autem similis ea esse oportet: quæ sociari: coaptariq; debeant: non contrarii: ceu si ligno lapidem coniungere uelis. Tornatus. Nauibus rotũdis ex moro. Fraxino. Vlmo. Platano. Lenticiam enim firmitateꝫq; adesse oportet. Sed deterimus: qui ex platano fuerit. Celeriter enim putrescit. Sẽ qui triremibus: uel ex picea leuitatis causa tornandum statuint firmamentum: testudinem: & auriculas: ex fraxino: moro: ulmoque fabricant. Valida enim hæc esse oportet. Hæc fere naualis annotatur materies. Sꝫ tectis cõmoda copiosior est. Abies enim pinus. Cedrus. Iuniperus: utque in plenum referam: commoda una quæq; materies est: præterquaꝫ si qua firmissima penitus constet. Non enim quæque operi eidem accomodatur: quẽadmodum nec in nauium fabrica. Reliquæ materies artium propriis redditur: exempli gratia: uasis: ac instrumentis: & si quid aliud eiusmodi habeant. Sed ad plurima pene usum abies præstat. Quippe quæ ad tabellas ẽt accomodari pictorias possit: Aedificiis itaq; optima: quæ uetustissima: modo immunis carie sit. Operibus enim ut ita dixerim: omnibus ædificatoriis aptissima est. Sed nauibus propter flexum humidior capiatur necesse est. Nam ad conglutinationem quidem siccior aptior est. Nauis. n. compacta: ut extra mare fidelior cõstat: & ĩ mare ptracta hũore ĩbibito: se undiq; ptinus cõprimit: atq; rimis cõiunctis oĩb cõtinuat: nisi qcq; penitus exariuerit: tũc. n. glutez aut oĩo aspnat: aut ñ eq recipit. Sꝫ iã pticulati materiez q̃ cõmoda sit. Capiãus oportet. Abies & pinus ut ppositus: & domibus: & nauibus: & aliis plerisque commodissimæ sunt. Sed plura abies expedit. Piceæ usus quidem ad utrunque opus: & maxime ad nauale: sed putrere celeriter incipit. Robur tam nauibus quam domibus commoduꝫ Nec non & in terra obrutum durat. Tilia foris nauium longarum: & arcarum: mensuarrumque fabricæ expetida ẽ. Hẽt ẽt corticem funibus cuiusque percommodum. Acer & caprinus: lectis: iugisque iumentorum: Atque in totum operum suptuosioribus ceditur. Taxus tenui sectilia conglutinamenta. Capsis. Scrineis. Subselliis. Atque in totum similibus præstat. Illici honos ad axes plaustrorum uerticis simplicis: & iuga lyrarum psalteriorumque. Scissima ad plaustrorum.

UVA. BHSC. IyR_056

uectabulorumq; uilem fabricam. Vtilis: ulmus ad fores prela & torcularia Quin & ad carpentarium opus: ſed mediocriter. Buxus ad axem paluſtris: & ad burem aratris. Potulaca mulieribus ad opus textorium: iuniperus ad rem edificatoriam tum ſubdiualem: tum obruendam ſub terrã. Durat enim inmunis putredine pari modo & iuglans. Quin imo omnium præcipua operi ſubterraneo redditur: eſt & buxi uſus ad non nulla: quæ tamen monte olympo prouenit ob ſuam breuitatem: nodoſitatemq; extat: Terebintus: non niſi fructu: reſinaque utilis. Neque phylice honor: præterquã in alendo pecore: ſemper enim fronde abundat. Apharca uallis xpetitur: & adurendum cõmoda eſt. Celaſtri uſus ad baculos. Quidã ẽtlaurum addunt: ſeniles enim: & pulchros: & præleues baculos ex hac faciunt. Salicis ad ſcuta ciſtellas: caniſtra: & eiuſmodi reliqua. Reliquas quoque arbores ſingulatim perſequi parimõ poſſumus. Nec non ad inſtrumenta fabrilia digeſtio ſingulis fieri poteſt. Vt malleolus & terrebra ex oleaſtro optime fiunt. Quãquã & buxus: ulmeis: fraxineiſque utuntur. Malleos magnos expicea faciunt. Simili modo & reliquarum cuique opus quoddam tribuit' ſed hæc pro uſu diſcerni deſiderant. Materies autẽ una quæq; pro loci natura: ut etiã prius retulimus: ſuã obtinet differentiam. Nam alibi celtis: alibi cedrus miranda aſſurgit: ut uidere ſyria licet. Illic enim cedri in montibus: tum longitudine tum craſſitudinẽ præſtantiſſime exeunt. Quippe adeo craſſeſcunt: ut ſint quas ulnæ hominum quatuor nequeant amplecti: addunt his ampliores pulchrioreſque computari in hortis. Quod ſiquis ſinat: nec cedat mirum in modum quodque arboruꝫ genus. modo ſibi propriumhabeat ſolum excreſcere poſſe uidetur. Itaque in cypro reges: cũ amperitia: tũ extranſuhendi difficultate: nunq; materiem ceciderunt: longitudo: iis quæ ad undecim remem demetrii regis cæſa ſunt paſſus tredicem: ligna aũt mirifice procera: enodia: leuia. Sed ampliſſima magnitudine arbores magoque diſcrimine: cæteras excedentes: naſci in corſica produnt. Quamuis enim in latino agro: pini & abietes: tum magnitudine: tum pulchritudine: inter oẽs italicas præſtent: tamen ad earum ratione: quas corſica gignit: pro nullo certe habentur. Romanos eniꝫ aliquando condendi cauſa oppidi in eaꝫ inſulã nauibus quinque & uiginti profecto: tam uaſtis arboribus locus dicitur excepiſſe: ut nauigantes per ſinus quoſdam: & portus nexus denſaque malos perſcinderent: & omnino inſula tota confertiſſima. & quaſi affeta immani arborum turba ſpectaretur. Quamobrem: ramos a condendo oppido deſtitiſſe aiunt. Sed non nullos ingreſſos breui: ex loco: tam largam cecidiſſe materiẽ: ut ratẽ pconderẽt: qnquaginta uelis ducẽdã: q̃ in pelago piiſſe addunt: corſica igiitur ſeu ratione laxationis: ſeu etiam telluris: cælique uirtute locis plurimum cæteris præcellit: latinus aũt ager: aqs totus abundat: & plana: laurum: myrtumque habent: Sciſſimaque mirabilem. Tanta enim lõgitudie ceditur: ut pro carina: etruſcis nauibus poſſit ſufficere.

UVA. BHSC. IyR_056

Montuosa: pinum: & abietem ferunt. Circeum uero quod uocant excelsũ quoddam promontorium tradunt: frequentissimum arborum: & robore: lauro myrto que maiore exparte scatens. Cyrcem in eo habitasse: incolæ re: ferunt. Et tumulũ elpenoris monstrant: apud quem myrti proueniũt mõ coronarii: generis cũ cæteræ ampla exeant magnitudine. Insula antea circeũ istud fuisse notatur. Nunc. n. a fluuiis quibusdam exaggeratũ: factuq; que littus ẽ. Magnitudo insulæ circiter. lxxx. stadia. Sed pro loco⁹ propriis per multa magnaq; exultant discrimina: ut sæpius diximus. Quo autẽ pacto sese ad usum ignarium quæq; materies habeat: dicendũ nũc ẽ: explo ratumq; habere: conando. Ergo carbones optimos spississimæ materies faciũt: ut aria. Robur. Arbutus. Solidissimos. n. ita: ut diuturniores: efficatioresq; sint. Qua de causa in metallis argenteis hisce ad decoctionẽ primam utuntur. Sed deterrimi inter eos roboris: quod terrestriores uetustiores. Arboris & potissimum annosæ: deteriores q̃ nouelle. Eadẽ de cã sunt sũma: & .n. siccitate cõstat. Ideoq; cũ ardent dissiliunt. Humoris namq; aliquid hẽant oportet. Optimi quos ætate uigẽs materies fecerit. Sũt .n. spissæ: terrenæ: humidæq; naturæ temperatiores. Cõmodiores ẽt qui ex apricis siccis: aquilonijsq;: quam qui ex umbrosis: humectis: austrinisq; gñris ntẽ siccioris: quantũ spissius ẽ: carbonem præstat commodiorẽ. Quo spissius. n. humidius est: atq; in totuq; odoris: uel natura loco siccioris: pars spissior cõmodior eadem de causa ẽ. Vsus uero diuersoq; diuersus. Quibusdã .n. operibus molliores expeti solent: ceu ferreis metallis: iuglans: cũ iã exarserit: & argenteis q confecti ex picea sũt. Q uin ẽt artes carbones sues cre siderant. Et qdem excussiores: pineos potius querũt q̃ quernos quã q̃ firmiores sint. Ad flatũ. n. respondent commodius: cũ minus marcescant: extinguantq;. Est autem flamma eoq; celeriter. denq; rareq; & leuium: & aridoq;: tam carbonum: q̃ lignoq;: acutior est. Contra spissoq;: & humidorum: lentior atq; crassior. Omnium acutissimã humilis reddit materia: sq; carbones nullos reliqt: eoq; corpulentia catet. Cedũt cõponũtq; ad carbonẽ conficiendũ: quæ recta: & leuia sunt. Enimuero q̃densissime cõponi ad concremationẽ oportet. Cũ uero fornacem circum accenderit ignez uerbo inter pugentes transmittunt: flãmãq; penitus excitant oĩbus corripiẽdis. Hæc quererte ad carbones solent: Fumosa gñe quidẽ uniuersa: quæ humida sunt. Et uiridia q̃q; fumosa eadeq; de causa experimur. Humida inquam quæ palustria ut platanus: salix: populus. Nam & uitis fumosa duq; humida est. Palma suapte natura fumosa est. Ex quo illud chermonis carmen Palmæq; uenas usq; fumosissimæ radice natas. Fumus acerbissimus fici: caprifici: & cuiusq; lacteo succo humentis causa humor est. Hæc tamen decorticata: & aq̃ supfusa madefacta: deiñ sicata oĩu maxie immunia fũo euadũt: flãmãq; mollissimã faciũt: ut pote cũ prius q̃q; ĩnatusq; hũor exẽptus sit. Quin etiã cinerẽ eoq; lixiuiãq; acerẽ sentimus: ac præcipue an ygdalæ.

UVA. BHSC. IyR_056

Quãquam ad fornaces: arteſq; reliquas cõmoda percipiatur. Ad ignem ex cipiendũ aptiſſima ficus: oleaq; ficus quia lenta & rara corpore: ſit. n. exi de ut facile attrahat: nec quicq; dimittat. Oleaquia ſpiſſa & pinguis. Fomi tes tam & ſi ex multis fieri poſſint: tñ optimi: qui ex nuce: ut meneſtor eſt auctor: celerime nanq; largiſſimeq; reſpirant. Ignaria cõmodiſſime capi exa trhagena uocata exiſtimant. Arbor hæc uitis & labruſcæ ſimilis: ſurgit mõ eniz illaz arbores candere ſolita eſt. Sed conceptaculuz ex hac teretruz uero ex lauro faciundũ cenſent. Non. n. ex eodem quod agat: quodq; patiatur: ſed e diuerſis accipiãtur: & alterum efficiendi: alterũ patiẽdi uiz obtineat: na tura protinus exigit. Cæterũ uel exeodem nonnũquã conficiũt: nec deſunt qui nihil referre arbitrẽtur. Cõmoda ẽt ex arhamno. Quæ qdẽ uel concepta culũ præbere idoneum poteſt. Non enĩ tantũ humore exinanitiũ: arfactũq; ſed ẽt rarum eſſe oportet: ut attritus efficatior eſſe poſſit teretrũ pati pertina cius eſſe debet. Qua de cauſa laureum faciunt. Id enim proſua acrimonia ualentius reſiſtens: opus cõmodius expedit. Quin & ex rhamno: ilice: tilia: & fere plurimis id fieri ſolet: præterq; ex olea: quod certe abſurdum putaue ris. Oleam enĩ in durierẽ pinguiorem eſſe conſtant. Sed hæc ab in modi cum ſcilicet humorem inepta reddit ad ignitionẽ. Quodq; aũt genus ignariorũ aqui oniis flatibus ignem oicus magiſq; concipit. Auſtrinis minus: & locis æ litis atque ſublimibus: magis quã concauis. Cedri materies nata eſt hu merem emittere: & in plenuz omnes quibus oleoſus eſt humor. Qi ãc brẽ deorum ſtatuæ uiſæ ſunt aliquando ſudaſſe: ex his enim condere eas conſue uere Quod aũt lucinam appellant: & ſacrificis obſeruandũ aruſpices iubẽt concreto quodaz humore ex tuberat magnitudine pyri aut paulo maius mi nuſue. Germẽ potiſſimo citat: materies oleaginea: cũ rudi: tum ſæpe labo rata. In opus ſi quẽ humorẽ ſentiat: locũq; habeat humectũ ut iaz cardo qui dam ualuæ proditur germinaſſe: & poculum limo iniectum.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. L. SEXTVS

d E arboribus atque fructicibus dictum iam eſt. Nunc deſuffructi cibus: & herbis doceamus: conſequtur: & ſiqua in hiſce alia gene ra cõpræhẽdũtur: illa quoq; adnoten us oportet: ut fruges. Nã hæ quoq; inter herbas deputari deſiderant. Sed primum uerba de ſuffructi cibus faciamus: id enim genus proprius ad prædicta accidit. Quod nimirũ ſurculoſum aſurgit. In omnibus forte plantarum generibus: ſilueſtre ſem per urbano copioſius eſt. Vel ſi id minus cæteris conſtet. In natura quidez ſuffruticũ ita pculdubio eſſe fateri cõuenit. Pars. n exigua hoc i gñe urba na notaſ cornariis pene cõſumeſ: ut roſa: uiola: iouis flos: ſanſucũ: eliũ. Itẽ ſerpyllũ ſiſibriũ belẽiũ abrotanũ: hæc. n. oĩa ſurculoſa minutiſq; cõdita fo liis cõſtãt fruticeſq; piñ reddũt: itẽ ẽti olez gñe ſili rõe ſẽtiẽ exẽpli grã radix

UVA. BHSC. IyR_056

Ruta quæq; ſimilia: de quibus haud minus forte ſecundum propriam appellationem dixiſſe cõueniet: cũ mentionẽ coronamenterũ: atq; olerum faciemus. Nunc de ſilueſtribus primum dicendum eſt. Hor̃ igitur ſpecies: parteſq; plures: cum ſingulis generibus: tum totis ſpeciebus exiſtũt: quas utiq; diſcernamus oportet. Sed maximam cunctorum gener̃ acceperis differentiam: quod alia ſine aculeo. Alia aculeata. Et rurſum ineor̃ utroq; ꝑ multa gener̃: ſpecier̃q; diſcrimina: conſtãt: de qbus iã referre tentandũ e. Ergo aculeator̃. Alia ex toto aculei ſũt: ceu corruda: & nepeta. Hæc. n. nullum iuxta aculeũ foliũ gerunt. Alia foliis cõſtãt aculeatis: ut acanũ. Eringium cenecum. Hæc. n. atq; ſemilia in foliis aculeum gerunt. Quãobrem foliis aculeigera dixeris. Quædam ẽt iuxta folium aculeatum: alterio q; folio cõduntur. ut ononis: tribulus: ſpleus: q̃ nonnulli ſtibam appellãt. Tribulus uel ſemine aculeiger cõſtat. Habet. n. in ſemine aculeũ. Qua de causa: id quoq; proprium ei: ut ſic loquar: pre omnibus licet utiq; adnotare. Naz ramis quidem aculeigera: uel inter arbores: fruticeſq; multa comperire poteris: ut pyr̃ ſilueſtrẽ: maluz punicaz: paliuruz: rubuz: roſaz: corrudaz. Hæc in aculeator̃ genere diſcrimina ſẽleris: quoad notatiz liceat ſubſignare At eor̃ quibus aculeus deeſt: digeſtio nulla penitus generatiz fieri põt. Quippe cuz folior̃ diuerſitas: amplitudine: paruitate: figuraq; immenſa incertaq; ſit. Quamobrez alio modo diuidere illa tentandũ ꝓfecto eſt. Sũt autez gñ a eor̃ complura: ſummiſq; differentiis diſcreta: ut hedera: melothruz: rubeia: ſmereia: caſia: origanum: ſatureia. Lens: ſaluia: matubiũ: pollicaria: apiaſtr̃: cæteraq; ſimilia. Atq; ẽt q̃ minus ſimilia ſt̃: ſcilicet q̃ ſerulacea: & neruicaulia conſtent fœniculũ: eq̃ finiculũ: ferulago: ferulaq: herba muralis: ſiue muricida alqbuſdã uocata ẽ: cæteraq; ſimilia. Hæc cum omnia: atq; intotum ferulaceum ſuffructicũ naturæ addixeris. Genera uero atq; diſcrimina: ſingulis hiſce: indicatis: habeñt. Aliis euidentiora aliis occultiora. Hederæ namq; duo gña: mas: & fœmina. Quoniaz Altera maius: durius: pinguiuſq; foliũ habeat: floremq; ad purpuraz inclinatũ. Ambabꝫ tñ flores roſis ſilueſtribus: ꝓximi: uer̃ minores & ſine odore. Caliæ q̃z duo gña. Alia. n. cãdida. Alia nigra. Candidæ folium modo cutis: ob longum figura: quodammodo oleagineo ſimile. Nigræ quale tamarici. carnoſuz. Candida magis ſe humi ſpargit: odorataq; ẽ. Nigra odore caret. Radix ambabꝫ: q̃alte deſcendit grandis: ramiq; ꝓ multi: craſſi: ſurculoſiq: ab ipſa protinus tellure: aut paulo ſuperius ſparſi: lenti admodum conſtant. Quamobrem hiſce ad colligandam modo iunci utuntur. Germinant: florentq; poſt æquinoctium autumni: & multum deniq; temporis florent. Et origani uero genus: nigr̃ ſterile conſtat. Candidum fructuoſũ eſt. Quin & thymum candidum. Nigrumque reddunt. Sero ad modum floret. Nam circa æſtiuum ſolſticium incipit. Melapes hinc capiũt. Et hoc augurio apiarii conſtare affirmãt: an probe mellet: nec ne.

UVA. BHSC. IyR_056

Et enim si aliter defloruerit: mellatio minus probæ succedet. Destruitur periitque flos si imber incessit. Semen fœcūdum: satureiæ: atq; etiā magis origani manifesto sentitur. Thymi nullum ostendi potest: sed floribus quodā permiscetur modo: flores & enim ferunt itaque oritur thymum. Qui tam athenis deportare desiderant: quærunt: atque inueniunt. Peculiare tam preiis ipsis quam pre reliquis omnibus: uel exlocis sertiri thymum autumāt. Nam quo flatus e mari nequeat peruenire: illic nasci durareque posse: omnino negant. Qua de causa nec in arcadia satureia: & origanum prouenire possunt. Quanquā similia multa: multisque in locis gignuntur proximum sane: quod etiā in olea euenire notandum est. Nec enim: ea. ccc. a mari stadiis prouenire posse uidetur. Sphacelus: & saluia inter sese distant: quasi alterę urbanum alterum: genus silueſtre dicit: Sphacelo folium leuius cōtractius minusque squallens saluiæ scabrius. Sunt & marubiiduo genera. Aliud. n. folio herbido serratiori incisurisque profundioribus: & proinde conspectioribus discreto constat. Quo unguentari uti ad non nulla consueuerūt. Alterum rotundius squallensque uehementer: sicut sphaceli incesurisq; habēs obscuriores. minusque seratum. Pollicaria mascula: & fœmina constat. Distant: quēadmōm cætera quæ sic descerni desiderāt: fœmina. n. tenuiori folio conditur: & compressior est: atque in totum minor. Mas amplior crassiorq; caule: atq; ramosior & folium amplius pinguisque habens. Nec non & flore splendidior est. Ambo fructifera sūt: in totum serotina germine floreque constant: quippe cum circa arcturum: & post arcturum incipiant. Marigra uior odor: fœminæ acrior. Ideoque contra bestiarum morsus cōmodior est. Hæc igitur & similia discrepare quasi inter se sentiuntur. Sed adsunt alia facie uniformitum in iis: quæ ante enumerauimus: tum in cæteris. Plura nā que proueniunt. Ferulaceum aūt genus. Nam id quoque inter suffrutices est: in plures species spargitur. Sed primum de eo quod cōmune omnium constat dicendum est: scilicet de ferula: atque ferulagine. Seu idem genus ambabus differens magnitudine tantum. Seu etiā alterum sit: ut non nulli putarunt. Ergo natura earum quæ conspici possit consimilis certe sentitur præter quā ratione magnitudinis: ferula enim grandis admodum surgit: Ferulago aūt humilis. Sed unicaules ambæ geniculatæ sunt: folia & colliculi quidam geniculis erumpunt: ac alternatim exeunt: folia alternatiq; in quam quod nō ex eadem parte geniculorum: sed per mutatim caulem magna exparte amplexa: sicuti arundinea proueniunt: nisi quod deflexa hæc magis: molliue: magnitudinisque causa: folium enim grane: molle multifidum: ut capillamenti modo fere inspectetur: maximaque terræ proxima: & reliq; subinde ad portionem: flos melinus. Semen obscurum anetho simile: sed maius: finditur cacumine: inque stibites quosdam haud magnos dispergitur: quibus flos semineque insidit: nec flore fructuue: laterales caules carent: sed modo anethi ferunt. Annuo caule constat. Et germinatio in uere:

primuq;

UVA. BHSC. IyR_056

primum folioꝝ: tum caulis: ut ẽt in cæteris fieri ſolet. Radice alte deſcendit: eadẽq; ſingulari innitit. Talis ferula eſt. Ex reliquis ſãt: quæda huic ꝓximiora caule conſtãt: ceu mãdragora: cicuta: eleboꝝ. Albucũ. q̃dã uelu ti neruicaulia ſunt ut finiculũ: muricida: & eiuſmõi reliqua. Fructus mandragoræ peculiaris: q; niger: racematus: uinoſus q; ſuo ſapore ſentiat. Sed præclara ſũ neq; peculiaris natura laſſerpicii: & papyri ægyptii. Nã hæc ferulacea conſtãt: & de papyro iter aquatiles prius retulimus. De laſſerpitio nunc iudicandũ ẽ. Laſſerpitio radix multa: craſſaq;. Caulis q̃tus ferulæ: & craſſitudine ferẽ ꝓximus. Folium qd̃ maſpetũ uocãt: apio ſimile ẽ: Semẽ latũ foliaceum. ſ. q; foliuꝫ appellat. Caulis annuus ſicut ferulæ. Ergo uere inuente. Meſpetũ hoc exit: & pecus eo purgat: pingueſcitq; uchemẽter: & carnes mirabilẽ in mõꝫ ſuaues reddunt. Poſt hac caulẽ edit hominum cibo idoneũ omnib; mõis: elixũ: aſſumq; corpora eo quoq; ꝓ urgari feruut. Quadraginta dieb; ſuccus capit duplex. Alter ex caule. Alter ex radice. q̃ de cã alteꝝ ſcapariuꝫ. Alteꝝ radicariuꝫ uocant. Radix nigro cortice tegit: eumq; detrahere ſolent. Sũt ueluti certæ menſuræ cedẽdæ radicis: qb; quã tum cõferre putet ad futurã cæſurã reſeruãtes: Reliquuꝫ abſcindũt. Nec .n. deuie: neq; plus conſtituto cedi licet. Corrumpit. n. putreſcitq; ſi diu manſit. Præparãt id: conficiũtq; in pirreuꝫ portum aduectũ hoc modo: cũ in uaſis cõiecerint: farinãq; admiſcuerit: conquatiunt lõgo ſpatio tpis: Hic ẽt colorẽ capeſſit: & conditũ iã incorruptuꝫ ꝓdurat. Præparatio cæſuraque ita ſe habet. Locũ aphrice amplum occupat: ampliorẽꝫ q̃quatuor ſtadioꝝ milia in ortis heſperiduꝫ ferũt. Sꝫ maioremꝫ partem coligi apud ſyrtes. Peculiare huius culta fugere loca ꝓdit. Quãobrẽ ſi colat, miteſcatq; ſolũ: deuiat: atq; oĩo degenerat: ut pote natura culturæ aſpnãs: ferocitatiſq; cõſtãs uernaculum. Cyrenẽſes annis ſeptem priuſq̃ ipſi urbem habitarẽt: laſſerpitiũ extitiſſe affirmãt. Habitãt uõ annos maxime. ccc. uſq; ſimonide athenis magiſtratum. Illi ſic referunt. Alii radicẽ laſſerpitii cubitalem fieri tradũt: aut paulo maiorẽ. Hãc i medio extuberare: in caput. q; ſublime penitus extat: ut fere ſup terrã eẽ appareat: unde primũ qd̃ lac appellãt erũpit dein caulis aſſurgit: ex quo magydariis: & qd̃ foliũ dr̃ exeũt. Foliũ id ſemẽ q; cũ auſteri genue. poſt caniculã flauerit: diſcutit: atq; ita laſerpicium naſcit. Eodẽq; anno radix conſumatur: & caulis. Sed hoc haud qcq̃ peculiare notet. Nã aliis q̃ꝫ idẽ tribuit. Ni dixeris q; diſcuſſum: id ꝓtinus naſci põt: ortũ peculiarẽ ſortiri ſupradictiſq; ꝓpterea diuerſũ accipi poſſe. Ad hæc: circũfodiẽdũ id annuũ cẽſent. Nã ſi relinquat ſemẽ omne: caulemq; totũ ꝓferri: & deteriora: tã hæc: quam radicẽ: reddi exiſtimãt. Defoſſa autem fieri meliora. ſ. ſolo ſub acto: beneq; gluto. Sꝫ huius cõtrariũ illi uolũt: qui culta recuſare id inq̃t. Mãdi q̃ꝫ radices in aceto recẽs deciſas referũt. Foliũ colore auꝝ emulat. Contrariũ ẽt q; pecora folio eſitato: purgari minime indicãt. Nã & uere & hyeme pecus ad montẽ dimitti affirmãt cibui nõ

G

UVA. BHSC. IyR_056

ſolum hoc: ſed etiã altero quodam abrotanoſimili adminiſtratur. Vim am bo calefacteriã ſortiri plane uidentur & purgare quidẽ nequaq̃ ualere: ex iccare aũt & concoquere unice poſſe. Quod ſi qua pecus ægreſtẽs: aut alias minus bñ ſehñs ingreſſa ſit mox eam ſanari aut emori aiunt. Sed magna ex parte poſſe ſeruari. Hæc igitur utro tãdem ſint modo querendũ. Quod uero magydarim uocãt: nimirũ a laſſerpicio differt. Teneruis enĩ minuſq; uehemens id ſentire: & ſine laſſere eſt. Nec non & aſpectu manifeſta experto homini conſtat. Naſcitur in ſyria: nam apud cyrenam & mõte parnaſo: large prouenire eandẽ affirmant. Sed quidam laſſerpicium id appellant. An culta id quoque: modo laſſerpicii: fugiat: querendum. Quin: & ſiquid ſimile: aut proximum habeat: ad folii: cauliſque rationem: & ſi quaĩ ullo pacto emittat lacrimam ade inueſtigandum. Ergo naturam ferulaceam hiſce contemplari oportet. Aculeate uero ſequitur: ut hoc exponamus quando diſtinctum ſuperius ſit. Aliud totum eſſe ſpinoſum. Aliud ſpinoſum foliatum. Seorſum de utroque dicendum: atque tertium illud addendum: quod iuxta aculeum folium gerit. Fleus enim tribulus cappariſque peculiare nimirum obtinent: ut non ſolum caulem aculeatum: ſed etiam folium habeant hiſpidum? Inter ea uero diſtincta generea plurimuĩ quod aculeato folio conſtat nimirum dixerim. Quod ex toto ſpinoſum: inſpicitur: exiguo ideſt numero: quemadmodum diximus. Et difficile quicquam ferme inueneris: præter corrudam: & hepam: quæ poſt aquinoctium autumni floreſcunt. Nepata enim florem in carne extuberante ſub extremo aculei profert. Intro candidum: poſtea leuiter accedentem ad purpuram. Corrudũ m: propter aculeos puſillum quendam producit pecio lum: exquo floſculus: tandem ipſe erumpit. Nepa radice ſingulari: eademque: breui adheret. Corruda radice large alta: numeroſa eademque tam crebra inititur: ut pars ſuperna radicum tota connexa: & continua redderetur: exqua uel ipſorum caulium factitatur prouentus. Exit caulis de corrudagine uere. Ciboque idoneus eſt. Deinde dureſcit: floreſcitque in dies: flos non ſolum exquo uerum etiam de primoribus emergit caulibus Hæc annuo conſtat caule: Igitur: quæ ſpinoſa in totum ſunt: naturam eiuſmodi obtinuerunt. Illorum uero: quæ folio conſtant aculeato: genus: ut ſic loquar: magna exparte acanaceum eſt. Acanaceum inquam quoniam conceptus: & id cui flos inheret: aut etiam fructus: ſpina uel ſpinaceum quicquam ſit. Sed differunt interſe: magnitudine: figura: colore: multitudine: paucitateque ſpinarum: reliquarumque rerum: exceptis: & enim admodum paucis: ceu herba lanaria. Sonco: & ſiqua ſint alia. Reliqua: ut ita loquar: omnia eiuſmodi ſortiuntur naturam. Nam cnecum natura ſpinoſa eſt: quamquam diſcrepat ſemine. Verum hæc omnia eiuſmodi ſunt. Acana ſpina candida: Acaria: cnecum: aculeoſa: fuſus agreſtis: buxus aſininus: carduus: pinea. Vernilago. Hæc tamen non aculeatis foliis

UVA. BHSC. IyR_056

constat. Carduus etiam nimirum eiusmodi foliis est: & beta silvestris: & alia p ura huiusce modi percipiuntur. Sed præter ea prædicta discrimina distant inter sese. Quod alia multis constant caulibus: ramosque fundunt: ut cnecum. Alia superne cacumine tantum spargunt.

Et alia protinus primis imbribus germinant alia post. Nonnulla etiam æstate: ut quæ tetralix a quibusdam uocata est. Et carduus pinea parimodo: & flores differentiam faciunt. Carduus enim pulchre diuque floret a canis differentiæ non fuerunt. Cnecum silvestri: urbanoque discernitur. Silvestris genera duo notantur. Alterum urbano admodum simile. Recticaulius tamen. Qi amobrem ex eo mulierum prisarum nonnullæ colu utebantur. Fructum nigrum: maiusculum: amarumque parit. Alterum genus densum constat: caulesque sonceos profert & quodammodo humicaule sit. Nam propter foliorum molliciam declinantur: procumbitque ad arua. Fructum amarum: frequentem: barba q modo hirsutum gignit. Sunt ambo seminosa. Verum silvestre copiosius fert eius peculiare præ aliquis silvestribus est: quod illa duriora spinosiora que urbanis proueniunt hoc autem mollius ac leuius constat. Acerna quo ad simplici ratione exprimi licet: aspectu cneco urbano similis ē: colore flauicans. Succo pinguis. Fusus agrestis his candidior est: habetque peculiaꝝ quod in foliis euenit. Decerptā enim carnique allata: succum sanguineum effundunt. Qua de causa phonos: idest cruor aquibusdaꝫ: spina est hæc nominata. Grauis etiam odore: cruoremque representans sero perficit fructū Autumno enim & quidem intotum: ut summatim proponam: uniuersa spinaceorum natura fructus serotina existit. Hæc autem omnia: tam semine: quam radice proueniunt: ita ut breue quoddam: inter ortum: & seminum perfectione: labatur spatium temporis. Cardui non soluꝫ peculiare illud notatur quod radicem uescendam: tum decoctam: tum crudam obtinuit: sed etiam quod eandem optimam habet cum floruit: quodque radix durescens lacteum succum emittit. Floris quoque prouentum peculiarem putaueris. Et enim circa solsticium incipit. Carnosam ciboque idoneam: partem crassescentem sortitur. Ortus autem eius non spinosus: sꝫ oblongus fieri assolet: quod proprium hanc tantum in eorum genere: quæ foliis constant aculeatis: e diuerso: quam uermilaginem: habere uidemus. Illa enim tam & si non aculeato folio constat: tamen acani speciem gerit. Senescensque flos: in lanuginem: papum uocatam: conuertitur: medo laurini: myrtini: & cæterorum generis eiusdem. Pergit hæc ad æstatem usque aliud parturiens: aliud florescens. Semen illud humoris aliquantulum cōtinet: aculeoque armatur. Folium cum arescit: remittitur: nec quicquam amplius pungit. Carduus pinea haud multis prouenire in locis potest. Est a b radice foligera: qua de media seminalis acanus: ueluti malum: extuberat. Foliis nimirum occultatus. Hic lacrimā iucundi saporis: parte profert

UVA. BHSC. IyR_056

poſtrema: quam ſpinalem maſticam uocant. Hæc igitur eiuſmodi genera omnibus fere terris poſſũt cõperiri. Quæ ãt coactus nuncupata eſt in ſicilia tantum naſcitur. Græciæ nuſquã habetur ſui generis planta. Hæc enim ſtatiz ab radice caules repentes in terraz mittit. Folio lato atq; ſpinoſo. Caules hos coactos appellant. Deſquamati cibo idonei ſunt: paulo amaricantes & reſeruare eos aqua ſa ſa conditos cõſueuerunt. Alium uero caulẽ erectũ producit: quem pterniceam uocant: iis quoque cibo aptus excreſcit: ſed reſeruari non patitur: fructus in quo ſemen ſpinata ſpecie eſt. Verum exemptis lanuginoſis ſeminibus: iis quoque ueſendus relinquitur: ut crebro palmæ ſimilis eſt. Scaliam eum appellant. Ergo quæ ſpinoſis foliis conſtant differentiis eiuſmodi perſequi congruum eſt. Quædam uero folium iuxta aculeum gerũt: ut fleuz inturris: ononis: tribulus: lappago: ſpina: muralis alia pleraque: fleum folio conſtat carnoſo: multifidum multiſtripſque eſt Non tamen alte deſcendit. Germinat cum uergiliis: primoque aratro: una: folia id dimittit. Non enim annuuz: ſed diuturnius eſt. Inturris præter prædicta: peculiare: ut retulimus: habet: quod & folium: & caulem gerit ſub hiſpidum. Nec fleum: & lappaginem emulatur: quæ foliis mitibus conſtant: Vniſtrips humile: humicaule eſt. Germinat: fioretque æſtate: & foliuz uſque uergilias uiride perdurat. Gaudet locis harenaceis atque tenuibus cultis: Haud quicquam exire dicitur: cum apud oppida: & loca plena proueniat nõ laſſerpicii mõ apud mõtuoſa. Hoc igitur minus ueſ putarũt. Tribulus uero peculiare ſortitur: quod fructu aculeiger conſtat. Eius duo genera ſunt. Vnus enim folio ciceris exit: alter ſpinoſus foliatus cõſtat. ambo tereni: atque multifidi ſunt: ſerius germinant qui ſpinoſus foliis eſt: & apud ſepta uilarum is ſolet erumpere. Semen præcoquis ſeſſamæ uicium ſerotini rotundum nigricãs: ſeptum in ſiliqua: atque ea quidem: quæ folio quaſi orbantur: ſpinamque gerunt: hiſce ferez conſtare animaduertimus. Ononis ramis aculeigerum eſt anno tantum perdurans: folio rutæ ſimilis ſed pertotum appoſito caulem: utueluti coronam exinteruallis: tota ſpecies repreſentet: florem minutulum: & in ſiliqua non undique ſeptum edit. Naſcitur lento plenoque folio ſolo & præcipue inſegetibus: atque cultis. Qua de cauſa agricolis inimica exit. Viuax admodum eſt. Cum enim altã nactã tellurẽ fuerit: protinus ſua infima pellit: & ſingulis ãnis: ſurculis in latus emiſſis rurſus anno poſtero deorſum uerſus pellere ſolita eſt: effodiẽda tota extupandaque penitus eſt. Quod ſolo madefacto agendum. Sic. n. facilius interit. Nam ſi uel paruulum relinquat: ex hoc aſſurgere iterum poteſt. Incipit germinare æſtate. Perficitur autumno. Ergo ſilueſtre genus ſuffructicum intelligere ex his licet. Verbana uero anguſtam quandã obſeruationem obtinuere: ſiquidem numero tantum conſumentur coronarioꝝ Quãobrez in uniuerſũ de coronis indicare tẽtandũ eſt: ut genus amplecti totum poſſimus. Enim uero ratio coronariæ naturæ: ordinem quendam ſor

UVA. BHSC. IyR_056

titur proprium: sed ita ut partim suffructicibus sit: partim herbaceis permixta. Quæ propter comprehendere illa quoque debemus mentionem utique faciẽdo: quod oportune fieri possit: sumpto a suffructicibus inicio. Diuidi aũt hæc bifariã exigunt: ratione scilicet usus: Alioꝝ. n. flores tantum usui sunt. Et eoꝝ: alius odoratus: ut uiola: alius sine odore: ut iouis flos: flamma. Aliorum etiam rami: folia: & in totum uniuersa natura odorata sentitur: ut serpilli: helenii: sysimbrii: & aliorum quorumdam. Sed utrũque genus annumerandum suffructicibus cõstat. Nec non & illorum flori gerorum natura magna ex parte suffructicea est. Alia annua tm̃. Alia diuturnior: uiola nigra excepta. Hæc. n. ramulis caret: sed ab radice foliata cõstat: & perpetuo uiret. Vtiq; aliqui ferunt. Etiam florem semper promere potest: si modo quodam colatur. Igitur proprium ita sortiantur. Reliquorum autem: uel potius omnium: totæ qdem formæ fere omnes peripicuæ sunt. Quamobrẽ si quas alias habeãt proprietates: hasce exponamus oportet: Quippe alia simplici specie constare. Alia differentiis uariari uidemus Simplicia quæ lignosa: ut serpillũ: sysimbrium: helenium. Præterquaꝝ si alia siluestria: alia urbana: & alia odorata: alia minus odorata existãt. Quorum quidẽ: & cultura: & terra diuersa est: atq; ẽt cælum diuersum. Quidã uero ex floribus nulla parte discerni possunt: ceu uiolæ nigræ. Hæ nãq; differentiam nullam habere uidentur. Quãq; albæ nimiꝝ habeant. Colorem. n. earum uariari liquido patet. Atq; etiam magis liliorum. Si quidem: ut aiunt: ne purpurea quidem lilia desint. Rosaꝝ autem differentiæ permultæ: folioꝝ multitudie: paucitate aspitate: leuitate: colore: odore. Quippe cũ plurimis qna folia sunt: q̃busdã duodena: uicenaq;. Aliis longe plura: sunt. n. quas centifolias uocant: quæ circa philippos plurimæ exeunt. Easq; incolæ expageo transferentes ferunt. Illic. n. multæ eiusmodi fiunt. Sed folia interna parua admodum sunt: ita &. n. oriuntur: ut alia intus: alia extra emicent: non tamen iucundi odoris: nec amplæ magnitudinis sunt odoratiores inter amplas: quibus pars ima scabra ad summam: ut dictum est: & odoris: & coloris: præstantia locorum ratione contingit. Nam & quæ in eadem tellure proueniunt: diuersitatem bonæ exiliusue olentiæ: nullã ostẽdunt. Odoratissimæ quæ apud cyrenam gignuntur: & pinde unguentum iocũdissimum illic faciunt. In plenum uero: & uiolaruꝫ: & reliquoꝝ fioꝝ odoris ibidem sinceri præcipue sentiuntur. Nascitur rosa etiam ex semine quod flori subditum suo in malo: contentum: cnecæum: uel acanaceum lanugine quadam obductuꝫ gerit: ut primis seminibus proximum sit. Cæterum quoniam tarde percipitur semine sata caule conciso. ut dictum est: ferunt: usta: recisa ue florẽ melius profert. Relicta namque excrescit silue scitque sepius transfere eam satus est. Sic enim pulchriorem effundi rosaꝫ affirmant. Siluestres asperiores: tum uirgis: tum foliis constant. Et florem minus odoratum: minusq; coloratum. nec tantundem magitudine ferũt.

UVA. BHSC. IyR_056

Viola nigra distat ab alba tum alijs quorūdā: tū plantae ratione ipsius qđ latifolia: humilifolia: carnifolia exter: & radice multa cohereat. Lilia coloris supradicta: differentia interse distant. Vnicaulia in uniuersum fere assurgūt. Bicaulia raro qđ cæli terræq; rationi fortassis attribuēdū est: Singulis caulibus: alias unū liliū: alias plura exeūt. Pars. n. postrema effundit. Sed hæc rariora radice: copiosa carnosa orbiculataq; adheret fructus detractus germinat & liliū reddit. Vetus minus facit: & lachrima cecum quoddā confluuiuz: quod etiā ferunt: ut dictum est. Narcissus: uel lirium. Alii. n. hoc Alii illo nomine uocant. Foliū albuci terræ proximum gerit: sed longe latius modo lilii. Habet caulē sine folio herbaceū: florē suo ferentem cacumine: in membrana ueluti uasculo inclusum large amplum colereq; nigrū: figura oblongū. Hic decidēs spōte germinat: cæteris & qui legū defigere eū solent Quin & radicē serūt: quæ carnosa rotunda: amplaq; constat: Serotinus admōz. Post arctum. n. & circa æquinoctiū floret. Crocū natura herbaceū mō prædicto orit erumpit. Sed folio angusto fere nanq; incapillamēti mōz foliatur Sero floret. Seroq; germinat: aut pre mature utro scilicet mō tempus accepe ris: floret qui uergilias occasu: pauciscq; diebus: confestim uero cū folio: florē quoq; expellit: quin imo prius. Radix multa carnosa: intotūq; uiuax. Gaudet calcari: & melius ita euadit. Radice attrita pede inferius ideo iuxta semitas: fontesq;: pulcherrimū erit satus radice fieri assolet. Hæc in hunc mōz proueniūt. Reliq aūt oēs prædicti flores: semine exeunt: ut uida icuis flos iphyū: flāmula: elium. Nam & ipsa & eoz radices ligno nimis cōstāt Oenantha qz semine obserēda est. Nec. n. hæc excludi a floribus debet. Ergo quæ dicata floribus sunt: hisce atq; similibus pene accipi debēt. Reliqua & florez: & semen: omnia ferunt. Quāq; eo non omnia fere putentur: qđ fructus quorumdaz haud quaq; manifestus existat. Nam & flos non nullo ruz incertior est. Quin etiā quod lentius difficiliusq; seminata perficiūtur Planta propterea uti potius cōsueuerūt: quod uel inter initia proposuimus Quāquā sunt qui ea omnino fructu carere asseuerent. Sæpe enim exiccata: tritaq; seruisse se iqūt: sed nūquā germē erupisse: nec serpylli: neque helenii neque sisymbrii: neque mente. Nā huius quoque periculum se fecisse affirmant. Attamen illud uerius est. Neque desunt: qui uel hæc experti fuerūt & natura ipsa siluestrium plane atestari uidetur: serpylli &. n. siluestre ēt genus est q deferentes ex montibus serunt: ut apud sycionē fieri solet: atq; ēt athenis exmonte hymetto. Apud alios uero: ut thracia montes: & palma omnia serpyllo scatent. Sed sisymbrio: reliquisq; odor acrior est. Serpyllus apud non nullos: etiam thymum penitus redolet. Constat ergo quod omia sui ortus primordium: ex semine capiunt. Sed abrotanuz radice aut auulsione: potius q semine germinat. Semine enī difficulter exit: & hoc testis antea uiuiradicis causa intimato quēadmodum adonidis ortulos emoliuntur. Seritur æstate: friget enī uehemētissime: atq; intotū morbi obnoxium est:

UVA. BHSC. IyR_056

etiam ubi ſol uehementer illucet. Sed con conualuerit creueritq; magn ; robuſtum; atq; arboraceum conſtat: quēadmodū ruta: niſi quod hoc lignoſius: & ſiccius & ſqualidius eſt. Sanucum utroq; modo emigrat uidelicet: & ſemine: & auulſione. Præſtat ſeminis copia: & iucundi odoris ſemen ē: & quidem mollioris odoris: nec non & planta eius tranſferri poteſt. Abrotanum quoq; ſemine abundat: nec ſine odore eſt. Sed id radices rectas: altaſq; agit. Eſt ueluti uniſtirps craſſa ſcilicet illa radice. Reliquis uero de ea exeūtibus. Spargitur quod non ſanſuco nec ſerpyllo: nec ſiſymbrio: nec helenio datum eſt. Hæc. n. in ſūmo terræ adherent: radice multifida: torrida q;. Radices omnes lignoſæ ſunt: ſ3 longe magis abrotani: magnitudini: ſiccitatiſq; cauſa. Serpyllo peculiaris auctio germinum. Quippe cuꝫ in quā tumuis longitudinis procedere ualeat: nactum ſcilicet adminicu ū: aut iuxta ſepes aliquas oblatum. Creſcit præcipue in puteis. Genera urbana reddere non eſt: ut retulimus: ferocis eſſe affirmāt. Hunc. n. in montibus ſature iatum quemdam atq; uehementiſſimum: tum gratum edere: molliore; q; comperiri. Tempus ſerendi plurimum autumnus. Hoc. n. primum ſerere nimirum properant. Cæterum uere non nulla ſeruntur. Omnia autem umbram: aquam: ſimumq; unice amant. Serpyllum ſquallorem patitur. Atque in totum aquæ punicæ indigū eſt. Sed ſimo præcipue gaudet: & iumentorum potiſſimū. Tranſferendum quoq; id ſæpius cenſent. Melius eiꝫ ſic redditur. Siſymbrium uero & degenerat facile: niſi tranſferatur: ut dictum eſt. Florum prima uiola ſe oſtendit. Emicat ubi cælum clementius. Statim etiam nondū hyeme exacta. Vbi uero immitius: poſtea. Verenonnunq; cū uiola alba: aut paulo poſt liliuꝫ exit: & quæ uiola flammea uocāt: ſilueſtris duꝫtaxat. Hæc cæteris oībus: quibus coronarii utuntur: longe p; currunt. Poſt hæc narciſſus: & lirium exeūt. Ad hæc bulbi flos Quida. n. coronis hunc etiam inſerunt. Sequit uitiflora & nigre uiola. Et e ſilueſtribꝫ aurelia: & genus fremii: quod limonium uocant: & pugio: & hyacinthus. & quibus cunq; fere aliis montanis utantur roſa ſerior hiſce eſt: & nouiſſima quidem erumpit. Prima autem inter uernos deſinit flores. Parum. n. temporis durat eius prouentus. Nam & reliqua in ſilueſtrium genere: parum durant: excepta hyacintho: taꝫ ſilueſtri: quam urbana. Hæc. n. plurimum durat. Adde uiolam albam: atq; etiam magis flammeam. Nigra: ut dictum eſt: per annum durat: ſi cultus adhibeatur. Eodem modo uitiflora Nam ea quoq; addicta floribus eſt. Naturaq; herbacea conſtat. Si florem ateras: auferaſq; nec ſemineſcere ſinas: nec ſolum deſit apricum: durare plurimuꝫ pōt. Fos ſpecie conſtat racemi: candiduſq; eſt: ut labruſcæ: Hæc igit uerna potius eſſe uidētur. Aeſt ua āt lucernula: iouis flos cerinthus iphyū ſanſucum: phrygium. Item quod deſiderium uocant. Cuius genera duo ſunt. Vnum cui flos hyacintho ſimilis. Alterum decolor album: quo in ſepulchris utimos eſt: & diuturnius uero id ipſum eſt. Floret & conſecratrix

UVA. BHSC. IyR_056

æstate: & lanaria dicta: flos aspectu pulcher: sed caret odore: liris alterum genus: & crocum tam montanum: quod exors odoris est: quam satiuū. Autū no florere incipiunt. Statim enim primis imbribus florent. Quin & siluestrium genere spineæ acute fructu: & hedere ciliciæ flere utuntur. Temporum quidem ratione ordine: hunc singulorum ortus sortiri animaduersum est. Sed quoad plenius dici liceat: nullum intermittitur tempus: nec ipsa hyems flore uidua est. Sed hæc etiā quamq̄ gelu infœcunda appareat: flosculos tñ habet scilicet autumnalibus prorogatis. Quod si hybernum tempus clemētius fuerit: longe magis ita continget: uel ultra tempus sibi accommodatū protrahi potest: & si loca aprica sint: magis idque euenit: exquo fit: ut perpetua florum continuatio agatur. Tempora hæc generationum notātur. Vitæ uiolæ albæ anni maxime tres. Senescens diminuitur: candidioresque assidue flores fert. Rosæ quinquēnium ad uigorem scilicet: non aduſtæ: neque recisæ. Sed eius quoque flores senescentis deteriores redduntur. Ad iucundam autem olentiam: & rosarum: & uiolarum: & reliquorum florum: solū cælumque' singulii accommodatum plurimum confert. Nam in ægypto cætera quidem omnia sine odore: floreque etiam aromata dicta sentiunt ut Myrti uero mirum in modum odoratæ assurgunt: prouenire ante hæc nostra: & rosas: & uiolas: & reliquos flores tractus illius: etiam binis mensibus pluſque durare haud breuiori tēpore aiunt. Videtur & annus: ut diximus: ad bonam olentiam refere: cum scilicet: talis aut talis incesserit non imbrium: squalorumque tantum ratione. Sed etiam quo tempus certum: & aquæ & flatus: & in totum cæli commodæ mutationes accedere. Montibus autem ut simplici transigam ratione: & rosæ: & uiolæ: & reliqui omnes flores: odore longe deteriores emergunt. Atque coronariorum: & in totum suffructici genere commentatio: hisce similibusque obsoluitur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIBER. VII.

Sequitur ut de herbaceis doceamus. Id enim reliquum est generibus. Inque principio: plantas omnes digessimus: quo in genere: olera etiam: & frumento quodammodo comprehenda uidetur. Ad primum de oleribus indicandum. Sumpto ab urbanis principio. Sunt. n. hæc siluestribus longe noticra. Sementes ortensium quibus seri singula solent: tres certe notantur. Vna hyberna. Alia æstiua. Tertia quæ inter eas cadit. Post hybernū solsticiū quas ita appellāt: nō rōne satis: sed ortus: usuſq; cuiusq;. Satus. n. in cōtrariis ferme cōsistit tēporibus: quippe cū hyberni principiū: post brumam sit: mēse maio: quo brasicā. Radiculam: Rapā: & q̄ semētis postera uocāt: ceu Betā: Lactucā: Frucā: Rucā: Rumicē. Sinapi: Coriandrū: Anethū: Nasturciū fere assolēt. Primāq; semtē istā appellant. Sedā post æstiuū solsticiū: octobre incipit mense: q̄ seminat: defiguntq;

UVA. BHSC. IyR_056

deſigũtq. Porꝛ: Apiũ. Gethyũ: atriplicẽ: Tertiã q̃ æſtiuã appellãt: mẽſq; anuario agit. Qua cucumis: cucurbita: blitũ: ocimũ: portulaca: ſatureia ſeruntur. Quin & alias plures ſementes ſimilium: ſingulis temporibus faciunt: ut Radicis. Ocimi: & arborum quorũdam. Sed omnibus ſementib⁹: quæ poſtera uocitant: ſeri optime poſſunt. Omnia pari tempore neq; quaꝛ ꝓueniunt: ſed alia celerius alia ꝑius: quæ. ſ. ꝓuentu contumaciora cõſiſtũt celerime ocimuꝫ: blitum: eruca: & de hybernis: radix. Die namq; ut ita loquar: tertio erumpit. Lactuca: quarto: aut quinto: cucumis: & cucurbita: circa quintum: aut ſexto: uelut alii uolunt ſeptimo. Sed prius: celeriuſque cucumis. Portulaca: ſerior hiſce exit anetum quarto. Naſturciũ & ſinapi: quinto. Beta æſtate: ſexto. Hyemei decimo. Atriplex. octauo. Braſſica: decimo. Porrum: & gethyum: nõ conueniunt. Sed porruꝫ decimo nono: nõnũquam etiam uiceſimo die prouenit. Gethyum decimo: aut duodecimo. Coꝛianum prouentu contumax eſt: quippe: quod ſi nouum ſit: naſci recuſet: niſi conuoluatur: Satureiæ: atq; origãno: dies pluſquam triginta dant. Omnium difficillime apium naſcitur. Quadrageſimo enim die: affirmãt qui celerimuꝫ eius prouentum tradidere. Sed ſunt qui quinquageſimo uelint: quod etiam omnibus ſementibus ſeri poteſt. Quidam enim omnib⁹ id adiungunt. Ad ſumam: quæ locis plutibus ſeri patiuntur: hæc nihilo celerius: ex maiore parte prouenium. Quod mirum: ſi tempus. Aer uc: nihil conferat ad celeritatem. Atſi improba. frigida: cæloq; triſti circundata ſunt: ſerius prodeunt. Nam & tempeſtas: ſerenitaſue: ſementi ſuccedens facit. ut alias ſerius: Alias maturius germinetur. Diſcrimen illud quoque in ſementibus ſingulis: quod locis apricis: temperatiſſime prouentus ſieri ſolet. Cauſas enim eorum: ut ſimplicis loquar: in pluribus conſtare credendum eſt. Exempli gratia. In ſeminibus ipſis: in cælo: in tempore: quo ſingula fieri placuerit: adde tempeſtates: ſerenitateſq; Sed hec amplius in ſpectandum in quibus tempora differant: atq; in quibus conueniant: Radicem enim tertio die: tam æſtate: quam hyeme quidam prouenire affirmant. Ad hæc temporum: ut retulimus diuerſitate plurimum diſſident. Ergo tempora germinandi hæc: & ſunt: & ſingulis addicuntur. Refertad celeriorem: ſerioremue prouentum: & ſeminum ætas. Quædã. n. maturius: ex recentioribus exeunt: ut porꝛ: gethyum: cucumis: cucurbita. Quãobrem nonnulli ſemen cucumeris lacte: aut aqua præmaceratum ſerunt: quo celerius exeat. Cõtra quædã: ex uetere celerius: ut Apiũ: beta: naſturciũ. Satureia. Coꝛianuꝫ. Origanũ. Haud eĩ: oĩa oriri melius e recẽtiori poſſunt: quemadmõꝫ dictuꝫ ẽ. Peculiare in beta inqunt euenire: quod nõ ſem omne continuo pullulat: ſed longo tpe poſt: anno ſcilicet ſequẽte: & tertio q̃ de cã: ex larga copia ſemis: exiguũ ꝓdire ſolere: qdq; ãt ſeminũ: ſi auctũ iplenũ deciderit: ad tps uſq; ſuũ ihũo ꝓdurat. Nec ꝑus germ ullũ ẽmittit ut rõ ẽ: ſic eĩꝫ ĩ ſilueſtriũ gñe euẽire uidẽus niſi ſem ĩtereat: ꝓfectiões ãt fructũ

UVA. BHSC. IyR_056

omnium æstate cõtingunt: sed prius celeriusque: ut simplicius agam: illa perficiũt: quæ prius sata fuerunt. Refert enim: & tempus. Sata. n. diebus calidis celerius caulescunt: semenque otius reddunt: ut. Radix ut. Rapa Quædam non anno tantum fructificant: uerum etiam bimatu: ceuapium porrum: gethyum: quæ quidem uel plus temporis edurare queunt. Nec annua dici debent. Maior enim eorum pars simul: atque semen perfectum sit: exarescit omnibus pene: quæ caule emisso: fructum perficiunt faciles eo perfici solet: quod excaulib⁹: laterales surculos edunt: exceptis quæ unicaulia constant: ut porrum gethyum: cepe: allium. Omnia autem aquã fimus que cupiunt. Sed magis. quæ infirmiora sint: curaque egeant maiore autez etiam alimento copiosiori. Nascuntur omnia e semine. Non nulla etiã auulsione: ramo: radiceque. Auulsione: brassica: semper enim uel aliquid radicis eius accipitur: Germine: ruta & origanum defiguntur: nec non & ocimũ Nam id quoque transfertur cum ad palmum: aut plus altitudinis uenerit. Dimidio abscisso. radice allium seritur: & cepe & bulbus: & arrus: & in plenum: quæ in capitatorum genere eiusmodi sint. Nasci etiam ea possunt: quorum radices plus temporis durant: quanquam annuo constent caule: sz qđ omnia prouen re semine possunt: manifestum hinc est. Ruta enim sic nascitur: quod quidam negant. Verum tarde. Qua de causa surculo sere re eam solent. Illorum uere quæ radice proueniunt: radix quidem diuturna est. Ipsa autem annicaulia consistunt: itaque radices talium suo latere germinant pluresque redduntur: non tantum in urbanis: atque ortensibus: uerum etiam in siluestribus: ut dictum iam est: ceu in bulbis gethis: scyllis aliisque quibusdam. Quædam etiam non capitata uerum diuturnicra germinare posse redduntur: ut apium: beta. Mittũt enim radices: quibus folia caulesque proueniunt. Gethyum quoque latere germinat: & porrum sub tus suo latere promit ueluti quoddam caput bulbaceum ex quo folicrum ortus caule in̄ arefacto: semineque sublato. Sed quoniam eorum capita minus usui sint: idcirco siccanda minime leguntur: ac proinde nunquam serũ tur: sed hæc forsitan: & similia genere: & proxima quedam modo naturæ ceparum consistunt: quamobrem mirum non est. Verum tamen & in omnibus: tam urbanisq uam siluestribus: quecunque diuturnicra simulque terræ propriora cõstẽt: horum radices regerminare facile possunt: ut uel in fruticum: atque suffruticum genere: fieri ncuimus. Verum incepis: alliis bulbisque: uel numero: hæ quodammodo amplecti potueris. Prouentus autẽ ut retulimus trifarius est: Semine qui communis omnium est. Caule radiceque: quæ qui prædictis tribuitur. Caule uero reciso: ut ita loquar. omnia regerminant: exceptis: quæ secaulia uocant. Sed euidentissima q̃si & usitata: ocimũ: lactuca: brassica: & quidẽ lactucæ regerminatos caules suauiores affirmãt. Prios eiz lactuosos eẽ atq; amaros: ut pote minus: concectos: alii cõtrario uolũt secos. s. lacte refertiores cõstare sz dulciores fetuti q̃ diu teneri sint.

UVA. BHSC. IyR_056

Verū brassica cæteris esse suauiores caules regerminatos confessum habet: si anteq̃ excaulescat folia detrahantur. Radices plurimum certe perdurāt: & aliæ regerminant: aliæ non. Radix & rapa: si terra cooperiatur usq; aestatem durare & crescere possunt. Quod olitorū non nulli deinduſtria faciūt Non. n. regerminant: neq; folium mittunt: nisi accumulatam humum ſe moueas. Quod uel in reliquis deprehendi facile pōt. Maxima oleræ pars uniſtirps ea ſcilicet radice: quæ agitur in ꝓfundū. Et. n. quæ illas æq; craſſas latere ſuo mittunt: ut apium. betaq;: de media quoda; mō ſpargūt: nec a principio continuo findunt: ſed ad ipſam unicam ſtirpem fiſſicnem eiuſdem illius: lateraliſq; agunt. Et eaſq; dem manifeſtas ex uſu reddi affirmāt Betis autem radix unica: ſed lōga: craſſa: rectaq; ſicut raphano craſſas: hæc laterales gerit: & alias binas: alias ternas: alias ēt unam: quibus exortæ fibræ coherent & alligant. Carnoſa radix hæc eſt: & guſtatu ſuauis. Quam obrem crudam non nulli mandūt. Cortex nō craſſus: neq; extricabilis ē modo raphani: ſed potius equapio proximā dixeris. Eode; mō & atriplici radix una alte deſcendēs. aliæ uero ex ea depromunt: Omnium maxime uniſtirpem rumicem eſſe putaueris. Laterales. n. craſſas nullas penitus agit: ſed tm prætenues: nititur altiſſima omnium radice. Maicie nanq; ſemipedibus ternis. Siluestris breue; agit: Multicaulis: atq; ramoſus cōſiſtit & tota forma: cum perfecta eſt: betæ ꝓxima ſane cernitur. Diuturnitate quoq; ſilueſtre;: & in totu;: ut ita loquar: omia olera uincit. Perdurat q̃tu; uis tpis: ut aiunt: carne plena: atq; humecta conſiſtit. Qua de cauſa effoſſa diu uiuere pōt. Ocimo quoq; radix unica data eſt: quæ craſſa eſſet: alteq; deſcenderet. Cætere uero: quæ de latere prætenues erirentur: ad mō; prolix adherent. Quædam ſingulari illa in rectum tendente carent: ut blitum. Sed cōtinuo ab extremo multas craſſas prolixiores quā atriplex agunt. Omnium radicum ligneoſiſſima ocimo data eſt: ſicuti ēt caulis. Bliti eiu; atq; atriplicis minus ligneoſæ. Vt. n. in plenum loq̃r. Aliæ carnoſæ. Aliæ ligneoſæ. Carnoſæ: ut betæ. Apii: equapii. Rumicis. Raphani: & eiu; maxime capitatoꝝ. Iſtæ nanq; ne ſiccatæ qd̃ oīo dureſcunt. Ligneoſæ: ocimi: bliti: atriplicis: erucæ: anethi: rumicis corriani: atq; in ſummam omnium multicaulium. Habet enim & anethum: & corianum: quæ uniſtirpia ſunt radicem ligneoſam: & non prolixam: neque fibris multis ſubnixā. Ambo multis caulibus: multiſque ramis conſiſtunt. Quapropter nulli eoꝝ pars ſuperior: pro rōe inferioris extat. Breui radice illa conſtare notantur. Lactuca portulaca. Breui inquātu; ea recta quæ deorſū mittendam eſt: tum iis q̃ ī latus porrigi ſolēt. Lactuca ea ipa mltiplici radice: q̃i oīo caret: ſi; fibris tm coheret: q̃obrē uniſtirpē hāc: ut ita dixerī: maxime oīu; eē putaueris ad ſū ma; omnia æſtiua breuem radicem ſortiuntur: &. n. pepo: cucurbita. Cucumis: ita ſe hnt: tū pp tps: tum & forſitan magis rōe nāæ: q̃ tps ſecuta eſt. Lactuca tranſlata radicis. Eſt breuioris quam ſata. Illa enim ex lateribus

UVA. BHSC. IyR_056

magis mittit. Breuior etiam ſilueſtris: quam urbana: & ſuperne multicá, ulior eſt. Quodq; ex cæterorum numero florem uniuerſum citare utiq; cõ ſtat ocimum uero particulatim primum inferius: deinde cũ ea defloruerit, parte florere ſuperius incipit. Vnde fit: ut diucius iſtud floreat quẽadmõ3 fabi & interh rbas: quæ ſolaris nominata eſt: & quædam de ſilueſtribus: alia floret etiam cacumer eum in modum: qui: pepo cognominatus eſt. Et enim huic prepoſtero germinet: ſane accidit. Flores aliis candidi: aliis luter aliis ad purpurã leuiter accedentes: Rubur nullis emergunt. Semina figuris etiam inter ſe diſtant. Et enim maiore quidem ex parte: rotunda ſunt. Sed non deſunt oblonga: neq; lata: neque fol ata: ut atriplicis. Hæc enim ſimilia: atque inlaſerpitio conſiſtunt. Adde quædam anguſta: & cãiculata ut cumino. Color quoque differentiam facit. Sunt enim alia nigra: alia cãdida: alia ligno proxima publica differentia: quod alia incluſa ſiliqua conſtat: alia nuda adherent. Vt quod: alia cortice, alia pappo lanugine obducuntur. Radici nanque: & ſinapi: & rapo: ſemen inſiliqua. Corrianno ſeniculo: aneto cumineque nudum adheret. Bleto: Betæ: atriplici. Ocimoq; cortice continetur. Lactucæ: lanugine obducitur. Omnia ſeminis germiniſque large fœcunda. Sed fœcundiſſimum omnium cuminum eſt. Peculiare etiam quod hoc differunt imprecari nanq; & maledicere ſerendo oportere affirmant: quo lætius: copioſiuſq; prouẽniat. Difficile: ut ita loquar: omnia exiccantur: cumino excepto. Nec modo frumenti conſiſtunt: quod cum primum in plenum creuerit: mox exiccatur: & decidit. Sed quæ cortice continentur: difficilius exiccantur: & inter ea maxime ocimum. Ocia ſiccata fœcundiora redduntur. Qua de cauſa detracta antea exiccare conſueuerunt. Omnia feracia largeque fœcunda conſiſtunt. Sed fœcundiſſimum ocimum: porrum: & cepæ ſunt: que latere potius apta ſint fructum parere ut radix: rapa. & reliqua generis eiuſdem. Quædam parte utraque ſerunt: ut blitum atriplex. Hæc enim fructificare: uel ex ſuo latere poſſunt: ſicque copioſius. Protinus enim nodis ſingulis ſemen inſidens racematim nimirum gerunt. Quæ ſeminibus uetuſtioribus ſata ſint: celerius excauleſcunt Celerima uero quæ uigentibus. Eſt enim uel eorum uigor quidam quo peruenire conſumarique optime poſſunt. Pulchritudo quoque ad portionem ſequitur. Quia & ſi aceruatim ſerantur: melius quædam naſci: augerique poſſe uidentur. Sic enim porrũ: & apium ſerunt in lacinis colligatum atque ita ampliora reddũtur: locus quoq; ad incrementum aliquid conferre uidẽtur. Quã obrẽ apiũ trãfertur: palũ tm̃ adigere: q̃tuz apiũ facere uoluerit rubent Nec nõ & eius ſem̃ colligatũ i laciniis palo adacto: & ſimo fraq; igeſta ſerẽdũ ceſſẽt Quædam etiam figuram ſubditi loci imitantur: cucumis eiz formam accipiet loci quo ſata fuerit. Qui & ſapoꝝ differẽtiã q̃dã ſẽina capiũt p̃parata ut cucũeris ſi lacte maceratuz ſerat: ſz hæc forte cultui acõmodari potius debẽt. Genera aũt aliis plura. Aliis minie. Plura ocimi: rũicis: bliti: naſt-

UVA. BHSC. IyR_056

urcii: erucæ: atriplicis: corianni: annethi: rutæ. His enim diuersitatem generis deesse oino uolunt. Quædam e contra pluribus constant generibus: radix: brassica: beta: cucumis: cucurbita: cuminum: allium: lactuca. Diuidunt hæc foliis: radicibus: coloribus: saporibus: reliquisq; eiusmodi. Vt radicis genera corinthium: cleoneum: liothalassium: boecium: amplissime corinthia adolescit: quæ uel stirpe constat detecta. Hæc enim sursum uersus protruditur: non ut cæteræ in terram ampliari solita est. Liothalassia quam thraciam uocant: ualidissima aduersus frigora traditur. Boecia dulcissima est. & figura rotunda: nec ut cleonea prælonga. Quibus folia leuia dulciores: suauioresque sunt. Quibus autem scabra acriores. Genus præterea redditur: quod foliis erucæ simile constet. Radicis genera hæc nouerunt. Rapæ: alii esse. Alii non esse diuersitatem generis putant. Sed mare tantum fœminaque differe. Nascique ambas ex eodem semine: sed ut effœminentur: raras deponere oportere. Nam si densæ positæ sunt: omnes masculescere aiunt. Quod idem futurum etiam si interra uiciosa seueris. Qua de causa semine satas plantatim transferentes deponunt. Semen quoque deterius meliusue: usu percipi pōt. Quod. n. probū sit tenue sētiens. Quod uiciosū crassuz. Gaudet frigoribus: & rapa: & radix: & sic eas dulcescere putant: simulq; incrementum in radicem: non in folia uerti. Austrinis: atq; serenis temporibus celeriter caulescunt. Hoc igitur ratiōe sane exigit: quaternus in ambobus differentiæ similitudinis consētet. Brassicæ ātrifariaz datur digestio. Aliā. n. crispā. Aliā leuē. Aliā silueſtrē: notarunt. Silueſtri folium leue. sed paruū: atq; rotundum: & ramis: foliisq; per multis condita est. Ad hæc succuz asperum: & instar medicamenti habet. Quamobrem eo medici ad alium purgandam sæpe utuntur. Quin & illud differentiam facit. Genus. n. quoddam eaz est: quod nulluz aut paruum semen producat. In totum crispa succi bonitate: & folii amplitudine leui præstantior est. Inter betas uero cādida sapore nigra præstantior: pauciorumq; seminum est: quam siculā quidā appellarunt. Pari modo in genere lactucarum. Candida dulcior: atq; tenerior. Cuius tria genera addūt Laticaule: rotundicaule: & laconicum. Huic foliuz carduo simile: & recta: ampla & a caule minime brachiata. Hæc est inter lataſ adeo quædam latica caules fiūt: ut pro ualuis ortoz hisce nōnulli utant. Quæ uō lactis admōz copiosa: & folio pusillo: & caule candidiori cōsistit: silueſtri similis ē. Apioz cū in foliis: tū in caulibus discrimē utiq; cōstat: Aliud. n. folio: spisso: crispo: dēsoq;. Aliud rariori: latioriq;: cauleq; maiori. Hoz iteꝝ: aliud cādidi caulis: aliud purpurei. aut uersicoloris: ueꝝ ad sūmā: eiusmōi oē silueſtri pximū ē: cucūeris atq; cucurbitate ptiz gña eē existimāt: ptiz negāt quē admōz & in radicis ac rapæ gñib. Sed in uno eodēq; genere alias meliores: alias eē deteriores affirmāt: cucūeris gña tria notāt laconicū syraliū boecium. Ex his laconicū melius rigatū euadit. Reliqua non rigata præstātiora

UVA. BHSC. IyR_056

sunt. Differunt: & cepe: & alia genere. Sed cepaꝝ genera plura: ut quæ alocis noïe accipere. Gardiæ Cnidiæ. Samothraciæ. Itẽ ſetãicæ & fiſſiles: & aſcaloniæ: ex his ſetãie minime: ſed large: dulces: fiſſiles uero: & aſcalonie: tuꝫ culti: tum natura inter ſe differunt: fiſſilem: & enim hyeme: ſua cuꝫ corꝫ inertem relinquunt. Vere externa folia detrahunt: & reliqua colunt: detractis his foliis: altera germinant: ſimulque inferius finditur. Vnde fiſſiles appellatæ ſunt. Quidam uel omnibus detrahenda folia cenſcent: uim ſuaꝫ imo contineant neque effuſe ſemineſcant. Aſcaloniarum peculiaris quædam natura notata eſt. Et enim ſole fiſſiles & quaſi ſteriles ab radice conſiſtunt: Nec ea parte creſcere: ac proficere poſſunt. Quamobrem non eas deponunt: ſed ſemine ſerunt: cum deinde germinatum ſit: tranſferunt perficiuntur: adeo celeriter. ut cum cæteris. aut ẽt prius: euelli poſſunt. Plus temporis dimiſſe infra putreſcunt. Plantæ caulem edunt ſemenque tantũ mõ fundunt: tum exinaniuntur: atq; in areſcũt. Haꝫ igitur talis natura eſt differũt & colore nõ nullæ &. n. apud iſſuꝫ cætera qdẽ cãdidus ſſis cõſtant ſed colore candidæ admõꝫ pueniũt: ſardianiſq; ſiſ ferre affirmãt: cretẽſiuꝫ peculiaris maxie nã notat ſꝫ aſcaloni q̃dãmõ pxia in forte uꝫ eadẽ dici debeat Eſt enim in creta genus quoddam: quod ſemine quidem ſatum: in radice craſſatur. Depoſitum uero in caulem: ſemenque totum funditur: ſine capite: ſaporeque dulce eſt: id enim quaſi e contrario cæteris habet. Omnes nãque depoſitæ: melius: celeriuſque perficiuntur. Omnes poſt arcturuꝫ proueniunt: tepido ahuc ſolo depoſitas: imbres occupent. Seruntur & toto capite & circumciſo: Sed germiationes haud ſimiles fieri ſolent. Parte namq; inferiore cepe naſcitur: ſuperiore herba tantum erumpit. Sectæ in rectum germinare omnino nequeunt. Gethyum dictum ſine: capite eſt: & quaſi lõga ceruice conſiſtens: ob id germinatio tota in fronde ſæpiuſque retundetur ut porrum. Qua de cauſa ſemine feritur: id nec oleponitur: cepas hiſce ferẽ differentiis diſcernere licet. Alium ante ſolſticia: aut paulo poſt ſolſticia ſeritur nucleatim diuiſum: diſcrimen eorum: quod aliud precox: aliud ſerotinum: eſt enim genus quoddam eiuſmodi: ut ſexaginta diebus perfici poſſit. Differunt præterea magnitudine ſingulari. Cyprium uocatur maxime tale eſt: quod non decoquunt: ſed myrtotis utuntur: & cum tunditur: mirum: quam ſpuma increſcat. Quin & illud differentiam facit: quod quædã non nucleis coagmentãtur. Dulcedo autem: & odor: & craſſitudo contingere: etiam aliorum perfici etiam ſemine poteſt: ſed tarde. Primo & enim anno: caput accipit porri: ſequẽte: diſcerni in nucleos incipit. Tertio redditur perfectum. Nec quicquam deterius: ſed etiam quidam uel depoſito melius id exiſtimat. Radicis autem: alii autem cepe: haud ſimilis ortus fieri ſolet: alii namque cum nucleus extumuerit: tota interquetur: & hinc aucta in nucleos rurſus diſcernit: atq; ex uno plura efficiũt: dũ caput cõſumatur At cepe continuo ab radice: aliud: atq; aliud obducit: ut & bulbus: & ſcyl-

UVA. BHSC. IyR_056

la: & eiuſmodi oĩa, Et. n, alia & cepe ſi nõ euellatur: plura in dies fiũt. Sup ſiſtula quoq; & alium capitari poſſe: & cepe affirmant. Satis de generibus dictum ẽ. Aquas fimuz q; omnia olera ſane diligunt: ruta excepta. Hæc. n. fimi aſpernatrix penitus ẽ. Sz hyberna magis q̃ æſtiua deſiderãt: & imbecil lia: magis q̃ ualida. Fimum ſtipularium maxime laudant. Iumentoruz uicioſum putant: quoniam maxime inareſcat. Fimũ una cuz ſatu intermix tum potiſſimuz diſponunt. Quidam ẽt interſerendũ ſuperiaciunt. Quin & ſtercore humano inconcocto: ad ſuccum ꝓbe cõficiendũ utũtur. Hyber na aquæ cupidiora ſunt: q̃ æſtiua & infirma quã ualida. Item quæ alimen to plurimo egeant: diligit aquam. Et cepe: & gethyum. Quanq̃ nonnulli negant: ſi principio bis: aut ter: imber inceſſit. Aquarum optimæ: quæ dulces: & frigidæ ſunt: peſſimæ: quæ ſalſæ: & rareſactu difficiles notant: Ob id: quæ ductu feruntur perutiles. Herbaz enim ſemina inuehunt: ſed omnium optimæ: quas iupiter dederit. His. n. uel animalia noxia interi mi creditur: Sed non deſunt: qui cucumeribus: & cepis eas prodeſſe mini me putẽt. Rigant cætera quidem: hora matutina: aut ad ueſperã: ne aqua feruens ſole officiat. Ocimo ẽt meridie aqua datur. Germinare nanq; celeri us id exiſtimant: ſi inter initia feruenti aqua rigetur. Aqua admoduz mul ta conferre creditur: præſertim ſi fimus non adſit. Sæpe. n. olera eſurire di cuntur: idq; olitores peritos: haud difficile poſſe intelligere. Omnia trãſla ta: meliora: grandioraq;. Porroz. n. radicum q; magnitudo: ex traſlatione potiſſimum ad & cætera quidez tolerant ceu gethyum: porrũ braſ ſica: cucumis: apium: rapa: lactuca. Omnia auctu faciliora: grãdioraque ueniunt: ſeminibus depoſitis: quã fuſim ſatis. Beſtiolæ innaſcunt radici bus. Pulices: braſicæ. Erucæ atq; uermiculi; & lactucis: porris: aliiſq; plu ribus: porricidæ appellatæ. Has igitur humor collectus interimit: & ſimũ aceruatim in iectum. Induſtria. n. beſtiola condens ſeſe: ut in ſtramento, quieſcit in ſtercore. Quamobrem uenari facilæ eſt. Alter nulla uenandi da tur facultas radicibus contra pulices ne noceãt. Remediũ interſerere eruũ Sed ne naſcantur nullum medicamen compertum referunt. Ocinum ſub cĩis ortũ palleſcit: Corianũ ſaleſcit. Ergo q̃ accidere ſolẽt ex his liceat cogi tare. Seminũ alia firmiora ad ꝓdurãdũ cõſtãt. Alia ĩfirmiora. Firmiora. corianũ. beta. porz: naſturciũ: ſinapi: eruca: ſatureia: ad ſũmã oĩa ferre a cris ſaporis: ĩfirmiora uõ: gethyũ id eiz durare neq̃t: atriplex: ocimũ: cucur bita: ĩ plenũ æſtiua: magis q̃ iberna: ſz ĩter ea: q̃ fortiſſia cõſlẽt: nullũ ultra q̃drimatum durare põt: ita. ſ. ut ad ſementez adhuc utile ſit. Sed bina ſane melliora trima nihil fere deteriora: q̃drĩa iã deteriora uez ad uſũ cibariũ di utius ꝑmanẽt: q̃q̃ ĩ ualidius alãt neceſſe ẽ: ut q̃ ptĩ reſpirarĩt ꝓtim læſa a be ſti olis ſit: ĩteritus maxime ex beſtiolis fieri ſolet naſcũtur enim in omnibus etiam acribus: Atque acerbis: Cæteꝛ uel humore exauſto amara reddũt: & iõ ad uſũ deteriora. De ſeminib: & ad ſummã de ortenſib: ſit ſatis dictũ

UVA. BHSC. IyR_056

Nunc de ſilueſtribus: & iis quæ aruenſia nuncupamus: pariter indicare ten tãduꝫ eſt. Sũt igitur quædã nomine ſupradictoꝝ uocata: genera .n. illa ſil ueſtria quoq; omnia eſſe cernũtur & maior fere pars aſpectu uicina urbanis eſt: præterquã qđ iſta foliis minoribꝫ caulibꝫq; ſcabrioribus cõſtãt: & ſucco potiſſimũ ſeriori uehemẽtioriq; condũtur: ut ſatureia: origanũ: braſica: ru ta. Nam & rumex ſilueſtris eſt: & quãq; guſtatu gratior: quã urbana tamen ſucco acutior: quo præcipue differãt. Omnia aut uel ſicciora urbanis ſenti unt: & forte ob id ipſuꝫ magna ex parte acriora uehemẽtioraq; ſunt. Braſi ca præter alia modo peculiari caules ſortitur. Rotũdiores .n. leuioreſq; gerit quã ſatiua: & folioꝝ appendicẽ illa latum: hæc habet rotundicrẽ: & folium ipſũ minus angulatum. Nam cætera quidẽ ſcabrior tuꝫ caulibus: tuꝫ foliis conſtat. Rapa uel radice longa: & modo raphani: breuiq; caule conſiſtit. La ctuca folio breuior quã ſatiua eſt: idq; conſumatum aculeatur: & caule ſi milimodo breuiori perficitur. Succum acrem ac medicatum habet. Na ſcitur inter arua: liquatur per meſſẽ tritici: & purgare aquã inter cutẽ dicit & caliginẽ arcere ab oculis: & argemã auferre: cũ lacte mulieris: equapiuꝫ: paludapium: mõtapium: tã inter ſe diſtant: quã ab urbano plurimum diffe runt: Paludapiũ .n. quod apud aquæ ductus: & in paludibus prouenit: fo lio raro nec hirſuto conſiſtit: ſed ſimile quodãmodo apio eſt: odore: ſapore: figuraq;. Equapium foliis uicinum paludapio eſt: ſed hirſutum: & grandi caule conſtat: & radiceꝫ craſſam modo raphani agit: ſed nigrã fructũ quoq; nigrum producit: magni tudine eruo ampliorem: ambo utilia referũt adu rinæ difficultates: ex uino dulci albo: & adpellendos calculos. Naſcitur om nibus locis: & lacrima ex eo myrrhæ ſimilis defluit. Quidam in totum myr rhaꝫ id eſſe affirmant. Montapium maioribus eriã differentiis diſtat. Folio nanq; cicutæ ſimile conſtat. Radice tenui: caule anethi. minuticri tamẽ. Da tur in uino auſtero gratia menſtruoꝝ. Quædam cũ ſupradictis: nullatenus ſucco aut uribus queunt: ut cucumis ſilueſtris urbano penitus incompara bilis eſt. Sed aſpectus tantũ ſimilitudinem gerit. Quemadmodum inco o nariis uiolæ accidit. Folium enim habet conſimile. Horum igitur differen tias exprædictis hiſce accipies. Aruenſiũ aũt appellatoꝝ: poſt hæc diſcrimia atq; in totum cuiuſque herbacei minus cibo idonei generis: exponemus: ole ra enim uocitamus: quæ nobis uſui cibario ſint. Quæ quidem in ſumma u niuerſoꝝ contineantur neceſſe eſt. Quamobrem nec ea dimittamus oportet Ergo olera appellantur: intubum: aphaca: andryala: procellia: ſenecio: atq; intotum quæcumque intubacea conſtant: propter foliorum ſimilitudinem eiuſmodi .n. oĩa foliis intubo quodammodo proximis conduntur. Itez pes galinaceus: enthuſicum: mentaſtrum. Quidam uel alia innumerabilia no minant: inter quæ illud quod hircibarbulã uocant: cui radix lõga: & dulcis folia croco ſimilia: niſi quod longiora. Caulis breuis: ſuper quem calix ampla: & barba de ſummo uertice cana pẽdens prolixa. Vnde nomẽ accipit

pari mõ

UVA. BHSC. IyR_056

Pari modo & alia ſpecie quidem eiuſmõi cõſtant: ſuccis uero cibo idonea: uel cruda: uel cocta oriuntur. Quædã. n. coqui exigũt: ut malua: beta: rumex: urtica: muraleuz: uelicaria: quæ cruda etiam maditur: & alia plura: inter quæ & corcorus: qui ob amaritudinem in prouerbio eſt. Folium eius ocimum ſane emulatur. Ex cunctis autem alia annua. Alia anricaulia extant. Nec deſunt quæ radice diutius durent: quãquam ipſa areſcãt. Quinimo eiuſmodi haud pauciora fere adnotantur. Naſcuntur alia radice: & ſemine alia ſemine tm: niſi ſponte & proueniat. Germinatio uero tam ecruz quaz reliquorũ partim cũ primis imbribꝰ: poſt æquinoctiũ fieri ſolet. Vt aphace. Canariæ: & eius quam bupreſtim quidaz appellant. Partim poſt uirgilius: ut intubi: & omnium fere intubaceorum: Et alia cum germine florem edunt: ut aphia alia non longe poſt: ut fremium. Quædam in eunte uere: tam caulem quam florem emittunt: ut intubum: & omnia intubacei generis. Et eſpinoſis: quæcunq; generi oleum attribui debeant. Floruz ãt differẽtia magna: de qua primo uolumine retulimus. Communis fere omnium conſtat: ſed non deſunt: quæ flore penitus careant: ut epimetrum: euenit uero ut quæ una tũ fructu florem dimittunt: celeriter de floreſcãt. Cum tamen primus ſeruerint: alius: atq; alius ſubnaſcitur. Idq; per totam hyemem: uerq; aſſidue uſq; æſtatem factitatur. Senecio quoq; diutius floret: q̃q̃ reliqua minus: ut & crocum tam odoratum: quã candidum: & ſpinoſuz: quæ carẽt odore. Omnium autem herbarum diſcrimen publicum: quod aliæ recticaules: & neruicaules ſunt: aliæ anguicaules: ut malua. Sandix. Cucumis: ſilueſtris: Solaris: q̃porro tali natura eſt. Nã iter cẽs: ut ita loq̃r magiſq; tali nãẽ. Vt inter ſpinoſas tribulus: atq; iuuris: & alia plura Nam illorum etiam differentia numeroſior eſt. Quædam uero amplexicaulia plane exeunt. Si non habeant: quibus accubãt: humi ſerpunt: & humicaulia dici poſſunt: ceu petina: & lappa: & ſummatiz quibus caulis gracilis: mollis: prelonguſq;. Qua de cauſa ſemper fere ſuper aliis hæc proueniunt. Quæ quidem differentia publica eſt omnium: non tantum herbaꝝ atq; ſuffructicum: uerum etiam fructicum. Clauicula. n. atq; etiam magis hedera cilicia amplexicaulis conſtat. Item herbaceorum alia multis caulibꝰ alia uno tantum conduntur: & unicaulium ipſorum aliis germine caulis brachiatur. Alius e diuerſo: ſicut etiam inter ſatiua radix: & alia quædam multis caulibus conſtant: ut ſummatim dixerim: quæ humicaulia exeunt Vnicaulia uõ: & paucicaulia q̃ recticaulia ſt. Ex his caule minie brachiato illa creãt: q̃ leuicaulia: ſit ut cepe: porꝝ: alliũ: Quẽadmoz ẽt inter ſatiua animaduertere lic&. Differentia illa q̃z herbaceis daf: quod alia ab radice tãtũ foliata. Alia ĩ caule tm foliata. Alia utrinq; foliata. Ab radice tm foliata. Silago: nigella: anchuſa: herba fremiũ: frondiflora: apargia: plantago: fraus icaule tm foliata crepis: nigella: folioſa: lotus: uiola alba. Vtrinq; foliata: ĩ tubũ: ſiue ampulla. Id. n. incaulibus: cũ ramulorꝝ puẽtu una floſculus q̃z

UVA. BHSC. IyR_056

q̄dā emergit: & ex ſpinoſis foliatis nōnulla: ceu ſoncus, ſt'ēt alia frugifera. Alia ſterilia. Atq; in totum ex herbaceis. Alia uſq; folia tm̄ ueniūt. Alia ut caulē & florem edunt: ſed fructum nullū. Quædā ēt fructum pariunt: uelu luti naturæ perfectiſſime munus: niſi forte & ſine flore frugiferū aliquid ſit: ſicuti in arborū genere. Quin ēt folia eoꝝ non paucioribus: ſed pluribꝫ fere differentiis q̄ arboꝝ interſe diſtant: nec differentiis carēt: quibus plane ab illis poſſint ſecerni. Sed maximam fere ſortiuntur: quod pediculo illa dependent. Hæc aūt quoad abſolute liceat loqui: ſe ipſis adherēt. Veꝝ nō deſunt: quæ cauliculeaceo quodā apendice annectā̄tur. Sunt quibus ante quod folia protrudi caulis ſoleat maxīe tñ parti folia prerūpūt: ampliſſiaq; pene interinicia fiūt: & maxime ad cibū idonea. Arboribus uero omnibus cauliculius quidā ante propellitur: frons deinde emergit. Differūt ēt floribꝫ plurimū: quippe cum in arboribus pars maxima florū candeat: & quædaꝫ paulo ad purpurā uergat: nec deſint qui herbidi: atq; pallidi ſint. Nulla uero colore ardentiori habeantur. Inherbanum aūt genere permulti: & uariī cum ſinceri: tum mixti: cum odorati: tum hebetes ſentiantur. Item arbores florē: ſed nō particulatiꝫ: uniuerſum profundūt. Herbaꝝ uero quedam per partes floreſcunt: ut de ocimo diximus: Vnde fit ut diutius floreāt: ſicut alia multa & imprimis ſolaris atq; cichorem. Quin ēt radicum multæ differentiæ: atq; prædictis patentiores conſiſtunt. Sunt eniꝫ aliæ lignoſæ: aliæ carnoſæ: neruoſæq; ſicut ēt in genere ſatiuoꝝ conſpici licet. ceu frumēti: & herbæ ſpecialiter nuncupatæ maiore ex parte. Earum aūt ipſaꝝ ſingulæ plurimis interſe differentiis diſtant: colore: odore ſapore: magnitudine. Aliæ nanq; cādidæ. Aliæ nigræ: aliæ rubicundæ: ut anchuſæ: atquæ: rubre aliæ q̄ flauæ & ſurculi ſpeciem gerentes: adde dulces amaras: acres: odoratas: maleque olentes. Nec deſunt: quæ uim habeant medicaꝫ: ut aliasdictum eſt. Carnoſis quoque differentiæ inſunt. Nam aliæ rotundæ. Aliæ oblōgæ glādoſæq; ut aſſule: regiæ: atq; croci. Et aliæ multis tunicis conſtā̄t: ut bulbi: uel cuiuſuis generis bulboſi: adde cepe & gethyi: & ſimiliū: aliæ equales fongoſæ: moleſque toto corpore: & quaſi corticis omnibus exortes: ut ari. Vel corticem carni adherētez habēt: ut mali terræ: & rapæ. Non aūt omnes odoratæ aut dulces cibo idoneæ conſtā̄t. Nec oēs amaræ inguſtabiles ſunt. Sed quæ poſtea q̄ in cibo aſſumptæ fuere: nihil nocuerint corpori eas tantuꝫ eſculentas ſtatuimus. Quædā. n. quāuis dulces moræ tñ atq; morboſæ cōſiſtūt: aliæ q̄uis amaræ aut male olētes: utiles plane ſentiuntur. Par modo & folia cauleſq; ſe hñt ceu apſinthii & fellis terræ. Diſcrimē ēt ingerminādo & in florēdo: ut hyeme incipiēte aut mediata aut æſtate aut autūno. Quin & infructibus ratio guſtandi eadem eſt: & in caulibꝫ: & foliis: & ſeminibus & radicibus: atq; in iis ipſis pro ratione ſapoꝝ differētiæ cōſtā̄t: ut accidi: acris dulcis. auſteri & reliq; eiuſmōi tū ſimpliciter: tū ratione qualitatis remiſſioris intenſioriſue. Ergo differentias colligi hinc oīo oportet. Sed

UVA. BHSC. IyR_056

cum ſingula diſtincta: ſuperius pro temporibus: tã ad germinationez: quã ad florum prouentum: conſumationem fructuum ſint: addendum nunc illud occurrit quod nec iis quæ radice proueniant: nec ex iis quæ ſemine erũpant germinare quicq̃ añ tpa ſibi accomodatũ ſolet: ſz ſuũ unũ quodq; tps expectat: nec ab ibrib⁹ qcq̃ infeſtat. Quædã ſerotina admõz: taz germine: q̃ flore ꝓcipiunt: ut carduus: ut cucumis ſilueſtris: q; ẽt infructicũ gñe de policaria: & inturi: & aliis quibuſdam retulimus. Nec. n. eox aliquid fieret: aut germinat añ propriuz tẽpus. Quãobrẽ hoc etiam in arboribus differe appareãt. Quippe cũ illox ſimul quodãmõ oiuz germinatio fiat: aut ſi ita minus: uno quidẽ eodẽq; dixerim tpe anni germina oĩum citari. His ãt multis: uel potius omnibus temporibus germen: atq; ẽt magis flos exeat. Quapp ſi animaduertere uolueris: aſſiduam pene ꝓ totũ annuuz ingerminationem: & floris productionẽ uidebis. Sẽp. n. alterox alteri ſuccedẽs tẽpora omnia occupat. Exempli gratia. Poſt aphacam: crocum erumpet: & fremium & ſenetio: cæteraq; hyberna: tũ uerna ſequent: dein autumnalia accedent. Multi uero ex ſingulis floribus ꝓuentus ꝓgant ſuos: ut dictũ ẽ. Sunt. n. q̃ ita florent: ceu aphaca: & turdaria: & cichorea: & plantago: & alia quæda. Veruz ꝓpter aſſiduam continentiaz: occupandiq; uiciſſitudinẽ: haud facile percipi in aliquib⁹ põt. Nec eſt determinare: quæ prima germinẽt: q̃ue ſero Nec eorum ipſorum generationes: ac tẽpora recenſeri queunt. Quib⁹ fructibus conſumatis: alia inicia denuo generandi inſtituant. Quod poſt autũ æquinoctium euenire potiſſimo ſolet. Tunc. n. ſemina ex maiore parte perfecta habentur. Et fructus arbox magna ex parte conſumat iam extãt. ſimulq; mutatio quædã eius ipius: atq; tẽporis ſequtur. Quæ aũt imꝓfecta immaturaq; occupent: his & germinatio: & floris ꝓuentus: & fructus perfectio: ex circuitu ad portionem cõtingit. Quamobrẽ euenit: ut alia ſub ſolſticiis floreãt. Alia ſub canicula. Alia poſt arctux: & autumni æquinoctiũ Sed hæc cõmuniorem ſane cõtemplationẽ: ad determinãdã principii rationem: deſiderare uident. Quod ãt differentiæ plures: aut nullo pauciores ſt̃ his ipſis plane iam exploratum habet̃. Quandoq; dem & perpetuo quædaz ex his uireãt: ut polium: ut Solaris: atq; capillus ueneris. His ergo de differentiis: quib⁹ in rebus q̃z modo fiant: determinatis: nunc ſingulox hiſtorias exponere congruũ eſt. Quæ. ſ. non pro cuiuſq; ꝓpria natura conſiſtant: ut q̃ ſpicoſa: ſcãdicoſaq; cõſtẽt. Et ſi qd aliud tã cõe capi de oĩbus liceat: q; familiare ſenſui ſit: aut folio: aut flore: aut radice: aut fructu: ex manifeſtis .n. partitio fiat eox neceſſe ẽ: quẽadmõz ẽt radic ũ. Spicoſa igit̃ oculus caninus & cauda uulpina: & plãtago: q̃ agnina lingua a q̃buſdã uocata ẽ: & ab aliis coturnix. Huic q̃dãmõ ſimilis bibinella ẽ. Vex hac ſiplicia: & q̃dãmõ uniformia creãt̃ & ſpicã: nec acutã: nec ariſtatã gerũt. Cauda uõ uulpina hirſutior: & lanuginoſior ẽ: q̃obrẽ ſimilis uulpinũ caudis cernit̃. Vñ & nomẽ accepit. Huic plãtago ſimilis cõſtat: niſi q; florẽ nõ quẽadmõz illa ꝓticu

UVA. BHSC. IyR_056

latim edit. ſed per totā ſpicā tritici modo. Ambobus tñ floſculus lanugine us exit. ſicuti ēt frumēto ſimilis tota ſpecie tritico eſt. Vex folio latiori. His ꝓxima reliqua quoq; ſpicati gñis: nō temere dixeris. Cichoracea uero oīa folio ānuo & ab radice foliata ꝓliſtūt. Germināt poſt uergilias: fraude excepta Sed caulibus atq; radicibus differētias magnas ſortiūtur. Quippe cū cætero rū caules ſimpliciores: minoreſq; exurgāt. Cichoreiæ ideſt intubi magnus: multiſq; ramulis brachiatus: lentus itē: & diuidi cōtumax eſt. Qua de cauſa pro uinculo eo utūtur. Radice quoq; germē laterale mittere pōt: & alioqn radice prolixū eſt: ideoq; emori cōtumax. Decerptis. n. quæ ad uſuꝫ cibariū capi ſoleāt: reliquū generatiōis rurſus capeſcit principiū: euenit aūt ut pars eius alia atq; alia floreat: id quoq; aſſidue fiat uſq; ad autumnū: quāq; durus caulis eſſe uideatur: Fert & ſiliquā inqua ſemē circa poſtremas cauliū partes. Procellia leuior & aſpectu minor: & dulcior eſt. Nec ut cadryalia quæ oīo īguſtabilis ē: & ī radice ſuccū lacteū acreꝫ eundēq; copioſū hēt. Aphaca inguſtabilis & amara eſt: feſtināter hæc floret: ſed celeriter flos ſeneſcit: atq; lanugine pappo dicta marceſcit. Tuꝫ alius iteꝫ prouenit atq; iterum alius: idq; tota hyeme: uereq; toto uſq; æſtateꝫ factitatur: flos melini ſpeciē gerit: ſimili mō uel amarago ſe habet. Nam ea quoq; uere florere incipit. Nec ſecus hyeme tota uereq; toto perſeuerat. Guſtu amara eſt. Vnde & nomē accepit Horū igitur differentiæ tales ad notātur. Sed tentādū: ut dictuꝫ eſt: reliquoruꝫ ēt parimō colligere differentias. Genus aūt uel eoꝝ quæ radice carnoſa: aut capitata creantur: amplū certe ſentitur: quod & inter ſe: & ad cæteras differētias: uti retulimus: pleraſq; ſortitur: radice: folio: caule: atq; reliqua forma. Radicuꝫ enim ut dictuꝫ eſt: aliæ ſquāmis conſtāt: aliæ carne: & aliæ cortice ueſtiūtur: aliæ nude adherent. Itē aliæ rotundæ: aliæ oblōgæ: & aliæ ueſcendæ: aliæ inguſtabiles. Veſcendæ non tantum bulborum atq; eiuſmōi uerū ēt aſtulæ regiæ atq; ſcille. Non tamē omnis: ſed epimenideæ uocatæ: quæ ab uſu nuncupationē ſortita eſt. Hæc anguſtiori folio: leuioriq; quā reliq; conſtat: ari quoq; radix cibo idonea eſt: & folia eiuſdē dicta in aceto mādi nimirū poſſunt. Suauis profecto: & ad fracta utilis eſt. Hæc ut incremenꝫ capiat cū foliis luxuriatur: quæ admōꝫ ampla ſpargūtur: folia deflectētes ipſa circū obruere ſolēt: quo plāta nō ingermina excreſcat: ſꝫ totū alimtum in ſuū attrahat caput. Quod uel in bulbis nōnulli in cōponēdo facere aſſolēt: Dracuntuli aūt radix. Sūt. n. qui gñs qddā dracuntuli arū appellēt qđ eius caulis uarietatē hēat q̄daꝫ cibo inepta penitus eſt: & medicis tm cōmoda: ac enſis appellati radix dulcis decocta eſt: et trita farinæ admixta panem dulcē atq; innexiū reddit. Rotūda hæc eſt: & ſine cortice capillamētis gæthyi modo fibrata per multas iuxta eā ſcolopēdras reperiunt. Gaudent. n. ea herba frequenteſque congregantur in eam: Theſi radix guſtu amara eſt. Thuſa aluum purgat. Sunt & aliæ quædam medice. Verum pars maior radicuꝫ neq; medica: neq; cibo idonea cōſtat. Et diſtias q̄ radicū has li-

UVA. BHSC. IyR_056

ceat adnotari. Folioꝝ uero diſcrimen: magnitudine: figuraq; accipi debet. Et. n. albuco folium prælongũ: anguſtũ: lentumq; leuiter. Scille latũ enſi uel pugioni: ut qdaꝫ uocarunt ad enſis effigiem exit: unde & nomen herbæ impoſitum ẽ. Conſecratrici harundinaceum potius conſtat. Aro cũ latitudine cauio atq; cucumeraceuꝫ ẽ. Narciſſo anguſtũ frequẽs: & pingue. Bulbis omnibuſq; bulboſis: ualde anguſtum. Sꝫ croco anguſtius. Caulis aliis omnino nullus: ut aro q; mandi põt: Nonnulla caulem tantum floris ſortiuntur: ut narciſſus: & crocũ. Aliis nimirum caulis aſſurgit: ut ſcillæ. Bulboꝝibuſq; bulboſis. Item conſecratrici: & pugiori. Sed omnium maxime aſtula regia. Caulis. n. dictus albucũ unice inter omnes excellit. Conſecratrici minor quidẽ ſed durior: intotũq; albucuꝫ emulans. Semen quoq; abũde aſtula regia profert lignoſũ ſemen ideſt: figura triquetra. Colore atro: Gignitur in orbiculato quodã: qđ flori ſubeſt. Decidit æſtate. Cum orbicu latũ illud de inſit floret per partes: ut etiã ſcilla: incipiunt abimis: Vermis ĩ albuco gignitur: q in aliud animal uolatile: floridũq; tranſiguratur. Quđ cum herba florere incipit: eroſo ſtatim operculo euolat. Peculiare is præceteris leuibus caulium generibus ſortiri uidetur: qm̃ cũ anguſto corpore ſit in ramulos ſuperne ſpargatur: per multa ad cibum affert utilia. Quippe albucũ toſtũ in cinere manditur: & ſemen torrefactum uſui ẽ. Sed radix tuſa cum ficu: in uſu maxime omnium uenit: & utilitatis plurimum: auctore heſiodo prebet. Omnia igitur capitata: radice uiuacia: maiorem in moduꝫ ſentiuntur: ſed præcipue ſcilla: ut pote quæ ſuſpenſa uiuere poſſit: & quidꝑ plurimũ temporis. Poteſt etiã fructus recondendos ſeruare: ut poma punica: detracto pediculo. Et ſatoꝝ nonnulla celerius apud eã germinant. Traditur & añ portas ſatam: remedio eſſe contra ueneficioꝝ noxam. Omnia hæc uniuerſim proueniunt: ut etiã cepe: & allia. Germen &. n. ab radice laterale ꝓducunt. Nonnulla ẽt e ſemine idem hoc euidentiſſime faciunt: ut aſtala regia. Lirium. Pugio: bulbus. Sed bulbo peculiare datur: quod non ſimul ex oĩbus ſeminib⁹ exit: ſed partim anno primo: partiꝫ ſecundo. Vt ẽt de auena: & loto traditũ ẽ. Id ergo ſi ueꝝ ſit: cõe cum aliis hẽtur. Nec nõ & illud fortaſſe commune eſt: q̃q̃ non multis miꝝ tñ q; in ſcilla. Narciſſoq; euenit. Cæteroꝝ. n. tam recẽs: ſatoꝝ: q̃ regerminantiũ: ſuo tpe: primo foliũ oritur. Deiñ caulis exit. In his uõ caulis prius: Et narciſſi qdeꝫ floris tm̃ caulis ꝓtinus exit. Flos. n. eius plurimũ feſtinat. Scyllæ ãt caulis ꝑſe ꝓpus: tũ flos ex eo emergẽs iſidit. Eadẽq; floꝝ ꝓuẽtus ternos oñdit. Quoꝝ ꝑmus tps arãdi primũ ſignificare uideť. Secundus medium: tertius nouiſſimum Quot. n. fuerint iſti: totidẽ: & arari tempora ferme occurrunt. Sꝫ cũ ita ſenuerit: tũc folioꝝ exortus: mltis poſtea diebꝫ inceptat. Idẽ ul' ĩ narciſſo fieri ſolet niſi q; nec aliũ caulẽ ꝓterq̃ floris ꝓpriũ hẽt: ut diximus. Neq; fructum cõſpicuũ ꝓit. Sꝫ ipſe flos una cũ caule deſinit: & cũ refloreſcit: tũc folia exeunt. Ergo ꝑceteris qđ plantis: hæc ãbo peculiaria dixeris: ꝑillis uõ: quæ añ

UVA. BHSC. IyR_056

foliorum: & caulium ortum: florere incipiunt: quod typhium: & alia quæ daz excoronariis facere putãtur. atq; ẽt inter arbores amygadala potiſſimũ aut ſola peculiare hoc ſit: qđ ea quidẽ: uel cũ flore foliuz quoq; promũt: uel paulopoſt: ut dequibuſdã ambiguũ ſit: queriq; ſoleat. In his aũt exaltero quaſi principio ꝓdire uidetur: cũ ꝓpter diex multitudinẽ: tuz qđ anteq̃ flos aut ẽt caulis totus ſenuerit: germinare incipiãt. Germinatio uero prior ſcillæ: poſterior narciſſi. Et foliũ is large emittit: & radix ipſa parua neq̃quã eſt Quãq̃ non magna: figura non abſimilis bulbo: Vex non ſquamata. Hæc igitur quo pacto ſe habeãt cõtemplari nõ ab re eſt. Plura aũt genera eſſe bulbox nimirũ conſtat. Differũt nãq; inter ſeſe: magnitudine colore figura: ſapore. Quippe cũ adeo dulces: qbuſdaz in locis exeat: ut uel crudi mãdi facilime poſſint: ut in cherroneſo taurica. Sz maía peculiariſq; ꝑcipue differẽtia lanigerax herbarũ adnotatur. Eſt eiz genus quodã eiuſmõi littoribꝫ naſcens lanãq; ſub primis tunicis habẽs: ut inter iterũ qđ mandit externũ media iſta cõculcetur. Texũ fexea: & togæ: & alia ueſtimenta. Qua de cauſa lanatum id conſtare putaueris: nõ mõ illius indici crinitũ. Quin & bulboſa plura: nec iis pauciora notare licet: exempli gratia. Violam albam bulbinam opticionẽ cicez & ſeſyrinchium quodammodo. Quæ quidem redigi ad bulbox genus deſiderant. Quod radice orbiculentur. Nam colore quidem penitus diſcrepant. Candẽt enim nec ſquamis conſtant. Peculiare ſiſyrinchio datuz eſt: ut una radix primo augeatur hyeme: tum ineunte uere: quod in imo excreuerit contrahatur: ſupernumq; creſcat: quod manditur: atq; hæc differentias ſortiri eiuſmodi conſtat. Propria uero herbaceis uel illa tribui ſolent. Adianti ideſt capilli: ueneris foliũ in qua nunq̃ madeſcit. Nec q̃quã adheſiſſe hũoris conſtat. Vnde & nom̃ herba accepit. Genera eius duo candiduz atq; nigrũ. Ambo ad defluũ capilluz utilia: oleo trita. Naſcũtur maxime locis humidis. Fidicula uel ad diſtillationes urinæ unice facit: ut quidã exiſtimant. Caulẽ hæc capillo ueneris nigro ſimilẽ gerit ſolia admõz parua dẽſa ad uerſa inter ſeſe condita. Radicẽ minimaz: loca amat opaca inter ea uero quæ flore particulatim notãtur peculiare quod in anthemo fieri ſolet. Cuz eiz cæteris oĩbus ꝓpriũ ſit: ab ima ſui parte deflorere incipere: id aſũmo incipit florere: cãdidus flos circũdat mediũ uiridis tenet: & ſẽni color idẽ: Decidit id uti ſpinoſox cõceptaculo inani relicto. Genera eius plura. Notabile & in lappa quæ ſuæ aſperitatis cauſa ueſtibus adhereſcit: ut difficile auferri poſſit. Naſcitur. n. flos in eo ipſo hirſuto & aſpero nõ exiens: neq; euidẽs: ſz intus matureſcẽs & ſem̃ pariẽs: ut illis ſimile ſit: quod in galeis: ac uiperis euenit. Illa. n. intra ſe oua pepereunt mox animalia gignunt: & hæc florez in ſe continens: concoquenſque fructum deinde parit. Quæ autez ita ut florent: uel germinant: ut aliqua ſequi uideantur: uelut ſolaris uocata: & carduus. Nam ea quoque cũ ſolſticium agitur floret. Item hirundinaria: quæ ad uentu hirundinis ſuum excitat florem. Hæc partim naturalem partim

UVA. BHSC. IyR_056

fortuitam habere causam apparuerit. Quin etiam in reliquis propria eiusmodi permulta intelligi possunt. Vt semperuiuo datum a natura est: quo humidū: uiride: quæ semper durare ualeat. Folio carnoso: leui: atq; oblongo: id cōstat. Planis parietinis nascitur. Nec non & i tegulis: cū terræ cōfluuiū quoddam harenaceū factum ē. Ad hæc alia permulta naturæ supuacuæ nosse forsitan possis: sz ut sæpe retulimus: diras comparatione cæterorū: semp cōtemplari oportet. Quædam. n. formis pluribus constant: quā q̄ nomen unum sortiantur: ut ita ferme equiuoca sint: ceu lotus. Huius. n. gña plura redundāt: folio: caule: flore: fructuq; discreta. Inter quæ uī illud redditur: q̄ melfruguz appellant: diuersū tuz uiribus in usu cibario: tum quod non eadem loca desideret. Alia quoq; plura hunc in modū facile assignari possunt. Quædam uero q̄is generibus existunt paucioribus: tñ non minus discriminis sortiri uidentur: ut uesicaria: q̄ cognomine nominis tantum & quadā plane equiuocatione accipit. Vna. n. cibo idonea est: & fructum quasi urbanum acinosum præstat. Duæ uero quaz altera somnum. Altera insaniam infert: & si copiosior det: interimere sane pōt. Pari modo & i reliqs: quæ plurimum inter se distēt: accipi idem licet. Sz de cæteris herbaceis satis dictū. De frumto uniuersisq; frumtaceis: de cætero indicādum. Hoc. n. reliquū adhuc est.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIB. VIII.

Atis de cæteris herbaceis dixīus: nunc de frumento: uniuersisq; frumentaceis agamus: mō quo superiora tradidimus. Hoc. n. reliquū i herbaceis generibus est. Frumti prima & maxima genera duo constant. Sunt enim alia frmentacea: ut triticum: ordeū: typha: semen: & reliqua: quæ tritici: ordeiue: speciē quodam mō gerāt Alia chelropa appellata: ut faba: cicer: pisuz: atq; i totū: quæ legumina uocitare solemus. Adde triticum genus: miliū: panicum: sesamū: & ad sūmaz: quæ in æstiuis sementibus communi careant appellatione. Hoz omniū generatio simplex: & una ē. Quippe semine tantum eīa exeunt: nisi qd rarenter: pceq; radice prosiliat. Semē is autez duo plurimū tēpora notant. Sz primum: atq; potissimum: quo circa uergiliaz occasum accipit. Quod & nesiodus: & maxima fere pars auctorum secuta est. Quamobrem tempus id p excellētiā satū appellarūt: ꝑm q; uere incipit: post brumā: sz ñ eisdē dat utroq;: alia eiz mutare seri desiderāt alia ꝓo: q; hyemē neq̄ant tolerare: nō tñ desūt: q̄ tps utroq; satis apte cōtigāt hyemē. i. atq; uer: maturū serūt triticū: ordeū q; et maturius serit: itē semen typha: siligo: & siqd aliud tritico simile cōsistat: his & eiz oīb; idē pene tps serendi statuit. Ex legūin b; uero faba ut ita loq̄r: maxie matæ seriex poscit: hæc eiz suæ ꝺbilitatis gra: radicatiōez hyēi āticipe desiderat: lupinū q̄z mature ꝺbit. Post areā eiz serendū ꝓtinus censēt. Sera illoz satio ē: q̄ i gñe discrepāt: ut tritici gñs qddā: & ordei

UVA. BHSC. IyR_056

quod trimestre appellant. Quoniã per tm̃ temporis perfici possit & in legu minũ genere lens: aphaca pitum. Tempori utrique dantur ex legumĩbus eruum: cicer. Sunt & qui etiã fabam sero audeant serere si minus p rimis satibus expedire potuerit. Simplicitamen ratione dicendu3. Alia sui robo ris causa seri maturius poscere: ut quæ hyemẽ tolerare facile possint. Alia debilitatem idem requirere: ut clementia temporis incremen:um præsu mere queant. Igitur tempora duo illa in primis notantur. Tertium uero additur qd æstiuis attributũ retulimus. Quo miliũ seritur: & panicũ & ses samũ. Itẽ irion geminalisq. Hæc serẽdi tpra singulis statuũtur. Erũpit aũt aliud celerius: aliud tardius. Ordeũ: atq triticũ die plurimũ septio. S3 ma gis ordeũ festinat. Legũina quarto die: aut quito ꝓueniunt: fabis exceptis: faba. n. ĩtra dies plures ẽt q̃ frumẽtacea exit. Quibusdã. n. in locis: uel ĩ die xy: alias ẽt. xx'. Hæc. n. difficillime oĩu3 ꝓuenit: & si cũ sata fuerit: imber plus æquo successerit uel ꝓuentu oĩo difficilis reddetur. S3 an ea quæ tẽpo re uerno serãtur: olerius exeãt cogitandũ. Prouẽtus aũt: exortusq dictos: quoad id uniuersũ dixisse liceat: ita factitari putandũ. Nõ nunq̃. n. & qbus dã in locis uel intra pauciores dies cõfici possint: ut in ægypto tertio: quarto ue die ꝓuenire affirmãt: At apud alios uel pluribus q̃ retulimus opus sit: nec temere ita eueniat: cũ & tellus & cælũ discrepat. Cũq maturius sectiu sue: aratũ est: quæq supuenerint dissimilia cõstant. Tellus. n. rara & leuis: & bẽigno cælo subiecta celeriter: ac facile reddit: lẽta uero & põderosa tarde & quæ squalleat tardius. Itẽ si hyems aut squalores serenitatesq nimiæ sup uenerint: uel e contra hymbres in modici incesserint: res longe tardius age tur. His enim discrimen sũmum exultat parimodo: & si solum sit cultum: simoque refertum: uel si nihil eiusmodi actum sit. Nam & admature: sero ue serendum quod uis: loca differunt. Qua de causa: nonnulli græciæ inco læ mature omni serere solẽt: uidelicet ꝓpter sui tractus algorẽ: ut phocẽses ne silicet hyemes herbas paruulas occupẽt. Germinãt alia ex eodẽ radicem: foliũq fũdetia: alia utrunq ex utroq extremo: triticũ ordeũ ty ha ad sũmã oĩa quæ frumẽtacea cõstẽt specie ex utroq effũdũt: qppe quæ parte ima cras saq radicẽ tenui supna herbã ꝓpellãt: fit ñ unũ atq cõtinuũ ex amb b radi ce & caule: at faba cæteraq legũina nõ eodẽ mõ mittere cõsueuerũt: s3 eadẽ ex pte radicẽ fundũt & caulẽ: q̃ẽt nexus si iquaꝝ cõsistit inq ea ueluti pnci piũ qd'dã germinãdi haud q̃q̃ obscuꝝ. Quod ĩ qbusdã l'ad mẽtulæ forma3 effigiatũ sane inspicẽ possis: ceu in faba & cicere s3 maxie in lupino. His. n. radix deorsũ uersus soliũ uero & caulis sursũ tẽdũt. Hoc igit differũt s3 illo plane conueniunt: quod omnia ꝓannexum: siliquæ atque spice radicem capiant nec ut quibusdam arboribus e diuerso fieri solet: ceu in amygda la nuce glande: atque similibus. Omnibus autem radix paulo ante caule3 exit & quidẽ in frumẽtaceis euenit: ut radix protinus extra pellatur germen autem in ipso semine augeri primum incipiat auctoque subinde semina dis

iungantur

UVA. BHSC. IyR_056

iungãtur. Nam & hæc omnia bipartita quodammodo constant. Quod in leguminibus manifestum est. Illa namque bino claudi corpore: atque ita cõponi penitus liquet: uerum in eo genere: quia per se ipsum sit: illud quidem minus contingit. Radix tamen paulo prius isti quoque propellitur: Exit ordeum & triticum: uno folio: pisum & faba: & cicer: multis: legumina omnia singulas habent radices: eásdemque lignosas: & ramulis prætenuibus: modo capilamentorum fibratas. Omnium: ut ita dixerim: altissimam cicer agit: Quod nonnunquam uel ex latere mittit. At uero triticum: ordeũ: reliq; frumẽtacea pmissis ptenuib⁹q; initunt radicib⁹. Qua de cã numeroso rão numerosoq; caule: oia eius mõi seattollũt. Quã obrez: uel cõtrarietas q̃dã iter hæc gña ferme intelligi põt. Et eiz legumia radice sigulari subnixa: multos supne rãos: ex caulib⁹ gerũt: fabis tm̃ exceptis sitm̃ ta uero e diuerso multis subnixa radicib⁹: multa q̃d effũdũt germina: sed q̃ ramis brachiari oio neq̃ant: pterq gñs q; frumẽtag nẽ: q̃dq; ordeaginẽ uccãt hyeme i herba frumẽtacea manẽt. Oia tpe mitescẽte: caulẽ de medio mittũt atq; geniculãtur: euenit: ut ptinus i tertio genu quædã: in q̃rto gerere spicã incipiãt: sed nõduz aliq̃ mole conspicuã. Et q̃d p totũ culmũ spica digerit ut ferme cũ culmari iceperint mox eã cõspici tit. Sz latet añq̃ adulta: i folliculo fuerit. Tũ. n. fœtus suæ crassitudine molis: euidens extat. Mox folliculo absoluta quarto: aut qnto die florere: tã tritici: q̃ ordei icipit. Totidẽq; dieb⁹ fere floret: quero plus tpis referũt septio die defloresce re notãt: sz legu minũ floris diutina pductio ẽ: atq; inter cætera erui ciceri sq; diutur nissia. Inter oia uero fabæ q̃d sũmo discrie reddit: q̃draginta nãq; dieb⁹ florere pdita ẽ: sz alii subide alio: & alio emergẽte: florere assignãt. Particulatim enim florere aiunt. Alii simpliciter referunt. Flos enim spicatis uniuersum. Leguminibus omnibus particulatim emergit. His enim primum pars infera floret: quæ cum desierit: proxima incipit. Atque ita ad supernam itur successu assiduo. Qua de causa: multa ex eruis: euulsa parte ima: defluxisse cernuntur. Superna uero penitus esse uiridia. Triticum: atque ordeum: postea quam defloruere: crassantur: perficiunturque: cum plurimum intra dies quadraginta: parimodo: & typha: & reliqua huiuscemodi. Item fabam diebus totidem perfici uolunt. Ita tamen ut intra tantumdem spacium temporis: hæc florere: atque perfici nata sit. Cum cætera intra dies pauciores consumentur. Sed cicer pauciss imis perfici potest. Si quidem post sementem diebus quadraginta absolui possit: ut quidam affirmant. Nam in totum celerime: genus id leguminis consumari nulli dubium est. Milium. & sessamum: & panicum: & ad summam omni æstiua: dies quadraginta sortiri: inter omnes fere constat. Non tamen desunt: qui uel pauciores prodiderint. Differt & terra a terra: & cælum a cælo: a fructuum perfectionem. Quædam & enim loca proferre intra pauciores dies uidentur. Vt cum alia: tum & maiorem immodum conspicue ægyptus.

UVA. BHSC. IyR_056

Illic enim ordeum: sexto a satu mense triticum septimo metit. Quod apud plurimos octauo. Cæterum nec illo tractu sic multitudine tota fieri solet: sed quoad religionis primiciis tantum statutum est. Portatur enim ad sacrorum quorundam usum: farina noua sexto mense: & hæc a locis superioribus super memphim. Quin & sicilia apud milas uocatas: agri mesani: celerem quandam fieri consumationem serorum affirmant. Esse nanque sementem eorum menses sex. Sed tamen cum primis: una metere posse: qui mense nouissimo seuerit. Regionem istam adeo fertilem produnt: ut triginta choes reddere ualeat. Pascua mirifice habeat ubique. Sed mirabilius quod in melo fieri aiunt. Sata eius intra trigita: aut quadraginta dies metere incipiunt. Quamobrem eius loci incolas fari consueuisse: eatenus serendum quatenus manipulum uideris. Sed hæc nec coctu facilia: nec multa apud eos fieri traditur. Locum istum in exhibendis alimentis mancum affirmant. Frumenta. n. oleasque ingenue ferre. Vites aut modice. Sed omnibus mirabilius quod in chalcia rhodiorum insula fieri solet. Illic enim locum quendam præcoquem fertilemque adeo narrant: ut ordeum satum in eo: cum cæteris sereretur in locis metere. Iterumque serere: atque cum reliquis una frugibus: rursus metere possint. Maximam igitur hanc differentiam: si uera sit arbitrari debemus. Quod enim translatum in alium tractum distulerit: ut cilicia in cappadociam: atque in totum trans Tauum aiunt minus incongruum sit. Locorum enim discrimine summum longi causa interualli exultet necesse est. Conterminum uero eundemque: loco tantum differe a reliquis: mirabile admodum est. Hic ergo summa: cum differentia notatur. Cæteri autem tractus haud multum inter se tempore distant. Sata enim in attica priusquam in helesponto ueniunt ad maturitatem diebus triginta: aut aliquo plus. Quod si satus quoque precesserit loci mutatio sit. Sin autem simul satum sit: plus temporis certe accedat necesse est. Nec & loca differentiam haud quaquam mediocrem faciunt: non nulla proxima sint. Segetes enim salaminis longe priusquam cæteræ atticæ regionis perficiuntur. Atque in totum loca maritima: tam ad hæc ipsa: quam ad reliquos fructus festinatiora intelliguntur. Vt circa actam uocatam peloponesii. Et in phaleco agri megarensis: nisi istic uel humi tenuitatem: atque laxitatem offerre quicquam putaueris. Generatio: & profecto ita se habent. Differunt aut & tota discreta gna inter se frumenta legumina æstiuaque & gnatis quæ eiusdem generis consortia sunt: Frumenta &. n. folio harundineo constant: legumina alia retundo ut faba & maxima fere pars: alia oblongiori: ut pisum cicercula: cicera: & reliqua huiuscemodi: alia item neruata: alia sine neruo: & uena. Sesamus & trionum discerni ab his sua proprietate cernunt: Item caulis aliis geniculis atque in anis ut fabæ: quorum culmus uocatus est: cæteris leguminibus lignosior. Sic ciceri lignosissimus: milio ex æstiuis & panico hordeaceus. Sesamæ & trionio potius ferulaceis. Et aliis caulis erectus ut tritico ordeo & in totum frumentaceis atque æstiuis aliis tedes in latus potius ut ciceri eruo leti Aliis huius cides ut eruile

UVA. BHSC. IyR_056

Piſo: cicerculæ. Siliqua nomine appellata ſpeciali. Si ligna longa affixeris: aſcendet: & frugifera fiet. Alioquin uicioſa: atq; eruginoſa reddet. Faba ĩter legumina ſola potiſſimum erecto caule cõſtat. Quin & floribus differentia: tum natura: tum poſitu: data eſt. De qbus fere in iis: q̃ in uniuerſũ digeſſimus: ſatis dictum exiſtimamus. ſcilicet Quod alii lanuginei: ut omnium fere gerentiũ ſpicã. Alii foliis conſtant: ut leguminũ: & plurimis qd̃ minutis. Maior &. n. pars florem ſeſſilem edit. Flos lanugineus: & milio: & panico: Sꝫ ſeſſamæ atq; triono foliis cõſtãs: & alia circa ipſuꝫ ſemẽ floſculum habẽt: ut quæq; frumentacea & miliacea circa ſpicam. Legumina uõ ex eo quodammõ flore: aut ex eodem quidẽ initio prouenium. Et fioreꝫ alia uniuerſum. Alia particulatim ꝓducũt: & reliqua hiſce proxima: ſatis iam expoſuiſſe putamus. Ad hæc quæ fructuũ rõ exigit addimus. Quꝺ alia ſpicam gerunt: ut frumentacea. Alia ſiliqua: ut legumina. Alia iubã: ut miliacea. Effuſam. n. illã harundinaceam comã: iubam appello. Ad ſummã aliis ſem uaſculis ĩcludit. Aliis mẽbranis cõtinet. aliis nudũ ĩſidet aliis iteꝫ fructus ĩ externo. Aliis ĩ latere: & reliq̃: q̃ hãc ipãꝫ cõtẽplationẽ cõtingũt dixius. In totũ uõ gñs leguminũ fructu copioſius fœcũdiuſq; ꝓfecto ſentit. Sꝫ his feraciora ꝓfecto æſtiua ſt: ut miliũ ſeſſama. Lens maĩe inter legumina fertilis eſt. Et ſũmatim quæ ſemen ferunt puſillũ: copioſius ferme fructificant: ut etiaꝫ inter olera cuminũ: quãq̃ hæc cĩa copioſe ferant. Validiora contra hyemem. Atq; in totũ cæli mutationes frumentacea conſtant. Legumina uõ cibi ratione putent ualentiora. Niſi forte id qd̃ nobis ita reſpondet cuꝫ cæteris animantibus e diuerſo occurrat. Ergo genera tota tales ĩter ſe differentias ſortiuntur. Quæ uõ generis eiuſdẽ conſortia ſint: his proptiuꝫ ſane in æqualitate: differentia datur. Vt inter frumentacea triticum anguſtiori folio quam ordeum conditur: & caulem leuiorem: ruptuq; difficiliorem id hab&. Ad hæc triticum tunicis integit multis. Ordeum nudum conſiſtit. Id. n. omnium maxime caret tegumento. Typha quoque & ſiligo: & omnia huiuſcemodi multiplici foliculo includuntur. Ac omnium ut ita loquar: maxime auenam: natura operuit. Quin etiam culmus altior tritico quam ordeo eſt. Et ſpica plus diſcreta a foliis emicat. Palea quoque ſuauior quæ ex tritico: quaꝫ quæ ex ordeo. Vt pote quæ plus ſucci retineat & mollior ſit. Ad hæc ordeum a tritico differt. Quod ordeum in uerſus ſpicatur. Triticum nullo uerſu conditus eſt. Sed æquale undique conſtat. Genus totum ad genus: tales ingerit differentias. Rurſus eorum utrunq; in plura genera ipſis etiam fructibus: & ſpicis: & reliquis formis: atque ẽt uiribus: affectionibuſque diſcreta: diuidi ſane poteſt. Eſt eniꝫ ĩ ordei genere aliud binis uerſibus. Aliud ternis: quaterniſque. Cumque plurimum ſeni: eſt enim uel eiuſmodi quoddam genus. Quod uero pluribus conſtruitur uerſibus: hæc ſemper fere ſpiſſius poſituque artius conſtat: Magnã & indicũ diꝛtiaꝫ facit: qñq̃deꝫ ramis natũ ſit brachiari: ut ꝓpoſui.

UVA. BHSC. IyR_056

Et ſpicæ uero aliis grandiores: rarioreſq; conſtant. Aliis minores frequentioreſq;: & aliis diſtantiores a foliis: aliis ꝓximiores: ut achileis cognomine & ordeoꝝ ipſoꝝ: aliud rotundius: minuſq;. aliud oblongius maiuſq;: atq; ī ſpica rarius. Itē aliud candidū: aliud accedens ad purpurā: quod & farinaꝫ reddere copioſius creditᵉ: & contra hyemē: & flatus: & in totū cōtra cæli mutationes cādido ualidius eſſe uidetᵉ. Tritici quoq; gña plura notantᵉ. cognomina ex locis ſortita: ut aphricū: ponticū: thraciuꝫ: aſſyriū: ægyptiū: ſiculū: quæ & colore: & magnitudine: & ſpecie: & ꝓprietate inter ſe differūt: Quædam uel aliunde cognomina ſortiuntᵉ: ꝓ ſuis uiribꝫ: tū aliis: tuꝫ uel maxie quæ ad cibuꝫ ptineant: ut chacrydias: ſtlengis alexādrinus. Quoꝝ oīuꝫ differentias in ſupradictis: colligere licet. Nec uero ab re fuerit: ſi illa quoq; ꝓ differētiis capies & aliud p̄cox: aliud ſerū: & aliud auctu amplū multūq; reddēs: aliud ieiuniū quoddā parūq; ferens: & aliud ſpicā grādiorē effundens: aliud paꝝ & aliud diu īfolliculo manēs: aliud aptū breui abſolui: ut aphricū: & aliud culmo cōſtans. aliud craſſo. Quod ēt ipſuꝫ aphrico datū eſt. Craſſo tñ: & chacrydias dictū conſiſtit. Itē aliud tunicis paucis: aliud multis ueſtitur: ut thraciū: & aliud unicalamū: aliud multicalamū: & magis minuſq;: adde ēt ſi qd aliud his: aut p̄dictis: rōe uiriū proximū ſit. Eiuſmodi nāq; differentiæ naturales profecto appareāt quibus & trimoſtriū annumerari genus parē: & bimeſtrium: & ſiqui intra pauciores dies ualeat conſumari: & in euboia genus quoddam intra quadraginta dies: craſſari ꝓfeciq; poſſe affirmant: idē que firmum eſſe ac ponderoſum. Nec modo trimeſtris leuæ. Quamobreꝫ famulis id præberi inquiunt: & enim nec multum ī hoc furfuris eſſe uolūt Igitur genus id celerimum quidem adconſumationem: ſed inuentu rariſſimum eſt: Et bimeſtria uero quædam habentur: quæ & ſicilia: & in achaiaꝫ aduecta ſunt: Sed hæc paucum reddunt: parumq; fœcunda habentur. Quā quā cibo facilia: & iucunda ſunt. Naſcuntur & alia quædā genera in euboea & præcipue apud cariſtum: Trimenſtria uero per multa: & ubique habentur: leuia hæc & parum fœcunda & unicalma ſūt: atque in totum infirma leuiſſimum igitur triticum qđ ad ſimplici ratione agere licet. Ponticuꝫ eſt ponderoſius ex his quæ ingræciā aduehi ſolent ſirculū datur. Sꝫ eo ponderoſius quod boetia fert. Indiciū aſſerūt qđ athletæ: qui boetiæ ternos ſemiſextarios uix poſſit cōſumere cū athenis fuerit facile qna cōſumūt: leue ſatis & qđ ī laconico agro cōficitᵉ. Hoꝝ igitᵉ cā in tris cæleq; itelligi debet. Nā & aſiæ ultra bactra q̄dā in loco adeo grāde frumtū fieri tradūt: ut nucleis oliuæ ſua eqparent magnitudīe: grana ſingula impoſſitis aūt dictis: adeo firmū naſci affirmāt ut ſi qs plus comederit diſrūpatᵉ neceſſe ſit: & macedonū ita pleroſque interiiſſe aiunt. Abſurdum ſane: & leuitati trimenſtrium abſonum qđ in pontico euenit. Verum enim durum admodum eſt. Hybernum autē molle eſt. Leuitate plurimū differt. Et quidem arandi tempora uniuerſi frumti: duo uidēᵉ ſtatuerᵉ: alteꝝ hybernū: alteꝝ uernū: q̄ ēt legūina ſerūt

UVA. BHSC. IyR_056

Ad hæc in genere frumentorum aliud purum lolii naſcit: ut ponticũ: atq; ægyptium: purum & ſiculum ſatis: & præcipue agrigentinũ: ſine lolio exit. Siculo ꝑpriũ dat q; melampyx uocant res inocens: nec ſicut loliũ graue & caput tentans. Sꝫ hæc qđ: ut dictũ ē: locox naturæ aſcribi decet: iaq; agere quo ad ſingulis generibus attinere uideat: In leguminũ ãt gñre: pari mõ diras eiuſmõi capere nõ ē: Aut q nõ idẽ ſerutãdi ſtudiũ adhibet. Aut ẽt q illa uniformia cõſiſtunt. Et. n. ꝑter cicer: & lẽtẽ: & aliq̃tenus ſabã eruũ: q̃ ad colox ſapox q rõ diraꝫ faciat. Cætera nullus gñribus diſcernere ſolent. Ergo cicer: & magnitudine: & ſapore & odore: & forma: pleraſq; diras oñdit: ut arietinũ: & colũbinũ. Candida inter oia dulcedine preſtãt: &. n. eruũ: & lens: & cicer: & faba: & ſeſſama. Nã & ſeſſamæ gñus quoddã candidũ datur. Sꝫ differentias hinc potius accipere licet: uidelicet ex his oĩbus: q̃ ſiliquis incluſa ꝓueniũt. Eox. n. alia nõ interſepta: ſꝫ q̃i inuicẽ cõtingẽtia conſtant: ut eruũ: piſũ: & pars pene maxima alia magnopere circũſpecta: ut lupinum: atq; ẽt magis & peculiarẽ imõꝫ ſeſſama. Itẽ alia in ſiliqs lõgis. Alia i rotundis: & cicer: & q̃đ ſeminum multitudo: ꝑ magnitudinis rõe ſequtur. Pauciora. n. minor ſiliq̃ cõtinet: ut ciceris: & lentis. Quæ qđ differẽtiæ ſimiles fortaſſe ac illæ hñtur: quas generi frumentaceorum: tum ſpicarũ: tum ipſorum fructuum ratione tribuimus. Nam & quæ ſiliquæ appellantur: ſeminum fere rationem ſequuntur. Aliæ nanque leuiter latæ: ut lẽtis: & aphacæ. Aliæ cylindratæ potius: ut erui: & piſi. Figuraꝫ enim huiuſcemodi iſta ſortiuntur. Sed huiuſmodi differentias multas per ſingula cõperire potueris. Quarum aliæ communes omnibus. Aliæ generatim proprie habeantur. Quod autem omnia ſiliquis adherent: & ueluti quoddam principium inde optinent. Alia eminens: ut faba: & cicer. Alia concauũ: ut lupinum: & alia quædam alia non æque expreſſum. Sed minus: ac uelu ti indicium principii tantum conſtat: tum ex ipſo aſpectu. Cernitur enim principium quo & ſata germinant: atque radicantur: ut iter inicia diximus & annexa ſiliquis nutriri: dum conſumentur: aptiſſime poſſunt: tum ex iis quæ nũc: & añ ſatis diſſeruiſſe putamus. Sꝫ de diꝛtiis hactenus ſerere ãt q̃ q potiſſimũ tẽpeſtiuis ſemtibus ꝓſtat. Cætex & ſicco ſolo qdã cõmittunt: ac ꝑcipue triticũ: ac ordeũ: ut pote q̃ maxĩe ualeãt ꝓdurare. Vbi ñ auib: aut aliis beſtiis tellus obnoxia ſit. Haud enim commodum ſemimadefactum ſolum putatur. Quippe cum ſemina in eo facile lateſcant: atque intereãt ſimul accidat: ut frequens herba naſcatur. Imbrem poſt ſationẽ ſuperuenire: oĩbus prodeſt: exceptis: quæ offici potius apta ſint: ut faba inter æſtiua ſeſſama: & cumino: & trionio. Denſũ ãt: raxue: ſpargere ſemẽ: terrax ẽt ratione: conuenit. Plus enim craſſa letaq; tolerare poteſt: quam harenoſa: & tenuis. Quamquam dici ſoleat: alias plus: alias minus ſeminis eandem recipere ſegetem: infauſtoq; augurio capiant: Cum plus receperit. Terram enim eſuriere: heſitareque protinus ſem exiſtimant. Sꝫ hæc ratio ſtul-

UVA. BHSC. IyR_056

te fortaſſe afertur. Semina uero ſi contempleris præcipue loca ipſa ſeruteris una cũ ſolo: poſitionem quoq; animaduertendo: quæ ad flatus: ſoleſque ſit accomodatius ſane differentias colliges. Stercoratio quoq; pro natura terrarum fieri debet. Nouale hybernũ: uero præfertur. Non nuſquã alte inarare non expedit: ut in ſyria. Qua de cauſa puſillis aratris. Syri utuntur. Apud alios: cultus nimius obeſt: ut in ſicilia. Vnde fit: ut multi experegrinis facile aberrare poſſint. Hæc quo ad terraꝝ naturã ſatis ſit. Diſcernere aũt & ſemina ſolent: quid ſcilicet cuiq; competat agro. Hybernis & eniꝫ locis tritcum potius datur: quã ordeuꝫ. Atq; in totum frumẽtuꝫ potius: quã legumen. Ad plenum in culta: & longo tempore poſt proſciſſa tritico deputantur. Id enim melius quã ordeum illa ferunt. Tollerat & frequentiã imbriũ triticũ magis q̃ ordeum: & fertilius ſegete minus ſtercorata perficitur. Pari modo & tritici ratio quod cui conueniat habere. Exempli gratia: quod frugali & pingui: qđ ieiuno & gracili: & de reliquis pari ratione animaduerteꝝ ſolent. Aqua cum ſata conceperint: atque adulta ſint: omnibus prodeſt. Tritico: ordeo: reliquiſque frumentaceiis florentibus obeſt. Facit enim ut cuncta intereant. Leguminibus nihil officit: cicere excepto. Id enim abluta ſalſilagine: radice tabeſcens: interit: & ab uricis eroſum protinus perit. Cicer nigrum: atque etiam ruffum: firmius eſt: quam album. Locis dilutioribus ſero ſerendum id cenſent. Faba floreſcens præcipue madefieri cupit. Ob id ſero eam ſerere uolunt. ut dictum eſt: quoniam diu floreat. Sed poſt quam defloruit: parum omnino aquæ deſiderari affirmant. Conſumatio enim iam in uicino eſt. Frumentaceis implenum craſſatis: aquam noxam eſſe putantur. & ordeo magis quam tritico. In ægypto uero & apud babylonem: & bactera ubi terra nullis: aut raris imbribus madet: roribus omnia coaleſcunt. Adde cyrenam: & heſpiridem. Idem enim uel in iis ipſis locis fieri ſolet. Oium: ut ſimplicius loquar opportuniſſia quæ uerna. Quãobrẽ ſicilia frumẽti pfertilis ẽ. Large nãq; & molliter uere fructificaꝫ: e diuerſo aũt hyeme ſolũ tenue multa paulatĩ recipe poſſit. Craſſũ uel ſeminũ copia & aq̃ꝫ in opiã tollerare facile põt: locis aũt ſiciẽtibus omnes afflatus aureq; ꝑdeſſe putantur. Sꝫ alii apud alios eiuſmõi remedia ꝓſtant: qđ uel antea diximus. Sꝫ oĩ q̃ſi exparte ſqualior potius q̃ crebri ibres frumto expedit. Imbres: n. cũ alias cõtrarii ſt: tũ ſeĩna ipſa ſæpe corrũpũt. Quod ſi minus herbæ qdẽ luxuriã mouẽt: ut ſata ſtrãgulent: atq; oẽaliñtũ amittãt. Nullũ ex ſeĩnib⁹ corruptũ: mutari in aliud aptũ eſt: ꝑterq̃ triticũ atq; ordeũ quæ mutari in loliũ aſſerũt. Magiſq; triticũ. Idq; ibrib⁹ frequẽtatib⁹ fieri & ꝑcipue locis hũidis & ibræ longe dilutis loliũ aũt uernũ neq̃q̃ eſſe quẽadmõꝫ reliq̃ herba: qđ qdaꝫ affirmare conãt rõibus illis cõſtat. Cõfeſtiꝫ. n. hyeme ineũte id exortũ pateſcit: multiſq; differt. Habet nãq; anguſtũ foliũ & piloſũ & pingue eiuſq; peculiare pinguitudo notatur. Piloſitas enim auenæ etiam datur. Hoc igitur proprium eorum animaduerſum eſt. Atque

UVA. BHSC. IyR_056

Nam uel ex hoc ipso loliū fieri uolunt. Cicer autem a cæteris leguminibus propria illa distingūt: q̄ de floris ꝓuentu retulimus: & quod fructū celerime perficit: q̄m firmissimū: & lignosissimū cōstat. Atq; intotū noualibus īceptū præsua edacitate ē. Herbam enecat omnē: & maxime: ac celerime tribulum. Ad summā: nec solum quodlibet ferre id legumē potest: sꝫ nigro quodā: crassoq; opus ē. Fabā ex cæteris noualē optimū prestat: quāuis frequens seratur: fructumq; ferat copiose. Aquas q̄ꝫ fluentes his magis prodesse quam celestes: affirmant. Panicū: & milium: minus aquaꝝ indigent Nam cū plus hnt: folia dimittunt. Sed ualidius milium: dulcius panicū: quamquā infirmius ē. Sesamā uiridem nullū aial mādit: neq; lupinū. An uero neq; trionuꝫ: neq; geminalem querendū. Nam ea quoq; amara ſt. Trionum: sesamæ simile: constat: & pinguiusculum est. Geminalis cuminacē um quoddā ē, atq; nigꝝ. Seritur cuꝫ sesama. Sꝫ de his scrutari artius sane cōuenit. Tertius aūt frugalibus ne luxuriēt: foliis depascere: atq; tōdere agricolæ solent. Quod uel in thessalia factitatur: quot annis. Fuenit āt ut depasta quidē: etiaꝫ quotiens libeat: fructum nihilo mutent. Rotōsum uero ē semel triticum degeneret: & longuꝫ sine ulla crassitudine surgat: quod camatiam uocant. Nec satum id ad naturam pristinā redire autumāt. Sꝫ hoc per quaꝫ paucis euenire thessali aiunt. At apud babylonē semper & q̄i ordinate bis tondent. Tertio pecus admittunt. Sic. n. caulem mittit: alioquī foliis tm̄ lasciuit. Et neglegentius qdem colentibus: quinquagesimo cuꝫ fœnore messes redduntur. Diligentius uero cum centesimo quinquagesimo. Cultus aūt ꝓbꝫ cū q̄ diutissime aq̄ termālerit: q̄. l. multū materiæ ꝓducat Cum enim ea terra crassa: spissaq; sit: raraꝫ: atq; solutam: reddere opus est. Sꝫ materiam: herbaꝫq; q̄ægyptus gignere nata est: illa minime fundit. Igit hæc uirtuti tractus atribues. Multis autem locis, uel exradicibus triticum atq; ordeum anno postero exit. Quī & eodē primo anno: ex his: quæ gratia uenundādi secantur: altero culmo adnascēte: prosilit. Similimodo & si cō creuerit: hyeme pluuiis enim secutis seges restibilis redditur. Verum taliū spica imperfecta: pusillaq; : extat. Exeunt anno sequenti etiā: seminibus de pressis: conculcatisq; ut nihil quasi appareat uidilicet cum transeunte exercitu: semina concussa interram coruerint. Nec non & ecrum: quos agros uocitant. At in leguminum genere: aut nullis uis faciendi quicquam eiusmodi datur: ut certe non æque: Et germinationes quidem tot modis fieri solēt Ad incrementum autem: alimentumque: plurimum quidem cæli temperies: atq; in totum anni conditio: iuuat. Imbribus enim serenitatibus: hyemibusq; oportune secutis: omnia feracia per multisq; fœcunda redduntur ēt si sata sint salsis ac tenuibꝫ solis: Quāc brē ñ perperā ꝓuerbio dicit. Annus fructificat: ñ tellus. Vexꝫ & terræ rō mltū refert: ñ solū q; crassa: ul' tēuis: & rosida: l' sq̄lida cōstet: sꝫ ēt cæli ābiētis & flatuū cā: q̄dā eiꝫ q̄uis tēues: uitiosæq; sint ꝓbe tm̄ fructificant: q̄m cōmode ad maritimos iaceant flatus.

UVA. BHSC. IyR_056

Sed alii alis commodi occurrunt ut ſæpe iam dictū eſt. Quippe cum aliis fauonius: aliis aquilo: aliis auſter p̄roſit. Cultura quoq; haud quaq̄ parum cōfferre percipitur: præcipue ſementis. Exculta & enim terra facile p̄fert. Quin & fimus magnopere adiuuat. Calefacit enim & concoquit. Quæ nāque ſtercorentur feſtinantius quā ſtercoris indiga: uel. xx. dies erumpūt. Sed non omnibus ſtercoratio prodeſt. Vtilis non ſolum frumentis: ueruz etiam reliquis herbis præterq̄ filici eſt. Hanc enim fimo ſuper iniecto interire affirmant: interit & pecore incūbente. Quin & medica quæ uocatur: ſtercoris & urinæ cauſa perit: ut quidam dixere. Quodq; aūt ſemen naturæ temporis certe conuenit: atq; intotū generi: genus certū reſpondet: ēt inter ipſa unigena q; diſcernere auctores conātur: ſemina peregrina intra ānos tres: cū plurimū tranſeunt ad uernacula. Expeditq; apricis: ad paulo minus aprica: & ex frigidis pari ratione tranſferre. Tranſlata & locis hybernis eruptionem in præco quib⁹ prorogāt. Qua propter ſqualore intereunt: niſi pluuia ſeroti na ſeruauit Ob id cauendū cenſent: peregrina uernaculis permiſceri: niſi ex ſolo ſimili migrarint. Nam ut loca inſerendo oriendoq; inuicē diſcrepant ita cultura egeant diuerſa neceſſe eſt. Ad hæc differētias telluris: acuires ſeminum: atq; etiā ſingulorum tempora obſeruandum. Cum uero proſpere tp̄a anni ſucceſſere: ſemina uel grauiora: ſuauioraq; reddunt: Athenis itaq; ordeuz: quod farinæ p̄tem maiorē conficit. Is. n. ager ordeū eximie fert: nō cū plurimuz fuerit: ſed cuz quandā tēperiez obtinuerit: cōmendandum euadit. In phocide uero circa elatiā: non ſolū ordeū: ſed etiaz triticū optime redditur. Et apud alios alia ad quæ ſoli cuiuſq; natura ualeat. Ergo ſemina meliora: deteriora ue: tū cultura: tū terræ natura fieri poſſunt. Silueſtre ſcūt eīm manſueſcūtq; modo arboꝝ: atq; in totū p̄multa tellure p̄tinus uti arbores deterius ueniunt. Genus aūt quod totū tranſire in aliud aptū ſit: nullū præterq̄ typhā: & ſemen cōperies: ſicuti inter primas diſputationes propoſui: Nec non & loliū: & tritico: & ordeo corruptis: enaſcitur. Vel ſi id minus: naſci quidem inter triticū ſolitum eſſe: nulli dubio eſt. Vt etiam ponticū illud triticū atq; cognominatū: & ſemen bulboꝝ: &c. quæ naſci inter alia ſemina ſolent Nā & Auena magis in ordeo exire uidetur: & in lēte aracus res ſcabra: & dura. In aphacis aūt ſecurina: ſecuri ſimilis. Atq; in oibus fere ineſt: qd ſimulatur intermiſceaturq; ſeu rōne telluris: quod nō inepte putaueris: ſeu ob aliquā cauſā. Nonnulla etiā manifeſte cōia pluriū erumpunt. Sed cm̄ plus inter aliqua ualeant p̄pria eoꝝ putātur, exempli gra: crobancha erui. & lappa lentis: Quod altera eruum potiſſimo uincit cauſa imbecillitatis. Altera inter lentem maxime coaleſcat. Quæ quidem eruangē proxima eſt. Et eniz p̄timodo aggreditur & herba totam: ueluti brachiis capeſcit: nec ſecus angit: atque obſtrangulat. Quod autem ſtatiz a radice cumino: & fœno græco ſubnaſcitur: & hemodorum uocatur: unicaule conſtat: nec abſimili caule ſurgit: uerum longe breuiori: & modo capitis ſuperne quidam gerente.

Radice

UVA. BHSC. IyR_056

Radice autem ſubrotunda înititur. Nullum fœno græco excepto: inareſcit Solo tenui: nec ullo pacto pingui: hæc prodeunt. Vtin euboia apud lelantum quidem naſci omnino nequeunt. Apud autem canethū: & ſiquis alius eiuſmodi locus ſit: nimiꝫ queunt. Igitur ea tam & ſi communia plurimum exeant: tamen inter prædicta infirmitatis cauſa dominari facile poſſunt. Coctibile autē dici quidem de leguminibus tantummodo ſolet. Verꝫ tamen & in frumentaceis idem aut proximum. Quod euenire non abſq; ratione putaueris. Sed quoniam uſus non idem ſit: non eque percipi poteſt: neq; in omnibus leguminibus ex æquo ſentitur: ſed præcipue in faba: & lēte: ſeu q̄ hæc maiorē i mō3 affici apta ſint. Seu ēt q̄ hæc pp frequentiorem uſū magis appareāt: largius itaq; fieri ſolet. Sūt eiꝫ loca pmulta q̄ ſēp cctibilia ferāt. Et alia q̄ incoctibilia. Ꝺ3 oīm q̄ expte loca tenuia cctibilia potius reddunt. Cæli quoq; conditio mutationem eiuſmodi affere nimiruꝫ poteſt argumentum. Quod eedem ſegetes alias coctibilia: alias icctibilia reddant. Faba apud philippos cum uentilatur: ſi ab affiatu incola perfietur incoctibilis eſt. Hæc igitur multifariam rem iſtam poſſe fieri monſtrāt: q̄doquidem: & ſegetum nonnullæ conterminæ inter ſe: ſitumq; ſimilem obtinentes: nec ullam telluris differentiam ſortientes: non pari modo fructificant. Sed hæc coctibilia. Illa incoctibilia parit. Idq; agitur etiam ſulco tantū nonnuſquam ſegetes diſcernente. Fruitur potiſſimum terra triticum: tuꝫ ordeum. Quamobrem triticum terram bonæ frugis expoſcit. Ordeum uſ ingraciliori ſolo proficere ſatis poteſt. Cicer inter legumina maxime terra potitur: quāquam in ea minus temporis maneat. Faba: ut dictum eſt: cuꝫ alias moleſta minime eſt. Tum etiam tellurem raritatis ſuæ: ac putredinis cauſa ſtercorare putatur. Ob id qui circa macedoniam: atq; theſſaliam colunt: cum fabæ florent: arua inuertere cōſueuerunt. Inter ea quæ tritico: & ordeo ſimilia conſtant: ceu ſemen. Typham. Siliginem. Bromum. Auenam. Robuſtiſſimum: & maxime terram extenuans ſem̄. Redditur quippe cum radix ei multiplex: atq; alta: culmuſq; numeroſus conſtent: ſed fructus facillimus: omnibuſq; animalibus gratiſſimus eſt: Inter reliqua bromus radice numeroſiore conſiſtit. Is. n. multis diſpargitur culmis. Siligo prædictis mollior: atq; infirmior eſt: Typha omnium leuiſſima conſtat: nā & in ſimplici culmo aſſurgit & ſolo proinde tenui contenta eſt. Nec ut ſem̄ pingue: & lætum deſiderat. Sunt duo illa ſemen: & typha per q̄ ſimilia tritico. Auena uero & bromus: ueluti ſilueſtria quædam: & immitia conſtāt Auena q̄ꝫ terram uehementer extenuat: & multiplici tū radice: tuꝫ calamo conditur. Lolium ſilueſtre penitus eſt. Omnium autem quæ æſtiuis ſemētibus ager recipit. Seſſama terræ moleſtiſſima eſſe plurimumq; poſſe extenuare putatur: ut pote quæ multipliciori: craſſioriq; calamo: & numeroſiore conſtet radice quam milium: Sed quæ terræ: quæq; homini ratione cibi facilia ſētiamus diffe re iter ſeſe plane uident. Quædā eiꝫ e contrario facilia

UVA. BHSC. IyR_056

ueniunt: ut legumen: ut milium: adde si quid pro usu hominũ facilitatem e diuerso quã prousu cæterorꝝ animantium sortiri appareat. Seminum aũt uicia quædã omnibus cõmunia ueniunt: ut rubigo quædaꝫ propria dantur quibusdam: ut tabitudo radicis ciceri & uricarum infestatio: aliis etiam publicum bestiolarum erosio. Nonnulla etiam scabie: atque salsugine pereunt ut cuminuꝫ animalia uero si non in iis ipsis gignantur: sed extrinsecus ueniant non æque officiunt. Nascitur enim in tritico cantharis & i etuo phalagium: & in aliis alia genera. Rubigines: ut simplicius loquar in frumentaceis magis quam leguminibus inter frumentacea ordeum magis quam triticuꝫ sentit: & inter ordea aliud plus aliud minus: sed præcipue dixerim achileis Nec segetum situs naturaque parum refert. Tractus enim excelsi perflatiq; rubiginem nullam: aut minimã sentiunt. Concaui & flatibus nullis exposiri contra frequentissimã habent. Gignitur hæc plenilunio. Maxime intereũt uel afiatibus triticum atque ordeum cum aut florentia perflantur: aut flore dimisso protinus infirma concuciuntur. Sed ordeum magis ita perire certum est: sæpe etiam concrasse scunt: si uehementius diutiusque flatus inuaserunt exiccantur & penitus inarescunt. Quod quidam euentari dixerunt. Sol quoque ex nube ambo ista interimit. Sed triticum magis quam ordeuꝫ & ita ut quamq; spica exinnanita sit: uisu tamen præcipi minime possit. Triticum uel uermiculi enecant: alii protinus nascens erodentes radicitus. Alii cum squalentes absolui nequeunt. Tunc enim uermiculus culmum usque ad spicam erodit. Dein alimento consumpto emoritur. Et si totum erosit: triticum ipsum omnino interit. Si uero alteram tantummodo culmi parteꝫ frugemque fundendam eatenus uiolauit: id quideꝫ spicæ pereat necesse est Reliquũ ãt incolumæ extat. Euenit hoc in tritico non oĩbus locis ut ĩ thessalia sed paucis qbusdam: ut in aphrica & in lelanto euboeæ. Vermiculi uel in ciceris & cicerculis ipsis gignuntur cum secutis imbribus calor repentinus humorem incluserit quemadmodũ in ciceribus nasci uricæ solent. Qui aũt alimenta sua consumpserint: tam in herbis: quam in fructibus pereunt: ut ipes & qui fabis reliquisque innascuntur: ut de arboribus: & lignis retulimus: exceptis qui ceraste uocantur: Igitur ad hæc omnia tractuum natura plurimum refert: nec temere. Iam enim cælum diuersum caliditate: aut frigiditate: aut humiditate: aut siccitate constet: hoc autẽ fructus reddere: cõsumareque potissimo patet. Qua propter quibus locis fieri solent, non semper fiunt. Seminibus autẽ non uis eadem ad germinandum ac reseruandi ꝫ utique datur. Quædam enim germinant: consumãturque celerrime: & reseruari egregie possunt: ut panicum & milium. Quædam germinant quidem: sed non celeriter: ceu faba & præcipue: quæ coctibilis. Pereunt celeriter aphaca: atque siliqua: ordeum celerius: quam triticum: & puerulentum: celerius quam purgatum: & quod in horeis calce leuigatis conditum est quaꝫ quod in nõ ita leuigatis corruptis itaq; animalia propria gignũtur

UVA. BHSC. IyR_056

ut dictum est: cicere excepto. Id. n. solum gignere animal nullus potest. Et putrescentibus quidem omnibus uermis consistit. Contulis autem sponte ut fit: singulatim proprium quiddam gignitur. Cicer & eruum omnium maxime durat. Lupinum longe iis diuturnius est. Sed hoc quodammodo pro silueſtri habetur. Differt etiam rus a rure: & cælum a cælo: ad seminũ corruptionem: conseruationem ue. Itaq; apud apolloniã maris ionii: fabas nullo pacto corrodi aiunt. Ideoque reseruandam reponi. Quin & circa cizicum diu durare potest. Metere quoque tosta plurimum ad diuturnitatem sane facit. Sic enim humoris minus relinquitur. Metunt uegetiora legumina quidem: quo plus: faciliusque legere possint. Celeriter enim defluunt: & arefacta franguntur. Triticum uero: & quoddam ordei genus non penitus exiccari patiuntur. Quod ad reddendas farinam: meliora minus arefacta putantur. Qua de causa in aceruos: tam triticum: quam ordeum componere assolent. Videtur enim in aceruo crassescere potius: quam attenuari. Frumentum nequaquam corrodi potest: cum admisso imbre prouenerit. Triticum in spica nondum messum durare maxime potest. Atq; etiam magis lupinum. Nec enim id metunt: priusquam imber incesserit: quoniam intermetendum exiliat: atq; ita pereat semen. Ad exortum autem: uniuersamque sementem: semen anniculum optimum putat. Bimum deterius: & triticum. Quod autem ultra acceperis sterile ferme est. Quamquam ad usum cibarium idoneum constet. Omnibus enim ad generandum: uita data est definita: licet ea quoq; uiribus inter sese differant: locorũ scilicet cã qbꝫ condantur. Quamobrem cappadociæ loco quodam petra uocato: uel quadrigenos annos fœcunda: & ad sementem percommoda durare proditum est. Sexagenos autem & septimgenos ad usum cibarium seruari posse idonea. In totum enim corrupta ea nunquam referunt: quamuis uestem reliquamq; gazam: corrumpi posse concedant. Locum etenim istum cum alias excelsum tum flatibus esse apertum & auris ab exortu: occasu: meridieque editum. Feruntq; & in media: reliquisq; excelsis tractibus: condita diu perdurare ualere. Sed cicer. Lupinũ. Eruum. Milium: & reliqua id genus longe diutius. Quod etiam locis græciæ fieri potest. Sed hæc locorum propria sunt: ut supra iam diximus. Creditur: & terram apud quosdam haberi: qua illitum triticum: seruari unice potest: ut quæ apud olynthum: & euboeæ apud cerinthum effoditur. Reddit hæc triticum: deterius quidem ad usũ cibariũ: sed aspectu crassius facit. Sextariũ ad modiũ illinire solitũ ẽ. Quodq; ãt semẽ feruefactũ: perit: ac sterile reddit. Quãq; st: q ordeũ: & triticum: apud babilonẽ resilire in area: mõ eoꝝ quæ frigunt: enarrẽt. Sz. n. caloris differentia quædã pfecto itelligi debet: & cõmunia qi oiuz: aut plurimoꝝ appareant. Quædã uero ex iis: quæ silueſtria qi putant: pprietatez quandam tum in generatione: sortiri plane uidentur: ut lupinum: atque auena. Lupinum enim licet robustissimum sit: tamen nisi protinus ab area

UVA. BHSC. IyR_056

terræ mandaueris: male proueniet: quemadmodum dictum est. Atque in totum condi hoc legumen subter terram recusat. Qua de causa ne sub arantes quidem id serunt: & sæpe si in materiem aut herbam pretensam quam piã icidit: eã in summa impellẽdo deducit radiceque terraz contingit: & germinat. Solum harenosum & uitiosum potius poscit. Atque in totum cultis prouenire non uult. Auena e diuerso. Cultis enim melius hæc erumpit. Et non nusquam quæ prius germinis in fœcunda esset: si diligenter colatur: germinat copiosaque redditur: in totum solum hæc frugale desiderat Peculiari uel illo a cæteris frumentaceis: hæc discerni putatur: quod annis alternis utrunque semen aptum sit prouenire. Quamobrem qui eam delere penitus uolũt. Deleri eiz pcõtumax est: segetes annos duos laxant a satu. Cumque plena diffusa in herbam est: pecus sæpe impellunt usque dum penitus depascatur. Idque pleniſſimum eius exitui fit: quod simul & alernatam eius germinationem testatur.

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM. L. VIIII.

h Vmor plantæ quem non nulli succum nomine publico appellant uires pro cuiusque plantæ ratione sortitur. Sapor humorem: alium magis: aliumminus consequitur: nec omnibus inesse appareat: ita exilis: & dilutus quidam in pleriſque sentitur Humor igitur plurimis omnibus cum germinare incipiunt. Sed ualidiſſimus maximeque suam naturam ostendens cum iam: & a germinatione: & a fructificatione cessarunt. Accidit uero ut uel proprium succi: colorez plãtæ non nullæ sortiantur. Aliis enim albus: ut lactuosis. Aliis sanguineus: ut ceuteriæ: & spinæ quã agrestem fusum appellant. Aliis uiridis: aliis alius color. Sed planus hoc in annuis: & annicaulibus quam arborum genere Humor autem ipse quibusdam craſſitudine tantum consistit: ut lactuosis: quibusdam etiam in lacrimæ modũ gignitur: ut abieti: pino terebintho larici: piceæ: amygdalæ: crasso: pruno: iunipero: ulmo: spine ægyptiæ. Naz ea quoque fert gummam. Verum non excortice: sed inuase: adde illas quæ thus: quæ myrrham præstant: lacrimis enim hæc quoque annumerantur. Ad hæc balsamuz & chalbanam: & siquid aliud simile sit. Qualem etiam spinam in dicam reddunt ex qua illud smyrnæ simile gignitur. Consistit in lentisco: & in spina ixina dicta lacrimam: quæ masticam reddit. Hæc autez omnia & fere quecunque aliqua pinguedine constent: odorata esse notantur. Quæ contra pinguedine carent: hæc sine odore proueniunt: ut gummi & amygdalæ lacrima. Quin & pinea carduus: quæ increta insula exit habere lacrimam dicitur: & hirci spinam appellataz addunt. Hæc antea nasci: tantum increta putabatur. Nunc uero i achaia etiam peloponesſi: & aliis lo

UVA. BHSC. IyR_056

cis: & aſiæ circa mediam comperiri certum eſt. Et eoruꝫ quideꝫ omnium lacrima in caulibus: caudicibus: ramiſque conſiſtit. Quorundam autem in radicibus: ut equapii: & ſcammoniæ: & aliorum multorum uim medicam ingerentium. Nec deſunt: quæ tum in radice: tum in caule habeant. Caulem enim & radicem nonnulloruꝫ liquare conſueuere: ut etiam laſeris. Ergo equapii lacrima myrrhæ ſimilis conſtat. Quamobrem cum quidam hinc naſci myrrham audiuiſſent equapium apud ſe prouenire putarunt. Seritur equapium etiam ſua lacrima: ut lilium: & alia quædam: laſerpini lacrima guſtu uehemens modo ipſius laſerpitii conſtat. Quodeni laſſer uocant lacrima eſt. Scammonia & reliqua huiuſcemodi: uim medicam: ut retulimus: ſortiuntur. Ex prædictis autem omnibus: Alia ſponte conſiſtunt: Alia inciſura: Alia modo utroque. Ceſura ſcilicet capiuntur: quæ utilia: magiſque opere precium ſunt. Quapropter amygdalæ lacrimam nullus extrahit. Nulla enim in re utilis eſſe poteſt. Quibus concretio ſponte conſiſtit: his fluxus humoris largior prodit. Non eodem tempore omnium inciſuræ: atque concretiones notantur. Sed uitis lacrimam conſiſtere potiſſimo aiunt: ſi paulo ante germinationem cedatur. Autumno uero & hieme incipiente: minus. Quamq̃ ad fructificandum: & tempeſtiue: quidem: maiore ex parte tempora illa ſtatuantur. Terebinthum: & pinum: & ſi quæ reſinam aliæ faciant: edendas poſt germinationem affirmãt Ad ſummam ceſura earum: non anua: ſed poſt plus temporis fieri ſolet. Thus: atque myrrhaꝫ ſub cane: feruentiſſimiſque diebus incidi referunt. Sic & balſamum quod in ſyria naſcitur. Sed diligentior partiorque ceſura eorum infertur. Humoris enim confluuium parcius accedit. Quorum autem & caulis: & radix: inciditur: horum caulis antea ferrum recipit: ceu laſeris. Eorum denique ſuccum. Alterum cauliam: Alterum radiciam uocant. Præſtantior radicias eſt. Purus enim tranſlucidus: & ſiccior. Caulias uero humidior. Et ideo farinam ei inſpergunt: ut ſatis coagulari poſſit. Inciſuræ tempus idoneum pœni nouere. Laſſer enim illis legendum natura largita eſt. Quin & radicum ceſores: & qui ſuccos medicos legunt: caules liquare antea ſolent. Ad plenum uero: & qui radices: & qui ſuccos legant: omnes tempus ſuum cuiq; obſeruant. Ergo commune id eſſe omnium conſtat. Reſina uero in hunc modum fieri ſolitum eſt. In pino quidem ubi iam uulnerata arbore: teda detracta eſt: reſinam hauriunt Sic eniꝫ in uulnus inuectum: humor copioſior confluit in abiete uero & picea cum lignis deguſtatis uulnus intulerint: haud enim quanque ſecretiorem modo eodem agi mos eſt. Vulnerant enim & terebinthos parte utraque caudice ſcilicet & ramo. Sed copioſior & melior: quæ in caudicem defluit. Differunt etiam arborum ratione. Optima enim quæ ex terebintho. Spiſſa nanque: & leuiſſima: & odore gratiſſima eſt. Verum pauca. Secunda quæ ex

UVA. BHSC. IyR_056

abiete & larice: & picea: leuior enim quã quæ ex pino. Copioſiſſima: & põ deroſiſſima. & picoſiſſima: quæ ex pino. Teda eĩz pinus referta eſt. Portaſ utribus liquida: dein ſponte: quo nũc cernitur mõ: ſpiſſatur. Quamq̃ terebinthum ẽt picez apud ſyros largiri affirmãt. Eſt. n. mons: ut inter ſupiora retulimus ingens: terebinthis ampliſſimis totus repletus. Quidaz & piceã & cedruz: & palmã addũt. Sed hoc quia rarꝛ: ꝑ cõtingente potius accipi debet: Nam qui macedoniã colunt: ne pinum quidem picis gr̃a urunt: præter quã marem. Sterilem. n. marem nuncupãt. Fœminæ uero radicem tantuz accipiunt. Omnis & enim pinus tedam radice ingerit. Pix optima: puriſſimaque quã loca admodum aprica: & aquilonia præbent: contra quã opaca horridior utriuſque preferens: locis enim admodum depreſſis: atq; opacis: nec ullo quidẽ pacto: pinus exire poteſt. Eſt præterea ſterilitas quædam fertilitaſq; tũ copiæ: tuz bonitatis. Quippe cũ mediocri hyeme copioſa: & bona: & colore candidior reddatur: aſpera uero pauca atq; deterior. Quæ quidẽ copiam & bonitatem picis definiunt non larga fructificatio pinorꝛ. Idei qui pinos diſcernunt. & aliam ideam: aliam marinã cognominant: picem fieri aiunt: exidæa largiorem: nigriorem: dulciorem: intotumq; faciliorem: & odore gratiorem duz cruda ſit: Decocta eniz i minus contrahi qm̃ plus habeat ſeri. Quãobrem ẽt tenuiorem hanc eſſe addunt. Ex marina autẽ flauiorez & craſſiorem ſcilicet crudam: ita ut decoctio minus auferat. Sed tedaticrem ideam tradunt utque ſimplicius loquar: tantundez tedæ: plus dilucius picis imbribus frequentatis: quam ſqualloribus reddere uolunt. Et ex hybernis opaciſque locis plus quam ex apricis: ſereniſque. Hæc igitur ita idei: atque macedones aſſerunt. Replentur caua plagarum uidelicet in tantum: ut iterꝛ pix extrahi poſſit. Frugalis pini: anno proximo mediocris. Secundo uicioſæ. Tertio repletio nõ coitu ligni: ſed incremento picis cõficitur: lignum: eiz in hac arbore coire iterꝛq; unũ refici nequit: ſed cõfectio quidem picis reddi põt tantũ tp̃ris ſolet: neceſſe aũt ligni quoq; agnationem fieri quandam. Siquidẽ detracta: deuſtaq; teda: efluuiũ euenire picis ſolitum eſt. Id igitur accipi ita decet. Idei ubi arboris caudicẽ cortice diſpoliarit. qd̃ pte ſolari: binis: aut ternis: a terra cubitis: facere cõſueuere: cõfluxũ iſtuc fieri nõ ſine teda uno cũ plurimũ ãno affirmãt. Idq; cõſecuri detraxerit: ſecũdo iterꝛ anno teda locũ expleri: & tertio parimodo. Poſt hac ob eã paulatinã inciſurã arborem extenuatã: putrefactãq; hũi facile a flatu ꝑſterni tũ eius cor extrahi. Hoc. n. tedã maxĩe ꝑfert: nec nõ & radicẽ effodi. Hãc eiz oĩb tedã conſtare: ut diximus. Sz hac i re ꝑbas qd̃: ut dictũ ẽ: crebrius uulnus accipe. Deteriores uero lõgiori tpe poſt: & pte aliq̃ reſeruata: plus tp̃is reſiſtere poſſe. Tota uõ detracta minus cõſẽtaneũ ꝑrſus ẽ: ternas tn̄ detractiões eiuſmõi maxĩæ arbores tolerare poſſe uidentur: non ſimul & fructificat: & tedificat pinus. Sed protinus nouella fructificat. Multo autem poſt facta uetuſtior tedificat: picem urere hunc in modum conſueuerũt. Cum locum æq̃lẽ ꝑparauerint

rint. & ueluti area facta cõcurſũ hũte: ĩ mediũ diligẽter pauimẽtarint: trũcos perfiſſos cõponunt. Proxĩæ ſane cõpoſitioni: carbones facientiũ: præterq̃ quod ſine foſſa opus pficiũt: ignis erectis: & inſe coherẽtib⁹: ita ut altitudinem aſſidue ꝑ multitudine capiant. Quos fieri aiũt compoſitionẽ deſcripſerunt circuitu cẽtenor⁹ ſeptigenor⁹ cubitor⁹. Altitudine uero cũ plurimũ ſexcentor⁹: aut centenor⁹ & quingenor⁹: ambabus ſi teda pinguiſſima ſit. Cum igitur tedã ita conſtruxerint: & materia⁹ pertexerint: aliqua terra ſuper infuſa undiq̃: ſumma cum diligentia occultant: ut ignis nulla ex parte emicare poſſit. Pix. n. peribit: ſi id acciderit. Succendunt autem per aditu⁹ relictu⁹. Dein ea⁹ q̃⁹ partem ſtipant materiæ: & obſtruunt terra. Reliquaſq̃ omnes obſeruant: & quacũq̃ fumu⁹ protrudi uiderint; ſcalis ſcãdentes: terram aſſidue infundunt. Quo nullo pacto flãma erumpere poſſit. Canalis uero ꝑ medium ſtructus aceruum: pice⁹ fluentem in foueam ducit: cubitis circiter quindeci⁹ ab aceruo. Pix effluens tactu frigida fit. Vrit duos dies & totidẽ noctes complurimũ. Sæpe. n. poſtridie ante ſolis occaſum exuſta iã eſt. Roguſq̃ ceſſit. Id. n. euenit cu⁹ nihil reliqui⁹ eſt quod amplius fiuat Totum autẽ tempus quo teda uritur: uigilãtes obſeruãt: ne quid ignis erũpat: & ſacrificant: atq̃ concelebrant præcantes: ut pix ſibi copioſa: bonaque benignitate fiat deor⁹. Macedones hoc mõ urere aſſolent. In aſia uero ſyros nõ detrahere tedã aiũt: ſ⁹ in arbore ipſa aduere iſtrumẽto inuecto qddã iduſtrie fabricato. Hoc. n. ꝑtẽ unam accẽdi: q̃ liqueſacta: aliã atq̃ aliã uice pari ſucceſſionis ignẽ recipere. Finis ãt operis: & ceſſãdi iudiciũ: cu⁹. ſ. nihil defluit. Terebinthos illi: ut ſupius expoſuimus: urunt pinũ. n. nequaq̃ ſyria fert: reſina & pix hoc mõ fieri ſolẽt. De thure: & myrrha: & balſamo: & ſi q̃d aliud ſimile cõſtet: tã ĩciſura: q̃ ſponte: prodire poſſe: dictũ iã eſt. Nũc quæ in ortu collectu: reliquiſq̃ propria eor⁹ poſſint intelligi: explicare tentabimus. Et reliqua quoq̃ odorata q̃ fieri poſſit ꝑſequemur. Quæ oĩa uel maxima quide⁹ ex parte locis meridiei: orientiq̃: datis proueniũt. Gignitur ergo thus: & mirrha & caſſia: & cinamomũ regionem arabũ media circa ſaba: & atramyta: & citibena: & mamali: & exeũt thuris myrrhæq̃ arbores: ſup mõtẽ: aliæ ĩ pede mõtis culturis ꝑpriis: q̃obrẽ aliæ colunt: aliæ uitã agũt icultæ: mõtẽ iſtũ prelatũ affirmãt: & ningi ſolitũ. Amnes q̃⁹ de eo ĩpla na fluere: arborẽ thuris ñ magnã ſ⁹ qnis fere cubitis attolli: ꝑ mltoſq̃ rãos gerere ferũt ſolũ pyri: niſi q̃ multo minus: & colore plene herbidũ: mõtu tæ: corticẽ leuẽ oi ex ꝑte: lauri mõ: myrrhã minorẽ ẽt altitudĩe: fruticoſiorẽ que narrant: caudice duro: contortoque iuxa terram: craſſiorique ſura hominis: cortice leui: ſimilique potulacæ: alii ueroqui ſe uidiſſe affirmãt: de magnitudĩe ferme cõẽſtiũt. Neutrã ea⁹ arbor⁹ magnã reſerũt: & minorẽ mirrhæ: humilioremq̃. Sed thuris foliũ laurinũ: leueq̃. Myrrhæ aculeatũ. nõ leue: ulmeo ſile. Criſpũ tñ: extrẽo ſpina horridulũ: illigeni mõ. Idẽ ea nauigatiõe: q̃ ex ſinu heroũ uehemẽter egreſſos ſeſe aq̃ĩ mõte q̃ſiſſe dixe

UVA. BHSC. IyR_056

re. atque ita uidiſſe :has arbores: & lectionem notaſſe hæc modo ambarum & caudiceſ : & ramos inciſos quidem : ſed alios ueluti ſecuri percuſſos uideri: alios tenuiores inceſuras habere & lacrimam aliam decidere. Aliam arbori inherere non nuſquam etiam ſubiectas tegetes explanis cõtextas . alibi ſolum tantuʒmodo circuʒ pauimentatuʒ : & puruʒ thus quod tegete exciperetur parum eſſe: atque perlucidũ. Quod terra minus . Quod arboribus inheret ferro depecti: & corticem : ideo nonnulli adiungi. Montem autem uniuerſum ſabeis diuiſum dixere. Hos enim loci illius dominos eſſe iuſticiaque mutua degere. Quamobrem nullum ſuas arbores cuſtodire unde & tbus: myrrhamque ſeſe large ad naues ſolitudine deportaſſe narrarunt. Illud quoque iidem ſe audiuiſſe dixere : myrrham thus quæ collectum : undique ad ſolis delubrum conuehi quod ſabeorum eſſe ſanctiſſimum inter omnia regionis illius: cuſtodeſque arabes armatos habere: quibus ſingulos ſuum thus aceruatum: & myrrham eodem modo relinquere : poſita ſuper aceruum tabella: litteris ſignificante numerum menſurarum: & precium: quod pro ſingulis menſuris ponendum ſit . Mercatores uero qui uenerint tabellas aduertere: eiuſque quod placuerit acta menſura precium in eodem ponere loco unde merces acceperint. Sacerdotem deinde uenire parteque tertia precii deo accepta : reliquum ibidem relinquere: idque ſeruari tutiſſime dominis: donec acceptum uenerint. Alii thuris arborem lentiſco ſimilem prodidere: & fructum lentiſci : folium ſubrutilum: thus recentium arborum candidius eſſe minuſque odoratum: Veterum flauius : odaratiuſque. Myrrhæ autem arborem terebintho ſimilem reddidere: ſed ſcabriorem ſpinoſioremque folium paulo rotundius guſtatu proximum terebintho . Earum quoque ueteres præſtantiores haberi . Ambas uero naſci in eodem loco terra ſubargilia : & tabuloſa : & aquas fonte fluentes raras admodum comperiri. Hæc ergo illis repugnant: uidelicet ningi : & imbribus perlui : & amnibus locum illum exilarari: arborum tamen iſtam ſimilem terebintho conſtare . Quidam: alii tradunt . Nec deſunt qui terebinthum eam eſſe omnino putent . Arabes enim qui thus aduexere ligna huius arboris antigono attuliſſe aiunt: quæ nihil a terebintho different. Sed hi quidem altera quoque ignorantia quidem longe maiore laborarunt. Thus eiʒ & myrrham naſci ex eadem arbore putauerunt. Quamobrem uerſimilius illi narrarunt quos: ex heroum oppido profectos naui retulimus. Nam & arbos thuris quæ ſuper ſardes: apud delubrum quoddam ſurexit: fronde lauri cõſtat. Siquidem ex eadem ducere argumentum conueniat quoniaʒ eius thus tam quod caudice quam quod ramis excerpitur proximum: & uiſu : & odoratu : cũ ardet aduecto thuri ꝓcipiť. Sola hæc arbos : oẽʒ pẽituscultu apta eſt aſpernari: ac ſuauius qdẽ thus ī arabia naſci referũt: ſʒ melius īuicinis īſulis ī his eiʒ figurari ī arbor poſſe q̃ forma uolueris & fortaſſe id qdẽ haud qcq̃

UVA. BHSC. IyR_056

incredibile ſit. Siquidem pro inciſura facta: figura thuris ſequatur neceſſe eſt. Quoddam adeo magna gleba conſiſtit: ut mole ſua manum implere: pondere uero pluſquam terciam partem minæ æquare poſſit. Thus omne iners aduehitur: & aſpectu cortici ſimile eſt. Myrrhæ aliud ſtillaticium. Aliud fructitium conſtat. Probatur melior guſtu: eiuſque norma concolorem accipiunt. De thure: & Mirrha hæc fere ad hoc uſque tempus accepimus. De cinamomo: & caſſia illa narrant: fruticem eſſe utrunque nõ amplũ: ſed magnitudine amerinæ. Veꝝ p multis: ſurculoſiſq; ramis cõſtare. Cinamomum decerptum in quinas partes diſcerni: & eſſe præcipue bonitatis: quod germinibus proximum fuerit. Idque ad palmi longitudinem cedi: aut paulo maius. Secundæ quod ſequitur: quod etiam minus ceſura eſt. Tertium deinde & quartum notatur. Vltimum uero quod deterrimũ proximumque radici. Hoc enim minimum corticis habet: in quo ſumma gratia eſt non in ligno. Qua de cauſa preferri cacumina ſolent. Quidaꝫ ſic aiunt. Alii uero cinamomum fructicoſum enarrant: eiuſque genera: duo alterum nigrum: alterum cãdidum. Fertur & fabula quædam. Conuallibus enim exire id aiunt: quæ ſerpentes plurimos conuerſari: morſum hominibus mortiferum inferentes: aduerſum quos incolas ſeptis manibus: pedibuſque deſcendere: atque ita legere cinamomũ Quod cum deportauerit: toto internas partes diuiſo ſole: cum ſorte diſcernere. Quodque ceſſerit: id ſolum relinquere: abeunteſque flagrans ſponte illud confeſtim cerne re. Sed hoc plane fabula eſt. Caſſiam uero ſarmento craſſiori conſtare: neruoſamque admodum eſſe uolunt: nec ullo pacto poſſe decorticari. Ac eiuſ etiam corticem eſſe utilem. Cum itaque uirgas ſecant longitudine binum digitoruꝫ: aut paulo ampliores abſcindere: recenteque: bouis corio eas perſuere: tum ex eo: lignis putreſcentibus: uermiculos naſci: qui lignum erodant. Corticem uero nullatenus tangant: ob amaritudinem: acrimoniamque odoris. De caſſia. Cinamomoque: hæc referunt. Balſamum in ualle ſyriæ prouenit. Eius arbuſta duo tantum affirmant: Alterum .xx. iugerum. Alterum multo minus: Arboris magnitudo que malo punicæ magnæ Rami multi. Folium rutæ ſimile: candidum tamen perpetuo uirens. Fructus ſimilis terebintho: tam magnitudine quam colore. Is quoque admodum odoratus eſt: & magiſquam lacrima. Colligi lacrimam in caudice & parte ſuperna tradunt. Facta inciſura unguibus ferreis: ſub ſydere: cuꝫ æſtus maxime angit. Collectum uero: æſtate fieri tota. Sed quod amant multum non eſſe. Vix enim in toto die concham poſſe impleri. Odorem tñ inferri eximũ: & copioſum: adeo ut ex paruo ſpacium perlongum odor ualeat: pmanere. Veꝝ ſincerꝫ ad nos nullum aduehi: ſed quod mixtuꝫ colligiẽ. Pluribus. n. mixtionib uiciari: qđq; græciæ uendiẽ: ſæpe adulterari. Quin & uirgas eiuſdem arboris odorem ſuauiſſimum præſtare affirmant Et quidem eas quoque amputari quot annis partim ut reliqua ualentiora

UVA. BHSC. IyR_056

ſeruentur partim ut emolumenti plus comparetur. Vendi nanque uel ea magni præcipi poſſe. Quin etiam ad imbrem cultus eiuſmodi cauſam re ferunt quem crebro incidere aſſeuerant. Nec non & amputationem uirga rum cauſam non nullam adiiciunt: nec magnæ arbores fiant. Sequi enim ex crebra tonſura: ut uirgæ tantummodo mittantur: nec in tendi ad unum: uires arboris poſſint. Silueſtre balſamum nullum uſquam compertum ac cepimus, impleri ex maiori orto uaſa ſimichoea duodicim aiunt: exaltero uero duo tantum. Vendi ſincerum argento ad drachmam. Reliquum pro modo ad ulterationis. Et balſamum quidem præcipuam quandã in odore naturam protulit. Calamus uero: & iuncus trans libanum montem: inter ipſum libanum & alium quendam montem paruum: uale minima exeunt Non ut quidam dixere inter libanum atque antilibanum: inter quos campus ampliſſimus & pulcherrimus eſt: quem aulonem appellant. Qua uero calamus & iuncus proueniunt lacus in amplum ſpaciatur: iuxtaque eũ paluſtribus ſiccatis iſti aſſurgunt. Occupant locus plus quam trigenta ſtadia. Virides nequaquam eſſe uidentur: ſed ſicci: forma uero nihil ab aliis differunt locum aggrediendi: protinus odor aſpirat. Non tamen longius ſpiratur: ut quidam referunt. Hic enim locus a mari plus eſt quam ſtadia, c quinquaginta. Sed in arabia ſpirationem agri odoratiſſimam eſſe inter omnes conſtat. Quæ in ſyria odore ſuperuacuo ſunt. Hæc ferme notata habemus. Chalbanum enim grauius ſolet: & medicine potius conuenit. Id nanque in ſyria naſcitur ex paco uocato. Cætera autem odorata: quorum in unguentis uſus partim ex india ſyris aduehũt: ac inde mittuntur ad mare partim ex arabia deportantur: ut cinamomum: & caſſia: atque etiam comacum fructum: hoca lium eſſe quem unguentis permiſcere ſumptuoſiſſimis ſolent. Cardamomum atque amomũ: alii ex media: alii ex india: cũ nardo & reliquis omnibus aut plurimis: aduehi narrant. Quibus ad unguenta utuntur. Hæc fere ſunt: caſſia: cinamomũ cardamomum nardus. Nerum: balſamum aſpalathus. Styrax. conſecratrix: narta: coſtus: liguſticũ crocum myrrha. Gladiolus iuncus. Calamus: ſanſucum: lothus anethum Horum alia radices: alia cortices: alia rami: alia ligna: alia ſemina: alia lacrimæ: alia flores. Et quædam multis in locis proueniunt. Quædam in aſia tantum: & locis apricis quæ ſcilicet ſuperuacua maxime: atque odoratiſſima ſũt: qppe cũ ieuropa nihil p̃ter cõſecratricem iuenerisq̃ optia apd illirios exit: nõ tñ parte maritima: ſed mediteranea: magiſq̃ adſeptẽtrionẽ ſita. Vex loci a locis differũt ita ut pducere meliorẽ poſſint. Cultus nullus ei acõmodatur: niſi quod ablaqueatã ſoleant reſiccare rediculæ. n. quas thracia fert uidelicet quæ odoris nardo ſimilis ẽ: & aliæ quædã paruã exilẽq̃ odoris gra hñt atq̃ odoratis hactenus: de ſuccis quæ ſuperius non diximus uidelicet ſi qui medici: aut alias quaſdam uires ſortiantur nunc parimodo explicare conabimur: Simulque de radicibus diſſeremus. Succorum eniz nõ nullos:

UVA. BHSC. IyR_056

premi ex radicibus: certum est & seorsum ipse per se multas atque contrarias uires possident. Ad summam de omnibus medicamentis: ceu fructu: succo: folio: radice: herba. Nam herbas quoque ex medicamentis quedaz herbarii nominant: uerba quoad satis sit faciemus. Radicum lactuosarum succatio æstate semper fere agitur: partim ineunte: partim prouecta. Sed radicidium quamquã etiam fieri per messem tritici: aliqua ex parte: non negent: tamẽ large autumno: post arcturum: factitari affirmant: scilicet post quam folia defluxerunt. Et quorum fructus utilis sit: priusquaz fructum amiserint. Fieri autem lactis succatio solet: aut e caulibus: ut lactariæ: & lactucæ: & partis fere maxime. Aut e radicibus. Aut e tertio capite: ut papaueris. Huic enim soli peculiare id quoque datur. Ergo quibusdam sponte succus consistit: spissaturque lacrimæ modo: ut ĩ ircis pinæ appellatæ. Hãc enim cedere opus nequaquam est. At plurimorum succi per incisuram manent necesse est: Quorum non nullos statim in uasa colligũt: sicut lactariæ siue lactucæ caprinæ. Vocatur hoc enim etiam nomine. Atque in tectum: quibus lactis copia sit: quibus autem minus: lana eorum succus excipitur: ut lactucæ. Quorumdam non lactis succatio: sed ueluti liquatio fieri solet: ut quæ urentes: aut terrentes: aquamque infundentes exprimunt: atque ita stillamentum accipiunt. Enimuero minus liquoris: idque siccum hæc habent. Est cæterarum quidem radicum liquamentum fructum infirmius accicutæ ualidius: & obitum facile: breuique affert etiam si exiguum admodum potui detur: Quin & ad alios usus efficatius idem est: Thapsiæ q̃que ualidius. Reliqua autez omnia debilicra longe deprehenduntur. Succatio tot fere modis fieri solet. Radicidii uero differentia nulla eiusmodi redditur: præterquam temporis ratione: ut æstate: aut autumno: & quod has: aut illas: succidi oporteat. exempli gratia. Eleberi imas: atque tenuiores. Supernam enim incaput extuberantem: inutilem asserunt: & canibus dandam cum purgandũ est. Et in aliis uero quibusdam differẽtias tales assignant. Adde quæ medicamentarii: & herbarii: partim forsitan recte: partim quorem suam ostentent: ac predicent: adiungunt. Præcipiunt enim alias uento auerso secare sicuti alias quasdam ut thapsiam: corpore oleo perũcto. Nam si aduerso: corpus tumescere aiunt. Fructum q̃z caninæ sentis: flatu auerso: colligendum: censent: alioquin periculum oculis imminere. Alias noctu accipere iubent. Alias interdiu. Nonnullas priusquaz soliradiet: ut qd̃ uolucrẽ appellant. Et hæc quidem: hisq; similia: nõ abredici fortasse putaueris. Sũt. n. quæ uires nocuas sortirentur: quẽa meduz & ueratrum. Mox caput aggrauat: nec diu effodere illud possunt. Quã de causa priusquam fodere adorsi sint: alia comedere: & uinum subinde sorbere cõsueuerũt. At illa ueluti adiecticia: & e lõginquo ducta appeãt: castã eiz q̃ alii dulcisidã uocãt: noctu effodiẽdã p̃cipiunt: nã si interdiu: & a pico marito uisus q̃ piã sit: fructũ q̃d legẽs: oculis piclitabit: radicẽ ãt secãs sedẽ p̃cidet

UVA. BHSC. IyR_056

Febrifugiam quoque ſecantes accipitrem triteſtigerum nuncupatum: ca uere; ut ſine uulnere poſſi t diſcedere: & alia huiuſcemodi quibuſdã aliis notãt. Precari aũt inſecando haud quicq̃ abſurdum fortaſſe ſit. Sed quæ ad dunt abſurda potius dixeris. Panacem enim eſculapica3 cognominata3 effo diens uarium genus frugum uiciſſim terræ iniicere aiunt: & placentas uelu ti mercedem quandam exoluere: ut enſe bina adacto acie ter cirrunſcriben tes ſuccidere. Quodq; primu3 inciderint ſublime tenere. Deinde alter cede re: & eiuſmodi alia complura enarrant. Mandragera3 quoq; enſe ter circun ſcribere iubent & alterum ſuccidere ad occaſum ſpectando alterum circun ſaltare plurima. Qua de re uenena dicere: quod maledictis: & execrationib ſane proximum eſt: quas ſatui cumini neceſſarias putant. Quin & elebor nigrum circunſcribere ſpectando exortum præcandoq;. Cauercq; aquilã tam a dextra: quã a ſiniſtra periculum enim ſecantibus in minere aiunt: & ſi aquila prope aduolauerit moriturum illo anno: qui ſuccidit augurium3 eẽ Sed hæc plane adiecticia quædam uidentur ut dictum eſt. Modus autẽ radi cidii præter prædictos: nullus alius datur. Sunt uero uti retulimus quorũ dam omnia commoda: & radix: & fructus: ut ſcammoniæ: & tiuberis terræ & thapſiæ: & aliorum quorundam. Nam & mandragore folium utile ad ul cera cum farina tradunt. Radicem ad erythipellas raſam & aceto ſubacta & ad morbos podagricos: & ad ſomnum atque amores datur ex uino aut aceto Conſecant eiuſquoq; orbiculos ſicuti radiculæ: quos trãſfixos in fumo ſuſ pẽdũt. Eleborũ ad hæc eadẽ nõ ſolũ radice. ſed et fructu utile eſt. Si qdem in anticyra ut fert fructu eius purgãtur quẽ feſſamaceũ fert panacis q̃ pleraq; aſſignãtur cõmoda nec cia ad idẽ fructus: ſed ad abortus: & diſtẽtiões & eiuſ mõi gña dolor. Itẽ ad aures & uccis lãgorẽ. Radix ad partus & mulier pro fluuia: & ad iumẽtor morbos: nec nõ ad irinũ unguẽtu3 utilis addit. n. ſua uẽ olentiã: ſed fructus radice ualidior eſt. Naſcit circa ſyria ſecatur p meſẽ tri tici. Tuberis terræ radix exhalationes inflãmationũ ualet & ad mẽſtrua & ad ulcera ex melle ſuccus ad caput purgãdũ illitus: & ad ebrietatẽ: ſi ſparſum in uino potui des. Radix ẽt ad paratu celeritatẽ appẽſi beneficia eſt: & ad a mores cũ eã ſuffoderit uino deĩde ſubigũt inq; paſtillos digerũt ſicuti feris uini qua maculæ adſtergũt. Cucumeris ſilueſtris radix utiliginẽ & ſcabie3 pecudũ tollit ſem uero liquatũ medicam elateriũ uocatũ. i. agitatoriũ facit legit autũno: tũc. n. optimũ eſt: triſagis folia adrupta uulnere in oleo tri ita ualẽt & ad depaſcentia ulcera fructus bilẽ extrahit & occulis q̃ bñficus ẽ: foliũ ad argemas tritum in oleo pdeſt: hẽt hæc herba folia quercus & ſtatu ra uix palmũ excedit: & odorata atq; ſuauis eſt: ſed ptes qdẽ cẽs herbe eiuſdẽ mie ad idẽ uti es fore haud qcq̃ abſurdũ fortaſſe appareat. Radicis uero eiuſdẽ ptẽ unã ſupius alterã inferius purgare pfecto mirabilius ſit: ut thap ſiæ: & caricæ: q̃ alii pyrũ appellãt: & roris marini idẽ tã inferius: q̃ ſupius extrahere poſſe ceu alateriũ neq̃q̃ abſonũ dixeris: hẽt thapſia foliũ feniculo

ſimile:

UVA. BHSC. IyR_056

ſimile: latius tamen. Caule ſerulaceum. Radicem candidam. Carica ſiue pirus folio cõſtat rutaceo breui. Caulibus ternis: aut q̃ternis humiꝑ ſtratis Radice qua albucum. uerũ ſquamoſa. Legitur ueſ. Id igitur predictis da tur peculiare. Elleborus uero niger: & cãdidus: ueluti equiuoce dicti appa rent. Sed de facie uaria ſentẽtia eſt: Alii. n. ſimiles eſſe aiũt, preſq̃ quoc radices colore inter ſe differãt. Eſſe nãq; alterius cãdidam. Alterius nigram. Alii foliũ nigri laureũ candidi perraceũ reddunt. Radices aũt ſimiles colo re excepto. Qui ſimiles dicũt formã huuſmõi tradũt. Caulem modo ꝓpe albuci: ſed longe breuiorẽ. Folia cõtinuo radici annexa: ſparſaq; humi. Ra dicem large multiplicẽ quæ ſcilicet prætenues cõſtent: atq; utiles ſint. Nigru n. equos. boues. Sueſq; necare affirmãt: & idcirco eũ cauere. Cãdido pe cudes nimirũ ueſci. Atq; hinc primo ui n deprehenſã: cũ illo pecudes pur garẽtur. Verũ oetæ mõtis ĩcolæ pylee ꝓpe tpre legũt. Plurimus. n. optius q; eo ꝓuenit loco. Non tñ ubiq;: ſed parte una tantum modo oetæ: quã pyrã uocant. Miſceſ in potiõe: ut uomitio bñ ſuccedat: ellebori re ſemẽ hæc her bula quædã ẽ. Niger ubiq; naſcitur, nã & ĩ boetia: & euboia: & multis ali is locis, ſed optimus heliconæ: ac ĩ totũ is mõs medicaminib; laudatur. At cãdidus locis pauciſſimis exit. Optimi uero: & uſitatiſſimi quatuer ſẽ. Ce tus. põticus. eleaticus. maſſalioticus. naſci eleaticũ iter uites aiũt: & uinũ uſq; adeo ꝓuocãs reddeſ urinæ: ut omnes q bibũt graciales admodũ uẽtre adducto efficiãtur. Omniũ tã eorũ q̃ reliquorũ optimus eſt cetæ. Parnaſi us uero. & apoiicus eo quoq; loco ꝓueniũt: & quidẽ multi: & emũt: & uẽ dũt ignari duritatis ſũ mæq; difficultatis eorũ. Hæc igitur q̃q̃ form a conue niãt: uires tñ proprias ſortiũtur. Nigꝝ uero ab eo qui cõperit & primo ſue cidit: melãpodiũ quidã appellant. Quo & domos luſtrant: & pecora: qua dam cũ incãtatione: atq; ad alia complura utuntur. Panacis quoq;: & lacta riæ & aliorũ quorundã genuſ multiplex redditur. Panacẽ. n. appellant pri mã quæ ſyriæ naſcitur: de qua pauloante retulimus. Secũdam chironiam Tertiã eſculapieam. Quartã herculanã. Cõſtat folio magno & amplo: ut quoq; uerſus tres palmos pficiat. Radice craſſitud ne prope digiti. bifida aut trifida: guſtu ſubamara: odoratu ſincerũ thus redolẽs. Vtili cõtra mo bum comicialẽ pota: coagulo uituli marini admixto: ad quartã partem & contra tormina e uino dulci. cõmoda etiã ad uulnera ſicca: ex melle ad ma dida. Igitur he differentias illas ſortiuntur. Sũt aũt uel aliæ quædã panaces una folio tẽui altera nõ tẽui, ſꝫ uires hiſce ãbab; ea dẽ: ad mulierũ pfluuia: & ulcera tã cæta q̃ putria & paſcẽtia. qn& uiſicarias: atq; lactarias: neis tm cõſortes uideſ licet. Veſicariarũ. n. gñra duo, alteꝝ ſõificũ radice rubra: ſãguis mõ: ſꝫ cãdida cũ ſicceſit. fructu rubrioꝝ grão iligneo: folio lactariæ ſiſi: aut malo du ci: ſꝫ piloſo. huius corticẽ radicis tũdẽtes admõꝫ & ĩ uino meraculo madfaciẽtes dãt atq; ita dormiſ faciũt naſciſ rupib; & faucib; atq; ſepulchris alteꝝ gẽus iſaniſ facit. Id alii briorẽ uocãt alii ꝓſſũ cõſtat radice

K

UVA. BHSC. IyR_056

candida & lõga ad cubitũ atq; caua. Dabitur eius radicis dragmæ põdus: ſi ut quis ludat ſeq; pulcherrimũ putet placuerit. At ſi magis inſaniat uis dragmis duabus opus eſt. Sin aũt nũq; inſania ſolui malueris tres dabis & quatuor ſi interimẽduꝫ ſit. Habet foliũ erucæ pximuꝫ maius tñ. Caule; lõgitudiẽ fere q̃ttuor cubitũ. Caput gethii ſꝫ maiꝰ: atq; piloſius. Nec fructui platani abſimile cõſtat. Lactariaꝫ quã maritimũ granũ appellãt: folio eſt rotũdo: caule: totaq; magnitudiẽ: ad palmũ. Fructu cãdido. Demetitur cũ uua nigreſcere incipit. Et ſiccatus fructus tritus potiui datur accceptabuli tertia parte. Maſcula aũt uocitate oleæ folio cõſtat: & magnitudiẽ cubitũ æquat Huius lac cũ uindemia incipit exprimũt: & p̃parato utũtur: purgat iferius Myrtaria uero cognominata candida: lactaria eſt: foliis myrti cõdita: uerũ aculeatis parte poſtrema: ſarmentulã interrã demittẽs lõgitudine palmii Quæ nõ ſimul: ſed alternatis ãnis fructificãt: Alia hoc ãno: alia poſtero: q̃ quã oĩa eadem radice exorta. Loca mõtuoſa deſiderat: fructus nux appellat demetit cũ ordeũ turgeſcit: & exiccatus purgatuſq; dat elotus cũ papaueris nigri duabꝰ ptibꝰ: ita ut totũ mõ acceptabuli ſit. Trahit pituitã p aluũ: at uõ ſi nucẽ ipſã placeat dar trita dabit exuĩo dulci aut cũ eſſama toſta torreſacta q̃ comedẽda. Ergo hæc foliis: ſuccis fructibꝰ utilia cõſtãt. Roris aũt marini gña duo: alteꝫ ſterile: alteꝫ fertile: & alteꝫ tã fructu: q̃ folio utile: alteruꝫ tm̃ radice fructus canchris uocatur. Habet id fructiferꝫ gñs foliũ paluſtri apio ſiſe: ſꝫ multo maius: caulẽ ad magnitudinẽ cubiti: aut maiorẽ. Radicꝫ magnã: craſſã cãdidã: & ueluti thus redolẽtẽ: ſtructũ cãdidũ: ſcabrũ oblongũ: naſcit potiſſimũ ſolo ſqualido: atq; ſaxoſo. Radix medicamẽto ulceruꝫ utilis: & mẽſibꝰ pota in uino nigro auſtero. Fructus ad urinæ ſtilicidia: & aures: & argemã: & ad oculoꝫ morbũ: lipitudinẽ nũcupatũ: & lactis uberta teꝫ mulieribꝰ facit: ſterile illud folio lactucæ amaræ cõſtat: ſꝫ ſcabriori: candidioriq; radice breui: naſcit id quoq; p̃dicto ſolo uberime. Radix partiꝫ ſupius ptiꝫ iferius purgat. Quod. n. germ̃ uerſus cõſiſtit ſupius purgat quod terra uerſus iferius: phibet & ueſtibus iterpoſita uermiculos noxios. Colligit p meſſeꝫ tritici. Vernilagiũ: una candida: altera nigra: uires radicu inter ſe diſtãt: & ipſe radices ſpecie differũt. Candide. n. craſſa & grauiter olens. Vtilis traditur ad alui profluuia: cũ conſecta orbiculatiꝫ mõ radicis decocta eſt: iũco tranſfixa iſeriẽ ualet: & ad interaneoꝫ aĩalia lata: cũ paſſa uua cõeſa acceptabuli mẽſura e uino bibitur auſtero. Occidit & canes & ſues: canes infarina ordeacea ſubacta: cum qua & oleo. Sues conbraſica. Et ſi hominẽ ægreſſentem exporiri uolueris: an uiuere poſſit: lauandum ea radice triduo iubent. Hoc enim ſi tollleraverit: moriturum neq; q̃ exiſtimat. Naſcit æque omnibus locis: folio cardui. Verum ampliori: & terræ proximo: capite magno acano ſimili: Vnde quidem acanum eam uocarunt. Nigra folio cũſtat &. n. mõ cardui p̃terquã qd minori leuieriq; tota aũt herba umbraculi ſpeciẽ reꝑſentat: radice craſſa & nigra: extriſecus ſufflaua ĩtriſeces nitit̃ur.

UVA. BHSC. IyR_056

Loca gelida: humidaq; amat. Lepram & uitiliginem: trita in aceto: & ramẽ tis illita: expellit. Nec non & canes occidere potest. Papaueris quoque siluestris genera plura notantur. Quoddam enim cornicularium appellatur: nigro est folio constans uerhasci nigri: sed minus nigro. Cauli altitudinis cubitalis. Radice breui: per summaq; cespitum: fructus inflexi: ut cornicula figurantur. Legitur circa messes. Et aluum purgare potest. Foliũ argemã ouibus aufert. Nascitur iuxta mare locis saxosis. Aliud erraticum uocatur non absimile intubo erratico: constat. Quamobrem in usum uenit cibarium. Nascitur in aruis: potissimum inter ordea. Florem ruffum producit. Caput unguis pollicalis magnitudine: auget. Legitur ante ordei messem atque uiridior etiam purgat inferius. Aliud heraculanum nuncupatum: folio constat struthi: quo splendorem linteis tribuunt. Radice in summa terræ eunte: fructu albo. Huius radix purgare superius nata est. Nõ desũt qui contra comitialẽ morbũ ea utunt in uino mulso. Hæc igitur ueluti equi uoca quædã subiungere placuit. Radicum ãt differẽtias: tũ succis: tũ odoribus accipere licet. Sũt. n. aliæ acres: aliæ amaræ: aliæ dulces: & aliæ suauis olentiæ: aliæ grauis. Dulcis nymphææ uocatæ: quæ nasci ĩ lacustribꝰ solet: ut in orcomenensi agro: & marathone: & in creta insula. Boeti madonaim hanc appellant: fructũq; mandunt. Gerit folia super aquam ampla. Plagæ trita imposita sanguinẽ sistere traditur: utilis & ad difficultates intestinorꝫ epota. Dulcis & scythica. Et quidem nonnullli dulcẽ eam appellant. Nascitur apud meotim. Vtilis ad anhelitus: & ad tussim siccam: atque in totũ thoracis laborantis medicamento cõmoda redditur. Ad hæc mederi ulceribus potest in melle. Sitim quoque extinguit: si teneat in ore. Qua de causa tum ea: tũ equestri uocata. Scythas: undecim: & duodecim dies: sitim tolerare affirmant. Malum terræ: olfatu: odorata: gustatu: uehementer amarum ẽ. Colore nigrꝫ. Nascitur mõtibus: optimũ quodq;. Folio cõstat muris auriculæ simili: tamen rotundiori. Perutile ad caput: & reliqua ulcera: & ad serpentes: & ad somnum & ad alia multa. Vlceribus capitis adhibere præcipiunt: in aqua subactum reliquis: Rasũ in melle: & oleo: cõtra ictus serpentiũ: ex uino acido bibi debet: atq; inspergi morsui. Ad somnũ in uino nigro austero ptritũ datur. Si uulua pciderit decocto abluisse iuuabit. Dulces igit ille: amaræ ãt aliæ: & grauis aliæ gustatus. Quædam ex dulcibus: mẽtis alienandæ uim sortiuntur: ut quæ carduo similis apud tegeam gignitur. Quam cum pandius statuarꝫ artifex in templo: suo fungens officio: cõediset: mẽte alienatus ẽ. Quædã itẽ mortiferæ dephensæ sũt: ut quæ apud thraciæ metalla comperiunt: gustu faciles: iocũdæq; admodũ: coloris quoq; discrimine radices large inter sese differunt. Nec soluꝫ albæ: & nigræ: & flauæ: sunt ẽt ceruleæ: & rubeæ: ut rubiæ radix. Quinq; foliæ: siue quinquepenã hoc ẽt nomine appellantur: cuꝫ effodit rubra est: inarescens uero nigrescit: atq; q̃drat: hẽt foliũ uitis: sed pusillũ: & colore simile uitigi-

UVA. BHSC. IyR_056

neo est: & augetur: & desinit: cum uite: folia omnia quinq;. Vnde & nomẽ caules prætenues mittit: & crebris internodis constat. Rubia folio hedere: rotundiori tñ cõsistit. Nascitur humi caulis mõ graminis. Loca amat umbrosa. Cit urinã. Qua de causa ad lombox: & coxæ dolores ea utũtur: nõ desunt quæ forma quadã peculiari spectẽtur: ut nepæ uocatæ radix: atque fidiculæ. Altera. n. speciẽ scorpionis repræsẽtat: & utilis adeius ictum & ad alia quædã habet fidiculæ uero hirsuta: & aceptabilis cauernosa: ceu polypox: cirri purgare inferius apta est. Vbi quis eam cõtingerit: polypus in nasci affirmãt. Foliũ filicis magnæ proximũ est. Nascitur in petris. Publica uero radicum omniũ: quod aliæ plus aliæ minus temporis durant. Elleboris. n. uel annis tercentis utilis est. Malum nigra terræ qnq;: aut sex. Vermilago quadraginta. Felterræ duodicim. Pinguis hæc: spissaq; admõx est. Pucedanũ qnq;: aut sex. Vtilis sil uest is ãno si in ũbra & sine ictu reseruet: alioqn putrescit & inanis fũgosãq; reddit. Et aliis alia tpra tribuũt. Sed omniũ medicamẽtox diuturnissimã elateriũ est: opertunũ qđ uetustissimũ. Itaq; medicus qdã uir: haud insolẽs: neq; mẽdax: elateriũ ducẽtox ãnox uir tute mirabilis ſuare apud se rettulit eo a q̃dã munere donatus. Causa q̃brẽ tã lõgo ſuari tpre possit humoris copia est: ea de cã uel cũ præciderit in cinere humidũ ponũt: ea tñ ne ita q̃dex siccari põt: sed usq; qnquagesimum ãnux lucernis admotũ lumẽ extiguit. Hæc igitur uis peculiaris isti tribuit. Radices aũt quæ aliquã dulcedinẽ hñt: ubi diu mãserũt: uermiculis erodũ tur. Quæ uero acerbe acres ue sũt id nõ sentiunt. Vex rarefactæ exinaniteq; uiribꝫ tandẽ hebetãtur. Ebestiolis externis nulla radicẽ aliquã tãgit excepta sphondila: quæ nullã intactã relinquit. Hoc ergo naturæ aialis istius ꝓprũ deputãdux sit. Radicẽ aũt unã quanq; fore deteriorex: si fructũ perfici eras sescereq; relinqueris manifestũ est. Quod idex uel de fructu asserere licet: si radicis succux detraxeris. Sed magna tñ exparte radicis medicæ succus nũq; extrahitur. Cuius uero semẽ usũ medicaminis præstat: huius succũ accipi opere ꝓtium est. Vti radicibus potius iubẽt: q̃m fructus fortior sit: quã ut corpus ualeat tollerare. Sx hoc uniuersũ haud q̃q; uex esse apparet. Anticir rẽses. n. fructũ sesamacei eleborari dare solẽt: qui sesamæ sim ilis est. Tractus medicamẽtox fertile potissimo tradũt extra græciã etruriã: & latinux agrũ: qua circẽ habitasse affirmãt: atq; ẽt magis ægyptũ: auctore: homero. Hic. n. helenã inde accepisse iquit: prospera quæ quondã thonis dulcissima cõiunx ægypti folydamna dedit qua plurimũ gignit. Noxia terra ferax: & multa ꝓbata uenena. Inter quæ uel illud medicamẽ luctus: & mẽdatium meroris esse autumãt omniũ ita ut maox obliuionẽ atq; indolẽtiam facere possit & hi qdem tractus ꝓditi a poetis fere solis uident. Aecshylus. n. in elegiis copiã medicaminũ uenenoxq; etruriæ tribuit. Gens tyrrena suis clara ueneficiis. Quæq; aũt nõ nihil medicaminũ possidere uident: sed differunt q̃ alia plus hñt: alia minus: &. n. quæ adseptentrionẽ: meridiem: exortũq;

UVA. BHSC. IyR_056

pertinet mirabiles uires ſortiunt. Nã in æthiopia: quo ſagittas ungũt: radix mortifera ẽ. Apud ãt ſcythas nõ ſolũ ea radix: ſed ẽt aliæ plures cõperiunt quarũ aliæ cõfeſtim: eo in terimũt tpre: quo guſtatæ ſint: aliæ poſt. Et harũ aliæ celerius: alieæ tardius: ita ut nõ nullos tabe quadã paulatina poſſint cõ ſumere: Apud idos uel alia plura ꝓueniunt gña ſꝫ ſupuacuũ: ſi uere narrat qđ ſanguinẽ diffundere: & qi fugare põt: qđq; e diuerſo eũdẽ coligit. & ad ſe trahit. q cõtra mortiferas ſerpentiũ morſus cõpta referũt. Quin & regio thracũ pleraq; fert: ſed ualidiſſimã fere illã herbã q ſanguinẽ ſiſtit. Hanc. n. alii puncta uena: alii ẽt uehemẽtius ſecta: retinere: ac penitus ꝓhibere ſanguinis ꝓfuſionẽ affirmant. Hæc igit q cõmune oĩum diximus: ſatis demõſtrare uident. Locorũ ãt oĩum græciæ: maxie peliũ mons theſſaliæ: & thelethriũ mons euboeæ: & ꝓnaſus: medicamina ferunt. Itẽ arcadia: & laconia tellus nã eas qꝫ herbis ſcatere medicis cõſtat. Et qđ arcades ꝓmedicamẽto q aluũ purget: lac ſorbere conſueuerũt in uere: cũ ſucci huiuſmõi foliorũ maxime uigẽt. Tunc. n. potiſſimo lac uiꝫ medicaminis hẽt. Bibũt bubulũ q bos inter animalia oĩa: ꝓ multa paſcere uarioq; herbarũ gñe ueſci uidetur Naſcit apud eos uterq; elleborus. Videlicet: & albus: & niger itẽ paſtinaca ſpecie lauri: colore croci: & eã q illi braſicã ſilueſtrẽ appellãt: medici ãt qdã cetã: & q illi maluã ſilueſtrẽ uocãt medici tibiſcũ: & malũ terræ: & ſeſeli: & equapiũ & paucedanũ: & herculana: & utrũq; ueſicariæ: gñs q fructum puniceũ fert: & q nigrũ: orit & ſilueſtris cucumis ex quo cõponi elateriũ ſolet. Ad hæc lactaria: ex qua hippophaes. Quod optimũ cõficiapud tegeaꝫ nouimus: maxieq; haberi in ꝓtio. Naſcit circa clitoriã panacea: & petræa circa pſophidẽ plurima: & optima ꝓuenit. Moly apud faneuꝫ exit: atq; apud cylenam eſſe: quẽadmodum homerus dixit. Affirmant radice rotunda: nõ abſimili cepe. Folio ſcyllæ. Vſũ eius cõtra ueneficia: ſũma ñ tñ effodi difficulter: ut ait hõerus: cicuta optia circa ſuſã: & intotũ locis ꝑgelidis. Quin & ĩ laconico agro bona ps ꝑdictorũ exit. Naꝫ is qꝫ medicaĩbꝫ ſcatet. Hirciſpina largæ in arcadia naſcit. Nec deterior cretica exiſtimatur: ſꝫ etiaꝫ uiſu pulchrior. Et paſtinaca ĩ patrenſi agro ꝓſtantior cæteris. Hurcuis calefactoria ẽ Radix nigra. Nec nõ & in parnaſo multa ex his ꝓueniunt. Et in thelletrio monte. Sꝫ hæc pluribꝫ locis dant cõmunia. Dictamũ certæ inſulæ ꝓpriũ ẽ: ui mirabile: & ad plura putile. Sꝫ ad ꝓtus mulierũ potiſſimuꝫ pollet. Folio blechoniſimile conſtat. Nec ſapore abſimile eſt. Ramulis tenuioribus condit. Vſus foliorũ: nõ ramorũ: nec fructus ẽ. Valent ad multa: ſꝫ pcipue ad difficiles ꝓtus mulierũ: ut dictũ ẽ. Aut. n. facile poſſe faciũt. Aut certe doloꝛs penitus ſedãt. Dant bibẽda ex aqua. Rara hæc herba. Locus. n. qui fert: exiguus admõꝫ ẽ: eũq; capræ depaſcunt: capeſſendæ cauſa uoluptatis. Verũ ẽt qđ de telis fert affirmãt. Capras. n. ſagitta trãſfixas: dictamo deuorato telũ eiicere: Dictamuꝫ tale eſt. Vireſq; eiuſmodi poſſidet. Falſũ dictamum: folio qđ ſimile conſtat: ſed ramulis minus: & uiribꝫ longe inferius.

UVA. BHSC. IyR_056

Quãq̃ .n. eisdẽ in reb⁹ ꝓsit: tñ multo deterius: atq; debilius. Vis dictami in ore ꝑcipi continuo põt. Excalescit .n. ex paulo uehemẽter. Manipulos ĩ ferula: aut cãna intercludere solent: ne expirent. Imbecilius .n. cũ expirauerint. Non desunt: q natura dictami: & falsi dictami: eandẽ eẽ existimẽt: Sꝫ qđ locis lætioribꝰ exeat degenerare: falsũq; cognóminari: sicuti ẽt aliis pluribus euenit: ut uiribus deterioribꝰ ex loco reddant. Dictãuꝫ .n. solũ aspꝫ uehemẽter amare inquntꝫ. Est ẽt aliud dictamũ: ueluti equoce appellatũ. Nec .n. specie: nec uiꝫ hẽt eandẽ: qppe qđ folio sili sisymbrio cõstet: & ramis cõdatur maioribus. Vsus itẽ: & uis nõ eisdẽ cõueniunt. Hoc igit ut dictũ ẽ miruꝫ simulq; ꝓpriũ cretæ insulæ dat. Quidã oino in herbaꝝ: & fructicuꝫ gñe & ad sũma inter oia: quæ se a terra minus attollũt: præstãtiora: q̃ creta ferat affirmant. Inter reliq̃ uero magna qđ ex pte: q̃ in pnaso mõte ꝓueniant: anteponunt. Aconitũ nascitur in creta: atq; zacyntho: sed plurimũ optimũq; in heraclia põtica cõstat. Id folio ĩtubaceo. Radice tũ specie: tũ colore nuci pxima. Viꝫ illã mortiferã ĩ hac eẽ. Foliũ & fructũ nihil nocere affirmãt: cõfici ad offiendũ mõ quodã enarrãt: nec nosse quẽq; q̃ cbrẽ medicos cm̃ cõponere nesciãt: ꝓ putrefactorio uti: aliisq; qbꝺã de cãis epotuꝫ: nihil penitus posse officere: neq; ex uino: neq; ex mulso. Cõponi ãt ita ferũt: ut certis occidere tẽporibꝰ possit. Videlicet bimestri: trimestri: semestri: anno cõpleto. Nonnullũ etiam biennio: pessime illos de uita discedere uolunt: q plurimũ tpis resistere possint. Paulatiꝫ .n. tabescat corpus: & lãgore pereat diuturno esse necesse: facillime illos: q confestim abcũt. Remediũ nusq̃ eẽ cõpertum. Sꝫ falso dici: quoddã aliud resistens illi haberi. Non .n. herba: sꝫ mel: & mero: & qbusdã eiusmõi seruari aliquos potuisse. Aq; id raro factũ: sũma q; difficultate. Aliud q̃ꝫ uenenũ uiꝫ diurnariã enecandi sortiens: cõptum affirmant: ẽe nãq; radiculam q̃dam: quæ eodẽ die possit occidere. Foliũ hãc hẽre ellebori. Notaꝫq; oĩbꝰ esse: & qđ famulos hãc petere scelere. Aconitũ uero: ut dictũ: iutile iis q ꝑparare ignorẽt nec licitũ possidere: sed capitalẽ pœnã institutam. Temporis dram pro collectus ratione sequi autumãt mores collectuũ tpribꝰ cõpares euenire. Thrasyas mãtinensis qdeꝫ tale se cõperisse aiebat: ut facile & absq; ullo dolore inferre obitũ posset. Nec alio quã succi cicutæ: & papaueris: & alioꝝ eiusmõi: Idq; admõꝫ cõtractũ exiguũq; uidelicet ad drachgmæ põdus & remediabile penitus: & tam ualidũ: ut quantũ uis tpris pdurare posset: nec quisquã sentiret immutatiõnis Sed sũmendam is cicutam censebat non unde libuerit: sed ex fusis: & siqua alia loca prægelida & opaca constant. Nec secus dereliquis quæ deberent addi censebant. Quin & alia multa: & ex multis is cõponenda excogitauit. Alexias quoque eius discipulus: ingenii plurimum ualuit acrimonia. Nec infra ilum bonis artibus fuit instructus. Nam & reliquas medicinæ partes: quas ille non tenuit: is egregie consecutus est. Hæc igitur comperta hoc nostræ ætatis tempore: amplius quam superiori: & prisco uidentur. Sed .n.

uti

UVA. BHSC. IyR_056

uti hoc an illo mō plurimū referre omnibus manifestū ꝓfecto ex multis est Nam & cii nō in hunc mōꝫ: ante cicuta utebant̃: sed trita: ut. ſ. uti ceteri ſolebant. At nūc terrer̃ nemo uelis: ſꝫ detracto tegmie. Id. n. reꝫ difficilē facit qm̄ confici cōtumax ſit: piſtā ſubindeī mortario rūdunt & pretenui crebro trāſmiſſā aquæ inſperſā bibūt. Atq; ita obitus celer: faciliſq; occurrit. Omnium uero medicaminum uires debiliores in aſſuetis porro deprehēdunt̃. In nonnullis ēt oīo inertes. Quidā. n. tantū ellebori heſitantes: ut manipulos totos cōſumāt: nihil afficiunt̃. Quod etiā tharaſyas ſæpius fecit: q radicum peritiſſimus habetus eſt. Faciunt hoc idē paſtores nonnulli. Itaq; cuꝫ ad medicaminum uenditorem de quo admiratio omnes teneret: quod radicem unā: aut duas mandere poſſet: paſtor qdā ueniſſet: abſumpſiſſetq; integræ manipulū: facit ut nunq̄ āplius ille pharmacopola laudaret̃. Idq; ſingulis diebus: nō tm̄ illum: ſed ēt alios pleroſq; facere dicebatur: ſit enīꝫ ut pleraq; ex medicamētis: ꝓp hominis cōſuetudinē: uiꝫ ſuā amittant: nec amplius medicaīa eſſe poſſint. Cū. n. ab natura acceptā tur deuincū t cōficiāt. nō amplius poni inter medicamīa debent: ut & thraſyas dicere ſolebat. Naturas. n. ſingulatiꝫ ille diſcernēs. Idē aliis medicam̄: aliis n̄ medicamē eēaie bat. Eniꝫ uero rōeꝫ hēri penitus oporter̃ putabat. Etquidē plurimū ad id iudicādū uir ille ualebat. Veræ una cū natura ēt conſuetudinē poſſe aliquid efficere cōſtat. Quāobrē eudemus medicamētarius hac in arte facile priceps cū ſe nihil affectū iri pepigiſſet: qdā admōꝫ mediocre ante ſolis occaſum deuorauit: quod neq; continere: neq; deuincere potuit. At uero eudemus arte minime laudatus ellebor̃ bibēs: nō purgabatur: &. xxii. aliquando potiones: uno die ſumpiſſe ſe retulit. Fori apud uaſa ſedentem: Nec ſurrexiſſe: priuſquam eſſet meridies. Tunc uero domo petita: Balneas ingreſſum: Cenatumque more ſolito. Nec quicquam euomuiſſe. Hic tamen auxilio quoddam preparato. Cohibuit aceto enim acri aſperſam pumicem bibiſſe ſe retulit: poſt ſeptimā ellebori potionem. Rurſuſq; ex mero eodemmodo egiſſe. Pumicis āt uiꝫ magnā adeo eſſe ut ſi i urceū bulientē: eā inieceris feruorē extiguas nō ſolū parte aliqua tp̄ris ſꝫ ēt extoto punicē. n. exiccare uehemētiſſime: atq; ad ſe ſpumā totā recipere uoluit: idq; extinguendi cāꝫ eſſe. Hic ergo largitatē potus: tali retinere iuuāine potuit. Quod āt cōſuetudo plurimū ualet: multis ſane rationib; conſtat. Nā & aſyntiū pecora huius tractus paſcere quidā negāt. Pontica autem nimiꝫ paſcū t: ut piguiora: atq; pulchriora reddantur. Vt & quidā uolūt ſine felle. Sꝫ hæc non ad preſenteꝫ diſputationē: ſed ad aliā q̄dā: ſpectare potius iudico. Radices uō: & uniuerſum gn̄s materiæ hūilis: pm̄tis: ac uariis uiriꝫ: ut dictū ē: natura cō diderat: nec ſolū ad corpora animata. Spinam enim quandam enarrant. Quæ aquam iniectam congelet. Et radicem ibiſci poſſe addenſare aiunt: ſi tritam inieceris: ſub diuoque humorem poſueris. Conſtat hibiſcum folio malue: maiori tamen: piloſiorique. Caule molli: flore mellino: Fru-

UVA. BHSC. IyR_056

ctu maluæ. Caulib⁹ ꝓxima. Vſus eius ad rupta: & tuſſes e uino dulci: & ad ulcera in oleo. Aliam ſi carnibus concoquas in idē agrægare ac ueluti cōglutinare poſſe affirmant: alias uim attractoriā poſſidere: modo magnetis lapidis: atq; ſucū. Hæc inanimibus. Theliphonū uero quod alii ſcorpionē appellant: quia radicē ſcorpioni ſimilē habet admotū ſcorpionē occidere tradunt: & eum reuiuiſcere poſſe: ſi ellebro candido linatur. Enecat idem: & boues: & oues: & iumēta: & ad ſummā omnes quadrupedes. Eodem die: ſi genitalibus foliuꝫ: uel radicula imponatur: proficit potū contra ſcorpionum ictus. Habet ſolium tuberis terræ. Radicē ut dictum eſt: ſimilē ſcorpioni. Naſcitur graminis mō & geniculis conſtet: loca amat umbroſa. Quod ſi uera ſint: quæ de ſcorpione narrātur: & reliqua eiuſmōi: haud q̄quā increbilia dici debeāt: nec fabuloſe: quæ attribuuntur plantaꝫ uiribus brute componi uideantur. Humanis uero corporibus ultra illa: quæ ſanitatē morbos mortemq; ſpectet: alia quoq; herbas afferre ſuis uiribus poſſe affirmāt ut puta generandi ſeminis facultatem: atque ſterilitatem: & quaſdā ex eodē facere utrunq; ualere: ſicut qui teſticulus appellatus eſt. Cum enim germini ſint: alter magnus aūt paruus: Magnum efficaceꝫ ad coituū datū e lactæ caprino tradunt. Minorem uero obeſſe: ac inhibere habet. Folium laſſeris ueruꝫ leuius atq; minus: caulē ſimiliū ſpinæ quā pirū uocāt: miruꝫ ergo ut dictū eſt: abuna eadēq; natura diuerſitatē tantū uiriū ꝓficiſci. Nam uim eiuſmōi eſſe duplicem abſurdū putari minime debet. Tuꝫ. n. alii quidā: tuꝫ ariſtophilus pharmacopola plataicus: uires quaſdā cōpertas ſe habere dicebat: partiꝫ ut qs magis coire ualeat ꝑti ut nil pēitus ualeat. Id q̄ꝫ ꝓgarī plus minuſue tp̄is poſſe. ceu bimēſe aut trimēſe: q̄ qdē herba l'ad tēperādos: caſtigādoſq; adoleſcētes aliqñ uti aiebat. Quedā ad ꝓcreādū marē aut fœminā ualeſ tradūt. Quā obrē herbā q̄dā marificā: & aliā fœinificā uocāt: ambæ inter ſe ſil'es & ocimi ſpēꝫ gerētes: fructus fœinificæ mō muſci oleaginei: ueꝝ pallidior: marificæ uero ſicut oliua cū primū ex muſco emergit: geminus mō teſticulis hōis. Ne ſem fœtificū ſit: fructū hedeſ cādidæ faceſ aiūt cōtra ut ꝓlificū ſit: fructū cratei ex aq̄ notāt: naſciſ id lini mō ruffū & fructū tanq̄ miliū fert. Gigneſ nequaq̄ poſſe putaſ & q ſem uolucri collectū mō ſextarii. xxx. aſſidue dieb⁹ portiōib⁹ æqs biberit ex uīo albo. Sic. n. pēitus ſterileſceſ hōiez aiūt. foliū herbæ mulæ uocatæ ſterilitate mulieribꝰ faceſ uolūt: & ali qd ungulæ ac ſeinis muli aialis miſcēdū ꝓcipiūt: cōſtat hæc foliolinguæ ceruinæ appellatæ. Radice numeroſa: & tenui: montana planicies. & ſaxoſas amat mula hac herba plurimū delectari affirmāt. Vſus eius uel ad alienes quēadmōꝫ uolucri. Filix fœina utilis cōtra iterraneoꝝ: aialia lata. melle ſub acta: & cōtra tenuia i uino dulci: cuꝫ farina ordeacea data mulieribꝰ. Si grauidis detur abortū facere. Si cæteris ſterilis in totuꝫ reddere aiunt. Differt fœmina filix a maſcula: qd folium unico artu porrectū hæc hēat & radicē craſſaꝫ: & longā: & nigraꝫ. Haꝝ igit uires ſterilitati addixiſſe natura putatur.

UVA. BHSC. IyR_056

Ad rem aũt uenenariam mixẽ modum herba polebat: q̃ indus attulerat. Non. n. ſolũ edẽtib⁹: ſed ẽt tangẽtibus tm̃ genitabilus uiz dixere uehmẽtẽ a deo fieri: ut quotiẽs uellẽt coire: ualerẽt. Et q̃d̃ q uſi fuerũt: duodecies egiſſe dixerũt. Indũ ãt ipſũ: q uel magno: atq; robuſto corpe erat: ſpecies deciens aliqñ coiuiſſe: fatentem licuit audire. Vexẽ emiſſionẽ ſeminis guttatim fuiſſe: demũq; i ſanguinẽ deueniſſe. Mulieris uero uehemtius ẽt citari libidine: cuz eo medicamine uſæ fuerint: dicebaẽ. Hæc igiẽ uis: ſi uere narraẽ: mirifice oẽs excedit nãs tñ q̃ſdã conſtare: q̃ ortationes ad coitũ facerẽt haud quaq̃ inepte putaueris. Nã & i aliñtis ipſis tã ſiccis: q̃ hũidis uires eiuſmõi atque ẽt aliarum plenarumq; affectionũ efficaces manifeſte ſentimus: A q̃ .n. nonnuſq̃ eẽ: q̃ plez mulierib⁹ largiaẽ affirmãt: ut apud theſpias. Cõtra aliã apud pyrã eſſe: q̃ ſterilitatẽ eiſdẽ ifere poſſit: cãz. n. ſterilitatis mulierẽ loci illius talẽ medici reddiderũt. Apud heracliã arcadiæ: uinũ: ut ferunt: fit: q; potũ uiros inſanos agit: mulieres ſteriles reddit. Achaiæ apud cabyniã maxie: uitis qd̃dã gñs hẽtur: cuius uinũ abortũ facit. Et ubi canes uuã cõederint: eas q̃z abortu pclitari neceſſe ẽ: i guſtu nec uua ſenſũ aliũ q̃ cæterę uuæ facit: nec uinũ a cæteris uinis diſtare pcipiẽ: i trezonẽſi agro uinum ſteriles: q; biberĩt facit: apud thaſũ uinũ ſõnificũ arte q̃dã cõficiẽ: & aliud quod potũ uigilantiſſimos facit. Sz eiuſmodi uires ad corpus ſpectare: inq; generibus corporeis pcipi manifeſtũ eſt. Animo uero ueſicariam adnotãt Hic. n. ueluti dimouere: alienareq; mentẽ affirmant: ut ſuperius cõprehẽſum ẽ. Contra radix oenotheræ data e uino: mitiores: hilarioreſq; mores reddit. Conſtat oenothera folio amygdalæ: uexẽ maiori. Flere roſeaceo: loca adamat mõtuoſa: id tñ abſurdũ nequaq̃ appeat: fit. n. q̃i ſcreatio q̃dã ex uiribus: q̃s radix iſta uinaceas poſſidet: ſz potius abſurda illa putenẽ: q̃ alligata: & uenefici oẽ aduerſãtia uocitanẽ: & tũ corpibus: tũ domibus unice opitulari credunẽ. Adde polliũ q; heſiodo: & muſeo auctoribꝫ ad oẽz rez ſeriam: magniq; faciendam perutile predicatur. Quãobrem id noctu effodiunt tabernaculo: ſtructo: & ad famã: exiſtimatione: q; bonam: nõ minus: q̃nimo magis ualere putatũ ẽ. Nec nõ & antirrehizũ appellatũ utilẽ ad gloriam tradidere. Hic lappæ ſimilis ẽ. Radice minima: & fere nulla ſubnitiẽ Fructũ tãquam nares uituli parit. Hoc peruncto gratiam: uitæq; gloriam cõſequi creditur. Quin etiam qui aureliæ flore coronatur: unguento ex auro ignis ex parte inſperſo: gloriam atq; exiſtimationem bonam conſequiẽ. Habet aurelia florem auro ſimilem. Folium candidum. Fructum tenuem durumque. Radicem per ſumma ceſpitum: atque tenuem. Vſus eius ad ſerpentium morſus: e uino. Valet etiam ad ambuſta cremata & mixta melli: Sed hæc: ut ſuperius dictum eſt: commenta hominum eſſe: plane uidentur: qui ſuas artes magnificare: celebrareq; cuperent. Nos reliquorum naturas. Vireſque perſequemur. Piper fructus eſt. Eius genera duo. Vnum enim rotundum: cruĩ modo: tegmine carneq; conſtans: ſicut laurina baca:

UVA. BHSC. IyR_056

ſubrutilum. Alterum oblongum nigrum: ſemina papaueris continens: longe hoc ualidius altero. Ambo uim calefactoriam ꝺbtinẽt. Quamobrez contra cicutã auxiliãtur & ét thus. Granũ cnidium rotundũ: colore rubruz maiuſcꝙ pipere eſt. ſz caliditate multo ualidius. Qua de cã cũ deuorandũ datur: dari. n. cõtra alui ſolutiõez ſolet in pane: aut adipe obductuz ſũmitur. Aliter. n. gulã adurit. Peucedani quecꝙ radix uiz calefactoriã habet: quam obrez unguentũ quidã uel ex ea ſubdatoriũ faciũt. Datur & ad lienes radix peucedani: ſeꝫ inutile eſt. Nec ſuccus ulla in re ꝑdeſt. Paſtinacã agroſ partenſi achaiæ laudatiſſimã referũt. Natura calefactoriã: radice nigrã. Radix quoꝙ uitis ſilueſtris calefactoria: acriſcꝙ eſt. Quãobrez ad pſilotri uſuz ido nea: & uitia cutis in facie emũdat: fructu eius defoliare arbores ſolẽt. Succiditur omni tpre: ſz præcipue autũno. Dracumtuli radix data ex melle utilis quæ tuſſes ſanare poſſit: caulez uerſicolorẽ ſerpẽtis ſpeciẽ preſentãtez gerit: Eius ſemine nulla in re uti ſolent. Thapſiæ radix uomitoria eſt: & ſiquis cõtinuit: tã ſuperius: q̃ inferius purgat tollere põt. Ad hæc liuida: Suppurationes tñ: alias exalibidas facit: Succus eius ualidior eſt: & qđ tã ſuꝑius q̃ inferius purgat. Nullus ſeminis uſus. Naſcitur: tuz alibi: tũ in terra attica q̃ pecudes ĩcolæ eã nõ tãgũt. Peregrinæ uero depaſcunt: & ãtaluus ſoluꝫ aut intereũt. Fidicula ſemꝑ poſt imbres erumpit: & ſemẽ nullũ ꝓducit. Ebeni lignũ aſpectu buxo ſimile cõſtat: ſed de corticatũ nigerimũ redditur. Vtile oculis ad cotez trituz. Malũ terræ craſſuz: & guſtatu amarũ eſt. Nigrum odoratumcꝙ: folio rotũdo qđ ſuper terrã ſpectetur: nõ multũ eſt. Naſcitur potiſſimũ mõtibus idcꝙ ꝓ optimo effoditur. Vſuz eius ad multa enumerãt ſed optimũ ad capitis ruptões: & ad reliq̃ tñ ulcera ſatis ualet: & cõtra ſerpẽtium morſus: & ad ſomnũ: & ſecũdas mõ peſſi ꝓtim aqua ſubacto & illito: partim in melle: oleocꝙ deraſuz: ſed cõtra ſerpẽtes e uino aceſcente poto: & morſo inſꝑſo: ad ſomnũ uero in uino nigro auſtero attrito: atſi uuluæ ꝓciderint ex aqua colluere cõueniet. Id igitur numeroſo referre uſu uidetur. At ſcãmoniæ ueluti e cõtrario ſuccus tm uſui eſt: & nil aliud: ſilicis radix colliquata tantũ in uſuz euenit. Guſtũ aſtringit nõ ſine aliqua dulcedine lũbricũ latũ expellit: ſemẽ filici nullũ eſt. Nec ſuccũ quẽ emittat hæc hẽt. autũno ſuccidi tẽpeſtiuæ affirmãt. Lubricũ aũt gentiũ nõ nullis natura ineſſe ꝓcipitur. Habẽt. n. omni quaſi ex ꝓte ægyptii arabes: armeni ſyri: cylices. e diuerſo thracibus: & phrygibus nullo pacto enaſci enarrãt inter græcos thebanis ſcilicet uerſari in gymnaſiis ſolitis: & ad ſummam. Boetiis innaſi: lumbricum nouimus. Athenienſibus nullo pacto. Omnium uero medicamentorum: quoad ſimplicius explicari liceat: præſtantiora: quæ locis gelidis: aquiloniis: ſicciſque proueniunt. Quamobrem inter ea. quæ in cubo ia oriuntur meliora: quæ ferant. Egeæ deterriora: quæ Thelethrium reddat: aſſeuerant. Sunt: & enim illa ſicciora. Thelethrium autem locum eſſe opacum: atque ſubrigum: certum eſt:

UVA. BHSC. IyR_056

THEOPHRASTI DE HISTORIA PLANTARVM LIB. X.

E radicibus: quæ medicæ ſint: quaſque uirtutes: uel in ſe uel in ſuccis: uel etiam aliqua parte habeant: & in totum: ſi quid e fructicibus: aut herbis: uires eiuſmodi ſortiuntur: explicandũ hoc uolumine arbitramur. Nec differentas omittendum quibus liquores: atq; odores diſcerni deſiderent Radicum uires permultas: multiſq; uſibus acomodandas: naturam dediſſe: facile intelligi poteſt Sed quæ maxime uim medendi optineant: has ut puta utiliſſimas hominũ conquirit ingenium. Differunt iſte: ut uolumĩe ſuperiori retulimus quod non ad eadem: nec in eiſdem ſuas uires poſſideant. Radices ergo plurimæ pene uires in ſe & infructibus: & in ſuccis geſtare uidemus. Sed non deſũt quæ in foliis quoq; habeant: & quidem foliis inſitas uires: herbas magna ex parte uocare herbarii ſolent.

Theophraſti Liber decimus cuius paucula quædam habentur: & quod apud græcos habetur: id Thedorus traduxit.

UVA. BHSC. IyR_056

Theophrasti libros de plantarum historia earumq; causis: ut latinos legere mus. Theodoꝛ. Gaza quamuis in terra græcia natus & educatus efficit: hic quotiẽs nobilium philosophoꝝ libros in latinuꝫ conuertit: diligẽter nostros scriptores rimatus & in primis a plinio non discedens: adeo omnia facũde & latine explicuit: ut non temere alium nostro seculo: aut erudicius: aut elegantius: hoc munus absoluerit quod si ea diligentia & obseruatio cæterorum interpretum fuisset: forsan illustrium scriptoruꝫ libri: qui tum barbare: tuꝫ incultæ traducti sunt elegantissimi haberentur. Sed dum illos studii & diligentiæ piget sine uerboruꝫ delectu paꝛ latine ne dicaꝫ mẽdose tum historiaꝫ: tum locos in philosophia graues explicare uoluerunt. At gaza non cõtentus uulgaribus uerbis et quæ passim usurpãtur cũ quotidie in manibus græca pariter & latina exemplaria: ut accipi haberet: nil nisi ab idoneis scriptoribus sumptum dum peregrina in latinuꝫ uertit iserere uoluit: priscarum scilicet dictionum explorator solertissimus: & si quæ iam fugerant earum iudex unicus. In qua ne eos certe offendit: qui ueterum scriptorum lectionum admodum frequentes ea demũ latinæ dicta putant: quæ ipsi legerunt: ceu indiligentiæ atq; ignauiæ suæ patrocinium hoc facto quærentes si ubertatem nostræ linguæ dissimulauerint? imo uero ignorauerint? Sunt item qui litteratissimum interpretem uelut affectaterem aut magis auctorem nouarum uocum damnent: quod flatos uentos inseruere aflatis maluerit anniuersarios quam eteſias appellare. Capparim inturim: sertulam melilotum. cõsecraticem quam alii irim. Carduum pineam quam cinaram collunela & plinium nominant. Non affectauit hæc uocabula obsecuantissimus latinitatis interpres. Sed ad plurimam & diligentem lectioneꝫ nostros inuitauit: simulque uocibus quæ ceu uetustæ obsoletæ & iam fastiditæ iacebant nouitatem nitorem & gratiã dedit. Ergo cum in recentissima editione multa deprauata: ut fere fieri solet: librariorum insitia: & incuria legerentur: collatim nostris exemplaribus cum græco codice quem unicuꝫ & mendosum gaza conqueritur. Vere lectioni & dignitati interpretis operaꝫ aliquam tulimus. Sed ne laboriosum tibi sit genero se dominice quotiens aliquid desiderauerim id quærere & inuenire uelut rerum & historiarum capita pro numero & ordine librorum subiecimus. Ne forte tibi: & cæteris odiosum quandoque: foret spatiosa uolumina quæ partim historico more partim exdissertatione philosophica conscripta sunt per legere. Vale

UVA. BHSC. IyR_056

In primo de hiſtoria plantarum libro hæc continentur
Per q̄ſ ptes hiſtoria plātaꝝ hēri pōt
Quid radix . Caulis : caudex ramus : ſurculus :
Quid matrix : q̄d fluctus q̄d humor
Quid lignum . quid caro : quid cortex quid matrix : ex quibus cortex
Quid arbor : q̄d frutex q̄d herba de malua : beta : āerina nuce auelana
Diuiſio arboruꝫ : urbanæ aliæ ſilueſtres : aliæ fructiferæ ſteriles floriferæ : floꝝ carētes : de agro elephātio
Formaꝫ : diſſtiæ : q̄d aliæ terreſtres aliæ aq̄tiles : aliæ ī palud ꝫ aliæ ī lacubus : aliæ in fluiis : aliæ in mari :
Differentia plantarum a figura a caudice & cortice & etiam ligno
Differentia medulaꝫ : diſcrimen radicū : differētia radicū in ſumma :
Radix gladioli & ari : radix ſcylaruꝫ cæparum & bulborum
De croco prodicio Vūgo : laſerpicio & maguderi : platanus In lytio.
Qualitas radicis iridis & ficus inde lupini uis.
Quæ arbores enodes quæ nodoſæ q̄litas nodoꝫ ceci rodi crade : gūgri
Quæ longe & ramoſæ arbores.
Quæ ſēp uireāt & q̄ꝫ folia decidāt platāus ī creta : & quercus ſybari.
Qualia folia de differentia & figura foliorum alexandrina laurus :
Ex q̄bus conſtent folia & pediculi
Qualitas & diſtinctio fructuum : de ſiliqua hoc eſt ficu egyptia
Semina arborum & quæ ſemina cōgeſta ex quæ diſcreta :
Dūia ſuccoꝫ Diſtantia in odore
Humoris arborum genera
De odoribꝫ floꝝ & folioꝝ & radicis
Folium & fructus tiliæ.
Florum genera & differentiæ
Qualis floreſcens uitis olea roſa mali medice & punicæ flos.
Quō diſtāt in fructificādo arbores
Repetit differentias plantarum
Libro ſecundo hæc continent
De mō gn̄atiōis ſationiſq̄ ī arboribꝫ :
Quō ſuffrutices herbæ iterumq̄ arbores naſcantur : de robore
Quam obrem degenerent interīm ſata : & quæ non degeneret ſed melioreſcāt quoq̄ & hoc ī arboribus :
Oſtenta in arboribus
Quæ herbe degenerēt melioreſcātq̄
Siſymbriū in mentā triticū ī loliū :
Legumina coctibilia & incoctibilia & quo pacto creſceſcant :
Mutatio in animalibus :
De ſatu & ſcrobibus : radix pyri poſitis arborum ſatio ficus
Satus ex cultura palmarum genera palmarum : ſpata
Satio cæteraꝝ arboꝝ cultus & opera
Fimus & gn̄ra fimoꝝ De puluere
Amygdala examara dulcis
Quæ fructus amittant ante quam percoquantur :
Caprificatio conditio flatuum
Culices ficarii remediuꝫ ad culices
Libro tertio hæc continentur :
De generatione ſilueſtrium arboꝝ
De ſalice quæ frugipdix dicitur platanus in tripode
Semina in aere unde
Quod animuꝫ iundatio ſemē affert
Differentiæ inter urbanas arbores & ſilueſtres
Fructificatio arboruꝫ : quid cultus faciat cedrus in ſyria
quæ arbores nō niſi mōtibꝫ naſcant

L

UVA. BHSC. IyR_056

Quæ perpetuo uirent: differentia
Quæ de locis ꝓueniũt palma cẽtariũ
Deſilueſtrium arborum floribus de floribus uaria:
germinatio florum prouentus: & fructuum degalla:
Germinationes in arcturo
Quid amentum & iulus auelanæ
Qui auctus faciles & difficiles
De radicibus ſilueſtrium
Quibus caudice præciſo contingat:
Crateres exabietis agnatione
De multiplicitate fructuum eiuſdẽ arboris:
Vlmus duplex galla:
Fungi e robore uiſcũ humor meleus
Mas & fœia in arboribꝰ fagus
genera roboris differentiæ in glandibus cerus degallis:
Pannus inglandiferis:
Alia diſtinctio glandiferaꝝ: carbo
Gña pinoꝝ: picea: de abiete deta xo & oſtra: & tilia flos & fructus eius
Aceris genera duo fraxini genera:
Cornus maſcula & fœmina
De cedro meſpilo: & ſorbis
De ceraſo flama iouis: de ſambuco:
De ſalices & gñibus eius de ulmo de populo: alno betula: colytea
De nuce auelana de terebynto: de buxo: cratego:
De illice & grano quid hipheat:
De ſmylace: quid phelodris: & aqlõ de arbutu potulaca prũo & ſubberẽ
Colutea colicea circa idam
Laurus alexãdrina ficus & uitis
Vitis phalacras: ramni genera:
De æquo.: & paliuro:
Rubi genera cani rubus:
Fluidaruꝫ genera: medicamentum
De hedera coríbia ſmilax. i. hedera
Arbor euenymus

Libro quarto continentur hæc in ſũt
Quibus locis quæq; arbores gaudeãt
De moro ægyptia
De ficu cypnea de ſiliqua ceraunia:
Arbor proſea: glans arbor:
De cuctio: phora: Deſpina ægyptia
De pruno ægyptia:
De arboꝝ craſſitudie circa mẽphim
De cælti: & paliuro:
Palmæ affricæ ſicientis:
Hedera in aſia: mon merus:
Hedera apud indos
De malo medica: de ficu indica
De arboribus indie
De hebeno terebynthos indica:
De lanigeris arboribus indiæ
De ſeminibus herbiſque indiæ
De orica indica: lens indica
Spina in regione arria: herculacea
Cedroſies prouinciæ ſpina:
Quid ſeptentrio ferat
Quid quoque loco proueniat:
Quid in creta: rhodo & lycia
Quid in ponto: quid ippõtide
Quid emolus: olympus & ida
Quid multi ali montes ferant
Loca naualis materiæ in toto orbe
Platanus apud diomedis paludem:
Seuit platanum dionyſius
De generibus algarum porruꝫ in alga alga pelagica bryon:
Quercus & abies marinæ
Vitis & ficus marinæ palma marina
Erutices maris rubri: Spina ſitiens:
Caniculæ in mari rubro frequentes:
Plãtæ mariæ & arbuſculæ mire nãæ
Arbores inſulis quas æſtus operit:
De arboribus in mari circa perſideꝫ
Arbores in tylo inſula:

UVA. BHSC. IyR_056

Arbores lanigeræ & aliæ ī eadē īsula
De his q̄ ī ānibus palidibus stagnisque proueniunt
De papyro sari & mnalio:
Faba in paludibus & stagnis egypti
De loto: corsiū qd De malinatnale
De tribulo: & eius nāæ quid capillamenta plantæ lacus orciomeni:
Oleagnus: sida butomū: fleū tipha
De arundinibus: & earum cæsura: præparatio: & confectio:
De iunco: genara tria:
De īsulis fluitautib; ī lacu orchōenio
De uita plantaꝝ breui longaue:
Olea atenis: palma deliaca
Oleastrum olympie fagus troiæ platanus delphica
Questio pulcherrima. An arbor eadē maneat: cuius caudex paulatiz præciditur: mutaturq; uniuersus.
Vita oleæ de uita uitium: & quo pacto colendæ:
De morbis arborum.
Quid sideratio: quid uerminatio clauus. fungus: olla: scabies: cochleæ quid radicatio: cradacio cerastæ: hirculatio in uice. Roratio.
Arachnion morb; oleæ tabes: uredo quæ morbis præcipue īfestantur.
Quæ abores q̄b; detractis partibus aut ægrescunt aut intermoritur: quid sit decacuminatio:
De salice & platano q̄ resurrexerunt de populo quæ resurrexerit
Oleum plantis in festum:
Cityſus: festus & hedera atq; aurio:
Brassica contra ebrietatem
Quīto li. hist. plā. hæc continēt
De cedenda materia: quæ materia rotunda: & quæ quadrata:
Quando robur cædatur:
Differentiæ inter abietē atq; pinum
Quæ dicantur quadripartitæ: quæ bipartitæ: quæ simplices:
Breuia quid.
Quæ fabrili usu materia quibus in terris prestantissima sit.
Quid sint orbes ī ligno
Stimulus in lapide hoc est centrum
De oleastro in quo inuente st ocreæ
De qualitatibus arborum.
Quæ spississima materia:
Quæ durissime aut molissime.
Quæ calidissie Quæ frigidissime.
quæ lentæ aut rigidæ
De thyio quod nascitur apud ammonis phanum quæ & tyia dicit.
Ex quibus simulacra deorum:
Quæ ponderosa simul & dura & quæ discordent: nux euboica
Natura perpetua inarboribus & q̄ cariē & tineā aut sentiunt aut non sentiūt: quid teredo quid tinea:
Vermes q̄ nascantur in materiæ
De materiæ in tylo arabiæ insula
De materiis cōdiēdis iueterandisque
Quæ materies in opere faciles & quæ dificiles
Quæstio cerdonica & pulchra decircis in oī ligno suā ineſſe medullā
Quð lignoꝝ alia fissilia alia dolatilia alia rotunda & quæ medullæ uis.
Quæ materiæ ad quid utiles.
Quæ facile dificulterue secantur:
Quæ torno & sculpturis cōueniunt
Quæ humidissimæ materiæ
De materiis naualibus:
Quæ tectis commoda materia:
Quæ pticulatiz materies cōmodæ
Ad qd tilia ad qd acer: & carpinus: ad quid taxus: olex sisyma ulmus buxus potulaca: terebynthus usus

UVA. BHSC. IyR_056

celaſtri: & ſalicis:
Quæ quib⁹ inſtrumẽtis conueniunt
Cedri præſtantiſſime in ſyria
Vndeciꝫ remis demetri regis
Ampliſſime arbores incorſica:
Romanoꝝ mẽtio fit: de agro latino
de mõet circeo ubi copia lauri mirtiq
Quæ materies uſui lignario & carbonibus commoda conficiendis:
Quæ fumoſe materiæ
De atragena arbore ſic uocata ad ignaria per commoda:
Cur ſtatuæ deoruꝫ e cedro ſudent & quæ materies rudis: aut elaborata germinent:
In ſexto lib. plantaꝝ hiſtoriæ hæc ſt
De ſuffruticib⁹ & herbis atq frugib⁹ p̃ma herbaꝝ: diuiſio ſiue ſuffruticũ
De aculeatis herbis
De his quibus aculeus deeſt
Hedera mas & fœmina:
De caſia cuius duo genera
De origano & thymo:
De ſphacello & ſaluia & q̃d diſtant:
De marubio: De pollicaria
De ferula & ferulagine:
De mandragore fructus:
De laſerpicio & maguderi & quid d ferant inter ſe: De nepa
Decoruda ſiue aſparago decorudag ĩ
quæ folio conſtẽt aculeato acanatia herba lanaria: ſoncus græcum & cætera ſimilia De acorna
Alia diſcria herbaꝝ d̃ græco gña duo
De fuſo agreſti qui phonos ab aliis:
De carduiis Carduus pinea quam græci cynaram uocant
quæ tactus numcupatur
De ĩturi hoc ẽ cappari ribuli gña duo
De ononi herba aculeigera
De ſuffruticib⁹ urbãis & coronamẽtis
De uiola nigra De roſis & eaꝝ d̃ris
Viola nigra quõ diſtat ab alba
De lilio. De narcyſo
De croco. De enantha
quæ florẽ & ſemẽ ferãt De abrotão
De ſampſuco: de ſiſymbrio:
qui flores uerni qui flores æſtiui
qui flores autumnales Vita uiolæ albe Vita roſe Morꝫ ægyptia
In ſeptimo libro hi. olan. hæc habẽt
De herbaceis: & oleribus:
Tres ortẽſiũ ſemẽtes & q̃d q̃ꝫ tp̃re fiãt
quæ uelociter: & oleribus e micent & cur hoc fiat:
quæ olera e quibus naſcantur hoc ẽ & ſemine auulſione raro radiceſq
quæ caule reciſo regerminent:
quæ radices olerum perdurent quæ regerminent: & quæ non:
quibus oleribus lignoſæ: & quibus carnoſe radices q̃bus breuis radices
De diuerſis ſeiuꝫ figuris & eoꝝ d̃ris
quæ feratiora ſemina & quomõ exactu & poſitiõe ſeminũ ãpliora q̃dã reddũt q̃ quædã formã loci accipiũt
quod ſapoꝝ d̃raꝫ quædã ſeia capiũt
Radices hoc eſt raphani genera:
De rapis & eorum cultura:
De braſſicæ generibus & beta
Lactucarum genera tria:
De appio & eius differentiæ:
De cucumere. & cucurbita:
Cepaꝝ gña & aſcalõaꝝ nã de getyo e alio & eius gñibus atq differẽtiis
qua cura culturaq olera gaudeant:
quæ: a quæ omnibus proſunt:
Tranſlatione olera melioreſcere:
De beſtiolis quæ ĩnaſcũtur oleribus
Quæ firmiora ſemina q̃ imbeciliora
De aruenſibus ſilueſtribus:
Rumex ſilueſtris: braſica ſilueſtris
Rapa ſilueſtris & lactuca ſilueſtris:
Apii ſilueſtris gña cucũis ſiluaticus

UVA. BHSC. IyR_056

De aruēſib⁹ hirci barbula Corchorus
Germinatio quibus tempotibus in oleribus aruenſibus fieri ſoleat:
Differentiæ florum in oleribus:
Differētiæ herbar⁹ publice icaulib⁹:
Differētia in poſitu locoq⁹ foliorum
Infertilitate & ſterilitate differentia:
Differētia flor⁹ inter herbā & arbor⁹
De radicibus ſilueſtrium herbarum ſiue olerum & earum differentia:
Differī herbas tp̄rib⁹ geriat⁹ & floris
Hiſtoriæ ſingulorum olerum
De oculo cāino cauda ul'pia plātagie
De nitubis porcelia & aſeca maragie
Quæ carnoſa aut capitata creantur:
Ex quibus conſtent radices
De aſtula regia & epimenidio:
de aris dracūculo ac ēſe & radice teſei
Diſcrim̄ horbar⁹ p̄ folia & caules ſcyle uiuax ē radix De narciſo & ſcila
Bulbi dulces Bulbi lanigeri:
De ſiſyrindrio & adiantho:
Fīdicula anthemon & lappa
De ſolari carduo hirundinaria:
re ſemper uiuo.
Quid mel frugū & ueſicaria:
In octauo libro hiſtoriæ plantar⁹ hæc
De frum̄to uniuerſiſque frum̄taciis
ut eſt triticū ordeu⁹ typha ſemen:
chedropa hoc eſt legumina
Quæ maturæ ſeratur e frugibus
Quæ ſerere oporteat ſeruis:
Tertium tempus ſerendi
Quo to quæq⁹ die aſatu erumpunt:
Quē ad mō⁹ naſcāt⁹ i frugib⁹ folia:
& germina & item radices:
Frumentago & ordeago:
Frum̄tū q̄tū geniculat⁹ & ſpicā eittit
Leguminum p̄ductio ubi florent:
Quīdo frumēta & legūina maturāt⁹
Differre t⁹ a terra i frugū p̄uentu:
qualia frumentorum & leguminu⁹
folia & deculmis eorum
De ſilica legumine & de floribus
Quæ ſpicā ſiliquā aut iubam ferant
Legūna ſemp ſeratiora & ualidiora
Differentia frumētatic rum interſe
De generibus ordei
De tritici generib⁹ & quæ trimeſtria
T p̄a arādi ubi frum̄t⁹ aut legūia ſim⁹
Ciceris gña & ſiliq⁹ differētia ſigura
De ſatione leguminū & frumēto⁹
De ſtercoratione
Quæ ſemina cuiq⁹ competant agro
Quādo imbres frugib⁹ p̄ſūt nocētue
Quod ſolū qd poſſit p̄ſtare aut ferre
De lolio auena & ciceris ui:
Quid præſtet ſaba panicu⁹ milium & ſeſama detricnio & geminali
Quod depaſcere ſegetes ne lux uirēt utile ē eſt & tondere
Quid theſſali ægyptii babilonii in tondentis ſegetibus faciunt:
Quod ex radicibus & conculcatis ſeminibus poſtero āno exeāt fruges
Tēpie⁹ celi & ꝺitōe āni iuuaī fructꝰ
Quod cultura & ſtercotatio iuuet:
frumenta ſilice⁹ uero ſt rcus necat
item medica Semina peregrina in uernacula tranſeunt
Pro locis & temporibus anni ſemina melior deterioraue fieri:
Quod gñus aptū ſit tranſire in aliud
Quæ naſci inter alia ſemina ſolent ut ſecuridaca & eruanga q̄ orobancha
aliter dī & de homodoro
Coctibile legumē & icoctibile unde.
Quod cicer & faba terræ moleſta
De ſeine quā nunc ſpelta⁹ dicimus
De brō⁹ ſiligine typha auena & lolio
De uitiis frugū & beſtiolis nocētib⁹
quæ frugeſ pluriu⁹ & q̄ mimu⁹ durēt
& q̄ celū a celo & rus a ruī differet

UVA. BHSC. IyR_056

Semẽ q annoꝝ ꝓbetur ĩ ſementem:
Quæda luppini ꝓꝑetas & itẽ auenæ:
Libro nono hiſtoriæ hæc cõtinentur
De humore & ſapore plantarum
De guma & lachryma ex plãtis. De maſtice lachrima cardui & capii at q laſerpicii: de lachrima uitis
Decæſura ad reſinã de reſina ficiẽda & eius generib⁹: de pice facienda:
Duẽ admõꝫ pix furaꝛ & carbonib⁹
De thure myrra balſamo & odoratis
De cinamomo & caſſia
De balſamo & eius arbuſtis:
De ꝯalamo & iunco odorato
De calbano & comaco cardamomo: atque amomo
Quibus ad iungenda utimur
De iride illirica & nargo thratia
De ſuccis & ſuccatione
Radicũ & lactis ſuccatio & liquatio
De ſectiõe herbaꝝ & efoſſiõe radicũ
Religio ĩ ſeccãdis & efodiẽdis plãtis
Medicine quarũdam herbarum
Medicina & mãdragora heleboro & panaces. Tuberis terræ radix ad qd
Cucumeris ſilueſtri radix
Triſaginis folia & radix Dtapſia & circa: de elleboro nigro & cãdido:
De elleborina.
Panaces delectarie gña
Veſicariaꝝ gña duo Lactariaꝝ gña
Roris marini gña duo Vernilagiũ gña duo Pauperis ſilueſtris gña:
De nyphea & ſpythica demalotræ
Thraciæ radices quinq folium
De rubia et fidicula
Quæ q̃ãnos ſuẽt q̃ radices deterioꝛs
Quæ loca medicamẽtis fertilia ſint:
De ethruria latino agro & ægypto
Quæ loca græciæ uſu herbaꝝ laudẽt
Quo lacte ebibito aluus purgetur
Moly herba ubi naſcatur & item: de cicuta hirci ſpina & paſtinaca. pratenſi
De dictamo cretæ inſule ad plura: utile præſtantiora cæteriſque in creta naſcuntur
caconito ubi naſcatur optimum: & quomodo conficiantur ad officiendum & de uenenis quid ſenſerint auctores quidam
Cicuta quemadmodum ꝓparet aciis
Quod conſuetudine Venena debellentur:
Mira punicis natura
De abſinthio pontico
De ſpina quæ ad quã iniectã cõgelet:
De hibiſco & telephono
De teſticulo herba & cur ſic apellata
De herba quæ coitum iuuat:
De herba manifica & fœminifca
De folio herbe mulæ & cur dicta:
De filicæ fœmina & maſcula: ad rem uenariam pollere herbam. quam indus attulerat:
Quæ ad qua prolem mulieribus largiatur & quæ contra: & qua in ſamam afferrat
Mira natura uuæ & uinitaſii
De ueſicaria & enothere
De pollio & antirchizo
De aurelia q̃ florẽ auro ſimiles hẽt
De pipere & grano gnidio:
De radice paucedani
De paſtinaca pratenſi quam alii: daucon
Radix uitis ſilueſtris ad quid
mracunculi Radix ad ad quid
tapſiæ radix & ſuccus

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER PRI.

UVA. BHSC. IyR_056

Ex ſuo ſemine plantas omnes ꝓdire
Quibus multi modi conueniunt ge
nituræ: aut contra pauciores.
Palma quibus modis naſci poſſit.
Cur quæ auulſione ſurculo radice
proueniũt ligno & ramo prægran
di non poſſint & cur contra.
De generationibus herbarum. pri
moque de ea quæ radicibus ſit.
De generatiõe herbaꝝ ꝑ auulſionẽ.
Generatio ẽ lachrima.
De generatione herbaꝝ ſpontanea.
De fructu cupreſſi.
De inſitu inocultuque ſtirpium.
Tempora inocultationum.
Quæ epta ieptaue hẽant ꝙ ioculatiõ b⁹
q̃ ioculatis noceãt & q̃b⁹ reddãt tuta
Pro natura locorum uariari inſitus
& inoculatus:
Melius urbana: ſilueſtribus q̃ cõtra
In oñi ſemĩe alimtũ cõtineri aliquod
De cura naturæ in ſeminibus conue
ſtiendis cõmuniendiſq; uario gñe:
Blechrus: planta:
Quæ facile germinent augenturq;.
Cur fœie magis q̃ maſculi augeſcũt
Quæ ſata ſemine deteriora meliora
q; oriantur Thaſiæ amigdalæ:
De temporibus germinandi.
q̃lo arbores ꝑpetuæ frõdis gerient.
Quã obrẽ aliq̃ ſẽp germinẽt floreãt
Vitis in ſana. fructificent:
Solutio q̃ſtiõis q̃re ſẽp aliq̃ gñrent.
an gerinẽt ſil ſupna & iferna plãtaꝝ
Vtꝝ arbors hyẽe ſit p̃gnãtes ueꝛpiãt
De ratione uarietateq; in ſatis in qua
tuor anni temporibus
De æſtatae cur ſicca & feruens cum
ſit tñ piat De autũno cur ſiccus
frigiduſq; cũ ſit nã ſua tñ pariat.
De rõe biferoꝝ Hactẽus d̃ gñatio
ne: nunc de floribus & fructbus:
Cur fructus ꝑficiant tardius q̃ ger
mina & folia Cur culta ſeruis ꝑ
ueniãt q̃ inculta: Cur ſilueſtres
fructum non maturant cum ſint
Qualidiores urbanis:
De maturitate fructuuꝫ & uſu eoꝝ
Cur non ut quæque ualidiſſimã ſẽ
ita & ſemina præferantur.
De ſucco triplici.
Vtrum caridiora ſint ſilueſtria
quam urbana:
Ratio naturæ de ſilueſtribus colligi
debeat ante urbanis
Solutio queſtionis quemadmoduꝫ
conſideranda ſit.
In urbanis & ſilueſtrib⁹ naturæ ratio
Redit ad ꝓpoſitũ de maturitate cõ
coctioneque fructuum uaria:
Cur morus cito percoquat cuꝫ ſero
germinat Cur uitis & ficus ſe
rotinæ ſint: Cur aliquæ arbores
præcoquæ ſint & cur ſerotinæ:
Arbor ægyptia quæ ceneſimo anno
fructificat Quare arbors me
lius proueniant ſolo non pingui
uod ſolum frumento aptum ſit.
In eodeꝫ gñe: aliq̃ maturæ aliq̃ ſero
parere Differẽtia ĩter pulpã fru
ctus & ſemĩ icluſũ ĩpulpa ĩdurãdo
De olei copia bõitateq;. Quæ ger
mie ãnotio fructificẽt et q̃ nouello
Palmã inſpica pere: ad ſimilitudinẽ
frumti et cur: Cur arbores aliq̃
alternis fructificẽt: Cur male
fructificent q̃ bñ germinauerint:
Quid ꝑus q̃d poſteri⁹ ĩfructu gignat
Quod aer ſol et ꝑpetas arboꝝ dife
ferentias conſtituant infructuum
generationumque ratione:
De calidis ſtrigidiſque cauſæ quinq;

UVA. BHSC. IyR_056

An calidiora ſint quæcũq; fecũdiora
An cõtraria i cõtrariis maneant
Nõ uideri argumentũ caloris quod aliqua mature proueniãt aut ſtron de perpetua uireant:
Non eſſe indiciũ caliditatis ignaria:
Quæ potiſſimum argumenta caloris intelligantur:
Theophraſti de cãis. plã. lib. ſcd'us:
Quemadmodum ſilueſtria melius germinent atque fructificent
Aquas deſiderari a plantis
Qui imbres arboribus maxime'tem peſtiui intempeſtiuiq; accidant
Qui uẽti cõmodiores ſint et quãdo:
Qualis arbor arboribus competat
De perſica ægyptia:
De dris ſoli & qđ ſolũ cuiq; cõmodet
Solii pigue pte plurima plãtis noceñ
Quod ſolum optimum
Quæ aquæ tereſtribus probentur in probenturue ad plãtarum uſum:
Quæ ſalſugine proficeant:
De utilitate aq̃ frigidarũ in plantis
Dulces aquas non dulcibus ꝓferri:
Cur aliq̃ dulcis potari idõea ñ ꝓficiat
Arbores ſuis quaſq; locis gaudere:
Duabus & cauſis fructũ matureſceñ
De incremẽto & ꝓceritate arborum
Quæ fructꝰ ſuos amitãt añ maſitatẽ
De ratione caꝓficandi & culicibus:
Arbores ꝓtine fructuſ ſuos nõ ꝓdũt
Vtrum caprificatio inuenta ſit ut ficus ſe comprimat an ut reſeretur
Ficus eſſe quæ non egeãt caꝓficatiõe
Cur inſilueſtribus eiuſdez gñis aliæ ſteriles aliæ fructifices habeantur:
De uitis & ficus amplitudine:
De uite lõgitudie breuitateq; & rõe fructuũ. Mos thaſſiorum quæ ꝓtes in arboribꝰ ꝓmũ intereant.
Democriti opinio de arborũ ætate
Cõtra democritũ de arboruz uita
Cur ſeia q̃ mioraeo ferociora iuẽiãt
Fabã ibecilliſſimã leguminum eſſe
purgatiões arborum et tonſuras conferre ad ferocitatem.
Cur mutatio cõtingat in fructibus:
Cultura imitari uiz nãz plantaꝝ.
De mutatione arborum quæ radicũ occaſione uitio ue contingat
Prima cã mutatiõis ideterius negligentia item de aliis
Quæ diminuta melioreſcant
quãobrez odores fructuũ imutenť.
quæ plãtæ ab ũa ſpetie i aliã cõmeẽt
Folia in eadem arbore cur imutenť.
De ſilymbrio in mentam
Bõitas agni reſpectu duplici cõtineť
De his q̃ itra nõ pullulãt ſz i arboꝛibꝰ
Viſcuz ſtellis. hyphear. qd differat
Spina babilonia Caditas hedera et hedera in cornibus cerui.
Solutio q̃ſtiõis q̃obrẽ uiſcũ & ſimilia nõ niſi i arboꝛ aliena naſcantur
De concha cancro et coccifice aue
Plantas plantis præſidio eſſe
De his quæ ſcandunt alias arbores.
Cur folia circũuagãť æſtiuo ſolſtitio
Cur flores in aliquibus per uites cõ primant ſe et aperiant,
Cur q̃dã ſe mergãt e mergãtq; uicibꝰ
Vim magnã i plãtis aſſideribus naſci
Theophra. de cauſiſ plã. li. tertius
De ſatiuis urbaniſque
Multa eſſe quæ coli non patiantur.
Quæ ope agricultuꝝ ſint iuniuerſuz
Quãdo ſemina cõmitti debeãt terre
Satio uerna præfertur autumnali
Scđm nãz plantaꝝ ſationũ tꝑa eẽ cuſtodiẽda. De ſcobribus faciẽdis ꝓauſtꝝ melioꝛ ſeri De habitu plãtaꝝ q̃ ſant De uſu ſtercoriſ i ſitõe

UVA. BHSC. IyR_056

scrobes ſoli uarietatē diuerſas eē opo
Soli nā qd qđq ferat noſcēdaz ⁊rtere
De interualis plantarum:
Plātā dū p̄ma fūdat geria nō tāgēdā
De educatione & purgatiōe plātaꝝ
De uita amputanda :
quo tp̄re arbores recidāt purgātue :
De ablaqueatiōe & radicū reſectione
De ſugatōe & tēporibus ſtercorandi:
Non oē ſtercus oībus plātis cōuenire
De foſſione & eius utilitate:
De plantarum ſocietate : & amiticia
item inimiticia
De uitiuz cultura rationeque & quæ
ſola uitibus conueniant :
quales plantæ uitium ſerantur :
Tempora ſerendæ uitis:
De ſcrobibus uitium & pari ratione:
De r̄ſecādis uitiū plātis & tp̄e huius
De falcatione uitium. opis
De reliqua cultura uitium
De palmitum menſura:
De uitis putandæ temporibus :
De uitibus decucuminandis:
quando germinent uites & quouſq;
De puluere uitibus excitando:
tcur agricole utāt ad uites ſale & đ pal
Siluestria cultu miteſcer & de ma
palā item Decultura amygdalaꝝ
De cultu corōarioꝝ ſuffruticū oleꝝq;
De cultu ſegetum & primo quez ad
modum agitare ſolum oporteat
De ratione ſementis faciendæ:
quoſdā agros cōmunē curā negligerē
A ratio bōa caput eſt i agro colendo:
De cura noualiū paſtinū italicum;
quæ ſemia cui ſolo conueniant: & q̄
umbres deſiderent magis
quod ſolū leguminibus conueniat:
De uitis ſegetū erugīe erucis & ueriz
De ſatus temporibus in frumentis:
Solſticiis non ſerenduz niſi quædaz:
Cur ager frigidꝰ caliduſq; frumtāi ſt
In æq̄litatē cæli nō eſſe cōtēnendam
Libro quarto. de cauſis pla. hæc ſt
quæſtiōes ſiue p̄blemata de plātis:
Cur ſeinib⁹ uires portiōe non ſint:
sēini adiūctā eē uiduplicē agēdi p̄di
Cur ſeiūz arborū alia plus alia minꝰ
durēt Cur ſeminū frumtationū
alia mīus alia plus durēt itē legūinū
De olerū dr̄iis i ſeruanda ſpetie ſua:
quæ oleribus fructiſque duratio .
Cur arbores imperfectæ generent:
Cur in aliquo genere infœcundæ ſē
per ſint perfectiones:
An plantæ aliquæ ut triticum in loli
um deſpē ſpeciem tranſitū faciat
Triticuz in loliuz mutari poſſe nec
herba ſz radice ſeibꝰ mutat s prius
Cur ualidiora tātū mutēt firmiora
Rea eſt latine ſemen appellata:
quæ iloliū mutēt quæ nō mutentur
Cur lutum abeat in lolium :
Cur aliquibus noceant cultus
Cur aliq̄ ſemina nō ſimul ſz p̄ticulati
generēt p̄mūq; rōes dubitādi exeqt
Soluit q̄ſtionē cur aliq̄ ſeia nō eodez
āno nec ſil ſz p̄ticulati; p̄rūpant:
De rōe ſatus & differentiis frugum
Cur legūīa ab ima p̄te radicē germq;
fundant frumenta eduabus :
Cur legumina celeriter oriantur &
minus terrā q̄ frumēta conſumēt:
Cur cicer ſolū emaciet qđ uis celeri
ter naſcat. Quæ fruges era
dicibus anno ſequēti repullulent:
Cur legūīa diutiū q̄frumta refloreāt
Flos cur nō ſimul omībꝰ p̄tibꝰ exeat
Cur cōgña nōp̄ficiātur oīa eodē tp̄e
Cur legūīa minus apta ſint cibis ho
minum quam frumenta
Cur animalia cætera ordeo quā triti
co melius alātur contra q̄ homines

UVA. BHSC. IyR_056

quæ facilia difficiliaue in cibos animalium sint
De cāis dr̄iaꝝ qb⁹ cūgña distinguntᵉ
Inoī plāta ꝓagri tot tōme uaritatisq
Cur seīa mō coctibilia mō i coctibila eueniāt quæ reddāt coctibilia quæ incoctibilia efficiantur
Cur in eodem caule in eademꝙ siliq fabæ aliæ coctiles aliæ icoctiles sint
De fabis circa philippos:
Oīa legumīa coctibilia & icoctibilia fieri non tantum fabam ac lentem ut quidam falso existimauerunt:
Vnde sit ut alia meliora: alia deteriora eueniant
Cur frumētū demessū cōdat imetas
Cur erugo triticum magis ordeum ue infestet quam cæteras fruges:
Cur faba eruginem sentiat inter legumina maxime
De uermiculatione frugum:
De satu rationeꝙ fructuū æstiuoruꝫ cur fertilissīa sit q fructū exiguū ꝓūt
Quæ optime seruentur
Exqb⁹ corruptis nō ꝓueniāt bestiolæ
Cur gulio in faba lente: & lenticula
Comodo triticuꝫ putrescat & ordeū & faba
quæ non marcescant.
Cur frumētum contusum uetusꝙ. feruenti perfusum aqua pullulet:
Quinto libro de causis plantarum hæc continentur
De operositate in plantis
Quæ sint q ꝓter nāꝫ parari arte q̄nt
Ficoꝝ gña multa & cur aliquæ ꝓcc cꝫ
Cur uites aliq ꝓuētus suos accelerēt
Cur ꝓtes insolitæ interdū germīet:
Vnde ortuꝫ causāue habeat fructuum uariatio in eadem planta:
Cur uarietas in radice plantarum:
De aliis mutationib⁹ cur eueniant:
Cur fructus aliq̄n sine foliis uisatur
Cur ligna interim seperata ab sua arbore germinent:
Cur statuæ ligneæ interdū desudent
Cur plantæ in plantis nascantur
Cur arbor ꝓstrata interdū resurgat
Quāobrem uuæ sine uinatiis parēᵗ
Cur eodem in palmite uua nigra & alba spectetur:
Cur īpunica ficu & aliis uarii fructꝰ
Cur fructus mitescant terra obruti
Apium qua cura colatur:
Cur apio cancrilio iungatur:
Cur fructus i ferula l tubo augeanᵗ
Cur fructus uirides conseruātur
De cucumeribus præcoquibus
Quamobrem. & quē admōꝫ spēꝫ suam apium mutet
Quibus rationib⁹ radices augeri & germina contingat:
Cur scile aut lētisco īsita melus ueiāt
Cur in fico mitam serant
Cur cinis iniciatur:
Cur stercore semina inuoluant etiam de aliis huiusmodi
quæ ꝓdetractionē aliquā cōmutetur
quare silimbrium in mentam transeat & ocymum in serpilum
an i altā spēs trāseāt q uidēᵗ mutari
De morbis corruptic neꝙ plantaruꝫ
Morborum duplex initium
De sideratione plantarum:
De uermiculatione plantarum
Quamobrem fiat sfacelis mus
De aliis morbis ut squalor
De morbo ficus qui glabratio dīcit
De articulatione uitis morbo
Scabies impetigo: roratio
Cur fico scabies accidat:
Vā uites articulēᵗ Vā roratio uitiū

UVA. BHSC. IyR_056

Vnde oculorum retusio
de morbis fructuũ & ꝺ crãbo & aliis
De uitis rõe cæli uẽtorꝝ & imbrium
De uermibus fructuũ & ole ceraste
Hactenus de morbis: nunc de corruptione plantarum
De corruptione pirorum
De causis corruptionis secũdũ nãm
Hieme plurs cãs corruptiõis cõtrahi
Qui flatus urant & cur:
Cur frigus urat:
Quæ loca urantur frigore:
Cur minus firma minus laborent frigore aliquando:
De uentis uernaculis:
De corruptione & gelu:
Cur arborum quæ congelauerint germinatio uelox sit.
Cur nix non gelet: pruina gelet:
Vtrum gelatio aeris crassitudine accidat an tenuitate:
Rationes quibus aer crassior gelet:
De pnitie arborꝝ per æstus nimios:
ꝺ uiolẽtis affectiõibꝫ & factis ab hoīs
De stercoris malefico:
De pnitie q̃ uicia plãtarꝝ alīq̃ afferẽt
Quæ herbæ quas herbas iterimnãt:
Oleo: pyre: pingui: necari herbas:
De corruptione per uulgus:
Quæ plagã tolerẽt aut non tolerent
Quæ disiecta scisla q̃ coeant
De corticis detractione in orbem:
De medullæ detractione:
De cacuminatione: multilationeq̃:
De multilatione plantarum
De animalium depastione:
De corruptione seminum:
Locũ referre ad uitã seminũ tuẽdã:
Libro sexto theophrasti de cãsis plãtarum hæc continentur:
Quid sit sapor & quid odor:
De generibus saporum
Vtrum sapores diffiniantur affectionibus sensuũ an figuris
Platonis determinatio circa saporẽ
Democritus sapores figuris discernat
Cõtra democriti sẽtẽtiã de saporibꝫ
Saporẽ odoremq̃: nisi demixtione
Odorem saporemque: naturalium per sequendos primum
Siporum septem haberi gratia:
Vtrum inter sapores alii pro principalibus alii p priuationibꝫ hẽant:
Non per sequi odores bruta
Hominum odoratus deterrimus
Animalia cætera odorẽ sentire sed non discernere
Dulcem saporem maxime cõuenire naturæ & alimento
Vnde sapores plantis sui adueniant
Sapores coquendo transire in alios
Viosa pluribus saporibus ex coqui
Omnes fructus saporem plãtæ suæ demonstrant sed amplius cruci:
Sapores in aliquibus multi: malis plurimis in sipidos perdurare:
Quem admodum sapores dulcis & amarus p̃ncipia cæterorꝝ itelligãt.
De materia saporꝝ & causa agente ualiter calor ad sapores accommodet sese.
Qui sapores maxie p spicui euadũt
Quare uinũ in uetustate amarꝝ fiat
Cur uinum apescat
Qualiter sapores corrumpantur
Omnes fructus calore concoqui
Oleã post arctuꝝ nõ crescere ad oleũ
Copiæ olei argumtũ nõ esse carnem
Cur uitis loco frigido sapore non caret olea caret.
Cur sapori odor uarie comitatur
Non omnium odorum uocabula:

UVA. BHSC. IyR_056

Genera dulcis saporis haberi multa
Dulce ꝓncipiū saporis amaꝝ odoris
Cur in plantis omnes sapores præter salsum spectentur.
Quare salsugo aliquibus plantis accidat aliquatenus.
Quare amaritudo aliquibus partibus plantarum accidat.
Qui sapores hūidi sicciue intelligāt
Vinum ex ordeo, & tritico.
Cur sapores odoresque non totis plantis sed ꝑtibus interiꝫ tribuant
Cur partes in planta crispiores aliæ aliis habeantur.
Cur aliquando radices dulces sunt: cætera non sint.
Cur aliqua redolēt sicca nō recētia.
Quib⁹ ꝑtib⁹ & q̄obrē sapores ꝓcipui
De uariis nominibus succorum.
Cur alia caulibus succum alia radicibus fundant
Cur in eadem planta diuersi odores saporesque habentur.
Cur aliq̄ cū uirēt mādant non sicca
Cur radices aliquibus æsculentæ folia ingustabilia aut contra.
Non omnibus omnia sapere.
Cur sica alia gustu suauia sit ñ uidia
De uenenosi plātis siue medicatis
Cur ꝑtes eoꝝ medicatæ sint tantuꝫ
Aliū aggr ad alia medicam̄ta utilē eē
De causa odorum: cur in eadem planta ꝑtes aliæ odoratæ aliæ ī odore
Cur flores ī arboribus odoratiores sunt qui minores:
Cur in flore odor sit aut non sit
Cur dulcia minus oleant:
Cur odor ubi acrimonia:
Quibus locis odorata nascantur
Odoruꝫ alios ualidos alios īfirmos esse: & qui in succis durent:
Debilia celeriter euanescere:
Quæ nimiuꝫ exsiccata ćterius oleāt
Cur flos eoꝝ: quæ toto corpore odorata sunt non spiret:
Cur fructus agrestes suauius oleant suis urbanis.
De cā odoris in uino: uinuꝫ morale
Si in succo est gratia saporis & odor de succo prouenit qualis uterq; sit:
Cur aliqui flores distantes odoratiore sint q̄am proximi:
Odores matutinis rēporibus uehemētius fragrant hesperis herba:
Quæ ætas plantis ad odorem redolendum aptissima:
Quibus rebus odores hebetentur:
Cur arcu cælesti odores excitentur:
Cur incensa redoleant:
Cur animal nulluꝫ odoratū fere sit:
Cur aliq̄ fetida hōi odorata sit brutis
Sapores odoresq; agri cæli alimoniæ ratione consistere
Cur ñ oē odoram̄ꝫ locis calidis ꝓueniat
De myrtis ægyptiis cur odoratissimi ibi sit cū cætere odoratæ nō gignātur
Cur cætera in ægypto præter myrtuꝫ odorata non sint:
Ratio odoꝝ quos loca frigida reddunt hiris illirica:
Cur cæpæ & allia odorem suauiorem faciant prope sata
Quæstio cur aq̄ non accipiat odorem & cur uinum & oleum accipiant:
Vnguētarii cur odores ī oleo reponāt
Quæ sicca odorē potissimū suscipiūt
Quæstio uenatoria:
Cur odoratiora sint alia ex urbanis alia ex siluestribus:
Cur uestigia leporum autumno præcipue redoleant:

Finis Tabulæ.

UVA. BHSC. IyR_056

Plantarum complures esse generationes: & quot: & quæ sint: inter historias: antea exposuimus. Sed quum non oms omnibus cõueniant: apte profecto agetur: si nunc: quæ qbusq; tribui debeant: quasq; ob causas: explanemus. Ergo generatio: quæ semine administretur: cõis omnium plantarum semen producentium est. Oms &. n. illæ creari semine queunt: quod ita fieri: & sensu exploratum certe habemus: & ratione fortassis necessarium. Natura enim: quum nihil frustra agere solita est: tum uel maxime in his: quæ prima: potissimaq; consistunt: finis rationem inspectat. Primum autem: & potissimum semen est. Igitur semen nisi generare queat: frustra sit necesse est. Si quidem semper generationis causa semen proueniat: atq; ad id officium natum penitus sit: quod: uel ex cæteris quoq; omnibus: haud dubie intelligi licet. Sed quod in plerisq; agricolæ semine uti non consueuerint: quia scilicet sponte celerius prodeunt: adolescuntq;: ul'qa non facile inquibusdã: tam arboribꝫ q̃ herbis: semen accipi possit: idcirco nonnulli: semine creari oĩa posse: negarunt: q̃q̃ id in ficis: ut inter historias dictum est: latissime pateat. Sed fit certe illoꝝ germinatio aliter: nisi quid ex iis: quæ sponte proueniunt alimenti confluuio: aut putredine: uel potius ĩmutatione naturali: creatum extiterit. Constat igitur generationem: quæ semine agatur: plantarum oĩum esse cõmunẽ. Sin aũt: pleraq; nõ desint: quæ mõ utroq;: uidelicet: & semine: & sponte: ualeant procreari. Absurdum id haud quaq̃ putari oportet: qñquidem: & animalia quædam: tam ex coitu uenereo: quã ex terra: creãtur. Itaq; fit: ut generationes: pro singulorum propria natura sequãtur. Quæ. n. sicca simplicia minusq; plantigera extãt. Hæc ut ita loquar: nullũ serendi genus admittunt. Neq; enim auulsionis: neq; rami. Auulsionis inquam: quoniam quæ simplicia exeunt: carent eo: quod auellere possis. Rami uero: & surculi: quia sint siccissima semper enim quod germinatuꝝ est: aliquem humorem habere ingenitum: eundemq; seruare posse: oportet. Quod quidem a natura siccis: negatũ penitus est. Hæc enim ubi dempta ex arbore sint: q̃primum dissiantur: euaporantur q; simul oẽm calorem sibi innatũ amittunt. Hæc ob eiusmõi causas nequeũt germinare. Cætera nimiꝝ queunt: ut pote: quæ media quadam temperie caloris: humorisq; constent. Valeãtq;

p ex suo semĩe plãtas omnes ꝑdire

Quibus mlti modi ꝯueniant genitura: aut ꝯtra pauciores.

UVA. BHSC. IyR_056

humorem caloremq; sibi insitum: diucius conseruare. Quapro pter non modo auulsione: uex etiam summis ramulis: pleraque pullulare facile queunt: ut ficus: uitis: & inter steriles: & aquarū præauidas: salix: sambucus: populus. Igitur i uniuersum ac for mula subsignandi: hunc in modum: ea determinasse: abunde sit.

Palma q̄ bus mo dis nasci possit

Cæterum inter sicca simplicia: ex nepotum exortia: palma sola: præter seminis ortū: alia quoq; pueniēdi genera patitur. Virgas n. tenerrimas babylonios uiui radices efficere: adultasq; trāsferre accepimus. Quin & græciæ: siqs ramos superne decisos serat: ra dix demittitur: & germen non solū cerebro enasci: uex etiā sub tus radicari largius: asserūt. Item si truncus iuersus deponatur: sitq; solū humectum: multis partib; radices demitti: & germina dari: exploratum habemus. Id tn̄ ampliorē magnitudinez capere nequit: At pino: & abieti: & cuiuis gn̄is eiusdē: nihil tale contin gere posse: notatū est. Neq; n. cupisso: pterq̄: si usq̄ genus aliqd̄ sit: qd̄ ab imis plantigex exurgat: ut increta insula, circa deyitas uocatos: esse affirmāt. Ille. n. sic fieri posse ratio est: q; cætera q̄q; proles: dūmō radice aliqua cōfibretur: humorēq; habeat: germi nare facile potest. Nam si radicem nullam obtineat: difficile: ul potius īpossibile est. Sz hoc per suppositionem sit dictum. Pal ma aūt uirgis utiq; procreari pōt: frugalitate humi: habilitateq; ad celerius germinādū. Tenerrime uero uirgæ petunt quia tales hūidissimæ sūt. Sz ex cerebro potius: q̄ imis partibus germē p̄ dire rō est. Hinc. n. & uirgax exortus: oio uelut principiū quod dam uitale hic est. Qua de causa: cerebro exēpto: aut morbo aliq laborāte: mox palma emoritur. Nā & nepotū illa p̄creatio: non nisi cerebri copia fieri assolet: dempto &. n. cerebro exaresc it: ut rō ē. Si qdē et cū palma ītegerrima stat: & radicib; plene adhæret hoc idē eueniat: cerebro sublato: necesse sit. ortus aūt undiq; pro pterea seqtur: quia humor calorq; nālis ubiq; aliquādiu ualeat: permanere: scilz, ea de causa q; ob densitatem meatuū: materies hæc exsiccari haud facile pōt. Vnde fit ut exhalatu difficilis quoq; ɔsistat palma his de causis multifario p̄uentu notat. Ex reliquis aūt: quæ simplici corpore ueniunt: nihil diuersis p̄uenire modis asserit? qr nullū natura huiuscemodi ē. Quæ aūt pluribus exeūt modis: dra: in his q̄q; ipsis: hre late uident. Non. n. qd̄ auulsio ne: & radice: & ramulo prouenit: ligno ēt: prægrandiq; ramo: ex urgere pōt: ut uitis & ficus. neq; qd̄ ɔtra his ipsis p̄ueniat ramu lis ēt pōt: ceu olea. Cā uero q̄obrē sic īambob; fieri gn̄ibus solet: una & eadē reddi pōt. Vitis. n. & fici: & reliquox gn̄is eiusdē par

Cur que auulsiōe surculo radice p̄ueniūt li gno & ra

UVA. BHSC. IyR_056

tes mediæ ſiccæ: ligneſæq; ſũt. Nõ nulloꝝ etiã aſpere. quæ quidẽ difficile germinare admodũ poſſũt: Cõtra facile: quæ ſũme teneræ humectæq; ſunt. Ceu palmes & crada: & ſalicis uero cæter orũq; ptes: nõ ſecus ſe hñt. At oleæ cõtie rami prægrãdes hũore nõ uacant ſcilicet pinguedinis: ſpiſſitatiſq; cauſa: & exſiccatu ꝓinde difficiles ſunt: Extrema uero eiuſdem ſicca: extenuitate nec ad edurãdum ualida ſupextãt: Pari mõ de piro: amygdala: malo: lauro reliquiſq; aſſerere licet. Harum. n. extrema pululare ob eandem cãz nequeũt: prætereq;. ſi quid raro: cõtraq; naturæ ritum: eueniat qn & rami prægrãdis germẽ: ĩ quibuſdã raro erũpit: ut in amygdala: in lauro autem nunq;: ne auulſione qdem: niſi difficile. cã eius q̃z ſiccitas ẽ: atq; raritas. Quod eiz raro laxoq; corpore cõſtat infirmius eſt: quã ut humorem. caloremq; ſuare diutius poſſit. Quæ aũt ligno ualeſcere germinareq; pollẽt: ut olea: myrtus oleaſter: hæc etiã ſpiſſitate ſui corpis: uitale illud: genitaleq; ſeruãt principium: nõ tñ ſine adiumẽto nãlis hũoris. haud. n. ſatis ſpiſſitas illa facit: ſi admõz ſicca ſit: & ad nepotẽ ꝓcreationẽ inhabilis Nam & talis eoꝝ procreãdi facultas: radice detorta: ſcropuloſa: flexuoſaq; datur: quẽadmõm etiã lauri. Sũt. n. robuſtiora qdem mori hac eadem de cauſa cõtumatia. quãtũ eiz reliqueris germinare facillime põt. At uero illoꝝ quæ lõga initũt radice: ut piri pruni: ac cæterorũ: ex radicis copia orit. Sed fortaſſe de oĩbus ad hũc modũ ĩ uniuerſũ dicendũ ẽ. primo quod ꝓſũma ceſpitũ hæreant: neq; radice alte deſcendant: aut ſiqua alte demittãt: hæc tñ nõ nullas ẽt radices ſũmo tenus agũt. Tum q radix facto alimenti confluxu ſolis: ſufferueſcat ardore: ex coctaq; ueluti prægnãs partũ educat: nã & ramis: ac cæteris ꝓtibus hac ratione germẽ erũpit. Quæ quũ ita ſint germinatio ſtirpiũ: nõ ſine ratione fieri iam latiſſime patet: Radix eiz quæ perſũma adhæret cõfluuium excipiens ſucci: idq; ipſũ ſufferue faciẽs: atq; conq̃quẽs: germen emittit: Plurima igit ꝓles iuxta caudicẽ exurgit. hic enim partes ſublimiores radicis cohærẽt: & olea qdẽ uł ſtipite ſuo germen emittere apta ẽ. pirus uero & punica & q̃ nõ ſolũ e ꝓximo ſz ẽt e lõginq̃ prolificẽt: utpote: q̃ prolixa radice ſubeãt. quacũq; radix ꝓſũma ſit: illic germẽ ſuũ ꝓfundũt. Confluxus enim atq; excoctio ibidẽ ſolis opera factitatur. Quãobrẽ locus ꝓlificãdi incertus. Radix. n. qua nõ ſua pte ſumma telluris petat: cõfluxũq; alimẽti capeſſat: cõſtat nemini. Quæ autẽ uiuaces ac ſteriles ſũt: ceu populo uł alba & nigra facile poſſũt. qd qdẽ nulli ex reliquis pariter datũ ẽ: q̃quã ĩ herbis quibuſdã: atq; ſubmiſſo genere ita

mo ꝓgrã di nõ poſ ſit & cur contra.

UVA. BHSC. IyR_056

De generationib⁹ herbarū ꝑq; de ea quæ radicibus fit

fieri certū est: ad quæ iam uenire debemus: satis. n. de arboribus diximus. Ergo generationes eoꝝ in eisdē: atq; superioꝝ: intueri par est: posita omniū. s. cōmunissima illa generatione: quæ semine ꝓdeat. Cæteꝝ plures eoꝝ q̄z reddere exortus licebit: qua uero rōe singula prædictis ꝟueniat: eā ꝓrsus diuidere decet: exēpli gr̄a radicis ipso ꝓuentu: de q̄ hac ī parte disserius. Sicut. n. quæ tam spōte. q̄ radice sata ꝓueniunt: ut quæ capitata cōstent radice? atq; oīo q⁹ crassa carnosaq; radix ē. Sed nl̄la & tenui & diluto cortice integret admōz rapæ ac raphani opus ē. Id. n. gñs radicis facile exiccat̄: ībecilleq; ad ꝑdurandū penitus ē: sed tunicas habeāt plures oportet: & sil̄ lenticiā quandā: ut bullus: ut scilla deniq; carnis succiq; bonitate uacare minime debēt: ceu aracū recens & liriū & cætera gñis eiusdē: has. n. tm̄m ō radices seri: transferriq; posse uidetur: ac eaꝝ: aliæ plus tp̄ris durant: aliæ minus. s. pro sua quæq; nā: nec desunt: quæ dū suis ī locis manent: germē possit citare: ut q̄ anno tm̄ caulē gerunt. Trāslatæ āt siccitatis. cā nequeāt: rōez. n. eādem in iis q̄z arbitrari q̄ ī cæteris ꝟenit. Non nulloꝝ gñatio & auulsione: extremisq; ramis fieri pōt. Brassica. n. auulsiōe & ruta exorit̄. Adde ex coronariis abrotonū. si symbriū ꝙpillū. Hæ. n. radices e germīnibus suis q̄primū dimittūt: nō secus ac hedera. Illa tm̄ oīuz maxime uiuax ē: siue arbores scādens amplexu suo pstrīgat: seu ī terra abdita ima subeat. Proximū inter olera ocimum ē hoc est. n. seri ꝓ parte supna optime pōt: q̄q̄ lignosū admōz sit: sed q̄ difficilius exiccari possit: ea ꝓuenit. q̄obrē tpūs longū ꝑdurat: & tonsū & diminutū regerminat. Abrotonū itē lignosū ē. Veꝝ spissitate: acoreq; suo seruari aliq̄tulū tp̄ris pōt mō hederæ. Nā hæc defixa q̄q; nimirū erūpere ualet. Has igitur gñationes pluriū coēs notasse par est. Illæ uero quū pautiores sūt: tum raro eueniūt: uidelicet lilii: atq; rosæ. Ad hæc harundo perfissa stirpe enasci: germinariq; pōt. ꝓxima iis olea: & siqd aliud ligno suo ualeat germinare. Quapropter eadē cā reddit. qd̄ ea q̄q; suū humorē caloreq; fœcūdum seruare utiq; possunt: nec ꝓcul arguṁto præcidi solent.

De generatione herbarū per auulsionem.

passibile

Quippe cum de minori: apertoq;: celerius faciliusq; germinādi exhibeatur initium: magnum contra atq; cōp̄ssum: nō æque passibile est: neq; ad germinādum ꝓpensum sit qua de cā diuidere allia in nucleos solēt. & cæparum fibras teguṁtaq; detrahunt. deniq; omne nō uiuum: a uitalib⁹ semouēdum censent: ut ēt arborib⁹ partes: quæ obarescunt: abscindeī assolēt. Hinc oleæ ac myrti corticē detrahēdū ne quaq̄ existimāt: obsepit. n. oseruatq; arboris uitā. At cæpaꝝ alleorūq; tunicas eximūt: qm̄ istæ neq; primatū causæ

UVA. BHSC. IyR_056

obtinẽt. Nã ſi eiuſmõi quicq̃ detraxeris: germ̃ nullũ poterit mitti. Sed peculiaris maxime germinatio: quã lachrymæ præbẽt: ut equa pii: & lilii: & alioꝝ quorũdã nec rõ abeſt. Sed caulib⁹ plane reſpõdet. Nihil &. n. aliud q̃ qđ illaꝝ q̃q̃ fœcũdum principiũ. coactuꝫ eſſe oportet. Nõ. n. ſine calore hũoreq̃ generatio talis ⁹ſeqſ cur aũtnõ oĩuꝫ ſucci: lachrymæq̃: generãdi uim obtinẽt: cauſam ad ſuperiores: prioreſq̃ rões reduci: par eſt. ideſt q̃ neq̃ caules: neq̃ radices: uim eiuſmõi ſortiãtur: nec nõ: & q̃ ante rettulimus: plures ẽt cæteroꝝ eſſe germinatioẽs: rõe nõ uacat: quippe cum ea facilius atq̃ ex minori principio: ualeãt generari: quæ imperfectiora ſũt. Ergo gñationes quas partes ſortiũtur plãtaꝝ: quæ nam ſint quaſq̃ ob cãs fiãt: cõſyderãdum in his eſt. Si quid. n. præter miſſũ a nobis eſt: hoc addi: concerniq̃ ab aliis facile. Spõte ãt illa exeunt (ut ſimplitius loquar) quæ minora cõſiſtũt: & maxiẽ quæ annua: herbaceaq̃ natura: ſũt. Cæteꝝ euenit: ut ẽt maiora interdũ ita gignãtur: quuꝫ aũt imbres frequentauere: aut ꝑprietas aliqua in cælo terraue conſtitit. Sic. n. laſſet exortuꝫ in affrica ferunt imbre picoſo q̃dam: craſſoq̃. & ſyluam: q̃ nũc ibidẽ eſt aliaquadã eiuſmõi rõe ꝑſiluiſſe affirmãt. Nulla. n. ãtea erat. Imbres putredinis ẽt quaſdã. mutationeſq̃ humi: cõmittũt: quũ alte humor deſcenderit & plãtas: ea genitas ratione: nutrire augereq̃ poſſũt ſole feruefaciẽte: ac exiccãte quẽadmõꝫ & aĩaliuꝫ gñatioẽꝫ confici maior fere pars auctoꝝ cõfirmat. qđ ſi & aer ſemĩa præbeat: ſecũ afferens illa: ut anaxagoras auctor eſt: longe magis ſic factitẽ neceſſe eſt. Sic. n. principia & alimta nimiꝝ adiici poſſunt. Itẽ fluuii & cõcurſus. præruptiõeſque aquaꝝ. mltis delocis ſemĩa arboꝝ herbarũqꝫ aduehunt. Itaqꝫ amniũ digreſſiõe: loca ꝑ mlta ſyluaꝝ impleta ſũt: quæ ſylua prius oĩo uacabãt. Veꝝ hæc minus ſpõte ꝓuenire appareãt: ſꝫ ueluti ſemĩe: atqꝫ plãta: potiꝫ gñari. Sterilia uero ſpõte potius creari putaueris. Hæc. n. neqꝫ ſemine: neqꝫ plãta gigni exiſtimẽt. Sed forte id de maioreb⁹ uere indicari nõ poſſit: Latitareqꝫ naturas ſeminũ potius ſit arbitrãdũ: ut inter hyſtorias de ſalice: & ulmo rettulimus. Nã & inter minora nõ deſunt herbæ quaꝝ natura facile obliteſcat: ceu thymi: & reliquoꝝ: quæ ſubiũximus. Senſu nãqꝫ ea ꝓcipi nequeunt: q̃q̃ ui ſua nimiꝝ patent. thymũ. n. ſatis ſuis floſculis naſcit: & arboꝝ q̃ꝫ quarũdam ſemina paruula uixqꝫ uiſu percipiẽda ſũt: ceu cupreſſi. huius. n. fructus nõ id totũ eſt q̃ pilæ ſpẽm gerit. Sed quod cono ĩnaſcitur prætenue: exile: & q̃ſi laricis ſemini ꝓximũ: qđ pilula ſua dehiſcẽte: dilabitur: & legi ꝓinde nõ niſi ab experto homine põt. Ergo ĩ

Gñatio e lachrymæ.

De generatione herbaꝝ ſpõtina.

Anaxagoras.

De fructu cupſſi

UVA. BHSC. IyR_056

mſtis ſolitū id q̄z habeſ: & præcipue in his: quæ ꝺtinua in mōtib⁹ ſyluiſq; agreſtib⁹: exeāt. quū. n. ſpōte ꝺſiſtāt: haud facile ſuā con ſuare ꝺtinētiā poſſunt: Sz alterutr̄ fiat neceſſe ē: aut radice: aut ſe mine geminēt. Pauca interea: q̄ gñis hñt ſocietatē: ſterilia ruſtici eſſe affirmāt: q̄ & ipſa aut lateſ ꝺſentaneū ē: aut qđ alimtū ad alia abſūmant: iccirco fructu uacua ueniūt. quēadmōz uites: quæ uł hirculāſ & reliqua: qb⁹ idipſū ueniat. nā ſi ifructiferis ita fit. Cur non idē in aliis q̄z oībus fiat: q̄ſi ad fructificandū naturæ rōe reſer ueſ. Ver̄ id loco opiniōis cuiuſdā adiecticie dictū potius uelim. Cogitare aut diligētius: cōmētariq; ſpōtaneas gñatioēs: prſus de bemus. Itaq; q̄tuz ī uniuerſū exp̄mi liceat gñationes eiuſmōi fieri neceſſe ē: terra ſufferuefacta: coactoq; humore admixto: cōmuta toq; ex ſolis ardore quēadmōm & aīalia ꝓgenerari uidēus. Seqtur ut rōem gñationū: quæ ſubditis aliis fierēt: explanēus. Hoc eſt: quæ inſitione: inoculatioēq; ueniant. Eſt aūt ea ver̄ explanatio ſim plex: & expoſita fere iter ea: quæ ſupra docuius: Quæ. n. inſerū tur: pinde ut terra: ſubdito trūco: utūtur. & quidē nō ſolū appo ſitio: Sed ēt ſatio quædā: inoculatio q̄z ipſa dici iure optimo pōt. Sed hic tam id qđ germinat q̄ illud qđ gñat: humor fœcundus: ꝓculdubio ē quē hñs oculus: oculo aptiſſime ſe cōiungit. lāq; ali menti obtinēs facultatē: germinatioēm ꝓpriam reddere incipit. Cuncta āt eius gñis illa de cā facile augeſcere poſſūt: q; alimti co piam p̄parata cōfectāq; ſecum attulerint. ſed oīum maxīe in ocu lationes. Hæ nāq; alimto puriſſimo fulciūtur. & ſimile p̄terea co ire cū ſimili: ſēp facillime pōt. oculus aūt gñis quaſi ſocietate cōiungiſ. Nec ſine rōe: mutuus appræhenſus ecr̄: q̄bus eadē corti cis ē nā facilime ſeqt̄. diſcrim. n. īter ea: quæ gēus idē ſortiunt̄ mi nimū eſt. & quaſi trāſlatio tm facta uideſ. Euenit nāq; ut ſimul & ſuccus: & tota arbos ad germinādū turgeſcat. Quāobrē: quū ſimile aliqd eſt: & ſimili fructuū rōe afficiſ; iure incremēti celeri tas utraq; de cā: cōtingit. Cætera q̄ minus diſcrepēt eo celerius co aleſcūt nec nō & generis ſucci: atq; tp̄is rōe diſcrimē occurrit. Nā & tp̄is ꝺditio pł̄imū ualet: uł potius oīo neceſſaria ē. Siqdem ger mīatio germinū: p autumnū: & uer: & ortū cāiculæ: fieri ſoleat q̄ppe quū ferre nō niſi turgida ualeāt: roēs q̄z: ꝺ ſingł̄is īoculatio nib⁹: ſimiles: atq; de ſatiōe: ꝓdunt̄. Alii. n. uernā potius ꝓbant: dum eqnoctiū agitur: arborib⁹ adhuc fœtu grauidis: una. n. tū partu: germinatioēq; cortex q̄z adnaſciſ: atq; obtegit. Alii eā præ ferunt: quæ exoriēte arcturo: fieri ſolet. tum. n. inoculta: ꝓtinuſ quaſi radicari: maiorēq; īmodū coire poſſe affirmāt: atq; ita den-

de inſitu inocula tuq; ſtir pium.

De tem poribus inocula tionum.

UVA. BHSC. IyR_056

ſata cõpage: germẽ ineunte uere: uniuerſũ erumpe: utpote ex robuſtiori principio. Alas q̃q; nitidiſſimas: nouiſſimaſq; inoculare nõ ſine rõe præcipiũt. Appræhẽdit. n. facilius: leuitatis ætatiſq; cã. Sũt. n. arbores uiuaces: ꝑpẽſæq; ad germinandũ: dũ iuuenẽſcũt: ſed præcipue apta ioculatiõi: q̃bus humor lẽteſcit. Itẽ quæ cortice molli ac ſimili ueſtiunt: & pariter affici apta ſunt: melius coaleſcũt. Quappĩ his quæ natura ætate iuicẽ ꝺueniũt: perbelle ioculat. Lẽtor. n. appræhendẽdi uiꝫ obtinet: & cortex mollẽ pariter: & benignũ ſe exibẽs: haud magnã facit mutationẽ. Cæteris paꝫ tp̃ris datũ ꝓpea ẽ: q̃a germen celeriter exit. Oleæ plus tp̃ris deſtinatũ ẽ: quũ diutius ſuos parturiat oculos. Ad hæc humidi tenelliq;: petẽdi ſurculi ſũt. Ipſũq; locũ ꝑ totã æſtatẽ humeſcere cõuenit. Sic. n. potiſſimũ fit: ut germẽ ꝑſiliat: q̃obrem nõnulli quattuor & quinq; menſiũ ſpacio iſicioneꝫ rigari oportere exiſtimarũt: aqua inoculatiõi uehemetiſſime officit. Putrefacit. n. & admiſſa facile deſtruit: rõe ifirmitatis: q̃obrẽ ſubortuꝫ caniculæ tutiſſime agi uideť. & quidã corticiꝫ ita præligãt: ut aqua admiti nõ queãt. At inſitiõi putilis ẽ: niſi arbor humida natura cõſtat Itaq; alii limũ obducũt: alii ollã aquæ plenã apponunt: quæ aſſidue iſtillet. Fit. n. pre magnitudine uulneris: ut citiſſime reſiccetur: niſi humorẽ extrinſecus hẽat illibare. Iuuat & oculũ: corticẽq;: ſine ulla rima ſeruaſſe. & ſurculũ ſic exacuere: ut medullaꝫ nullatenus exactio nudet. Rupto & enim oculo: corticeue: aut medulla nudata: & ſiccari: pireq;: neceſſe ẽ. Quã obrẽ foliis & corticiꝫ inſup obtegũt: atq; alligãt. Limoq; crinito obliniũt: ut ſuccus ꝑſiſtere poſſit: nec ſol: aut imber: aut frigus: officiat. Cũque trũco leuiter fiſſo inſerendũ iã ſit: ſurculũ cuſpidatiꝫ deciſũ: maleo adigũt: ut q̃maxime deprimať: lecticæq; cõmittať. Sꝫ humoris quoq; eoꝫ modũ obſeruari quẽdã oportet: qua de cã uiteꝫ aliquot antea diebus præſecãt: ut lachryma effluat. neq; putreſcat: neq; uermiculeť. Punicã & ficũ: quæq; his ſicciora ſũt: ꝑtinus inſerere ſolẽt. Quin & pro rõne locorũ: naturæq; arboruꝫ: tẽporis ꝑprietatẽ cepiſſe rõ eſt. Quippe cũ alia ſolo ulginoſo: alia ſiciẽti & gracili: melius degãt. Ver illis ſicceſcentibus rectius profecto accõmodeť: quoniã minus ſucci obtineãt. quæ ꝑiguia: limoſaq; ſũt: hæc autũnale tẽpus deſyderãt. humor &. n. uerno tp̃re largior eſt: q̃ qui ad cõſeruandũ ſufficiat: q̃diu lachrymacio duret: tẽpus id tricenis diebus a quibuſdam ſtatuiť. nec nõ & melius ea poſſe frutificare rõ docet: & præcipue ſi urbana ſylueſtribus inſerueris. Plus. n. alimenti: uires ſubditæ arboris: ſubminiſtrant.

Quæ apta inepta ue habeã tur ĩ ocu latiõibus.

Quæ inoculatis noceãt & qb; reddã tur tuta.

Pro natura locorũ uariari inſitꝺ & inoculatus

Melioꝫ urbana ſyl-

UVA. BHSC. IyR_056

ueſtribus inſeri quã contra

Quãobrẽ ſatis oleaſtris: iriſerere poſtmõꝫ uel inoculare ꝑcipiunt coeunt. n. & apꝑhendunt ualidius: & radix plus attrahẽs nutrimẽti: ꝓbe fructificare arborẽ facit. Nã ſi ecõtrario ſylueſtre in urbão ſerueris tã & ſi differẽtia quædã erit: tuꝫ bonæ frugis arbor nunq̃ ꝑfecto reddet. Atq; de ꝺſitiõib; & inſitionib; hactẽus.

In oñi ſcmine alimẽtũ cõtineri aliquod

Semina oĩa aliqd ĩ ſe alimẽti cõtinẽt. qd̃ una cũ generãdi ꝑncipio natura ꝑfũdit: ſicut in ouis qua de cã nõ ĩepte Empedocles: oua ſolẽt excelſis gignere ramis: inquit. Eñuero natura ſeminũ cuis ꝓxima ẽ. diſſerere: tñ ille nõ tm̃ de arboribus: ſꝫ ẽt de oĩbus debuit. habꝫ. n. unũqd̃q; alimẽtuꝫ in ſe q̃ & durare tꝑis aliquãtũ ualet. nec quẽadmõꝫ aĩaliũ ſemẽ: exceptis: quæ oua pariũt: ꝓtinus perit: ubi ſeor ſũ fuerit. Hæc. n. alimẽto fulcita ut dictũ ẽ: munitaq; ad ſuũ ꝺſuãdum ꝑncipiũ: durare nimiũ ualẽt. Sꝫ alia diuturniora aliis maxie uero diuturna: quæ ſpiſſa: lignoſaq; ſt̃: ceu palmæ. His. n. nullus extrinſecus aditus patet: nec humor ullus includit̃: q̃ putreſcere poſſit. Quappneq; beſtiolis infeſtant̃: ſicut frumẽta. neq; reſecãt̃ ut ſeĩa oleæ: ſꝫ mira ſoliditate munita: ſuũ tutãt̃ illud gẽitale ꝑncipiuꝫ. Omnib; ãt ſeminibus aliqd pabuli ineſſe: hĩc ẽt ꝺſtat: quæ. n. arida & ueluti putaminea oĩo cernunt̃: ut oleæ: hæc ſuis tꝑib; ad germinãdũ mouent̃: ẽt ſi humoris q̃tuꝫ libet ſẽſerint. Quamobrẽ hæc in cœnaculis reponũt: ſuſpẽdũtq; eminentius: nec ullã in eo domicilio aquã cõſpgunt: aut afferunt. Eo uerſus in reliqs ſenſu etiã ꝓcipi alimẽtũ facile põt. qd̃ quidẽ in carnoſis lacteſcere q̃dammõ ſolet. cõfeſſuꝫ hoc idẽ fere & in aĩaliũ gñe ẽ: neq;. n. qd̃ ab his emittit̃ totũ ſemẽ puꝝ ſincerũq; arbitrãduꝫ. Quæ ãt ligno ſa: nucleoſaq; ãbiũt: hæc cuſtodiæ gr̃a naturã obduxiſſe putãdũ ẽ. quẽadmõꝫ & quæ pelle: m̃branaue ꝺſtet hæc. n. oĩa cõſuãdoꝝ ſeminũ cã ſupſt̃. ꝑncipiũ nãq; oĩuꝫ potẽtia hũidũ ẽ. Sꝫ ſt̃ q̃ꝝ radices rami. Ligna: cauleſq; plãtis abſciſſi: ſuare ſuũ uitale ꝑncipiũ poſſt̃. ſicut dictũ iã eſt. ita ut ad germ̃ etiã excitãdũ mouer̃ ſe uale ãt ceu ſcylla: cæteraq; huiuſmõi. Adde ligna oleæ & caules lilioꝝ & blechri ramulos. nã ea q̃ꝫ ſoliſtitiis floret: ꝓmiꝝ eſt. Cætera. n: ſuccũ quẽdã leuẽ: lẽtũq; hr̃e uident̃: nec deſt̃: q̃ piguiuſcula ſint & alia tunicis pluribꝫ obtegunt̃ alia ſua ſpiſſitate r̃ſiſtũt: q̃minus poſſint ſiccari. tũ aer̃ locoue ꝓ̃o mutato afficiũt̃ & germinãt. at Blechrus ſicca oĩo ſẽtit̃. Veꝝ q̃uis ita ſit: ꝑncipiũ tñ q̃ddã eiuſmodi habeat neceſſe eſt: q; una cũ aeris mutatione: alt̃atiõeq; moueat̃ miꝝ ꝓterea q̃d nõ remiſſa: ſꝫ potiꝫ intẽta ſeuitia tꝑis: germĩare incipiat. niſi forte dies alcyonides ſuffecturas putaueris: nã ad imbecilloꝝ: exiguorũq; mutationem: uł q̃tũlibꝫ temporis ſatis ſit.

De cura naturæ i ſeminib; cõueſtiẽdis cõmuniendiſq; uario genere

Blechruſ

Igitur

UVA. BHSC. IyR_056

Igitur generatiões quot sint: quotq; mõis fieri possint. quæq; singulis cõpetãt: ex supradictis abunde patescit. Germinãt aũt: augescũtq; facilius: quæ plãta sint sata: q̃ quæ semĩe: p̃sertiz si radice aliqua fibrata petãt. Sic. n. ptes pleraſq; adultas: iã haberi cõtinget: quæ tm̃mõ alimẽtũ desyderẽt. At in seis satu oĩa generari necesse ẽ priusq̃ incremẽta incipiãt. Eadẽ rõe: & quæ radice ꝓueniũt: facilius augẽt: ut q̃ radice capitata creãt. In his. n. non nihil naturæ ꝓgenitũ ẽ: q̃ plus ĩpetus adgerminãdũ iferẽ: q̃ seĩa ualeãt eniti. Hæc. n. ut prius radices capiãt opus ẽ: quæ aũt naturæ suæ rõe ꝓualẽt: his quoad genus generi cõparãdũ sit: cãz meatuũ rectitudine assignasse par ẽ: ut democritus facit. Agi nãq; in his plationẽ facillime & sine ullo ĩpedimẽto inqt: uel potius corpis raritatẽ: humiditatẽq;: ꝓ cã reddidisse dignius sit. Quippe cum ea: quæ spissa et siccanea sũt: difficile augescere possit. Quod. n. spissum siccũ amarũq; est: natura ignis ꝯsistit & hĩc lẽta huius accessio ẽ. Cõtra q; raꝝ ẽ laxũ. & humidũ ẽ: id celeriter crescit. Ad sũmã humiditas nã fertili: germina incremẽtaq;: ꝓstat argumento illud ẽt ẽ: qđ ꝓ locoꝝ cõsitionũq; natura: euenir uidemus. Locis. n. serenis: & auẽto silẽtibꝫ: ꝯsiciõeq; breui iteruallo dispositа: arbores magnæ qdẽ exurgũt. Sz raræ corpore: atq; humidæ. At uẽ tosis & frigidis & rara ꝯsitiõe: miores qdẽ: sz spissiores siccioresq; ueniũt. Afflatus. n. & frigora & oĩo aer ipse occurẽs ꝯstipat materiẽ: atq; coagit: uñ ꝯtractiores q̃z reddunt arbores: neq; mollem eãdẽ possunt capessere. Idẽ ẽt seq̃t cũ cõsitio amplo dispositа iteruallo ẽ. Sic. n. spissiores & in ꝓfũdũ auctiores ꝯsistũt. Cõtra uero cũ breui interuallo cõsitũ sit. Videre hoc idẽ & in aĩaliũ genere licet: & p̃cipue in homine: facilius. n. q̃ mares fœminæ augescũt quas qdẽ nã humidiore solutioreq; creari nulluz dubiuz ẽ. Idẽtidez etiã in ipĩs arboribꝫ latissime patet. punica. n. & ficus & uitis auctu faciles: palma & cuꝑssus & laurus & pinus: & olea: difficiles: q̃q̃ ex his q̃dã meatuũ rectitudinẽ habeãt. Veꝝ aut densitas: aut siccitas: aut utrũq; ĩpediẽto ẽ. facit. n. & siccitas ne satis augescere possint. Ad hæc ĩbecillitas plerisq; cã ẽ: q̃ ꝺbilia sẽ: difficile augeri: nutricariq; possũt: deuĩci. n. aut ĩpediri ramos a cælo ambiẽte: haud q̃q̃ oportet. nã & meatus q; idirectũ ꝓtẽdãt: uiz tã cõficiẽdi nutriẽti: q̃ resistẽdi iniuriæ tp̃is exigũt. q̃ igit facilia difficiliaq; auctu sint: his determinasse oportet: fere aũt oĩa: quæ semine interſatiua ꝓueniant: deteriora exurgunt: ceu punica uitis amygdala: degenerant enim: & sæpe papo dicta lanugine uiciantur: ut inter historias diximus. Cuius rei causa seminis profecto

Quæ facile gẽminẽt augẽturq;

Cur fœmiæ magis q̃ masculi augescunt.

Quæ sata semĩe: deteriora melioraq; oriant

UVA. BHSC. IyR_056

infirmitas est. Deuincitur enim ab influxu copiosioris alimenti: & quẽadmõꝺ infœcunda copia alimẽti: reddunt: qm̃ degerere ne queũt: sic & deteriora euadũt: qa uiribꝰ carẽt: q̃obrẽ thasii amygdalas adultas inoculãt. Ex mollibꝰ. n. ꝑduræ post satuꝫ reddunt qꝺ idẽ ſ in reliqs fieri põt. ſꝫ q̃ robusta inter ea ſt: q̃ seri semie posſũt: hæc diutius ꝑmanẽt: ut palma: & pinꝰ conifera nũcupata & picea pediculifera: pari mõ de syluestribꝰ ẽt differẽduꝫ ẽ: ni forte nlla iis ĩ deterius mutatio possit accedere: ferocitas. n. ultimũ ẽ. At uero bõitas succi: carniscꝫ eoꝝ: aeris & oio loci rõe seq̃t nccẽ ẽ Nã & urbana ea ipsa ĩter se differt rõe. Possũt &. n. regiões q̃ dã nãꝫ arboris susceptã ꝓuare: aliæ statuto tꝑe: aliæ sẽper: nõnulla solo mutato meliora reddũt: ut de punicis ægypti: & ciliciæ diximus. Euadũt. n. alteræ dulces uinosæue: alteræ sine nucleo. magnoꝫ cũ acino: apud pinaꝝ amnẽ fructificãt: oio cũ fructus loca idonea nacti st: melius ꝓuare sua gña possũt: ꝑcipue si arbores uigent: fructũꝫ laudatũ ꝑstare suapte nã pollẽt. Semẽ ãt annuũ ꝑ terræ subditæ rõe: ibiꝫ mutatur. nõ ꝑtinus ãno ꝑ parũ. n. id tꝑis est: ſꝫ tertio. Tũ. n. ultima mutatio cõsumãdi accedit: ut etiã in aialiũ gñe: hæc. n. post tertiũ ptũ similitudinẽ ꝑfecte repsẽtare incipiũt. Cæteꝝ primus ẽt ãnus: nõ nihil ĩdiciia ffert: q̃ semine ex eũt: his de causis deteriora reddũt. Annua germinatio hæc. n. se cũda quasi generatio ẽ nõ sim ſ oib fieri solet: ſꝫ tꝑe discrepat ita: ut qbusdã ꝺtrariis ferme tẽporibꝰ agi uideat. Alia. n. per æstatẽ. Alia ꝑ hyemẽ germiare icipiũt. Sic & fructificatio. nã ea q̃q tꝑibꝰ dissidet. Igit q̃ad simplicius differere licet: quæ singulis tꝑibus cõ mode tẽꝑata sese exibuerint: hæc: & germinatiões: & fructuũ cõsumationes: nimiꝝ singulis tꝑibus reddunt. Cæterũ ꝑticulatim c̃ꝫ differnere ea tẽtandũ ẽ quædaꝫ facile germinãt: quia uiribꝰ ualẽt: alim̃toq abũdãt: ut amygdala: punica: & ad sumã sylueſtria magis: q̃ satiua. quædã suæ debilitatis cã germia facile agunt: ut quæ natura herbacea: & annua st. Cõplura. n. ex iis uerno tꝑe floret ut fremiũ. Nec malus roboris sui rõe: præflorere apparet. Sed ob aliã potius cãm. Festinant autẽ taꝫ robusta: q̃ debilia ratione. Altera. n. sua potentia copiaq propellunt. Altera uel aminimo aeris momento moueri facile possunt. Quin & humiditas: atque mollicies. ad emittẽdum plurimum confert. Vt etiã de primo ex ortu rettulimus. Siccum enim: & spissum: neq trãsmeatu facile est. neque copiam habet materiæ. Quæ autem contrariis temporibus germinant: his nonnulli causam: humiditate: caliditateque assignant. Frigida enim æstate: calida hyeme: germinare

Thasiæ amygdalæ.

De tẽporib germinandi

UVA. BHSC. IyR_056

autumant: ut utraq; natura cõuenienter tẽperata utriq; tẽpori sit. Ita. n. & Clidimus cẽset: haud igit̃ male id q3 asserit̃. S3 paucitatẽ & debilitatẽ: & siqd aliud in cã sit adiicer̃ decet: sicut ẽt i oleꝛ gñe portulaca. n. & cucumis: & cætera huiuscemõi: ꝑhumida & frigida sit̃: ocimũ sicũ atq; lignosũest. Attn̄ hoc añ feruẽtes dies germinare ita: ut ꝑdurare atq; ꝑfici possit: minie ualet. Causæ uero debilitas ẽ: quẽ admõ3 & cucumeris. Hæc. n. q̃is arboris altitudie3 capiat: in rãosq; sese mõ uitis arbustiuæ diffũdat: tn̄ uitæ admodu3 fragilis ẽ. Itaq; ãte æstatẽ germinare non põt: s3 autumnũ usq; ꝓgare ẽt cupit. Adde quæ iaculeis ostãt: quæq; radice in caput excrescunt: ceu nepa: quæ appellat̃: & tifiũ: & spina regia: & liriũ. aliqua & post arctuꝛ incipiũt: siue igit̃ posteriora serioraq; hæc indicare cõueniat: seu cæteris festinãtiora: utpote quũ primi ibres añcedant: nihil. n. ad rẽ ꝓpositã refert. Illud ꝑfecto latissie patet q; neq; magnitudine: paruitateue matuꝛ ꝓuentũ: serotinũ ue: germinis statuer̃ iustũ ẽ. Neq; fortasse caliditate: aut humiditate: aut siccitate tm̃mõ: sed modũ quendã tp̃is ogruentẽ habeat unũqd̃q; opus ẽ: ut tenerrima effici possint. Singula. n. expectar̃ suã perfectionẽ uident̃: nec ꝑus germ̃ nullũ effundũt sed penitus sibi ĩmota pariter arbores: frutices: herbæq; cõstant: q; mãifestũ ꝑcipue in sylueſtrib; ẽ: q̃ꝛ gnãtio sponte: sineq; ullo paratu: fieri assolet. Oĩa pene autũnalia aut certe pluria gnr̃i fruticis suffurticis herbæq; attribuimus. Arbos. n. nulla penitus autũnum desyderat: ꝑterq̃ si germinãdum secũdo cuipiã sit. quædã. n. post arctuꝛ sua germina geminãt: ad summã ut ĩ uniuersũ exponã. Arbores: quæ ꝑpetua frõde cõdunt̃: tũ germ̃: tũ fructũ serius ꝑfert̃. spissitatis siccitatisq; cã. Paulatim. n. in his affluit alim̃tum. ad de eã partem alimẽti quæ foliis assidue uenit. Hinc. n. collectus q̃ arbores otius cogantur turgescer̃: nullus fieri põt: sed suo tm̃mõ tp̃re quoad liceat cõmouent̃. Rara. n. admõ3 st̃: quæ in gener̃ sẽ per uirẽtium germie: fructuue ꝓueniãt: uthedera: ut rhamnus: & qcqd eiusmõi. Propetas ãt caliditate ne eoꝛ an raritate: humiditateq;: uel ẽt oĩbus his de caulis eueniat: quærẽdum sane ẽ. Illo tn̄ prius nõ ab re fortasse expositq; quæ calida: quæq; frigida sunt qbusq; rebus debeãt iudicari. Sed de his postea: q̃obrẽ ãt: alia celerius: alia serius germinãt: cãs ꝑdictas reddere possis. De his uero: quæ omnib; tp̃ibus germinãt: florẽt: fructũq; pariũt: ceu maloperſica: & quicquid eiusdẽ generis sit: ambigere quispiã possit nõ solum qm̃ eaꝛ tẽperamentum tẽporibus singulis respõdeat: sed ẽt q; nec ipsa gña inter sese germinis: aut fructus rõe ꝓueniãt

Clidius.

Quando arbores perpetue frondis germinent.

q̃obrem aliqua sẽ per germinent floreant fructificent.

UVA. BHSC. IyR_056

Id .n. diſſidiū eſſe in his tm̄mō uolumus & euenire uidemus: q̄ nulla generis ꝺiunguñ ſocietate. Igiť affectionē hanc proximam dixerim animaliū fœtibus: qui præpoſtero ꝺcipiunť. Sed cauſa ī illis pateſcit: in his quæriť. Illi .n: qa non ſim̄l ſua principia cæperint: nec forte ī eodem loco: iccirco ſim̄l ꝺcipi nequeunt: hoꝝ aūt germinatio: q̄obrem ſim̄l nō fiat: haud facile dictuꝫ ē. Quod .n. radices nō ubiq̄ uerſus: neq̄ ſimil'r habeāť: aut qđ rami nō recipiant ſuccū: neq̄ coquāt: qbus prima germinatio ꝓuenire poſſit: illud ita fiat neceſſe eſt. Sed q̄obrem hæc ita ſint: cuiuſue rei cā: facile dici nō pōt. Vitis īſana

Vitē .n. quā inſanā uocamus: nō ꝓcul argum̄to fortaſſis concepiſſe rurſus exiſtimaueris. Hæc .n. qđ minus ſuū excoquit fructum: pleraq̄ fœcundi humoris reſidua ꝺt net. quæ aere mitigatio: mox in lucē emittit. Sicut cæteris q̄q̄ arboribꝫ pria germiatio erūpere ſolet. Fraxinus uero: & reliqua gñis eiuſdem pfecte pariunt: atq̄ excoquunt. Quæ quū ita ſint: ꝓtus diuidi: & alias aliū reddi: abſurdum certe appareat: præſertim cū unico naturæ īpetu agať. Ambiguitates hæ fere ſunt. Ad cauſā aūt reddē dā ꝓ facultate: q̄ in his rebꝫ ſuppetat: ꝑ qđ ſupra rettulimus: acci pi decet: ideſt q̄q̄ arborē pm̄ta hīe pricipia: tā ad germinādū: q̄ ad fructificādū: quod ut dictū ē: naturæ arboris ꝓpterea damus qa & pm̄tis ſui corpis ꝓtibus uiuit: & uim ꝓinde germinādi nō pauciorib⁹ obtinet. His uero ipſis ꝑncipiis germina neq̄ cuncta ſimilia iter ſe: neq̄ paria: neq̄ ſimul ꝓueniūt. Sed eo uelotius uberiuſq̄ ſingula coaleſcūt: q̄ plus pabuli: ualidiuſq̄: īfluxerit: &. n. qđq̄ germen: quaſi plāta q̄ dā in arbore ꝓinde ut in terra cōſiſtit. Cū aūt germiatio ſim̄l nō fiat: neq̄ uires pares cōcurrāt: recte nec fructuū cōcoctio ſil'r oīuꝫ agiť. Nā & ꝓtiū ſitꝫ: drāꝫ ſane faciet: uidelꝫ: cū aut ortū aut occaſū: aut ſeptētriōeꝫ: aut meridiē ſpectāt quēadmōꝫ & totaꝝ arboꝝ ſitꝫ afferre drāꝫ pōt: ut ſi loca tenēt ſe rena & placida: has .n. tū germie: tū fructu præuenire notať. Sꝫ quū coīs oīuꝫ nā huiuſcemōi ſit: ubi cælū placidū ſenūq̄ ē breue admōꝫ tps arbores ſua germia differt: ut ī ægypto. atubi frigidū atq̄ īmite: plus prætereat tpis nccē ē: ī totū .n. breuis q̄ dā ītermiſſio fiet: ſi tellus copioſuꝫ præbeat alimētū: & cælū ſe tēpatū apte exibeat. Nā & ea q̄ nōnullis ī locis folia nūq̄ amittūt: ut ficus: & uitis: ꝓpea nō amittūt: ut dictū ē: qa nūq̄ his nutrimētuꝫ q̄tum ſufficiat deeſt. Hoc ergo cōe plurimū eſt. alia .n. ꝓp ſuā nām: alia ꝓp locū idē aliqd ſortiunť. Sꝫ quū oīa ita diuiſa ſint: ut alia frōde ꝓpetua: alia deſidua capi debeāt. Cāq̄ illis ſp uirētibus ſit alimti ubertas aſſidua eorūdēq̄: alia ꝓp ſuā nāꝫ: alia ꝓp locū: talia ꝺſtēt

Soluo q̄ſtiones q̄ re ſemp aliqua generent

UVA. BHSC. IyR_056

Tertiū iā & quasi deinceps ꝺsequens ꝑpetuā germinationē pone re decet: q̄d. n. semꝑ frondeat: nō semꝑ germinet ē necesse: sed illud ꝓuare tātummodo eadē germina pōt. qđ aūt germinare ꝑpetue natū sit: alia ēt semꝑ aggenerat germina: ui. s. suæ peculiaris naturæ. qđ idē ul'ī aliis fieri aliquatenus p3. germinā t. n. germinationem: alia sub ortum sydex: alia nullo tp̄re certo: ut etiā uitis. Quod igit' his aliquatenus natura cōcessit illis ꝑpetua dote largita est: ut semꝑ germinent: sēperq̄ fructificēt. Cum autez natura talis eox sit: nihil iam absurdum appareat si alia perficiunt. alia flore promittunt: alia pariunt: alia superfœtant. atq̄ parturiunt: nec. n. in cæteris arboribꝫ oms partes sim̄l esse sētimus. Sed quærēdum potius sit: quæna: aut unde sit: eox tēperies atq̄ coagumentatio: Quod simile esse uidebit': ut si quærā: quæ tēperies sēper frondentiū sit: præter quod hoc: aliā quoq̄ rōez desyderet Addere nāq̄ oportet: cur tm̄ alimenti haurire: atq̄ incoquere possint: ut nunq̄ generādi desit facultas. Enīuero illa addita rōe germinatio non nisi fructus generatio ē. Nā simul qdem fructus plures gestare: aliū perfectū: aliū imperfectū: aliū subnascētem uel uiuiparo: aliisq̄: obtingit: q̄x ꝺcoctio lenta: & fructus absolui difficile pōt. Hox igitur cā sit hactenus imꝑsentiarū expoīta. Vtrū aūt germinatio: & auctio ꝓtiū superiorum: ac inferiorum q̄ in terra ꝺdūtur: sim̄l fieri soleāt: an distincte sint tpe: ut inter auctores nōn ullos ꝺuenit: scilicet radices per autūnū: hyemēq̄: augescere: caudices & ramos per uer atq̄ æstatē: et p̄cipue sub sydus. idq̄ ratione sic fieri: siquid' & in prima gn̄atioē sequi idētidē soleat. Radicē. n. prius sēper quā germē ꝑduci. añcedere nāq̄ id q̄ alimentū inferat' esse necesse: qđ idē uel in cōsitiōibus autumni liquere. tūc. n. plātas ꝺsitas radices capescere. nō germinare nisi paululū. Nā si radice carerēt: mox putrescerēt: atq̄ perirēt. Sz ic circo eū satū cōmendant qđ plātax p̄mordia efficit firmiora: qbꝫ uitq̄ & caudex: & reliq̄ gn̄atio ꝑdit: eteniq̄ ꝓtinus ad germinandu3 excurrūt: debilia & infœcūda reddunt': quēadmōz i seminū gn̄e hortos adonidis dictos: licz ꝑspicere. Probabil' hæc eadez rō ul' hinc uideri utiq̄ post: ptes: n. supnæ aere frigido īpediunt': Infernæ āt obrutæ: obsessæq̄ undiq̄ terra: & sim̄l sufferuefactæ calore: q̄ fugatus iniuria frigoris se ad ima recepit: atq̄ ēt hūoris alimētiq̄ copia referte: facile augescer̄ p̄nt. Nihil. n. his deest qđ auctionē gn̄ationēq̄ facer̄ ualeat: ad hæc argum̄to illud accipi pōt: qđ frum̄tis euenir̄ uidēus. Hæc. n. hyberno tpe obstipata: ꝑstrictaq̄: magisq̄ radices capesst': q̄ rustici carciatōez appellāt utpote

An germinēt simul supna & īferna plantarum

quū uires alimētaq; de ptibus ſupis ad ima uertant: regreſſuſq; fiat mō itineris cācri. His igit rōibus auctionē diſtingui tp̄ dixerim. At illis hoc idē negauerim. In prīa. n. generatiōe ꝓuenit qdē radix priuſq; germina: ſed nō adeo: ut ſpaciū qd̄dā tp̄is amplū ꝓcedat: ſed ita ut breue admodū itelligi poſſit: quēadmodū in aīaliū genere: cor quæq; circa cor ipſū cōſiſtāt. Natura. n. (ut ita loquar) nullā penitus rē particulatim: ut ars facere ſolet. Sed oīa uniuerſa ſimulq; ꝓcreat: q̄q̄ alia: priuſq; alia cōficit. Sin autē ī prima generatione neceſſariū illud credideris: at in alēdo: augēdoq; nō alia prius. Alia poſterius: ali requirit: ſicut neq; ī aīaliū genere: ſed ſimul quodāmō oīa tota ſua mole alunt ita: ut non alio mō q̄ ꝓ cōtinuationē cuncta ali augeriq; ualeāt: quod p̄cipue in īcremēto pateſcit. Ad hæc abſurdū. ſi uis illa alēdi dirigat partam multas partes ſuus officium: dum format imptitq; alimēta uel ſiqd̄ extrinſecus agit: ut flatus: aut ignis: id rem particulatim ꝓficiat. Neq;. n. hæc ita agere ueriſile ē: ſz pocius cū una cū tēporibus mota ſt̄: tunc ꝓ totas plantas tranſmeare credendū. Quod n. gñat unū ē: nō quēadmōz Empedocles diuidit terrā radicib; : ætherē germīibus: tāq; alterꝝ ſeiungi ab altero: tribuiq; uni tm̄mō poſſet: nec ex una materia: & a cā una generationē fieri oporter & Locis āt ſi diuiſeris magnū admōz tp̄is ſpaciū ſequet. Germinationis uero impedimētum qd̄ frigus īferre pōt: uere qdē aſſerit. Sed partitionē id nālem facere neqt. Accidit. n. ut radices aliq̄ꝝ increſcāt. qd̄ ul tpe oībus debito nunq̄ ꝓcul dubio euenit: quuz frigus retorſerit. Sic. n. germīatio inhibet. Radicis āt incremtuz nihilo īpediri pōt: caloris. ſ. rōe: cū radix ipſa ad eruptionē: auctionemq; plene turgida cōſtat. Id igitur tribui naturæ nō decet: qd̄ aliq̄ extrīſecus īpedimēto: ſequat: ſed quæ īpetu naturali agunt: hæc ſolū naturæ īputari par ē. Quū uero hyemes tēpeſtiuæ ſere nacq; ſūt: ſil & ſupera: & īfera incremētū capeſſūt. Vbi. n. cælū mite: & germini cōgruēs ē: breue q̄ddā tp̄ūs: ut diximus: germīationes ītramittūtur. Hyeme aūt nō ſolū germīa: ſz ēt radices inhiberi rō ē. Siquidē eaꝝ q̄q; auctiōes: gñationeſq;: ſolis feruore ſequāt neccē ſit. Altiꝰ. n. q̄ ſol attīgat deſcēdet nequeāt: ꝑterq̄ ſi ñ nuſq̄ ſolū expeditū: molle: īaneq; ſit: niſi. n. hoc ita ſit q̄ rere ſane qſpiā rōe optīa poſſit. cur hyeme radices augeſcere neq̄ ant: quū neq; nutrimtū: neq; frigꝰ īpediat. & forte cōis hæc queſtio ſit ēt de aliis ptib;. Alit. n. unūq̄dq; q̄diu uiuit. Auget uero qd̄ germinā dicitet impetu. Plantæ aūt tā nouellæ q̄ ueteres: undiq; ſe ad germinādū ꝯpellūt: ſz forte euēit: ut molles tūc tota creſcer apta ſit:

UVA. BHSC. IyR_056

Quum uero hilare tempus acceſſerit germina liceat prodire. qđ iam quaſi generatio quædam exiſtit. quapp non temere in ſe ueluti prægnātia geſtant: & aggregato; præparatoq; humore ad generādum. Temporibus poſt idoneis partus egerūt. Habent. n. in ſe rami tam parui q̄ grandes: principia quædā uitalia: quæ tepefacta tēporis indulgentia: germina pariunt: etiā ſi nulla īnitentur radice: qđ præcipue in plantis pateſcit: quas detractas uitib⁹: aliiſq; cōponunt in doliis. His enim germina exeunt tempore cōgruo. Nōnunq̄ defixi palmites: & rami ficulni & pali parte ſua ſuperna: germinauere: quoad ſcilicet prīcipiū illud uitale poſſit intelligi: q̄q̄ ſubtus nulla ſeſe penitus radice: firmauerunt: utpote quæ principia quidem: uireſque ſortirent: ſed alimento egerēt: quo ſuos partus tueri augereq; ualerēt: qđ quia deeſt: exicāt demū: & pereūt. q̄obrē non īprobe affirmare uident: qui nouos fructus ſpōderi protinus inquunt primis nondū ſemotis ab arbore. Hoc. n. uires: arborē non deficere ſignificāt. Igit incrementa utraq; rōne fieri poſſint. Cæteꝝ ob hæc eadē pocius arboꝝ fieri totaꝝ credideris. Sed ex iis: quæ paulo añ retulimus: queret ꝓfecto qſpiā: utꝝ arbores hyberno tp̄re pregnātes ꝓdurēt: Verno āt pariāt: idq; ueluti ꝑcircuituꝫ agi ſoleat: certis temporib⁹: quēadmodum ī animalium genere. An alimēti inopia: rigoreq; aeris: id eueniat? &. n. ſi ſereno: molliq; germinare aſſidue poſſint: partus certis tēporibus tribui haud q̄q̄ oportere appareat. Vel ſi id minus: at nō iis temporib⁹: q̄bus tribui ſolet: ut totū ſimul regerminet: et ſiquid turgeſcit pariat. Quod ſi cælū obſequēs: miteq; aſſidue ſit ea q̄q; fortaſſe: quæ a poetis narrant rōe nō carere appareāt. neq; illud abſurdū ſit: quod empedocles inquit: perpetuis foliis & toto fructibus anno ubertate uigent. Ad hæc id prorſus ambiguū ē. Vtꝝ maturitates fructuū ſiles: an deteriores reddātur: quū calor īfirmior: tp̄uſq; humidus ſit. Sꝫ hoc uelim p̄ ſup poſitionē contēpleris. Tempoꝝ aūt circuitu ſolito: arbores æſtiuo tp̄re exinanitæ: ꝓtim ex germinatiōe: ꝓtim ex fructificatione: rurſus repleri: reſtituiq; uident. Deinde ex ea ipſa reſtitutiōe tp̄ribus ꝛgruis pareſ: atq; germinaſ partu geſtato q̄dāmō: tā ī partibus: quā ī totis. Recte āt & ſatiōes: & aggerminatiōes pluribus fieri tēporibus ſolēt: quæ q̄dē tp̄a ꝛtraria īter ſe q̄dāmō eſſe uidēt ī. autūnus: & uer: & ortus caniculæ. qđ. n. aggermīet ſolſtitiis minimū ē: ſed poſt arctuꝝ: & ſubcāiculam lōge copioſius germ adiicit. Ver igit nullū ſui efficit admiratiōnē. Eſt. n. id tp̄s oīuꝫ uiuaciſſimū: fœcūdiſſimūq; ut pote qđ hūidū: calidūq; nā ſit.

Vtrū arbores hyeme ſint ꝓgnātes uere pariant.

De ratione uarietatēq; ī ſatis ī q̄tuor āni tēporib⁹.

UVA. BHSC. IyR_056

Aestas contraria quasi ueri accedit. Sicca enim: & feruentissima est. Precipue quum sydus exoritur. Item autumnus non solum siccus: sz etiam frigidus sequitur: aere iã imutato: temporis hyberni accessu. Est autẽ & frigiditas: & siccitas: generationi oio contraria. Igitur temeritas quædam naturæ in iis ipsis appareat: Verẽ neq; ad generandum contraria tempora illa consistunt: neq; hercle inter se dissident: aliqua suarum uirium ratione. Sed similitudinem profecto aliquam sortiũtur. Tempus enim quod germini accomodetur: humorem aliquem: caloremq; habeat opus est: ut uernum: & quidem id ad germinandum aptissimum procul dubio uenit. Reliquis autem ambobus hoc idem ortu caniculæ: & post arcturum: obtigere solet: & enim sub ipso sydere: q̃q̃ plurimum ferueat: tamen & austri afflant: & nubes cõsistũt: & ipsæ arbores manifeste humescunt: & sub cortice humor quidam expanditur. q̃obrem eo quoq; tempore conflauium alimenti citatur: siue humore compulso: & facta circumobsistentia quadam: seu ob aliã causam. Id tamen hominibꝫ etiã accidit: & hinc alui uehemẽter soluuntur: & febres pmultæ: p̃nimia corporẽ humiditate: inuadunt. Terra quoq; per idem tp̃is amplius humescere plane uidet̃: & aquæ p̃inde emergũt: & aliæ pmultæ mutationes eueniũt. Sz quã ob cãz hæc sequant̃: alias disputabimus. Quod autem plantis humefactis: & aere nullo extrinsecus obstante: germinum germinatio non absq; ratione accedit iis: quæ supra diximus: latissime patet. Autũnus uero: nõ quẽadmodũ dictum est: siccus & frigidus ẽ: sed pocius calidus: & simul ac sydéris facta mutatio sit: aer humidus satis redditur. Quãobrem euenit ut quasi mixtio quædam humidi: & calidi: fiat: sicut & tempori uerno calor a sequente æstate obtingit. & enim autũno caloris pregressæ æstatis aliquid extat. Humiditas autem recens accedit: scilicet obdensitatem: refrigerationemq; aeris. Recte: & æque sterilia sunt: & omnino quæ iuuenescũt: q̃ uetera: fertiliori prouentu sua germina duplicãt. Adde quæ locis humidis hyberniscq; exeant. Sicciora enim quæ fructifera: uetustioraq; sunt: quoniam altera humores suos ad fructificandum absumũt. Altera natura etiam sua non nisi sicca constare necesse est. Sterilia uero & noua: plus humoris caloriscq; possident. Rursus ubi hyberna loca & humida sint: flatusq; cõmodi non desint: ibi omia autũnalia longa: humida bonaq; reddũtur. Sæpe etiam imbres æstiui plurimis eiusmodi locis descendunt. Itaque aeris ea ipsa humiditate plenius germinãt: augẽturq; arbores. Nã ex ea: quæ

De æstate: cur sica & feruens cũ sit: tamẽ pariat

De autũno cur siccus frigiduscq; cũ sit nã sua tñ pariat

bifera

UVA. BHSC. IyR_056

Bifera esse uidẽus ut pomoꝝ: piroꝝq; genera quædã: his in locis potissimo exeunt: utpote cum tempus sese longius ꝓtrahat. fructusq; priores celeriter decerpãtur: qđ etiã fructus ꝓuentũ celerẽ dixeris. Verũtamen refert: q̃primũ. n. arbos repletur: qua de cã fructus eadẽ alios ꝓfectos iam usui præstat: alios concipit ꝓturit uc. Cæteꝝ nihil fere ex his quæ secũdo fructificẽtur: simile primis ꝓficitur. Sed quoniã una cũ plantæ impetu: solis quoq; : & aeris opera: nõ adfuerit: iccirco omnia deteriora reddũtur. quod in aliis lõge latius patet. Ostẽdit enim & punica fructũ secundũ & myrtus: sed augere nullatenus possũt. Igitur ꝓpensiora adsu per germinandũ (ut ita loquar) omnia quæ suapte natura facile affici possit: nisi quid siccitatis causa nequeat: ut amygdala. aut nisi fructus decerptio ꝓximior sit: q̃ ut tẽpus germinare germina ualeat. Igitur si autumnus ꝓlixior fuerit: rosas quoq; erũpere posse: & alia generis eiusdẽ: ratio ẽ: ut apud Dion macedoniæ fieri aiũt. Quæ quoniã coctione uehemẽtiore nõ egeãt: tempus adepta quãtũ satis sit: florẽ emittũt deniq; : ut sæpius diximus quũ cælũ mite ac humidũ: & in totũ cõmode temperatũ est: assidue germinare arbores possunt. q̃q̃ nõ omnes: sed aliquæ. Minora autẽ lõge amplius possint· quod etiã nũc quibusdã ex coronariis euenit: quæ locis circũobseptis: apricisq; : cõtinẽtur. Nam & œnantha: & uiola nigra: & alia quædã assidue florere uidẽtur Sinautẽ & cultus adhibeatur: longe amplius ita continget. lo ũ uero ualere plurimũ cũ apricus: circũobclususq; est. uel arborũ ipsaꝝ testimonio patet. Locis eĩm eiusmodi pleraq; exeũt: quæ nasci alibi nequeunt: & fructũ eadem afferũt. cũ cætera generis eiusdẽ aliis locis afferre nõ ualeat: & præflorẽt & prægerminant priusq̃ reliqua: sed de his satis. Quod aũt in biferis uidemus arboribꝰ: simile quoddãmodo illi est: quod in pecore fieri solet. Illud enim: cũ primi partus bene successerint: facultasq; fœtificandi denuo adest: rursus ad cõcipiẽdũ citatur: dũmodo tẽpus suppetat. & arbores quoq; decerptis fructibꝰ primis: cõcipere possũt alios. sed solo pingui: culturaq; pleniore opus forsitã sit. in primisq; dixerim cæli tẽperiẽ ꝓnecessariã: ut tẽpus: q̃tũ partui satis sit: nãcisci arbores ualeãt. Id enim causæ ẽ: ut etiã si quis fructũ aut florem decerpserit: generari iterum alius non possit: quoniam tempus suffecturum partui nullum supersit. haud enim fieri potest: ut ante pariant. q̃ in utero ferant: quum primus humor consumptus iam totus sit. Accidit præterea ue gignẽdi principium lædatur: illati uulneris causa: ita ut nunq̃ nisi alio denuo

De ratione biferorum

UVA. BHSC. IyR_056

effecto principio: germẽ emergere possit: quod quidem præsens tẽpus nequit efficere: hoꝝ igitur has esse causas opinandũ. Flores aũt rõi germinationis haud quaq̃ respõdent. Arbores enim magna parte: eodẽ fere tẽpore: sua germina edũt. Sed quã ob rẽ fructus lõgo post tẽpore matureſcant causã illã reddemus: q̃ folia & germina agiliora facilioraq; sint: utpote quum ea crassiore calloſioreq; constẽt materia: fructus purgatiore consistant. Succisq; ipsis præcipue pficiãtur: quod quidẽ nõ aliud q̃ maturitas fructuũ est: ad quã certe ampliori paratu: confectuq; opus est. Itẽ fructus magnis inter se differẽtiis distãt: eo q̃ aut lignosi: aut terrerii: aut sicci: aut pĩgues natura sint: tales enim difficilius cõfici necesse est: qua de causa sunt quæ cũ flore præueniãt: fructũ tamẽ diu retineãt: ceu amygdala. Erui nãq; qui ligno cõstat: difficile admodũ potest: flos celerius exit ob eã quã supra diximus causam: si quidẽ ea omnia modũ cõuenientẽ ordinẽq; sortiri debeant. Quinetiã floꝝ ipsoꝝ qui mole aliqua corporis emergũt serius se ostendũt: ut flos punicæ. Inculta priusq̃ culta germinare incipiũt: ut uitis: malus: olea: ficus & reliqua: quoniã calorẽ amplius ualeãt retinere quũ nõ fodiãtur: neq; radice nudentur. Calor etenim est qui ad generandũ mouere arbores potest. Adde q̃ nulla superioribꝫ partibus plaga illata est: dũ aut rami deputarẽtur: aut fructus decerperentur. Accæptum etenim uulnus facit ut arbos laboret: frigeat: cõtrahaturq; in exiguũ. Ad hæc ratio illa & ut sic dixeriꝫ præcipua possit afferri: q̃ sylueſtres arbores quoniã amputatæ purgatæq; nõ sint: sua germinandi initia minutioribꝫ cõtineãt surculis: quoꝝ quisq; p̃ exigui corporis sui ratione motũ leuẽ desyderat: quo p̃tinus germinare incipiat q̃ uellet in piro sylueſtri p̃spicere liceat. Hæc enim facilius q̃ urbana eisdẽ prorsus de causis germẽ emittit: quũ enim pluribꝫ minutisq; internodiis diuidatur: pricipia illa germinãdi agiliora, p̃ pẽsioraq; ad germẽ opera cæli ambiẽtis recludũtur: necnõ & siccitas nõnihil cõferre uidet: sic eiꝫ minus humoris relinq̃. Quod aũt minus sit: motu facilius extat. Melior igit̃ pleniorq; germinatio & fructificatio cultarum arboꝝ est: sed citior neglectaꝝ. Cur sylueſtres arbores cum urbanis ualidiores sint fructus maturare nõ ualeãt quæres. Pro uiriũ eniꝫ rõne coctiones sequi cõsentaneũ est. Vnam igitur causam fructuum copiam assignasse par ẽ. non enim tantum suis præualẽt uiribꝫ. q̃tum plus æquo fructificant ergo magna geritur copia: cuius maturitatem uires arborum attingere nequeant. Quapropter agricolæ partem auferre quum

Hactenꝫ germinatiõe: nũc de floribꝫ & fructibus

Cur culta serius p̃ueniãt q̃ iculta

Cur sylueſtres fructus nõ maturãt cum sint ualidiores urbanis

UVA. BHSC. IyR_056

plures prodierint ſolēt. Altera cauſa eſt q̄ arbores ſyluestres ſpiſ
ſiores ſiccioreſq̄ ſint: & ſuccum proīde ad ſe potius trahāt. ali-
mētum aūt & ex coctio nō niſi humoris expanſione perfici poteſt
quod ſi humor aliūde trahitur: nūq̄ ab alio capi facile poſſit. Ad
ſūmaz nō quæ ualidiora: altilioraq̄ ſunt: hæc amplius ad fructifi
candum ualēt. Solutuz enim laxum permeabile & humidum id
eſſe oportet: quod fructum large laturum ſit. Spiſſi tas uero con
trarium eſt: quod etiam ī mulieribus reliquiſq̄ animātiuz gene
ribus patet. Idq̄ ipſum agricultura quoq̄ adhibere contēdit: quū
ſuperuacua quædaz plantis abſcidit: alimentaq̄ ſubminiſtrat: &
omnia patefacit: affiatibuſq̄ expōit: fructuz igitur ratione prædi
ctaz copioſe producunt: Sed præcoquere nequeūt: ob eas quas di
ximus cauſas concoctio in pulpa fructus fieri ſolet: quam ſcilicet
confici: & ſuccuz: ſaporemq̄ capeſſere noſtræ naturæ congruū ne
ceſſe eſt. Sed forte hoc ipſuz prius diſtinxiſſe oportet. Coctioneȝ
aliaz pulpaȝ aliam ſeminuz eſſe & earuz alteram ad cibum homi
nis accomodatam: alterā ad generationem perpetuitatemq̄ arbo-
rum pertinere. fructus enim & ſemina eaȝ reȝ cauſa: natura pro
duxit. Vtrunq̄ uero coquendi genus: alteri quodāmodo opponi
uidetur. Quū. n. pulpa humidior: & plenior eſt: fructus minor ī
cluditur. Quūq̄ is maior ē: pulpa minor durior ſaporeq̄ deterior
ambit. Cuius etiaz rei cauſa: agriculturam ſolers adinuenit inge
nium: quæ fructus alimētuz: incrementūq̄ ualeat īpedire. Om-
ne enim fere urbanuz nucleo minori fructificat: quaz ſyluestre &
cultuz quam incultum & melius cultuz quam deterius: quoniam
amplius humeſcant: & alimentū uberius ad pulpā augendam de
ducunt: atq̄ etiam ſuccos pro modo noſtro uſui congruente: ma
turant. Igitur cōcoctiones multum inter ſe differunt. Si quidē &
minus ſolitum illud concoquendi genus addidiſſe cōueniat. Sed
fortaſſe dubitauerit quiſpiam: atq̄ ſtatuerit: q̄ ualidiora exupe
rat: ideȝ etiam debiliora poſſe exuperare. Semen autē omniū eſſe
potētiſſimuz: ut pote quum hoc finis cōmunis ſit omniū planta-
rū. Rei nanq̄ ſimilis generatio finis proculdubio eſt: & quidem ī
animalibus ſemē: non niſi perfecta natura poſſe fieri patet: quūq̄
ob ſenilem ætateȝ defecerit: generatio ceſſat. Recte igitur dubita
ueris: atq̄ ita ſtatueris. Seminis. n. productio perfectioni prorſus
cuidam tribuitur: quo tandem modo ætas in ſingulis accipi gene
ribus poſſit: nō tamē quæ uegetiora robuſtioraq̄ ſit: hæc ſeminis
producendi uim præcipue poſſident. Sed econtrario propemodū
ſequitur: quum in alterutram partem ſucci: uireſq̄: perrexerint.

De matu
ritate fru
ctuuz &
uſu eoȝ

Cur non
ut quæq̄
ualidiſſi
ma ſunt
ita: & ſe
mine pr̄
ferantur

UVA. BHSC. IyR_056

Quãobrem in genere quoq; plantarũ idem euenire ratio est: atq; ita portionẽ etiam illam accedere planum iam est: ad utram eĩm partẽ succus influxerit: reliqua ieiunior erit: ambabꝰ enim satisfacere nũquit hoc exploratum ferme in omnibꝰ est. Plantarũ autẽ genus tres quasdã portiones succi sortitũ est. Dicitur enim succus ad arborẽ ipsam eiusq; germinationẽ: quod quidẽ fructibus obest si plus æquo incessit: hac enim de causa fructus plerũq; nõ prodeũt. Item ad fructum & pulpam fructum ambientẽ. Impetus enim factus ad alterum nequis ad reliquũ fiat: impedimẽto est. Vt igitur in illis nõ deest ratio: ita nec in his deest: sed portio plane sua seruatur. Syluestres enim arbores tum fructui tũ pulpæ humorẽ distribuũt: sed plus ad fructum deducũt: ita ut is effici possit amplior. Ad hæc nõ inepte omnino fortasse dixeris syluestres amplius sua semina augere: quoniã masculæ quodãmodo sint & spissiores siccioresq; natura consistãt. Cultura enim alimentorũq; copia plantas effœminari uerisimile est: sed hoc argumẽtũ e remoto deducit: itaq; similitudine quadã dicatur id uelim. Inter maturitates autẽ ea quæ fructibꝰ datur primatũ ad generationẽ obtinet: quæ pulpis hæc ad hominũ usum prævalet. Vera ꝓfectior sit alterius interest disputationis indagare. Nã & in foliis & in radicibꝰ sic tantũmodo uti solemus: ut olerũ ea ipsa excoctio ꝓfectior est: q̃q̃ eorũ finis in seminibꝰ sit: quibꝰ ad ꝓpastũ nõnunq̃ utimur. Explodẽda nec illa ratio ẽ q; ex frigiditate arbores syluestres ꝓcoquere nequeãt. Nuclei uero lignoso quodã & purgamẽtatio alimẽto cõsistũt quẽadmodũ animaliũ ossa: ergo hoc ipsum nõ inepte asseritur nucleũ ex lignoso terrenoq; confici alimẽto: ueru semen nõ ex eadem sed ex purissima compilat materia. Quæ autẽ natura callida: hæc eo copiosius semẽ apta ꝓferre sunt quo plus caliditatis obtineant: & urbanorũ caloris indicium uis ipsa succorũ est. Succus enim si corũ lac cõtrahit: caprificimini ne aut praue: Sed huic rursus alia quædam repugnant: generalis de caliditate opinio q; syluestria durare amplius locis frigidis possũt: in totũq; robur nõ nisi caloris ratione obtingit. Sed de his post hæc forsitã disserendũ sit ꝓlixiora nãq; opus est disputatione & quæratur. Oportet quænã calida quæue frigida sint quibusq; rebus determiari hæc deceat: atq; etiã quænã eorũ causa sit siue sola siue cũ aliis: & quorũnam ratio coquẽdi diuisionẽ possit recipere tam simplici absolutaq; ratione: q̃ quod ad genus humanum attinet: ut quæ acrimonia uel succo medico differrent: quæ quidem medica & commendantur & usui potissimo sunt.

Vtrũ calidiora sit syluestria q̃ urbana

UVA. BHSC. IyR_056

Hæc igitur q̄ſi ꝓprietas quæda naturæ animaduertitur: ad quā ſci licet & alimenta & culturæ: aut contra neglectus ſæuitatei q̄ pertinent: ut de laſſere & inturi ferunt: & quid aliud cultionē aſſ nere aptum ſit: aut e diuerſo ſi quid ſiccam uel humidā & hybernam tellurem perſequi ſoleat. Ex hoc aūt ipſo queret fortaſſis iterum quiſpiā cōmuni quadā ac generali ceſpitās ambiguitate. Vtꝝ naturā ex his quæ ſponte ꝓueniunt cōtēplari potius deceat: an in his quæ cultum hominis exeunt atq̄ adoleſcūt: & utri generi potius ratio noſtræ tribui debeat: q̄ idē fere eſt: uel potius pars queſtionis illius. Vtrum in genere ſylueſtrium: an in urbano ſit natura ī ueſtiganda. Natura enim ī ſe principia tenet: & id ſecūdū naturā eſſe cenſemus: qđ ī ſe pricipiū motus poſſidet & quietis: cuius generis illud profecto eſt qđ ſpōte ꝓueniat: nō q̄ opera hominis præſertim cū arte quicq̄ cōſtiterit. Nāq̄ ab alienis principiis id ꝓcuritur: & quidē in aīaliū genere ea quæ fingantur: aut ad paruitatē magnitudinēue in totum q̄ ad effigiē quāda formæ ui perducantur: facta ſecūduz naturaz minime cenſere debemus. Natura, n. ſemp id ſpectat q̄ optimuz ſit: ut inter omnes conuenit auctores. Cultus uero & huiuſmōi adhibita cura naturæ auxiliatur: quo ꝓfectius ſuuz exequitur officiuz. Duz igitur natura ſatis ſibi nō eſt hæc ꝑtē aſſumit: ceu copiaz alimenti pinguitudinēq̄ & reꝝ impedientiuz exterminationez: quæ ſcilicet loca etiam apta & ad ſingula accōmodata ualeant adhibere: in quibus q̄dez naturā cōtemplari dignius eſſe putamus. Sed illa reꝝ externaꝝ tātū modo ratione opitulantur: ceu aeris flatus ſoli alimēti. Agricolatio uero in iis ipſis pleraq̄ immutat: diſponitq̄: qđ ſi illa hæc exigāt quo melius ſuccedere poſſint: hæc quoq̄ illa deſyderent ratio ē præſertim cuz agricultura ab his ipſis dependeat: atq̄ in his ſua ſorciātur principia. Naz illud quoq̄ iis quæ ſponte naſcuntur: abſurde & quaſi præter nāz euenire uidemus ut ex ſeminibus deteriora reddantur atq̄ oīo degenerēt. Neq̄. n. ſecūdum naturaz eſt: ſed ſimile ſemp generari expoſcitur. Igitur ambiguitates hæ taleſq̄ occurrūt: ſed his quoq̄ naturas diſtinxiſſe: quēadmōz cōcoquēdi genera: prius oportere planuz ꝓfecto ē. Aliis. n. nā ſpōtanea cōiūctior ē. Aliis cultura ſolertiaq̄: accōmodatior. Nōnnīs utraq̄ rō cōgruit. Quas ob res oīo cōſyderādū ē: quēadmodū nā ſylueſtribus & urbāis ſe diſtribuerint pariter ī aīaliū & plātaꝝ generibus: q̄ppe ſilueſtribꝰ q̄ urbanis frōdes aptiſſimas & ad cōſeruationē & ad ꝓpennitatē: & ad auctionē: & ad fructuū generationē largita ē. Fructiferas item ipſas diuidere fortaſſe oporteat: ut aliæ ſint q̄ ſpōte fructificent.

Rationē naturæ de ſylueſtribus colligi debeat an de urbanis

Solutio q̄ſtionis quemadmodum cōſiderāda ſit in urbanis ſylueſtribus naturæ ratio

UVA. BHSC. IyR_056

Redit ad ppoſitū de maturitate cō coctiōeq; fructuuꝫ uaria

aliæ cultura tantū & hominis opera ſerāt. Hoꝛ igit determinatio petēda hinc eſt. De cōcoctione aūt unde digreſſi ſumus: reliqua ſubiūgamus. Omnia fere quib⁹ fructus humidus aut tenui intectus putamine celeriter ſuos fructus pficiūt ut ficus uitis: ſꝫ præcipue morus. Hæc. n. fructū nudū penitus gerit: ut q̄tūcūq; ſol tepefecerit: citiſſime fructus imitari poſſit: utpote q minimo egeat calore. Vna. n. uis quædā prævalida uniuerſaq; excurrere ſolita fructū cōficit atq; pcoquit: ſicuti & in germinādo fieri ſolꝫ Lōga eteim prorogatio germinis collectū maximū facit: unde & germina congeſta magno cū impetu prumpūt adeo: ut uel ſonitum facerēt. quod quidā affirmāt: & cōcoctiones pfici celerrime poſſūt. Nāq; ſimile euenit atq; in frumentis quæ hyems diu retinuit. Quū. n. laxata ſint: uelociter augeſcūt adeo: ut nō multo ſerius poſteriora pfici poſſint. Adde q etiā morus nō ſūmatim: ſed pticulatim fructū pcoquere ſoleat: unde & diutiſſime pleuerat: nec humoris tenuitas aut aquoſitas amittenda eſt. Fructus

Cur morus cito pcoquat cuꝫ ſero germiet

mori his de cauſis uelociter matureſcere poteſt: ſed ut Meneſtor auctor ē germinat ſero hæc arbor ppter loci frigiditatē: excoquit cito ppter ſuā debilitatē. Vitis aūt ficiq; fructus ſeriores ſūt: quoniā & putamine obtegātur: & ſuccū ampliorē craſſiorēq; gerāt. Ad hæc ficus mole ampliore cōſiſtūt: & ſūmatim quodāmodo

Cur ficꝰ et uitis ſerotiæ ſit

matureſcūt. Vuæ aūt & numeroſiores ꝓueniūt q̄ ut breui excoq; poſſūt: & cōgeſtis acinis coaceruantur: nec aliq̄ interuallo diſcernūtur. Itē umbra opacāt: nec ſub diuales dependēt atq; humore exuberāt. Vitis. n. aquæ præavida eſt: deniq; oīa dulcia breuiori tēpore matureſcūt. At ſi quis etiā p noſtro uſu uelit decerpere. lōge amplius feſtinationes appareant. Hoꝛ igit cauſæ cur prius cur ue poſterius pficiātur: his fere cōſtāt: nō tamē cūctæ arbores

Cur aliquæ arbor̄s præcoques ſint

generis cuiuſq; præcoques ſūt. Vitis. n. & fici pmultis iter ſe diſcriminib⁹ diſtāt: ita: ut nō nullis fructus ſero admodū matureſcere queat: quapropter cauſas i uniuerſū reddamus fortaſſe dignius eſt. Ergo præcoques illæ arbores ſūt: quæ nō præhūidæ: nec ſucco frigidæ conſtāt: quæq; fructū nudum aut membranis intectum prætenuibus gerūt: cocturāq; ſuccoꝫ aquoſā nō craſſam cōficiūt. Serotinæ uero quæ modo cōtrario ſe habeāt: hoc ē quæ præhumidæ frigidæ & fructu aut pulpa fructus lignoſæ prædu ræq; qbuſq; fructus lignoſo ſæuo nūeroſoq; cōtinētur putamīe Ad hæc quibus ſucci pīgues & aliquā eiuſmodi ſortiētes potēti am: aut quibus fructus ſicci parumq; huiuſmodi habentes: idq; pīgue uel eiuſmodi aliquid. Hæc enim omnia coctionem uehe-

menter

UVA. BHSC. IyR_056

menter impediunt quod in singulis etiam percipi licet. Quæ enim perpetue uirent omnes prope fructum sero perficiunt: ligno aũt tam fructus: q̃ fructũ ãbientia cõstãt piceæ latici cupresso licci alii st' aut pigues aut lẽticia q̃dã glisc̃tes ut cedro: unde q̃is nõ magni cõfici tamẽ difficile possiunt quoniã tales sũt. Ad hæc spissitatis cã pax alimẽti influi põt: totusq; accessus parcissime agitur. Inter eas uero quibus fons decidua data est: quæ ꝓ humidæ frigidæ terrenæ sero maturant. Frigiditas enim & siccitas & multitudo & terrea concretio confici: & matureſcere q̃ difficilime possunt: ut pirox syluestriũ: & glãdium. Quæ autẽ media tẽperie cõstant: & satis calidæ solutæq; sunt: hæ tam germine quã fructu præueniunt: ut pote quæ admixtionis ratione ꝓ cõgrua quũ sibi tũ etiaz cælo ambienti cõsistãt. Vex singula non nisi semoto omni ipedimento sic accipiendi censemus. Nullus enim neq; maturus neq; serotinus fructus attribui debet siqua sint quæ aduersẽtur. Exempli gratia quædam q̃q̃ nudum afferãt fructum sero maturãt ceu similax & quædam alia racematim fructificantia. Alia nõ solũ sero: sed ꝓticulatim etiam matureſcunt: ut rubus. hoc enim in genere q; q̃dã natura frigida sit serotia tã fructu q̃ germĩe cõsistãt q; alia nuda & sine ullo putamine pateant sufficere sibi nequeunt cuz tẽpus occuparit incõmoduz. Alia q; siccam naturã sortiãtur diu immatura ꝓsistunt: quodq; & enĩ siccũ humorẽ desyderat quo & nutriri possit excoq. Germẽ aũt prout tẽporis particeps utriusq; ẽ: ita se se tueri longius atq; protelare põt. Vex quãtũ formula subsignare licitũ est: has eox causas dixerim. Nãq; ratione ætatis sero matureue fructus pro tpe perficiũtur: ut plãtæ nouellæ ex nimio humore & in totũ copia nutrimẽti tarde suos fructus ꝓficiunt. Veteres autẽ ceſſant: q; effœtas iã eas lõga ætas reddiderit quẽadmoz arbos illa ægypto tributa q̃ anno cẽtesimo fructificare narrat: ficus ãt regionis eiusdẽ nũq̃ nisi scalptis fructibꝫ. oleoq; pũctis cõcoquere põt ex hũox. s. ubertate nimia q; alimẽtox copia: nec solũ fructũ sero reddi: sed ẽt sterilescere q̃dã nutrimẽti copia facit quẽadmoz de uitibus amygdalis deniq; oĩbus quæ ꝓforatu castigãtur rettulimus. Omnia nanq; illo nimio liberata humore: aut est sterilibus instructifera: aut in melioris suauioris q; fructus fertilia trãsciũt. Amygdalæ si paxillo deciso humorem influentem abstergas: idq; biẽnio aut triẽnio facias dulcem: ex amara efficies. Quin & ficum resectis radicibus & trunco præfixo fertilem ex sterili. Longeq; feratio rem reddi affirmãt simile fere perspici in articulatis utibus licet & enim eax quoq; impetum reuocare quantumq; uacans super

Arbor ægyptia q̃ fructifi. cat centesio anno

Quar arboris melius pueniat solo nõ pingui

fluit auferre oportet: ut fructum parere ualeant. Eiusdem ppe generis uel illa causa est q̃obrem non pingue: altum: letũq; solũ arboribus cõmodum sit: sed quod deterius constet. Frumentis autẽ illud uehemẽter cõueniat. Radix etenim arboris altæ in eo solo descendẽs: imaq; subiens succosa æquo plus alimenti attrahit quod nõ in gracili minusq; alta tellure facere põt. Hac. n. radices p summa adhærent: minusq; alimẽti & q̃tuz cõpetat hauriũt Nã & in harenaceis sabulosis saxosisq; terris quãtum satis sit: capere arbores possũt. Nitũtur eniz & indiiecta tellure radices mirũ suas demittunt. Ad hæc solo eiusmodi utpote saxoso radices amplius refrigerari cõsentaneũ est: quod uehemẽter arbores quærũt. Frumentũ aũt radices plures solo utiq; frugali capessit quoniã alte descendit. Vicioso plerũq; etiam excrescit radicũ inopia: refrigerationẽ ergo desyderat quia radix alte infixa non est.

Quod solum frumẽto aptum sit

Quum uero imbres crebri accesserint: deterius præ alimento nimio reddi credendũ est. Nam & arborũ fructus iccirco degenerant: quia alimenti copia deuincãtur ut superius dictũ est. Sed absurdũ pfecto putaueris: q; iter ea quæ generis societatẽ habẽt animaduertimus: hoc est: alia matura alia serotina consistere: ut fici quædã & uites & pomi & piri & alia. Eniuero inter animalia genus nullum eiusmodi est cane excæpto: sed omnia pari tempore & ferunt in utero & alunt cũ pepererũt: q̃q; tẽpora p locorum natura sæpe pmutant: & præcipue quæ cũ hominibus uiuunt.

In eodez genere aliqua mature aliq̃ sero parere

Igit̃ germinationes quoq; aliquoz posteriores forsitan ueniunt atq; ita portionẽ absoluũt. Cæterum in quibus id desit: questio ista quasi pæquiuocatione exultat. Est enim & aialibz & plantis a natura exhibitũ: ut alia urbana alia syluestria sint quæ nullu; fructæ gignere ualeãt. Nã ea quæ caprifici ferũt sui generis sunt quippe quæ nunq̃ matureſcere neq; pfectionẽ ullã attingere possunt. Vites quoq; insanæ uocatæ sui generis sunt: quæ non soluz germinãt: sed coquũt & florẽt & racemãtur. Et si quid aliud ad floré usq; tantũmodo ueniat: sua. n. natura quodq; differentiam gerẽs diuersi generis esse iure existimẽtur. Quæ autez pcoquere germinare florereq; simul: aliis tñ atq; aliis pticipibz ualeãt: ut malus medica: hæc pleniorẽ quandã & peculiarẽ certe sortiunt potẽtiã: si qdẽ id agere possint ppetue. Sit̃e. n. obtigit atq; in aere placido mediaq; cõflato tẽpore: quo scilicet germinatio & fructificatio factitari assidue potest: ut supra rettulimus. Ibi tñ aer cãẽ & oibus cõmunis pinde occurrit: at hic natura uisq; arbori sua ut pote quæ se oibus temporibus exhibere tẽperatã ingenue possit.

UVA. BHSC. IyR_056

Sed quum pulpa quæ ſemen cõplectitur: diuerſa per ſe conſiſtat: hanc enim natura uſui hominis accõmodauit: terminum eius tẽpuiq; ſtatutũ eſſe neceſſe ẽ: qđ ubi præterit: noxam utiq; poſſint ĩbres tempeſtates hyemeſq; inferre. Seminum uero ipſorum nullus terminus eſt: una enim cum pulpis hæc defluunt: proſiliunt alia: ut pini picoſæ & ad ſũmam omniũ coniferæ. Conis, n. adhuc pẽdentibus hæc exiliunt. Vaſaq; ipſa relinquũt ĩania: qđ idẽ etiam cupreſſis euenire nullũ dubium eſt. Sed illis ſemen nuceũ: his mẽbraneum & exile adeſt. Quæ igitur putamine ligneo: aut pelliculati quopiã ambiũtur: ut nuces & glandes: hæc ſuis munita tegminibus ad germinãdi uſq; tẽporis illæſa ſeruari nimiæ poſſunt. Quibus autẽ corpus ambiens carne conſiſtit: hæc externa illa mole putrefacta libefactaq; ꝑ ſe ipſa ſub lignea natura ꝑdurãt ut uinaceũ: & palmulæ nucleus. Alia mẽbranæ ac tunicæ cõplures tuentur. Nonnulla inter ſe ſe mõ quodã deuincta: & uaſculo cõmuni circumobcluſa uigore certe indomito permanent ut pirorum malorũq; ſemina. Hæc enim oĩa fere pulpis plenioribus ĩcſudunt: quo plus temporis ualeãt perdurare. Cuſtodia & ad germinandũ conſeruatio fructuũ hæc eſt. Carnis aũt fructus ipſos ambientis terminus quidã ſtatus eſt ad hominis uſum: ut dictũ eſt. Nam & ſucci quum diu manſerint atq; maduerint: deteriores reddũtur. Nõnullis quodã tempore poſt copia largior datur: ut oliuis poſt arcturi exortũ. Ad id enim tẽporis uſq; oleum augeſcere creditur: poſtea carnis incremẽtũ ſuccedit: & ſi imbres cc pioſe acceſſere oleũ ĩ amurca deterius redditur. & ſæpe fructu ob eadẽ cauſã putreſcẽte itidẽ accidit. Expectatur oliuæ maturitas: nec ſtatim decerpũtur: quoniã ſic cõfectio & decreptio: difficilior ſiat: atq; ẽt arbores dũ ꝑticis ꝑcutiuntur detrimẽtum nimiæ capiãt. Ergo ſi id ueꝝ ſit: caloris naturæ datũ oĩo eſt: ut oleũ ac ſucci pinguedĩe large poſſit præſtare: ſcilicet quũ ſe cõgrue ad rẽ ſubiectã accõmodauerit. Eniuero ſi calor uehemẽtior ſit: nõ eodẽ fũgi efficio põt: ſed uelut alienos & adiectitius qdã deficit: uimq; omnẽ ſucci impellens: ad carnẽ corpus tãtummodo increſcere cogit: q; etiã aſtate ac hyeme imbriũ acceſſu: & aqs ſcaturientibus accidit tꝑe incremẽti. Caro, n. excreſcit: atq; ita oleum alimẽti nimietate abſumitur: niſi ſecuta ſerenitas corpus exiecet atq; attenuet. Sic enĩ ſeruari ampliuſq; exuberare põt: q; quũ alias ſæpe tũ magiſtratu Nicodori obtigiſſe memoriæ proditũ eſt: quãobrem olei profluuiũ longe melius extitit. Tantundem enim ex dimidiatis portionibus fluxerat: ſed mõs coquẽdi deſtinatos eſſe a natura hoĩuꝫ uſui

Differentia inter pulpam ſructus & ſemen incluſuꝫ in pulpa in durando

De' olei copia bonitateq;

UVA. BHSC. IyR_056

Quæ germine annotio fructificent & q̃ nouello

Ex his cæteriſq; ſupradictis quibus de ſylueſtribus diſſeruimus dilucide intelligi poteſt. Fructificant aũt aliæ ex anniculis · aliæ ex nouellis germinibus: quæ quidem naturarũ diſcrimine ꝓ rationeſuoꝝ temperamentoꝝ plane inter ſe differunt: etenim quæ denſæ ſurculoſæq; ſunt: hæ germine annotino fructificant: utpote cum in his parce influant: & germen adeo debile ſit: ut neque tranſducere neq; retinere humorẽ ualeat tanq̃ germen oleæ. Quæ autem humidæ ſolutæ plenæq; ſint: hæ fructum nouellis germinibus pariunt. His enim in uniuerſum uehementerq; impetus agitur: q̃obrem ſimul & germen & fructum effundere queunt. Cæterum & quũ ex annotinis fructificãt: puſillo quodã emiſſo germine ferient: nec protinus ex ſurculoſo illo antecedente fructus emergit: quoniã nec ullo pacto aptum id ſit fructum parere niſi temere quicq̃ fiat. Sed peculiaris maxime tu; præ cæteris generibus ſeminũ: tum præiis ipſis quæ ligno conſtant: palmæ generatio eſt. Nõ enim annotinis quibuſdam aut nouellis hæc ferre ſolet: ſed his quæ prægnãs geſtæ: modo ſpicati ſeminis fructũ condit. Virga enim quæ fructum gerit quẽadmodũ ſpica erumpit: cauſam uero ſiccitate n formãq; uniuerſam arboris dixerim Cu n enim cuſtodiam fructus deſyderent: ſiue extra conſiſtant: ſiue intus formati demum erumpant: cæteris cuſtodiam illam folia præſtant ut rettulimus. Palmæ quoniam fructus nõ apud folium hæreant: concreſcant intra arborem neceſſe eſt: ut ualidi formatiq; tandem reddantur aeri: quapropter in utero parentis natura partum ſeruauit: q; ſimiliter atq; frugibus inſpicãdis agatur. Spicatio autem cõmunis plurium fit: cauſam quoq; cõmunem quãdam animaduerti neceſſe eſt. ſed mirum q; ex omni arborum genere: palmæ tantũmodo frondibus id eueniat. Proprium enim ſiquid in his fit quæ generis ſocietate iunguntur: iure admiratione dignetur: uerum de hoc amplius cogitare par eſt.

Palmam ĩ ſpica parere ad ſimilitudinẽ frumẽti et cur

cur arbores aliquæ alternis ãnis fructificent

Arbores autem quæ alternis annis fructificent: nec ſingulis poſſunt quoad pingui minerua colligendum ſit: omnes ſiccæ præduræq; ſunt. Adde eas quæ fructum non ex nouellis ſed annotinis ferãt germinib⁹: ut. n. prius colligat̃ genereturq; opus ẽ quæ ſimul hæ facere: quẽadmodũ quæ ꝑbe materiatæ altæq; ſũt: minime queũt: qd̃ maxie in olea pateſcit. Hæc. n. ĩfirmiſſima & fragiliſſima oĩum eſt: & decuſſa pticis aut præciſa uehemẽter laborat. Qui. n. oliuas nõ ita legũt: ſed aut ſponte decidẽtes: aut manu concuſſas propius ad fructificandũ annuatim oleas accedere aiunt. Regiones quoq; plurimũ inter ſe differũt: Itaq; in alethea

UVA. BHSC. IyR_056

fructificari assidue ferunt: quanq; anno tertio, discrimẽ pateſcat: Quæ ualidiores ſunt in eaꝛ genere: q; ramis annotinis fructificãt hæ, p ut deus tẽpora duxit: ita fructus reddere cõſueuerunt: quem admodũ quæ fructũ ſuis nouellis depromunt ramulis. nã eas q; tempoꝛe rationẽ: cæliq; ſtatũ: ſectari certum eſt: euenit ut cũ oleæ bene germinãt: male fructificẽt: quũq; bene fructificãt: male germinẽt: tanq; natura utriq; ſatisfacere parti non ualeat: ſed neceſſe habeat abſumere alterã: ut alterã faciat. Peculiare q; fico: & uitibus euenire quidã enarrant. hæc enim quũ egregie germinant: tũ maxime fructificare dicũtur. qd ſi ueꝛ ſit: ſupra dictũ quoq; ueꝛ eſſe neceſſe eſt: Fructũ enim copioſa germinatio facile detrahere põt: q; uirtute loci: & bõis uiribꝰ arboꝛ fieri potiſſimo ſolet. Tel luris enim eiuſmodi alimẽti larga copia eſt. & arbos: quæ ualida ſit: facile ſuo robore attrahere poſſit: ceu amygdala: atq; punica. Quãobrẽ in arbores debiles: germinũ laſciuia minime cadit: Sed modice: apteq; ad fructificandũ: his germina prodeũt. Qued. n. ſatis fructũ præſtituꝛ ſit: id neq; excedere: neq; deficere in germinãdo oportet. ſicus aũt uitiſq;: præcipue candida: modice uliginẽ attrahũt: ratione ſuæ infirmitatis. Solũ quoq; ut n in us frugale ſit: opus fortaſſe eſt: ue ne ſoli quidẽ cã: exceſſus poſſit ullus accedere. Quapp in inſulis hæc amplius euenire uidemus: ueꝛ rationem illã cõmunẽ de oĩbus debilibus reddi melius eſt: huius igit cauſam hinc petere oĩo debemus. In cũctis autem fructibus: pulpa & pars exterior: priuſq; ſemẽ gignitur. qd ita ſit: ñ ſolũ quia ſemina magna ex parte lignoſa: nucleoſaq; ſint: lentiuſq; pinde conſiſtant: Veꝛ etiã quia ſemẽ finis fructificãdi eſt: quẽadmodũ di ximus. Quod ãt alicuius gratia eſt: id prius quam illud eſſe neceſſe eſt. Rerũ enim eiuſcemodi generatio non niſi præcõdito aliquo: & uelut iacto quodã fundamento fieri poteſt: qua de cauſa non deſunt quibus nõ ſinguli fructus ſemen gerant: utin uuis acinos minutos proſpicere licet: tanq; eos natura perficere minus potuerit: quanq; non minus dulcedinis his paruulis: quã magnis illis conceſſit. ex quo plane intelligi poteſt: quam rara: aptaque ex coqui pulpa fructus conſiſtat: ſi quidem a ſole & aere: & tempore ipſo: percoqui: atque dulceſcere poſſit. quanque ſemen opus naturæ proximus ſit: ſed hominibus non æque omnia ſemina uſui ſunt. Sed alia nulli. alia minimo. quamobrem fructus qui nucleo uacãt: præcipue quærimus: & quoad poſſumus tales: ut fiant: operã damus: ut quũ uuas ſine uinaceis naſci molimur At natura: tã pulpæ: q; ſemini: modũ p; ſcribere, pcul dubio uult:

Cur male fructificẽt quæ bene germinauerint

Quod p us q; poſterius ĩ fructu gignatur

UVA. BHSC. IyR_056

Verumtamen exuberauerat: reliquus minus consistit. Quæ q dem res partis humoris: & ad sūmam alimēti copia fit: & hinc a griculturam q̄s unice auxiliari diximus: partis siccitatis: spissita tisq; in totūq; alimētorū inopiæ ratione accedit: atq; perfectionis & coctionisq; eorū: ac forte plantarū & oius gnationis germinūq; puentus celeris: causas illas reddidisse non dedecet: uidelicet ae ris: solisq; potentias: & proprias rerū singularū nās: seu humidita te: siccitate: raritate. Reliquisq; gnis eiusdem diuersas: seu etias caliditate: frigiditateq;. Nā ea quoq; natura sortita est: quarū rerū cæteræ prope sensui plane occurrunt: calor ā & frigiditas: qa nō sensu: sed rōe percipi possint: nimirū dubitātur: atq; in crebra ob locutione uersantur, s. quemadmōs cætera quæ ratione solūmo do diiudicare ualemus de quibus alia quodam rōe determinasse bene est: qñ etiam permultæ res sint: quæ ad ea ipsa principia re digi exigant. Sed eiusmodi oia ex iis: quæ accidant consyderētur necesse est: his enim ipsis iudicare contēplariq; rerū potestates ua lemus. Ergo causa calidorū frigidorūq; prima redditur: quæ fruc tiferū sterilisq; genus attingat: quasi quæ calida sunt fructifera eē possint: ut ēt in animalium genere animātes: q̄ oua gignētium: li cet intelligi. Secūda pro regionū nā hoc est rōe frigiditatis. Cōtra ria. n. locis cōtrariis posse pdurare censetur: calida frigidis: frigi di calidis: sic eis principio naturas ēt ipsas generasse omnia uolūt quasi res a suo simili: per excessū perire: a contrario seruari maxi me possint: uel ut medio quodā exultāte temperamēto: sicuti & Empedocles de animalibus inquit: Quæ enim calida sūt: hæc hu midis in locis collocasse naturā asserit. Quā eādes opinionē Mene stor quoq;: nō solum in animalibus: sed ēt in plātis uniuersis secu tus est. Iudicat enim calidiora: quæ maxime sint aquatilia: ut iun cus, arūdinē gladiolus: a gelu proinde torpere hæc eadem minime posse: & inter reliq̄ quæ locis algentibus ualeāt pdurare: hæc plus caloris sortiri: ut abietem: pinū: cedrum: iuniperū: hederam. Su per his. n. nec niuē posse durare autumat: scilicet ratione caloris. Item tortuosa hæc eades esse: peruertiq; ob calorem medullæ asse rit. Tertia causa celerē prouentū germis fructusq; declarat. Quus enī succus ēt ipse nā calidus sit: fit ut & germia reddi: & fructus cōcoq; celerius possint. Argumentū huius quoq; hederā & quædā alia capit. Quarta eorum est: quæ fronde uirent perpetua. Nas ea quoq; ratione caloris: seruari existimāt. Quæ aūt calorem desyde rāt hæ: frōdem amittere. Ad hæc ignaria optime: celerrimeq; ex ardescere notat: quæ ex plantis aquatilibus fuerint: tanq̄ celerius

Aerē: so les ꝓprie tatesq; ar borū: dif ferētias cōstituēs fructuū generatio nūq; rōe

Prima cā frigidorū calidorūq;

Scda cā

Tertia cā

Quarta causa

Quinta causa

ignem

UVA. BHSC. IyR_056

ignẽ edere illa possint quoꝝ natura plus in se caloris contineat. Hæc fere de caloris ratione dicũtur. Sed protinus de primo ambigitur: an calidiora sint quæ fecundiora: &. n. in arborum genere: fœminas longe fecundiores uidemus: quamq̃ minus calide: quam masculæ constant: quod non cognatione nominis: sed similitudine animalium capere decet. Item animalia quamuis quæ fecundiora sunt: calidiora intelligantur: tñ non e contra: quæ minus fecunda: frigidiora ut quæ carniuora: gulosaq; sunt. Sola enim ex omni calidorum genere canis: & sus partu numeroso notãt. Ipsoꝝ ãt unigenerum: quæ speciem similẽ expssius gerunt: fecundiora cernuntur: ut in auium genere. Calor. n. imodice augere coartare indurareq; membra uidetur. Est autẽ opus tam ad animaliũ ptũ q̃ ad fructuũ puẽtũ ex coctionemq;: nõ excessu: sed mediocritate quadã caloris. Si quidẽ calor nimius exiccet maiorẽq; imodũ cãdes ul candescãt & necesse sit. Quãobrẽ hæc in ancipitẽ cadunt opinionẽ: ac determinationez quampiam desyderaꝛ uidentur: de aquatilibus uero quæstio facilior est. Res. n. contraria: neq; alere: neq; ꝟuare apta ẽ: sz similis: uñ empedocles iepte illud q̃z asseruit nãz scilicet ad locũ humoris transtulisse quæ in arido generarit. Quo. n. pacto animãtes aquaꝝ incolæ: uel q̃tũlibet tẽporis persistere inarido potuissent si modo his nr̃i tpis similes fuerint? Item q; norstis tẽporibus ĩ generatiõe euenire sentimus rem plene declarat. Nã uniuersum animaliũ: plãtaꝝq; gẽus tũ generari: tũ permanere suo tm̃ ĩ loco posse uidẽus: q̃ circa suo q̃z loco affici nequeũt. Contrario & aduerso affectionibus patent: ut pote cũ distractio: & permutatio magna ita accedat. Præterea oppiniões ille mime ĩterse consentiũt. Aquatilia namq; calidiora simul: & fœcundiora inqunt esse: cũ ꝓmulta in aquatiliũ genere sterilia penitus esse cõstat. Rursus quæ germine: fructuue proueniunt quæq; semper fructificant: sẽpq; frõdẽt calida iudicat: quum maxime ut ita dixerĩ: oĩuz sero ea fructificent: q̃ frõdẽ perpetuam gerunt: atq; in totũ: ut supra retulimus: quum geminetur fructificet ue celerius ratione infirmitatis. Nõnulla ẽt ĩgerminãdo florẽdoq; plus tẽporis ꝓtrahũt ut & in ãnuoꝝ genere: Senecio patet: ea scilicet de cã qđ mediocritatẽ q̃dã alim̃ti obtineat. Quod ãt de ignariis notat: id forsitã nõ caloris: sz uehem̃tis cõflictus pocius indiciũ eẽ quis piam dixerit. Attritus &. n. est q ignẽ efficiat: quod si ĩ huiusmodi lignis hũor magis extenuari: conuertiq; in aerẽ facilius possit: id cõtritus uehem̃tiæ: non caloris insiti ratiõi tribui debeat. Illa uero potissio calida: tã sensu q̃ ratiõe ꝓcipi possũt: quæ pĩguia acria odorataq; sũt: hæc. n. caliditatẽ ꝓculdubio sortita uidenť: q̃re cũ sicca fuerĩt spissa & putredie imunia durãt & succũ pinguem acrẽq; retinẽt. Vñ pinus quoq; calida & ꝓfacilis ignitu accedit. Cæteꝝ nõ solum hæc: sed ẽt alia pleraq; calida esse uidẽtur ut tilia & ad summã quæ ferri aciẽ hebetãt. Quin & eius mõi uiriũ rõne scrutari calida iudicareq; decet uidelic& cũ admota corpib; caloꝛẽ cocturãq; aliquã: uel tabẽ induxerĩt

UVA. BHSC. IyR_056

aut ẽt tactu guſtuue ſẽſuꝫ caloris indiderit: hæc. n. nlla pẽitus egẽt rõe: quæ fidẽ ãplius faciat: ſeꝺ cũ mediciæ uſus teſtimõio latiſſime patẽt. Parte aũt fere tota plura ex eoꝝ genere locis calidis q̃ frigidis: aut certe non pauciora ꝑueniunt. q̃obreꝫ cõtrariis generibus id qꝫ ambiguitatis adiũgitur. Siqui tñ alimẽtuꝫ quoddã: quo nõ nulla ex calidis: frigidis in locis ualeant durare: haud qſq̃ fortaſſe negauerit. Sed quæ ipa ſint: & q̊ nã mõ ſic cõſtent: determinandũ ſane ſit: niſi forte uiriuꝫ beneficio pocius quodã: uel radicis: uel tocius corporis polleant ꝑdurare: ut pirus: atq; amygdola: & hinc ẽt rigori adeo reſiſtere queãt ut minime cõcreſcere poſſint: ac de caloris ratione: ex his petenda determinatio eſt.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER. II.

VE Degerminatiõe: fructificatiõeq; arboꝝ: atq; ex toto plantaruꝫ nondũ expoſuimus: reddeꝝ nũc pari rõe tẽtandũ eſt: ſingula ſeceꝛnendo tam ea quæ certis anni tꝑibus ſponte proueniũt: q̃ illa quæ agricultura parit: & auget. Quippe duo illa genera intelligimus: q̊ꝝ alteꝝ uelut naturale: atq; ſpontaneũ conſtat. Alteꝝ artẽ: & paratũ quo eẽ poſſit deſyderat. Ratio ãboꝝ nõ eadẽ eſt: ſed altera nãæ: altera ingeio reddit: nec. n. natura fruſtra agere qcq̃ põt: & ingeniũ hõis naturæ auxiliari contẽdit Sed cũ ea priora int quæ na producat: de his differeꝝ prius iure debemus ergo ut ſiplicius aſſerã ſũmuꝫ: oĩbus arboribꝫ: tã ſylueſtribus q̃ urbãis: & ĩ totũ omni plãtaꝝ generi: ad ꝑſperã germinationem fructificationẽq; deſignatur: quuꝫ tempeſtiuã probãq; hyemẽ ſenſerũt. Sic. n. germinationes fructificationesq; fieri poſſũt. Egregie hyems illa ꝑbatur: quæ imbrium aquilonioꝝ copiã: & niuis frequẽtiã: & in totũ frigora ſine gelu obtineat. Quuꝫ. n. arbores poſt partũ fructuũ exinanite penitus ſint: repleantur alimẽti: idq; retineãt: atq; cõcoquãt: opus oĩo ẽ. Siquidẽ ꝓbe germinaturæ fructificatiuæq; iteꝝ ſint. Copiã igitur alimẽti imbriũ largitur frequentia retineri poſſe: ac ꝓcoqui: hyems ſane facit: quũ diu oppreſſerit. Radices. n. quæ alimẽtuꝫ uberius appetãt: per totã arborẽ: qd ceperint: expãdant neceſſe eſt: ſed nõ prius id expedit: q̃ ipꝫ alimentũ coquatur: & quaſi in utero geſtetur. ſpatio tꝑis: q̃tuꝫ abundæ ſit qd nũq̃ fieri poſſit: niſi frigus uehemẽtius: diuciuſq; adiuuerit: mox. n. aeris ĩdulgẽtia gerĩna euocat. Quã obrẽ aquilonios imbres: nõ auſtrinos: accedere iuuat: & multitudo niuis magnopere prodeſt: ut paulatiꝫ colliqueſcẽs ſubeat ſolũ nec uniuerſus humor: infiuxu corruẽs unico: dilabatur. Ita. n. & terra fermẽtari optĩe põt calore circum obcluſo: atq; coercito qd ẽt ſeminibus uehemẽter cõducit. Fibris. n. ſubnixa firmataq; conſtipatu compꝛſſuq; frigoris: ſimul ac miteſcere tẽpus inceperit celeriter atq; uniuerſa erumpunt. Veꝝ ſemina imbres q̊ꝝ æſtiuos: q paulatim crebroq; accedant: magis requirunt: qa infirma ſunt:

UVA. BHSC. IyR_056

ꝑ ſummaq; telluris adhærent. Hac. n. de cã mox ſiccari: moxq; madeſcere queũt. At arbores & ualidiores ſunt: & radicẽ altius agunt & alimẽto refertæ ſũt: qua ꝓp eã rẽ potius deſyderare uident: q̃ ad ꝓcoq̃ndũ germinãdũq; ualeat auxiliari. Argu mẽtũ huius ꝓfecto illud põt deduci: q; nunq̃ añuerdat germinãdi facultas. Copiã aquaꝝ ꝓdeſſe arboribꝫ: hinc ẽt itelligi põt: quũ eni ĩbres copioſe acceſſerĩt: oms fere melius uigent. Veꝝ auſtrinis humeſcunt: atq; imbeciliores redduntur. Aquiloniis ualidiores: & ad concoquendum aptiores euadunt: ut pote quæ ſibi conſtent: & ſuum calorẽ in cluſum retineant: ubi enim cælum perpetuæ placidum ſit: arbores probe germinare fructificareq; ualent: ut in egypto: tum bonitate elimentoꝝ: tũ etiam q; extrinſecus nihil retorqueat. Quum. n. alimenti adeſt ubertas & cæli clementia probe germinari fructificariq; ratio eſt. Ad rem tamen quæ oĩa hæc uel aliqua ex his faciat? alia quadam conditione forſitan opus eſt. At apud nos: ſi non tempeſtiue germina exeant: ſed copia alimẽti cæliq; indulgentia præcurrat: frigus ſubſecutum officit: atq; adurit. Quãobrem hyemes poſteriores arbores uehemẽter infeſtant. Fructus &. n. recens editi aerem mitem: atq; benignum deſyderant: quo adoleſcere poſſint: maximeque inter ſua initia: tunc enim infirmiſſimi ſunt: quod autem eſt infirmum tutelam & quaſi officium nutricis deſyderat. Quippe una quæque mutatio generatioque temperiem huiuſcemodi omnino depoſcit: germiniſ autem floriſq; ipſe prouentus & quicquid eiuſmodi mutationes: ac generationes quædam exiſtunt: & quidem plurimæ in his iacturæ eueniunt cum fructus aut rubigine infeſtantur: aut perciduntur: ac deciduntaut ad ſumam hyeme tempeſtateue pereunt: nam & ſylueſtres tunc uehementer laborant: cum nuper germinibus editis flatus uel frigidus uel calidus nimis occurrit. Enim uero uterq; partus labefacit atque interimit: ſ c hæc in ſingulis contemplari dignius eſt. Totum autem habitum ſtatumq; cæli ad arborum proſperitatem hunc in modum conducere: ex predictis pateſcit. Sequitur ut de imbribus tempeſtiuis dicamus. Tempeſtiui omnium maxime hyberni notantur quas ob cauſas expoſuimus. Mox qui germinationem antecedunt: tempeſtiui habiti ſunt. His enim plenius ac letius germinatio agitur: quum ſcilicet plene omnia ſuas formas receperint: alioqn uites probe nequeunt germinare. Tertium obtinet locum: qui poſt q̃ arbores defloruerunt acceſſerint. Pabulum enim conſumationemq; fructibus preſtare incipiunt: cum non confeſtim ſecuti ſunt: ſed ubi fructus conualuerunt. Alioquin cæteri quidem fructus: aut defluunt: aut certe deteriores infirmioreſque prenimia humiditate redduntur. Oliuæ autem germinibus omnino intereunt: quum alimentum deducatur ad germen. Igitur intempeſtiui imbres ſunt peſſimi: atque ex toto inoppertuni: qui circa floreis exortum acceſſerint. Omnia namque imbecilia redduntur: & omnia ferme: aut certe plurima pereũt deciduntque: partim rubigĩe: partim

UVA. BHSC. IyR_056

nimio humore. Quæ autem reſiſtere potuerunt: deterius florent: paucis exceptis q̄ in fructicum herbaꝝq̄ gñe: non minus animaduertere licet: ut in his: quæ coronaria uocitamus: & ad ſumā: in agreſtibus ſponteq̄ exſurgentibus floſculis. Itē ex ſatiuorum ſeminum numero: ī legumībus: quæ p̄manere alterutro ex his utiq̄ poſſunt: aut. n. ſoliditate: tū ſibi ipſis: tū ſuo retinaculo īdita: ut ētroſa & liliū: & reliqua generis eiuſdem: aut qđ ſic citate totius naturæ humorem præcipiant: atq̄ abſumāt. Sic enim euicere poſſunt: q̄ autē uincit: id nunq̄ affici pōt. Quibus uero fructus diuturnio res: pluſq̄ alimēti: coctioniſq̄: deſydērantes: his ſeriores ēt imbres tēpeſtiui accedunt: ut uiti: punicæ: oleæ: cæteriſq̄ adſummā ſingulis: p̄ratiōe p̄fectiōnis: tēpeſtiuſtas data ē. Quāobrē non idē oībus tp̄s ſtatuitur: ut hyems ad germinandū: ſed aliud ſerotinis: aliud p̄coquibus: ut etiam in frugibus trimeſtrium generi: & ad ſummā omnibus ſerotinis: atq̄ p̄coquibus. Oīo imbres aquilonii ſuper auſtrinis cōmodiores ſunt: &. n. frigidiores occurrunt & faciunt: ut plantæ: amplius humorē ſibi oblato pociantur: quū & fructus: & plantæ ipſæ: meliuſ cōſtent ac ualeant omne. Item ſupuacuum detrahunt: atq̄ aſſicant: neq̄ diu id inſidens humefacere paciūtur neq̄ æſtu ſolis cōcoctum officere ſinunt: quo circa flatus etiaꝫ cōſecuti uiuant: & maxime ſi aquilonis ſint. Detergunt. n. & quo potiri amplius ſit: efficere poſſūt. Quas ob cauſas nocturni quoq̄ imbres præſtāt diurnis. Fit. n. ut plāte humore potiri amplius ualeant: quū ſol non protinus illum cōſumat: & tutius quoq̄ ſic agi nullū dubium eſt. Ratio cadē: ut & flatus aquilonii commodiores ſint: auſtrinis: & pelagici terrenis & occidui: & exortiuis qa frigidiores: extoto. n. p̄pe flatus frigidi cōmodiores calidis ſt: niſi germīa nuper edita ſint: aut flores peruenire inceperint. Tunc. n. frigidi adurunt: ut dictum eſt. Præſtant item fauonii: & ſolſticiales: & ī totū auræ: diris flatibus: atq̄ intērīs. Alteri. n. alunt: alteri inſtipāt: & incremēta īpediūt. Sed magis: minuſue q̄ſq̄: p̄ſitu regionis uires capeſſit. Alii. n. aliis tales occurrūt: ut aña dictū ē. Quāobrē extoto fere aq̄lonii cōmodiores ſt: auſtrinis. Ceteꝝ quū uires agroꝝ q̄ꝫ diſcrimīa īdere poſſit: & hyeme calidi: æſtate frigidi: ueniāt opus ſit. Hoc. n. mō cōtra tēpoꝝ īiuriā ſubueniſ: ut diximus nocēt uero: ſi tēpoꝝ q̄litati ſiles ſint exceſſū: ſic. n. ſeq̄ neceſſe ē: efficiſ īde rōe ſane optīa: ut non idē oībus utiles noxiiue occurrāt: quapp aliis auſter officit: aliis prodeſt: pariratione: & fauonius: & quiſq̄ ex reliq̄s. Oīa uero uehemēter infeſtāt: qui cuꝫ germināſ: cōtinuo calidi: aut frigidi iceſſerit. His. n. germina facile ſuaꝫ ob debilitatē intereūt. Oīo locuꝫ cōpoteꝫ flatus cōmodi eſſe oportet: qui. n. aut nulluꝫ ſentit afflatuꝫ: aut iniurie uentoꝝ expoſitus ē: hic certe īcremēti laudē nllaꝫ aſſeq̄ pōt: q̄n ēt cæli hītus iis ipſis ferme reſpōdet. Aer. n. q̄ media cōſtat tēperie oībus p̄pe arboribꝰ p̄ cōmodus ē. Nā & adgerminādū: & ad fructificandū: plurimū iuuat. Qui uero inalterutrā p̄tē exceſſerint: partiꝫ fructus interimūt: p̄tiꝫ ēt totas arbores

UVA. BHSC. IyR_056

necant: præterq̃ si quæ sint qbus aer talis conueniat. Non. n. desũt: quæ excessu lætent aeris: & aliæ caloris auidæ sint: ut palma: aliæ frigus pocius ament: ut hedera: ut pinus: has. n. locis feruidus prouenirere nõ posse nullum dubiuz est. Buxus quoq; & tilia: locis eiusmõi difficilime prodeunt: ut inter hystorias dictum ẽ. Ratio non nisi ex calore petenda est. Ignis. n. quodã modo igni adiicitur: sine moderatione: quãsimile etiã desyderat: eadem ratione locis frigidis prouenire frigidæ quædaz nequeunt: cõtrarioz quoq; copulando oz modus statuitur ita: ut alia germinare queant: alia nequeãt. Semp. n. conuenientiã quandam naturæ ad cælũ ambiens esse oportet: quod quidẽ & in animaliũ genere cõe animaduertemus: &. n. animalia natura loco utriq; propria delegauit: itaq; alia pati qualitatẽ aeris possunt: alia nequeunt. Interdum etiam pabuli cõuenientis inopia deficiunt. Nam id quoq; tã animalibus: q̃ plantis esse põt impedimento forsitan & alias cõplures causas assignare possumus: q̃ diuersæ sint propriis naturis: sed summam differentiam ĩ aquatilibus: atq; terrestribus: tã animalibus: quã plãtis: certe uidemus: de quibus nec rationẽ fere ullã querimus: nisi utra nam sint calidiora frigidioraue: hoc. n. tantũ ambigitur. Cætera tanq̃ naturæ ratione concessa ponuntur: q̃quam perpetua: cõmuniaq; prius indagare: cõgruũ sit: his. n. cõptis singla q̃z possint notescere. Sz hoc forsitã difficultas ꝓhibeat: siue plures cãæ sint: siue una ĩ singlaribꝫ: ãt plus facultatis differẽ di habetur: sensus. n. in utrãq; partez pricipia ꝓbet: & longe amplius ĩ plãtaz generibus: quæ nãq; ĩ his eueniũt latissime patẽt. Sũmã uero diuisionẽ eodem in loco: sylуestribus atq; satiuis animaduert mus: qd̃ satiua sẽp humidiorẽ molliorẽq; aerẽ q̃rant. Cæteraz ñ desunt: q̃ in hoc ẽt genere locis calidis frigidisue: nequeant germinare: nõ mõ ꝓp suam debilitatẽ uel habitũ: sed ẽt aliis quibusdã de causis: ut olea: quia ꝓ summa terræ radice cohereat facile nanq; gelu cõcrescit: prius sylуestris locis feruidis: ut in ægypto germen nequit emittere: quin & piri satiuæ: & mali: hoc eodem in agro: paucæ admodũ uiciatæq; sunt? Cuius rei cã requirenda est: quippe quum eas calidas ẽe nl̃us existiet: q̃dã igit̃ ne germinare qd̃ possũt locis quibusdã q̃dã germinãt qd̃: sed fructũ nullum parere quæũt: ceu persica ægyptia in rhodo: & si ꝓ loca ita ꝓcedas: fructificare q̃dẽ cã cõperies: sed pcissime: nec alibi q̃ in egypto large: suauiterq; fructũ ꝓgenerat: pi mõ & ꝓalmam aĩad uertere licet: atq; etiã magis circa babilonẽ: ac syriam: fructu' praecellit. Cælũ. n. suam ob frigiditatem: alia recipere penitus nequit: alia eouisq; põt: ut germinandũ tantũmodo sit: quædã ẽt ad fructificandũ usq; uenire patit sed fructũ pficiꝫ maturariq; nunq̃ sinit: hac eadẽ de cã: fici ĩ ægypto: & oĩo tractibꝫ illis: frugis bõæ ñ sẽ: æstus. n. purit: ut fieri ꝓcoctio neq̃at: sz terra suo dũtaxat alimẽto crudo hũefacit: q̃obrẽ neciustã magnitudĩe põa capiũt cõtra frigiditas: ptĩ tollit hũorẽ: ptĩ ad cõuenientẽ coctura ꝓducer̃ neqt: q̃ porro ĩ oleis patescit: hinc. n. aliæ fructũ nulla carne. Sed oleo refertũ ꝓfũ

UVA. BHSC. IyR_056

dunt: aliæ carnosuꝫ sine oleo prestãt: plus. n. caloris ad oleũ coquendũ req ritur. Cæli cõditiões qualitatesq: uires huiusmõi ꝑbent: sed cũ solũ etiam magnas recipiat differẽtias de eo quoq dicendum est. Enim uero soli ratio naturæ tribuitur & frequenter rei utriusque: tum cæli: tum soli occasio: fœliciter germen educit. Ergo quibusdam in locis: arboꝝ pars ima optime cõstat superna uiciosa est: Quod fieri solet: cũ solũ arenosũ: uel tofosum uel adustuꝫ quodã subditũ est: his. n. radices modum excedũt: sed alimentuꝫ nulluꝫ ad superiora transmittitur: & his ferme soli gñibus germen negatuꝫ est: & si qđ ulliginosũ penitus limosũue sit. Ea uero quæ uires quidẽ obtinẽt germinãdi: sꝫ fructificare nõ possũt nõ iprobe frugũ: atq arboꝝ ratione discernunt: ut pĩgue frumẽtis aptius sit: tenue arboribus: frumẽtuꝫ enim & oĩo: quæ annua sunt: alimentuꝫ id capiũt quod sũma telluris ministrãt: ut prius retulimus: quod neq exiguum: neq exsiccatu facille esse debet. Arbores contra ꝑficiunt tenui solo quia radices magnas robustasq agant quibus alimẽtuꝫ eximis ualeãt haurire quod ẽt in solo pingui facere ille possunt: tñ alimẽti copiã adeo largã attrahũt: ut optime germinare magnitudinẽq ampliſſimã accipere possint sed fructũ parere nequeãt: qm̃ non coquunt q̃tũ abũde sit: q̃ teniuori nõ euenit sed modice tã ad germinãdũ q̃ ad fructificanduꝫ: hauritur: atq ita arbores ut pote robustiores q̃ ut obla ta copia uinci possint: plene concoquunt: fructumq gignunt. Soluꝫ tñ quđ pingue admõꝫ est: nulli plante conducit. ex siccat enim plusq̃ cõmodum sit ut & Menestor auctor est. tale genus terre illud affirmãt quod ad abst ergẽ dum maculas usui ẽ coloreq albicat. Optimũ scilicet quod optimo constat temperamẽto & ad summã quod solutũ humectũq sit: nec frigore torpeat hoc. n. radicibus additum facile prestat alimẽtumq laudatiſſimũ submiſtrat q̃ quidẽ rem: & mitigationes: & agitationes: & stercorationes uolũt efficere sed aliut solum aliis arboribus conuenientius est: ut & diuidere solent. Argilaceum: n. atq ẽt magis candidũ fertile oleis notatur. Id. n. multum uaporis flatusq continet quod natura oleaꝝ desyderat pratense & arẽaceum uitibus per cõmodum est: & adsummã quod solũtũ leue tenue: atq humidũ ita ut aqua celestis intestino humori ualeat permiſceri. Vitis nãq largam copiã alimenti desyderat quia calida laxa humda: & fœcũdiſſima est forsitan & ob hæc eadem fœcundiſſima. Ad hæc radices humidaꝝ plãtaꝝ haud facile putrescere possunt quẽadmõꝫ illaꝝ quæ suapte natura siccescunt itaq & attrahere & resistere & trãsmittere nimiꝝ est ualent eodẽ modo reliquis quoq oĩbus solum pro naturæ ratiõe idoneum redditur. Id. n. q aliis magis aliis minus congruum. Veꝝ ut simplicius loquar parti maiori solũ pingue incõmodũ est: ex siccat. n. supmodum & hac de causa plãtas offendi atq egrescere creditur prodest tñ his q̃ macilentia tristi ieiunaq constat natura. Argumentum quod olera frugesq: solo tali exuberẽt quæ quidem naturæ eiusmõi sunt. Ieiuna. n. plus cibi desyderãt. Quod uel ho

UVA. BHSC. IyR_056

minum naturam: huiuſcemodi. n. indicare abunde exiſtimant. Hoïes. n. macilentos: ieiunoſq; pingui maxime cibo delectari: eoq; í colo: uiribq; proficere. Sicca &. n. corpora largu3: ac pingue alimentū deſyderāt. Sicco autē: macroq; nihil utilitatis accipiunt: qm̄ humor nō ad ſit: quo pfrui ualeant: quin imo periculum eſt ne morbi inuadāt: quū alii tum maxime: q aluū infeſtant. Hoc & in arbox genere: pari mō animaduertemus: niſi qd arbores ſibi ſimiles cōſtent. Corpus āt recreatum ad plenū incolumēq; habitum tranſeat: hæc ergo generalis quedā determinatio reddit. Differētiæ uero tam agri: quā arbox: pmultæ intelligunt: quod ēt inuitiū genere patet. Aliis. n. plana: aliis mōtana loca magis cōueniunt: & in his ipſis aliud aliis competit: quāuis. n. exigua quædā diuerſitas ſit: tamen ſummis momentis pōt immutare naturam. Vex ſimplex illud aſſerere facile eſt: ut & præcipere ſolent: ſolidas ſpiſſaſq; locis ſicientibus ſerere oportere: ſolutas uero & humidas: mollioribus atq; humectioribus: ſic. n. utriſq; alimneta modice ſuggerent: quū alteræ mltu3: alteræ pax deſyderet: & q in uniuerſu3 de arboribus diximus: uex fortaſſe ē: uidelicet pro utrax arbox natura genus utrunq; arbox ſerere oportere. Vex in ſingulis exquiſita aníaduerſio: ſenſus potius notionē deſyderat. Enim uero ratione determinare í his: haud q̄q̄ facile ē. Nā & differētias rōne ſolis: uel aſſendētis ul occidētis uel mediā cælū tenētis uel aliq̄liter ſe habētis: ſcire nimirū condet: ut loca plātis apte diſtribuātur: tā ex toto: q̄ his: quæ genus idē cōſorciuntur quē admō3 uimitores diſtinguere tentāt: quū incōita aliqua ſerunt. Non. n. eadē ſemina loco utroq; deponūt: ſ3 diuidūt: & qd plurimū ītereſt ad hūc mō3 depoſuiſſe. Pari ratione dereliquis q̄3 arbitrandū ē. Quā obrē: ut hæc ſuperius diximus ſenſus diiudicatione3 deſyderāt. Vex ut ſimplicius aſſeram. Solu3 qd media3 obtinet confuſionē cōtrariox: ideſt ſoluti: & ſpiſſi: ſicci: & humidi: leuis: & ponderoſi: atq; ēt ſupiora modice inferioribus reſpondētia: in his ipſis ſortitur: hoc omniū optimū: omnibus ferme arboribus: atq; frugibus eſt. Id. n. ad aeris habitu3 propius quodāmodo: quā cætera uidetur accedere. Cætex int hæc ipſa: q ad alter 3 partes uergit: melius ē: q & ſimpliciter qdā optimū aſſerūt: ut q ſolutū leue atq; hūectū ē. Id. n. alimtū iſe cōtinet: & radicib; meatū facilē p̄bet: ſpiſſu3 aut pōderoſū ac ſiciens: eſſe in cōmodū cōſtat diſcrimen uero ad ſingula pdiuerſitate oppoſitionū: recipiant: ei gratia. Solū rax & tenue: ſi altu3 ſiccūq; ſit: arboribus commodu3 frumētis incommodū eſt. Facit &. n. raritas: ut ībres hiberni poſſint alte deſcendere. Itaq; frumētu3 humorē attingere neq̄t: qm̄ p ſūma ſuā agat radicē. Arbores uō dimiſſis ī pfūdū radicib; attingere: atq; attrahere poſſunt. Parimō & ſiq̄ differentia eiuſmōi alia fit reddet alicui generi cōmodū: quod aliis incommodum foret ratiōe diuerſitatis. S3 necilli imperite diiudicant: qui ſolum eſſe optimum arbitrantur: quod calidum humectumq; eſt. Ambo enim obtinet ea: q̄bus opus oīo ē. i. alimtū: & q̄

UVA. BHSC. IyR_056

alimtuz põt cõficere. Recte ẽt poſt primũ ibrẽ: id uaporẽ emittere aiunt. Sed huius generis aliud humectũ eẽ: aliud ſiccũ: humectũ frumẽtis habile: humorẽ. n. ſatis id ad alendas fruges habere ad arbores ãt minus. Siccũ uero frumẽtale minime bonũ cõſtare: quia id quoq; pabulo careat: q; ſufficiat. Eiuſdẽ ferme ſentẽtiæ ſunt: & q; ſolũ pingue: nec rigidũ: neq; dẽſum: neq; ſalſuz: eſſe oportere autũant. Alimẽtuz. n. calorẽq; adeſſe neceſſariuz putant: atq; ẽt facilez radicibus tranſitũ exhiberi: quæ q̃dez omnia ad incrementũ: fructificationẽq; aptiſſima ſunt: hoc idez illi ẽtſentiunt: qui ſolũ pigrum cõmẽdãt: ut leophanes. Cauſas. n. cõtinuo tentat reddere: quod & imbrem: & ſqualorẽ: genus id certe tolerare facile poſſit: ut pote quod capax taz caloris: q̃ humoris: nimiꝝ ſit. Ergo uirtutẽ agri prope: ut anteiã diximus: p eandez quodammõ: atq; ĩ eiſdẽ: intelligere licet: quibus omnes exponere aſſolẽt. Differentiæ uero quũ plures ſint: tã agri: q̃ generis plantaꝝ: conuenienter ſingulis capere: atq; cõtemplari tentandum eſt. Aquaꝝ autez terreſtrium differentias: nam eas quoq; ñ paꝝ conferre ad incrementum alimtũq;: ſiꝛ arbitramur: atq; ſupradicta: decet ſtatuere. Ergo ingenere aquaꝝ: quæ nitrum: uel alumen: uel aliquod eiuſmodi ſapiunt plãtas neq; alere: neq; gignere poſſunt. ſ. quo adſummatim ſit explicare: præterq̃ ſiqua familiare quicquã: ac ſibi cognatuz: ualeat enutrire: quemadmoduz mare ſed hoc minimum & prope mõz nihil eſt: quib; tamen in locis aquaꝝ dulcium copia permixta plantas ꝓgenerat: atq; enutrit: ut in aquis traciæ feruidis licet perſpicere: pſe autez nullius fere ſtirpis: ſicut nec animalis ſœcunde intelliguntur. Mare multa & uaria gignit: & eſt genus quoddam: ſicut animaliuz: ita ẽt plantaꝝ quod niſi in mari uiuere nequit. Arbores tamen quæ locis æſtuũ magne frugiferæq; exurgunt: alimentum ex mari capere fortaſſe quiſq̃ negabit: dulcemq; humorẽ radices poſſe ex terra trahere credet: mareq; ipz ſine offenſa circonuenire: quem admodũ aqua ſtirpes ſuas incolas tutiſſime ambit. Sed de his alia ſane habenda diſputatio eſt. nec non de illis quæ iuxta mare ipz naſcẽtia ſalſugine quodãmõ ad ſe nutrienda corroborandaq; utuntur. Nã ea quoq; ſui generis eſſe aĩaduertimus: ut præter cætera ſupradicta: quaſi mediuz ſitum hec adepta ſtatuere ualeamus. Salſe ãt aquæ quidẽ plãtas q̃z terrenas queunt: ſed deterius: quã dulces. Adurunt. n. augeriq; prohibent. Minus uero his arbores infeſtari q̃ olera: quãq; omnino annua: ut quidam affirmant ratio eſt. Arbores. n. longe robuſtiores conſiſtunt: & forte non deſunt: quæ commodius ali eiuſmodi humoribus poſſint: ut palmæ: ſi quidem his ſal aggeratus unice proſit. Cæterum ſunt etiam in olerum genere: quæ ab humoribus: ſalſis iuuantur: ut braſſica: beta: ruta eruca. Hæc eniz cũ aquis ſalſis rigantur lõge meliora euadunt: quamobrem non ullli nitro aquæ permixto: aſpergunt braſſicam: ut egyptii: atq; ita multo dulcior teneriorque efficitur: ſicut & ſi priuſquam quoquatur ſale commaceretur. Omnino ſalſugo commo

UVA. BHSC. IyR_056

da huic est: habet enim amaritudinem quamdam quam salsus humor subiens: ac ueluti ora aperiens educere potest: qua de causa locis salsis brassica optima est: Amaritudo quippe cum saporem tuꝫ etiaꝫ alimẽtum peruertit. Itaq; ea sublata dulcior tenerior altiorq; brassica redditur: sed cæteris in rebus deterior qm̃ nihil educitur alienũ: sed hoc aduritur: q; eius familiare nimiꝫ est. Itidẽ ergo uel in reliquis esse a maris ratio docet: ut in selagine: atq; uniuerso genere intuboꝫ. At acribus: ut aliis cæpis: ac reliqs gñis eiusdem nihil salsilago conducit. Acrimoniã. n. auferre nõ põt: ꝓpter saporis similitudinẽ: quippe quũ simile feratur ad simile meatusq; adeat omnis ut i hiis fieri solet: quæ maculas detergũt: ac detrahũt. Aqua salsa ob eaꝫ cãꝫ amaris cõmoda est. Si uero androschenes uere de tylo insula rubri maris narrauit: aquas salsas fluẽtes plusq̃ cælestes iuuare: tã arbores: q̃ reliquuꝫ omne genus plantaꝫ: & hinc agricolas loci illius: statiꝫ post imbreꝫ riuis eiusmõi abluere sata solere consuetudinẽ esse causæ dixerim: hæc. n. uelut natura facta in illis est: pluuia nãq; raro illic aqua descẽdit: sed defluẽs enutrit: & arbores: & fruges: & reliqua: unde fit: ut & oĩbus tp̃ibus cõmode ibi seratur: sed hæc ꝑsuppositionẽ sint dicta. A quæ ãt quæ inter potari idoneas: frigide sunt: principatũ nõ dubie obtinẽt: ꝓcoquere. n. hæ potissimo queunt: pp caloris circuꝫ obsistentiã: atq; refrigerationẽ radicum: quã de syderant arbores: tales uero aquas esse cõmodiores argumentum ẽ: quod olera & radices & fructus & reliqua æque oĩa frigidis adaquata meliora euadunt: q; fieri ratione uidet: quemadmõꝫ & inter aquas celestes nocturnæ & aquiloniæ prestant: sicut etiam inter ipsos affiatus aqlonii: & oĩo qui frigidi ueniant. Eandẽ. n. utilitatem hæc oĩa præbent: & ob easdeꝫ causas aquæ flatusue calidi diffundunt: & humefaciũt: & insitũ calorem debilitant. Sꝫ forsitan frigidi quoq; excessus: tã in alendo: q̃ in generando statui põt: ut ẽt in animalium genere. si quidẽ alimentum: uiresq; caloris demat: sine q̃bus seruari uita non potest. non tamen frequenter: neq; in multis detrimentũ id euenit: nisi alia quoq; causa damnosa accedat. Neq; enim idem in his q̃ animalibus agitur aquatilibus. Illa enim humore undiq; continentur: atq; in humore consistunt. Plantæ in terra: & aere stant: q̃obrem cum his aqua sese miscet: nunq̃ terræ: uel plantarum: tollit calorem. præter q̃ sicubi aer etiam totus frigidus sit. sic enim germine uiduam ac penitus sterilem terram: esse nec esse est. Aquas frigidas præstantiores esse his de causis iudicamus. Dulces autem cæteras: quæ potari nequeant: antecedunt: quia plus alere ualeant: admistam enim salsugine: uel aliquo huiuscemodi sapore contracto: non modo nutriri plantæ non possunt. Verum etiam aliisq; detrimentis afficiuntur: ut etiam in animalibus euenit. Aquarum mixtura utilis est: cum altera dura admodum: & quasi incocta cruda est. Altera molis: & placida: uel etiam quum aliquem terrenum saporem secum alterutra affert: ubi inturbulentis: stercorosisque uidemus humeribus.

UVA. BHSC. IyR_056

genus .n. plantaꝝ tale alimentū oīo deſyderat: q̄ de cā ſæpe tēuis: puraq; : craſſe impuræq; cōgruēr pōt: & putealis manāti : & fluēs pluuiæ aptiſſime cōſocier. Sꝫ mirabilius certe appeat: ſiqua dulcis & potari idonea uel oīo alere nequeat : uel nō perfecte hoc fungatur officio : ut in aqua pyrei agri perſpicitur: quod etiam inter hyſtorias dictum eſt. Cauſam uero ex duobus aliquis petet. Aut .n. ex debilitate fieri ita credet: quod minus ueꝝ uidetur q̄n quā aer quoq; alere poſſe putatur . Aut q; ſaporem aliquem noxiū habeat: qui inguſtatu hominē latet: q; ēt in predicta aqua poteſt intelligi: hoīnes .n. qui ea lauant: leproſi efficiuntur: & plantæ quoq; proximuꝫ quēdā accipiunt habitum : haud .n. recte cauſam in illo eſſe credideris: quod genus id aquæ nimis alere poſſit & proinde plantæ laborent ieiunio : reddanturq; detiniores ut pote: quæ obductaꝫ pabuli copiaꝫ: nequeant ſuperare . Sed de his ſatis. Loca āt ſibi accōmodata arbores quæritant : nō ſoluꝫ ille : quas operoſo quodaꝫ peculiariq; habitu : natura creauerit: ut ante iaꝫ diximus: ſed ēt quæ cōi: uulgariq; prouentu: habent: quippe quū aliæ ſiciētes adament tractus. Aliæ humidos. Aliæ hybernos cupiāt. Aliæ ſoli expoſitos: & aliæ opacis. Aliæ aptis gaudeāt. & aliæ intotū plauſtribus. Aliæ mō tuoſis lætētur: ut & diuidere auctores cōſueuere : ſꝫ forte nō ſemper eadeꝫ appetunt loca : nec una de cā: ſꝫ uaria quadā ratione: ut ſuperiori libro retulimus: q̄quā naturæ cognatione quodq; ad locū propriū ducitur: quēadmoduꝫ ea quæ ſua ſponte proueniūt: ſpontāneus aūt ortus expreſſius naturaꝫ oñdit: ſi qdē ex eiſdē generationes: & nutriciones: & ſingulorꝝ diuiſiones agātur neceſſe ſit: uidelicet caliditate frigiditate ſiccitate humiditate . Quæ runt &. n. oīa q; ſibi p ſuo tpamēto cōmodū foret. Itē q̄ firma: aut robuſta ſint: q̄q; ima telluris radice ſubeūt: aur p ſūma uagent: aut aliq̄ differētia ptiū diſcrepēt: hæc p ſuo diſcrimine locū appetūt. Sæpe ēt plures ex his cāæ: in eadē plāta itelligunt: & pleꝝq;. q; alia hēant. Alia uō hēant: i cauſa eſt. Addo ēt q; ſimiles locū exigant ſimilē: & diſſimiles diſſimilē: quū .ſ. naturæ aliq̄ diuerſitas adeſt: quo i genere abies: pinuſq; collocātur . Altera enim opacis gaudet. Altera .i. pinus apricis. Opicis .n. aut nullo mō: aut pue exurgit . Ergo calide quidē ambæ: aut aiūt: ſed abies ſicca. Pinus hūida ē . Argumētū: uel ex generatione picis duci utiq; pōt: tū ēt ubertati humoris locus ſoli expoſitas conuenit: ſic enim excoctio confici amplius poſſit. Semper autem rei ex collentis ratione: appetentia ſequitur. Ex quo illud etiam conſtat quod inter congenera: quæ mutuo differre uidentur: diſcrimen eius quoddam quærendum ſit. Nam quæ genere diſſociata: locuꝫ tamen petunt eundem ut hedera. & quæ aquis appoſita ſunt: quæq; nemoribus gaudent: facile ſuam rationem aperiunt: hedera namque ſicca . Et calida eſt. Reliqua uero naturæ penitus cognatione: loca eiuſmodi concupiſcunt: nonnulla ex his cauſam uel in ſingulorum differenciis explicant pari modo & quæ niſi frōdibus ob ſepta poſſint ꝑuari: tū in agreſti: tum in

UVA. BHSC. IyR_056

urbão genere: ut punica: & myrtus quæ altera ſicca: ſpiſſaq; ẽ. Altera, i. punica ratio: nec ſicco corpore: cõſtat fructũ. n. utraq; uucleoſũ nec humidũ gerit. Itaq; ſoli expoſitus mox obareſcit. In urbana aũt coaleſcẽs: & ſolẽ modice ſenciens: humorem ſuum ſeruare: atq; coquere nimiæ põt: q̃obrẽ & punicas & myrtos: breui iteruallo cõſerere ſolẽt: ut ſe cõtectu opant mutuo: atq; ſolis nimios æſtus aufugere poſſint: tũ ẽt q; radice numeroſa non ſint: nullo alimẽti raptu mutuo inteſtãtur. Ad ſi quæ his aduerſa cõſtent natura: hũc in mõ3 ſeriieris: ceu uitẽ: & ficum nũq̃ certe fructificare tãtũdem ualeant: hæc. n. qr humida ſint cocturam certe ampliorẽ deſyderant. Locoꝝ diuerſitatez cauſis hiſce tribuimus: ubi nihil aliud ĩpedimẽto: detrimẽtoq;: acciderit: ut apud tarẽtũ oleæ accidere ferũt. Silẽs &. n. ſpiritus ſẽſu conſpicuus eſt: quippe pleraq; adurunt: & cũflatus ex mari talis occurrerit: ut inuectꝰ ſalſugine corrodãtur floreſeãt ac per. Caligo quoq; ſine ullo flatu eggredi quedã uidet: quæ ubi flores tetigerit exurgit quamobrẽ uates ne caligo eggrediatur ſacrificar cõſueuerunt: & uetari ſæpe ſacrificiis referunt. Eadem ratio eſt etiaz ſiquid cõmodum ſ incõmodũ ex aere ueniat. Interdũ. n. q̃uis ſolum ſit uicioſum: aer tamen bonitate ſui temperamẽti ſuiſq; flatibus nimiæ aduerſare põt: ut dictum ẽ. Fructum aũt conquoctio: ptim caliditate: ptim frigiditate pfici credit. Quæ tñ ex frigiditate fit: pereuentuz fiat neceſſe eſt. Calor. n. ubiq; uim optinet cõcoquendi: & ſimplex quædã cocturæ rõ eſt: ſed nõ æque pcipi põt: pp circũobſiſtentiaz caloris. Oium. n. eiuſcemodi rez: cãs ab eiſdem uiribus pficiſi putandũ eſt. Verũ euenit ut fructus q ſero pficiuntur: maturitatẽ hiberni tpris opa capere uideantur: qm̃ anteq pficiantur: hyems occupet. Sero aũt fructus pfici quoſdam: multis de cauſis euenit: ut ante iã diximus: quæ. n. natura humidæ ſunt frigiditatẽ uehementiorẽ deſyderant: ceu uitis: ſic. n. lõge melius coqtur. Quũ aũt fructũ pariunt ſicciorez: ut myrtus: nã ea quoq; ſero ſtrum pficit fructuz: leuiorẽ frigiditatez req̃runt. Nimia. n. exſiccat: exacerbat q; media uero tempies: & auſtrini: ac humidi ſpũs comodiſſime alunt. Neq; enim fructus natura humidiores exceſſus frigoꝝ poſſunt pcoquere: ſed alios penitus reſiccant. Alios inſipidos reddũt: ceu ficus. Reſiſtẽ tñ illi maxime poſſunt: q̃ plus habent humoris: ut poma: arbuti: quiq; terreni: acerbi ſolidiq; natura ſũt: ut glas: piꝝ ſylueſtre: ſorbũ. Hæc. n. humorez ſaporemq; ſuum ſero recipiunt. Adde hoc ĩ genere: meſpilla: & mala ſylueſtria & oio quæ arboribꝰ decerpta matureſcere poſſint: ut piꝝ agreſte: & ſorbũ: & ſi non eadem maturitate qua in arbore: tamen ita aliquid dulcedinis capiant: ciboque reddant idonea: ſiue putredinem: genus hoc maturitatis: deceat appellare: ut in drupis oliuis: ſeu etiam alium quempiam habitum nãle. Cæteꝝ nihil fortaſſe phibeat: quo minus externo q̃q; calore fructus coquat: ut ſorba cũ alimẽti influxus ceſſauerit. Prius. n. aſſ due aliq̃ ifluẽte humore: fructus exupare non poterat: preſertim quũ & frigora impedirẽt

UVA. BHSC. IyR_056

Postea uero quũ amplius nihil accedit: & calor i ipis fructib⁹ coercet: utraq; de cã coctionẽ iaz: imutationez q; capiunt. Nã & q in arboribus matureſcere fructus ſolẽt: ut uuæ: decerpti dulciores efficiunt. ſ. q; ps humoris diluta ſole abſũpta eſt: hoc idem i ipſis eueit uitib⁹: quũ uuæ humorẽ haurire deſierint uel quũ ſeneſcẽtes in paſſas mutẽtur. Quin ẽt i cæteris fructibus talis fere q̃dam mutatio euenit. Aliis magis: aliis minus. Nõ nulli ecõtrario maturitatẽ accipiũt: &. n. i ipis locis feruidis: atq; aptiſſimis: imaturi perſiſtũt. ſcalpti aũt & oleo illiti: ut dictũ eſt: icipiũt matureſcere. ut ficus egyptiæ. Illis. n. adhũc mõz tractatis: humoris ac ſpũs aliq̃d effluit: & calor admitti amplius põt: in oleꝝ ãt gñe: q̃dã uel ex toto imatura: atq; icõmutabilia pmanẽt: ut cucurbita. Ergo coctiõis cruditatiſue: ad ſũmaz cõmutatio nũ q̃ fieri aſſolẽt: rõ i his eſt. Arboꝝ ãt ipaꝝ ſemp: quæ locis opacis: & aſſlatu ſilẽtibus ſũt: pceræ: leues: atq; excelſiores exurgũt: nec non ſibreui ſitæ ſint interualo: mõ eadez adoleſcũt. Contra q̃ locis flatibus: ac euento: expoſitis: atq; apricis: uel raris: ſolutisq; exeunt: minus tales euadũt. icrementũ. n. pfunditatis altitudinẽ uetat: & flatus exaſpant: nodoſq; faciũt: ut retulimus retorſionis ẽt conſiſtẽtiæ cauſa: quæ cũ illis abdicata penituſ ſint: incremẽtuz lõgitudinis tm̃ mõ agitur. Quã obrez illa ẽt quæ nõ æque erecta: neq; excelſa: ſurgere apta ſint. eiuſdẽ nature habitũ pfecto accipiũt quo erecta excelſaq; conſtãt: cũ hoſpitata locis huiuſcemõi fuerint: ceu quercus. Leues: &. n. recteq; & ppe abietibus æquales euadũt: ut apud œmuz monteꝫ fieri referũt tum ẽt ſolutiora: humidiora: imbecilioraq; his locis cõſtituntur: quia neq; ex ſole: neq; ex flatibus: uel frigoribus: denſitatẽ poſſit ſuſcipere. Amittũt maxime ſuos fructus: anteq̃ maturauerint: ficus palma atq; amygdala: quod accidit: aut alicuius intercluſi humeris cã: ut ficus amittit. Aut q̃d nexu ifirmo fructus dependeat: qui mole grandiuſcula ẽ: ut amygdalæ: mala: pira: nam q̃libet humefacere: atq; debilitare eos facile põt. Tum ẽt flatus interdũ uehemẽtes inuadũt: ut nihil reſiſtere ualeãt Punica flores facile amittit: qr nexus eorũ debiliſſimus eſt. Itaq; cũ guttæ pluuiæ: aut rores in eos deciderint ſubeuntes quo quo uerſus humectant: labefactantq; qua de cauſa deducere arbores ſolent. nec inexcelſũ eas excurrere ſinũt: ne flores in erectũ formati humorẽ ſuſcipiãt. Quidã ẽt uirgas e cõtrario ſeri pcipiunt ad rationẽ: ut ſe ſubinde ualeãt inclinare: humorem iacturæ cauſam eſſe hinc ẽt intelligi põt: piri. n. atq; amigdalæ ẽt ſi nõ pluat duzmõ aer auſtrinus nubilus ſit: amittũt & flores: & prios fructus: ſi continuo poſtq̃ defloruere illud acciderit. Sed hoꝝ cæterorumq; ſimiliũ rõ in exu molæq; eſt. Ficoꝝ aũt: & palmaꝝ: nõ ſoluz i his. ſed ẽt interualis aã aduertit quapp ficos caprificãt: q̃d ea de cauſa faciũt: ut culices parui: qui ex caprificubus appenſis naſcũtur. poma fici aperiãt. Generantur. n. exputreſcẽtib⁹ illis: ſed ſimile alimẽtũ querẽtes euolãt: atq; grauidæ groſſis aſſident: q̃d idẽ plerũq; euenit: & ſi nõ caprificus appẽdãtur: mõ caprificus ipa pxia ſit.

UVA. BHSC. IyR_056

in qua culices fuerint ꝓcreati. Ideoq; caprificus in extremo ficis conſeritur maturis matura: ſerotinis ſerotina: mediis media: ut pro ſuo tp̃e ſingulæ caprificationẽ obtineant: atq; ita caprifici adiiciẽ ſatus: ut culicũ aduolatus ſecundo uẽto effici poſſit: quũ aũt morſu crebro culices ora ficuum aperuerint: humorẽ abſumunt ſuperuacuum: & aditum libẽ auris præbent: & oĩo poma ſpirãtia efficiũt: euenit. n. ucr cũ calor illo conficiẽte: ſpiritus q̃ aliqd interſerat ut in his euenit: q̃ igne coquunt: q̃ ſpiritu ſemoto: una cum humore exactoq; fructus ꝑmanẽt: cauſæ nãq; amittẽdi hæc ſt. Culices ãt & gigni ex caprificubus: & rurſus eaſdẽ ſubire ratio ẽ: gignunt. n. qua caprifici maturare: atq; ꝑficere nequeãt. Vt. n. in cæteris putreſcentibus genus ali quod animalis concreſcit: ita etiam in his uiuifica quædam natura eſt. Sed cum alimento careant quærantq; quod ſibi conueniat: feruntur ad id auide quod ſimile eſt. Omnibus. n. rei cognatæ deſyderium natura iniicit quemadmodum & pediculis ſanguinis: ex quo putrefacto naſcuntur. At ſolo macro: & aquilonio caprificatio: haud quaq̃ deſyderat: qr ꝓp alimẽti exiguitatem: ſponte poma ſiccentur. Nec ubi ſolum ita ſit temperatũ: ut modice alere poſſit: uſus caprificandi ẽ. Iactura. n. non niſi ex cruditate ſequitur: quũ uis coquẽdi ſupare non põt: nec ubi multus puluis: nã uis ſiccãdi pulueri q̃ poſita eſt. Sed abſurdũ appareat q; flatibus aquilõiis potius q̃ auſtrinis: fici fructus amittũt: cũ lõge ſociores ſint aquilonii. Ratio uero quod ficus plus cõdenſatæ nequeant exhalare: tum etiam ſuccus fortaſſe in tus cõcreſcit: hãc. n. et folio ꝓfluuio: cãm nõnulli aſſignãt: ut dictũ ẽ: q̃ ãt ſcrotiæ admõm ſt: fructus nũq̃ amittũt: qr ſero germinare incipiãt: fit &. n. tpis rõe: ut ſpiritus ñ amplius ĩtercludi: coerceriq; poſſit. Calor. n. ſe colligẽs atq; reſiſtẽs exupat: tũ ẽt genus id ſiccũ natura q̃dã mõ ẽ ſeroq; ꝓpiñ hũe ſcit: q̃obrẽ & ad aq̃ri hoc exigit & aquã ſuſtinet magis. Quã ſi reſeratio faciat: ut ſpirituexacto admiſſoue: & hũore aſſũpto: põa ualeãt ꝑdurare ſimiliter atq; i egyptia fico euẽire q̃dãmõ dixerim. Vex id apud nõnllos ambigit q̃ culices quũ groſſos ſubiierint: ñ reſerẽt: ſm pocius cõꝑmãt. Itaq; cãm e cõtrario ĩferendã exiſtimãt: tãq̃ ea ipſa de cã caprificare oporteat. Nã ſi cõprimant: neq; rores: neq; ullæ pluuiæ guttæ poſſint admitti: qbus feruefactis iactura ſequet: ſic ut & flores punice decidũt cãm hãc eſſe: uel iñ ſignificari abũde credunt: amittũt &. n. magis quũ imbres ſenſerũt. Argumtum uero q; caprificatio cõprimendi gra adhibeat inde accipi põt. Eĩm uero ſi caprificubus carẽt: q̃s arboribus iniiciãt: harena inſpgũt: ut ſe fructus cõprimere ualeant: puluisẽt idcirco iuuat adperdurandum: quia puluere aſperſo ꝓtinus comprimãtur. Quæ aũt ſero fructificent non illo eodem tp̃e aperiuntur: ſed ſe comprimunt: atq; poſſunt durare: nec ullo modo caprificationem deſyderant: quum iam uires conceperint: tum etiam temporis immutatione iuuante: ſe ſe aperiunt: nec amplius decidere poſſunt. Cauſa igitur utroq; modo accipi poteſt: ſed hæc nihil inter ſe inuicem repugnare

UVA. BHSC. IyR_056

quiſpiaꝫ fortaſſe putauerit: quum. n. imbres acceſſerit: groſſi infirmiores reddũtur: pluſq; humoris contrahũt: quo tandem inflatio iactura cõtinuo ſequitur: & arena inſpargunt: ut humorem poſſit abſumere: ob id & puluere iuuare exiſtimant: hoc. n. humorem poſſe abſumi: qui cauſa eſt ut groſſi decidant. Ergo ſi nulla ĩ his contradictio ſit: cauſa in illo ꝑcul dubio eſt. Si uero contraria hæc inter ſe ſint: eueniet porro: ut altera q̃dẽ rõne rei principiuꝫ intrinſecus ſit: altera aũt extrinſecus. ſ. illo humore quo ea maxime decidunt: quæ non ꝑna: ſed erecta conſiſtunt ut flores punicæ. Quĩ etiã ex his ipſis cauſas oriri aliquas laborantibus morbo ueriſimile eſt. Sꝫ morbus cõe fortaſſe uitium oĩum fructuuꝫ ẽ. Comꝑmendi aũt cãꝫ: quuꝫ ſubeant culices aliquã reddamus neceſſe eſt. Naꝫ humorem inteſtinũ depaſci a culicibus ut pote pabulum aptiſſimũ illis: ueꝝ eſt. Quãobrem ad ꝑdurandũ plurimum iuuat: q̃q̃ ficus reddat deteriores: quippe cuꝫ paſtu culicum illo exinanitæ humorẽ lacteum amplius trahant: qua ꝓpter ſunt: q̃ caprificandũ non cenſet: imo uero cũ uendũt: clamitant: ficus ſe uenũdare: non caprificatas: & plurimũ id referre putatur. Item flatibus aquiloniis minus poſſe decidẽ oporteret. His. n. magis ſe comprimũt niſi forte qd̃ his ſicetur: dehiſcere arbitrandum ſit plures igitur obiection s pr mũ illud recipere poſſe aparet: niſi forte ratione utraq; res fieri poſſit. Eſſe ãt quæ caprificatione non egeant: baſurdum non eſt: ut ante iam diximus: quum modus aeris: alimentiq; ad ſit. Nam humorem per totum hoc genus nimium eſſe: uel ex ipſis erraticis conſtat. Cruditas. n. illa non niſi ea de cauſa fieri intelligitur: & eas quoque ſolent caprificare: ut ualeant permanere: his eiſdem de cauſis: & biſterq; non nullæ fructificant: ſcilicet alimenti nimietate ꝑmis enim decerptis ficubus: aliæ facile prodeunt. Et his rurſus detractis aliæ ſub naſcuntur: quia humoris non deſit ubertas: atq; ea tenus facultas procreandi accedit. Vlterius uero non prævalet propter exceſſum. Solum enim hoc genus exſylueſtrium numero: aut certe cum pauciſſimus fructum ſuũ nequit perficere: niſi forte finem eius hactenus natura deſcripſerat. Sponte quoq; naturæ id poteſt conſiſtere: ſponte autẽ naſcentium generatio: non ſemine modo agitur: ſed aliqua etiam putrefactione: uel potius terræ alteratione: quamobrem id etiam genus frugiferde quis nuncupauerit: ut ſcilicet. Homerus cognominat. Nam cætera tam & ſi fructum uiſu incognitum gerunt: tamen perficiunt: & maturant: ꝑ ut natura ſua pergere apta ſit. Sed enim hæc proprietas quædam dirimens illa a reliquis poſſit intelligi. Quod autem palmarum generi euenit: non idem eſt. Gerit tamen huius rei ſimilitudinem quandam: qua propter caprificari illas quoq; fari conſueuere. Flore. n. a maſculo & puluere: & lanugine quum fructus inſperguntur: ſiccitatem ex caliditate ac reliqua poteſtate cõcipiũt atq; ſpiratiores reddunt: qb; cauſis uis ꝑdurãdi acquiritur. Huic q̃dãmodo ſile inſpiſciũ q̃ꝫ genere euenit: quũ mas editis ouis: uitale

UVA. BHSC. IyR_056

ſuum uitus aſpergit. Vex ſimilitudines: uel ex remotis generibus petere poſſumus: q̃obrem autem inter congeneres agreſtis ordinis. Aliæ ſteriles aliæ frugiferæ ſint: quæq̃dē fœie matriſue: ſexu appellāt illa ꝓfecto cā red dit' q̃ prius de ſterilibus expoſuimus: q̃ pp ſpiſſitatem: & uirium bonitatē & molis totius largam nutricionem infecundæ reddantur. Euenit nāq̃ ut ei uſmodi arbores omne alim̃tuz ad ſe nutriendas abſumant. Quū. n. fructi ficatio partē ſupuacuā alimēti deſyderet: hac. n. fructus exorit': ſicut ī aīa liū genere ſem̃ effici ſolet: ſi ſe alior ſū aſſidue ps illa cōuertat abſumaſq̃ tol li generationē neceſſe ē: haud. n. nā utriq̃ parti ſatiſfacere pōt. Quū alim̃tū q̃tuz ſuffectuꝫ ſit capere nequeat. Quib' igit' hoc ĩterdū eueniat: hæc tantiſp infœcūda reddunt'. Quibus aūt natura ꝓtinus ad fructificandū ꝓtenderit Hæc fructū egregie ꝓiūt: q̃obrē & int' agreſtes ñ deſunt: q̃ q̃uis eodē ī genet cōtineant': tñ mō ſupradicto ſe hñt: quæ ſcilicet robuſtiores: ſpiſſiores: atq̃ maiores: fere ſemp alimēti ubertate efficiūtur. Oēs. n. pene: q̃ ampliere magnitudine ſe attollunt: minorē generant fructū: ut ficus indica uocitata Hæc. n. cum mira quadam magnitudine ſit: fructum exiguum admodum eundem atque paucum: fert ut quæ ad germinandum totum abſumat ali mentum: &. n. folio ampliſſimo eſt: & radicum uero: ab eius foliis demiſ ſaꝫ: generatio nutrimēti copia uidetur accedere: ſed forte e diuerſo ut quo niam ī ea q̃z pabulū diſpēſat'. Iccirco fructus exilius: atq̃ patrius ꝓueniat De radicibus abūde alibi diſſeruimus. Inter eas uero q̃ ſolutū fructū ꝓge nerāt ſola uitis: & ficus icremētū āpliſſime capiūt. Vitis. n. porrecta mate ria inq̃cunq̃ partez deuenire facile pōt: modo ſoluz obtineat probuz: ac fer tile. Ficus aūt ſe in altuz attollit: & ramoſo admodum corpore: ampliſſi mum occupat locuz. Vitā quoq̃ longiorē arbores infœcūdas q̃ fœcūdas & pauciferas q̃ multiferas. Sortiri ratio ē. ſ. quuz nō ībecilitate aut hūiditate aut aliqua eiuſmodi cā ſteriles: uel paucifere: ſunt ut quæ a quis apcītæ ui uere cōſueuere: quæq̃ nēoroſæ uel ſolutæ: ꝓximeq̃ putredini cōſtāt ceu la urus. Hæc. n. & quicquid eiuſmodi redigi ad prædictas rationes opertet. Fructificatio uero magnā atqz potiſſimā ptē naturæ detrahit: q̃ ēt in aīali um genere patet. Eniz uero quæ plurima pariūt': celerime cōſceneſcūt ac pereūt. Porro uel ī his ipſis arboribꝫ latiſſime identidē liquet. Quæ nāq̃ fe raciſſimæ atq̃ fœcūdiſſimæ ſt cicius oīo ſeneſcunt: nec ſecus iter cōgenerꝭ ut uites: ficos: & reliquas euenire ſentimus. Quæ autem ſteriles: uel pau cis fertiles ſunt: hæ fere omnes perenniores notantur. Fit ergo interdum: uel pocius frequenter ut arbores ex uberrima fructificatione langueſcētes areſcant: quod uitibus potiſſimo accidit: quāquam & reliquæ omnis mul tiferæ idem ſentiunt. Quin qm̃ uiſ tota naturæ conſumpta: in fructibus ſit: & frugibus & omnino annuis: hoc idem euenire uidemus: & cauſa hæc eſt: ut annua conſtet natura. Quum enim fructus perficiuntur: radi ces ꝓtinus exacreſcunt: qm̃ uis naturæ: tota cōſumpta: eiſdē de cauſis ſit.

UVA. BHSC. IyR_056

Arbores aũt aut non tam cito flaceſcunt: aut certe non: ita ut uitiũ depræ
di poſſit. At quum tempus uernum extiterit: res conſpicua ſit: & celerius
certe? ſi quid ex aere tale acceſſerit: ut oppmantur affligantur arbores nec
ſolum: quæ ad huncmodum exuberauerint: ſed etiam quæ large fructifi
cauerint: laborant ſæpe atque intereunt. Quodque enim exinanitum effe
tum: imbecile eſt. Imbecili autem etiam quod minus ualidum ſit: offi
cere põt: qobrem culta celerius: q inculta ſeneſcunt & meliora: q deteriora
& ad ſũmam urbana quam ſylueſtria: qq abſurdũ fortaſſe appareat? Si
quæ magis coluntur: celerius occidant. Verum cultura non uires auget:
ſed partum fructuum: qui arbores necat. Vite autem longitudo: uirium
ratione cõſtitit. Valet aũt uiribus: p ſpiſſũ atq; ſterile eſt. Quappter thaſi
quũ agros mercede ſibi conducũt: de cæteris qđ annis minie currant: imo
fraudare cõant: de ultio uero diligẽtiſſime litteris notãt ut dñs agrũ recipe
debeat. Idem uel in animaliũ genere patet: quæ. n. fœcũdiſſima ſũt: his ui
ta ſpacio breui deſcribit quæq; plura q ſolẽt pepereũt ſæpe intereũt: & po
tiſſimo gallinæ. ſ. interea: quæ cũ hõibus uictitant. Igit breuitatis uitæ rõ
hæc ẽ: cõtraria uero lõgitudini uidelz datur ut dictũ eſt: adde quæ q̃uis nõ
large fructificẽt: imo pleraq; ĩfœcũda penitus ſint: tm ſua imbecilitate faci
le peunt: quẽadmodũ inãnuis patet ceu cucumis de qua priuſ quoq; retuli
mus: hæc. n. ne ad nãæ qđ ſuæ pfectionez accedere poſſũt. Porro ẽt in arbo
rum gñe nõ deſunt quæ obraritatẽ infirmitatẽq; facile pereãt: q̃uis nõ copi
oſe fructificẽt: ceu laurus: hoc. n. in gñe illa quoq; muſci fertilis ẽ: fructu
uidua. Vex nõ ſimul cũctis ſuis partibus occidit: ſed particulatim: tã cor
ruptio q ſenecta occurrat. Pars. n. ppemõz quæ maxime craſſeſcat putre
ſcit ac perit. Nepotes tn cũ plures exurgũt ut res quodammõ ꝓxima ſit ra
mis arborꝫ qui exareſcũt. Sed intereſt q his pars prĩcipalis intereat illis uõ
ex his aliquid quæ depẽdent. Vex qm regerminatio ab eadem ducatur ori
gine: iccirco arborẽ quoq; eadem eſſe cenſemus: qua de re ante iam differ
uius. Arboribꝫ uero ĩualidis: corruptiõis initia uel iniuria ictus: & flatuũ
uehemẽtia: & aliis eiuſmodi cauſis: reddere licet. Quod. n. debile eſt: ex
multis cõmoueri facile poteſt: & ſi ſup debilitatẽ fertiliſſima q̃z natura ſit
arbor: ut punica: & malus uerna magiſq; ita fiat neceſſe eſt. Quippe cum
ex utraq; rõe noxæ oriãtur prĩcipia & malos quidẽ uermiculari ẽt celerrime
cũſtat? & celerius dulces: hãc offenſã accipiũt & oio ſeneſcũt nec ſolũ mali
ſed ẽt punicæ: abſumitur. n. pabulũ q natura cõmodiſſimũ preſtat tũ etiã
alteræ eaz: uelut agreſtes: alteræ urbanæ cõſiſtũt. Nucleo quoq; uacantes
celerius q̃ nucleatæ & quæ moli nucleo ſũt: celerius q̃ quæ duro & in myr
tis uero cæterisq; pari ratione ĩtelligendum: plus enim naturæ detrahitur
& in totum iſte debiliores ſolutioreſque ſunt: unde fit: ut & fructificare
maturius ualeant. Quod enim debile eſt ocius: ampliuſq; moribus cæli:
obtemperat. At quod democrito placet: recta & minus uiuere q̃ tortili cor

pore

UVA. BHSC. IyR_056

pore uibrata: & maturius germinare: eisdē posse de causis. Alteris. n. celeriter alimentū transmittit: quo germina: fructusq; proueniunt. Alteris uero pigre: qm̄ per partē eminētez expedire nō ꝓfuit. Sz ab radicibus nutrimenti omnis consumat copia. Hæc. n. radice ꝓlixa: crassaq;: ihærere haud recte placere appareat. Radices. n. rectaꝝ arboꝝ imbecilles affirmat: atq; ratiōe utraq; fieri: ut celerius pereāt: desuper. n. ad radices: quū frigus: tuz calorez: causa recti tramitis: sine mora descendere: easdēq; radices neutꝝ posse sufferre: ratiōe suæ infirmitatis: oīo arbores huiuscemōi: magna exparte: subtus senectā sentire incipe: propter radicū imbecilitatē. Irē partes: quæ super terraz extant: quuz afflatibus debilitate flectūtur: radices fūditus cōmouere: quo facto disrumpi: atq; feruescere. Ita arborē totā perire: hæc democritus. Sed minus recte asseruisse appareat: ut dictū iam est. Neq;. n. q; de radicibus inquit: ueꝝ est: ut superius proposuimus: uidelicet arbores uitæ pennis: prolixa: crassaq;: firmari radice: nec. n. ficus: nec cætere: quæ ꝓlixa crassaq; innituntᵉ: uitam obtinent longā: neq; directæ erecteq;: breuez hñt radicem: ceu abies: palma: cupressus: nec amplius augescerī: maturiusue fructificare: has cōstat easdē. Atqui hæc ēt seq; ꝓtinus oporteret: quum sint tales meatus: & radice non prolixe agantur. Quicqd. n. ab eadem depēdet cā: easdez res sequi necesse ē. Igitᵉ nescio an id causæ sit: nec pocius quæ aniam diximus: quibus ēt difficultas nascendi: & exiguitas: atq; paruitas fructuū: & oīo firmitas plantaꝝ: dignoscitur. Densitatē siccitatem solidiratez: atq; pinguitudinem: causas dixerim: quibus & uitæ perennitas: & reliqua oīa generis eiusdez debeant assignari. Aduersa uero his ipis ex aduersis: oriri necesse ē. Quæ ēt cuz uberī fructificent: nō tñ breui tempe uiuūt: nec cito senescunt: ceu prius amygdala: quercus: hæc uelī grandiore ætate tecūdiora reddunᵗ: ut dictuz est. Viribus. n. detractis alimenti quoq; nimia ubertas detrahitᵉ: atq; ita reliquuz pabulū percoqui: dispersariq;: facile potest. Tum ēt intermissofortasse aliquid confert: aut oībus: aut certe aliqbus. Pirus. n. atq; ēt magis amygdala ꝑma quidem specie: fructuz gerunt abū le: sz sæpenūero educare: quæ ꝓgenerauerint nequeūt: qppe cū in ꝓficiendo sit: potissimo labor: ac difficultas. Morus autē leuez quændā: dilutūque fructū: & minime pro sua magnitudine amplū creat. Sz uitæ arboꝝ diuturne: hæc pro causis habeant. Defertilitate dictuz iam est q; calidæ: solutæ: humidæq;: fertiliores. Semina uero: ut simplici transigā ratiōe: quo minora: & fertiliora: &. n. quæ minima sūt: maxime fructificare uidemus ceu miliū: erysimum: papauer: cuminum. Ratio: ut ī uniuersū dicamus. quod facilius minora effici possunt. Copia autem facilitati adiudicanda ē: uel ut epropiori sumatur: quod eiusmodi omnia facilius augescant: celeri usq; aeris qualitati obtēperent: Argumto tꝑs quoq; breue ꝓficiendi: accipiēt. Nī & semina ipsa: ut sūmatim asserā: hac eadē de cā fertiliora: q̄ arbores sūt: & interea magis legumina q̄ frumēta. Occius. n. crassāt: ꝓficiuntq;.

d

UVA. BHSC. IyR_056

Item eorum caules magna exparte ualida sũt nec ligno constant: nec simplices prosiliunt: sed plusculi: atq; i ramos diffusi. Quas obres rationis est: ut & fructus large sequatur præsertiz si radices non succũ auocẽt: ut in genẽ feruleaceo: capitatoue agitur. Sed assidue quod ceperint sursuz transmittant: quod & in leguminibus: & in aliis plurimis fieri solet: hæc. n. radice singuli figuntur nec deorsuz latescũt sed superiora uiribus oĩbus petunt. Verum maxime: ut ita dixeriz: omniuz cuminũ: huic. n. radix exigua penitus est quæ tñ ex his radicez ualidam agunt. non. n. desunt: quæ ita se habeant: ceu miliuz panicũ: hæc pro suæ radicis mõ caules redunt: uideliceta ualidis: ualidos: atq; multiplices. Qua ꝓpter cuz a principio: exiguo multi prouenerit caules fructũ quoq; abunde profundi ratio est: sicut & in ordei atq; tritici genere: quũ ex uno plures culmi prodierint: sic. n. plures spicas emergi necesse est: hocidez uel in oleribus patet: cuz seminis copiã ferant: & radice ualida sint. Alia enim caules plurimos edunt. Alia caule uno edito in ramos spargũtur: omnia. n. post ubi suos emiserãt caules in arboris speciẽ transeunt. Vndiq; uero: atq; ex multis multũ colligi fructus ratio ẽ. Quũ ergo ita contigerit: ut & cælũ placidũ sit: & natura sursum mittatur nec radices euocẽt quicq̃: sed iuuẽt atq; soluz rarũ: solutũque adsit: hæc cæteris fœcũdiora euadãt: ratio est: si uero faba & aliud quicq̃ i leguminibus minus fructificet: imbecilitati certe tribuẽduz hoc est: q̃ de cã maturius hæc serere solent: ut priusq̃ hyems sit radices concipere ualeãt faba tñ adeo detrimẽtis multis frequẽturq; obnoxia: ut q̃uis mature prouenerit: tñ perfici plerũq; nõ possit. Imbecilitatem eius uel sensu percipere licet: est eniz corpore soluto: & ualido nec radice numerosa subnititur: Quasobres aquauis causq; offensæ trãsligi facile põt. Causas copiose fructificationis: tã annuis q̃ diuturnioribus plantis his rebus determinasse par est. Nã & purgationes præcisionesq; arboꝝ: fructus copiã præparãt: quũ superuacua: & excrescentia illa: partiz fructũ prohibẽt: partiz alimẽta absũmant. Itaq; his detractis libere ad fructificandũ natura suũ impetũ facit. Qua de causa nuces auelanas tondẽtes: resecãteq; fructicosas efficiunt: Alimentũ eniz totũ ad incremẽta cõsumũt quuz arborescũt: mutatioes ãt fructuũ: cæli soliq; rõe fieri cõstat: eniz uero per hæc: atq; ex his alimẽta oĩbus suppeditãtur. Alimẽtum uero plurimum ad cõficiendã similitudinẽ ualet: siquidẽ & inanimalium genere partus fœmiæ similis hac ratione reddatur: nec soluz semina: plantæq; mutari uidentur. Sed ẽt aĩalia: & quodãmõ magis hæc quã gñs plãtaꝝ qñ quidẽ formas pro locoꝝ habitu capiãt: in fructibus tñ nõ æque id percipi põt. Cæteꝝ hi quoq; mutãtur & maxime incolore magnitudine: atq; sapore. Incolore: ut semina. Nigra. n. incãdida transeunt: & cãdida in nigra. Insapore: ut arborum fructus coloris enim mutatio uel nulla conspicua: uel certe non æque his euenit: nisi tota arbos mutata sit: ut ex nigra icandidã transeat: quodinterdum his euenit quæ semine prodierunt: sz cuz

UVA. BHSC. IyR_056

defectio ista cõis æque aĩaliũ plãtarũq; sit. Cãz q̃z cõmunẽ aliquã quæramus oportet. Nam illud ẽt cõe animalia cũ seminibus hẽnt: ut nõ protinus. Sz tertio partu mutentur: &. n. omnia paulatim: sensimq; alterantur. a suaq; natura discedunt. At in arborũ genere e diuerso agatur ratio ẽ: hæ nanq; pn cipio infirmissimæ sunt: & præcipue quæ prouenerit semine: sed absurdissima: mirandaq; oĩum maxime in arboribus mutatio in melius esse appare at: ut in ægypto: atq; ẽt magis in cilicia punicæ melioresc̃unt: & myrtus sua uem odorem circa ægyptũ acquirit. Mutatio enim in partem deteriorẽ: numerosa: & ubiq; gentium perspicua est: quo circa illud uehementer miramur. Fit ergo uel in seminibus genere: ut in melius transeãt: quũ melius ipsum: quasi simile ẽ. In hoc. n. discrimen exultat: q; alias idem pmaneat sẽper alias uarie immutet. Nã qd euenit idem ẽ. Detrahitur. n. aliquid natura assidue aui: quæ genus utrunq; pi ratione deuincit: hoc. n. aĩalium generi ẽt euenit: qppe quũ ex cãdidis trãseant in nigra: & ex asperis mollia reddantur. Sed quũ in his: causam: ptim aqua habeat: partim cælũ: & ad sum mã qualitatis alimenti. In illis q̃z: & ubicunq; aliqd tale eueniat: pximam eandemq; necessitatem arbitrari par est. Singula uero tunc magis: & forte tm̃modo nosce aliquis ualeat: & quũ agros: & loca exptus: studio cõmẽtãdi: peragrandiq; fuerit. Proximũ sane huic uidetur: q; ex cultura mutari põt. In primis quid & quoaduniuersũ exponi licet: quũ miteſcit: mox uero quũ eodem in loco melioresc̃it: quippe cultura lætantur: quũ minori nucleo reddantur: ut dictuz ẽ: & oĩo meliora euadant pr̃sus granata dulciora mollioraq; aquatio facit. Acerbitas. n. atq; duricia tale desyderant auxiliuz q;. n. indigum ẽ: iuuari desyderat: atq; id solũ bifarie agitur: aut. n. paddi tionẽ quãdã: aut per detractionẽ alterius: sicuti dictum de amygdalis ẽ: q̃ castigant̃: ablaqueanturq;: & deficis: quæ perfisso caudice melioresc̃unt: sublata. n. nimia alimenti copia: calor insitus amplius in residuo ualet. Sz peculiariis mprimis mollitio: quæ radicibus exhibetur appeat: stercus. n. suilum: uel q; uim pximaz illi obtinet: radicibus punicarũ supiniectũ: dulcem efficit succum quinetiã copia: & f rigiditate aquæ: mutationẽ afferi aliqua dicitur: sz oĩuz maxime euidentissimeq; locorũ quorũdã: atq; cæli natura mutatiõis cãz habere notant̃: ut in ægypto: atq; cilicia. Nã & illis certe in rebus alterationes: mutationesq; perqrendæ oĩo sunt: solo aqua cælo cultura deniq; agricolatio: arbores: fructusq;: mitigans: mutare nimiũ ualet. Ergo de reliquis alias quasdaz reddere ratiões oportet. De mutatione autẽ quam radix imptiat: cuius gratia hoc in loco differimus: accipiendũ illud censemus radices tãq̃ elementa quædaz esse arborũ: elementorũ autẽ conditionẽ cætera oĩa sectari necessariuz esse: quãobrem de cucumeribus dictuz est: quod seminibus in lacte mulsoue maceratis: dulciores redduntur. Addo ẽt alim̃tũ coctius a radicib; accipi mutatisq; ipĩis fieri: ut tota q̃z arbos mutetur. Ab his. n. alim̃tũ omne transmittitur dispensaturq;. Nã & aquæ co

UVA. BHSC. IyR_056

pia: & ſolum: & culturæ radices primũ attingunt: atq; hinc inito principio Cætera ſubinde immutant: fieri tñ põt: ut alia ualeant aliis auxiliari: ut diſciſſo ficis: & amputatio uitibus: & diminutio amygdalis: uel ictus paxillo adacto. Humore nã p ſupuacuo defluente reliquus facilius coq: atq; dulce ſcere põt. Inoculate aũt arbores mutari nõ dicimus: qm̃ aliud mæ pricipiũ habeant: q̃ deuincere nequeũt. Surculus. n. q uel inſeritur: uel inoculatur truncũ ſubditũ loco telluris uſurpat: ut ante iaz diximus: atq; ita dupplex mutatiõis rõ intelligi põt. i. quæ radicibus: quæq; inoculatis: inſitiſue truncis tribuit: Altera p alterationẽ partis ſubditæ: altera p aliquoz adiectionẽ q̃obrẽ hæc minus miranda ẽ: ſed cur punica maxime imutat: cauſã raritati imbecilitatiq; recte dederis. Quæ nãq; huiuſmõi ſunt facillime mutationẽ accipiunt. Cogitandũ tñ an aliã q̃z naturæ aliquã p̃prietatẽ licet aſſignari. Mutationũ aũt in partẽ deteriorez cauſas prædictis eſſe contrarias conſtat. Sed euidentiſſima & cõmuniſſima oĩum negligentia ẽ: oĩa nanq; fere negle cta imiteſcunt. Interdum ẽt fit: utq; ſi manca læſaq; fuerint indeterius traſeant. Cũ. ſ. principio naſcens q̃cq̃ diminuit: ceu amygdala. Hæc. n. amara ex dulci: & dura: ex molli ſic redditur. Cætera mutationẽ manifeſtã nullaz ſuſcipiũt: q̃q̃ plantæ qdem uitium adeo interdum laborant: ut oĩo p̃eundũ ſit. Quocirca mutari quoq; illas magis debere ueriſimilius eſſe uidetur. Amygdalã. n. poſſe mutari uel ex toto p̃cul abeſſe a ratione appareat. Eſt. n. arbor ſatis robuſta: non tñ deſunt quæ diminuta poſſe melioreſcere dicant: ut de piro phocide: chii referunt. Amygdalæ igit uires non in eadem arbore accipi debent. Diminuta &. n. ualida naſcens: inualida ẽ: præſertiz ſi ſemine p̃deat: q̃ppe quum ſæpe ẽt non diminute amare dureq; efficiãtur ut ante iaz diximus. Oĩo. n. omne qd̃ p̃uenerit ſemine degenerat deteriere ſcitq;: & ſi eius impetus nãlis motu aliquo imutatus ſit magis: magiſq; ita fiat ueriſimile ẽ: q̃ppe alius q̃ſi atq; imbecillior reddit. Naz & quæ in aq̃ coquuntur: ſi importune moueant: quo minus e p̃coqui poſſint impediunt & cætera quoq; eadez de cauſa ægre madeſcit: quod. n. inter initia agit ſummum & ad rei p̃fectionez ſpectatiſſimum ẽ: nec abſurduz ſola in eo maxie mutationem petere: tuz p̃ rõnes prædictas: tuz qa neq; uitis: neq; alicuius ex cæteris fructus dũ p̃ficitur: amarus: uel acidus ſit: ſed aut dulcis: aut nõ dum p̃coctus ẽ. At eius fructus talis non ẽ: q̃q̃ lete p̃fecteq; conſiſtant: ſed forte non deeſt: q etiam inter cæteros ad ſaporẽ acerbuz uel dilutuz: uel nõ æque dulcẽ p̃ueniat: duz p̃fectionem ſuam aqrit: q̃q̃ noſtr lateat ſenſum: quippe unigenez ipſoz: alia magis: alia minus eſſe huiuſmõi certũ ẽ. Euenit iis: quæ fuerint diminutæ: ut ſi ætate confectæ iã recidãtur purgenturq; dulciores euadãt: demumq; ad naturam præſtinam redeãt: ratio præter id quod retulimus eſt: q̃ diminutio facultate germinandi p̃hibita: humorez p̃miſcet: deterioremq; ad fructificãdum efficit: qui cum æquo largior ſit: percoqui nequit: itaq; amarus relinquitur: & preciſa uero facultatem quã

UVA. BHSC. IyR_056

dam ſpirandi leuatione3 q̄ recipit: ſicuti quū adacti cunei fuerīt. Ergo caſtigato humore: facta iam arbos ualidior: ut pote onere leuata: conquoquere melius & redire ad noſtrā præſtina3 pōt. Huius igitur natura3 uelut reſtibilem dixeri3. Quædā uero niſi diminuantur: fructū percoquere nequeunt: ut uitis quā cantharam uocitāt. Qua de cauſa ſumma uua3 detrahere ſolēt: alioquin putreſcūt: & pereunt. Conſtat igit̄: ut ſimplicius loquar quod genus id uitis humoris diminutionē deſyderat. Phocis autē appellata ſi diminuatur: melius arboris ſpēm capeſcit: ſed non probe fructificat quippe quæ diminuta nimiu3 gener̄t & ſimplex infirmaq̄ exurgat: diminuta uero ſpargat ſe ſe in ramos: ac tranſeat in arboris ſpecie3: quod forte nō nihil ad probe fructificandū conferre ualeat: uires eni3 adepta meliores: melius cō quoquere pōt: olera & herbæ q̄ diminutæ: tonſæq̄ meliores reddūtur: ceu porra3: braſſica: medica: lactuca: ocimū: hæc oīa teneritatis: alimentiq̄ ꝓbi rōne: meliora: ſapidioraq̄ euadunt. Tollit̄ &. n. acredo & ſiccitas: & ſi qua humoris lactuoſi qualitas ſit: eadē molliora uegetioraq̄ fiūt: qa radices ualidiores reddunt̄: & oīo quo amplius diminuant̄: eo magis uires concipiūt Quædā etiā plus pabuli trahunt: & melius poſſunt incoquere. Duris item atq̄ lignoſis ſublatis: ꝓficiunt amplius: ut pote quum nihil impediat: qp pe germinatio prima ex debiliori ꝓgens: origine deteriet̄. Mutationes ia poſſ has reddere poſſumus: ſed orit̄ odoris quoq̄ immutatio: & qdem precipue cæli: agriq̄ ſtatu. Loca. n. tota fere parte ſicca: & cælū eiuſmodi: odoratiora efficiunt. qobre3 agreſtia odoratiora ſentimus. Sed forte in uniuerſum: nec plenius odorata ſunt. & eni3 acriora: quaꝓ ſolū cælūq̄: q̄ media conſtat tēperie: optimū eſſe cenſendū: Nā quæ terra ulignoſa ꝓueniunt: a qua3 ſapiunt: atq̄ inolida ſunt: ſed de odore: atq̄ ſapore: ſecrſū: poſt hæc: latius diſſerere conuenit. Nunc mutationes uel in his fieri poſſe: tā natura q̄ cultu: late ex prædictis pateſcit. Quædā ꝓ totius arboris: plantæue mutationes: ſponte exoriri uidentur: ut populū candidā tranſire in nigram: tu3 fronde: tum etiam tota ſpecie aiunt: & ſyſimbrium in mtam mutari: niſi cultu retineat̄: ſæpeq̄ tranſferatur. Triticū ite3: linumq̄: lolii capeſcere ſpeciem. hæc ergo mutatio: ſi uere aiunt: corruptio quædā: ꝓp humoris nimietatem eſſe appareat. Fit. n. quum imbres inceſſerunt. Mutato aute3 principio diuerſum ſit: q̄ inde erumpit neceſſe eſt. Lolium uero aquā uehemētiſſime amat. Populi ſi eiuſmodi mutatio fiet: tunc foret ꝓfecto: quu3 amplius craſſeſcere arbos inceperit quod euenire etatis cauſa ſolet: augeſcit. n arbor in profundū inſenecta: itaq̄ frōs craſſior: & rami ampliores: plureſq̄ conficiuntur. Folio3 tranſfiguratio communis: uel alio3 percipitur. Nā & crotonis nonnulla cum rotunda principio prouenerint: inangulum dein de ſe colligunt: quaſi forma3 iſtam ſue perfectionis demu3 capeſcere debeant: q̄ ita fit: quia res ſimplex facilior eſt: q̄ multiformis: & principium rē difficilem per agere nequit: quia debile eſt. Siſymbrium ſi tranſit in mta3

UVA. BHSC. IyR_056

odorem tm̃modo m̃tæ recipit ꝑprio amisso: qa cultura caruerit: ſpeciẽ ue ro nõ recipit: ſed q̃ſi nepite redditur ſimile. Oĩa nãq; inſimile ſibi: qcq̃ mutantur non in remotum penitus tranſeunt: cultus aũt & tranſlatio: naturã ꝑpriam retinet: atq; ſeruat. Argumentũ q̃ & agreſte ſiſymbrium tale reddit odorẽ: &. n. illud quoq; naturæ aduerſuꝫ eſt: m̃tam radice alta firmari. Siſymbrium p ſũma ceſpitum coherere nec tã numeroſaꝫ radicem ſortiri: q̃obrẽ in his qdem mutationem pocius imaginariã quandaꝫ fieri dixerim: & urbanum: q̃ſi in agreſtem tranſire: nec abſurde ſic agi: qñquideꝫ loca ẽt ipſa imutantur. Sin autem in animalium qucq; genere id euenit ipſum: ut auium imutari: & colorem: & figurã: & uires aiunt: id qucq; non longi tẽporis ſpacio: ſed annis ſingulis fieri: mirari quiſpiã pocius debeat: ſi non his quoq; poſſit eiuſmodi qcq̃ accidere. Neq;. n. minus cõditã: minuſq; diſtinctã naturã hãc eſſe: cõſentaneũ eſt: ſed ualidiorẽ etiã eſſe credẽdũ forſitan eſt. Atq; ꝑ inde mutari poſſe: ſine ulla coloris: uel alicuiꝰ corruptione: idq; in paucis fieri: ut in plantã aliã trãſeant: quippe quũ neq; in generatiõe ſuã aliquid formã amittat: ſicut aĩalia quædã. Sed omniũ plãtarũ ſimplex q̃dã nã ſit. Mutatiões uero: ut ſupra diximus: in ſapore maxime: & odore: & magnitudĩe: tã ipſarũ plãtarũ: q̃ fructuũ folioꝝq; fieri ſolet. Folia. n. anguſtiora: latiora redduntur: & ad ſumã plantæ ipſe ad hũc modũ diuerſæ efficiuntur: quapp locũ unum quodq; ſibi cõuenientẽ quæritat: cõuenit autem is: quæ nigre maxime ualeat. q̃obrẽ non omnibus ſolum idem aptiſſimũ eſt. Sed alia gracile: macrũq; amant. Alia arenatiũ: quædam etiã ſabuloſum: ut braſſica. Sed agri cõmoditas duplex certe intelligi debet: aut enim quæ naturæ cõueniat: aut quæ uiribus: roboriq; cõgrua ſit: ut amygdalis: ſolum gracile cõmodũ eſt: quoniam ſi altũ ſit: atq; pingue: nimia pabuli ubertate laſiuientes: ſterilitate afficiunt. ut inuniuerſũ de arboribus ante retulimus. Sed de alteratione: mutatiõeq; hactenus. Mirandũ autem: atq; abſurdũ maxime omnium appareat: q̃ quædam ex ſeminũ: plãtarũq; numero pulularе ĩ terra nequeũt: ut uiſcũ. Stelis atq; hyphear. Stelis eubo uel enſium uocabulũ eſt: hyphear arcadũ: uiſcum cõmune: hæc naturam eandẽ oĩa ſortiri qdã affirmant. Sed ea de cã differre uideri: quia ĩ diuerſis plantis proueniant: hyphear enim: & ſtelis in abiete: pinoq; naſcuntur. Viſcum inquercu terebintho atq; aliis pluribus. Alii differre iſta intus ſe uolunt. Argumentũq; non inepte illud adducunt: ſi quidẽ uere narrant: qd̃ non ſolũ in cõgeneribus quoq; illoꝝ erumpat: exi gratia: in abiete: pinoq;. Verum etiam in eadem arbore: plura diuerſis pluribus exeant: ut hinc ſtelis: uel uiſcũ: inde hyphear. Item non modo formas: ſed etiã fructus diſſimiles hæc ferre confirmant: atqui id quidem obſeruari ubiq; par eſt etiã & agris: qui inter ſeſe plurimum diſcrepant. Viſcum enim aliud ſolo eſſe ꝑpetuo. Aliud deciduo haud quaq̃ abſurdum eſt. Si quidem aliud uirentibus ſemper arboribus. Aliud frondem amittentibus inſidet: fit enim: ut

UVA. BHSC. IyR_056

in his careat alimento. In illis habeat quantum abunde ſit. Cauſa. n. perpe
tuæ deciduæue frondis: hæc ē: quemadmõuꝫ diximus: ſed hoc utro tandē
mõ ſe habeat: nil refert: ad id qđ in pñtia quærimus. Naſci aũt humi nulla
penitus rõe ualere abſurdũ certe apparet: præſertim quũ taꝫ multũ: ac ua
lidũ fructũ pariat. Si uero ſemina quoq; aliqua eiuſmõi ſint: ut q; apud ba
bilonẽ ſpinet iniectũ: ſub ortũ ſyderis: eodẽ die enaſci: atq; ẽt ſpinã poſſe
cõplecti celeriter aſſerunt: & Siriaca illa herbula cadytas uocata: quæ arbo
ribus: uepribus: atq; aliis quibuſdã innaſciť. hinc porro anceps admiratio
redditur: ut rõe alterutra: magis: minuſue: miranda ſit res: quippe utrũq;
in his euenit: quæ quum ad mirabilia: contraq; opinionẽ hominũ ſit: am
plo tñ numero ualeant cõperiri. Alias. n. minus mirant: ut dere ita fieri ſo
lita alias uehemẽter miramur multitudinis cauſa. Nã q; humi gignitur: ar
boribus ẽt plantiſq;: aliis idem poſſe ingigni abſurdum nõ ẽ. Imo uero ſoli
tuꝫ plane habeť: ut hederã in multis creari: & q; mirabilius uiſam eſſe in
cornibus ẽt cerui aliquando: & terrebintũ inolea: & polypodium uocitatũ
inquibuſdã arboribus: & quæ rariora: & pro oſtentis pocius capienda uidẽ
tur: ut lauꝛ aliqñ ortam implatano: & quercu: & reliqua quæ tanquam
oſtenta interpretantur. Quũ. n. in partem arboris conuerſaꝫ pene interrã
putredine: ſemẽ deciderit: pululat: uiuitq; ſubinde alimẽtũ ex ſubiecta capi
ens arbore: q; etiaꝫ de hedera: quã in cornibus proueniſſe aiunt. Si ueꝛ ſit:
non temere dixeris. Sed in aliis tm̃mõ poſſe creari: humi: autem nulla peni
tus poſſe ratione id profecto abſurdũ recte apareat: eniꝫ uero plãtas q̃ꝫ mo
re animaliuꝫ amicas interſe: atq; ſocias eẽ credi forſitan põt. At humi nul
lo pacto poſſe progenerari mirandũ oĩo ẽ: præſertiꝫ quũ & fructũ ferat: q;
ita prouenit: & ſemen quo poſſit creari: &. n. ſi qua coruptione alicuius: q;
in arbore eſt: talis generatio fieret: ut in animalibꝫ quædã ingigni animalia
poſſunt: rõe nonnullã aſſignare poſſemus. Sed putredo nulla penitus eſt:
nec prouenit: niſi ſemine: ubi aues: quæ fructũ deuorauerint: excrementũ
inarbore egeſſerunt. Tũ. n. ſemen ipſum: tute inarbore ſitũ: tempuſq; ge
nerationis adeptũ pululat. Igiť hoc uehemẽter multiſq; decauſis mirum:
proximũ tñ qđdã inſitionibus: atq; in oculationibus euenire aparet. Alim̃
tum. n. paratius: & quaſi cõfectũ: percoctũq; propemõꝫ capiť: qđ ẽt uiſcũ
uideť exigere. Ad q; eiuſmõi alim̃tũ deſideret: ĩbecile nã ẽ hoc ãt neq; deuiſ
co: neq; deſtelide neq; de hypheare: dicẽdum uideť. Hæc. n. ualida & nutri
cari idonea eẽ putanť. Nã & boues & iumenta: hoc pabulo: poſt meſſem:
aluntur: atq; pingueſcunt. Ad hæc ipſe fructus uiſci: q̃ bonis ſit uiribꝫ: ſua
planta latiſſime indicat. Quđ ſi non infirma: ſed taꝫ ualida ſint: cur nõ p ſe
pululant: atq; proueniunt? Quippe quæ uiribus ualent: terrã uiſua diſiun
gere: ſeq; abſcondere poſſunt: q; lupinũ ẽt facit. Sin ãt ſemen frigidum: &
cõcoctuꝫ perdifficile hẽant: At diuturniorẽ ſequi oporteret exortum: ut &
alia ſerius hac de cauſa exeunt. Naꝫ & betarum aliquas: anno poſtero erũ-

UVA. BHSC. IyR_056

pere: germinareq; asserunt: neq;. n. periculum esse ut putrescant intelligi põt. Nã & ea ipsa: & alia longe iis infirmiora: tute ꝑdurare posse uidemus hæc igitur quæstionem non soluunt: sed pocius nodum arctius alligant. Ergo principium: normam naturalem sectantes: capere: quemadmodum res fiere solet: debemus. i. datum iis a natura esse: ut non nisi in aliis ualeant prouenire: sicut & animalia quædam: non nisi in animalibus possunt creari: ceu quæ in conchis nascuntur neque in cæteris aptis præstare animabus pabulmu. Verum origo latet eorum. Plnatarrum autem eiusmodi generatio patet. Inicium uero apastu auium exoriri: uelut accidens ad generationẽ animaduertimus: q; uel in aliis euenit. Pica enim & aliæ quædaꝫ aues: glandes reponentes obruunt terra: quippe uisco detracto: cõfectoq;: ſaliuꝫ: qđ frigidissimũ ẽ. Semẽ cũ excremto puꝛ demittit: & facta mutatio ne aliqua in arbore: stercoris causa: pululat atq; erumpit. Vires autẽ bonas concipi ratio ẽ: quũ pabuli copia: tuꝫ uel maxime ratione fortasis naturæ propriæ: ualidiora tamen illa esse: quæ in abiete: uel pino nascãtur cõsentaneũ ẽ. Pluſ. n. alimẽti: & idẽ pinguius: eiusmõi arbores suministrãt: Porro uel in animaliũ genere: pmulta eiusmodi facere natura uidetur: ut aliis: alia ad generationẽ: salutẽue utilia sint: ut inter hystorias aĩaliuꝫ expositũ ẽ. Quãobreꝫ nec in hac ꝑte admirari fortasse debemus: siue de industria pastus: egestuq; auiuꝫ fiat: seu efortuito incidat: neq; dicendũ generationeꝫ: non nisi auiuꝫ opere cõfici potuisse. Neq;. n. uita fortasse cõchis possit seruari: nisi opera cancri. Neq; apiuꝫ natura constaret: nisi a sua prole adiuuaretur: ut quidã affirmant. Neq; coccycis genus extaret: nisi sua oua alieno ĩ nido supponeret. Sꝫ quẽadmõꝫ perire: aut seruari mutua opera euenit: taꝫ in generando: q̃ inuiuendo: sic ẽt plantaꝛ generi: operã ab animalibus ips præstari: res nulla est: quæ ꝓhibeat. Causaꝫ ergo hanc: uel eiusmõi aliquã esse putandũ in his: aut quibus semẽ ĩponi retulimus: nec fortuita illa: & cuenticia ratio: locuꝫ possit habere agit. n. ex uoluntate. Veꝛ tempus superendi capiunt: quuꝫ subiacens planta turgescere incipit: ut spina illa: dũ sydus oritur: intumescere plane uidet: humecta. n. & agilem eẽ adgenerãduꝫ oportet. Ortus uero: illa celeritas: nõ solũ: obeam rẽ: qualitatẽq; temporis: ueꝛ ẽt nãq; ꝓpriе ratione contigit. atq; de his satis. Esse aũt uel inter plantas: quæ ad salutem: generationemue mutuo auxiliantur: hinc etiam potest intelligi: enim uero in sylueſtrium genere: quæ fronde decidua sunt: semper uirentibus prosunt: cum foliis putrescentibus eueniat ut humus propemodum stercoretur: quod cum ad pastum fecundum: tum adgerminationem perutile est. In parte uero urbana quæ plantis uitium inter serere solent: quo humorem nimium detrahant: quæque oleribus interponunt: uel eadem de causa: uel propter bestiolas: quæ inplerisque nascuntur: ut eruum serere inter radices consueuere: contra papiliones: & quicquid eiusmodi aliis præsidio adhibetur. Nã & in his quæ sua spõte

UVA. BHSC. IyR_056

natura ꝓgenerat: pleraq; huiuſcemõi cõtineri credendũ ẽ: præſertim quum ars ratione imitet̃ naturæ. Adde q̃ arboribus ſuſtinent̃: atq; amplexicaulia cõſtant: hæc. n. aliquid qui incubat quærunt: ceu hædera: ſmilax. cucumis & alia quædã: & inter minora ſerpyllũ: & uolucrũ hæc. n. omia uitã apud aliu l agunt: q; ſi obtinere nõ ualeant: humi ſeſe ꝓiiciunt: atq; humi caulia fiunt: ꝓterq̃ illa quæ arboreſcere poſſunt: ut hedera. Vitis quoq; in hoc enumerari genere debet: Nunq̃. n. materia: germinaq;: ſufferre: aut certe non æque ualeret: niſi quo ſe ſuſtentarẽt: haberet quippe cũ & clauiculã: ea de cauſa: ſortiri putet̃: ut ꝓtinus apprehendere: copulariq;: poſſit: ſicut ẽt hedera: germinibus: undiq; proſilientes radiculas: gerit. Quæ autem corpore læui atque gracili conſtant: facile arbores ſcandunt: offenſantque: ut uolucrum: lupinum: ſiliqua: hæc omnia noxam arboribus inferunt: perſtringendo: obumbrandoque: pabulum auferunt: cætera prohibendo: hedera uero infixa: etiam rapit: quamobrem omnium moleſtia: hæc arboribus heret: accedit enim ut fronde perpetua ſit & uiribus admodum ualeat alimentumque proinde multũ ſemperq; deſyderet: exſiccat penitus quuꝫ arboris ſumma complexa concreuerit: tunc enim undiq; alimentum auferit: atq; percoquit: nec difficile forſitã ſit: pleraq; ẽt alia: plãtis cõperire dãnoſa ſunt: & eniꝫ hæc longe plura: quã utilia: ſicut ẽt animalibus. Nã & odorẽ noxam capiunt quædã: ceu uitis odore: lauri: atq; braſſicæ: quod protinus ingerminatione liqueſcit: quũ enim germẽ propinquũ lauro: uel braſſicæ eſt: retrorſus parte ſua poſtrema flectitur: & quaſi oderis uehemẽtiã fugit uitis nãq; obſtatrix eſt: ſicut & uinuꝫ oderes rerũ appoſitarũ trahere aptiſſimũ ẽ: & magis atq; celerius: qđ amphoris cõtinetur q̃m id neq; multũ: neq; craſſe obtectũ ſit. Sed multa eſſe quæ poſſint offendere facile perciꝑi põt ut dictũ eſt. Quæ aũt alicuius generis: uel ẽt plurimuꝫ diuerſe ; cõmunia ſt ut tiliã: & oleã: & ulmũ uertere ſua folia æſtiuiis ſolſticiis: & quædã ficres noctu cõprimi: interdiu aperiri: & quod in euſrate aiunt: nõ mõ ficreꝫ lcti aperri & claudi: ſed ẽt caulem: alias aſcendere: alias occidere: & emergere aſolis occaſu: admediam noctẽ: & quicqd eiuſmõi: hæc omnia cõmunem quãdam habere rationem putanduꝫ eſt: quamq̃ incongeneribus res depræhendi facilius poſſit. Ergo folia circũ agũtur aſtiuo ſolſticio: qui illo petiſſimũ tempore folia decidant: cauſam uero ante iam de omnibus diximus. Quũ igitur foliorum agatur profluuium: cuncta aliqualiter affici neceſſe eſt: & quæ infirma: & quaſi confecta ſenio ſunt: exacreſcunt: ac decidunt reliqua circũ aguntur tantummõ: omnibns igitur illud euenit: uel magis uel minus. Sed conſpectius in his eſt: quia ſummo coloris diſcrimie: pars prona diſcrepet: quum ſupina: hæc enim uiridis: illa aquina & humida: quod latius intilia patet: hæc enim ampliora candidioraq; folia: gerit. Quibus uero & numero ſemper uirentium: non idem eueniat: cauſam aſſignauerim: quod eo tempore amplius uigeant ualentioraque conſtent: ad

UVA. BHSC. IyR_056

germinnadū: qđ. n. ualidū est: affici nō facile pōt: florū cōpressio: ac patefactio: a cilius intelligi pōt. Fieri. n. frigoris: caloris ue causa: quū gñs illđ plantaꝝ frigidū: imbecillemq; sit: cōprimitur enī flos humore coacto & q̄si cōcreto: sic eniꝫ ui quoq; destituit' sui caloris: apperit se utiq; calore diffuso: laxāteq; ꝙ opera efficit' solis. Quæ āt altius descēdūt: frigidiora hæc eē: ibe cillioraq; cōstāt: quū magis mutationē tēporis sētiāt: nec temere tā cito hæc senciūt: q̄ undis degūt: imersa p̄sertiꝫ locis feruidis: æstuosisq;. Nā & i his quæ nō tali habitu sunt: celeriter a sole: atq; syderibus: transmitti q̄q; intelliguntˇ. Itaq; nō mō aq̄ p̄ sūma terræ uagātes: sed ēt q̄ sultus abscōditæ sunt solsticiis: atq; ortibꝰ sydeꝝ: affici: mutariq;: sentiuntˇ: nec nō & terra ipsa & mare mutatˇ quorundā uī syderū: flores quoq; p̄ multos proxime his īterdū affici cōstat. Assidue nanq; circū agunt' cum sole: seq; eodem inclinant: quo sol p̄feratur: quod quidē latius minoribus p̄spici licet: quorūdaꝫ etiam folia hoc idem pati aīaduertimus. ut malue: atq; eiusmōi: causa uero in detractione humoris est. Eodeꝫ nanq; inclinantur: quo sol humoreꝫ ferue faciēs: p̄ uocauerit. Igitur hoc fidei faciendæ gratia dictū: ad illud superius sit. De cæteris aūt: quæ arboribus: plantisue ad summam eueniant: ex arboꝝ gñe petere rationes: atq; cōtemplari tentandū: propria quoq; uniuscuiusq; asciū pta natura: statuq; agri adiecto. His eniꝫ comunes affectiōes: diuersitatesq; generū: & quæ conueniant: aptaq; singulis sint: p̄cipi nimirum possūt. simile q̄ꝫ uel idē an possit cōtēplari oportet. Multa. n. cū inter se differāt: haud q̄q̄ differre uidēt'. Sꝫ hæc finē hic hēant. Quæ aūt in agricolatiōe eueniāt: cuiusq; rei gña fiāt: singula deinceps parimō indicandū iam est.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. III.

Acio plantaꝝ bifariā agit': ac duplici oīo genere consumantur. Aut eniꝫ quæ sponte proueniūt cōtemplamur: quod genus nāæ iniciū est. Aut quæ hominis ingenio: paratuq; fiūt: cōsideramus quæ quidem auxiliari naturæ ad finem destinatū retulimus. Itaq; quū de his quæ sponte proueniūt: superioribus libris dictū abunde sit: nunc de reliquis: modo simili: differimus: si prius id explicauerimus: pleraq; taꝫ in arborū genere: q̄ in sumissa materia esse: quæ culturam minime patiantur hoc eniꝫ alterius generis ueluti finis: alterius iniciū patet quū scilicet de his quæ spōte prodeunt: ad ea: quæ ars efficit: indaganti ratio uenerit: sed absurduꝫ fortasis id ipsum appareat. Si quidē q̄ cultū assumpserit: tanq̄ sertē sibi accōmodatā: nō magis uigeat: lætiusq; fructificet: quū ars naturæ auxilietˇ: absurdū tñ nō est: neq; alienū: principiū uero illđ capiamus oportet naturā cuiusq; rei nō ex eis dē cōstaꝛ neq; e singula materia p̄fici: nō uō oībus finē eūdē: coctiōis potestatisq; fructuū eē: sed singulis p̄ eius rei ratiōe: ad q̄ genita sīt sapore: odore: cæterisq; finē utiq; statui. Sꝫ p̄cipue sapoꝝ: odoꝝq; fructus cocturā determinaꝛ soleūs: & hæc certe ad hoīs usū redigimus: ut ante iam dictum est. Sed cum quibus quodq; consistit: his etiam nutriatur

UVA. BHSC. IyR_056

commoditatiſq; rationi non ſolum genus: uerꝝ etiam modus aſcribitur. Nõ ideꝫ prorſus utriq; ſtirpiũ cõueniet rationi. Agricolatio uero: tuꝫ copiam: tuꝫ genus cõmodum alimẽti molit: Ager. n. agitatus: confectuſq; & plus pabuli preſtat: & ſapores immutat. Ergo rõe optima: cultus quibuſdam cõmode adhiberi: quibuſdã minime poſſit ceu illis: quæ ſicca: acria: amara: atq; adſumũ uenenoſa ſt: uſũq; medicaminis ꝑſtãt: hæc. n. ſublat s uiribus hebetãtur atq; effeminant: ut alia fructũ oĩo parere nequeãt. Alia humidiorẽ: deteriorẽq; pariant quædã ẽt aquoſa reddãtur: ceu ab ſynthiuꝫ & fel terræ: & oĩo uis oĩs medica uel radice: uel fructu: uel ramo reſpondẽt his: quæ inguſtatu q̃dã uehementiã monſtrant: quo in genere capparis q̃ꝫ enumeratur: & laſlat & rumex & ſatureia: & cunela: & thymum quædam. n. ex his: aut nullo pacto locis cultis proueniunt: aut uitioſæ quædam multo deteriora efficiunt: ceu rũex: ſatureia ĩturis nõ nulla dulceſcũt: quũ humeſere: atq; ſucco habundare incepreint: ut cornifructus. Hic. n. mitescens deterior reddit: atq; intotũ arbos ipſa humida ſoluta ĩbeciliſq; fit. Sorbuꝫ dulcis quideꝫ reddit: ſed minus odoratũ. Vires. n. ſucci boniq; odoris deficiunt eadeꝫ ratio delaſſere ẽ: & delupino: & quicqd eiuſmõi laſſer. n. ñ æque uehemens eſt: quia copioſiori: humidioriq; alimẽto ueſcatur. Lupinuꝫ ſylueſtẽs: atq; luxurãs: reddit: infecundũ. n. uero copia quoq; nutrimẽti aduerſat terre molitio: quẽadmodũ diximus: qd'q; ãt pro ſui principii ratione: modum ſibi pabuli ſeruat: ſolũq; apeſcit idoneuꝫ: iis. n. ipſis ſponta nea illa perfici generatio põt: oĩo. n. ut ſæpe retulimus ſumma ratio conſtat ſolũ cælũq; obtinuiſſe aptiſſimũ: hinc. n. fertilitas ſterilitaſue exultat At uero hæc ipſa illis certe aduerſa uidẽtur: quæ inuita ſua nã poſſunt miteſcere quippe quũ admeliorem aerẽ tranferantur: diuerſũq; alimentuꝫ capiant: quibus rebus mutatio: & quaſi nãæ dimotio ſequr quin & in ipſis: quæ colimus illud ipſuꝫ quodãmodo teſtificari uidemus: ſunt. n. quæ cultum nimiuꝫ: exquiſitũq;: aſpernentur: ex quo intelligi põt: terminuꝫ eius quoq; certũ: ſtatui oportere atq; ita nihil quodãmõ prohibet eſſe: quæ trãſlata nullã penitus culturã deſyderẽt. Igit' non oĩa cultione lætari manifeſtum hinc eſt. Forſitã. n. alia nulla penitus curã deſyderẽt. Alia cur deſyderent latitant. Sed quuꝫ duo illa prædicta ſint: quibus alimenta: fertilitates que adminiſtrentur. Cultura profecto: & agro: unice auxiliatur: ſꝫ aerem cõmodiorem præſtare utiq; non poteſt uerum ad mutationes: atque uiciſſitudines temporum arbores ipſas agrumque præparatum ita eſſe oportet ut & pabuli fructus adſit: ad incrementa futura: & res nulla aduerſa uale at offenſare. Nam id quoque inobſeruatione habendum eſt. Sunt etenim neceſſariæ amputationes purgationes decacuminationes. Stercorationes: foſſiones: atque reliquæ curæ: quæ arboribus adhibentur: & de ſegetibus uero pari ratione animaduertiſſe oportet. Aliis. n. non idẽ. Aliis ñ tãtũdẽ Aliis non eodẽ modo: nec eodẽ tẽpore cõuenit exibere: nõ nullus forte:

UVA. BHSC. IyR_056

nec ullo pacto præstari aliqua debeant: quæ quid omnia prudẽtes agricolæ generatim distingũt: sicut & in rõe purgãdi: Alia ferro: alia manu: alia q̃ busdã aduncis detrahenda præcipiũt: ut oleæ: piri: mali: ne laborẽt ulceribus p̃p ramorꝫ gracilitatẽ & siccitatẽ: his. n. p̃arida & tenella detrahi tm̃mõ iuuat: uites q̃z similimõ discernere decet. s. imaturæ: seroue amputandas: & i breui palmite: lõgoue: amputãdas: & q̃ quid eiusmõi: ita. s. ut quæq̃ ad finẽ redigant. Igit agriculturæ spectatio: & p̃singula diuisio ista ẽ. Sz disputatio ista quæ reꝫ explicet cãs de singulis agat necesse est: nec eas cãs latere oportet. Qui. n. sine causæ nocione qcq̃ faciat & cõsuetudinẽ: resq̃ euenientes tantũ sequat: q̃ sibi statuit ut efficiat: fieri forsitan põt: non tñ cur ita effectũ sit: nosce ualet: ut in rõe medendi prorsus intelligere licet p̃fectus tñ: qui utrãq̃ rem teneat. Sin aũt accedat: ut qs magis contẽplationi deditus sit: hic certe rationis: & cãæ reꝫ: auctor germanus existet: Sed de multis altercatio: partim simplici absolutaq̃ ratione: partim in meliorẽ deteriorẽue partẽ: exoritur: ut uel in cæteris fieri artibus solet. Veꝫ hic uel p̃ priuz quidã euenit. Cõmoda. n. tractus: quẽ aliqui colunt: in uniuersum sæpenumero capiunt: cũ & interduz ratione agat utraq̃: qd tamen sit melius iudicio nullo discernitur: q̃i pro statu aeris culturæ opus proueniat: nũquam. n. orbis uniuersi conditionẽ: circuitionẽq̃: pociusquã plãtaꝫ: ac seminum naturã: sequi oportet. Nam quũ sæpe illius intemperantia depraui cogant: suis tamẽ hæc uiribus partim sustinẽt: partim repugnant: sicut natura hoĩuz arte medendi tueri se atq̃ defendere solet. Ergo altercationes: super illas artiuz cõmunes: his quoq̃ de causis oriuntur. Cæteꝫ multa ẽt consensu oĩum constat: quasi a rebus ipsis fidẽ sibi acq̃rerent. Alia in uniuersuz: alia generationis: agriq̃ diuisione: ut illico gñationis: sationisq̃ ratio mouet: q̃quidez exponere haud quaquã difficile est. Semper. n. solo turgenti semina mandare oportet. Sic. n. optime germinatio agitur: sicut ẽt animaliuz fœtus: tuz probe cõficit. Quuz uulua libẽter sem̃ susceperit. Turgescit solũ: quũ humectũ atq̃ tepidũ ẽ: statũq̃ tẽperatũ aeris obtinet. Tũc. n. agile: fertile: atq̃ lætũ consistit: q̃ duobus fieri temporibus maxime arboꝫ generi solet. Vere: ac autũno: & quid his tẽporib arboꝛs magis serimus: sz melius uere. Tũc. n. solũ humidũ ẽ: & sol tepefaciẽs ellicit germẽ: & cælũ placidũ atq̃ rosidũ cõstat: ita ut ex his oĩbus educatio: & germinatio prosp̃e seq̃ possit: hẽt tñ & autũnus nãæ cõfusionẽ q̃dã eiusmõi: quo circa germina eoq̃z tp̃e p̃silire posse rettulimus. Qui tẽpus hoc: magis q̃ uernum comẽdat: rationem assignant: quod solo adhuc tepido: plãtæ melius radices concipiant: mitiuz autez ualidius semper antecessisse oporteat a quo cæterorum omnium ortus: atq̃ intotũ uis uitalis producitur: q̃obrẽ germinationẽ ineunte uere: probe uniuersimq̃ actitari existimãt: q̃ iaz humus tẽperiẽ sentire: atq̃ intumescere cœpit. At uere gelido adhuc solo nõ dũ. n. hyẽis algorẽ eẽ dicussũ plãtis depoĩtis radices frigeꝛ praueq̃ germiñ

UVA. BHSC. IyR_056

ideo ꝑ autumno ſerendum pocius omnia iubent: quæ ſilicet germẽ poſſint educere. Sunt. n. quæ nequeant: ut pirus: & malus: & ex toto: q̃ gracilẽta lignoſaq; ſunt: qppe cũ ſicca natura conſiſtãt hyemẽq; ob debilitatẽ ſufferre nõ ualeant: Ite plãtaꝫ autũnalẽ grauidã eſſe: iãq; ad pariendũ ꝓpenſam. Vernã non pridẽ cõcipere incepiſſe. Itaq; alteri: quæ nuper cõceperit: euenire: ut cacea ex germinibus pleraq; pariat. Alterã uero: quæ diu ĩ aulo geſta uerit: incolumes: optimoſq; elidere partus: has fere rationes: & eiuſmodi alias referũt. Cæteꝫ: ut añ iaꝫ diximus: ſatio cõmunior omniũ: uel plurimoꝫ: tã fructuũ: quã plãtaꝫ tempi uerno tribuit. Enim uero plantæ ipꝑ cõcitatæ iam ſunt: & aer benignus: & germẽ ad eliciendũ idoneus. Oĩo tꝑs id fecundiſſimũ eſt: & dies tepidiores: ꝓlixiores: faciũt: ut celerius germinent. Radicatio uel eo tpe ualenter fieri põt cũ ꝓp impetũ nãleꝫ plãtaꝫ: tũ ꝓp humi turgorẽ: atq; ẽt aerẽ iuuantẽ ad educãdũ. Sol. n. nõ mõ: q̃ ſup terrã extãt: ſꝫ ẽt q̃ celent ſub terrã uegetiora melioraq; rẽddit. Argumtũ: q; radicis auctio aut nĩa ulterius q̃ ſol tepefaceꝛ poſſit: aut deterior agit hyems ꝓtra mox poſt ſationẽ ſecuta pleriſq; officit: corticẽ. n. oleæ detrahit fici ſuc cũ inteſtinuꝫ craſſat: atq; coagit: & reliqs magna ferepte: cãm offenſæ aliq; infert. Sed hæc forſ. tan ille excludet: q ſatũ autumnalẽ afferit meliorem: iisq; dicet eẽ cõmodiorẽ: quæ frigora ſuſtineꝛ poſſint. Veꝫ quũ hæc plura poſſunt argumta a natura ipſa deduci: tum q; arbores ipſe uerno tpe ad germinandũ potiſſimo excitent: ſatuſq; eiuſdẽ tpis cõmunior ſit: non dubiteꝫ naturalius per uer cenſeri affirmari: nã & ubi ꝓ ortuꝫ caniculæ: flatũq; etheſiaꝫ arbores germinant: ſua germina fructũq; pariunt. Tunc porro cõſitiones ibi agunt: ut pote: quũ multo melius ſit cæli habitũ: & plantaꝫ naturalẽ impetũ: obſeruari: ſed forte impetus q̃ꝫ ille ratione aeris circumfuſi efficitur. Vbi uero imbres ꝓ æſtatẽ crebreſcunt: ut in æthiopa: & india: uel ut in ægypto: quũ nilus reſtagãt: illic paulo ante imbres: aut poſt ſatũ cõuenire cõſentaneũ ẽ. Tunc. n. aeris conſiſtit tẽperies nec nõ & loca ipſa ſua ratione naturæ diuidi: atq; diuerſis tpibus tribui licet: ut tẽperato uere melius conſeruntur: diluta: & pluuia: & plauſtra: æſtate ſub ortum ſyderis: ſicut multa in agro lacomeo ſerere ſolent. Sicientia & ſqualida: autũno ſic enim fiet: ut quum hyeme telluris ima calida: ſumma frigida ſint: uis augendi concluſa in profundo radices nimirum ſubeat: quo autem amplius ualidiuſque fuerit radicatum: eo copioſius germen proſiliet: & de temporibus conſitioni accommodandis ſatis dictum iam eſt. Quum autem ſolum humectum ac facile per trium radicibus eſſe oporteat: ut longæ: craſſæ: robuſtæque: fiant. Iccirco ſcrobes longo tempore ante defodere decet: & maxime anno pr uſquam plantas terræ commitas: ut unus ſolem: niuemque tempore utroque combibat: hunc enim in modum ſoluta: ſuſpenſaque redditur. Nonnulli tempus decernunt: ab æſtiuis ſolſticiis: ad arcturum tunc. n. ſolũ tam extra: q̃ inſcrobibus diffundi maxime uolunt

UVA. BHSC. IyR_056

nec quicq̃ penitus procreari conſerũt autumno: poſt uirgiliaꝫ occaſuꝫ ubi imbrem obtinuerũt: ut ſoluꝫ humefactũ: poſſit alimẽta præſtare. Scrobes non protinus replent: ut prius partes infimæ ſeminis conſibrẽtur: alioquĩ uires adſuperiora feruntur. Alit. n. & augæ omnia: ſolis aeriſq; poteſtas. Sed quũ alia in profundũ radices agant. Alia ꝑ ſumma terræ diſpergant. Iccirco ſcrobes nõ pari altitudine faciũt: iis quæ in ſummo coherẽt ceu oleæ fico: ſꝫ q̃tũ nã exigit: ſubminiſtrãt: lapides ſubiciũt ut plãtæ: & ꝑ hyemẽ humorẽ ꝑfrui: & per æſtatem poſſint refrigerari. Enim uero cõtra utrunq; tempus ita præparaſſe oportet: ut lapides humorẽ cõtineant: & æſtate radicibus calorẽ ꝓpulſent. Alii ſarmenta ſubſternũt. Alii uas fictile plenũ aquæ apponũt. Alii lignũ infodiunt ſatis craſum: q; poſtea extrahunt: ut nunq̃ alimẽti copia deſit: ex humoris cõfluxu: ſolo aſſidue humeſcente: de niq; obtinendũ ẽ: ut tã ad imbres: q̃ ad ſolẽ: & aerẽ: modice actũ ſit: iis. n. ipſis: alimẽta: atq; incrementa: ꝑficiſcũtur. Sed quũ ſolũ flatibus aquilonis cõcreſcat: atq; ſiccеſcat. Auſtrinis contra labeſcat atq; humeſcat plãtaq; pari ratiõe humidior: ſicciorue: ſe ipſa reddaꝫ: hac decauſa melius ꝑauſtrũ ferit̃: radicatur enim: germinaꝫq; celerius cũ planta turgens creditur ſolo turgenti. Cælũq; adeſt emollitũ atq; benignũ: quod. n. in frugẽ bonam ſit euaſurũ: ſimul parte inferna: ſupnaq;: citet germina opus eſt. Aquilõe ãt aduerſa oia ueniunt: frigẽt & enim plãtæ: atq; laborãt: & ſolo gelato: neq; radicẽ æque demittere: neq; germen edere poſſunt. Igitur obſeruatio talis: cælo reddẽda ẽ. Semina uero ab arboribus nouis: aut certe uigẽtibus peteꝝ decet: & oĩo dãda opa ẽ ut nitidiſſima rectiſſima atq; laudatiſſima ſint. Enĩ uero: quæ eiuſmõi ſt̃: apprehendũt: cõualeſcuntq;: ꝑcipue quũ iuuenili ætate ſint: & corpe pleno cõſtent melius germinãt: quod. n. læue ac nitidũ ẽ: tũq̃ incolume: inoffenſũq;: cõſtat cõtra ſcabꝫ atq; nodatũ: præſertĩ cæcis & euanidis nodis quaſi incolumitate orbatum eſt: & q̃q̃ ſanos habeat nodos: q; tamen ediderit exile eſt: ꝑterq̃ ea quæ nodo crebro ſponte ſuæ naturæ conſiſtunt: ut palmites: hinc enim & apud arbores ipſas uiuiradices pleriq; faciunt. Alii thaleam ramis abſcindunt ne uires ad excitãdum germẽ abſumantur. Ad hæc leuitas: rectitudoq;: ſeminis meatum facilem expeditumq;: prebet alimento fluenti: ut incremẽta ſequi poſſint celeriter. Recte illud quoq; animaduerſuꝫ eſt: ut ex ſimili ſolo: aut non deterioris: ſem̃ accipiatur. Alterum enim mutationem nullam efficiet. Alterum melius educabit: quippe mutatio imbecili cuique: magna cauſa eſt. Imbecile autẽ ſemen eſt: hac enim de cauſa ſitus quoq; eoſdem ſeminibus reddunt: aquilonis ſpectatu: uel auſtri: uel ortus: uel occaſus: atq; apud parentes ſpectabant: ita ſeruandum cenſẽt: q̃ maxime poſſint: quo nihil naturæ: moriſq; ſoliti ĩmuteꝝ q̃ſi mutationẽ pati minime ualeant. Nam & loca eiuſdem de cauſis perq̃ ſimilia quæritant: & uiuiradices ſerientes terræ commitunt: Sic. n. ualidiora: & quaſi iaꝫ uitam adepta redduntur: & plantas radice ſa li

UVA. BHSC. IyR_056

qua floratas potissimo petunt: q; si minus cõsequi possint: aperte inferiore arboris: potius q̃a superiore accipiunt: hæc. n. uiuatiora ītelliguñ: excepta uite: ac fico: & quicqd humidũ sit quẽadmodũ diximus: quippe humida parte superiõr melius germinant. Cætera ob siccitatẽ tenuitatẽq; sui certicis: aut nullatenus germinant: aut certe deterius. Quæ ãt suffulta sũt fibris: q̃i præcõditaz partez naturæ aliquam gerunt: qua uti protinus posiũt quẽadmoduz uiui radices: qua pp recte p̃cipiunt: qui plantas eiusmodi de poni erectas censent: nec aliqua parte sub tracta: sicut illæ serẽdæ sunt: quæ radice penitus carent. s. ut radix proueniat: sit. n. ut in obliquuz depcsitis: radiculæ primæ arescant. Stulte ãt quæret alias: qui ultro quas hẽat amiserit. Recte. n. plãtam non multo excedere terra præcipiũt difficulter & enix augescit: quũ pars: quæ laborat: amplior illa est: quæ terræ immersa nutritur: pleraq; ẽt exarescunt: ut ficus: & quicqd solutũ: tuz ẽt pabulũ summatim magis ad germina procreanda deducitur: cum supra terrã paululũ extat: q; præcisis quoq; arboribus euenit quippe quæ radice tenus maxime p̃cisæ sint. Celerius redeũt: q̃ quæ alte a terra fuerint detrũcatæ: licet hoc idẽ uel in plantis uicium puidere: & quicqd amputari inconsitione desyderet. Oleæ ac myrti: & ad sũmã omniũ: quæ ampliorẽ magnitudinẽ capiũt: plagas alleuatas contegunt: ne ītrudatur sol aut imber. Nã si id acciderit morbi contrahendi periculuz imminebit. Circuzlinunt alii luto tm̃. Alii scilla subdita lutũ super īponunt: & testem adiiciunt. Scilla enix plantã uiridem seruat. Lutum scillaz testa lutũ tueť. Stercus q; agr̃: & solutũ: & tepiduz reddat qbus ambabus rationibus: fertilitas profecto exoritur certum est. Sed de usu ambigitur: nec eadẽ norma oẽs utuntur. Sed alii protinus terræ permixtum plantæ aggregãt. Alii inter terrã superiorem: atq; īferiorẽ medium disponunt: hinc. n. surs̃ū ferri extimant: cũ imber incesserit: atq; ita succũ cõmodabilem reddi: supne autẽ sole siccescere nec imbre partes imas posse attingere. Illud tñ consensu oium cõstat: stercore: non acri: & uehemẽte: sed leui: ac facili: esse utenduz. Quãobrem ruminantiũ p̃cipue stercus capiũt. Quod. n. acerbũ ac uehemẽs ẽ: nimium calefacit: & interdum ẽt exiccat. Agri quoq; uniuscuiusq; nãz decet animaduertere: ut cura suscipiať cõueniẽs. Videlicet siqs solo æstuoso serat: scrobes aq̃ nudius tercius debet īplere. Cũq; totã ibiberīt fere: ut terra facta hũector ãplius cõphẽdat meliusq; radices eliciat. Si uõ salso: harenoso q; seris: lapides circa stolõem plãtæ dispones: terraq; acũulabis: ut salsugo admitti neq̃at: iuuat & dulcẽ harenã ageraſſe: & calculos ab amne: aut faucib; torrẽtis petitos: iniecisse. Nãea q̃z p pulsãt: & simĺuim q̃dã efficiũt utilẽ. Sin ãt locis uliginosis: aq̃ siq; obserẽdũ sit fossas facies alias obliq̃s q̃ aq̃ rcipiãt alias rectas: & lapidib; īplebis: & terra q̃ sarculũ tãger neq̃ãt tũ harenã & terã inicies hæc &. n. cia plurimũ iuuãt: fosse nãq; obliq; recipientes humorẽ: solum siccius rddũt: & erectæ illæ: lapidibus sua infima parte refertæ: confluxum excipiunt.

UVA. BHSC. IyR_056

Quod ſi in eiuſmodi ſolo lapides inſint: elapidanduꝫ non ẽ. Iã. n. q̄ iuuet naturæ opera adeſt. Deniq̄ quacũq̄ fodiens lapides: aut glaream: aut arenam: aut terrenũ uiciatuꝫ cõperies: non conmiſcuiſſe neue diſgregaſſe terraꝫ eiuſmõi: remediuꝫ nullum eſt: ſed eatenus ſcrobe: uel foſſa altiore perducta glareã: atq̄ ſabuluꝫ ſubſterni oportet. Eniꝫ uero lapis ſi latus: atq̄ p̄petuus ſit: arbori eſt noxæ. Sirotũdus minutuſq̄ ſubiiciatur: refrigerat: & aquã tranſmittit: & locuꝫ radicibus peruiũ preſtat. Oĩo quidẽ nulluꝫ elapidandũ exiſtimãt ſoluꝫ extenui terra: lapides. n. hyeme tepefacere æſtate refrigerarĩ poſſe affirmãt. Pariratiõe pro cæteris quoq̄ agri differẽtiis: quæ proſint: accipies &. n. ut ext oto loquar nullo inferuis. Sed oĩuꝫ ſũmuꝫ eſt noſce quid quoq̄ agro ſerẽduꝫ ſit: nec ſimplici ratione tãtum: ſed ẽt in ipſo continuorure: quũ partes ſingulæ interſe diſpares imcõptæq̄ cõſtant: ut enĩ ſæpe retullimus ſolũ cõueniẽs plurimũ & incõp̄hendendo: & infructificãdo põt: qđ quũ inuniuerſis gn̄ibus: tum in ipſis: quæ eadẽ ſpeciẽ gerũt licet percipere exempli gratia: ficus q̄ addici ſimplicius põt: loca ſciẽtia cõcupiſcit: humida. n. fructum putrefaciũt: aut non bene maturãt: quũ fructus ẽt ipſe humidus ſit: cæteꝛq̄ quæ exigat adaquari ceu laconica rigua quærit parimodo? & uites quæ ſolidæ: ſpiſſæq̄ ſint: ut ante iam diximus: loca montuoſa pocius amant. Solutæ uero ac humidæ: planis gaudẽt. Alimẽtum. n. utræq̄ ſuæ naturæ modice ita capere poſſunt: alteræ plus: alteræ minus. Adſummã arbores melius in imis mõtium fructificare putantur argumẽtoq̄ generatio ſpontanea eſt. Vbi enim ſponte natura ipſa progeneret locũ illic ẽe aptiſſimũ creditur. Veꝛ ſingulorꝛ differẽtias potiſſimas eſſe nihil dubium eſt. Ima enĩ mõtium multa & uaria ſunt: atq̄ in totũ qſi una differẽtia iſta exultat: imi: ſũmiq̄: ratione quum aliæ permultæ maioresq̄ ſint: ut inter hyſtorias expoſuimus. Ergo ſolũ pratẽſe ac humidum uitibus eſſe habile plures ferme cõſenciũt ſicut ſalidũ & ſiciẽs oleis ac ficis Vites. n. alimentũ humidius: molliuſq̄ deſyderãt: oleæ uero & ſici ficius atq̄ calloſius. Ad ſũmamq̄ ſicca ſũt ſiccũ quæritãt agꝛ quæ humida humidũ. Veꝛ ut ſimplicius afferã. Ager oĩbus optimis qui ſolutus leuis humefactuſq̄ eſt: hic enĩ ad alendũ & ad augendum præcipuus: excipe tñ illa quæ uiriũ ſoliditate adeo copiã largã capiãt alimenti: ut in luxuriã prorũpãt ceu amygdala. Huic. n. gracile ſerenũ: atq̄ apricũ: lõgæ cõmodius eſt. Cõtra nuci euboicæ opacum: atq̄ roſidum conuenit. Nec non & afflatus loca ſitum cõmode obtinere non paꝛ prodeſſe animaduertimus: quãobrẽ idq̄ conſyderandũ eſt: prorſus omnia locum ſpũs placidi quærũt: &. n. alimẽta locis eiuſmõi: meliora fructuſq̄ maturiores præbẽtur. Ventoſum & inquietum nulla pene arbos urbana perſequitur: paruæ namq̄ detortæ exguæq̄ proueniunt exflatum ictu: quibuſdã etiã ſylueſtribus locus eiuſmõi nocet: fructus enim ſuos perficere nequeãt: ſicut de nucæ quoq̄ euboica narrant: ad florem uſq̄ tm̃modo p̄ficiſci cũ ille quæ locis tranqllis ſtant:

aum pla.

UVA. BHSC. IyR_056

ampla incremẽta ſuſcipere: fecundiſſimeq; euadere poſſint. Oĩo .n. quod ſæpe numero diximus: tẽperiẽ ſuæ naturæ cõuenientẽ: oĩa deſyderare uidẽ tur: pariter in cæteris rebus: & in mutationibus aer is. Sed hoc gñale cõeq; eſt. Interu lla aũt plãtaꝝ quas ſeris nõ tã ratione loci: q̃ eoꝝ: quæ cõſerẽda acceperis ſtatui debẽt: quippe aĩaduertenduꝫ: quæ umbras ament: quæ nõ ament: quæ radiceꝫ longã deducãt: quæ breui nitant. Altera eniꝫ amplo in teruallo ſerenda ſunt. Altera breui. Vmbras adamãt: quib⁹ fructus ſiccißi mi nucleoſiq; ſũt: ceu punice: atq; myrti: q̃q; ſuapte natura ſoluta ſicca atq; breui ſtirpia ſunt: ut laurus: hoꝝ &. n. fructus ſoli expoſitus acerbus effi citur: hæc pp ſuaꝫ infirmitatẽ: quaſi pro tectũ deſyderãt quo ſe a frigore: æſtuq; poſſint defendere. Nullus. n. mutuus radicũ decurſus: nullus ĩplexus: rixatuſue improbus infeſtat: quũ breuẽ agant radicẽ. Quidaꝫ amplo interuallo cõſeri oĩa iubẽt: ne radices ſerpãt inter ſeſe: neue pabuli: fiatusq; penuria: minus augeſcere ualeant: hi tñ haud recte p̃cipiunt: ſed diſcernẽ decet: quẽadmõuꝫ ſuperius diximus: quin & ratione locoꝝ interualla de diſſe nõ dedecet: lo is &. n. montuoſis breuiora: q̃ planis: ſunt relinquẽda montibus. n. minus radices: comæq; augeſcunt plantã unã quanq; dũ p ri ma germina fundit: patere intactã manere: ut radiceꝫ libere capiat: nec q̃q̃ mouere uelis: ut inuitibus obſeruat: quũ uero tenuerit: cõualueritq;: am putabis ſuperiora: & quæ optima: & aptiſſima ſunt: tantũ relinques. Sic eniꝫ arbores tractari neceſſe ẽ: q̃ĩ cæteris detrahi: reſecariq; ĩpune oĩa poſſit quippe ſi plantã: priuſq̃ radicet: ãputes: atq; ſollicites: uehementer lædet: ut pote adhuc imbecillis. Sed ſi cũ radices: uireſq; ceperit: neq; offenſa ulla ſequet: & plus alimenti ad ea: quæ reliqueris tranſducet. Educatio uero: & ut uulgo dicit: erudicio plantaꝝ: tanq̃ figuratio & formatio arborum ẽ: alti ſubmiſſi lati reliquoꝝq; ratione. Oĩa fere: quæ ſe ĩ altũ extollunt: com peſcẽda agricolæ cenſent: p̃terq̃ illa: quæ apta ſint excelſa cõſiſtere: ceu pal ma: pinus: cupreſſus. Minus. n. fæcunda reddunt: quũ alimentũ p longi quũ tranſeat ſpaciũ & priuſq̃ ad fructificãdi partẽ: pueniat: abſumat. Sed ut ramis & germinib⁹ ſcateãt: opera dãda eſt. Sic. n. nõ mõ copioſe fructifi cant: ſed ẽt demeti facilius: & oĩo tractari cõmodius poſſunt: q̃obreꝫ amputanda: p̃hibendaq; germina illa ſunt: quæ intẽpeſtiue excurrũt: quæ q̃dem cultura: atq; cõditio: purgationi fere proxima eſt: quæ perfectis adhibetur arboribus: de qua diſſerẽ ante debemus: quã de reliquis agriculturæ effi ciis: hæc enim conſequi uelut deinceps uidetur. Ergo genus id curæ publi cum: atq; euidentiſſimum: inuitibus eſt: omnis enim eo utuntur: omneſq; uites amputari neceſſarium arbitramur: uelut ab ipſa compellantur natu ra propter uberrimam germinationẽ: qua de re: quoniam quum de germi natione: cæteriſque: diſputaremus: abunde dixerimus: ipſas rationes per ſe poſtea contemplari decebit. Nunc autem de cæteris diſſeramus. Neque enim in his parum tuuabit ſcite ſpecies condidiſſe: quæque improbe proſi-

e

UVA. BHSC. IyR_056

lierant: aut quæ fructuꝫ impediãt detraxiſſe. Impediunt enim non ſolum hæc: ſed ẽt quædam remota & ea omnino quæ intempeſtiue prouenerint: quapropter hæc recidendo uim germinandi reuocare ad arborem conuenit. fit enim ceu deriuatio quædam alimẽti plantaꝫ: prout aliquis deduxerit. Quippe cũ ad ea quæ relicta ſint pabulum cõfluat: eaque tantã augeat: q̃ propterea euenit: quia plantæ ipſe partibus ſuiſ ſolertiſſime conſtent: atq; ẽt quotannis incremẽtum ſuſcipiãt. Nam & ſiquis ſuperna ſemper diminuere uelit: cibus ad radices totus feretur: eaſq; adeo augebit: ut loca radicibus impleãtur: ac perterreſcãt demũq; parte ſuperioꝝ arbores augeri nullatenus ualeat: quũ una totum alimentũ aſſidue petat: fit enim ex diutina prauitate: ut talis auctio: q̃ſi naturã uertatur. Vitis igitur ſemper amputari quotannis reqrit. ſcilicet ex ſumma facultate augeſcendi. Cætera partim annis alternis: partiꝫ quatriennis poſt. Nihil. n. pariter atq; uitis augeſcer̃ põt: Siqd tñ huiuſcemõi ſit tm̃dẽ certe deſyderẽt. Recideꝝ ptez eius humidi ſupuacuũ eſt. Tuꝫ etiã uulnus facit: ut arbores langueſcant: laborẽtq; quapropter poſt purgationẽ ſtercoranduꝫ: cultumq;: reliquũ adhibendũ cõtinuo cenſent: ut ſe recreare pabulo poſſint: ſed arida detrahi tantũmodo debent: hæc. n. nec laboreꝫ ex aliquo ulcere afferunt: & annexa impedimẽto alimoniæ ſunt. At in perpurgando: reſeccanda: quæ fructuꝫ præſtare nequeunt: & quæ incrementa: cæteroruꝫ uetare poſſint: & quæ inter brachia conſtiterint extrinſecus enim incremẽta libere factitari oportet. Adde quæ denſa inter ſe ſint: quæque de mediis prouenerint: hæc & eniꝫ omnia quuꝫ ſolẽ: tum flatum: auferunt: ubi & perflari placide: & ſolem ſentire cõmode: arbores debeant. Quamobrẽ: non improbe illi faciunt: qui arbores ita diſponunt: ut meridiẽ ſpectent: ceu ficos: ac cæteras: & præcipue oleas. Sꝫ quũ perpurgatio laborioſa plagaꝫ cauſa ſit: non tempore quolibet: ſed poſt uirgilias perpurgandũ: quippe quum arbores ualidiſſime ſunt quuꝫ humorem ad fructũ cõſumpſerint & nodũ alium ſuſceperint. Quæ aũt ĩ fructificãdo ſerotiores ſint: has ſcilicet pro ratione purgabis: poſt fructu decerptionẽ: fico peculiare notatur per purgãdũ eſſe: anteq̃ germinet. Ratio quod ficus eo tẽpore coaugumẽtari: conſolidariq; maxime poſſit: quod quidẽ obſeruandũ magnopere eſt. Quod enĩ inbecilis ſolutaq; ſit: autumno & circa uirgilias maxime laborat: quũ ex temporis ſiccitate fieri unitas nequeat: putreſcit imbre admiſſo. & turbinibus: frigoribuſq;: langueſcit atq; emoritur: hoc igitur arboribus imbecillibus: atq; ſolutis: proprium datur. Reciſio uero non pari mẽſura omnibus fieri ſolet: ſed plus illis recidꝫ: quæ amplius curã iſtã deſyderẽt. i. olee punice: myrto: quo his eniꝫ pauciora relinqueris: eo melius germinant. fructuſq; melius ferunt: q̃ ꝓpterea fit: quia germina denſa interſe tenuiaq; conſiſtant: atq; celeriter proinde ſiccentur: ex quo euenit: ut & fructicis ſpeciem: arbores iſte omniuꝫ maxime gerant. Minus ea recidi deſyderant: quæ plagis infirmitẽtur: ceu

UVA. BHSC. IyR_056

pirus malus: & quicquid siccum: & cortice tenui: uestituꝫ: hæc. n. resecta uehementer laborant, qua de causa manu his auferre præcipiunt: ut retu limus: aut ferro per q̄ leuissime: periculum nanq; interitus: pp ulcera imminet: quēadmodum. n. radicibus uulueratis: cum foditur: arbores deteriorescunt & sæpe ægrescunt: ac exarescūt: sic. n. ēt uulnere partis superioris: noxam eandeꝫ his posse afferi: credendū est: quæ nequeunt tollerare: & de purgatione satis sit hæc dixisse. Ablaqueantur aūt omnes pene arbores radicesq; resecantur post constitiōem dum nouellæ. s. sunt: ut alte descendāt: atq; amplius incrementū suscipiant. Sed præcipue illæ quibus radix prima parte terræ naturæ soleat: ut olee: ac uiti: ætatem uero grandiorē adeptæ cū fuerint annuas radices: & in uniuersum: persuma cespitū adherentes: resecari par est: ut inferiores plures ac robustiores efficiant: has eniꝫ illæ uetāt atq; interimunt: nec alimentū suministrare arboribus queunt: imo uero & ipsæ tam æstu: q̄ frigore: uehementer laborant. Aridæ præterea detrahendæ sunt: quippe quuꝫ an ex radicibus cæteris officiant: & uermes in arboribus creent. Reliquas haud quicquā tangi oportet. Neq;. n. tam per purgā dæ radices sunt: q̄ partes superiores: quippe quū plus eas dispoliari dāno sum est. Nec percipi potest unde nam deceat auferre: & simul undecūque radix proresperit: mō ualida sit: pabulū suggerere poterit. Sed melius certe siundiq; prodeat: lōgitudo & latitudo: quo amplior: eo cōmodior. Itaq; illa tantū parasse oportet: quæ ad alimenti incrementiq; rationē: pertineāt. De rigatione & aquæ generibus satis fere ante retulimus: q̄tum eniꝫ utilitatis in aqua pluuia uel certis anni tēporis uel noctu: uel interdiu sit: tantūdē etiā influente deductaq; erit: æstate aūt aquis fluentibus maxime: nō sine ratione utuntur: pp pluuiaꝝ inopiaꝫ: & simul ad fructus enutriēdos necessarium. Sunt tamen qui per id tēporis auferendum potissimo cēseant. Verꝫ ut in cætetis omnibus: sic & in his mos solitus plurimū ualet: fit eniꝫ tanq̄ natura: q̄obrem quæ locis siccis: ac siccientibus manent: nil plusquaꝫ quod sibi sit necessarium quærunt: rigateque deteriores redduntur: non secus ac illæ: quæ aquam nunquam desyderant: periculum certe si postquam rigare cepisti: non aquam crebre adhibeas: nam & pristinam alimoniæ facultatem adimes: & nullam afferens aliam: commites: ut æstu sæpe arbores exarescere possint: fructus tamen pene omnium: qui plurimum aquæ capiunt: deteriores redduntur. Tempora stercorādi singulis statui pro sua purgatione par est: præsertim si post illam: stercus sit continuo disponendum: tum etiam nec tollerare crebram stercorationem arbores possunt: sed obarescunt ui nimii caloris: haud enim eadem stercorandi ratio est: quæ insegetibus: lociſque arboribus uacuis. Quippe quum in illis stercus disposituꝫ in partes per multas disgregetur: absumaturque: in arbusto radices ipsas subeat: nec uis tota caloris possit excurrere. Ita enim calore multiplicato: arbos perferuefacta exarescit. Nam triticum perit ex nimio stercore: si non

UVA. BHSC. IyR_056

imbres ſecuti ſunt: quo circa ſolo pluuio: crebra & largior ſtercoratio commodior ē. Siticuloſis atq; gracilibus: modica prodeſt: ob id forſitā & acerrimum ſtercus minime arboribus conuenit. Atq; abſurdū appareat: non id ualidiſſimis cōuenire: q; ualidiſſimū eſt. Verū cauſam illud hēt: qd ſuperius diximus. Nā & in oleæ genere: hac eadē de cauſa: ſuccatio cū aquatione cōmoda eſt: & intotū q; aquæ uſus frequens in eo genere ſit: atq; id ipſum natura humidū cōſtet: nec temere tam copioſe rigandū olera cenſent: hæc .n. non fructuꝫ ſed folia ferant contēdunt: cæteræ & in arboꝝ genere ſtercoribus nonnullus ex ualidioꝝ numero: uti conſueuerunt: potiſſimo quuꝫ fructus emollire immutareq; uolunt: ceu ſuillo: quo punicæ dulceſcant: & nucleo uacuæ reddantur: & amygdalæ ex amaris in dulces tranſeant. Vtq; myrteus ēt uehemētius cōgerendū præcipiunt: uidelicet ſpurcicias pelliuꝫ urinā q; adhibere: cum germinant proſiliuerint: quaſi fructus ita reddi ſine īteriori nucleo poſſit. Quod qd alii oleæ q̄ꝫ prodeſſe: ad lete fructificandum exiſtimant: porro q; inprincipio inſit: plurimuꝫ ualere credēdū ē. Siquidem & cucumeræ ſemina lacte: mulſoue: macerata: dulciorem faciant fructuꝫ: hoc idem uel in cæteris oleribus fieri poſſe non ſnepte putaueris: ueꝝ ſapor lacris illoꝝ uſui deſtinatus: forſitā ultior ē. Sꝫ de his ſatis iā ante diſſerimus. Stercus ātq; eſſe utile iudicaueris: ſemp prouirium rōe diſponere debes. minus ſcilicet ſiacre: plus ſi mollius ſit. Decet præterea noſce: q; ſtercus ſingulis arboribus cōmodius ſit. Nō. n. quemadmodum aqua eademomnibus prodeſt: ita & ſtercus: ſed ut ſolum ſingulis diuerſum accommodatur ſic etiā ſtercus. Nam & pro ætatibus diſcrimen exultat: qua de cauſa cum ſerunt ſtercus ruminantium ſtercus plantis ſubiciunt: ut dictum eſt: qr leuiſſimū ſit. Quod aūt imbecille eſt: leuiſſimuꝫ profecto deſyderet. Oio in arboruꝫ cura quæ oīum coīa ſint: hæc uel modo uel genere inter ſe differēt: atq; ēt fructuum ratione: ut amputatio purgatio: foſſio: ſtercoratio. Igitur uitibus uel q̄driennio poſt uel ēt longiori exacto tempoꝝ fimū diſponunt: Namq; ſi cicius ſtercorentur nequeunt tollerare: nec ad præſidium adaquationis cōfugiendū eſt: ſicut inarborū genere: quū ille penitus adurantur. Quāobrem ut dictum eſt: agro pluuio magis ſtercoratio prodeſt alioquin periculum īminet. ſi non imber ſecutus ſit. Foſſio omnibus prodeſt: tollit enī quæ impediant: uel auferant pabulum: ipſumq; ſolum humectius: atq; ſuſpenſius reddit. Ad hæc aer humo permixtus: permiſceat enīꝫ neceſſe eſt: quum terra agitatur: prebet uaporatum quedaꝫ humorem: atq; alimonium efficit: quo circa ſolum ſqualiduꝫ: atq; ſiticuloſum fodere agitareq; ſæpe oportet: ut ante iam diximus: paluſtribus quoq; uliginoſiſq; foſſio prodeſt: quāq̄ mirum appareat: ſolis inter ſe aduerſis: curam eadem poſſe conducere. Verum nihil mirandum id eſt. Alternꝫ .f. ſiccat. Alterū humefacit ſcilicet quēadmodū. Alterutrū contrarioꝝ adiuuari deſyderet: alimento autem meliori: uberioriq; cum ipſe arbores uigēt

UVA. BHSC. IyR_056

tum fructus meliores creantur. Nam & nuclei minores: & eorum quæ ligno cruſtaue tegũtur: ut amygdalæ: nucis: euboicæ: tegmina iſta tenuiora inteſtina uero ampliora utiq; fiunt: quippe omnino alimenti copia humefacit: pulpamq; auget fructus: quas obres ambobus ratione ſic euenit: qd ſi reliqua quoq; adhibit cultura: magis magiſq; ãpliores: ſuauiores q; fructus perficiuntur: quoniam & plus alimenti: & amplior excoctio foret. Cornũ de hoc enim controuerſia eſt: ſi uere narratur: immodice alimentum ſuſcipit: itaq; minus ſaporis boni efficitur q & aliis fructibus euenit agro præpĩgui atq; ſuccoſo: foſſio hæc omnia ſum miniſtrat arboribus: atq; in ſumma plurimum prodeſt: quũ ea tollat: quæ ſuccum auferant: nã & ea quæ uel planta uel ſemine iuxta ſerunt: hac eadẽ de cauſa nocent oĩa: & non nulla ẽt omnino interimũt: præterq; illa: quæ loco medelæ adiiciantur: ut ordeum plantis uitiũ quidem interſerunt: aut aliquid ſiccum: ut immodicũ humorem abſumeret. Et braſſicis eruum ſociant: ut ab erucis defenderentur: & quicqd eiuſdẽ generis ſit. Addo ẽt quæ mutuo amore cõiuncta ĩterſe ſũt: ut in arborum genere olea & myrtus. Has enim mutuo cõplexu radicum degere. Androcion refert olea protectum: ut nullã uim ſolis: flatuſue pateretur: uirgaſq; myrti per brachia oleæ proreperẽ: atque diſpergi & fructum tenerum ac dulcẽ euadere. Sed minorem: quam locis ſoli expoſitis. Aliud non eſt: quod ſeri uelit iuxta oleam. Pinus quoq; benigna omnibus ꝓpterea eſſe putatur: q radice ſimplici: altaq; ſit: ſeritur. n. ſub eam: & myrtus: & laurus: & alia pleraq;: nec quicq; prohibet radix: quo minus hæc libeẽ augeſcere ualeant: ex quo intelligi põt radicẽ plus infeſtare: q umbram: qppe quum pinus umbrã ampliſſimam reddat: & reliqua quoq; paucis: altiſq; nitentia radicibus: ad portionẽ ſocietatẽ non negant: nec non & ea: quæ eodem tempore germinant: fructumque pariunt copulari facile paciuntur: hæc eniz minimũ auferunt alimentum: & tempora germinandi: fructificã diq; diuerſa minus infeſtãt. Moleſtiſſime tã uiti: q cæteris: ficus atq; olea. Multum enim attrahunt alimentum: & umbrã faciunt amplam. Amygdala quoq; damnoſa eſt: quoniã & uires ſolidas: & radicem habeat numeroſam. Sunt tñ qui inter uites ſerendam cenſeant tãq; innoxiã: & cibo mediocri contentam: & ſimul q mature fructificet: nec late adumbret minime grauem. Sed hii non recte exiſtimant. Vmbra enim & feracitas: non tam ĩfeſtant: q uires radicum: ut diximus: rapiunt enim alimentum ſuo amplo diſcurſu: implexuq; enecant. Omnium facillime & innocentiſſime malus & punica ſunt: nec enĩ neruoſam agunt radicem: & pabulo tollerabili egẽt: & cito ſeneſcunt: ut diu nequeant infeſtare. In ſumma tamẽ omnia ſua nocent ſocietate q̃q̃ aliquando eueniat: ut altero ex ſocietatis euulſo: reliquuz obareſcere ſit neceſſe: ſic enim uitibus accidiſſe notatum eſt ubi fici maritæ ſublatæ fuiſſent. Cauſa uero imputanda mutationi eoꝝ eſt: quæ ſimul creuerint atq; coaluerint. n. uero tempus longinquum quaſi naturam unã ex

UVA. BHSC. IyR_056

ambabus confuderat: nam si cum nouellæ adhuc essent: alterutram: quis euulsisset: reliqua non mõ nõ pessimi iuissẽt. Vex ẽt auctior: ac melior eua sisset. Atq; de cæteris arboribus actenus. Vitibus: quæ nõ cum cæteris hñt cõia: neq; inter primas rationes retulimus: hoc in loco reddemus. Quũ igitur & genera uitium: & loca diuersa sint: hoc distinxisse oportet: qd genus cuiq; loco conueniat: quippe si ꝑm naturã cẽseris: proba euadũt: si præter naturã infecũda. Naturæ aut ẽ rõe similitudine quadã fere ut diximus: capiũt: serũt. n. solo siciẽti & solido uites solidas: tã gñis nigri: q̃ cãdidi: sz ex toto fere nigr̃ solidius ẽ. Solo ãt pluuio: solutas cõittũt: dignosi densæ atq; solutæ: suis possunt medullis: quas i abscisis nouellis palmitibus scrutari oportet: hẽt. n. quæ soluta est plus medullæ: q̃ ligni: contra quæ dẽsa plus ligni: q̃ medullæ: q; utraq; solo illi conueniat: his rationibus constat: quib. n. plus inest medullæ: his meatus ampli: multiq; sunt: quibus autem minus: his angusti: & pauci. Quo fit ut minus alimenti desyderent: q̃ denso corpore constant: & simul humorẽ ad æstatẽ seruare facile possint. Sol. n. obdensitatem haud æque põt educere: quũ igitur tam exigua detractio fiat radicis: q̃ satis sit adfructificandũ suppeditant: solute ãt ille cum detractio large: accessio parce: ob telluris siccitatẽ agat̃: palmites ibecilles: fructusq; imperfectos ꝓgenerant. At agro pluuio genus id conuenientissimum est: ut pote q; copiam alimẽti largaz desyderet: & q̃ uis multum adimatur humoris: tũ quo sol magis educit eo uitis plus & in amplitudine proficit: & infecunditate pabulo abundat: idq; exuperat: facillimeq; perqueqt. Nã & solũ pratense uitibus optimũ: iccirco habet̃: quia nõ mõ facile nimisq; pingue: sed etiã humidũ sit. Vitis. n. plurima desyderat aq̃: eo quod i suo fructu: humoris plurimum habeat: & imbribus certe uisui humoris maxime resistere potest. Sin autẽ agre neq; aridus neq; pluuius sit: sed medium teneat: media conserenda sunt id est: quæ neq; densa sint: neq; soluta. Genera igit̃ singulis agri habitibus apta: ita distinguimus. Semina uero: cm̃ ualidissima eẽ oportet: iccirco ab agro frigidissimo peti qdaz ꝓcipiunt. Dẽsissima. n. magis solo ẽt gracili cõpræhendere posse existimãt: qua de causa ui uiradices quoq; solo pluuio deponendas: pociusq; cætera semina cẽsẽt. Radices. n. quas illa demiserint: imbecilles humor nimirum putrefacit. Viui radices uero solidiors sunt statimq; cõpræhendunt: ut impune ualeant permanere. Crassitudo plantar̃ solo pluuio nõ inepte decernitur: uiribus enim maxime opus est: quemadmõz diximus. Sed squalenti: neq; crassas: neque nimiuz tenues: statuere debes. Altre nãq; putresere nequeãt. Altere. i. tenues atq; imbecilles: ne priusq̃ cepint germinare exaresçant tm̃duz ẽ. Tempora quoq; serendi non eadem solo utriq; redduntur. Pluuiuz. n. & frigidum: paulo ante equinoctiuz seri debet: quippe tunc siccissimum atq; calidissimum est. Siticulosum & feruiduz: post solsticium: id. n. quo amplius imbrẽ sensrit: eo melius germ̃ effondet. Reliquis oĩbus adnormã ecx

UVA. BHSC. IyR_056

tp̃oꝛe moderãdo: ſerẽdi tp̃us accomodabis. Cultũ ꝓpterea terræ exeq̃ ꝓ ſoli rõe debebis aſcrobibus ipſis exorſus: uidelicet in pluuio: neq; ãplas: neq; altas facies ſcrobes: ne multa ĩ eis aq̃ colecta putrefaciat ſemĩa: hic. n. ſi ager pluuius admõꝛ ſit: palo ferreo ſerit̃: nec terrã aggerẽdã anno eodẽ: neq; poſtero: ut ſemine maxime humus aſſiccet̃. Sin aũt ſiccum ſqualentẽq; colis: contra agendum ſcilicet eſt. Totum. n. ſi fieri poſſit: inſcrobes defodere ſatius eſt: ut omni ex parte aquã ſuſcipiat. Sed ſi minus facere ita poſſis: ſcueis altiſſimis: ampliſſimiſq; pactis: terrã plãtis accumulato: ut minime per æſtatem feruẽſcant: cætera quoq; ad hanc normã præparaſſe oportet. Nam ut ſimplicius loquar uetiſſimũ illud ẽ: quod prius retulimus: culturæ ſcilicet intereſſe: ut ager humidus ſiccet̃: ſiccus aũt humefiat: q̃obrem uerno tẽpore paſtinari ꝓ q̃ altiſſime iubẽt: ut ſpũs abũde permixtus: pabulũ p̃beat: quippe: ut ſæpe dictũ: iam eſt: aer q̃ alimentũ præſtare põt. Monteſis etiã uentoſisq; locis ſtatuunt: quæ conditioni cõmoda ſint. Scrobes. n. pro moribus affiatuũ p̃parant: & ſemina cũ obſeruatione ponunt eadem: ne aduerſa flatibus germinẽt: frangi & enim ita neceſſe eſt: neue delapſa præter naturã augerẽt. Vitis. n. cum ex his aliquid accedit: deterior proculdubio redditur. Pari mõ & reliqua: ratione agri: decerni omĩa debẽt. Vineta hũc in modum ſingulis locis diſponi: & his de cauſis conuenit. Reſecari autez plantas: breui relicto palmite: p̃ſtat ubiq; ut radices uires incrementaq; capiant. Tũ ẽt ſolũ magna ex parte ieiunũ eſt: & qd̃ aleꝛ nequeãt: locis mõtoſis & frigidis: reciſionẽ ẽt uerniã cauendã exiſtimãt: frigus &. n. exſiccat. Tẽpus tñ putãdi ferre dẽ oĩbus ſtatuũt ſub ipſam. ſ. germinationẽ optime ꝓdeat: ut plãta plena humoris ꝓtinus exicet̃: ut germen quippe putationẽ iſtã nõ fructus: ſz germinis gr̃a faciũt. Autũnalẽ uero fructu p̃parãt: qua de cauſa poſt uergiliarũ occaſuz: cõtinuo illã adoriri oportet. Tũc. n. uites ſibi maxĩe cõſtãt: & reciſæ minime lachrymãt: nec q̃cq̃ rumpunt̃: qd̃ qdem utrunq; dãnũ retõſæ poſt ſolſticiũ & fauonii flatus: nimiꝫ ſenciũt: & plantæ ipſe laborãt: & germina extremis exeũt gẽmis: iuxa cæſurã: qm̃ alimentum partim efluxit: partim inſumitate remãſerit. Quæ rudi agro diſpoſita ſint triennio poſt reſecari par eſt: quippe tũ hæc celerius germinẽt: quia ſolum nuper coli inceperit: & alacre ſemina educanda complexum ſit. Quæ autem diu cultis mandaueris hæc ſerius amputabis. Vitis uero ſubtus circum ſua crura inſtituenda formandaq; eſt. Nam ſi undiq; leuis expoliataq; ſit: melior fecundiorq; euadet: nec difficulter poſſit ita formari: ſi quis nõ eos reliquerit palmites: qui per pulchre excurrerint. Sed illos q̃ aptiſſimi ad formationẽ deſtinatã cõſtiterint: q̃ppe ſingulas gẽmas: ſingulis reliqſſe ab unde. At ſi neciſtud certo fieri poſſit: quia ſcilicet uitis nõ p eandẽ tulerit ꝓtem: gẽmæ prorſus internæ tollendæ ſunt: ut ad exteras alimẽtũ excurrens uitẽ ſcindat in brachia: ſemp enim ad partez unã atq; capacem ꝓfluitur q̃obrẽ uitẽ: ut diximus: ꝓ uoluntate formare facile eſt. Sed hoc in agro

UVA. BHSC. IyR_056

humecto atq; frugali. Sicco enim: squalentiq; palmites: qui optime prosil uerint: reliquisse necessarium: quũ. n. siccus ieiunusq; sit: nunq; alic facile profert. Quapp factũ impetũ conspectari facius est. Quin & a statuũ ratione recidisse non decet: nec præter naturã quicq; est enitendũ. Plantas ad hũc modum hisque de causis tractare consueuerunt. Vitibus iam perfectis: primum ac summum falcatio dabitur: quippe cum bene uitis putatur: & germẽ: & fructũ melius affert: & uiuere diutius põt. Secundũ & quodam mõ illi proximũ decacuminatio est. Enim uero in hac ẽt scire necessariũ: q; nam reliquisse: quæ ue detraisse cõducat: tã ad fructuũ rationẽ: q; ad totaz uitis naturã. Reliqua cultura cõmunior: atq; facilior est. Nil tñ ta facile ẽ: ut non sit cũ solercia. Omnes quippe uites culture ingeniũ modũ: atq; rationẽ: exposcũt. Differentia uero quã inopibus locoꝝ rõ facit: quũ i cibus cõstat tũ maxime infalcatione: officioq; putandi est: q; rem prorsus gñz: agrumq; ratione conant descernere. Determinationẽ ãt rebus consumat duabus: agroꝝ statu: & breuitate & longitudine ue recisionis. Quæ. n. ad institutionem totã q; recisionez uitiũ pertinent: eadẽ facilitari ubiq; certũ ẽ: qdã de generibus: agroq; simili idẽ ferme determinarũt: uidelicet locis æstuosis: & siccis & gñs eiusmõi uitiũ resecari ad breuẽ palmitẽ: fecundiores. n. reddunt: qa uberius alere possint. Cõtra ad longuz: locis aduersis genusq; aduersum: ut humidis: atq; succosis: & uites quæ tali habitu constẽt: nã & natura hũidæ sunt & sũma pocius parte fructificant. Alii in uniuersum de oĩbus statuũt: non agri ratione: sed geneꝝ qualitatumq; iubẽtq; obseruari medullã: ut dictũ est in abscisis nouellis palmitibus: nã si multũ medullæ habeãt multos breuesq; palmites relinq; oportet ut uitis breuitate alere possit: multitudine large fructificet. Sin ãt paꝝ medullæ multũ palmiti aniculi gerant: pauciores: quidẽ: sed longiores palmites relinquendi sũt: ecq; longiores ubiq; quo minus ineſt medullæ. Igit in uniuersũ resecãdi modũ ita determinant. Mẽsura autem palmitũ semp ad rationem medullæ ita capi omnio debet: ut palmiti amplectenti: medulla in latitudine respondeat. Quum enim uitis pariter ad suum habitum conseruandum: & ad fructum ferendum reciditur: nullus dubitat: quin & diu uiuere possit: & fructu ualeat semper prorsus: si medulla partem maiorem cæsuræ occupet: fructus uberes: palmites imbecilles creari: propter alimenti tenuitatem existimant. Contra si palmes recisus solidus sit: & iuuenilli robore constet parum fructus a parua medulla creari palmitem a palmite amplectente medullam: argumentoque uitem ipsam potissimo esse: germina enim omnia: quæ nouellæ annotinis ꝓtulerint brachiis: fructu carere ꝓp exiguitatẽ medullæ: & nouellas minus fructificare: quam ueteres. Scilicet eadem de causa quũ carnẽ: & uinaceũ medulla progeneret. Sz hoc minus ueꝝ appet siq; dẽ medulla detracta: caro creet: uinaceuz neq;at gñerari nisi forte intima

parte

UVA. BHSC. IyR_056

parte medullæ detracta: sic fiat necesse sit. Sed de hoc alias. Ante oĩo: quæ medullam habeant ampliorem: fructus meliores uberioresq; præstent: nihil ad præsentẽ referat disputationẽ: publicã omnium amputationẽ hanc esse autumant. Quæ aũt palmites large fructũ parce producunt: his postremos palmites relinqui longissimos uolunt: breues aũt illos: qui ad uersum ipsum caudicẽ extent: ut a breuibus uitis augeri possit: a postremis longissimis illis copiose fructificet: ut pote a larga medulla: quũ aũt germinãt oĩa: quæ fructu carent: detrahi censent: quæ fructũ gestant dimu ilari cuz uua floret: ut nec uitis ad abscisum: palmitẽ incrementuz cõpellat: & quãtum alimenti superstit in eadez parte coactum uuã augeat. Semper. n. excisione querendũ id est: ut & uitis conualescat: & fructus copia cõsequatur hæc igitur generalis quædã atq; cõis oĩum est. Tempus aũt amputandi: alii locis tãtũmõ diuidũt. Alii gñaliter tangunt iubẽt mature illas recidere: quæ solo sicco: & calido: quum primo sua demittere folia cessauere. Quæ in frigido atq; pluuio positæ sunt: has pauloante germinationez. Quippe quæ in solo sunt siciente: humorẽ suuz seruantes: ipse melioresc unt: & fructũ uini suauioris pgenerãt. Quæ uero in frigido sunt: emisso humore: nec ipso deteriores qcq; redduntur: & fructus fit incorruptior: & uini suauioris efficiens. Mediũ aũt ac temperatuz obtinentibus agrum medium tempus statuitur. Sed nõ desunt qui naturæ omnes amputari præcipiant: ut dictũ iaz est quod palmites crassiores iam efficiant: & nulli oculi obtundantur: & si tempus serenum obtingat plagæ siccentur: quæ cĩa plurimũ prosũt: hyberno & enim tempore gẽmæ pereunt frigore magna ex parte: & plagæ ui sicce sentes rumpunt. Vere aũt lachryma effluit: & permulti oculi excecantur. At qui nõ his de causis festinandum quidem existimant: sed ut uitis statim post uindemiam fructum ferat secundum. Simul enim binos fructus posse gestari denegant. Sed hi minime recte id asserunt: fructus enim per æstatem conficitur: quum copia adest humoris: quippe cum hac ratione generationem agi necesse sit. Argumentum quod si quis hybernas uineas principio æstatis confoderit: palmites exnim etate humoris: crebra gemma puenient: quod ipsa profecto fossio efficit: quia nimirum implet: ut uis solis feruefaciens condensare: atque ita gemmas reddere crebriores: uuasque numerosiores: elicere ualeat. Qui tamen ista præcipiunt secus rationes assignant: quippe gracili feruentique solo colendum mature autumant: ut humor ad maxime opportunos palmites ueniat: alimentumque proinde per æstatem supersit. Quæ autem in solo humido positæ sunt quæue in luxuriam prorepere solent: has recidi uerno tempore oportere: ut humor diffusus leuata plaga effluat tempestiue. Luxuriantur enim ex minimo humore: quẽ excoquere nequeunt: atq; sarmentis sylue scunt. His dum plantæ sunt ordeum fabasq; interserere placet: qm̃ hæc exsiccare

UVA. BHSC. IyR_056

oĩuꝫ ꝑcipue poſſit cauſæ: quas reddunt hæ ferre ſt. Sꝫ & ad agros & ad mẽ ſura reſecandi oĩum diligentiſſima diſtinctio illa eſt: quæ utroꝝq; rõe ideſt deoꝝ ac gñꝫ redditur: ſunt. n. quæ fructum parere nequeant et ii recidantur ad breue: ſed tamẽ ad germinanduꝫ contẽdũt: ut quæ aphytea uocatur & apud acanthũ uero ad quatuor gẽmas reciditur: quibus ãt palmites lõgi relictiſſit celeriter ex fructuũ largitate ſeneſcũt. Nouellas itaq; reſecari ad br̃ ue ꝑ utile eſt: ut etiam radices melius cõcipere ualeant: & de falcatione uiti um hinc dabitur cõtemplandi facultas: huic ꝓxima cura ac uelut ſecundũ obtinens locum decacuminatio eſt: q̃obrem mox ea iuſtũ eſt aggredi: decacuminareq; quum fructus incipit prouenire mox uinea confodienda profecto eſt. Tũc. n. fructus nouus & reces: editũ germẽ: ſarculũ tẽpeſtiue recipiũt: cũ maxime augeri contẽdãt: poſt hæc iteꝝ decacuminandũ anteq̃ flo rere incipiant. Interim. n. pendula racemi augeſcere ſolet: quia nõdũ acina cõſtiterant: poſt ubi defloroũt uua pẽdula iam cõſtitit: acina cõſtitere: atq; augeri incipiunt. Oĩo decacuminatio ac foſſio media tempeſtiue oĩuꝫ maxime opum reddi expoſcunt: tunc. n. uitis auget fructũ & germina: qbus ãni poſterioris fructũ ichoaꝝ fetificaꝝq; icipit: q; ſi fodiẽdi cura ñ omittat̃ bene quæ tulerit: auget: & fructus futuri primordia bene concipi. Germinat uitis ad ortũ uſq; can culæ quũ ãt hæc oriri incipit: ceſſat: quæ fructũ futurũ probe ſit conceptu a: quippe ſole feruefaciente ſumme pars germinuꝫ obdureſcit atq; ita ceſſat auctio: quo facto germinis humorẽ cõſiſtere: fructuꝫq; ex eo creari naturæ lex eſt: q̃ tamẽ locis opacis: uel humidis manet: ſolem tolerant: & plus temporis augeſcere poſſunt: prorſus & diſtractio: & multilatio certum tpũs ſibi depoſcunt: ſed id non æque obſcurũ: neq; difficile cognitu ẽ. Pulueris excitationẽ primis temporibus: cũ nigreſcere uuæ incipiunt: damnari quouſq; ad maturitatẽ ꝑ ueniãt: ratio ẽ motus: &. n. percoquendi motu altero auocatur. Vetaturq; quade cauſa nec herbã euellendam ꝑ id temporis cenſent. At eio inutilem: mox iaq; putari: nulla rõ ẽ Vſus enim & quod in aliis fieri ſolet utilem eſſe plane confirmãt. Cucumeres nanq; puluere occultati nutriri teneriereſq; reddi credũtur: quãobrem Magarenſes ita eos tractare conſueuerũt. Sed miruꝫ uidetur: quod puluis qui tam ſiccus eſt: alere queat. Ratio tñ eſſe impluribus poſſit. Nã & quia citata humo uaporati cuiuſdã aeris alimentuꝫ reddatur: ut de ſolo uaporoſo retulimus: & quia fructus obtectus puluere defendatur a ſolis feruore & quia leuiter: & moliterq; ſiccens: amplius auite pabuluꝫ attrahere poſſit: quippe hæc omnia: quum adcopiam alimẽti: tum adfacultatem coquẽdi nimirum adiuuant. Quapropter ſoliisq; fructuꝫ integere ſolent quuꝫ itaq; tegmine: & aqua: quo ad ſatis ſit pociantur læti: tenerique: ut debent: reddũ ur: & deuitibus dictũ ſatis iam ſit. Omnium autem maxime res peculiaris intercurasagricultoꝝ ſal eſſe uidetur: quod radicibus palmaruꝫ accumulatur. Nã & ad germinãdũ & fructificanduꝫ parutilis eſt: medicandi

UVA. BHSC. IyR_056

enim tutandiq; ratione: si eiusmodi quicq̃ adhibeatur: minime mirum: ut ciuis fico: & rutæ: facit &. n. siccitate sua: ut radices: neq; uermẽ: neq; putredinẽ sentiant. De sale uero: aut salsugine quã adhibere consueuerunt: alii ẽ salsugine: alii sale utũt̃: simplex ratio reddi põt: q; palmæ loca salsa plurimum cõcupiscunt: & argumentũ: q; ubi palmarũ copia est: solum tale spectatur: ut in aphrica: syria: atq; aliis tractibus: quo fit ut ubi salsugo nõ sit: ope proxima salis subueniant. Verũ hæc ratio cõi utiq; iure dici de omnib; põt: quæ loca quærunt diuersa inicio a primis summisq; gñibus sũpto: ut aquatilibus: terrestribus: diferenciisq; eorũ. Singulis. n. loca aptissima nãq; dedisse certũ est: ut & aãlibus quippe questio: & ratio eadẽ est: cæterum si quid de his quoq; ꝑpriũ exponendum sit: in solo atq; radicibus: quærenda causa est: hæc. n. qualitate quadẽ ex sale afficiunt̃. n. uero solũ leue solutumq; reddat̃: radices uegetiores crasioresq; fiunt: quippe cum plus ꝑabuli trahant: quibusdã patefactis meatibus: atq; ẽt causa refrigerationis: q; stercus ꝑp suũ calorẽ efficere minime põt: palma. n. quanq̃ aerẽ circũfusum calidum quærat: ut fructus maturescere possit: tñ radicibus refrigerari obsiccitatẽ desyderat: q; sal subministrat: Quãobrẽ apud babylonios salis usus: nõ stercoris est. Causam uero qua sal palmæ tantũmõ ꝑdest: naturæ proprietati imputari par est: materies. n. radicesq; eius arboris plurimum a cæteris distẽt: qua ꝑp sale remorse alimentũ uberius trahunt: quo & sibi satisfacere: & arborẽ totã augere facile possint: facit ẽt cultus terræ ut eius radices ualidiores reddant̃: hinc. n. non nulla ex syluestrium numero in urbanum habitũ transeunt: & stercus quoq; uehementissimũ: hoc idẽ põt efficere: ut feces pelliũ: & urina q; stercorandi gñs myrtis statuitur: huiusce modi quippe stercus subire arborẽ longe amplius põt: nec nõ & arborũ cæterarũ radices remorderi desyderãt: ut ẽt in punicis patet. Nam his quoq; urinam infundũt: & pelliũ feces accumulãt: non tñ pariter atq; myrtis: sed minus humidæ tñ carnosæq; remorderi: & sic in farciti minĩe cupiunt: eio mutationes arborũ culturæ ratione exultant: ut ex accutis amarisue transeant in dulces: ceu punicæ atq; amygdalæ: & quicquid per alterationẽ suarũ radicũ natum: sit immutari quippe amygdala trienio post immutat̃. Cultum enim pertãtũ temporis adhiberi par est. Radices punicæ plus ẽt temporis ꝑsistunt: fructus mutatio quum amplius alimentum percoquit̃ rationẽ consequitur. Coquitur alimẽtũ perfectius quum radix qualitatẽ quãdam cæperit. Ad summã ut etiam ante dictum de seminibus est: permoto immutatoq; principio: cætera q̃z: atq; uniuersaz nãæ cõditionẽ: ꝑmutari necesse est. Alimentũ aũt mouet atq; immutat: si diutius ueniat. Nã & aqua feruẽti cũ q̃dã riganꝫ melioresc̃ũt: ut malus: uerna: & myrtus: hæc. n. sine nucleo reddit̃: ut q̃daz affirmãt dephẽsũ. i. fortuito quũ myrtus iuxta balneũ: staret neglecta: ab hac. n. uacua nucleo reddita semĩa petẽtes serebãt: atq; ita genus huiusmõi athenis eẽ ĩceperat. Sed hæc qm̃ similitudinis aliqd

UVA. BHSC. IyR_056

proferunt ad fidem rei propoſitæ faciendã retulimus. A quæ ãt ſalſæ quibuſdã quoq; oleribus cõgruunt: & qua de cauſa nitro in nõnullis utunt: expoſitũ iprimis ratiõ bus eſt: quãobrem hoc ẽt ut potc conueniẽs admitten dum iis & eniz ipſis: atq; alimẽto eorũ quoq; dulcedinem effici certuz eſt. Verum hæc ſucco cõſtant amaro: palmis acerbitas ineſt: quã ꝓtinus ſalis uis aprimis iniciis tollit ut de cæteris factis dictũ ẽ: fructũ ãt perdurare ĩ palmafeia nunq; poſſe: niſi florẽ maris cum puluere ſuper eã concuſſerint: ita enizquidam confirmant: peculiare ꝓfecto ẽ. Sed ſimile caprificationi ficoꝝ: q; fructus perficit. Ergo fœminam minus adperficiendũ ſibi ſufficere aliqs potiſſimo dicet. Sed hæc non in uno genere: aut duobus: ſed uel in omnibuuel in pluribus conſtare deberet: Naturã &. n. generis ita diiudicamus: & in his tñ ipſis paucis generibus: mixq; palmæ nulla rõ dari poſſit: quuz caprificationis cauſa conſpicua eẽ putet. Sed de his ſatis: cæteroꝝ peculiaria cauſas hẽnt cõſpectiores. Amygdalã. n. duz fructum parit: neq; rigãdam: neq; ſtercorandã neq; purgandã; ꝓterq; aridis: neq; ulla cura tractãdã: exiſtimant: ne plus æquo ualidior reddita: fructuz in flore amittat: q̃obrem agrũ quoq; minus frugalẽ quærere aſſolent: & ſi poſt hæc fructũ parere non poſſit: radices refoſſas: reſpoliataſque: hibernis frigoribus tradũt: & reliqua puniendi genera: quæ retulimus ſponte detrahitur: ut uitẽ iuniperiti liã. Oio eas: quibus cortex afferũt: ꝓxime illas q̃z tractare cõſueuerũt q̃bcortex diſrumpit. In his. n. natura ipſa rem q̃ cõmoda ſit uidetur: eſtẽdere quũ corticẽ diſgreget: & tãq; alienũ reiiciat. Dãnoſuz ãt eſt omne alienũ ſicut ẽt q̃ aridũ eſt: & de ſale hoc idem uero aĩaduertere licet: ubi ꝓprietas aliqua ſitabnã accomodata: & dearboribus hinc rõ cõtẽplãdi ſumẽda eſt. hiſ coronariũ & oio ſuffructiceũ & ferme oleꝝ genus reſpondẽt: cñqdez uel ĩ his alia oĩum cõmunia ſunt: ceu rigatio: ſtercoratio: ſaricio. Alia propria generatim hñtur: ut purgatio: incoronariis pariter atq; oleribus: q̃ppe ſerpillũ ob areſcit: niſi purget: & ſyſimbriuz: & cætera. Roſis nõ ſolũ præcidunt. Veꝝ etiã adurunt: deſinunt enim florere: ſylueſcuntq; paſſus fæcunditate: niſi ita tractentur: & braſſica: & ruta dureſcũt: & ex areſcunt. Sed dimutilatæ: & in ramos diſperſæ ampliores: meliores: ſapidiores reddũtur: Enim uero germinatio diffuſa: tam ſaporis: q̃ odoris acorem nimiuz tollit quippe ſuauitas & temperantia in mediocritate conſiſtit. At in olerũ genere uſus detractionis nullus eſt: præterquã in his quæ retonſa melioreſcũt ceu porrum. uel ex his aliquis quæ numeroſo germine amplientur euulſo uel illoꝝ quæ appoſſita ſint: uel ipſoꝝ congeneꝝ cuz denſa interſe ſunt uelut purgatio procul dubio eſt: ut reliquis plus alimenti: incremẽtiq; aquiratur. Sunt non nullis peculiaria: ut de ruta prædictuz eſt: ut que in aliis patet. Sed pauciora hæc ſunt: & ferme cõſpicua. Reliquũ eſt q̃i arboꝝ curæ obiectum cultura ſegetum eſt qua in parte agitatio ſoli præcipitur: & tempus ſementis: & ſartio adhibenda poſt ſatũ. Sed ante hæc uel ẽt ſimul

UVA. BHSC. IyR_056

agrum: cuiq; accõmodandum nosse oportet: ut etiam in arborum genere quin & tractatione soli nõ desunt: quæ iudiciũ agricolæ prudentis desyderant: ut si aliud p̃ æstatem pocius: aliud p̃ hyemem: uel cõfodiendũ uel relinquendũ: uel aliquo mõ tractãdũ sit: nõnulli discernũt. Quippe solũ pluuiũ solidũ põderosũ: & pĩgue p̃ æstatẽ: & p̃scidẽdũ & cõfodiedũ affirmãt cõtra sciciẽs: solutũ leue: & gratile p̃ hyemẽ. Enĩ uõ illa æstiua culcio afflicare attenuareq; põt hyberna uõ crassare ac humefacere: q̃ scilicet nã ĩdigẽs utriusq; soli desyderat: & stercorandũ ã plius solũ gracilæ minus frugale p̃censent: tum propter soli uirtutem: tum quod stercus plus alimenti ministret: q̃ excoqui possit. Terrenum quoq; aduersi habitus intermisceri præcipiunt: exempli gratia: ponderoso leue: leui ponderosũ: macro pĩgue: & contra pari mõ: & rubrũ & candidum: & si qua contrarietas alia sit: q̃ppe non mõ quod deest replere admixtio põt. Sed ẽt solum oĩo reddit ualidius ut si quod defatigatum: atq; effectũ iam est: fertili cui q̃ terræ p̃misceatur: ferre iterum incipit: quasi nouũ effectũ sit: ẽt q̃ sua natura sterilis sit: ceu argilla: si misceatur feracẽ efficit. Altera .n. alteri stercoris uice quodãmõ fungitur: q̃obrẽ megarenses miscere ita cõsueuerunt: & quinq̃nio aut sexẽnio post alte defodientes inq̃tũ imber ualeat puenire ĩma terreni ad sũma regerunt: quo seges renouellet: pars .n. ad alendum idonea labitur deorsũ semp cum aqua. Soluũ siccum & tepidũ ante imbres seri præcipiunt: ut admissa humoris copia: satis alere possit: & pluuiũ q̃ũ eodẽ mõ serendũ existimant: ut semina humo adhuc tepida pululẽt: atq; augescãt: itaq; imbres sufferre possint. Validius: at si obserendũ ĩ humido sit: terra ante præcissa sero semina cõmitti melius ducunt. Matura sementẽ rara solo mandari semina iubent: serotina aũt densa. Altera .n. radicem habunde cõcipere nequeunt. Altera optime radicãtur: & germine multiplici dispergunt. Hæc igitur: cæteraq; huiusmodi: plura & enim sunt: si quis culturas soli exequi diligentius uelit: at rationen pocius agrorum consyderasse oportet. Sũt .n. qui cultum exquisitum pati minime possunt. Sed qui ita colat plurimum ab errabit: q̃ illi euenerat: qui ex corynthο syracusas profectus: culturam corynthii agri in syracusano seruauit: quum enim lapides e segete frugali legisset: reddidit multo deteriorem: frumentum enim exarescebat: quum exemptis lapidibus nihil haberet quo se posset protegere. Huic proximũ est: quod actum in syria referunt: solum enim aratro alte prosciissum penitus rescicatum est: quum solis intrusu adeo persilierit: ut prope ureretur: nudefit ut aratris pusillis syri utantur: hæc igitur iudicium callidi coloni requirunt. Verum ut communius atque unuiuersum dicamus summum ac primũ est oĩum agr̃ bene arasse: semẽ .n. solo cõmissũ bene p̃scisso p̃belle erũpit: quũ terra iã mitigata emollitaq; sit: tũ stercerasse bene: & aliũ: atq; aliũ cultũ: adhibuisse opere p̃ciuẽ: ut sarritionẽ runcationem: & reliq̃. Cura noualiũ tp̃re utroq; suscipit' æstate: ac hyeme ut terra solẽ ac frigora

UVA. BHSC. IyR_056

ſentiat: quemadmodum de conſerendis quoque arboribus propoſuimus. Solum enim ſæpe inuniuerſum: rarum, Leue: atq; materia uacuum reddi tur ita: ut alere facillime poſſit: ideoq; præcipiunt: nunq̃ legumina in noua libus ſerere: niſi mature admodum fieri poſſit: ne æſtiuam nouellationem impediãt. Niuem hibernis noualibus prodeſſe exiſtimant: pruinã uero no cere: corrodere nãq; terram: exterminareq; poſtq̃ primas arationes nouella uerunt: rurſus uere ceſpitem inuertere ſolent: ut naſcentem herba interimant. Tũ æſtate arant & quuꝫ ſerere uelint proſcindũt leuiter: ut pote quũ ſolum bene præagitatũ præparatumq; eſſe: ac ea de re operã potiſſimo dediſſe oporteat: quẽadmoduꝫ diximus. Quapropter bidentis culturam magis quã aratri cõmendant. Id. n pleraq; intacta uidet relinquere. Theſſali uł bidente ualidiori feramto utuntur(q; credo id eſſe; quod paſtinum uocant agricolæ itali) qđ miſcũ uocitant: hoc. n. altius deſcendens: plus terræ iuertit. Soli cultura hæc ẽ euenit ãt iis: qui in ea elaborauerint: ut minus inreliquis elaborandum ſit. Cõtra q ſegnius illã ſuſceperint. Cogũtur profecto ut ſæpe & ſarciant: & runcẽt: quũ herba multa erumpat: ſic. n. ſemina pe-unt priuſq̃ frumẽtuꝫ herba enaſcitur: qm̃ & ualidior ẽ: & prius ineſt in ſegete: nã ſi frumentum citacius creſcat: herba magna exparte ſtrangulatur ac perit: & in totũ non eque officere poteſt ſolo pluuio atq; frigido conueni unt adtritici pariter: & ordei: atq; cæterorum frumentorum fructificationem: ſoluta enim hæc ſunt. Cætera plus imbris deſyderant: & nigra magis q̃ candida at ſi ſicca. Itẽ cãdida: magis quam nigra: ut antequam imber deſinat grandeſcere poſſint: celerius enim candida perficiuntur. Temperatis autẽ locis: quæ media conſtent natura mandari opertet: ſic hæc diſcerni quibuſdam placuerat. Alii ſecus indicant. Verum ut ſimplicius agam: ſolũ gracile ordeum melius præſtat. Pingue tritico accomodatus eſt. Ordeum enim minus ac leuius alimentum deſyderat. Triticum largius calc ſiuſq; expoſcit. Triticum trimeſtre ſolo tenui melius fit. Alimentum enim ſub miniſtrari modicum eo poteſt: hoc & leue leui. Aphricum: & draccncias appellatum: & ſtlentias: & ſelenuſium: lætum exigunt agrum: hæc enim uberius ſuccos hauriũt. Argumento calamus eſt: quem craſſum gerunt. Ad ſummam quodcunque huiuſmodi ſit: ſolo frugali apte committitur At ſi aliquod genus tunicis multis contegitur: ceu thracium: hoc ſolo hiberno conuenientius dabitur: frigus enim huic nihil efficere poteſt. Rarũ ſolutumq; ceu canchridias uocitatum: agro pluuio ſerendum profecto eſt quippe cum alimenti copiam id quoque deſyderat: quamobrem & culmo craſſo exurgit. Quin & in leguminum genere pariter intelligere licet. Solum enim lentum: ac nigrum cicer melius fert. Leue melius fabam: ſic. n. utriq; modice alimentum offertur: & in cæteris uero ſemper ad alimentuꝫ referenda rõ ẽ. Nũq̃ tñ rõe aeris ꝑtermiſſa: & . n. ſolũ apricũ & ad ſũmã ſerenũ ifirmioribꝫ cõmodius ẽ. Contrariũ ualidioribus: lutoſũ ſiccis & ꝙuo

UVA. BHSC. IyR_056

alimento contentis: ut achilleidi: quippe hoc ſuccos melius digerens facit candidiora: fuerunt: & coctilia & ſicca loca quoque ſoli expoſita: plus enim uis ſolis per coquit. Triticum ſolo pluuio uberius quam ordeum geritur & omnino cõtra imbres ualidius eſt: fert idẽ ẽt ſolo nõ ſtercorato copioſius. Ratio q̃ ſuo naturali calore plenius cõcoquere poſſit: & fimũ nõ æque req̃rat: q̃m in ſe hẽat: quod ex fimo aquireret. Ad ſũmam tritici: robuſtius eſt & maturius ſerit: & locis frigidis magis comittitur. Robur aũt facere caloris plane intereſt naturalis. Quin & quod tunicis inuolutũ pluribus ſit: fit ut tucius maneat: qua p̃p ſolũ q̃ lõgo interuallo tẽporis colit: triticũ magis q̃ ordeũ fert. Triticũ. n. alimentũ eius ſoli ualidius magis uincere põt: cio ut ſimplici ratione dicã publicæ ac ſũmæ dũiæ illæ ſunt agri natura ſeminum firmitas: infirmitaſue atq̃ aeris habitus: qua de cauſa hæc cõſyderari ubiq̃ neceſſariũ: frigora ſubſecuta oĩbus in locis utilia ſũt. Sic. n. ſata plenius radicant: cancrificant q̃ ita: ut ineunte uere haud quã q̃ modica magnitudine careãt. Sed p̃cipue ĩ bonis. Auſtrinũ. n. atq̃ oĩo ſerenũ tẽpus: celeriter edit eruginẽq̃ fætificat. Quæ denſæ fuerint: ſeminata: ſpicã prius effundũt: q̃ quæ rarẽter: q̃ altera largius radicent: & multiplicius deorſũ ſindãtur: ca locus ſuperſit: altera protinus ſurſũ excurrãt. Semina q̃ ad fertilitatẽ idonea: & uicia: quæ accidere ſolẽt: haud ignorare oportet: locis. n. cauis & aſſatu ſilentibus: ſegetes erugine infeſtantur: aufugiunt hoc uitiũ: quæ ſtant nõ erecto: ſed paruo cacumine: q̃obrẽ ſpicam inclinari utile eſt: ut ĩbres decidãt: nec rores excipi poſſint. Inclinant magis: quæ lõge ſint: manẽt erecti us latæ ac breues: quo fit: ut iſtæ eruginẽ ſenciant. Iuuat & multo a foliis ſpicã diſtare: humor. n. in foliis magis cõcipitur: itaq̃ ſi p̃pinqua ſit: tangitur ſtatim: ſi remota: nõ æque inficitur: q̃obrez ordeum achilleis uocatum: eruginoſum tam nigrũ q̃ cãdidum eſt: ſpicã. n. gerit erectã: cõtra genus: qd̃ etheocritũ uocamus: quia incuruatur ab erugine in noxiũ eſt. Segetes uento expõitæ minus erugine infeſtantur: motus. n. humorẽ diſcutit. Nam & quũ poſt imbrẽ flatus ſecutus: & nox deinde ſucceſſerit: erugo minus conſtitit flatus. n. humorẽ deiicit: & ſol paululũ immoratus nullã putredinez cõficit: ſed priuſq̃ quicq̃ emarceſcat humor totus aſſicatur: atq̃ abſumitur erugo aũt quædã putredo eſt: nec putridũ eſſe quicq̃ põt: ſine alieno calor. Triticũ pleniluniis potiſſimo eruginẽ capit: ratio in calore eſt: quo ẽt noctu luna putrefacere poteſt infirmiora fragilicraque ſunt omnia: ut ſimpliciter loquar alba quam nigra: tam in plantis: quam in animalium genere. Igitur quod ſemina locis conuenienter eligi debeant: pleriſque rationibus conſtat. Morbi autem: ut ſumma dixerim: omnibus ſeminibus: obalimẽti: cælique intemperiem eueniunt: uidelicet cum plus: minuſue alimenti præbetur. Aut aer immodice humidus: ſiccuſue eſt: uel etiam cum non tempeſtiuo humeſcit. Sic enim & uermes cicere: cicerculæ: piſoque innaſcuntur & erucæ cicerulis: quum priuſquam fuerint reſiccata: dies interim

UVA. BHSC. IyR_056

feruidi accesserint: ciceri uero cum salsugine abluta dulcedinem ceperit. Quippe natura ubiq; animal gignit: modo calor humiditate ratione debita coeat humiditas enim ceu materia subiacet calori ad ex coctionē conficiendam: quod uel intritico euenire uidemus. Vermes. n. eius radice creantur: quum post sementē flatus austrini crebre incesserit. Tunc enim radice humescēte & aere calido: radicem caliditas putrefaciēs animalia procreat. Vermis inde enatus continuo radicem erodit: sīgulis enim e xeisdem rebus generationem: alimētumq; natura proscripserat. Alterum genus uermis ingignitur: quum humor effundi nequit: conclusus siccitate aeris circūfusi. Tunc enim calor confecta putredine animal continuahit. tunc pabulū idem ei quoq; subministratur. Hoc idem & malis: & oīo arboribus euenire uidetur quæ ex sīti uermiculantur: q. n. pax humoris sit: idq; in arbore maneat putredinē conficit ex qua uermis contra quū alimēti copia suppetit: tunc enim succus ad superiora trāsmittitur: & quia largior uincit nec pōt putrescere. Huic proximum quod ēt uitibus euenit. In his eim: austro potissimum. Vermes ipses uocitati gignuntur: ut pote quū istæ humescant: atq; aer fætificet: tum ii q; materiem sibi congenerē statim erodunt. Item carpæ in oleis pari ratione creantur & quæ in reliquis solēt cōsistere: uel cū germinat: uel quū florēt: uel etiam post florem. Enim uero omnia ex simili causa proueniūt. Sed uitib; hoc potissimū euenit: quia natura præhumidæ sint: & humor earū insipidus sit atq; aquosus. Humor enim qui talis est: facillime affici pōt. Non nusq; hipes omnino nequeunt generari: scilicet loco placidi spiritus: neq; humido: neq; succoso. Sed de morbis latius postea differemus: serere iubent. Alii ungiliis orientibus: tunc enim semina seruari posse īterra sicca & irrosida arbitrāntur. Alii occidētibus: ut ēt didimus auctor est quod imbres die septimo ab occasu accedāt. Sed optimū forte atq; tutissimum solo turgenti semen cōmittere. Cauendū tñ ne ponatur īlutulento: aut semimadido: & semisicaneo: quod quidam amphiergū uocant: humidum enim limosūq; facit: ut semina diffundātur atq; lactescāt: & si siccetur oblinit: obstruditq; nec trāsmeandi libertatē concedit. Semimadidum uero facile putrefacit. Tantū enim calorē humorisq; obtinet: ut mouere quidē semina possit: sed cōpellere germēq; effundere nequeat. Quāobrē sementem hanc omniū deteriam putāt. Quæ enim in sicco facta sit tempestiue: semen minime perdit. solsticiis serere tutum esse uidimus: negat enim uero terram per id temporis madidam ponderosāq; esse atq; ita uaporosā: ac similem uelleribus male dilaniatis effici ait: nec posse uapores atrahere sursumq; transmittere. Quum uero tamen caloris habeat: quantum sufficeret. Verum quæ serotina sunt: solsticiis melius obseruntur: & prodest seminibus insatu: & postea q; sata sunt dies placidos complures incidere: ut ualeant pululare. Post hac frigus aquilonium mediocre utile est. Nihil enim ualide iam fixis constipatisque nocet: sed coagendo constipando meliora fœcundioraque reddit. Quippe quum radice

UVA. BHSC. IyR_056

dice robuſtiore plus alimenti trahatur: & incrementum poſt modum cita cius ueniat. Quæ nanq; continuo ſe extollunt: graciliaq; perficiuntur: tuꝫ etiam quæ intempeſtiue conceperint: atq; fuderint: pereũt: eio enim intempeſtiua educatio fluxa eſt: q̃obrem. Alii recidere. Alii retundere conſueuerunt. Iuuat etiam nix: quando terram fermentet: & rareſaciat: & pabulum præbeat: & calore cõcluſo: radices augeſcere: corroborariq; faciat: ex quo illud quoq; palam fit: quod in queſtione uerſatur. Cur ager frigidus: caliduſue: frumentarius eſt: ceu thracie: pontus: aphrica: æ̃yptus: & enim ſupra cætera: frigus etiam: æſtuſque: aliquid conferunt: ut de mollitione terræ dictum iam eſt. Quippe nulla re minor: ſed omnium maxie circunfuſus aer aiaduertitur. ſ. ad tempeſtiuitatẽ imbrium: uimq; flatus: & frigoris. Qualia enim hæc fuerint: talia quoq; ſemina redduntur. Vnde recte in prouerbio eſt. Annus fructificat: non tellus. Situs quoq; agri plurimum ad flatum: ſolemq; ualet: q; etiam de arboribus diximus: eniꝫ uero pleriq; agri: q̃uis graciles: uiciatiq; fruges tamen perficere haud improbe poſſunt: quia commode ad hæc ipſa poſitionẽ obtineant. Omnino ut ſummatim dixerim. Ager bonæ frugis: frigora quoq; multa deſyderat. Sereni tates enim flatuſq; auſtrini: uicia magna ex parte fœtificant: eruginoſaſque fruges efficiunt. Contra hyems conſtirpatis canceratiſq; ſtirpibus: magnitudinem modicam uerno tempore facit. Terram item ſi occupauerint cultam rariorem ſoluciorem q; reddit: qua de cauſa incrementa exortus conſumationesq; celeriter uere actitantur adeo ut nihil pro ſua exſtimatiõe poſteriora uenire: ſed etiam antecedere illa q̃ſata ſint in agro tepido: uideant̃: ſicut ẽt arbores detrũcatæ: quũ. n. uehemter pp ſucci collectũ: ſaucrẽq; aeris excitẽt̃: celeriter & augeſcũt: & cõſumant̃. Igit̃ agri: his iter ſe differẽciis diſcrepant. Semina autẽꝫ in is quoq; ſimilia capi oportet: nequa mutatio cõ ſequatur. Atqui non nulli ualidiora eſſe illa affirmant: quæ ager præbeat optimus: & hinc uires eorum perdurare biennio poſſe: quod ſi ita eſt: proximum ſane illi occurrit: quod de arborum plantis aſſeritur: hoc eſt: optima: ualidiſſimaq; petere oportet̃: quapropter utraq; ratione: rem agi conueniet. Aeris quoq; inequalitatibus cura eſt adhibenda. Neq; enim quæ loca aprica: & propera tulerint: ſerotinis: frigidiſq; conueniunt. Neque contra. Altera enim feſtinare putantur. Altera ſqualore: imbriſq; inopia: pereũt q; enim ſerotina ſint lente concipiunt: pariuntq; quo circa ut ueniãt poſteriora neceſſe eſt: hoc idem frugibus quoque euenire plane uidemus: quæ enim præcoquis lætique germinis ſunt: ceu trimenſtria: hæc ſolo mature commiſſa præueniunt: niſi quid eiuſmodi ſit: ut hyemem anticipare debeat: quo poſſit radicem concipere: ſicut & fabam: ea de cauſa mature obſerere ſolent: & ſimul quia imbrem in flore amet: diuque refloreat. Nam ſi ſero ſeratur imbrem haud aſſequi poſſit: prodeſt fabæ imber: quum floret: quia raro opere conſtat: frumento incommodius eſt: ratione prædicta

f

UVA. BHSC. IyR_056

cæteris quoq; leguminibus innocens est: præterq̃ ciceri: hoc enim abluta salsugine: tanq̃ re naturali: & sibi ingenita: destitutum radicitus statim tabescit: atq; ab erucis exeditur. Fœtificatur enim quemadmodum diximus. Sed semine in uino præmacerato: minus posse egrotare putatur: quod rationis est: sic enim aliquid acerbitatis habebit: quo possit resistere. Omnino enim si quis immutatum semen terræ mandauerit: ut ante iam diximus: tam plantas: q̃ fructus: permutari posse ratio est. Quale nanq; principium sit: tale illud quoq; sequatur: quod ab eo ipso principio prodit: necesse est. Ad hæc: alimẽtis mutatis tota quoq; arborum genera permutari uidemus Quippe ex ferocibus: urbana: mitiaq; redduntur: & ex nigris incãdida trãseunt: pari modo & fructus: qua propter semen etiam qualitate affectum aliqua: nil mirum: si radicem protinus: & caulem alteret: & ultimo fructũ immutæ. Nullis irrorari: soleq; sentire: prodest: flore delapso: sed frigore niueq; opus est: ne residentem humorem sol feruefaciens: eruginem creet: hic enim: & agri roruleti: & caui: & inflatiles: potissimũ erugine infestãtur:

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. IIII.

Quoniam plantarum complures sunt generationes. harum q̃ cõmunissima omnibus: quæ semine factitatur: uel certe iis: quæ semen fructumq; ferãt: dubitauerit sane quispiam: quæretq; cur non proportione uires singulis seminibus insint: sed infirmiora sint: quæ ualidioribus prodeant: ut quæ arbores generant: annuis esse infirmiora uidemus. Quippe utraq; ratione cõfessum id ipsum habetur: cũ etiam ab infirmioribus semin bus ualidiora proueniant. Semen enim arborem generat. Infirmitatis robustatisq; argumenta hæc sunt. Annua terræ commissa eadem permanent: suosq; fructus similes præstant. Arborum semina immutantur: deteriusq; fructificant: & altera consumationem sibi destinatam celeriter reddunt: altera diutine ac lente. Arbores enim q̃q̃ robustiores: tardius fructus suos percoquunt. Item arborum semina: crusta: ligno ue: natura operuit: ut oleæ: pruni: uitis: piri: mali. & hæc rursus mole carnosa obduxerat: frumenta uero nuda reliquit: & maxime triticũ: atq; ordeum: præterq̃ q; tunicis prætenuibus uestiri uoluerit: atq; semper illa: q; infirmius sit: huic maiorem impartit custodiã. Ambiguitates hæ fere sũt principium de his differendi cepisse illud oportet. Semen uero non solum uim agendi: sed etiam paciendi sortiri: quod quum in omni parte naturæ: affirmari uerissime põt: tum in ipsa generatione latissime patet ut ancue rationem: & quodam mõ non minus illam paciendi uendicare sibi effectũ sic enim uisquoq; seminibus inclita ad agendũ mouetur: quasi seruescerẽt. Quãobrem non oĩa ex eadem causa germinãt: sed quum aeris cõplexus aptus cuiq; occurrerit: hoc igitur posito: cõstat: q; nõ roboris: sed pocius imbeci-

UVA. BHSC. IyR_056

litatis germinandi celeritas est: imbecille pati aptius est: hæc eadē ratio reddi pōt de consumatione: enīz uero imbecilliora facilius & acris habitus: & q̄ in eis sint elementa possunt perficere. Quod etiam in aīalium genere patet: semp enīz q̄ rubustiora sunt diuturnius ex toto pene partus sues ferut: atq̄ educant: tuīz & frugibus terræ plantæ pexigue subiacēt fructus arboꝝ in mole maxima est: quæ auocat ad se cibos: atq̄ absumit: ut alia paruīz terāt: alia penitus sterilia sint: sicut & aīalibus euenit: quæ supra modū grassantur atq̄ pingue sunt. Igitur festinatæ cōsumationis causam nō uiribus sed his dare debemus: unde fit: ut etiā fecūdiora eadēz esse nimiꝝ ratio sit. Sed forte de fecunditate aliquis contradicet: plura inquiens esse: quæ arbores serunt. Singulas enim pulpas pmulta semina continere: arborem q̄ semine unico generari: sed hæc leuiora: & quasi semota eē appareant. Genus aūt & similitudinem: fructuū seruare arboruīz semina nequeūt: ambabus illis de causis: quia plus temporis terræ immersa debilitentur: & quia ingens arborum moles largam nutrimēti copiam attrahat: quod enim sterilitatis causa est: idem etiam prauitatis fructuuīz esse ratio est. Annua contra paꝝ temporis in terra tenentur: & paruuīz attrahunt alimentuīz: quapropter nō primo satu: degenerant: sed tercio. Tunc enim mutationes fieri solēt. Itaq̄ quod illis obalimenti copiam statim euenit: hoc frugibus quū diu permanserint ratione occurrerit: præterq̄ q̄ altera in partem deteriorē semper mutentur: altera uel in meliorem ptranseat: si agri: cæliq̄ status faueat. Sed hoc haud nostri propositi est. Degenerāt aūt penitus fruges ille potissimo quæ uiribus præstāt: ut triticū atq̄ ordeuīz: hæc enīz sola in lolium transeūt sed magis triticum: quia ualidius est: itaq̄ id quoq̄ non alia de causa euenit quā q̄ plus alimenti trahatur. Lupinū. n. omitto: quoniam id in coctile q̄si toto est. Igitur ratio germinādi hinc colli pōt ad extrema uero durandi puicatiā aliis tp̄us aliter occurrit. Cæteꝝ eē nō nulla arboꝝ semia q̄ perire celerius possint nō temeꝛ dixeris: ut ea: q̄ in pulpa cōclusa sūt uidelicet & pulpa uꝛ sepata uel putrefacta. Nudū &. n. semē resecca atq̄ emoriꝛ: q̄ aūt corio integunt nec luo tegmine possunt absolui: hæc longius durant: sūt. n. humidiora & satis aerem recipere possunt: sed maxime seruabilia: quæ ligno tegūtur: & inter hæc primatū obtinēt illa: quæ denso putamine sunt: ipaq̄ pinguiuscula cōstant. Ceu nux: auellana: amara tñ ista efficiunt: amygdalæ minus perdurant: & nimium nuces iuglandes quia p̄raro minimeq̄ cōtinuo putamine obtegunt oleæ quoq̄ semen perdurat: & reliqua generis eiusdē oiuīz uero quæ pulpa ambit diuturnissimū palmæ est: utpote q̄d ficcissimū atq̄ dēsissimū sit. Arboꝝ semia his de causis: alia plus: alia minus pdurare: pximis fere causis & frumēta seruantur aut enim quod pluribus tunicis uestiantur: ceu milium aut q̄ pinguia sint: ut siscima: aut quod aliquam acritudinem amaritudinemue habeant: succi & lupinum & cicer: quod & nigrescit: quum corrumpitur: triticuīz magis ordeo & leguminib

UVA. BHSC. IyR_056

durat quia calidius ſit & tunicis pluribus tegatur: ordeum enim nudum pe-
pemodum eſt: legumina tametſi craſſis putaminibus ſunt: tñ corpore cõ-
ſtant ſoluto & dulcedinis aliquid habent: quæ quidẽ non minus corruptio-
nis cauſam poſſe afferre uidentur: quapropter celerrime ſuæ naturæ tundit
faba & cicera: Sed dici fortaſſe ueriſſime põt: hæc perinde ac locis ualet poſſe
durare: quippe quum apud apolloniã maris ionii fabas multos perdurare
annos cõfirment: multos ẽt apud cyzicum. Sed de perennitate eorum atq; into
tum de ratione naturæ poſtea fortaſſe latius diſſeremus: nunc arborum com
paratione differẽtias in hiſ explicaſſe illa abunde eſt. In genera olerum cætera
ſuã ſpeciem ſeruant: braſſica & alia quedã mutari uidemus. Sed fortu plus
hæc certo inter ſe diſcrepant: q̃ frumẽta: alia. n. die tercio exeunt: ut cucumũ
cucumis cucurbita. Alia quinto aut ſexto. Alia quinto & decimo: ut porrum
quadrageſſimo apium non nuſq̃: & quinquageſſimo: hoc enim prouentu
difficillimũ omniũ proditur corianum quoq; difficile prouenit: aut enim
germen emittit: niſi aqua premaceratum. cauſam duricies habet: cruſta: &
enim tegitur: betarum diſparitas: quum aliæ menſe poſteriori emergant: aliæ
duobus menſibus poſt: aliæ pluribus: non nullæ ẽt anno diritatẽ ac perui
caciam quandã in percoquendo ac germen edendũ fignificat q̃ per æſtatem
ſerimos eſt: hæc cõſtat quod ex imbecillitate celeriter augeſcunt. & eo ipſo
tempore prodeũt: quia hyemem nequeat tolerare: uel q; ſicca ſint: ceu cu-
mum: uel quod frigida humidaq;: ut cucumis: & portulaca. Abrobonum
m rãdum profecto appareat: quũ enim caliduſ ſit loca: aprica perſequitur
ratio infirmitate eſt. uires. n. tã contra frigus quã cõtra æſtum huic deffici
unt: in totum uero calor inditus ad facile beneq; germinandũ haud quaq̃
præcipuos intelligit: ſi quidẽ calida ſunt: quæ acria: porrum enim & gethyum
atq; ẽt magis ſatureia & origanum difficile germinant: humectum. n. habe-
at aptum & non minus: ſed forſitan magis temperiem ad agendũ ac pacien
dum oportet: quod germinatum facile beneq; ſit: cio q̃ad genere amplecti
poſſumus: Siciſſima ſeminũ coronaria atq; olerum: quãobrem uapores hæc
celerrime attrhaunt: & hinc ea ſuſpendere ſolent: nec diſpergũt aquam in
domiciliis: nec afferunt ubi ullo pacto ſuſpenderint: perennitas his frumẽ
tiſq; repoſitis uel ad ſemẽtes uel ad cæteros uſus proxima eſt: manent enim
fœcunda ad quadriẽnum maxime cætera quoq; ad uſum cibarum plus tpris
utilia durant: ſicut frumẽtum: idq; ratione fit: ut ẽt in animalibus prius
uis generandi exoleſcit: enim uero generãdi principium in his eſt: quod tã
quã ſemen aliquis dixerit: Reliquum uero tamquã alimẽtum: & materiam
ſemini anexam: Verum totum appellare ſemen ſolemus & hinc ea uiuere:
atq; non uiuere dicimus: cum ſcilicet elemento illo in columia corruptaue
ſunt: ut etiam oua euenit hoc idem & generi glandium & reliquis fructi-
bus ad germinandum tamen ſemen anniculum aptius eſſe nouellis non
ratione credideris. Conſtant: & enim ſibi & quaſi preſſiora percoctiora:

UVA. BHSC. IyR_056

ſe ipſis redduntur: nam his quoq; digeſtio quædam acquiritur: quum exactum ſi quod fuerit alienū: ſpacio tñ tempis longinquo ſeneſcāt moriātur que neceſſe ē: cauleſcūt celerrime: quæ ſemine īgēti prouenerint: ut pote q̄ ualidiſſimā obtinuiſſent originē. Caulis. n. perfectio quædā eſt: ſiquidem fructus finis rationē obtineat: mox caulē agunt: quæ ex uetuſticribus prodierint ſeminibus: nam his quoq; uelut ſincerior quædā uis atq; largior inēſt. At nouellis permixta & ad nutrimentū propenſior eſt: ſicut ēt in aliis patet: ſemp. n. ſeriora cibi maioris ſunt: unde fit ut & ſi nō ea: quæ ſemine ingenti exiuerint prius tamen cauleſcāt: quæ tñ ex uetuſtiori ſunt: hæc anticipare ratio eſt: qua ſcilicet de re qdam contra diſputant: infermiora. n. celerius cauleſcere aiunt: ut inoleribus liquet: cauſa uero q̄ paſſibiliora ſint minuſq; alimēti capiāt: ſic. n. fit ut celerius ſe perficere poſſint. Cauleſcere āt tanq̄ perfici ē: quamobrem & inter arbores: q̄ uetuſticres ſt̄ celerius pleniuſq; fructus ꝓcoquūt q̄ uigēt ætate: uberius qd̄ lætiuſq; fructificāt: ſ3 lētiuſ certe ꝓficiunt. S3 ſi uere q̄. ex uetuſtioribꝫ ſint: celerius cauleſcere aiunt: uetuſtiora celerius ꝓpea generare poſſe uidentᵉ: q̄ ſeminibus uelut aliquid materiæ alimentiq; principiis cōiungatur: qd̄ ante macerari oporteat: quā ſit germinandū quin etiā illud dici de caulæ quidē pōt: uetera minus radices agere: ſ3 ſurſum potius tendere atq; ita celerius ſe perficere: qd̄ uel in omnibus fere uitam breuem agentibus conſtat: ſicut etiam detrimeſtritus: ferunt: tpa tñ & uigeres & naturas ſingulorꝫ haud ꝓtermitti opertet. S3 hæc porro ſimilitudinem non nullam præſentant: propria uero generatim tpa ꝓſe latius decet exponere: intueriq; tam eorꝫ ipſorꝫ quam cæterorꝫ comparationem: prorſus abſurdum ſimul & mirādū appareat: ſi qua ex imperfectis ualeāt generare præſertim arborꝫ naturas uaſtiles: ceu ſalices & ulmos: impfectuꝫ. n. q̄ crudū ē: ergo ſi uerꝫ hoc ſit diſtinguere ꝓfectionē debemus ut alia uſuꝫ hīnis ſpectēt alia generationeꝫ. Aut. n. ita perficitur fructus: ut cibus hominū ſit: aut ita ut ualeat geneeare: uñ ſunt: qui uim plene obtinent generandi: quamq̄ cibo minime idonei conſtāt: alii forſitan eſt cōtrario: ſ3 forte cōcoctionē hoc in loco ſtatuere colore: ſapere: denſitate reliqſq; eiuſmodi conuenit. Nam cibo quidem eſſe idoneum ueteribus etiam atq; aliis dabitur. Verum id principale non eſt. Sed primatum uis obtinet generandi: & enim unum quodque ſuæ ratione operæ iudicandum eſt. Atque hæc dicta uelim perſuppoſitionem: illud uero abſurdum penitus eſt: ſi quo in genere infæcundum id ſit q̄ perficitur: quaꝫquam ſemine prodeat ut in genere cupreſſi: mas enim omnino infecundus eſt: & fœminæ pleræq; fructu uiduæ conſtant: aliqua enim inter congenera fructificare non poſſe minus abſurdum: nec in ſeminibus mirum: ſi quod leſum fuerit: infæcundum ſit: ſed fortaſſis id quidem & neceſſarium eſt. At nihil penitus eſſe frugiferum naturam quaſi erroris arguit: ceu fruſtra quid egerit: quod rationibus quoque illis aduerſum eſt: quas ante expoſuimus: at de ulmo de

UVA. BHSC. IyR_056

salice ambigitur: caprificus procul dubio generat: & flosculus thymi & aliorum quorundam semina percipi sensu hominis nequeunt: sed flos tantum modo cernitur. Verum de arboribus alia quoq; deduci in quæstionem forsitan possunt: & enim quod in palmis perspicitur absurdum profecto est: & rationem desyderat: & aliqua esse tam exiguo semine ceu cupressum eodem utiq; spectat: hæc enim ut credatur deesse aliquibus pabulū faciunt si forte aliis genus aliud: tum forte materiæ tum alimenti natura præscripserit: satisq; sit aliquibus si modo id habeant: quo possint seruari: in frumentorum autem genere atq; omnino in annuis differētiæ talis decerni facilius possūt: quas scilicet recipiunt in germinatione perfectione atq; reliquis passionibus: quæ eis euenire solite sunt. Sed de mutatione informam alienigenam ceu ex tritico inloliū: & rursus ex lolio in triticum: & ex semine in auernam mirādum sane est: tum ob eam ipsam mutationem: tum ob eius peculiarem euētum: hæc enim sola ex omni numero suam permutant naturam: triticum enim quod ex tipha & semine fit: paratu quodam atq; arte cōsistit: sicut etiā ea quæ permacerata fructus afferunt dulciores: absurdum preterea quod quum nullum ex frumentis ualidius istis perficitur: tam magnam mutationē recipiant: corrumpuntur enim facilius quod inualidum est & generis autē mutacio talis corruptio quædam est: & triticum magis ordeo ualidum. Item quæ ualidiora sunt transire solent in ualidiora: lolium aūt tritico & ordeo ualidius est: itaq; simul euenit: ut eo quod secundum naturā est ualidius constet: quod propter naturam: corruptio enim atq; mutatio uel seminis fit uel hærbe necesse ē: sēinis igit lactatio aut putrefactio aut in toum resolutio est quorum nihil natura dari par est: hærbe autem mutacio radicibus iam peractis consequitur: radices ipsas mutari absurdum penitus est: Quāobrem his ipsis ut ratione uacantibus persuasum quibusdam est: nullam mutationem eiusmodi fieri posse. Sed frequentia imbrium lolium prouenire atq; consistere: Quod etiam perse facere ipsum patescit: locis admodū pluuiis nullo penitus tritico ordeoue diſperso. Sed obiectiones istæ conuincia rebus ipsis plane uidentur: permulti enim ut aiunt: quum triticum uel ordeum seruissent: lolium messuerūt. Ergo generis illam mutationem ratione utraque fieri posse idest seminis alteratione atq; radicis debemus statuere: mutatio enim herbæ radicis causa euenit: nec temere inter se consentiunt: quum connexe sint: cōmunemq; sorciantur originem: semen enim corruptū nihil penitus producere possit: idq; cōmunem est: nec enim radix corrupta nutriendi possit fungi officio. Seminis autem corruptionem non putrefactionem non lactationem: non aliquā ex predictis esse putandum: sed alia: quæ præ nimia nutrimenti copia seminibus deliquescentibus euenit. quæ non ex toto semina perdit: sed uicto naturali principio in aliud genus traducit proximum quodammodo est: quod in animalibus euenit ad porticnem: quū fœmina marem deuicerit: uel etiam quum maior aliqua mutatio: prater

UVA. BHSC. IyR_056

naturæ operaꝫ fuerit: terram tanꝝ fœminam intelligere decet: & porcienes adhunc modũ ſtatuere: quũ igitur terra imbriuꝫ frequentia largiorem alimenti copiam p̃ſtat: tunc de generandi occaſio euenit: quæ uim generandi non penitus tollit: ſed in aliam alterat: quod autem natura ſeminuꝫ uiuax ſit: multo enim uiuatior quaꝫ animalium: plus quoq; eam durare poſſe ratio eſt: nam & ſine origine ſeminis plereq; plãtæ tum grandes tuꝫ humiles ſponte naturæ conſiſtunt: quãobrem hinc etiam liquido fit: non herbæ: ſꝫ ſeminis alteratione mutationem illam oriri donec porcionis ſeruetur exiſtimatio: ſic enim & in animaliuꝫ genere fieri ſolitum eſt: tum etiã imbecille tunc eſt: quũ germinis proſiliendi mutatio agitur: ubi uero germinatum radica tumq; ſit: planta uelut creata iam eſt: & diminutio de cætero in incremento alimtoq;: uel etiã aduniuerſam corruptionẽ nõ admutationẽ ſubſequitur. Ad hæc homines expti rẽ ruſticam: ſoliũ protinus certo lolii exeriri affirmãt: eſſe nãq; pinguius & uiridius & anguſtius: ñ poſtmodũ ineiuſmodi formam tranſire: his igitur rationibus ſemen cauſam habere apparet: cæteꝛ alteꝛ quoq; fieri poteſt: nec temere credes herbaꝫ mutari alterata radice: id enim fiat neceſſe eſt. Si qđ quodq; ertũ a ſua crigine ſecundo incipiat: conſtat hoc etiã inarboribus: quæ fructus ſuos cultura immutãt ex acidis amariſue indulces gratoſue palato: uel ex nucleoſis in uacuos nucleo ratio enim huius quoque mutationis in alimenti copia eſt: quum imbres crebræ inceſſerint: & potiſſimam ut placet quibuſdam tempore uerno: ſimul ſi ſol in canduerint: q̃i hac utraq; ratione mutationem: illam exultare neceſſe ſit: locis enim quibuſdam plauſtribus omnino id euen t & folium immutatur: ut omnibus palam ſit: quod ſi non imbres uerni acceſſerint: largam tritici copiam præſtari autumat: hoc igitur utraq; ratione fieri poſſe ratio ſit. Sed quamuis utraq; eueniat abſurdum forte non eſt: differentiam aliquaꝫ eſſe: tum ſoli tum aeris oportere: nam & cum ſata fuere ſtatim copioſe pluuias inceſſiſſe damnoſum admodum eſt: fit enim ut radices infirmiores agantur: quod autem infirmum eſt affici facilius poteſt: generis illa mutatio ac de cauſa euenit: ſola autẽ hæc illud pati & quæ ualidiora eſſe uidentur: zea enim ideſt ſemen ualida eſt: unica ac ratiõe: ſoluentur. Quoniam enim ualidiſſima ſunt radiceque numeroſa cohereant: idcirco reſiſtere firmius poſſunt. Cætera quæ infirma ſint penitus pereunt. Item tempus quo iſta ſeruntur magis pluuium eſt: pluſque tempus in terra tenentur. Cætera ad uer & cælo iam indulgente ſparguntur: & germinare confeſtim incipiunt: quamobrem neutrum ex corruptione illorum ſi quando corrumpuntur conſiſtere poteſt: enimuero poſſe tranſire in lolium arbitrari abſurdum omnino eſt: ſemper enim ad proximum & quod cõgenere quodammodo ſit mutatio prouenit: utrunque uero negatum his eſſe: imbecilitati tribui debet: quum omnino intereant: ſed pocius illa tranſire in lolium poſſunt: quæ ſpeciem tritico ordeoue ſimilem gerunt: ex his ta-

UVA. BHSC. IyR_056

men alia ob imbecillitatē tollerare nihil penitus queūt: ut typha alia in proximum pocius transeunt: ceu semen in auenam triticum uero in tiphan: aut semen nunquam mutatur: quia plurimum illud ac ualidissimum alimentum: cuius causa mutatio sequitur non effæminet: sed ad robustius ducat: & omnino genere præstino expoliat: quippe alioquin rectius quispiam admiretur: quod non in agrestem triticum transeat: Sed huius quæq; proxima quædam ratio est: natura enīz simpliciter atque solute permutat Mirum & rationem desyderans: si linum quoque in lolium transeat: hæc .n. inter se plurimum distant: ni forte pabulum id etiam immodice trahat quippe agrum amat succosum. Ergo ex nimietate ista quoq; mutatio euenit lupinum quanq; ualidum sit: maturæque obseratur: nunq; tamen in aliud transit summi roboris: causa nihil &.n. est quod uincere nequeat: qppe quod mutatiōem sit recepturum neque impassibile neque nimium passibile esse debet. Alterę enī nihil moueri posset. alterę nullū substinet motum ut pote imbecillum: sed penitus interit: ut dictum iam est. Intuenduz cætera quoq; seminum genera tam agrestia q̄ satiua an aliqua sint: quæ huiusmodi alterationem possint admittere & de lolio satis dictum est: mutationes enim quæ inter ipsa genera frumenti euēiunt: ut quum ex tali tale uel triticum uel ordeum uel aliquid ex cæteris prouenit: haud q̄q̄ mirandæ sūt Tempus enim & alimentum & cælum ut ante iam diximus alteratiōes efficiunt: animalium pariter & plantarum: qua quidem ratione omnioad genus mutandum qualitatem quantitatemq; alimenti conuenienter statuendum censemus: nam & arborum & omnino plantarum mutationes: quas inter hystorias explicauimus: his eisdem de causis fieri solitæ sunt: ut ante dictum est: cum aliis cultas noceat: ceu sisymbrio: id enim quasi effeminat & amisso sui odoris a core transit in mentam: quippe alimenti neglectusq; causa sylueſtris habitus prouenit: quædam omnino dispereunt: ut menta radicibus complexu mutuo strangulatis: populus alba: quæ in totum nigre dissimilis fronde formataq; tota est: simillima in senecta efficitur: quia ex siccetur & ieiunius nutriatur: sed de his latius alibi differuimus: atque etiaz de animalibus scilicet illis quoq; in generatione quicquā huiusmodi euenire idque pullis: adultis autem non amplius fieri præterq̄ siquis auiuz alterationes una cum eis ipsis nascentibus exeriri putauerit: tamē affectionibus potius corporis proxime q̄ mutationibus esse uidentur. Cæteris uero de seminibus proditis procul maxime sunt: siquidez uere narretur adesse: quæ non simul generent sed particulati: ut de auena & loto & bulbo ferut quod alii negant: sed aut radices regerminare anno posteriori: aut semina posterioris anni delapsa erumpere aiunt. Alii uerum id esse autumantur gumentaque afferūt tam alia quam quod coloni qui auenam omnē uelint delere: biēnio cessare segetē paciuntur quo seine utrūq; erūpat & pascat de metatuq; uniuersus fructus. Sz de bipartita germinatiōe ita ut parsī annuz

proroget

UVA. BHSC. IyR_056

prorogetur ſequentem: ambigi etiam aliter poteſt: quandoquidem ſemen: quod continuum ac bifidum eſt: ut cernitur ſimulq; decidit parte altera immutetur: ac pullulet: altera indomitum anno toto permaneat: quo enim pars quam inquiunt permanere infirmior ſemine toto eſt: eo affici deberet facilius tam ad eruptionem quam ad totam corruptionem præterea quum altera pars germen ediderit reliqua ſeiungat: neceſſe eſt: na ſi coniuncta ſit: quamuis nullius affectionis particeps fuerit: tamen euulſis radicibus illam quoque euelli neceſſe eſt: quod ſæpe coloni faciunt. Sed nunquam hac ratione ſemen deleri affirmant: tute autem interra poſſe durare aliquantum uſq; tempus ſit germinandi idoneum: ratio eſt: in multis hoc idem animaduertimus. At annum expectare integrum poſſe mirum profecto eſt: nec non & partem. Alteram eſſe perfectam: alteram imperfectaz eandemq; perfici anno poſt arbitrari minime rationis eſt: nec enim infirma ſed ualida eſt: auena: ut plura perficere ualeat: & ſimul quæ multo infirmiora ſunt: hoc poſſunt efficere: ad hæc perfectio naturalis eſt: quæ maxime conuenit: & quæ ſola fortaſſis perfectio appellanda eſt. Tunc enim ſemen alimentum ſuum capeſſit quo incrementum atq; perfectio miniſtratur: ſe iūctū uero aut penitus iterit aut nihil pfici pōt: tunica uero multiplici tegi: & bromo & ſemini datū ē. Itaq; illa quoq; i offēſa permanere deberēt. Quæ repugnant: hæc fere ſunt. Cæterum ſi qua reddenda ratio eſt: illam fortaſſe aliquis potiſſimo dicet: quod non utraq; pars ſeminis perficiatur: ut germen poſſit elidere: ſed ſimile quicquam eueniat: ut in animalibus quibuſdaz, oua gignentibus: poſtpartum enim oua aluntur perficiunturq; alia in aqua & mari: alia interra & aere: atq; ita uim adipiſcuntur: qua poſſint animalia parere: quod parentes quæ geſtarunt: ac peperunt facere nequeunt: quin & alia ratione uerum id eſſe apparet: quum ſemina non protinus atritura meliora ſint: quam certo tempore poſt: neq; nouella anniculis præſtent: ut diximus: ſed ueluti ex coctionem quandā poſteritatemq; capiant opus ſit: ex acto ſcilicet quod in eis fuerit alienum: quid ergo (dixerit forte quiſpiam) uetat: lin his quoq; aliquid huiuſmodi euenire: ut ſemina & perficiantur & corroborentur ex coctа quodammodo cuz inteſtino tum externo calore: an hoc minimæ rationis ſit: quū calor interra concluſus alimentum potius quoquat: quam trahat: præſertim cum ſemina iſta nata ſint: in aere perfici alimentumque non crudum. Sed præmaceratuz a caule atq; radicibus capiant. Item ouorum illorum una omnium excoctio atq; perfectio ſiue extrinſecus ſiue intrinſecus eſt horum autez pars imperfecta. Relinquitur: quippe alterum ſecundum in naturam: alterum minus naturæ opera quodammodo euenit: quum planta adhuc bonis uiribus ſit: nec a coctione pfectiore arceatur: conditione aliqua tpis: niſi quis ſemina priuſq; pficiant exilire ob ſuæ naturæ imbecillitatē putauerit ita: &. n. fit & multo

UVA. BHSC. IyR_056

etiam ordeum antecedit: auena ut culmus ſtaret inaris: hoc igitur ad rationem eſſentiæ redigendū eſt: & ali uero ad perfici ſemina poſſe rerum ambientium opera: non abeſt a ratione: indomita enim permanere præſertiz quum taz multis tunicis integantur minus mirum: nam & alia permulta uel pocius omnia ſeruari ad tempus uſque conueniens certuz eſt: quez admõz diximus: mirabilius enim quod debetis dictuz iam eſt: nõ modo uno menſe & duobus & tribus. Verum etiam anno integro poſt non nullas erumpere: quamq; ortus aſſidue tigetur colaturque: loti quoque ſemẽ uel certe quod fructum complectitur tale eſt: quin facile abſolui non poteſt: neque parez capere craſſitudinem: bulbi aũt ſemen differe etiam magnitudinem cogitandum tamen de hoc eſt. Igitur ſi aliqua ſemina taz difficulter erumpant ut longo tempore poſt edant germen in luce conſtant quod hæc dum in terra laterent excoquuntur; pficiunturq; ad germen agendum: quamob rem id quoq; fidem aliquã poſſit afferre. Sed quod pleraque etiam plantæ annexa perfiantur, ut ſata protinus ualeant pullulare: ratio hæc non uacat obiectione prorſus: longe his: quæ de ſeminibus ac fructibus querimus maius nec idez ſubdituz. Rationi quod loto euenit arberi fructuz loto herbæ proximuz parenti quodq; delactaria myrtaria cognominata proditum eſt: quippe utranque. Hæc non arbor: ſed frutex terrenus eſt: nõ ſimul omnibus ramulis: ſed alternatim fructificare confirmant: quapropter uiriuz partionez inradicibus fieri neceſſe eſt: Sed de his cogitandum amplius eſt: fruges autez ſi quas differentias uel i ortu: uel infructu: uel in aliqua parte ſuæ ſubſtantiæ recipiant explicare deinceps tentandum eſt. Ergo triticuz ordeum atq; ſimilia maturæ feruntur: legumina ad ueris teperem: præterq; faba: & lupinuz: ratio quod frumenta non protinus ſurſum contendant: Sed ante radices plene concipiant: ut ſeculmo ſimplici attollere poſſint: radicantur aũt probe dum coercentur ſtipanturq; frigore: ita ut multas fibrarum origineſ concipiãt: legumina uero radices ſinguli ualidaque nituntur & ſurſum confeſtim impetuz faciunt: ita uerno tempori percõmode tribuuntur: eniz uero natura eoruz familiaris magna parte aeris eſt: fabam maturæ obſerere ſolent: ut dictum eſt: cauſa imbecillitatis: quo ſerenis diebz radices concipiat, quibus ualenter frigore ac tempeſtatibus poſſit reſiſtere lupinum terræ mandatur ſtatim ex aeris quia nõ niſi ſolo adhuc tepideſparſum germen bene profũdit. Ratio qr qđ dirum natura & q̃i incoctile eſt prſus: id multuz caloris deſyderat argumẽto nimia eius amaritudo ẽ. Quod ſi agri calorez nactum ſit macerari ac probe germen ſuũ põt proferre minus praue germinat ex ſimile eueit: ut ſi quis exiguo igne ualidiſſimum quicq̃ excoquere tentet. Idcirco ſolum quoq; frugale aſpernari arenatium & exille amare uidetur: hoc enim facilius ſentit calorem: & ueluti celerius confici poteſt: nec alte abſcundi uult: ſed at per ſummam ut ſrui calore amplius poſſit: atque ſublime radices melius capit & germinat.

UVA. BHSC. IyR_056

Sed hæc ferme operæ agriculturæ delegãda pocius ſunt: naturæ autẽ illa: quod legumina de eadem parte radicem atq; germẽ ſuum emittunt: quæ alterum ſumma continuo petit. Alterum iam ſubit. At ordeum triticum atq; omnino frumenta extremo utroq; pululat: radix. n. de craſſo quod ſpicæ adheret enaſcitur: de tenui autem unde ariſta porrigitur: caulis exit: ſcilicet proportione alterum ſuperiori alterum: ab inferiori: quum radix & caulis ita maneant: cauſa uero ex natura eorum petenda eſt: quod legumina: quia bipartito & compactili claudantur corpore: unicum quoddam germinandi initium habere in extremo ambarũ parciũ poſſint: quod annexum uelut extrinſecus cernitur qua ſiliquæ copulantur: qđ. n. contenta inualiculis ſint ocilium hẽre illud neceſſarium eſt: aliter. n. cibũ non poſſint accipere. Altera autẽ parte ſecundũ haberi principium fieri non poteſt: cum cõtinua intro ſe ſint: & ſiliqua undiq; ambiantur. Cauſam uero quãobrẽ ita conſtent ſubſtantia eorum ſortita eſt: His igitur recte natura eodem in loco principium utrunque poſuerat: frumentis autem quia diſtincta inhæreant: & tegmine cõmuni nullo contineanť: atq; etiã tam quodammodo ſpecie inſtituantur ortum diſtinxit: fecitque ut abuno quidem initio utroq; ortus incipiat: ſed continuo quodam ac tranſcendente ad utrunq; excrementum qđ etiam ĩgermĩatione perſpicitur porrigens ſe perinciſuram frumẽti: ergo cauſam cur hæc non pario mdo ſe habeant illam exiſtimandũ: pariter uero in utroq; genere illud ineſt: ut radicis exortus & nexus ſe ligamen q̃ uel ſpice uel ſiliquæ adherent: ex eodem ſint quo utroq; alimenta ſubminiſtrantur: quippe culmo: & primo germini radix alimentum diſpenſat: fructibus: uero nexus: qui uel ſiliquæ uel ſpicæ ſemen coniungit ortum adhuncmodum licebit diſcernere: celerem germinationem leguminibus temporis ratione reddere poſſumus: quia mollius atq; fœcundius hiberno tpe ſit. Verum eius utriuſq; conditionis cauſam imbecillitas habet: quæ facit: ut & ad uer obſerantur & celerius enaſcantur: quod. n. infirmius ẽ: ut ſæpe retulimus facilius affici ſentiriq; poteſt: largeq; fecunditatis forſitan eandem uel certe proximam rationẽ reddere iuſtum eſt: legumina. n. multo fecundius ſerunt: eodem ſpectat: ut & celerius perficiantur: minuſq; uim terræ cõſumant: hæc. n. oia & quæ eiuſdem generis ſunt eueniunt ferme: ut in ſumma loquar: ex cauſa ĩbecillitatis quippe cum ea quæ ĩfirmiora ſť & educare: & perfici facilius poſſint: ut una & fructificetur uberius: & terra minus hoc ſatu cõſumať: & primus exortus facilius atq; celerius agať: p̃terq̃ ſi qd tegminis ambiẽtis firmitate uetet: ceu faba: huic. n. tardi puẽtus cã craſſitudo putãinis ẽ: & ſi ſate ĩpulerit mlto lẽtius puenit q̃i terra paiumtaret ſolidaret p̃: frumt s illa q̃z ad morã pcoctioĩs cõſũption ẽq; terre cõfeſſa ſť uidelicet nũs radicis: & lẽticia: fructus. n. ũo q̃ lẽta & pura ſunt pgre ĩ arboꝛ ẽt genet coquũť. Quãobrẽ triticũ ſerius. ordeoq; minus fertile ẽ: & radices uero frumtoꝛ qa mlte ſint atq; alte uim terræ magis cõſumãt

UVA. BHSC. IyR_056

legumina contra quia frūctū tereſtiori & radice ſimplici ſumaque ſint: & rara ſerantur uberius ferunt. & ſolum minus conſumunt & citacius: pro inde excoquunt: uis enim tota ſurſum contendens: quum nihil auocet radix: copioſe fructificat: & fauente aere facile coquit. Nam quibus radix numeroſior altaq; ē: iis fructus lignoſi cōſiſtūt. Breui ag̃ ematrat cicer q̄ obrem hoc ſolum nouale non facit: nec ſolo quolibet. Sed bono tātum perficitur prorſus in hoc minime rationis eſſe uidetur celeritas conſumandi ſi quidem quatraginta diebus: aut paulo pluribus perfici ualeat. Ver̃ cauſā dixerim uires quibus & cætera ſuperare & ſe tarꝫ cito poſſit perficere q̄nq; & aqua minima indigeat: & ac ut tantummō pullicet inde aūt ſe ipſuꝫ plene enutriat niſi forte ſalugo quoq; ad perficiendū aliquid conferat: humorem ſcilicet & ſiccando: qui mōꝫ excedit. Nā & i generatione iuuare quodā modo & familiaris ciceris eſſe uidetur: argumentū quodq; iuxta mare poſita ſunt: meliora euadant & quod abluta ſalſugine perit atq; uermiculatur Sed qua de cauſa in hoc ſolo ita eueniat: querendū ni forte propriū id eſſentiæ ciceris ſit. Sed de his cauſas eiuſmōi reddidiſſe par eſt. Sola aūt de radicibus enaſcuntur anno ſequente triticū atq; ordeum: quin & ānoprimo hæc prætunſa regermināt: culmo elatere ſubnaſcente ratio quod hæc ſola radicis copiam uimq; obtinent: legumina eniꝫ radice ima ſurculoſa ſūma īmittuntur adde ēt illa: quæ conculcata ab exercitu: adeo ut nihil perſpici poſſit reſtibilia tñ efficiuntur. omnibus tñ his exiguaꝫ ſpica imperfectaq; fundi tur: ut pote quæ ſecunda emerſerit. Sed cur cibo legumina difficiliora ſint hōi quā frumentū: quāuis in terra minus tēporis fuerint: cauſa xeplicāda eſt: ergo id ipſum quod plus tēporis fuerit ad facititaieꝫ quoq; referre uidetur: quāobrem & trimeſtre triticum atq; ordeum facilius eſt: quaſi minus terræ in ſeminibus inſit ꝓpter tēpo: is breuitatem ac cæteris animalibus & grata & facillima iſta ſunt: contra uero quæ nobis facillia: hæc illis difficilima quāq; ualidioribus: multa enī intereunt tritico ſaciata: q̄uis minimuꝫ terræ id habeat: igitur ad has queſtiones: & ſiqua eiuſmodi alia ſint in uniuerſum principiuꝫ illud ſumēduꝫ eſt non omnibus eadeꝫ eſſe in cibo idōea ſed ſingulis pro ſua natura cibus ſtatutus eſt. Quod quum in multis palā eſt: tum omniū ferme cōſenſu in. Ceruis pateſcit: qui uiperas edunt: quibus cætera moriuntur tam & ſi multo maiora robuſtioraq; ſunt: licet & in aliis illud quidē uidere: ut ictu intereāt quo niſi homines paciūtur: ceu ſerpentes ictu ſcorpionuꝫ: hoc igitur poſito: non procula ratione eſt: ut cæteris animalibus: quum cibo: terreſtieri ueſcuntur. Talis potius competat: purus aūt ille alienus atq; incōmodus ſit: diſrumpāturq; ſi ex dulcedine uoluptateque pluſ commederint: hoc igitur cōmune generaleq; eſt propriuꝫ uero quod aluos quoq; inflati eueniat: uel oībus: uel certe iis quæ habent echinum: triticum enim cruduꝫ conflat nec ex facili confici poteſt: multoq; faſtidioſior eius palea eſt. Inſuetudo quoq; plurimū facit: peregrina. n. q̄

UVA. BHSC. IyR_056

uis facilia sint: tamen immodice sumpta perturbant atq; fastidiuz inferũt. Hæc igitur quamq̃ diuersa appareant: rõe tamen non carent: ad lumina uero ut formula dicam facilitatis difficultatisue cibi: tam nobis: quam cæteris cuiusq; naturæ: ager & aer differẽtiã faciunt enim uero quæ locis placi de spiratis gracilibusq; nascuntur: hæc facilima sẽ: quæ gelidis atq; pluuiis difficiliora: quia largius ualidiusq; alimentũ hæc habeant ob id inter frumẽta: quæ atheneas uehũtur. Siculũ ualidissimum habitũ ẽ: & hoc longe pigrius boeticum ut inter hystorias diximus. & eniz ager ille præpinguis atque frigidus est: & reliq quoq; fructus illius regionis tritico in grauitate respondent episynangẽtis agri triticũ est: qd̃ imodice sumptũ dirumpit ut dictum est: præmmio. i. fastidio: ponticũ facillimũ ac durissimũ est: q̃uis in aere gelido. Ratio: q; & semẽ & solũ leuius sit: & nix uiuat: certe ad excoquendũ: semina aũt nõ pariz momẽti habere cõstat sane ex trimẽstribus: & si qua tpe breuior pfici ualeant: q;. n. nõ multũ terræ attraherẽt. Sed leuiori pabulo uegetarẽtur: usum quoq; cibariz faciunt leuiorẽ. Tẽpus q̃z nõ nihil cõferre uidetur: quo minus diu in terra semina maneãt: ut si terræ iã turgescenti cõmitant̃ quippe simile euenit ut in his: quæ non frigide: sed feruẽti aquæ coquẽda immittimus: nec. n. illa merositatẽ ullã recipiũt: at si ex his quæ breui pficiunt̃ tempore graue aliquod sit: ut q; in lenno fieri narrant: causam semis ipsius naturæ tribuere decet: & de his satis dictũ. Florent diutius legumina q̃ frumenta: quia flos frumenti imbecilior ẽ: perficiaũt ocius in omni genere quæ sunt imbeciliora iã diximus ex quo fit ut ẽt pluuiã altera nequeant tolerare. Altera & queant eam & adepta bene succedant: sed hæc forsitan per accidens est q; tanta planta humorem adepta melius uegetetur: quum fructus quo perficiatur iuuari desyderat: & præcipue faba: quia rara & fertilis flore fructuq; omnium maxime sit. Cicer tamen madefactum perit: ob eam quam retulimus causam: frumenti ratio potissimum reddi imbecillitate utique potest: nequeunt enim sufferre: sed pereunt atque decidunt: ut etiaz quibusdam arboribus accidit: alias enim erugine infestantur: alias uehemẽter humescũt: florẽ q̃z nõ sim̃l cibus emergere partibus rationi utiq; datur: sunt. n. distincta inter se oĩa semina & ex pastu fecundo. Alia turgescũt. Alia florent. Alia in sumitate paugescunt q̃ obrem alia perfecta & arida sunt: q̃uis alimento pxima sint. Alia in sumitate uiresc̃unt: hoc tamen non proprium. Sed cæterorum etiam plurium cõmune animaduertitur. Sunt enim complura: quæ particulatim florent: atque fructificant: simulque germen sursum impellunt unde fit: ut alia perfecta sint. Alia imperfecta. Alia futura. Nec quicq̃ alimenti transcursio: atq; relatio. Alimentũ uetat inferiora: oĩbus. n. caulis subiacet: ex q̃ succos hauriũt: uelut ex aliquo inductu: his igit̃ floris puentus diuturnus ac nullis ĩbrib; obnoxius ẽ rõe cæteris cum defloruerũt iber enoxat: sz maxime frumẽto: ac fabæ: ut pote imbecillioribꝫ: de dr̃is q̃s ĩterse r̃cipiũt hactẽus

UVA. BHSC. IyR_056

de congeneribus: quæret fortaſſe aliquis: cur non parri tempore perfici oĩa poſſint. Sed triticum aliud bimeſtre: aliud trimeſtre ſit: ſic & ordeu3 modo ſimili & ſi ſit: quod eſt feſtinantius perfici poſſit: maior profecto ad genus hibernum differentia exultabit: nec non & de cæteris eode3 modo quæ rere licet. S3 maxime de his quæ diximus q̃ſtio foret ni forte & eorum tm̃ modo differentias iſtas eſſe quiſpiam credat: nec ſine ratione legumina enĩ ſata perhyemem haud poſſint algorem ſufferre ſue cauſa imbecilitatis præ terquam pauca quædam eruum: & enim ſerietur quidem ſatu maturo: at ordeo tritico atq; reliquis: quæ ſpica puſilla ĩfirmaq; ſunt: ancepes ſatio da tur: hoc igitur uelut in uniuerſum generi ad genus notatum eſt: temporis diſparitatem cõmunem cum arboribus habent. Sunt enim in ſingulis generibꝫ aliæ p̃coques. aliæ ſerotĩæ: ut uitis: ficus: malus: pyrus: ratio ĩ utroq; genere qđ ꝓpriæ naturæ differẽtia ſit: q̃ uis nomine indicentur cõmuni: ut & in animalium genere natura canis uaria notantur condicione: huic proxima cauſa eſt: quamobrem alia properant. Alia defferunt: enimuero ſiue calor ſiue algor ſiue aliquid cauſam iſtam habeat: nõ aliter reddenda ratio eſt: atq; in uniuerſum diſſerendum ita cenſemus frugibus uero ex his: quæ eueniunt conſpectius aſſignari ratio poteſt. Triticum enim quod hyeme ſeritur: quia numeroſa radice ſit: ut reſq; ſuas ad ſe radicandum primũ intendat: multitudinem culmi educit eſt: & enim multi calamum: trimeſtre coñ: paucis radicibus pauciſq; culmis conſiſtit: qua de cauſa ſurſum continuo nititur atq; celeriter conſumatur: quod enim minus eſt: perfici facilius poteſt: huic etiam alterum large fructificat: alterum parce: & alterum facile: alterum graue eſt: ut anteiam diximus: quum plus alimenti & turbulentius trahat: excurſus quoque ratione propere agitur quum incondendis radicibus haud multum teratur temporis ut pote paucis: qualitas quoque temporis plurimum fauet: nam & radicoſum illud ſi eo tempore oſeratur: uelocius enaſcetur: & in culmos ſpargetur paucicres: & ſpicam paruam atq; paucis fertilem geret: & trimenſtre: ſi mature ſeratur: frigus tolerare non poterit ſuæ cauſa imbecilitatis: ſed mirum atq; diuerſum eueniat: ſi quod tẽpore breuiori conficitur: graue faſtidioſumque ſit: ut enenſes de eo referant: cuius cura equinoctio delegata eſt. Reliquum eſt: ut propriæ naturæ cauſa detur: quam in pluribus differentias recipere magnas: cum in exortu conſumationeq;: tum in propriis ſpeciebus uidemus: ceu magnitudinis atq; paruitatis & figure: adde copiam palee & incõmoditatẽ rõe uſus cibarii: hominũ forſitan & gña regiones efficiunt uel oĩa uel certe aliq̃: aſſimulãt. n. ſibi ipſis q̃dãmõ & aut dr̃ia3 aliq̃ generis pariũt: aut ẽt minus utile reddunt: ut tritico thracio euenit: ſit enim multis cum tunicis ſeroque prouenit: quod utrunque uis ſane frigoris facit: qua de cauſa cæteris quoque agris thracium iſtud ſatum maturæ: ſero erumpit: ac augeſcit: & quod maturæ apud alios ſeritur: ſero apud alio exit. Cõſuetudo

UVA. BHSC. IyR_056

eniꝫ uelut, natura effecta eſt. Nam: & quod in aſiano agro epyſi nangis uocitato habet uim dierumpendi: quodque magnitudine nuciei eſt agri proprietate namque uires eiusmodi ſortiũtur: nec alio trãſlata ſeruari incommutabilia poſſint: q̃, n. de uitibus aiunt quot agrorum genera totidem & uitium eſſe: hoc uere inuniuerſum aſſeri põt: nec minus locũ hẽt i cæteris ſi quis quũ agro cæli quoq; adiciat qualitatem: hinc, n. fructuũ diuerſitates exultant: quãq; ſeminibus poſitis ex eadem parẽte petitis: hinc deniq; ſterilitates ſequuntur: quum plantaĩ alieno agro nequeat hoſpitari: quũ eiꝫ ex duabus autẽt pluribus rebus: quæ uim habeant: quicq; cõſtiterit pro ratione dr̃iæ rerum illarum: totum quoq; differre neceſſe ẽ: quod etiam in genere aĩaliuꝫ euenit: nã & in mare & femĩa & agro & aere & oĩcalimẽtis dr̃as capiunt: itaq; gn̄um proprietates exultant: & ſæpe euenit ut quod negaret natura: lege naturali proueniat: cũ. ſ. diu permanſerit multiplicatũ q̃ ſit: ſed cõmune hoc eſt atq; uniuerſum aſſeritur: frigũ autẽ differentiæ ob eas quas retulimus cauſas oriri ſolutæ ſunt: nam & celeriores conſumationis apræ non nullos: ut in ægypto menſe priuſq; in græcia perfici poſſunt: clementiam habilitatemq; ad alenduꝫ aeris cauſã dixerim. Ad ſummam eĩs ratio ex his duobus petenda eſt: uidelicet ſolo & aere: ut dictum iaꝫ eſt: q̃d enim in melo in conſumandis frugibus euenit: ut qui nouiſſimo ſeruiſſet cũ primis metere poſſit. Agri habitudini fertili tribuẽdũ ẽ aeris, n. ſimilis oĩo percipitur: qualitas: nã quod nõ pari tempore ſemina perficiuntur: ut animalia qualiſcunq; regio ſit: minus admirari debemus: genus &, n. aĩalium quæ potiſſima ſint pr̃cipia inſe hẽt: ſemen autemꝫ & planta extoto ſua principia uel omnia in aere pocius hẽt: uel certe ea q̃dẽ quæ ad germinationem: & oĩo ad generationẽ corruptionemq; pertineant: quãobrẽ qualis fuerit annus talis & frumentificatio: quum cæteris in rebus tum inceleritate tarditate ue ſequitur: his reſpondet quodãmõ nec procul eſt ratio: qua nullum ſem̃ nulla penitus planta prius mouetur. Sed normã ſuæ regionis ſemper conſeruat: q̃ de ſeminibus plerisq; admiranur: q̃m ad æſtatẽ non nulla permaneant: nec poſſint ullo pacto corrumpi: quamuis imbres ſerenitatesq; fuerint non enim pululaſſe minus diſſonat rationi cum complexum non obtinuerit ſibi conuenientem. Cauſam uero firmitati ambientium non inepte tribueris. Sunt enim alia lignoſa ceu ſemina florum. Alia tunicis intecta permultis: alia tutelis. Alis eiuſmodi præmunita: & hæc cõmunia naturæ quodammodo intelliguntur de ſeminibus non quærendum eſt quamobrem coctilia & incoctilia fiant. Vtrum ratione agri aeris an certæ affectionis & omnia ne an aliqua tam perdura effici poſſint. Fabis enim aclentibus id potiſſimum euenire uidemus. Fit ſæpe ut & ager. Alias coctilia: alias & ĩcoctilia ferat tã & ſi eodemmõ colet: & ex continuis ſegetib⁹ ſulco tm̃ nõ arcẽte. Altera ĩcoctilia: altera coctilia p̃fert ſemina q̃ꝫ: aliasex ĩcoctilib⁹ coctilia p̃deũt: alias cõtra ex coctilib⁹ ĩcoctilia ut ĩ exortu germĩatõe

UVA. BHSC. IyR_056

craſſatione copia bonitateq; nihil interſit: utrum coctilia, ſint an incoctilia. Ergo de his & ſiquid aliud poſſit huic queſtioni ſubiungi: primū illud dicendum: quod coctile & inoctile adferuefactionem reſolutionēq; atq; ut ſummam dixerim ad noſtri uſus rationem dici ſolitum ē: q. n. reſolui facile poteſt & coctura celeriter immutatur: id coctile eſt: contra quod reſolui immutariq; nequit: uel q ægre mutatur hoc incoctile ē. Tale autē ſit utrūq; neceſſe ē: ſi alterum rarum molleq; ſit. Alterum denſum durumq;. Sic. n. alterum caliditatē humiditatemq; quibus reſolutio agitur ſuſcipere ualeat. Alterum nequeat: ſed ſua dentitate duritateq; indomitum ſemper reſiſtet: quum igitur coctile & incoctile ad hunc modum diſtingui deceat aīaduertendum quibus nam rationibus ea ipſa eueniant. Simplex igitur ueraq; ratio illa ē: quā & inter primas diſputationes reddidimus qđ alimti cā hæc omnia factitantur ideſt qualitate quantitateq; eis: ſic. n. alimentū commutare nimiꝝ poteſt: euenit nanq;: ut quæ in locis calidis ſtercoroſis tenuibus ſoliq; expoſitis ſint alimentum leue atq; facile habeant itaq; fructum rarum mollemq; pſtant: hac. n. de cauſa non niſi coctilia fiunt in lemno: quia huiuſmōi ſolū ē qppe oīo agrū eiuſmōi coctilem qđ appellāt: atq; īeo coctili ſi eri coctilia uolūt: ſt & q̄ afferægyptus coctilia ſoli & aeris cā: calor enī cocti licati atq; oīo degeſtioni per neceſſarius ē: quapropter quæ ſtercorantur antecedere ea quæ non ſtercorantur uicenis ferme diebus. Autūnat: quæ igitur agro feruenti leuiq; proueniunt: his de cauſis coctilia ſunt: contra quæ terra frigida ſpiſſa lenta & quaſi figurali atq; etiam pratenſi madida & paluſtri exurgunt. Omnia hæc incoctilia propter copiam uireſq; alimenti: & cē ſa duraq; ſunt ex permiſtione terenæ atq; frigide partis: congelatio enim & condenſatio ex eiſdem quibus indetratio fieri ſolet ex quo ſit: ut locis paluſtribus atq; præmadidis inutilia ex toto creentur nihil: enim remitti in aqua poſſunt: quamobrem non niſi ſuum pabulo ſunt: has fere cauſas tribuere ſolo debemus: ſed quum aquæ quoque cæleſtis & aeris qualitas alimentum augeant. Idcirco imbribus incoctilia pocius fiunt: ut pote quum plus alimenti & crudius ſubminiſtretur: hoc enim idē prope ſolum quoque eiuſmodi facit & aer ſi ea frigiditate ſit: quæ non fiatilis: ſed quædam aquatilis conſtet: ſic enim coaget ſpiſſabitq;. Quum igitur cauſæ in hæc digerentur: nihil uetat quo minus ager etiam idem alias coctilia: alias incoctilia ferat ubi ſilicet pluuiæ ac cæli conditiones non ſimiles: ſed aduerſæ inceſſerint: etiam ſegetum quas ſulcus tantummodo diſgregat: altera coctilia altera incoctilia facere poteſt: ſi quidem ſolum diuerſum ſit: ut enim in metallis: ſic & inaruis putandum uenas ſpaciari uicinas diuerſas inter ſe ſe quæ ſuis uiribus differentias reddere poſſint: tam & ſi aeris idem ſtatus ſeruatur: itaq; interdum ſegetis quoque eiuſdem aliquam talem eſſe particulam patitur ratio naturæ: idem eueniet & ſi aeris flatuſue frigiditas talis accedat: ut uel totum uel pars concreſcant: quod etiam incorruptione uenire

uidemus

UVA. BHSC. IyR_056

uidemus: quum alia diuersa: Alia similia sint: & si qua in ipsis seminibus dissimilis habitudo sit. Infirmiora. n. facilius affici certum est. Infirmum autē uel natura fieri possit si quam mutationem receperit: qua de causa nihil prohibet inter faba caulis eiusdem alias coctiles esse: alias incoctiles. Itidem & in eadem siliqua euenit: ut quidā referunt: Si uere aiunt: &. n. fieri potest: ut alia ualida: alia inualida sit: fabæ infirmitatis argumento uel illud potest deduci: q̄ sola mutare suum colorem uidetur: ut nigra excandidis efficiantur. Concrectionem uero cōdensationemq̄ esse ui frigoris: quæ incoctilia reddat: testificare illud quoq̄ uidetur: quod apud philippos euenire fabis solitum ē: flatus. n. in eo loco uehementer frigidus est: & fabæ incoctiles pleræq̄ efficiuntur: at si in paleis torrefactis in area relinquantur nihil se mutant: ꝫ incoctiles p̄manent. Quū. n. a paleis tū succo mutuo cō tactu teguntur: simulq̄ terræ calore conseruantur. Cōtra si exaltentur sublimesque capiantur: flatus amplius ualet nulloque tegmine defendēte facile subit atq̄ coagit: tum & dispoliatæ tunc primū suis paleis & calore circumplectente destitute infirmissime fiunt: magna āt commutatio mouere plurimum potest: ꝫ si postq̄ tempus præteriit & quasi firmius sibi iam cō sistere diuētilentur nullam offensam ex flatu capiunt. iam enim & putamen ambiens id robustius factū est: incoctiles autē effici si diucius relinquantur sub diuo: ut quidam aiunt: ratio est: plus enim quam modicum sit refrigescunt: simulq̄ indurantur: huic proximum quodāmodo est: ut pluuia: quæ protinus a satione secuta est: incoctilem reddat: quod. n. in pululando infirmam inuenit rigere uehementissime facit: quod quidē ad coctūram: non ad exortum enoxat: nec temere dixerim eorū alterum esse alterum abesse: quum uis illa in aliis præter: quæ alia sit: tum. n. infecundū & germinis sterile uel difficulter auctile quicquam redditur: quum initia generationis uruntur. ex coctilibus quoq̄ satis iterū incoctilia fieri ratio ē: nam ab eisdem aduerso modo dispositis non temere facilitas percoquendi proueniet: itaq̄ si aer aqua & solum ita se habeat: quidnā causæ sit. Cur n̄ semina quoq̄ mutentur: sin autem euenit: ut putamen coctilium remittatur in coctilium obtendatur ut quidam aiunt: & altera obscitate colorem suum immutent. Altera minus & solutiora quum demetuntur: coctiliora reddantur: &. n. id quoq̄ narratur nihil absurdum: quippe obtentio illa duricie concretionis crassationisq̄ est quoꝝ nihil alienum ab his est: quæ sunt incoctilia & nihilo immutari oris halitu posse: illius sane ē qd̄ prædurum indomitumq̄ possit persistere: aduerso autem reddi aduersum debet minus quoq̄ in messe resolui duricieq̄ cōcrectionicq̄ datur: quod enim durum admodū est resolui haud facile potest: quod etiam in area si euenerit incoctilia fieri quidaꝫ dixerunt: sed hoc minus uerisimile est solis: & enim siccitas & si minus suauia reddit: coctilia tamen nihilominus: sed magis potest efficere: cæterum si uerum id etiam est: prioribus rationibus: nihil

UVA. BHSC. IyR_056

repugnant nec quicquam dissonat: si cũ uetustescunt incoctiliora reddantur: sicciora enim sic quoque efficiuntur tam exaere circumfusio: quam exhalatione humoris interni: celerius quoque magisque corrumpi quæ coctilia sunt. Ratio exigit: dulciora enim hæc sunt: & proinde magis possunt animalia gignere cõcocta quoque eadem plenius sunt: quod etiam ipsum facit: ut celerius immutentur & hæc dari predictis rationibus possint: sola autem exleguminibus: uel etiam ex omni frumento& numero fabam & lẽtem incoctilia fieri falso dici existimandum. Sed quod hæc maxime experimur propter usum frequentem hinc sola hæc incoctilia dicimus cæteris itẽ mola frangentes uti solemus: has autẽ integris: quæ certe non parua differentia est: & eniꝫ attenuatis hisquoque uteremur: non æque incoctilia esse percipiemus: igitur & in cicere & in reliquis incoctilitas deprenditur: cæterum siquis illa tantummodo incoctilia esse cõtendat nec istud irrationabile est. Sunt eniꝫ cæteris ferme debiliora: debile autem facilius affici necesse ẽ quod uulgariter quæritur: quamobrẽ ea: quæ cornu contigerit incoctilia fiãt. Nũquid stulta oĩo questio sit: lapis. n. multo duritior est: cui semina sæpe occurrunt & nullo minus incoctilia fient etiã si incornu nihil offenderant nec bobus aretur atq; de his satis. Quæ aut ex congeneribus non una cum cæteris exeunt: sed multo post: ut dictum de beta est: proximam huic causam habent: ut ante iam diximus: queadmodum enim coctionem & omnino ad feruefactionem incoctile aliquid est: ita etiam ad exortum germinationemq; esse potest: & noc enim seminum imperfectio quædam est: pariterq; in omnibus euenit. Verum de his cogitandum amplius est. Validiora: uegetiora: suauiora: insuauioraue: atq; ad usum cibarium meliora deterioraue pro locorum natura redduntur: ut diximus: q; sicciora: spissiora: constantioraq; pcreẽtur locis montiosis q̃ planis atq; etiam magis q̃ pluuiis: sunt enim illa spiratiora & in uegetando temperatiora: nõ enim: quũ semina plurima crassissimaq; euadunt: suauia quoq; eadem esse necesse. Sꝫ alia opus est habitudine. Sarritio quoq; plurimum conferre ad suauitatem uidetur: iuuat & uegetiora demeti: humore nanq; uniuerso cõsumpto quũ ad cibum deteriora: tum minora efficiuntur: legumina uero & ut melius legantur uegetiora demetunt. Arefacta & enim defluunt: lupinum post dies feruentes aere humefacto mane demetitur: quoniam si prius tangatur decidit & capi nõ potest. Sed hæc operarum pocius præceptio est: naturæ officio illa dari oportet: flatuum interesse crassare semina & aquiloniorum ad summamque frigidorum præcipue aduersos his extenuare atq; corrũpere constat: pereunt quædam imbre flatuque in tempestiuo: ut de cicere florente retulimus: faba triticum atq; ordeum etiam post florem: si ad huc humida tenellaque afflatu uehementer uexentur: facile pereunt: educitur enim quod in his tenuissimum est: & conflictata interse euanescunt: quum euanuerint: pluuia secuta ordeo uocet: tritico prodest: ordeum enim nudũ

UVA. BHSC. IyR_056

& omnino debilius est: triticum contra: tunicis infectum densius ac robustius est: ut illud paruo indigeat alimento: & ferme tanto dumtaxat: quantum aeris opera minestretur: hoc largius agi exposcat. Item triticum quia ualidius est: alimenti copiam uincit: magisq; excoquit: nec nimium recipit suæ causa densitatis: ordeum contra plus attrahit pabuli: quia rarę natura est: idq; excoquere nequid: quoniam inualidum est: & quum riguum imbre fuerit sol una cum aduenticio humore internum quoq; & proprium educit: & aflatibus uero concussum magis hoc perditur: ut pote qđ imbecilius est. Sed quæritur quamobrem frumentum quod crassatum & iam siccum propemodum demessum est: si expandatur: non solum non melius: sed etiam deterius fiat. Sin autem componatur in metas crassius meliusque efficietur. Nonnulli etiam aquam conspergere assolent. Ratio quod tunc humescit secutus etiam sol deterius facit: cum alieno humore proprium quoque educit: itaq; comprimit semen. At quum in aceruum extructum sit: uapor terræ prætenius atq; animalis semina subit crassioraq; reddit: quod idem etiam euenit cum in horreis fusim repositus sit: & mensuram hinc auget: uaporem enim prætenuem ascendentem recipiens coalescit: quamobrem altet demittūt: ut plus uaporis obtineat: hæc igitur rem confirmant atq; etiam terra quæ iniecta incorruptum tuetur: ac tumefacit: Addo etiam quod semina ipsa per se sine ullis radicibus nutrimenti aliquid possint attrahere: unde fit: ut & aflatibus: & ab aere semina uegetari posse: non & temere credas: erugo quamuis commune omnium uicium sit: tamen frumenta magis infestat & magis triticum: atq; ordeum q; alterum nudum est. Alterum tunicis integitur pluribus: & folium spicę gerit proximus: unde frugem suam effundit: residet enim in eo humor putrefactus: qui eruginem creat. Adde quod spicam gerat erectam densiremq; hinc enim humor minus potest defluere: qua de causa spicam aliq̄tulum inclinari melius est: sic enim quod continuum est: dissolui atq; decidere celerius potest: hæc eadem causa reddenda etiam ordeo est: scilicet cæterorum omnium comparatione: habet enim prædicta omnium maxime cæterorum faba inter legumina magis eruginem sentit: tum quia folia multa undiq; gerit: tum quia densa obseritur: tum etiam quia humorem maxime ad se trahit suæ raritudinis causa adde quia fructum terræ proximiorem gerit: putrescunt enim inferiora potissimum: quoniam minus perflantur & ad summam legumina huiuscemodi omnia eadem: facilius abolētur. Erugo autem putredo quædam residentis humoris est. Quamobrem si copiose pluuiet fuerint erugo nulla consistit: diluitur enim atq; detergitur. Sed si stillicidia uel etiam rores plures incesserint: solq; secutus sit flatusq; desit nimirum putrent: quapropter locis editis commodeq; perflatis: nimis erugo creatur: cauis roulentisq; magis & pleniluniis: quoniam lunæ quoq; caliditas putredinē auget: & omnino aer humidior: sed omniū fragilissimum

UVA. BHSC. IyR_056

pisum est: quippe eruginem uehementissime sentit: quia multifolium terrenum amplum uagumq; est: implet & enim locum totum: etiaꝫ si amplo interuallo positum sit: & frigoribus atq; gelationibus id obnoxium maxime quia radice in becilla coherear. Vermen maxime senciunt triticum atq; cicer: uerum non eadem parte utrunq;: sed alterum in fructu. Alterum in radice: ambo tamē dulcedinis causa: cicer abluta sallugine uti retulimus: triticum radice humefacta: euenit uero ut triticum bestiolas ita gignat quia dulcius q̄ ordeum est: qua de causa palea quoq; huius suauior. Vermis generatus in eo ubi alimentum assumpsit: quod in culmo est: spicam aggreditur: & uel totam erodit: uel alteram partem: sed hæc cæteraq; eiusmodi: uel in loco morbi habenda sunt: quoꝝ causas assignare haud difficile ē. De æstiuis aut fructibus: ceu sesama trigono milio panico dictu facile id cuiq; ē: ea uidelicet qa ibecillia sint: & perfici celeriter possint: tempore seri æstiuo: sed quænaꝫ sit eoꝝ natura q̄rendū neq; enim terrā hæc sapit quē admōꝫ illa leguminum: neq; leuius omnino: sesama enim pinguiuscula ē coctionēq; desyderat: & hæc radice singulari coheret: at milium numerosa radice: alta que est ac multiplici culmo exurgit: itaq; quum alimentum uiresq; in partē degerentur utrāq; diuturnus esse deberet: sesama enim quia stirpe simplici altaq; sursum uires suas omnes intendit. Sed repugnat huic illa pinguedo: lenta enim glutinosaq; plus excoctionis desyderant: hæc autem ut dictū iam est: fecundissima omnia sunt. Ergo de his cogitandum latius est: quū uero ex toto propemodum: quæ fructum exiguum ferunt: fertiliora sint: ista quæ modo enumerauimus: & lens & reliqua generis eiusdem: atq; etiā illa quæ fertilissima uocitantur: ut cuminum atq; papauer denicq; omne olerum genus: & quæ in masculis fructificant: quærendum quænam eorum causa sit utrum quia minora sunt confici possunt facilius nam & animalia quædam talia esse uidemus: præcipue quæ oua uermesq; gignunt. At ratio hæc extrinsecus: aliquam uero interiorē petendum: nam ea quoq; re ab animalibus differunt: q illorum oua ab aere circunfuso aluntur: perficiuntur que: omnino grauida fœtu redduntur: ut inter priores rationes retulimus: at fructuum educatio atq; perfectio in ipsis plantis peragitur: ut uiribus assidue melioribus opus sit: omnium optime reponuntur: milium: panicū: sisama: lupinum: cicer. Milium & panicum: quia tunica multiplici integuntur: & sicca sunt: sisama quia pinguis: lupinum & cicer: quia amaritudinem quandam & acredinem habent: quæ quidem qualitates seruare impune possunt: ut dictum est: quamobrem & corrupta hæc nullas bestiolas creant: quemadmodum nec semina olerum: & enim ea quoq; nulla animalia contrahunt: nec quæcunq; sicca & acria: euenit nāq; ut ueluti permixtio quædam alimenti extrinsecus fiat: singula pro suo humore peculiare animal creant: ceu triticum atq; ordeum: curculiōem fabæ: quod aliqui midā uocant simili modo & lens lenticula: pisum & alia ratio cōmunis plurium

UVA. BHSC. IyR_056

eſt: non enim ſolum infructibus: uerum etiam in arboribus atq; etiam in lignis: atq; ad ſummã in omnibus in animibus: quæ beſtiolas gignunt uaria ſpecie fœtificatur: ut pote ex alia atq; alia generandi materia: triticum puluerulentum putreſcit celerius: & quod indomiciliis opere tectorio leuigatis conditum eſt: celerius quam quod non leuigatis conditum ẽ: celerius: quoniam id caloris plus ſentiat: puluis enim calidus eſt: ut pote ſiccus & illimentum calcis calorem ſuſceptum utiq; ſeruat: nam & quum uniuerſum altumq; aceruatum eſt putret: ſic enim plus caloris exoritur: ordeum multo celerius quam triticum tunditur: quia ſolutius ac nudius eſt. Sed celerrime faba: protinus enim ameſſe condita perit nonnunquam: ut in theſalia prorſus perinde ac loca ualent ſemina durare poſſe appareat: ſeruantur eiã apud nonnullos faba omnino indomita: ceu apud apolloniam & tarentum ut inter hyſtorias dictum eſt: & contuſam reparari poſſe affirmant. Sed de hoc cogitandum nonnunquam ſponte ſuæ naturæ tunduntur: lupinus miliu n: auena: loliuz: ſiſama: cicer: omnino quæ acerbi ſaporis ſunt. Sz quũ auena tunica multiplici integatur: lolium contra nudum ſit: alia quoq; ſeruari poſſe neceſſe eſt: in ſumma tamen permanent incorrupta alia ſiccitate que ſua cachris diuturna eſt: alia puritate ſinceritateq; ſua: ut alica: & alia ſucci ſui natura poteſtateque naturali ut cicer: lupinum: ſiſama: alia quod plene id habeant quod arcere tutariq; poſſit: ut cicera: hæc tam & ſicca atq; calida eſt: frumento ſponte contuſo præſentiſſimũ remedium areæ illatuz peruentilari: horum rationes hinc peti oportet quod autem aquibuſdam quæritur quamobrem contuſum uetuſq; frumentum aqua perfuſum feruenti pullulet: ſic enim periculum faciũt an uim habeat pullulandi: putreſcens autem nunquam germen emittere ualeat: quanquã putredo quoque humore caloreq; fieri ſolita ſit: hoc per æqui uocationem eſſe ambiguum prorſus appareat: calor enim cui uis corrumpendi datur plurimuz differt: ab eo calore qui uim obtinet generandi: & de humore parimodo loquendum eſt. Calor autem qui putredinem creat alienus aduerſuſq; eſt: atq; ferueti aqua iducitur: conuenit ac modice applicatur: quemadmodũ frumentum deſyderat: quod germinaturum eſt: nam ſimile quodammodo ẽ ut ſiquis querat quamobrem calor & humor modo ſanitatem: modo morbum corporibus faciant: conſtat enim q non ut idem: ſed diuerſi aduerſique illud faciant: aqua uero feruenti ſolent perfundere propter ſeminum imbecillitatem ne quaſi gelentur: quoniam celeriter ſentiunt: nam penitus q corruptuz non ẽ: uel frigida pullulũ oſtendere poteſt. Accidit uero ut & tondãtur & putreſcãt cauſa alieni caloris.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIB. V.

h Ora quæ in arboribus plantiſq; fieri ſolita ſunt. Alia ſpõte pueriunt. Alia paratu & opera hominis exiſtũt: quæ utraq; digerere itẽ

VVA. BHSC. IyR_056

possumus: eorum enim quæ sponte procedunt: alia natura cõsistunt. Alia præter naturam: quippe cum in plantarum etiam genere quidda3 eiusmõi ut in animalibus fiat: ceu si quid non sibi germen conueniens fructum ue tulerit: aut si non suo tempore: aut si non partibus solitis: aut si eiusmodi aliquid commissum sit: hæc & enim omnia natura penitus negat. Quæ uero ars curaq; affert: aut fauent naturæ ad fructuum bonitatem & copiam: aut proprietatem operosamq; naturam fructuum creant: ut cum uua sine uinaceo exoritur: uel quum ex eodem palmite nigræ candidæq; uuæ proueniunt: aut etiam quum in eadem uua caloris illa eadem exultat uarietas: & quæcunq; eiusmodi alia facere consueuerunt agricolæ. Sunt enim complura: sed quum de his: quæ secundum naturam sunt: quæq; natura3 adiuuãt ante iam dispu tatum sit. Super est ut de his: quæ præter naturam eueniũt: quæq; operose excogitantur: differamus & primum de his quæ præter naturam uel certo sunt uel esse apparent. Nam eorum quoq; ratio est: ut quũ intempestiue fructificatur: nec de eisdem fructus proueniũt: ceu si quãdo ficus per hyemem uere appropinquãte fructum attulerit: & punica uitisq; ramis prægrandibus uel caudice fructificauerit: & quicquid his proximũ. Igitur ad hæc ipsa sumendũ in primis est: illis duntaxat hæc accedere posse: quæ humida atq; fertilissima sunt: qualia prædicta quoq; patescũt: humida enim ac fertilissima hæc omnia sunt: siccis enim minusque fertilibus nullis eueniunt. Secundum ad germinationem fructificationemq; intempestiuã subiaceat aliqua germinandi principia obtinere ramos: siue scapos: siue stipites: siue quod tandem placeat partes postremas arborum nominare: nullum enim uocabulum commune omnium est. Sed aliæ proprias quasdam appellationes sortitæ sunt: ut thalia: crada: palmes: q; aliqua germinandi principia obtinent: constat ex iis: quæ defixa germẽ sæpenumero emiserũt q̃q̃ una pars nullis penitus radicibus niteretur: ut uallu3 uitineum & ficulneum & oleagineum: interdum etiam non defixa: sed apparente decisa tãtummodo germinant: ut palmites & ligna oleæ. Tercium ponatur germinationem intempestiuam fieri posse hyeme placida austroue sequente. Ex his enim minime irrationabilis euentus talis appareat cu3 uis generãdi humorq; fecundus aggregentur: alias per se: alias ex parte. Residua humoris prægressi: quo fructus prodierat: quemadmodum etiam in fico: quum. n. plus illius humoris ĩ hac supe fuerit: aer mitis tepidus humidusq; secutus mox germina euocat: quod ita fieri constat profecto ea ratione: q; fructus posteri de parte eadem nascuntur: qua præcoques: & forsan præcoques ẽt ipsa aeris mollicia præcurrunt maturanturq; celerius. Sin aute3 minus hoc ita sit: ac cætera omnia hisdem proximisue de causis ueniunt. i. aliquibus humoris residuis: uel aliis ex integro consistentibus: uel etiã ratione utraq; est enim natura eius arboris ad utrunque aptissima: quum humida sit prona q; ad partum: itaq; si tempus serenu3 diucius fuerit coloriscq; immutatio

UVA. BHSC. IyR_056

trahitur: ſuccus enim aut excoqui poteſt: ſed maturitatis imaginatio in co lore tantum fere eſt. Caprificus tamen iuuante iam tempore maturari aliquatenus poſſunt: quas etiam ipſas ſecundum naturam quodammodo eē cenſendum eſt. Semper enim eodem certoq; tenore temporis ſolent enaſci: ſicut & fructus earum ficorum: quas biferas uocant: uerum ſimilitudinez cepiſſe eouſq; par eſt: ut proxima quædam omnium ratio miteſcat. ſ. excol lectu uirium atq; humoris: q̄obrem ab auerſis foliis hæc omnia enaſcunt: non ab aduerſis quemadmodum ficus erumpit: quem præcoques pariunt imbecilliores ſunt: ut differre nō ualeāt facto illud impetu humoris omnino genus ficorum multiforme quicq̄ & uarium eſt. Aliæ nanq; caprificus tantummodo ferunt: ficus autem nullas ceu illæ quæ caprificus candidas idoneas afferunt. Aliæ tam ficus: quam caprificus nigras uel inguſtabiles uel cibo idoneas pariunt: atrigo folii: caprificum tamen ab auerſo folio generant: culices quoq; creari ſolitæ ſunt. Aliæ caprificus nullas penitus ferunt. Item quædam præcoques gignuntur: ceu laconica & leucomphalia: & plures aliæ: quædam minime: nec earum quæ gignunt differentia continuo: ſed diuerſo habita eſt. Alias enim gignunt: alias non gignunt: ferunt non modo apud folium ipſum. Verum etiam multo inferius: nō nullæ ēt ex parte ad modum craſſa euenit: ut aliquæ poſteriores quoque non nullas præcoques ualeant maturare: non enim omnis ſimul ſed alias pauloante caprificus ferunt: quæ certe proximiores germini atq; ficubus ſunt: ſed prius decidunt: illæ minuſq; conquoquuntur. Quæ ficis eueniunt: hæc ſunt: nec temere quicq̄ euenire appareat. Non enim omnes præcoques ferre: ſed eas duntaxat: quæ humidiores ſunt: uireſq; adtrahendū obtinet. Ratio eſt q̄m ex alimenti reſiduo poma eiuſmodi pariant: nec procul rationi eſt: humorem totum minus excoqui potuiſſe: quum uires plus attraxerint q̄ præcoquere poſſint. Accedit autem his ipſis inter capedo: quia non ſemper eodē habitu ſint: debiliorem enim ac deterius cultam minus humoris poſſe capeſſere certum eſt: quod ſi copioſe nihil hauſerit: nec relinquere quicquam poſſe fatendum: nam ſi pariter culta ſit: cælumq; fauerit: nihil eſt: quod ēt anno ſequente profere nequeat. Interduz ſi cura defuerit: eueniet illud q̄z ut præcoques ferre poſſit: fructuz aūt nequeat: quod propterea euenit: q̄a alterum iampridem confectum paratumq; adeſt: alterum tanq̄ denuo confici opus eſt: nec eas: quæ ex craſſa illa prodierint parte p̄coqui potiuſq̄ ſumitate enatas ratio uult: alimentum enim & calor ſumma potius petere ſolent: atq; omnino arbor ad germen producendum emittitur. Itaq; cum una etiam calor ſurſum feratur: utraq; fit ratione: ut pars aliqua relinquatur. Quōobrem & germinationes & florum particulatim prouentus & fructificationes poſteriores ſunt. Sed de his ſatis dictum eſt: proximum autē huic quo ſuitibus euenit: nam ille quoque germinum ſuorum prouentum non nunq̄ accelerant: collecto illo fecundo germinatoreq; humore: locus tamen

UVA. BHSC. IyR_056

germinandi certus is est: gẽma & enim dehisente germen emergit augescit uero proinde ac cæli qualitas & temporis spacium fuerint: omnia ferme: quæ natura sua uel germinant: uel florent: hoc idem facere assolẽt: quæ. n. proprie concepissent: sæpe tempore inuitante sereno ante statum tempus pariunt atq; educant: dum cæli seruetur: æqualitas: igitur germinationes ĩ tempestiuas his de causis fieri arbitrandum est: illas uero quæ non parte solita: sed uel ramo prægrãdi uel caudi agantur: aut procul his esse credẽdũ Quum enim uis generandi in eas partes se se collegerit: mox germen exoritur: Quippe quum ibi principium id constiterit: affluens alimentum subiecto assimuletur: necesse est: ut uel in cæteris fieri solet: nec temere collectus ille consistit: ubi quisq; eiusmodi habitus conditus fuerit: Sed longe probabilius quã in genere animalium agitur: quum expectore cornu erũpit: uel quum aliquid eiusmodi euenit: hæc enim diuersitas maior est: qñ quod plantæ magis quam animalia partibus constent similibus si uero & germẽ aliquod præcurrerit fructui: minus admiranda res utiq; sit: interdum enim uel palmes de caudice prouenit: qui si quum uires ceperit fructũ perrestat nihil temere faciet: sed absurdius certe quum fructus ipse uel ramo prægrãdi: uel caudice promitur. quod punicis euenit causam tamen prædictam eẽ illam existimandum diuersitates: autẽ huiuscemodi minus asolito discrepant: quum discrimen committitur loci: ut quum ficus fructum ab aduersis foliis tulerit: commutatio enim parua hæc est: nec locus iste alienus omnino ab eiusmodi euentu percipitur: ratio enim quod aggregatio imbecillã confluxus ineam partem ualidior fuerit. Itaq; humoris collectu isto seriore pomis præcoquibus arbor digessit: atq; exorat: quĩ & illa ratione minus absurdum id esse appareat: est enim genus quoddam eiusmodi: quod auersiferum uocant enim uero si quid congener fructum ita natum sit: parere cæteris quoq; asociatis idez euenire interdum haud quãq; absurduz est scilicet ubi similis condita fuerit habitudo. Nam & ramis prægrandibus aliqñ tulliſſe si qua fertilis ac ualida sit: similitudinem quandaz fici egyptiæ refert. Quippe quum illa fructum suo caudice ferat: qm̃ fertilis ualidaq; sit ad fructificandum huius enim argumentum illud potest deduci: quđ sæpius partibus ferat eisdem fructu decerpto priori nec plene maturitatez fructus capere potest: nisi scalpatur perungaturq; oleo: ut dictum est propter affluentiam pabuli: scalptũ & enim illo aliquid humoris detrahitur & oleũ feruefaciens cuz sole pomuz apertum celeriter coquit: proximum id quidã mõ illi uidetur: quæ particulatiz floresc ũt aperte una exorsa & .n. quæinter ea uiribꝰ ualẽt & q̃i perfecta sũt: partiz florẽt: partiz frúctificãt: quæ ibecilliora sũt uel pte supna augescũt & gerinãt: qđq; assidue pficiẽt florescere incipit. Alim̃ti uõ ifluxũ p sua nã suisq; uiribꝰ unũ qđq; dispẽsat q; si pfectũ atq; ualidũ sit fructũ pere ꝺtinuo icipit sz si pfectũ ac debile añ augescit corroborat q; q̃ aliqd pariat & de his hæc dixisse sat est fructuũ imutatiões si qui uel

ex

UVA. BHSC. IyR_056

ex candidis tranſeant in nigros uel ex dulcibus in acutos: aut econtrario quẽ admõꝫ fico uiti atq; punice euenire ꝓditũ ẽ: locis qbuſdã nulla ĩ admixtiõe ſunt: neq; ullomõ abſurde uidentur: qm̃ natura alias hoc modo: alias illo & partibus quoq; nõ pariter ferat: ut in uite fumida uocitata pateſcit: hæc. n. uuas alias candidas: alias nigras afferre uidetur: & alias omnes candidas nigraſue promiſcue generat: q̃obrem nec augures hoc iudicare tanq̃ oſtentũ conſueuerunt: quod enim ſolitum: oſtentum eſſe non poteſt: ratio uarietatis: q; color earum uuarum neque niger neq; candidus eſt: ſed fumo proximus a quo & nomẽ uitis accepit: itaq; ubi uel aliqua parua mutatio euenit colorem omnino ſuum commutaſſe uidentur: ut pote quæ neutrum colorem ſincere poſſideant: qua propter uerſicolores uuæ interdum perficiuntur: ut aliæ ad albedinem: aliæ adnigredinem potius inclinentur: cauſam alimento uitiſq; ipſius habitu reddi oportet: hoc igitur: ut dictum eſt: concedi exfacili poteſt. Quod aut punicis euenit: ſi mutatio facta totarum ſit arborum: proximum illi profecto eſt: quod in cilicia & ægypto fieri perhibent: ſi quidem ſponte mutatio ueniat: affectio enim & uis illa naturæ agri tribuenda eſt: At ſi non arbores totæ inutentur: ſed interdum id aliquibus eueniat alimento & habitudini cauſa imputanda eſt. Sin autem enormiter tulerint: radicibus cauſa dabitur: & ſi qua pars alia principalis ſit: quod alia nutrimentum aliud ceperit uel etiam uariæ coxerit: atq; reddiderit: cælum quoq; non nihil efficere poſſe credendum eſt: his. n. ipſis de cauſis oriri differentias certum eſt. Sed omnium abſurdiſſimum hoc in loco partitio radicum appareat: interdum enĩꝫ altera parte uel nullas uel certe pautiores radices arbores gerunt: quanq; undiq; fructus pariter ferãt: ſcilicet alimenti q̃q; uerſus permiſtione: cæterum ſi quæ deſint: pabulũꝫ ſingulis ab arbore diſpenſant. Si uero undiq; adſint: ſuæ parti una quæq; miniſtrat: quũ meatus recto ut ita dixeriꝫ: tramite porrigant ſeſe portioneq; radicis ſuæ reſpõdeãt: uenit quippe ut plereq; plantæ parte altera iuuant: demumq; repleant pene undiq; aliis recreatis: aliis ob ariditatẽꝫ delapſis. Sin autem palmitũ quoq; diuerſi generis compactio fidem aliquã facit: quando uitis quæ una eſt parte utraq; fructum ferat: diuerſum ceu alimenti nulla fieri poſſit confuſio: ſed recto tramite fluatur aſſidue uti ea quoq; licebit: hoc tamen minime ſit & fideꝫ proinde minime facere poteſt. Cæteræ cõmutationes ꝑdictis cauſis maiore ex parte ꝓueniũt æque in oĩbus ſiue colore: ſiue ſapore: ſiue aliquo immutẽtur. n. uero alimẽta diſpoſitiões arborũ altera ꝓmouereq; poſſunt uel duꝫ ſuperãt: uel duꝫ ſuperãtur: quẽadmõꝫ ẽt in frugibus euenit: in his tñ ſemp in partẽ deteriorẽ mutatio fit: ſed ĩmitigatis excultiſq; ſimilitudo plane aĩaduertit: oĩo ut dictũ eſt paruã ĩ his fieri poſſe mutationẽ credẽdũ: ubi nihil ager mutatus ẽ. Sꝫ hæc ſpatio tꝑris lõginquo pficiunt: nec annus ſufficit unus: ſicut ĩ his q̃ ex ſylueſtri habitu trãſeunt in urbanũ: uel cõtra ex urbano ĩ agreſtẽ mutãtur: magno igit argumẽto ad fideꝫ immutationis

UVA. BHSC. IyR_056

agroꝝ: cura ẽt eſt: quæ radicibus alimẽtiſq; adhibita mutiatonẽ facere põt. Sed tam breui effici poſſe incredibile eſt: niſi quis & tempus latere & mutationem eſſe per exiguam dixerit: nam in annuis quidem hoc haud temere ueniat neq; inquibus eueniat ſiquando euenire poſſit æque mirandum eſt: ceu quum extritico loliũ prouenit: id eniꝫ ſæpenũero fit & cauſaꝫ ſcire quo dammodo arbitramur: imbres nanq; id poſſũt efficere: at ſi ex lolio intriti cumredeathoc certe admirabilius ẽ. Ergo ceu ibecillitatẽ quãdã uel morbũ ſeminis intelligere licet: quẽ alimenti cæliq; mutatio tollere poſſit. Sed hæc latius dicta ſunt: qm̃ ad cauſam confirmandã ea quoque aſſumenda cenſu iſſemus: quæ latiſſime patent. Vitem autẽ ſine foliis fructum aliquando tuliſſe ſi ex toto dixeris: incredibile eſt: ſed ſi exiguo quodam producto germine eoq; mox imbecillitate ſua delapſo uuas ſine foliis extitiſſe inquis: res uerſimilior redditur tanq̃ adfructum edenduꝫ amplior uehementiorq; impetus factus ſit: quod uere arboribus non nullis idem prope modum euenit: quum abunde fructificant: ceu amygdalæ: quippe quum & propter nimiam fructuum multitudinem folia cerni non poſſint: & alias imbecilla exiguaq; prodeant: qm̃ natura ſe totam ad fructum generandum contulerit ſicut etiã uitis confloret: ſi ſero inceperit: fructum ſine foliis ſeruat: & ficus quoque delapſis foliis poma diucius retinet: quum enim fructus conſtiterint firmius adhærent: quam frondes: alti ex ſoliditate pecioli atq; retina culi ſui: alii quia frigore conſtipantur: frigus eniꝫ humoreꝫ foliorum penitus tollit fructuum quia largior & calidior eſt tollere extoto non poteſt: ſꝫ conſtipat atq; condenſat huic proximuꝫ & ſiqua olea foliis aliq̃ amiſſis fructum attulerat: folium eniꝫ ut pote imbecillius frigori magis obnoxium: uel alicui euẽtui factum eſt: quippe fructus maturi ſponte ruunt. Sed ante quã ſint maturi ualenter adhærent: quamobreꝫ perticis oleas percuciunt: hæc igitur cætera quæ eiuſmõi primordia quædaꝫ naturalia: tum ex ſe ipſis tum ex ci cunfuſo aere capiunt: nam & ligna quæ ſponte germen emittũt: ceu olea ginea & quicquid generis eiuſdem: quæ ad prodigia oſtentaq; referunt ratione non carent: ſunt enim natura uiuacia pronaque ad germen fundendum ſuæ denſitatis humiditatiſq; cauſa quod tum extrinſecus liquoris aliquid ſenſerint: quamprimum germina edunt. Enimuero magna ex parte obruta & locis humidis poſſita germinant: præterq̃ ſiquid preciſum paulo poſt pullulauit: quod humorem inſe aggregatum ſatis haberet: tẽpuſq; una germinandi proximum eſſet: cui ſimile quodãmodo ſcyllæ euenit: ac cæteris quæ ſuſpenſa germen emittunt: proxima etiã illa quæ delignis naſcuntur: & præcipue quæ de abiete: quæ lucinas augures uocant: aere namque eblandito atque remiſſo: hæc erumpere potiſſimum ſolent: ubi inteſtinus humor collectus: & exterus quoque occurrens concreuerunt: atque inrotundũ conglebati fuerit: adde his ſtatuas quæ exudãt: cælo. n. auſtrio humectoq; ita afficiuntur nec omis. Sed in ꝑb aliqd pĩguedis ĩ ẽ: ut cedrus:

UVA. BHSC. IyR_056

cupressus olea: quæ quidem prodigia & oñta esse credũtur: cæteros huiusce modi euentus: quos narrant ut lauri um aliquãdo in platano surexisse uel in summa germinationes: quæ in sede aliena prouenerint: hæc omnia ex aliquo latitante primordio exoriri putandum est: putredine uel aliqua immutatione facta in arbore ex primordio latitante inquam si semen delapsum excipiatur in arbore: comprehendatq; putredine aliqua sublacente terrena: sic.n. aliud in alio nasci & adolescere põt. Sed eiusmodi germinatio uisco proxima est aut platano q̃quam est lõgiori: quæq; ex eneo prouenerat tripode: uel pocius: hæc omnia germinationi proxima illi sunt: quæ ex terra contrahitur: nihil.n. prodire põt nisi aliqua terrena putredo ante cesserit: sicut neque ex parietibus quicq̃ prouenit: nisi confluxus aliquis putredoq; talis fuerit: qua planta erumpere nata sit: atq; etiã alimẽtum postea infuat. Sic eiz eorum incremẽtum accedit. Sz hæc sponte quoq; uel omnia uel certe aliq̃ fiunt forsitan & seminibus delapsis putredine collectuq; humoris fauente pleraq; exeunt: Laurus & quicquid eiusmodi fructu suo creatur: Verũtamẽ si hæc etiã putredine cõsistere possint: nihil ad causam refert. Sin aũt arbor aliquãdo tempestate prostrata restibilis sponte facta: & uite reddita est: ut in philippis salix & platanus inantandro: quarũ alteri nihil detractum est: præterq̃ pars ramorum: quæ in pstratu perfracta fuerit alteri. i. platano rami amputati sunt: & pars aliq̃ circũ dolata. Cãz hãc esse putarunt: q; arbos prostrata parte altera plurimum terræ euulserit mox flatus motu ingẽs aduersusq; secutus eaz promouerit ramisq; occurens seq; insinuãs erexerit. Sic enim euenisse in philippis proditũ est: Reliqua uero permota pariter ẽ terræq; euulsum non minus habebat: & quia detruncata est facilius exurgere potuit: sz.n. his nulla causa naturalis reddenda forsitan est: q̃ãt in ipsis plãtis eueniunt exprædictis assequi: contemplariq; temptandum. Sequitur ut ea nunc explicemus: quæ arte paratuq; operoso efficiantur: quorũ causas cõspectiores esse aliquis putet: quẽdamodum certe sũt: uuas.n. uinaceis uacuas faciunt: detracta medulla palmitis: qua uinaceũ gignitur: palmes idẽ uuã nigram simul & candidam fert: & in eadem uua acina. Alia nigra alia candida cohærent: cuz utriusq; maleoli dimidiam partem superiorez cõtuderunt: deinde æqualiter compositos arteq; colligatos defixerunt: sic enim compages uua exutroq; coagmentatur: quippe quum omne uiuum cuz uiuo sociabile sit: & maxime quæ societatem generis habent quum colluxata in naturam conflatur unicam. Sed uterque perse alimentum sine confusione transmittit: itaque fit ut fructus reddatur uarius pro ut utriq; cõueniat. Quod etiã fluuii faciunt iuicẽ congredientes: ut cephisus & melas i boecia. Seruat.n. uterq; suũ meatũ: i his tñ nec iuicẽ alimta iũgunt. Sz æque distãtia deriuant & perfluũt: hæc eadẽ cã ẽ: & cũ arbor uaria granata malue afert: uirgas & eiz maleo uelut p̃ molliẽtes ut pte cõtusa facilius iter se cohæreant: mox arctissime colligatas deponunt: tũ arbor una exercitu cõ

UVA. BHSC. IyR_056

poſitaꝙ uirgarum exurgit: ſed ſingulæ genus ſuũ conſeruant: alimentũq; per ſe trahunt: atq; excoquunt: nec aliud cõmune inter ſe q̃ mutuum illum complexum coagmentationemq; gerunt: huic proximũ uel maioribus euenit & maxime iis quæ natura ſylueſtria ſunt: ficus enim & quicquid generis eiuſdem arboris complectens caudicem cohæret: atq; unam efficit molẽ quæ quidem partim homines de induſtria faciunt: partim ipſa ſponte unitatem eiuſmodi capiunt: quæ. ſ. non aduerſa interſe ſunt: ſed mutuo deiũ gũ ut amore: ubi enim alteꝙ cõplexum: alteꝙ ſi uelut natura unica exambobus conſiſtit: q̃obrem ſi quis alterutrum detrahat: uel diſſoluat: utrunq; exareſcat neceſſe eſt: ſicut & inter uerſigenera: quæ ſimul enata educataq; fuerint: ut de uite fico nupta: & ipſa marita retulimus: nam quæ ſuo cõplexu irreptatu nocẽt hedera: hæc naturæ unitatẽ facere nequeunt. Alteꝙ. n. moriatur neceſſe eſt: uarios igitur fructus ab eadem produci arbore his de cauſis opinari conueniet. Res enim ſimilis quodammodo eſt: ut ſiquis arborem unam ſurculis pluribus ac uarii generis inſerat: primordia enim naturaſq; plures unice ſubſtantiæ iniiciet ſicut illic ex primordiis pluribus natura una conflatur: fructuũ magnitudo: quos ramis ſuis annexos ollis incluſos flexu ſequaci deductos in terram obruunt: ceu punicarum aut malorum ratione contingit: quãtum enim humoris a ſole aereq; detrahitur olla coercẽdo utiq; ſeruat: & ſimul uapore ex humo attrahit fructus: quo ſe alere poteſt: arborem enim alimentum tranſmittere tam intempeſtiue minus rationabile eſt: niſi ad modum parce. Qua de cauſa granum punici nihilo maius effici poteſt: cortex autem in plenum craſſeſcit: ceu nihil ad illud alimenti perueniat: ſuccus & enim omnium proprius ui tantum naturali cõfici atq; excoqui poſſe uidetur. Quamobrem mala deteriora inſipidioraq; fiunt: at cortex granati uel extrinſecus recipit incremẽtum: ut pote qui minus naturæ conueniat: uaporis uero attractio qua nutrimẽtum profectuſq; accedit: ratiõe minime caret: quemadmodum hari & cæterorum quæ ante iam diximus: parimodo & oleribus ſane euenit: quorum radices oliteres percraſſant foliis direptis: quorundaꝫ ut raphani per hyemem cum maxie uigent terraq; aggerata ut nec imbres poſſint admitti: ſic enim per æſtatem mira craſſitudine diſtẽduntur. Apiũ uero radice tenus circunfodientes cachrilio plene obducunt: mox in ſuper terram accumulant: Ratio q; totum alimentum radices abſumunt: nec ad germina quicq̃ tranſmittunt: quod ſi diuidatur: plus incrementi ſequatur neceſſe eſt. Quæ igitur germẽ ab imis educere poſſint: ut cæpe & q̃dã alia gñis ſylueſtris radices mittũt. Sꝫ raphanus qa nullã uim germinãdi ab imis obtinet: alimentũq; capit: qd̃ nõ ſurſũ trãſmittere apta ſit: iccirco ſubtus craſſatur ampliſſimaq; efficitur: cauſa uero ut nulla putredo nulla corruptio accederet humo congeſtitiæ dat̃: q̃ q̃ arcet & ĩ totũ oẽ q; alienũ eſt admitti non patitur. Apiis uero chacriliũ iungit̃: qr calidũ denſũq; eſt. Iuuat. n. ad alimtũ trahẽdũ ui ſuæ utiq; dẽſitatis:

UVA. BHSC. IyR_056

Idemq; retinet nec ſurſum tranſmittit: ſimulq; ſui caloris beneficio poteſt conquoquere: itaq; cum alimenti copia large accedat percoquatur q; incremẽtum quoq; large conſequitur: eodem profecto uel ea pertinent: quæ cucumeribus cucurbitiſq; eueniret in mollicia incremẽto: ſi qs paruos paruaq; abſconderit: ſic enim nulla pars alimẽti a ſole detrahitur: nec flatibus reſiccatur: quibus cauſis molles augeri non poſſũt: ut etiã arboribus euenit quæ locis ſoli uentoq; expoſitis manent: his illi quoq; reſpondent qui in ferula uel tubo fictili includuntur: plus. n. alimenti præbetur: quoniam nulla ps exalat nec exicat: creſcũt uero in lõgitudinẽ & qa nutrimentũ facilius recto tramite fluit: & quia nihil eſt: qd auocet aduerſeturq;. Ratio ſimilis facit: ut uirides quoq; ualeant perdurare. Si quis apud puteũ ſerat cũq; tempeſtiui iam ſunt dimiſſos in puteum bene operiat: ſic. n. ſol afflatuſue haud quicq̃ ſiccare põt: & aquæ ſubditæ uapor aſcendens facit: ut nullam ſentiant ſiccitatem: ſẽ quaſi recenti habitu uireant: durant autẽ diu ex pabuli facultate: qd radices aſſidue mittunt. Quippe radicẽs diu uiuere poſſunt cura adhibita: Quãobrẽ ſiquis poſtq̃ fructificarunt germina decidat & radices terra tute operiat: atq; occulter rurſus exeiſdẽ radicibus cucumeres depromentur: ut multo maturius: q̃ qui ſemine ueniant: quoniam radix iam adeſt: & terra congeſta conculcataq; tepefaciens: ſatis germen celerius elicit nam & tepor ipſe non parum cõfert ad præcoquẽ germinationem: argumẽtum hoc quoq; euidentiſſimum: quod ſi quis hyberno tẽpore ſemina cucumeris ſerat in calathis: rigetq; aqua tepida: & ſoli exponat: & igni admoueat: ac poſtea quũ tempus ſeminandi fuerit: totos cophinos demittat interra: p̃coques admodum faciet & hæc prædictas cauſas ſorciuntur: figuram autem & ſpeciẽ ſuam apium mutat: ſi ſatũ conculcetur cylindroq; ſuper in uoluto coerceatur: fit &. n. criſpus: quoniã incrementum tranſire facile nequeat: & uaſis quoq; in quo poſitũ fuerit ſpeciem imitatur: qd propterea euenit: quia nutrimentus: quus prohibetur arceturq; auaſe circumeniente: fertur ad id: quod aduocet libertatemq; permeandi concedit: fit. n: uelut riuuli cuiuſdam deductio: itaq; ſpeciem uaſis ambientis capeſſit: euenit hoc idem quodammõ: & generi animaliũ in magnitudine paruitate breuitate & longitudine: quippe illa formata iam ſunt: hæc uero quũ generẽtur formam recipiunt: qua pp quus apius tranſferre oportet: palum defigere tantus præcipiunt: quãtus apius efficere libeat: radix. n. totus locus implere facile poteſt: huic proxima quodammodo eſt in mitigandis arboribus radicum auctio: quũ. n. trãſire libere poſſint: alimẽtiq; obtinere copiã: amplius tũ i lõgitudinẽ: tũ in craſſitudinẽ augeſcunt: nec nõ & q ſemina plura i linteolo colligata ſeruerit radices & germia facit ãpliora: q̃obrẽ ſerer q̃dã hac rõe cõſueuerũt: ceu porꝛ apiũ: atq; alia q̃dã: plus eis ualẽt q̃ plura atq; ex his oĩb natura una cõſiſtit adſẽ: q̃ui tpis q̃ ſerũtur diuerſam ſpicẽ capiãt ceu rapa: ſiquis protinus ab area ſerit: ampla efficitur: quod ideo fit quia

UVA. BHSC. IyR_056

plenius radicatur: dilatatur q̄ amplius: meliora euadunt: & quæ lentisco: aut ſcylle inſerta terræ mandantur: habet &. n. utra q̄ humorem caloremq̄ aliquē & fit uelut inſitio quædam: omnino quicquid in alio ſeri poſſit melius redditur: ceu ruta in fico: ſic enim optimaz poſſe fieri creditur: cortici ī fixam ſerere: terra ocultare conſueuere: euenit nanq̄ ut humor lacteus ille fici ſuper alimoniā auxiliari quoq̄ ſuo calore ualeat opportune: ſicut & cinis congeſtus radicibus: ſiue ne radices uermiculentur: ſeu etiam ſalſugie coaleſcant: habet. n. ſimilem: quandam uim calefaciendi: quippe lentis amplitudo efficitur: ſi ſemen ſtercore bubulo inuolutum ſeratur: iuuat & enim calor: & ſiccitas ſtercoris: ciceris autez ſi cum putaminibus aqua præmaceratum ſeratur: minus & enim eſt: quidem putreſcat: alimentū q̄ primum largius miniſtratur: & ſi cum cæteris obſeratum: maturius ueniet: hæc admiranda & penitus a natura negata putantur: uerum tamen mutationes eiuſmodi ſponte quoq̄ & arte naturæ ratione eueniunt: ut in tipha & ſemine tritico obducto: ſicut etiam: quæ ex ſeminibus coctiliora nitro præmacerata euadunt: aut quæ melle lacteue pari ratiōe macerata dulciora reddantur: quale nanq̄ ſemen terræ committitur: tale quoq̄ progeneret aptuz eſt committitur: aut alteratum & cōmutatum: duabus enim in rebus quodammodo principium omnium immutatur. i. aut in qualitate aut in quātitate: ceu tiphæ & ſemini: quod pars aliqua deſit: quæ ſi detrahatur principio generationem minus impediet: ſed ſi exempta ſæpius ſit: & uelut penitus ſemen diſpolietur atq̄ affici opportunus relinquatur: tum in qualitate mutatur: nec eadem multitudinem paleæ retinet: euenit quoq̄ aliis ut partibus quibuſdam detractis nō nihil differētiæ oriatur: ceu uiti palmitis medulla exempta uua ſine uinaceis gignitur: quod quidē fidem nō nullam illis forſitan faciat: qui ſemen a parte una quaq̄ tranſmitti aſſerunt: ſed huius ſolutio eadem eſt: quam de animalibus diximus: hæc igitur propter prædictas cauſas commutari putandum. ſi ſimbrii uero mutatio in mentam uelut prædictis oppoſita. ſ. eſt: quum ex neglectu eueniat: fit enim cum quis non excolit: neq̄ curam ſolitam adhibet: ut radices amplius deducantur: quā in partez ui tota cōuerſa: debilior pars ſuperna cōſiſtit: odoriſq̄ ſui uehementiā mittit: quaſi ex ambobus illis germine atq̄ odore ſimilitudo pueniat. Quippe acritudine exoleſcente reliquus odor: qr mollis quidā remiſ ſuſq̄ ē: pxime ad mentā accedit: quāobrē tranſferre ſæpenumero iubēt: ne iſtud eueniat: hæc ſi ſimbrii cauſa ē: ocimū aūt q̄ loco ſoli expoſito ſitū eſt trāſit in ſerpillū: quia uehementer ſiccatur: folio nāq̄ minus odoreq̄ uehemētius redditur: quippe quum alimēti quoq̄ minus habeāt quæ ſicca ſūt. Sed eiuſmodi mutatiōes ita euenire putandū: ut aliqd ſimilitudinis faciāt: nō ut oīo ſpeciē exprimāt alienā. Populus alba frōde latiore cortice leuior atque omnino ſucco lætiori quam nigra eſt: ſed eadem inſenecta ob alimēti in opiam haud procul eſt a ratione: ut & frondem anguſtiorem & corticē

UVA. BHSC. IyR_056

ſcabriorem habeat: & quicquid euenire his ſoleat quæ non æque alimento abundant: omnino fortaſſe mirum non nimis eſt: quod in hac euenit cū in proximum atque ſimile quodammodo tranſeat: nam & in animalibus mutationes eiuſmodi pleraſque uidemus: Alias in generatione: ut quum in cæteris tum in his: quos papiliones uocamus: enimuero ex eruca aurelia naſcitur mox de ea papilio. Id enim non aliis quam papilionuꝫ generi euenit: alias in iis: quæ perfecta iam ſint affectione diſpoſitioneque corporis perſpicuas: quas anni tempora faciunt: ceu in auibus quippe in his potiſſimum & dicitur & conſpicua eſt colorum: totorumque corporum immutatio: ut eſſe aliæ uideantur: hæc igitur ut dictum iam naturali tribui ratiōi par eſt. Atque principio dicimus ſecundum naturam pocius euenire arbitrari certe oportet. Sequitur utloco poſtreme contemplationis de morbis & corruptione plantarum loquamur: quæ quidem ratio euentus ancipitis eſt: quoniam & ſecundum naturam & præter naturam conſiſtit. Iaꝫ enim corruptiones alias ſecundum naturam: alias præter naturam euenire omnes dicere ſolent. Morbus autem partim omnino præter naturaꝫ eſſe appareat: eſt enim diſceſſus quidam atque perturbatio rei: quæ ſecundum naturam ſit: partim quia ſolitus eſt & ſæpe numero accidit ſecundū naturam eē aſſerimus: in animalibus pariter & plantis affectiones ſcilicet diſcernēdo eas: q̄ uiolentæ ſunt: planeq; extrinſecus ueniunt. i. uulnerum plagarumq; cauſa: quæ. n. algore aut ardore autaliqua ratione aeris accidāt: hæc preter naturā eſſe nunquā cenſemus: quāuis ea quoq; uiolenta quodāmodo atq; extrinſecus occurrant. Sed. n· hoc neq; pprium plantarum generi deditur: cum & in animalibus idem ſit: neq; refert ad eam reꝫ: quam in præſentia q̄rimus: morboꝝ autemꝫ initia ſicut & in animalium genere: uel intrinſecus: uel extrinſecus contrahuntur: & corruptio q̄ꝫ pari ratione exoritur aut in totum: aut certe quoadminus poſſint fructificare: intrinſecus inq̄: quum nutrimenti copia uel inopia fuerit: aut qualitatis plus minuſue acceſſerit: extrincus autē: quū aut frigora ſupra modū: aut æſtus aut imbres: aut ſqualores: aut aliqua cæli grauitas fuerit: adde plagas & ulcera q̄ ligone uel falce uel aliqua eiuſmodi cauſa ueniunt: nam & deorum numine aliqua damnoſa urgere creditur: ceu grandine. At ſi inopia quoque fecunditaſue alimenti extrinſecus ſit: ut placet quibuſdam: nil referat: omnia uero: quæ cælum iniecerit uehementius: imbecilliora infeſtant: ut pote quæ minus tolerare exceſſum ualeant: infirmiſſimo uero habitu ſunt: primum quum turgeſcunt: atque germinare occipiunt: deinde quum fructum crearunt: quaſi humor deſierit: tum enim ſumma mutatio eſt: qua de cauſa genus agreſte maxime ante germinationem aut ſub ipſam germinationem laborat: ubi grando: aut flatus prægelidus: uel præferuidus: inuaſit uincuntur enim abintemperie. Hyems tempeſtiua prodeſt tam agreſtibus quam ſatiuis: facit enim conſtipando: & condenſando: ut magis:

UVA. BHSC. IyR_056

ualeant: atq; prouide: ut melius germinent. Hæc igitur arborum genera cõ munia intelligere licet agrestium morbi nulli traduntur. Sed urbanorum complures: & forsitan ita est propter infirmitatem horum. Alii nomine uacant. Alii nominantur: ceu scabies: radicatio syderatio: uermiculatio sy derantur præcipue plãtæ nouellæ ac surculi suæ causa imbecillitatis: quod accidit: quum siccata tellure humorem trahere nequeant: qua propter plu rima pereunt subsydus ac maiores ætate: ut pote ualidiores magis resistũt & alimentum a longe trahunt. Item humor in ueteribus pinguior & ad fru ctificandum maturior q̃ in iuuenibus ẽ quæq; ostenderint cũcta educant oĩo mutationem minus sufferre possunt: quæ imbecilliora sunt: nec non & hu mescunt quodammodo magis subsydus arbores: ut ante retulimus: q̃ ob rem eo tempore germinum germinatio accedit. Syderatio his de causis ac cidit: atq; etiam ictu iniurioso & uulnere nam ea quoq; ratione ĩfirmiora red duntur: uermiculantur magis quæ ætate prouectiores sunt: quod & ipsum euenire uidetur inutria circunfodientium: aut cum siti propter squalorem lab orauerint: quippe ex ictu putrescunt: ulceratæq; uermes perfaniem cre ant: quemadmodum & aliis omnibus euenit sitis autem idem propterea fa cit: quia minus humoris: quam satis sit habeant: fit enim uelut dimotio ex natura: dimotionem mutatio atq; alteratio sequitur: mutatione animal ex sanie gignitur: accidit hoc uel illis per quæ arescunt: sic enim calor reddi tur efficatior: uermiculantur maxime mali: q̃ obrem in locis feruidis obno xiæ sunt. Radices enim breui siccescunt: publici tamen omnium maxime morbi: prædictus hic atq; syderatio constat: nulla enim fere sunt: quæ non uermibus infestentur: alia tamen pluribus celeriusq; intereunt: ut malus: ficus: pirus: alia paucioribus: atq; ægrius moriuntur. Minime uermiculan tur: quæ acerba & uehementia sunt: non modo quia minus putrescũt: ue rum etiam quia acerbitas partum animalium prohibet: argumento lau rus est: quæ cum breui putrescit: nõ breui uermiculatur. Nam ea de causa nec caprificus similiter atq; ficus putrescit. Lac enim eius acerbius est om nino quæ dulcia sunt celerius putrescunt: & enim ficus eorum mutationẽ facilius recipit: quoniam imbecillior est hinc mali & punicæ dulces magis putrescunt: q̃ acidæ: & omnium maxime uernæ succi scilicet imbecillitate atq; tocius naturæ omnia: quæ lentisco inserta terræ mãdantur: minus uer miculationem sentiũt odoris feruoriscq; causa. Genera hæc morobrum cau sis prædictis ueniunt: quidam & sphacelismũ, i. morbũ radicis extrinsecus plagis atq; uulneribus fieri aiunt: ut in animalium genere translatum eniz id nomen a similitudine illius uitii est: sed minime in omnibus uerum hoc esse uidemus: si quidem Cicer radicitus inarescens intereat: quum in flore salsuginem imber eluerit: enim uero iactura salsuginis uelut sphacelismus est: quin & alia pleraque sine ictu uitio illo uidentur ægrescere: & syderatio nem sphacelismum quidam appellant. Sed hoc nominis forte differentia ẽ

copia

UVA. BHSC. IyR_056

copia.n.alimenti nimia uel inopia arbores eoquoq; modo intereunt. Ni fer te ſucci pocius cruditate: ac ui extrinſecus occurrente: ut quũ poſt fructifi-catione3 humore ad huc tenui cauſa imbecillitatis gelicidiũ uehemẽs con-ſecutũ ſit: hac &.n.ratione intereunt: quippe ſuccus ſeroſus & tenuis: fri-gidus & craſſus: & tãq; pinguis calidus eſt: igitur hæc corruptio accidit ſine copia ſine crud tate ſiue ẽt utraq; ratione: atq; ẽt imbecillitate placuerit. At ob alimenti inopiã aliter corruptio ſequitur: quũ radices ſublimes proſpe-ctæq; fuerint: humorẽ.n.trãſmittere nequeũt pp ſolis ardore3. Itaq; ſuccuſ uritur craſſaturq; pluſq; cõmodu3 ſit: unde morbus atq; interitus: huic pro ximũ accidit: quũ ob aquæ inopiã ſqualent: neq;.n. tunc humore3 poſſũt tranſmittere. Iuuat tueturq; cõtra humoris penuriã ſolu3 aſſidue appellare coæquareq;: ſic.n. per æſtatẽ humoris aliquid trahent: & per hyemẽ calor aderit amplius: qui alimẽtu3 diſpenſet quod large imbriũ copia ſubmini-ſtrat: tunc.n.qr nequeũt uegetari pallent atq; intereunt arbores mõ frumẽ ti: quippe qđ pabulu3 euincere atq; p coquere nequit ieiunio laboret neceſſe interdũ nõ penitus pereunt: ſed tantũ ægrotant: ut minus queãt fructifica re. Quod.n. paſtũ nõ excoquit: neq; euincit: iam fructificare minime põt: ficus morbũ: quẽdã in radicibus: & paulo ſuperius ſentit quẽ glabrationẽ appellãt: qui certe ex nimietate humoris ſolet accidere: articulatio quoque uitis nimietati prorſus tribuitur & quæcũq; fructificare nequeant: ꝓpter luxuriam germinis eode3 ꝓculdubio pertinẽt: nec.n. iſta pabulũ excoquo-quere poſſunt: ſed & ad germinandũ uis tota cõuertitur: quaſi detracta flu xu rapido nimii alimenti: accidit magna ex pte fico ſcabies: oleæ impetigo uiti roratio: ut & clidimus auctorẽ: fructus.n. prætenuis fluxuſq; ut pote crudus creatur. Remediũ eſſe põt: uel cũ nimia nutrimenti ubertas detra-hit: quẽ admõ3 & amygdalas & punicas caſtigare aliq ſolẽt: uel quũ arbor firmior atq; robuſtior redditur: hoc.n. amputatio fici miniſtrat quũ ger-mina incohat: ne ſua opacitate ſuccũ peraſſet. Depãpinatio quoq; uitiu3 & prægrandiũ folioru3 cõtortio p totã æſtatẽ identidã facit: ut quidẽ præcipi-unt. Item reſectio ſummaꝝ radicũ: & ſarmenta ſup iniecta & demiſſe pro-pagines eodẽ ꝓculdubio ꝓtinẽt: Adde ſuffoſſiones & ablaqueatiões quib radices detegunt: ut flatibus atq; frigoribus aſſueſcãt: ut quidã ꝑcipiũt ca-uendo nequid paxillus officiat: hæc &.n. oĩa alimẽtũ diminuũt uireſq; au-gent: cõtra illis: quæ ob alimenti inopiã deficiũt uiribus foſſio: atq; reliqua cura exibita recreat uires ſimul & alimẽti copiã ꝑſtat. Sũt q; ſcabiẽ alia quoq; ratione fieri poſſe arbitrant̃.i.cũ pluuia lenta uergiliis exorientibus fuerit: tu3.n.humor uiciatus illæ refremẽtatur: & referueſcẽs erũpit: ut puſtulæ at ſi copioſe aqua inceſſerit cauſa quæ ſcabiẽ creat eluetur: forſitã & ĩterdũ detruſa introrſus abolet ac deſinit: euenit ꝓidẽ tẽpus ut & caprificus dela-bãt: quod eas humor nimiꝰ ſubeat: ſcabie3 his de cauſis fico accidere aiũt: uitis aũt articulatio uenit aut flatu ablatis germinibus: aut ĩpericia culturæ

h

UVA. BHSC. IyR_056

conciſis: aut tercio in ſupinum exciſis ſit enim hūor largius collectus uehementer adgerminandum excurrit: a ut nihil queat fructificare: rationis gemina cauſa eſt: aut enim quod rores ſtatiz poſt florez inſiderint: aut quod exuperantia fuerit: quod ſi ita fit aerez dixerim in profluuio floris humidiorem: uelut eruginez procreare exuperantia uero q̄i auocare dimouereq; alimentum uidetur. Itaq; utraq; de cauſa defluere acina q̄que permanere potuerit eſſe exigua ratio eſt: occuloꝝ obtuſio accidit: quum acriter frigent ꝓximum illi eſt: quod agreſtibus euenit: ſi quum germina ſua feſtinantius ī cohant: gelatio conſecuta eſt flos quoq; in tempeſtiuus ratione hac eadez perit: flatus & enim gelidus adhuc imbecilli occurſans totuz perfundit arboꝝ morbi & uicia hæc ſt: fructuū autē ut uuarū crambus uocitatis hic animal eſt erugini ſimile naſcitur cū tp̄re humido reſidente humore ſol acrior cōſecutus fuerſerit: quod etiā pampinis accidēr conſtat. Mali oleæ atq; fici fructus uermiculos ſenciūt. Sed mala & ficus quociēs uicium hoc acciderit pereunt oliuæ. Si ſubcute uermes naſcant̄ peūt qm̄ pēitus adimūt̄: ſed ſi ipſo nucleo augētur: caro enim non tangitur: prohibent illos flatus & pluuiæ q̄ fiunt ſubarctuꝝ facit enim refrigeratio ut fugiant omnes ægrotant ſæpe & ficus & reliqui fructus cauſā aūt: ut ſimpleiter loquar: aut ipſa arbor eiuſque diſpoſitio habet: ut quum in amygdalis humor gumoſus efficit: aut iis attribui decet quæ in aere eueniunt: oleæ arachnium quoque innaſcitur humiditatem quedā aeris proximi: quod fructuz adimit germinatur ramis aniculis quum imbres ſecuti ſint qua quidem germinatione fructus amittitur: qr pabulū eo fluit q̄quidē & fructus nodum uires conceperit: humore aūt agregato mox germē proſilit: peſſimū & oleis uiribus & aliis omnibus ſi duz florent ſpluerit: defluunt & enizi flores & fructus cā imbecillitatis adſunt & propria uicia locoꝝ: ut apud miletū atq; terentū oleis euenit. Quippe apud miletum quū florent ſi aer auſtrinus ſerenuſq; ſit: eruce uariū genus creatur quaꝝ aliæ frondē erodūt aliæ florem. Iuuat contra hoc ſi æſtus ſit cōſecutus: omnes & enim diſrūpunt̄ atq; intereunt apud tarētum cum florent alias deſyderio flatus erugine infeſtantur: alias habitu quodam ex mari caliginoſo craſſoq; floribus reſidente odorem floꝝ āmittūt̄ qua de cauſa: quum arbores maxime atq; pulcher ime illic ſint: fructum tamē minimū reddunt: omnino ſingula loca ſua uicia habent: alia ex ſolo: alia ex aere alia ex utroque. Sed cōmunis omniū cauſa flatibus datur: qui per æſtatē feruidi peruer frigidi admodum ueniāt: quū arbores germina floreſq; ſuos incipiūt edere in totū. n. uere in his quoq; aſſleri pōt exceſſu defectuue alīm ti aut æſtus aut frigoris langorē accidere: addo ēt ſi flatus & pluuie non tempeſtiuæ acceſſerint: accidit. n. ut alias fructus amittāt ꝓpter aquæ penuriā: ceu fici aliaſ deterius fructificēt: quū uel putreſcūt ſtrāgulant̄q; nimio humore: uel contra pluſq̄ ſit cōmodū deſyderio humoris ſicceſcunt: quuz ēt æſtus plerūq; tū uuas tū oliuas atq; alios fructus adurunt: uermiculorum

UVA. BHSC. IyR_056

multi ſpecie inter ſe differunt: diſcrimẽ tñ præcipuũ in his eſt: quod in alia arbore fructu ue alio nati ſunt: tranſlati in aliud genus ſeruari nequeat: qđ ratione utiq; fit: alimentũ. n. cuiq; exp̃pria ſubminiſtrat materia. Sed peculiare: quod de eo notatur: quẽ ceraſtã appellant: hunc. n. & in olea creari & in ſico parere aſſeuerant: habet ficus & ſuos uermiculos: & illos q̃z enutrit quos alienos receperit: oẽs tñ incerſtam figurant: & ſonum edunt paruuli ſtridoris: de morbis dixiſſe hæc ſatis eſt: de corruptionibus arboꝝ primuz illud ſignificaſſe oportet. Alias ſecundũ naturaz accidere: ceu ariditates in ſenecta: cũ imbecillitate langueſcunt: quaſi expirent ſponte atq; aboleãtur: Aliaſ præter naturã extrinſecus aduentare quaꝝ alias uiolẽtas putari: ut ſi arbor præciſa aut uulnerata: mortua ſit: alias minus: ut quæ pp frigora tẽpeſtateſue accidunt: atq; minime oĩum uiolentas eſſe: quas morbus attulerit: ſicut & in aĩalium genere: ſunt. n. iſtæ maxime diuturnæ: q̃obrem nec præter naturã eſſe apparẽt: æque in aĩalibus atq; in plantis: quippe cũ naturæ interſit: ut uires paulatim deficiãt: eſt præter prædictas: alia quoq; corruptio quæ nimia fertilitate exultat: quippe oĩo quæ large fructificãt uitæ ſunt breuis: ut dictuz eſt: exareſcunt. n. quia totus humor ad fructuz cõſumitur: nã & nouellæ oleæ pereũt ex fertilitate: quod priuſq̃ pficiãtur alimẽtum incremẽti ſui adfructificandũ cõſumunt: ſed corruptionẽ hanc neque ſecundũ naturã eſſe: neq; extrinſecus uiolenterq; dixerim euenire: ſed ipſis arboribus imputem: quæ pluſq̃ modicũ ſit: ad fructuz generandũ citatur ſic tamẽ ut aeris cæliq; uniuerſi ſtatus cauſa quodãmõ altera cõiungatur: ſequitur. n. talis fecunditas eblandito aere temperieq; optima cõdito: hãc igitur ſiue ſecundũ naturã: ſiue præter naturã ſiue ẽt mediam quandaz ſtatuere placeat: nihil refert. Arboꝝ aũt genus ẽt aliquid fortaſſe eſt: cui corruptio ſecundũ naturã ſpõte: nec ullo pacto affligitato: ſed bene uigenti eueniat ut pino cũ radices mutatæ in tedaz fuerint. Ita. n. fit ex nimietate nutriciõis cũq; per tedaz tranſmittere pabuluz arbores nequeãt: moriuntur quod p̃ximum illi uideꝝ: quod aĩalibus euenit: quæ extra mõz craſſant: atq; pinguẽſcunt: quũ. n. aurã attrahere nequeant: nec ullo pacto ſpiritu uti poſſint: ꝓpter obeſitatẽ cõdenſationez q; ſtrãgulant: q̃obrẽ nõ inepte ruſtici uocabulum iſtud de pino uſurpant: pinuz. n. ſtrãgulari aiunt obeſitate atq; pinguedine: quippe oĩa ſp̃um deſyderant aliquẽ uel ſollutionẽ uel meatuuz libertatẽ: ergo corruptiões huiuſcemõi naturales pocius eſſe putaueriz. Illas aũt utronoĩe appellaſſe cõueniat: nihil refert: ut iam dictuz eſt: ſed de his radicandũ: quæ ſecundũ naturã eueniũt: qm̃ hæ ſimplices quædã atq; cõſpicuæ ſunt: haꝝ igitur cauſæ in duobus uerſantur. i. in exceſſu frigoris atq; æſtus: nam quæ ob inopiam alimẽti eueniunt: exempli gratia uel quia humor deeſt: uel quia ager uiciatus eſt: hæ ſui generis ſunt atq; latiſſime patent: ſed pauciores illæ ꝓfecto q̃s affert æſtus: niſi ſqualores uehemẽtes infeſtẽt: q tñ & ipſis cætera potius necãt: q̃ arbores: nec niſi ꝓpetui diutiniq; fuerint: illas

UVA. BHSC. IyR_056

perdere poſſit annuis ardoribus: qui tempeſtiue ſubcaniculaꝫ ſieri ſoli. i ſt plantæ ſole nouelle ſyderantur & ſiquid mancũ imbecilluꝫ ue ſit neqꝫ eniꝫ hæc poſſunt ſufferre plura uero interierunt rigore modiſqꝫ pluribus: alias enim algoris uehemẽtia gelat: alias flatus pregelidus ruit non nunq̃ ẽt ſilente uel certe leuiter citato ſpiritu nõ tñ puro ſed turbido atqꝫ caliginoſo itidẽ euenit: ſic eniꝫ ferme gelatio arboꝝ ſequitur ſiue cælũ ſerenum ſit: ſiue nõ ſerenum: quippe circa archadiã euboiãqꝫ cælo ſereno uentoqꝫ flante potius gelatur. At in theſalia loci ſqꝫ pximis aere immoto caliginoſoqꝫ. Cæteꝝ flatus potius hæc affectio euenit: quũ mõtes ſingula circundantes loca niuẽ exceperint: hinc. n. flatus & frigora eueniũt: quæ denſare ac urere poſſunt. Interdũ ẽt ſine uento aer ſubiens ipſe identidẽ facit: quod aũt referunt minus gelari circa euboiã atqꝫ boeciã lacu orchomenio inundante alterutra fortaſſe ratione intelligi põt: ideſt aut p euentũ: quod eo tẽpore annus magis pluuius ſit nixqꝫ proinde nõ urgeat atqꝫ uapores humidiores citentur: ut potea largiore humore talis &. n. uapor minus frigidus aut noxius eſt: patuit hoc locis quibuſdã: quæ tepida reddita ſunt: quoniã fluminũ alluuie loca uicina cõcreuerint flatus: qui adurunt locis grætie ueniunt ob occaſu: ut olympias: qui tũ alibi: tũ apud calcidẽ luctum uocitatũ facere aſſolet. In theſalia enim & qui ob occaſu & qui ab exortu aſpirãt gelare nimirum poſſunt: tẽpus huiuſmõi afflatus maxime circa ſolſticium ſubdiẽ quadrageſſimũ eſt tum. n. aer penitus alget. Quæ eueniũt hæc fere ſunt: cauſa aũt ut in uniuerſum agatur: manifeſta propemoduꝫ eſt: calor. n. pulſus a frigore ſecuꝫ humorẽ educit: ita ut exhaleẽ: difleturqꝫ: qd̃ maiore exparte iis euenit: quæ eminent ſupra terram: radices eniꝫ parteſqꝫ: imæ indomitæ manent: ſæpe ẽt aliquid ipſius caudicis frigoris iniuriã aufugit. Cæteꝝ radices ſquoqꝫ interdum uis aggreditur frigoris: ut arbor tota exareſcat: oĩo. n. rigo acceſſusqꝫ frigoris deſuper: mox inde uelut p inductum adima defluit. Quãobreꝫ coloni apud quos iſtud euenit: bene uites operiunt: & ficos fruticoſa ſpecie reddunt: nec terræ magno cumulo opus eſt: ſed mediocris ſeruare utique põt: quidã extrema tantummõ palmitũ & ramoꝝ fici operiunt: ut in põto & in media tanq̃ additũ frigori negent: &. n. ſi ea tute integant: ſicut & alia quædam nuda munire cõſueuerunt: nullam capiũt noxam: quũ nullus additus frigori pateat: tranſit enim a ſummis ad ima & radices uis frigoris aduẽtio aũt huiuſcemõi uehemẽs eſt: nõ ſecus atqꝫ ſi a ſolis ardore ac mora lõginqui tẽporis fieret. ſ. pp uim uehementiſſimã frigoris: hæc. n. humoreꝫ ſimul & calorẽ amplius frequẽtiusqꝫ educit: caua aũt & anguſta atqꝫ fluminibus loca appoſita: & omnino: quæ ab omni ſileant flatu: magis laborare ratio eſt: præſertim enim ſpiritus locis eiuſmodi conſiſtit: diutiſſimeqꝫ moratur: itaqꝫ efficatius agere poteſt: & enim ubi non flatus ſed præſentia ſtatuſque aeris hanc adducit iniuriam: ut in theſalia & macedonia: tum alibi tum apud philippos: ubi profecto loca ptoſſionis concauæ magis laborant

UVA. BHSC. IyR_056

aer enĩz immotus gelatur: agrumq; totum diucius cõgelaſcere facit ac locis ſupinis nulla penitus aquæ: aut aeris fieri gelatio poteſt: motus &. n. prohibet. Sz mirũ ſane illud ẽ: rõemq; deſyderat q; non ea quæ infirmiſſima ſt laborare ſolent: ſz interdum quæ egregie robore ualent: oleam. n. & ficum aduri nihil mirũ: quum alterius radices per ſumma ceſpitum natent: alterius non ſublimiter ſoluz cohæreãt: ſz ẽt raræ ſint: ut frigus ẽt deſuper inuadere poſſit: & uitis uero non nihil cauſæ ſua natura & ulcere iniurioſæ ceſuræ oſtendit. At oleaſtrum magis olea laboraſſe & punicam nullaz cepiſſe iniuriam: quæ imbecilla contra frigora ẽ: concreſcit &. n. celerrime. Mirum certe ideſt quippe ſi gelationes: quas algores flatuſq; faciunt: differant interſe: haud ratio abeſſe uidetur: ut illa pocius ſequacia tẽporis ſint quæ ĩ firmiſſima extant: niſi forte idem in his quoq; euenit: quod prius diximus: denſis. n. magis inſidet: atq; immanet frigus q̃ raris: rara aiunt ipſa nimiũ penetrat: quod & ut mali non cõgeleſcant: cauſa eſt: q̃uis imbecilles admodum ſunt ut in theſſalia extitit: facit &. n. raritaſ arboris ut frigus tranſeat: nec aliqua parte arceatur. Quod aũt diu non immoratur: nec uniuerſuz cõtendit efficax id eſſe non põt: ſicut etiam de fulmine intelligere licet: porro alterutrum opus eſt: aut nihil ſibi admittant uim frigoris: ut quæ denſa & ualida ſunt: talis ne pirus & omne genus agreſte atq; etiam magis quaz ſterile: ceu ulmus & oſtrica aut quum admiſerint: ſtatim tranſmittant: expellantq; nec uſq̃ retineant: cauſa eoruz petenda hinc eſt: impetus autem flatuum loca quæ inuaſerit perfundit ac diluit quaſi flumen irrumperet. Quẽadmodum quum peſtilens inceſſerit lues: quapropter ſæpe quæ tangunt ac proxima ſunt: euadũt indomita: & adeo uis illa rapax celeriter plerunq; tranſcurrit ut gemmas eiuſdem palmitis partim congelet: partim incolumes relinquat: ſæpe etiam uitæ tota aniue abſcondita: quod fit locis prægelidis: ſi poſtremos palmites nudos excipiat hoſce urit: ac ĩde ad radices pertranſit flatus: in ponto congelant: quum cælo ſereno ac ſudo quædam ĩmodũ ſquamaz peferunt: quæ q̃dez ampliuſcula ſunt: dũq; feruntur admõz patent: dilapſa minime durant: quare cõſtat quod aliqua ĩ aere gelatio more pruine conſiſtit. Quum igitur aer cõcreſcens flatu percitus occurſat ſquamaſq; illas deducit: gelatus ratione conſequitur: flatus autem locis natura frigidis quidaz euernaculi inſunt: ut ponto & thracie: tepidioribuſ uero extrinſecus ueniunt ceu euboiæ: natura quoque plane indicat ipſa non flatu aliquo ſtabili uniuerſoque: ſed temere paſſim uagante iniuriam illam afferi aliter enim nunquam intacta euaderent quæ proxima eſſent. Igitur flatib eam quoque proprietatem poſſumus adnotare: gelicidium humi damnoſum admodum eſt: quum arbores ablaqueatas diſpoliataſq; ceſpite occupauerit: ſed maxime ſi ad ſit aqua reſtagnãs: quippe ſi diucius frigus duraverit radices infirmas diſpoliataſq; ſubiẽs penitus congelabit: nam & ſi omnino ſolum agitatum inuenerit uehementius offendet: penetrat enim libe

UVA. BHSC. IyR_056

rius: quod rarum est: resistit ualētius quod fuerit ster corarum: Cercus. n. ut pote calidū iuuat: quin & si niue delapsa soloq; fermentato frigus prōīa geluq; successerit: minus ægre ratione utiq; cōgelabitur raritas enīz facit: ut seges facilius sētiat. Sed pernicios̄ius gelicidium terræ arboribus euenit: q̄ aquæ magis enim radices id tangere pōt: damnosius uero utrunq; redditur quum pluuia & gelu miscentur inter se uicibus: sæpeq; alternantur: hac & enim ratione uires oēs tolluntur: q; nō æque glaciæ ppetua euenit præterq̄ si diutissime infestauerint: color. n. cōclusus coartatusq; assiduæ satis tuet omnino damnosior glaties illa est: quæ subtus inuadit agrum tenuē solutū siticulosumq;: haud. n. calore pōt æque resolui: & ulterius irrepit atq; radices attingit: euenit aūt: ut germinū cōgelatio & omnino superiorꝝ partiuꝫ sæpe numero fiat radicum: per raro & apud paucos: ratio q; radices terram protegentem & frigus arcentē obtineāt: ad quā ēt calor cōpellitur. Interdū nec superiora ipsa intereunt: sed potius leuiter uruntur: quæ q̄ nō protinus auferre oportet: enim uero sæpe uere in eunte illa quoq; germinare incipiūt quippe: quæ exaruisse uisa sunt: humescere rursus reddiq; uiridia possunt qua de causa mirandum nō est si cubi ita euenerit: ut olea tum fronde tum toto corpore arefacta apparens posset regerminare: haud. n. arefactio fuit: sed esse quædam apparuit ex siccitate atq; calore: quæ uim genitalem frondis non attigit: atq; ēt minus germinis & rami: idem uel aliis quibusdā euenerat: sed consentaneum maxime illis: quæ natura calida sunt: frondemq; gerunt carnosam. Imbecillia. n. atq; gracilia facile abolescunt: ceu myrtus: hæc. n. celerrime urit̄: quia & ipsi ramuli tenues tenelliq; sunt & tota arbos minus calida est: & proinde ad gelu facillima: laurus & q̄uis rara tamen resistit: pduratq; sui caloris potentia: punica uero & ficus rare humideq; minusq; calide sunt: arboꝝ quæ cōgeluerint: germinatio uelox frequensq; est fit. n. ut radix corroboretur: collectuq; reficiatur alimenti anniculi: quod haud dispensatum transmissumq; est. Item alimentum primū quod nō effuse ualenterq; fuerit distributū: cōsummi tūc ad germē citādū ratio ēitaq; incremētū atq; fructificatio celeriter ueniūt: hoc igit̄ nihil dubiū ē: qd aūt quidā mirant̄ niuē gelare nequire pruinā aūt posse: quæ niue īfirmior est: nulla ratione admirari debemus: primū quod nix nō oībus partibus resydet: sed apalmitibus aut germinibus statim liquescēs delabitur: & pruina hæc diu inherendo exurit: tum ēt habitus palmitis causam habere uidetur quippe cū nix anteq̄ germen ꝓdierit cadat pruina uero ubi proxime prodiit quum īfirmissimū est. Interdū ēt quum turgescit: quo tempore nō minus fragile est: iam enīz humescit rarescitq;: ad hæc pruina niue tenuior ē: itaq; ratiōe utraq; uehemētius cōgelat̄. Sed nec illo mō nix residere palmitib; posit: nisi uitis tota celet̄: qd̄ si euenerit calor a niue undiq; integente cōcludet̄: frigusq; foras uersus arcebit̄ quēadmōꝫ a terra fieri solet in totū uiꝫ quoq; incidēdi pruina q̄ nix efficatiorē sortiri putat̄: & noualia ꝓinde melioresceī

UVA. BHSC. IyR_056

pruina existimant: glæbas enim diffundi subeunte mordenteq; : quoniam constantior est tenuior niue: propterea est quia nix ex nube consistit: & uelut spuma est quædam spiritum in se admodum continens: ipsa autem pruina per se constat: tenuiori quodam aere humoreq; condita est: horum igitur causas. Ita interpetrari censendum: gelatio uero utrum crassitate aeris an tenuitate conficiatur: & si ratione utraq;: utra magis quærendum: quis profecto existimet: nam si aer nunquam geleturcælo minus sereno: nullo pacto gelationis causam habere: aeris crassitudo appareat: quippe serenus ac sudus aer. Tenuior & proinde dissolutioni habilior est: gelatio autez nõ nisi subeunte illo quod incidat fieri possit: item refrigescit facilius: & omnino sentit celerius: qui tenuis est: hinc enim & aqua præcalefacta refrigescit: gelaturque cælerius: quia ex calore tenuior facta est: confirmare hoc idem & loca putantur: quæ suda & subdiualia uocitamus: plus enim ac sepius in his congelatur non nusquam etiam parui interualli discrimine ut apud corynthum ranium & olympium quamuis uicina inter se sunt: diræ tamen serenitates fieri circa craniuz solent: ita ut & plantaꝝ affectione & hominis sensu res percipi possit: alibi longiusculo interuallo: idem animaduertimus omnino loca quæ ante nunq̃ glacie rigescebant: propter aeris crassitudinem nec congelescunt: aere commutato ut apud lariſſam thessaliæ: prius enim quod aqua stagnante pigraque campus esset repletus: aer crassus & aer calidior erat: postea uero aqua educta colligiq; prohibita: aer frigidior est redditus: & gelationes plures secute sunt: cuius rei argumentum afferunt: quod tunc oleæ quum alibi tum in ipsa urbe magnæ: & optimæ aderant: nunc autem nusquam habentur: & uites quoque tunc nunquam congelabantur: nunc persæpe: aquam autem non semp agruz reddi frigidiorem: sed etiam iis: quæ prius iam diximus: argumentum quod circa euenerat: hæc enim tepidior nunc esse putatur quia ebrus amnis propius: his de causis aer tenuis gelationi aptior esse appareat: at illis contra: crassior potius habilior esse creditur: est eniz stabilior atq; immotior. Qui autem est i motus facilius congelatur. Item styges locis istiusmodi fiunt quæ maxime corpora subeunt: haud enim quisquam uitare potest etiaz si in lecto cõtectus admodum iaceat. Confirmat etiam illud: quod montibus minusq̃ planis gelatur: aer enim tenuior atque agilior ubi est: fidem his quoque loca singula faciunt: quippe cum circa cithrum thessaliæ maxime fere congelatur: qui locus cauus ac riguus est: & apud philippos ante magis congelabatur. Sed nunc quod aquam ager sorbuerit: atque ita maiore exparte resiccatus sic totusque excoli inceperit: multo minus rigescit: at qui tenuior ager redditus est: & quia absumpta fuerit aqua & quia excultus sit ager. Incultus enim neglectusque frigidior & aerem habet crassiorem: neque enim solis æque sentit ardorem: neque perflatur spiritibus propter materiaz: tuz etiam aquas stagnantes pigrasque locus ille complures habet: quod idem

UVA. BHSC. IyR_056

& apud crenides olim fuisse proditum: quum thraces eum locum inhabitabant totus & enim campus scatebat arboribus aquisq; permadebat: quũ igitur nunc magis quã ante locis his congeletur: aquarũ copia reliccata nõ aeris tenuitati causa tribuenda est: ut placet quibusdã: tales in utranq; partẽ rationes possunt afferri forsitã qr utroq; mõ fieri gelatio põt: id enim ex prædictis patescit: sed differt etiã locus a loco: quod plus crassetur: aut attenuetur: aquosus enĩ turbulentusq; non æque efficax est: nec rursus qui prætenuis est. agilis enim minusq; stabilis gelatio aũt spacio conficitur tpis ad hæc qualitatem quãdam illisq; sequantur totiq; statui cæli & quicqd extrinsecus ueniat inesse oportet: nam si mutationes remissioneśq; crebris interse uicibus alternentur: nulla possit fieri gelatio: sed quo ad sumatĩ referre liceat: celerius affici potest qui tenuior est: rigefactus tñ: qui crassior frigidior redditur sicutĩ & calidior caliditas enim aut frigiditas in eo firmius continetur. quẽadmodũ & in cæterisq; calosiora corpulẽtioraq; sunt: quãobrem sicubi nõ dilutus: sed crassus simul & siccus sit: nõ absq; ratione hic facilius congelescet. Sed de his satis: æstus aũt nimius plantas & omnino nouellas arbores perdit ratione infirmitatis: sicut ẽt illa quibus uita annua data est. At uero quæ radices conceperint & iam factæ grãdiusculæ sint: has nihil interimere põt: qr subire atq; uitalem originem æque attingere nequeat. Sed si quid offendere possit: germina fructusq; adurit: quippe in totũ frigiditas alienior a natura forsitã est: quoad enim loqui simplicius sit: omnia excessu rerum: quæ uitã tuentur intereũt: enimuero inter agros alius ex nimia pinguedine sterilescit: alius ex imodica macie & aer quoque impedimento est: quum in alterutram partem modus defuerit: nec non & æque inopia multitudoue officit: nam & stabilis aqua si arboris magnitudinem excesserit: perdet: ut quum imbres percrebruerunt. aut loca in undationibus concreuerunt: quod etiam circa pheneum euenerat: ubi tamen aqua possit effluere: arbores melius tolerant: quamuis altæ ingurgitate iuuant: & enim motus ut nunquam uires deficiãt contra præsentem alluuiem: hæc illis de causis fieri arbitrandum. Sequitur ut deuiolentis affectionibus differamus: & si quæ aliæ non aere aut natura: sed hominis iniuria ueniant: has quoque adiiciamus: ut eam quam corticis in orbem detractio: aut uulnus aliquod inferat quæque appositis quibusdã exultet: ceu de putaminibus: fabarum narratur & quicquid eiusmodi ac primum de fabis. Enim uero fabarum putamina radicibus aut germinibus apposita uitam penitus tollunt: non tamen oĩbus. Sed iis quæ nuper prosiluere ut pote imbecilioribus qđ ea de causa hæc facere possunt: quia sua duricia siccitateq; alimẽtum partim trahẽdo: partim arcendo auferunt: alimẽto & enim destituta protinus moriuntur Sed hæc & quicqd generis eiusdem tanq̃ germinationi aduersa interimunt: quædã autem ex eorum numero: quæ conueniunti uuareq; possunt: exicio

aliquando

UVA. BHSC. IyR_056

aliquando ſunt: ſi immodica aut uehementiora: aut minus tempeſtiua exhibeantur: ut ſtercus ſi crebrius uel effuſius uel uehementius ceu ex pelliu n diſponatur: hac enim prope oĩa poſſe interire creduntur ſi intemperata ſit atq; indomita: periculũ idez impendet: & ſi calidum aut ſiccuz aut omnino uehemens minuſq; plantæ cõueniens ſtercus fundatur: ſunt enim quẽadmodum diximus: quæ ſingulis ſationibus congruant: nec idem ſtercus commune omnium eſt: modo aquæ: quãquam ea quoq; radices ſua multitudine in ebrians putrefacit: longeq; magis ſi plãte nouellæ nec nimium a quæ cupientes ſint: ceu cupreſſus: & reliquę ſiccæ: aut ſiquis non tempeſtiue: uel iis uel purgatione foſſioneue utetur: omnia namq; dant cauſam emoriendi: temporis autem ſingulis horis quum ad hæc ipſa tum adſequẽtia deus auctor ẽ: corruptiones: quæ per alimenti exceſſum deffectumue: aut per intempeſtiuitatem operis ueniant: hæ ſunt, Quæ autem uicinitate iuxta ſatorum: aut contagione ſponte ſe aſſociantium conſeruntur: has alimenti prorſus rapina ſolet committere: eoq; celerius quo ualidiora pluraq; ſint: quæ infeſtant: ceu quæ ſylueſtria ſunt: quæ radice numeroſa coherẽt quæ multo indigent alimento: quæ abſcindere amplecti ſtrangulare atq; irrepere apta ſunt: ut hedera: nam uiſcum quoq; & omnino quæ aliquaz plãtã p ſede capiũt iterimere poſſũt hedera & haurio nimio pabuli deſyderio: ſalſugineque ſibi ingemita: arbores necant: ſed aurio perniciоſior eſt: quã plus habet ſalſuginis. Neces aliis quoque ab aliis accidunt proprie: ceu in minoribus patet. Quippe orobancha uocata eruum necat amplexu compreſſuque ſuo: & limodorum: fenum græcum interimit: protinus radici adnaſcens: & alia cladem aliis inferunt: ut quæ cum ſingulis frugibus ſimul proueniunt: ceu lolium & auena tritico atq; ordeo: & lappa lenti: & alia aliis: omnia tamen idcirco interimunt: quia pabulum tollunt: tam quod terra miniſtret: quam quoddam ſole: & aere ueniat: atque eorum quidez ratio manifeſta fere eſt: oleum aũt & pix: atq; pingue: nam ea quoq; necandi uim habent: & maxime contra plantas nouellas: quare tangi eas minime ſinunt: ſed tutiſſime circundant uiminibus: cauſam illam habent quod ſua caliditate atque tenuitate labili longe effunduntur & condenſant aduruntque corticem: argumentum quod cortex dureſcit: atque detraitur quo laborante perdureſcenteque alimentum tranſire non poteſt: uim adurendi longe ſubeundique haberi: argumento illud etiam eſt: quod q agruz ſylueſtrem in aruorum formam tranducunt radicum reſiduis oleum aut picem infundunt: aut adipe ungunt: quæ omnino afficant: præſertim pix ut pote quæ ualidiſſima eſt. Reſtant corruptiones: quæ uiolente appellantur: quæ fieri ſolent ictu aut detractione partium aliquarum: aut dimutilatione: aut omnino ſublatione: quædam enim ubi altius uulnus ceperint: intereunt: ſiccitatis imbecillitatiſq; ſuæ ratione: palma uulnerata quoq; ice-

UVA. BHSC. IyR_056

rebro perit: uis. n. uitalis germinatrixq; ſita in eo eſt: quãobrez quũ id reſic catuz aut oĩo alteratum ſit: intruſu aeris caloriſq; alieni corrumpitur: partiſq; ſuperioris corruptio: mox ad ima deſcendit: huius ergo peculiaris q̃dã natura eſt: ut & pars conſpici poſſit uitæ præſtitrix. Sed ſunt quæ non plagam tolerant ſolum: ſed etiam lignis detractis caudici indomita maneant: ut quæ humida ſunt: probeq; germinant: ceu ulmus platanus: pars maior eorum: quæ iuxta aquas uiuiſcũt: pinus teda quoq; detracta ſeruari poteſt: huic etiã pinguedo pro magno habetur: ſed hæc oĩa cæteraq; non niſi bene adulta ſufferre poſſunt: & huic quãuis putruerint ſeruari tñ ac uiuere queunt: nam & pinum haud ſemper tedificare conſueuere: ſed quũ uiget æta teq; maior eſt: caret enim teda nouellaq; humorem nõ excoquit: neq; aggregat ſed totum ad germina incremẽtaq; altitudinis abſumit: ſtatiz eniz ac dilatan inceperit uis illa & habitudo tedæ uidetur conſequi quæaũt uulnerata aut caſtigata meliora fertilioraq; euadunt: hæc quoq; poſſe ſufferre certum eſt plagam. Igitur & diſcilſionẽ hæc tolerant: ſed uitis ficus punica olea amygdala: & malus non ea ſolum: ſed etiã fiſſionẽ caudicis ſuſtinẽt. Cætera oĩa fixo caudice pereũt: &. n. q̃ita uulnerata fiſſa ue rurſus cõprimũtur: & coeunt hæc uelut ad ſanitatem reducta uiuũt non ſicuti illa nihil perfiſſa deficiunt cauſã talis tolerantiæ humor & naturalis reſolutio dant: quippe alimentũ quãtũ abunde ſit: capiunt: neq; reſiccantur: neq; afrigere quicq̃ læduntr: fiſſure cauſa quod ſi ita eſt: hinc ea quæ ex urbanoz genere fiſſicnem tolerant: ceu ficus olea amygdala poſſe id ſuſtinere credendũ: quod partes diſiectas celerrime cũprimãt: coagmẽtentq; unde & difficile iſta ſcindũtur qr tenaci cõpage conſtãt: talis eniz ſuccus ficoz & oleæ pinguiuſculus ille humor: & q̃ſq; pinguedinẽ ſortiens uitis q̃z materies eiuſdẽ generis ẽ. Argumẽtum quod palmites perfici & medula exempta celeriter coeunt: atq; ẽt magis arundo: hæc eniz ſponte coit atq; cõcorporatur: pirum quoq; ſcindi quidam dixere. Sed de his cogitandũ corticis aũt inorbẽ detractio cõmunis omniuz aut certe plurimoz interitus eſt: de qua pirus ſatis retulimus: ceu. n. pars arborum uitalis hæc ſit: ut placet quibuſdam ratione optima ſequetur interitus ſeu hæc condenſata arborem contagione deprauet totam: ratione id quoq; eueniet: medullã aũt aliquatenus exempta nunq̃ arbos emoritur. At ſi tota detracta ſit moriẽdum omnino eſt: ut archades aiunt: nec pinus aut abies ſeruari amplius poteſt: cauſaz haud temere illã putaueris: quod medulla pars humidiſſima & uitalis præcipue adeſt: cuius rei argumẽtum quod materies quæ medulla uiduata non eſt: peruertitur recuruaturq; iam confecta uſq; duz penitus reſicetur. Quapropter abietis piniq; materiẽ filo medio findũt nec qcq̃ medullæ relinquũt: itaq; ſi hæc aliq̃tenus detrahatur nihil abſurdũ arborẽ poſſe durare: ſicut ẽt ſi cortex aliq̃tenus detrahat: ſz ſi tota demat: exareſcat arbos neceſſe eſt: ceu deſtituta uitali q̃dã p̃ncipio: aut ſuo natiuo humor decacuminatiõis dimutilatiõiſq; rõ i paucis cogitãda eſt

UVA. BHSC. IyR_056

pauca enim ſunt: quæ mori ea de cauſa poſſunt: quippe decacuminatione abies pinus larix & palma dūtaxat pereunt quidam & cedꝛ & cupreſſum annumerāt: uocāt decacuminationes quū detracta coma arboris extremitas præcidetur: quod non ſine rōe arbores prædictas interimit: quū ſicce nā ſint: & meatu condantur rectiſſimo: & unica radice inhæreant: uulnus eniꝫ infeſtat facitq; ut & frigus & arbor facilius ſubeat: præſertim quuꝫ undiq; infertur: & exproceritate atq; meatum rectitudine: nō pigre ad radices quoq; deueniat: ita multis de cauſis arbores iſtæ decacuminantæ intereūt: negata his oībus a natura nepotū ꝓcreatio eſt: tam ſiccitate radicis q̄ q; impetu ſuo toto ſurſuꝫ contendant: atq; etiam qr radice ſingulari nitantur alteq; deſcendant: nuſq̄.n. alimonie quicq̄ ſuperfluit: nec uero dimotum aliorſu m ſe uertit: itaq; fit ut nullum ſit exurgendæ prolis initium: qñ igitur hæc oīa inſunt: in his ſingulis ferme arboribus: corruptionē illam oīo ſectari neceſſe eſt: dimutilatione autem pauciſſima pereunt: ſola.n. uitis nouella maxime interit: & ſi quid tenellum imbecillum atq; rectifluum ſit: hæc.n. cauſā iſtis moriendi committunt: ſed plura certe deteriora redduntur: amygdala enim amara efficitur & punica durior: & alia quædam mutari plane uidemus: ratio explicata eſt: qđ principio alterato finis quoq; alteratio ſequitur: quin & depaſtio animaliū damnoſa admoduꝫ eſt: quod duꝫ germen cedit: ac detrahit ſimul quoq; adurit: fit.n. hinc: ut plantæ grauius infeſtent peculiare quod de palma & picea proditur: has.ſ. dimutilatione non interire. Sed ſterileſcere: rationem ſuperioribus proximam eſſe exiſtimanduꝫ: q; ꝓncipio alterato imbecillioriq; rēddito uires defficiunt: & fructus idcirco: ut pote ultimus creari mīe oīum pōt: præterea iam germē adeſt & quaſi pacta reſ eſt fructus: q; autem eſt futuꝝ imbecillius illo eſt: quod pactū iam eſt. Sed his tm̄modo iſtud euenit: qr hæc paucifera ſunt: pigreq; fructificāt rōe quidem numeratis regionis: ſuis &.n. locis ſteriles fortaſſe non fiunt: nec mirum ſiqua parte deciſa non totæ defficiant: principium āt plurimū poſſe tametſi multiplici ratione iam liquet: tamen germina quoq; ipſa confirmant: quum afflictantur taꝫ in aliis q̄uel maxime inuitiū genere. Quippe exeſis primis germinibus nihil amplius germinatur: ſꝫ ꝓtinus ipſæ germinandi effluxus ceſſat: atq; extinguitur q̄ſi uitis excecata: & manca: quodammō fuerit: p̄ncipium.n. & ualidiſſimū & infirmiſſimū eſt: non tn̄ mō eodeꝫ: nā uitem fertileꝫ admōꝫ germinibus eē germinationes ſequētis ipſis latiſſime indicant: ſunt & ſeminum corruptiones eoꝝ ſcilicet: quæ non ſecundū nām ſeruntur: arboꝝ pariter & frum̄toꝝ: & oīuꝫ cæteroꝝ: queꝝ & tempora certa ſunt: uiuūt & enim omnia ad quoddaꝫ tempus: deinde intereunt: uiuere inquam non actu: ſed potentia: pereunt naturali ſorte: cum exſiccata penitus ſint: & calor humorque totus exactus fuerit. Reliqui omnes interitus uel inuita natura præter nāꝫ eueniunt: ut quū inatis beſtiolis exedūtur: aut quū humeſcūt ul̄ aliter cōmutātur q̄obrem quæ multiplici

UVA. BHSC. IyR_056

continentur uagina: aut diuersa tunica uestiũtur: aut pinguia uel acria uel amara uel ossea & sicciſſima ſunt: hæc oĩa diu perdurãt: reliqua celeriter uiciantur. Alia enim inter ſe ſeruefacta abolentur: ceu frumenta & legumĩa alia ex aere aliiſq; extrinſecus rationibus humefacta: ut olera: & quæ coronaria uocitamus glabrantur. n. quodãmodo: ut aĩalia gignant quibus pereant: quæ inter legumina excoqui facilius poſſunt: celerius pereunt: ut pote dulciora: partus. n. beſtiolaꝝ cauſã dulcedo miniſtrat: tum ẽt ſua imbecillitate deprauantur: & quia iam uelut finẽ ſuum attingerit: frumentum q̃3 celerius deficit: quod dulcius eſt: locus tamen plurimum ad perenitatẽ ſeminum refert: ſi ſiccus ac frigidus eſt: diutius enim locis eiuſmodi durant ut in media & paphlagonia: & in his ſeruabiliora: quæ locis editioribus recondita fuerint: pari modo & ſiquis eiuſmodi locus alius ſit: diu ſeruabit: quippe ambo illa arcentur: quæ ſolent corrumpere: calor & humor: nã & terra quã frumentis reſpergunt identidem facit: ſiccat. n. atq; refrigerat arborum enim ſemina: quæ mollia carnoſaq; ſunt ceu amygdala: nux: glãs: putamine ambiente ſeruantur: quæ ſicca lignoſaq; ſunt: ut uinaceũ & eiuſmodi: ſuis ẽt uiribus reſiſtere queunt: ueꝝ ut ſimplici ratione loquar: oĩa diuturniora redduntur putaminis circundantis preſidio: nam & uinaceum & granum ficulneum & reliqua generis eiuſdem tegumentis ſuis exuta lõge amplius reſiccantur: ſed omniũ iſtiuſmodi maxime illa permanẽt: quæ nucleo cõtinentur: ceu ſemen oleæ: & quicquid ligni aut oſſis ſpeciem gerit ut ſemen palmæ & cnici: & reliqua cnicei generis: denſa. n. hæc omnia ſunt pro tectuq; munita tutiſſime: ſemen aũt illud interius aliis abſolutũ cõſpectumq; ineſt aliis indiſcretum atq; incertum: ut palmulis.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM. L. VI.

d E ſapore atq; odore quoniam ea q̃3 plantis conueniunt: tentandũ pari ratione. Atq; de cæteris diſputare ac reddere quæ quibuſque de cauſis generibus eueniant ſingulis: ergo quænã ſit generis utriuſq; natura amboq; mixta quodãmõ eſſe: p ratione alibi determinatu; a nobis abunde eſt: ſapor. n. partis ſiccæ terrenæq; in humore demixtio eſt: uel partis ſiccæ per humorẽ exui caloris percolatio: quod forte nihilo differt: odor aũt eſt partis ſiccæ ſapidæ indiaphane hoc eſt tranſlucido corpore demixtio: id enim aeris atq; aquæ commune eſt: eade3 ferme ſaporis & oderiſ affectio eſt: ſed nõ in eiſde3 utrunque proficitur: hæc igitur iacent hunc in modum determinata: ſapoꝝ autem genera numero quidẽ cõplecti facile ẽ exempli gratia dulcis: piguis: auſterus: acerbus: acris: ſalſus: amarus: acidus. Sed naturã explicare cuiuſq; difficile q̃ppe primũ illud: ipſũ diſcutiendũ: utꝝ affectionib; ſenſuũ reddẽda ratio ſit: an figuris qb; ſiguli cõſtẽt: ut democritus cẽſet: ni forte figur ẽt iſte redigi ad potẽtias q̃dãmõ poſſit illaꝝ q̃ gr̃a ſubiũgant an alio mõ ſiqs extra p̃dictos alius eẽ poſſit: Affectiõib; ſen

UVA. BHSC. IyR_056

ſuũ in quam: ut ſiquis dulcem: qui humorem linguæ conſertum: diſcernat: dixerit eſſe. Aut ſaporem qui leniat: aut ſaporem tenuem uel leuem: Acerbũ: qui reſiccet: aut leuiter dẽſet: eundem illum humorem. Acrem: qui deliquẽdi: aut mordendi uim habeat: aut qui calorem humoris conſorti loco ſuperno excernit. Aut ſaporẽ deniq; uim aduſtoriã: uel caleſactoriã ſortiẽtẽ. Salſuz: qui aſſiccet & mordeat: Amaꝛ qui humorẽ corrũpit: aut coagit: aut mordet: aut ſaporẽ deniq; aſperum uel maxime aſpeꝛ: Auſterum qui abſtergere poteſt: & qui ſenſũ aut ſenſus humoreꝫ: aut humoris per ſumma reſidentem: mordet: uel coagit: uel aſſiccat: aut oĩo acerbitateꝫ leuem atq; molliſſimã: aut ſi quẽadmõm plato uiriũ differẽtias inuniuerſum reddideris: aggregandi ſcilicet diſgregandiq; rõe addito leuitatis aſperitatiſue uſu generatimq; digeſſeris: ut acerba: quæ uenas adurunt aſſiccãt atq; ex aſperãt: auſtera q̃ his magis poſſint abſtergere: atq; eluere. qcqd linguæ inhæreat. Amara: q̃ extra modum detergunt ut aliquid ipſius quoq; naturæ abſumerent: ceu nitrum ſalſa quæ temperaciora his ſunt: minuſq; abſtergunt: & amaritudinis uacant aſperitata: gratacq; magis palato hoĩnis ſũt. Acria quæ oris calore feruefacta mutuo feruefaciũt. Leuigataq; ſurſũ leuitate ſua feruntur adſenſus capitis atq; incidere poſſunt. Acida quæ putredine attenuata iaꝫ fuerit uenaſq; ſubeant anguſtas & agitent fermẽtent: ſpumam excitẽt: atq; attrahere poſſint: Quæ autẽ omnibus prædictis aduerſa paſſio ſeu affectio ſit: hæc dulcedini conuenit: quũ ſcilicet ſaporleniter mulcet & mitigat: q̃ aſperitate horreſcunt. Aggregat hæc affectio & cõponit quæ diffuſa ſint præter naturã: cõtra quæ cõſiſtunt diraq; ſunt laxat: & diſcutit: ita plato rõe potentiæ ſaporis determinat: democritus figuram ſingulis reddit: ac dulcẽ eſſe ſaporem: aut qui rotundus ampluſq; ẽ. Acerbuꝫ qui figura magna perficitur. Aſpeꝛ qui multi angulis minimeq; orbiculatus eſt: acutum ut nomen indicat ipſum qui mole conſtat acuta: & nucis pineæ ſpeciem gerit & incuruus tenuis nulloq; orbe conglobatus eſt: acrem qui orbiculatus tenuis angulatus atque incuruus eſt. Salſum qui angulatus magnus diſtortuſque eſt: & cruribus paribus conſtat: Amarum qui rotundus leuis atque diſtortus parua cum magnitudine eſt: pinguem qui tenuis rotundus paruuſque eſt. Igitur modi tantum interſe diſtant: ſz forte ut dictun eſt ratio quoque figurarum ſaporum uires ſecuta eſt: atq; illarum gratia excogitata: ipſarum & enim uirium cauſas hunc in modum ſatis aſſignaſſe exiſtimant: quibus ſcilicet de cauſis ſapor alius aſtringit aſſiccat atque coagit alius lenit æquat atq; componit: alius excernit diffundit que: aut aliquid eiuſmodi facit. Illud tamen ab his fortaſſe quis exiget: ut ſubiectum quoque aliqua cum qualitate reddatur: non enim ſolum quod agit uerum etiã quod afficitur: noſſe oportet: præſertim ſi non idem ſapor ꝓcipiaꝫ ab oĩbus: ut ẽt democritus ait: qppe nihil ꝓhibet: ut q; hõi dulce eſt id amarũ aliqua ex cæteris aĩalibus ſentiãt: cõſtat. n. quod ſnbiectũ ſenſus

UVA. BHSC. IyR_056

affectum qualitate alia est qñ figura saporis cũ eadẽ sit: nõ tñ idẽ agere om nib⁹ possit. Quod si ita ẽ subiectoꝝ quoq; similitudinẽ pro cã accepisse par est: quãobrez differere: de his profecto debemus. Ad hæc argumẽto est: ha ud unã potentiã esse figuræ eiusdẽ quod cõtraria in alio atq; alio agere põt: enim uero singula insuã ducere potestatẽ nequire nõ æque mirũ: sicut neq; ignẽ omnia minus utere posse miramur: at si aduersis intersе qualitatibus afficiat: hoc certe: quãobrem ita fit explicari magis desyderat: q̃q̃ illiusq̃z rõ nez non nullã reddi oporteat: igitur de igne siqua perurere nequeat: aut de aqua siqua humefacere minus ualeat: aut ægre rõ reddi põt: sed si contrari um egerẽt: prorsus maiorẽ parerent questionẽ. Ergo figurã auctoribus de his oibus assignada est: qui aũt per uires saporꝝ ratiõez exponere maluere: quale subiectuz sit sensus unius cuiusq; dicãt dũtaxat necesse est: quippe il lius quoq; naturã atq; habitũ nosse opere p̃ciũ est: qñquidẽ & qualiter pars corporis potestatẽ sentiendi obtineat: forsitã & tum expluribus quicq̃ unũ constiterit cuiusq; illoꝝ ui⁹ atq; substantiã haud quãq̃ latere oportet: absur dũ ne uel illud auctoribus figuraꝝ occurrit: ut quæ sibia intersе sunt uim di uersam agendi ex magnitudine paruitate ue habeant: uiribus. n. nõ fermæ: sed molis uiolentiã & oĩo plus minusue fortasse aliquis tribuet. At non iti dẽ posse: aut agere forma cõi arbitrari ratio nulla est: nãsi figura cõsimili sit eadem habeant rationem necesse ẽ: q̃ uel in cæteris patet: triangulus. n. pe daneus & centi pedaneus æque tres habent æquales duobus rectis: & qua dratum quoq; pedaneũ & centipedaneum quaternis angulis rectis pariter constant. Quãobrez quæ ex his prouenirent quantitate quidẽ different: sed forma nihilo essent diuersa: sz. n. uires: quæ figuris aut formis reddantur pleres atq; pluribus excitent quæstiões. Saporez autem & odorem pmixtio ne quodãmõ affici hinc etiã cõstant: nihil. n. simpliciũ nũo saporẽ aut odo rẽ hẽre uidet: nisi mixturã recipiat: ut aer uel ignis uel aqua nã & aq̃ pse insi pida ẽ: q̃ de cã ueteres auctores dixere talẽ eẽ aq̃ q̃lis terra: p q̃ fluit & marĩ ue ro & q̃ nitrosæ atq; putide & acidæ aquæ sit: admixtiõe ñ uacãt: q̃ fit ut odor p̃cipue mare cõitetur: terra & lapis nulli saporis sit: nisi aliq̃ istius mõi mix turã capessãt: q̃q̃ terra potius hẽre saporẽ appeat: ut q̃ adusta & cinerea ẽ a mara sẽtit & argilla dulcis: nec rõ de ẽ: qm̃ pmistiõe p̃tis terrenæ sapor exul tet: metalla uõ & lapidũ gña ñnulla nõ mõ sapore: ueꝝ ẽt odorẽ hẽre certũ ẽ Igitur hæc oĩa mixtiõe quadã alteratiõeq; tũ sapida tũ olida affici solẽt: qp pe cinis pustionẽ alteratus ẽ: & oĩo q̃ igne domant saporẽ quẽ recipiũt: uel simplicia uel cõmixta hũoribus: Naturam igitur saporis humorisq; talem esse: & ante nunc explicatum est. Sed cum tribus generibus odores sapo resque uersantur: idest plantis animalibus atque iis quæ arte commiscen tur paranturque: aut etiam sponte alterantur aliis in melius: aliis indeteri us: ceu quæ putrescunt: de hi omnibus disputare communius est: quam res de qua agitur desyderet: quo circa de naturalibus differendum in

UVA. BHSC. IyR_056

primis: omnium nanq; principiũ natura est: atq; eox exponendi potius illi sunt: qui in simplicibus ac oio rebus in animalibus inesse uidentur: & qui in genere plantax fructuumq; habentur: nam id quoq; prius aialium genes statui debet: tum ẽt nobis studium contẽplandi de his in præsentia est: uelut hoc prioribus rationibus sit annexum: atq; cõtinuũ: ergo humox sapores: qui in gremio terræ cõsistunt: hi nanq; certissimi habentur: ceu acuti & reliqui ob easdem quodãmodo causas: aut proximas: quibus in plantis prouenire nihil dubium est: nõ tamẽ numero pares: neq; similes illis sunt: sed turbidiores: quoniã non eodẽ mõ neq; proximo excoquuntur: numero aũt illis cõparari non possunt: qr fructuum sapere permulti atq; dissimiles sunt & quidam nullatenus in terrenis illis notescũt: ceu austerus acris & alii plerique nisi quis permixtiõem cõfusionẽq; cæterorum hosce dixerit: genere aũt esse eosdem. Quod si ita est in numeri prorsus sapores fieri possint mixtionum: &. n. ratiões in numeræ sunt: atq; ẽt quod plus minusue adsit differẽ tiam faciet: itaq; plures sunt: qui generis habent societatem: ceu austeri pingues: amari: dulces: quapropter ueteres naturæ interpretes sapores esse in numero asseruerunt: sicuti & rex mixtarum numex certum nullum putarent: qualis enim mixtura putredoq; fuerit humoris talem quoq; saporem produci cæterum quoq; melius qui genera numero certo cõplexi sunt: hisq; descriptis mixtorum exinde differentias capiunt: porro cõditio terræ suum habet salsum saporẽ: nullus. n. fructus: nullũ putamẽ saporis illius est. Sz huius causam postea redemus. Saporx aũt gña septẽ esse putantur: sicut & odorx: atq; colorx: hoc tñ ita erit si salsum nõ aliũ: q̃ amarx posueris: quẽadmodum & si fuscum colorem nõ alium: q̃ nigrx: at si sicernes octauum hũc esse necesse sit: quippe dulcis puinguis amarus austerus acris acutus acerbusq; enumerantur salsusq; octauus subiungitur. Sunt qui uinosum quoq; adiiciendũ putarunt: fructibus. n. quum pluribus inest: & in terra nonnũq; talis compræhenditur sapor. Ad hæc lactis sapor redigendus ad dulcem minus appareat: hic. n. interdum tãq; species dulcis obiicii põt: nec uero uini saporem tribuẽ alicui facile est: sed sui generis eẽ iquoq; uidetur: q & dulcem & acerbum & austerx possit recipere: uerx hoc nihil forsitan refert ad cæterox cõtemplationẽ: numerus aũt septẽ illox principalis naturæ familiarissimus est. Sed utrum alios tanq; principia: alios tanq; priuationes dici oporteat: exẽpli gratia dulcẽ pinguẽ & reliquos his cõsociatos p principiis ex hiis nãq; gñationes nutricatiõesq; pueniũt: cæteros aũt p priuationibus an oẽs eẽ nãles cẽsendũ putaueris: tũ & gñandi nutricãdiq; rationẽ eosdem habere ueerissimũ sit: nil. n. fere gñari aut nutriri p cæteros põt. Sz si plura naturæ tribui q̃ pauciora dignius sit: cæteros prorsus magis aut certe nõ minus secũdũ nãm eẽ credẽdũ: quũ paucos pars illa obtineat: pxia fere q̃stionẽ: q̃ de cæteris aialibꝫ cõparatiõe hõis agit: utrx cætera aialia sm nãz sint: an sm priuationẽ pariter. n. ĩ his atq; i plãtis peculiaris q̃dã essẽtia ĩtelligi põt:

UVA. BHSC. IyR_056

ergo ſi priuatio imperfectione indigentiaq; uerſetur: hæc autez & generare & educare poſſint: multoq; ualidiora cæteris ſint: haud quicq̃ ſecunduz priuationez dici hæc debeat: itez ingenere quidem plantaꝝ ſimul euenit: ut nõ perfecte fructificetur: & minus amara ſit: quibus ſapor iſte ingenitus: ut ĩ felle terræ abſinthio & in cæteris generis eiuſdem pateſcit: q̃ natura eo tendat: dulcedoq; cruditas ſit aut incoctionis defectus: ſemper enim natura ſuo ſubiecto ſimile alimentum reddere uult: tam in animalibus q̃ in plantis: tunc enim ſingulis cõmutari & confici alimonia ſolet: quum euincunt quod ceperint. At ſi adſint: quæ ferue factis aliquibus poſſint nutriri: quod inanimalibus euenit: quibus uel generatio inde eſt nec alimentum nec prima correctio fidem faciet ei ſatis: quod ſecunduz naturam ſit: ſed ſingulis per mixtura ratione argumẽta partiri neceſſe ſit: neq; enim omnes dulces ſapores idonei hominibus: ſed alii inſaniam important: ceu radix quæ carduo ſimilis eſt: & aliæ quædam: alii ſomnum conciliant: & ſi copioſius dentur mortez afferunt: ceu mandragoras non nulli lætales omnino ſunt: multi locis in multis quum radices ignotas ediſſent dulces atq; ſuaues interire & alia iſtius modi compſa notantur: quæ uel nocent uel ẽt omnino interimũt quamq̃ guſtu ſuauia aut certe facilia: contra pleraque inſuauia & amara iuuant: ut q̃ ſuperius diximus fel terræ abſinthiũ: & q̃ uenenoſiores guſtus important: quippe multa ex his quoq; prodeſſe uidemus ſunt: quoꝝ ſapor quia cibo per ſe minime idoneus ſit: pro condimẽto cæteris additur: ut ſalſus atq; acutus: hos. n. niſi temperemur exuperare non poſſumus: ſicut ẽt ex cæteris animalibus pleraque nequeunt: quamobrem illis quoq; ſapores cæteros admiſſere ſolemus: pleraq; ẽt ſibi ipſa quæ remedio forent cõperiũt ceu aues quo q ſ argumẽto cõſtare appareat: genera ſapoꝝ nõ ita eẽ diſtincta ut aliud uelut naturale ſit: aliud innaturale: priuationiq; aſcribendum: ſed quod nobis ineptum ĩ cibo ſit: hoc aliis eſſe aptum: quodq; aliis aptuz aliis eſſe ineptum: prout enim naturaꝝ conditione ſe habeant: ita ſingulis alimẽta conuenient: parimodo & uoluptates & anxietates & remedia: contra affectiones diſpoſitioneſq; aduerſas ſingulis natura ſtatuerat quod pleraq; animalia facere latiſſime patet: non modo contra affectiones: quæ ſponte acciderint: ſed etiã in paſtibus ipſis: cuzaliquo noxio comeſo mox aliud quod iuuet aſſumunt: ceu uipe erutã ubi allium comederũt: quum & in odoribꝰ eadem ratio eſt: enim uero aliis alii aduerſi nec quicq̃ cõmodi ſentiuntur nõ ita ſolum ut non indigeant: neq; quærãt. Sed ẽt ab his moriantur: quæ nobis ſuauiſſime olent: ceu uultures abunguentis & canthari roſis nec non & apes uehemẽter eos oppugnare uidentur: qui uncti ſunt omnino inter bruta uel nullum uel certe breue admõz eſt: quod odorẽ perſequitur: gratia ſuauitatis: ſed ita facit ut per euentũ ita occurrit: quum ſcilicet cibus reddit: odorẽ: quippe appetitus ad ipm pabulũ eiuſq; eſt: ſiquid tñ uel iſtiuſmõi ẽ haud q̃q̃ hoĩbus conſtat: nã & pardalim cæteris aialibus ſuauiter olere qdã

affirmant

UVA. BHSC. IyR_056

affirmant: & quod uenari inſenecta nimirum beſtias alliciendo gratia ſui odoris: At nobis nullam odoris affert ſuauitatem: niſi uerum etiam illud dixeris ut certe eſt: uerũ olfatum homines hẽre oĩum ferme deterimũ ita ꝙ multi odores ſuauitateſq; eorum uel grauitates nimiꝫ latere hoĩnẽ poſſunt: nec miꝫ quod cætera aĩalia: quæ olfatũ obtinẽt exquiſitionem gratiaꝫ odoris non ſentiunt: neq; diiudicant: forſitan .n. ſentiunt: ſꝫ eoꝫ naturæ nihil conueniunt: quinimo aduerſantur: ut de ulturibus dictuꝫ eſt: utq; omne inſectoꝫ genus oleo infeſtant: fugiunt .n. uehementer eius odorem ſed alia forte aliũ nata ſunt aſpernari: temere tñ contra poſitionẽ illam pinguis ſaporis euenire iſtud appareat: quũ nulla res cõueniẽs corrumpere poſſit: niſi ſuo exceſſu. Sꝫ huius rõ acritudini attribuenda ẽ: ſicut ẽt origani & generis eiuſdẽ: hæc .n. omnia fugiunt: ſentire ãt nihil poſſe: ut referunt: incertum hõi ẽ: ni forte meatus quoq; hĩe cauſam dixeris: ut nonnulli nãæ interprætes uoluere: q; minus congruerent: ideoq; rõe magnitudinis aĩalia diuiſerunt: paruaq; aſſeruerunt ſentire: q̃ paruis cõueniat: magna quæ magnis: ſꝫ illi nõ ſatis fortaſſe: neq; apte digeſſerant: non .n. meatibus ſẽſus ꝓficitur: ſꝫ pro di poſitione tẽperamentoq; potius ſenſatio & inſenſatio reddi debeat: inqbus ſuauitas aut inſuauitas cõſiſtere ſolita eſt: q; etiam hominibus euenit: non .n. idem odor gratus oĩbus: ſꝫ potius ex fetidis atq; grauibus aliqui cõmunes omnibus iferunt: ut qui ex qbuſdã hiatibus: aut ſpeluncis lætales affiant omnes hoĩnes: qui acceſſerint. Sin ãt illi quoq; ſpirantibus tñmodo peſtẽ inferant. Ati ſtud quidem latiſſime: ſicut de ſaporibus patet: odores etiã eẽ qui cõueniunt ſingulis ſuauẽq; olẽtiaꝫ: quæ cibuꝫ non comitetur nullis uel certe paucis gratam occurrere: & hoc an cõmoduꝫ alicui ſit icertius ſane eſt: ſꝫ hæc lacius fortaſſe q̃ res deſyderet: de qua agit̃ diſſeruimus. Redeundum eodeꝫ ẽ: unde natura ꝓceſſit ratio: cuiuſq; ſaporis odoriſq; natura profecto quẽadmõꝫ & aĩalium eſt: quæ ſingulis diſpoſitionibus temperamentiſq; conueniat. Cæteꝫ quãtũ inuniuerſũ cõmuneq; res exprimi poſſet dulces: & qui ineiuſmodi genere conſocientur: aptiores ſũt ad alendum ꝓpiuſq; ad naturaꝫ accedunt: ſꝫ forte non nihil repugnare appeat: q; rõe minus reſpõdere exiſtimes: qñ dulcis ſapor gratus oĩbus ſit odor: aut eodẽ accipi mõ nõ poſſit: ni forte ob ĩbecillitatẽ ſenſus hũani obliteſcat: ſꝫ fortaſſe nec illd ueꝫ oĩo ẽ: q; de dulci retulĩus: ſꝫ de his ſatis dictũ iã ẽ. Plantaꝫ ãt uel potius oĩuꝫ qbus inſunt ſapores: q̃obrem ſingula ſaporem hãnt ſuuꝫ exempli gratia: dulce aut amaꝫ aut pinguẽ cauſa ꝑme aſſignanda ẽ coagmtationi de qua determinandũ: alii ꝓfiguras cenſẽtes: ut democritus rationes ſeſe aliquas reddere arbitrantur: q; ideꝫ uolunt: & qui peam coagmentationẽ de ſingulis rationẽ ꝓpriam reddunt: alii ꝑ excoctionẽ eruditatẽq; dulcia & amara & rĩliq; malũt diſcerneꝛ: ſꝫ forte ꝓhibeꝛ appareãt q̃ paulo añ diximus: qppe oĩa per excoctioneꝫ prius aſſimulari uidenꝛ: tam in aĩalibus quã in plantis ueꝫ ita dicendum ſapores tuꝫ dulces tũ qui oĩo

i

UVA. BHSC. IyR_056

alere poſſint: atq; omnes odoꝝ ſuauitate; cõcoctioneq; prouenire. Na; quã tũ ad genus redigere liceat: percoctio cæteris ſũt: quæ iſtiuſmõi cernimus conſtat hoc uel in his: quæ genere copulantur eodẽ ſunt: eniꝫ quæ excocta fuerũt ſaporis odoriſq; melioris: quã quæ crudiora ſentimus: dummõ utraque ritu concoctionis ſuæ coqui occeperint. Sed hæc latius poſt hac exponemus: nunc illud ex cæteris primuꝫ ſumpſiſſe oportet: quod uniuerſæ ſtirpium naturæ cõmune eſt: omnes &. n. plantæ ingenerandis ſaporibus trã/ ſeunt per excoctionem ex alia in aliam qualitatem ſaporis: exempli gratia qdq̃ ſimpliciter dici poteſt: ex genere priuationis ad formæ habituꝫ: ceu ex amaro aut acerbo in dulcem uel pĩguẽ: uel aliquẽ iſtius cõſociatilẽ. At quo ad particulatiꝫ res exprimi poſſit: proinde genera ſapoꝝ ſequũtur atq; natura ſingulis diſtinctioneꝫ ſtatuerit: & alia in plures alia in pauciores trãſire ſolita ſunt: enimuero alia ex amaro in acerbum: ceu oliua. Alia & acerbo in dulcem aut acutum: ceu pira & cætera: & enim quæ acuta ſunt: acerba prius fuere. Alia primũ acerba fuerunt: mox acuta deinde dulcia redduntur: ut uuæ: quippe ut ſumma dicã plurimas alterationes uua recipere apta eſt: & omnino quæ ſaporẽ uinoſum ſortita ſunt: primũ enim dilutus: q̃ſi ſapor ſentitur proxime acerbus: tum acutus: inde ultimo dulcis: ſic & morum acutum ex acerbo & dulce ex acuto efficitur: & in alis uero idem hoc euenit quippe uinoſæ dulcedini proxime adiacet ſapor acutus: quãobrem quique runt cur morũ quum rubet acutæ eſt: quã quum albeſcit: quũ propius tũc ad finẽ excoctionis ſit nõ recte quærũt: tũc enim uelut generatio ipſius deſtinati ſaporis obtingit: prius aũt quũ albeſcit acerbitas remotior ad dulcedine atq; cõmunior eſt: qua de cauſa & ſiccius albeſcens humectius eſt: quũ rubeſcit ceu iam ſuccũ ſaporemq; ſuũ adipiſci occipiet: omnino qlq; fructus primum ſiccus conſiſtit mox humeſcit: & hæc generatio eſt ſapoꝝ: humore ſcilicet plenius influente: ac uelut articulato perfectius: & aſſidue maioreꝫ immodum augente quo fit: ut non temere maior pars fructuum acerba prĩcipio eſſe ſoleat: qm̃ ſicca eſt: ſed omniũ humidoꝝ ſiciſſima eſſe putantur: quoꝝ ſuccus lacteus eſt ficus his igit uelut materiaꝫ quãdã ſapores exhibẽt illi: quibus priuationem tribuimus: unde ſcilicet ad percoctionẽ tranſitur: cæteris aũt illis ceu pro eſſentia ſineq; interdum cruditatis qualitas eſt: ſunt enim fructus cõplures qui & amari & acerbi & acuti ſuapte nã perficiunt quoꝝ ſcilicet ſuccis minus humiditatis ſaporiſq; datum eſt: omnes autem fructus ſaporem quoq; plantæ aliquatenus monſtrant: quod forſitã ita fiat neceſſe eſt: quum inde ſuã iſti trahant originẽ: ſed crudi magis maturi minus: ut pote quum humoris effuſio: quo plus tpris pceſſerit eo purior factitetur: hoꝝ coagmẽtatio talis eſt: quedã prĩcipio uelut inſipida dilutaq; ſũt ceu frumenta exempli gratia triticum: ordeum atq; ſimilia: quoꝝ & perfectio ſtatim ab ea ipa q̃litate accedit añq̃ plures fiant mutatiões neq;. n. dulcedo pcul ea ẽ: itaq; nihilẽ opus uaria mutatione: quapp gemina q̃dã ratio

UVA. BHSC. IyR_056

generandi ſaporis eſſe uidetur utraq; pro natura rei compoſiti: altera. n. ex crudis ac pluribus tranſit: ad perfectionem: altera quaſi inſipida inſuauiſq; ſimplici generandi alterandiq; uia ex natura ſubiecta confici ſolita eſt: quarum ut ſimplicius loquar: altera in annuis pocius: altera inarboribus eſt: ut pote quibus plus coctionis deſyderetur: ſed forſitā melius exponet̄ ſi non annuis & arboribus: ſz oīo ratiōe tēperāti determinemus: q̄le nāq; hoc ſit: talis mutatio ſequat̄ rō ē: nā & amygdala pricipio aq̄ſa ſētiť: q̄diu uiridis ſit atq; recens: ſiccеſcens autē pīguiuſcula reddit̄: ſic & alia q̄dā in eodē gñre pficiūtur: quoꝝ & putaīa uel acerba ſt̄ uel acuta: mō amygdalæq; oēs ſordes oēzq; terræ callū eo uis nāæ ſecernit. Igiturnatura quaſi exquibuſdā cōmixtis ſaporibus excernere percoctionem ſaporem ſimplicem intelligitur: q̄ circa res e cōtrario: quā in cæteris euenire appareat: quippe cæteroꝝ generatio pmixtione coficitur: hoꝝ ueluti per detractionem ſeiunctionēq;: ac ubi ex principiis hic ipſius principii: principiū. n. dulce ē: id āt ut ſimplicius agaz præcoctio ſpectat. Sz hæc minus ſunt diſputationis ꝓpoſitæ: tuz etiaz illud abſurdum: ſi omnia ſapoꝝ genera ex amaro & dulci commixtis exultent: ut ex elementis oīa corpora. Sed rurſus abſurdum occurret aliud: ſi ex his nihil: hæc ex cæteris prodeant: haud. n. natura talis principioꝝ eſt: niſi forte multifariam principium dici pōt: mōiſq; pluribus uſurpetur: q̄d ita eſſe uidetur: quum uelut per conſolationem: ſeu coordinationem aliqua explicentur. Sz determinare de his nihil diſputationis pñtis intereſt: ſapoꝝ autē generationes rationibus ſupradictis aut exforma informā: aut ex cōtrariis alteratis incontrarios actitari putandū eſt: oīuz uero cōmunis materia humor ſubeſt: alterat autē agitq; calor: quum internus tū exterus: hic. n. ut dictum eſt: plātaꝝ generi maxime accommodatur: nec ſicut in aīalibus internus hētur accōmodatior: naz ī illis quoq; mutationes alterationeſq; ſaporum fieri ſolent: quæ quū ita ſint: q̄nam pacto uiciſim gñatio fiat a democrito petat aliquis: aut enim figuras cōmutari: ut ex ſcalenis atq; acuto conaſtātibus angulo orbideate efficiantur: omnibus. ſ. inherentibus illis: ceu acerboa cuto dulci: aut prioꝝ figuras excerni reliquas āt remanere: aut tercium alīs exire alias ſubire neceſſe eſt. Sed quuz tranſfigurari impoſſibile ſit quod. n. incorporeū eſt nullā ſibi admittit affectionē reſtat: ut uel aliæ ſubeant: aliæ extant: uel omnibus inhærentibuſ illis acerbo acuti dulci pricꝝ figuræ excernātur: reliquæ remaneant: quæ ſingulis ualeant conuenire. Sz ne iſta q̄d fieri rōe aliqua poſſunt: adiici nāq; oportet: q̄ hæc agat: atq; efficiat. Sz. n. rō hæc de pluribus fortaſſe petenda ē: q̄ppe oīum gñrationes ille hunc in mōz exponit ceu ſubſtantie q̄titatis qualitatis ac cæteroꝝ excoctio autē: quæ calore ſubminiſtratur: alia excernit ac euaporat: alia craſſat atq; coagit: alia attenuat: alia ut ſimplici ratione dicam alterat quemadmoduz uel in iis agitur: quæ igne feruеſcunt: omnino aſſumendum eſt: cunctos ſapores ineſſe potētia īmutatioꝝ eque fuerit. Sz fieri atq; eſſe non niſi actu cō-

UVA. BHSC. IyR_056

tingere: prorſus peracta excoctione ſuccoꝝ: alii ſtatim ſenſu ꝓcipiuntur: ceu dulcis & pinguis: hic. n. qbuſdaꝫ exprimi: atq; deſiuere põt: & qdem ſe gregatio eius ita maxima ex parte fieri ſolita eſt: alii non æque ꝓſpicui ſũt: ceu uinoſus in myrto: atq; etiã minus q pinguis in eodem ẽ: hẽt. n. taleꝫ q̃ꝫ humorẽ: qui uino quum ſaccelatur reſidet atq; innata: quẽ detrahunt & adlumen lucernaruꝫ utuntur: omnes ſincereres efficiuntur ſuis pulpis expreſſi: multoq; magis: qui expreſſi diu immoti manſerunt: ſic eniꝫ dilu ta pars exhalaſ & terrena ſubſidet: intotumq; calor inteſtinus corroboratur nam & decerptis fructibus alteratio ſucci totidem conſequitur mõis: & nu ces accætera: quæ pari ratione oleum reddunt: ſpatio temporis longiori am plius propter prædictas cauſas oleantur: quare cõſtat quod dictũ iam eſt: cunctos potentia ineſſe actiones uero per alterationes oriri ſunt certe muta- tiones ſuccoꝝ: quẽadmodũ in ipſis fructibus: ſic ẽt quũ expreſſi fuerunt: inſaperes excoctionis pariter & corruptionis: patet hoc maxime ĩ uino: qp- pe hoc procedens ſuo uigore & deſinens: & q̃ſi ſeneſcens certis qui buſdaꝫ ſaporibus immutaſ: eniuero ſic ex uetuſtate uelut ſecũduꝫ naturaꝫ fuerit alteratum amaꝝ efficietur: quod ꝓpterea euenit: qm̃ a re circũfuſo exactũ ſit: inde quod tenue ac idoneum potui: fuerit hoc enim exoleſcente relĩqui tur: quod terrenũ eſt atq; amarum. Sed ſi tanq̃ per uiolentiã: & præter. nãꝫ mutatum ſit coaceſſit: id enim ſaporis cõtrariũ eſſe nam uoluit: parimodo uel cæteris euenit: ut inde corruptio exultet unde naturalis generatio ꝓdiit: quippe exacuo in acutuꝫ uelut in materiã reſoluitur: quod cũ fuerit muta ri rurſus atq; reſtitui raro euenit: & tunc forte quũ aut mari cõmiſtum ſit a ut ſyderis ortu fuerit leuiter perſũmaq; immutatum uiciũ eniꝫ tũ ẽt ſimile accidit niſi uehemens ſit. Sed de his aptius poſtea differemus corruptio aũt & alteratio accidere cæteris uiciis ſolent: quod enim corrũpitur perhume- ſcit: & ſæpe numero coacelcit: quod ſeneſit ac uetuſteſcit exſiccatur: parte hic ẽt terrena tantũ extante: oĩo ſingulæ corruptiones aur rei alienæ admixti one aut propriæ defectu tp̃ris cauſa eueniũt: pereunt uero permixtionem alias externis aliquibus ĩmixtis alias parte alĩa uiciata: aut mõꝫ excedente in terna: ſed forte uerius dixerim parte aliqua cõmota corruptaq; totum periſ ſic enĩ ſructus corrũpitur & lac & uinũ: & reliqua generis eiuſdem necue ro minus certa mutatio in his eſt: incontrarium enim omnia tranſeunt plu- res tamẽ eſſe contrarietates intelliguntur atq; hoc quidẽ manifeſtũ eſt: fru ctus aũt cuiuſq; cõcoctio ui ſubminiſtratur caloris: ut dictum eſt. Sed quæ ſero perficiuntur ui frigoris matura ĩ uidentur tp̃ris cauſa ſalor eniꝫ: quod ſæpe dicimus. cõquoquit: dum circũobſiſtit: atq; in ſe uertitur: peculiare quod de olea notatur: ſi ueꝝ eſt: nihil enim plus olei poſt arcturuꝫ fieri poſ ſe autumant ſimulq; nucleũ tũ obdureſcere: quo facto non amplius humo reꝫ poſſe in oleũ uerti: quãobrẽ ſiqua naturali ratione agendum qualitati aeris ambientis cauſam imputare debemus: nõ occaſu ſideris qui certe pro

UVA. BHSC. IyR_056

caſu habendus eſt: atque utrum fortaſſe illorum obeandez cauſam euenit. Sed ambigitur argumento uerſimili ſatis: q̄ imbribus ſubſecutus nullum penitus incrementū pabulo accedit: ſēſu quoq; exprimentoq; cōfirmatur: quum. n. albe adhuc oliuæ torquent̄: minus olei emittunt: omniumq; p̄cipue ille profundunt: quas nouiſſime collegerunt: facit. n. perfectio ut p̄te aquoſa humoris ſublata reliquū amplius coqui ualeat: ratio: quæ repugnat: hæc ē. Sed fieri poteſt ut ab aquoſam partem atq; amurcam plus eſſe olei apareat: nam & priuſq; nigreſcant: habere oleum cōſtat & ſincerius tū eſſe: ac albius argumento eſt: quod ex phauliis promitur: nec mirū ſi quaz in eo qđ albis exprimitur ſentimus amaritudinēque poſtea excocto fructu aboleatur: hoc. n. nō parſimoniæ aut copiæ argumento ē: ſz corporis ambientis qualitate ſuccū affici aliqua tenus indicat: qđ quidē & uaſa faciūt minus aūt ſolitum eſſe expectare: ut pulpa exquoquatur. Conſtat: eo q̄ albis adhuc profluat: oliuis ſic fit: ut neq; potētia & actu diſtinguere ſit: materiā eniz ex qua ſit futurā iam obtinet: quæ igitur ratio moduſue quiſnā ſit: ſi uere uel ſimpliciter uel aliquatenus plus eſſe dicatur: q̄ppe ratione caret utrunq; ſed alterum magis: at nō eadem percoctio ſucci pulpæq; ſit ad uſuz cibarum: pulpam enim gratam eſſe guſtatu oportet: ſuccus alteratiōe partis terrene aut putredine ut quidam uolunt perficitur: drupas eniz putredine ſtatuunt: oleum uero non niſi ea ipſa ſucci mutatione: creatur: quod qr difficilius ſit: non temere dixerim acalore confici ampliori: ſtatimq; dum ſuccus minus parti aquoſæ terrenæq; permixtuſq; eſt. Igitur ante arcturuz ambo illa contingunt: eſt enim & tempus feruentius: & ſuccus purgatior. Contra autem poſt arcturā: pulpa. n. tuz augeſcit atq; p̄ficitur. Copiam uero olei nō alimenti ubertate neq; in pleno corpore oliuaz collocandam eſſe multis rōnibus patet: imbres &. n. minus olei faciunt: & riguæ oliuæ deterius fundūt: quibus quia caro multa nucleus paruus he parciſſime preſtat oleū: ceu phaulie tanq; uires hacī parte naturæ deficiant: nec uero ī locis frigidis olei copiam largiuntur: ſz carnis: qđ quæſtionem utiq; citat: Quā obrē uitis locis prægelidis ſapore non caret oliua āt caret: ſz rō in eo ſane ē q̄ ſuperius diximus: uidelicet q̄ uires ad carnem conficiendam intenduntur: uuæ autez ſapor in ipſa carne conſiſtit: addo etiam quod prius fortaſſe ac principalius ſit: calorem: qui oleo conficiendo ſufficiat: minus ualiduz eē itaq; fieri: ut uere nullū æſtate minus bonum creetur: atq; autumno melioreſcat: ſz. n. non amplius eo tempore exuperare nimium ualet: qđ etiam argumento cauſæ ſit: quamobrem æſtate oleum fieri ſolet: ſuccum. n. uinoſum aut aquoſum frigus coquere ſatis poteſt: at oleoſum non poteſt aquæ pluuiæ aut conductitiæ carnem ſicut dictum eſt augent: oleum nihil ſe carni permiſcet: ſed perſe manet quemadmodum quum expreſſum eſt genus olearum. q̄ ægyptiū appellamus: ubertate ac magnitudine fructus excellit: reliquum abunde oleum fert: ſunt enim cōplura genera: ut in hy-

UVA. BHSC. IyR_056

ſtoriis dictum eſt. Igitur olei generationi cauſa talis reddenda eſt: de cæteris autez pinguibus opinanduz quemadmõz inter omẽs conuenit auctores Si uero reliqua tempore diſcordent: diſtinguendum: aut ſinguloꝝ naturas aut qualis pinguetudo ſit: aut etiã mõz generandi: quũ tñ diu mãſerit: ceu nuces uim certe: ut dictum eſt: obtinent actionem uero temporis ſpacium educit: quum aquoſo illo humore ex auſto pinguis conſiſtere & coqui cepe rit. Ad ſunt quibus pinguedo ſicca admoduz eſt niſi forte calor circũobſiſtens poſſit id quoque in aliquibus efficere ex omnibus quæ ſaporẽ aliquez obtinent quædam odorata quoq; illco ſunt: maior tamen pars odorẽ querẽdam guſtantibus copulatum cum ſapore oſtendit: nonnulla ẽt l' conficata dumtaxat permota ut reddunt odorem. Rurſus quæ odorata ſunt ſaporez guſtantibus aut manducantibus exprimunt quaſi non modo ſenſus uicini interſe ſint ueꝝ ẽt quæ ſub ſenſũ uenire ualeat proxima quodammodo interſe collocari natura uoluerit: unde haud perperam dictum appareat odores: pro ſaporum ratione conſiſtere: hæc enim opinio planæ illi rñdent quæ cognatione aliqua coniungi iſtos inter ſe: atq; exeodem quodam mõ oriri ſignificat: quodquidem utrunq; genus quid ſit aut q̃ ratione quũ idem eẽt differat tamen interſe explicari certe oportet. Verum non omnes odores appellationibus reddi fortaſſe poſſunt eiſdem: quippe amarum odorem: aut ſalſum aut pinguẽ: aut acerbum nominare minus quiſpiam uelit: neq; enĩ ſaporum omnia genera odoruz rationẽ ſequuntur nihil tamen id prohibet: quo minus hæc inuicem coniungãtur & utrunq; alterum quodammõ conſequatur: plures ãt unius cuiuſq; ſapoꝝ generis ſpẽs annotantur: ut dulcis amari ac reliquoꝝ: melleus eniz & uinoſus & lacteus & aquoſus dulcis ſpecies ſunt: forſitan & plus minuſue differentiã facit; ſed potiſſimuz ratione ſubiectorum commiſcendorum diſcrimen exoritur: & cæteris quoque pari modo intelligendum atq; de his inter omnes fere auctores conuenit Senſuz autem illum odoris: qui guſtatu percipitur non temere adiungi genus olerum indicat: quod agnomen agratia palati accepit; ceu anethum feniculũ iris & reliqua generis eiuſdem: quoꝝ pleraque nihil penitus olent: atq; etiã lacius illa ſignificant quæ præacida ſine ullo odore ſunt: ceu lens cicuz & eiuſmodi: hæc. n. perfracta ſtatiz ac manducentur ſufferue facta uaporem emittunt prætenuem: qui ſurſum per meatus ad olfatum tranſmittitur; & ſaporem quoq; reddunt eadem: dum manducantur: omnia prope odorata amara ſunt: ſz cauſã huius poſtea dicemus: quum uero illa duo contraria inter ſe ſint: dulce atq; amaꝝ: alteꝝ uelut inicių grati ſaporis: alteꝝ grati odoris ẽeuidẽt: & quodãmõ magis ꝓmordiũ dixeriz amaꝝ grati odoris: qppe odoratũ qn amaꝝ ſit cõpire difficile ẽ at boni ſaporis cõpl'ra inueniẽs: q̃ dulcia nõ ſit: q̃ ferme odorẽ q̃z ĩguſtatu oblatuq; reddeꝝ apta nouimuſ: q; dulce do'raro & pexigue facit: q̃q̃ utrũq; excoctiõe ꝓueniat. Sz de his poſtea: quũ ãt ſapoꝝ gña plura ſit: q̃ret ſãe qſpiaz q̃obrez cæteri oẽs in plãtis & fructib

fieri

UVA. BHSC. IyR_056

fieri ſolent: quippe amarus acerbus acutus & reliqui ſalſus nunquam fieri poteſt: nihil. n. in genere plantaꝝ ſalſum percipitur. ſ. ita ut in ſe talem ſortiatur ſaporem: ſunt. n. quorum ſummam partem dumtaxat ſalſugo: quædam obducit: ut cicer. Cauſa quod ſalſum nullam alimoniam nullam generationem preſtare poteſt: argumentum quod nihil pene locis eiuſmodi gignitur: uires. n. illud erodit ac eximit ut facultas generādi uetet. Quid igitur cæteris ne generētur cauſæ ſit: id certe neq; ex ſe quicquam creare poſſe ratio eſt: nā & ea: quæ mari naſcuntur non ſine dulcedine: aut aliqua cæterorꝝ ſaporꝝ qualitate proueniunt: atq; conſiſtunt: ut piſces & reliquū animalium genus: qđ mari uerſatur: ergo cauſam inuniuerſum hanc opinari dignius eſt: illud. n. ex quo futuꝝ aliquid ſit: cōmutabile eſſe neceſſe eſt ſalſum affici nequit: atq; icōmutabile eſt: quāobrez neq; perfectum quicq̄: neq; aliquid ullo pacto generari ex eo pōt: omnino in ſingulis & cōſequi ſolitis illud etiā conſentire appareat: quđ ſol & calor: qui inomnibus hūrez leuiſſimum atq; ad alendum aptiſſimum attrahit ſalſus: qr natura ponderoſus mieq; cibo idōeus ē: a nllo haurit. Adde q; nllā putredinē nllaꝝ alterationem humoriſtius modi recipere poteſt: quæ quū ita ſint: auerſam penitus a plantis eſſe qualitatem eius ſaporis neceſſe eſt. Ad hæc quoniaꝝ genus plantaꝝ nullā uim excrementorum egerendoꝝ obtineat: nihil attrahat ſibi: quod minus alere poſſit: uerſimile eſt: quippe egeſtionē quoq; illius aliquam ſubſequi oporteret: nō ſolis ui prouocari: & perſumma erumpere: lata. n. quædam ubiq; magnaq; afferri humoribus incōplexa tamen inconglutinataq; democrito placet quod nulluz adſit ſcalenum: ſed angulos oīa imitentur hæc plantaꝝ uetent permixtionem: licet animaduertere: de his autem: quæ inuniuerſuz prius expoſita ſunt: quæret ſane aliquis: q̄obrem ſalſugo inaſci aut ſubnaſci aliquibus ſoleat: nā ſi intrinſecus ſit alimēto naturæq; cōuenire: haud temere confirmetur. Sed ſi extrinſecus ueniat: q̄rendum item unde: atq; ex quo: aut. n. ex aere aut ex uapore qui ſurſum feratur: autradicibus tracta per ſūma deinde erūpi tanquam aliquid ſordium. Quippe ſalſugo perſumma conſiſtere omnino uidetur: ergo ſi radicibus trahitur ratio palam eſt. At ſi minus cur ciceri & reliquis huiuſcemodi reſidere tantummodo apta ſit: quæ enim ſalſugine ægrotent: ceu roſa: & quædam alia: hæc diſputationem aliā deſyderant: ciceri uero & familiaris & perutilis ſalſilago eſt: abluta enim in flore fructuq; proueniente ſtatim planta radicibus arefactis emoritur. Itaq; conſtat naturam id qualitatis natiuum eſſe ciceri uoluiſſe: ut ualeat conſeruari: omnino quædam ſuis infoliis ramiſque talem ſorciuntur ſaporem: qui ablutis guſtatu aquæ percipitur. Nec in his modo: ſed infructibus quoque ipſis itidem eſt: quod ſenſus late diiudicat. Siquis non fructum manducet. Sed linguam ei duntaxat apponat: Quippe non impulpa. Sed imputamine fructus ſalſugo poſita eſt: quo fit: ut ſemen reconditum & icorruptum ſeruetur: nec ſecus

UVA. BHSC. IyR_056

a ſalſugine cuſtodiatur: quãq; quum inuaſculo concluſum plantæ adhære at q̃ſi genus iſtud ſaporis ſui gratia cuſtodiendi a natura acceperit: q̃diu uir de ſit: caulis atq; ſiliquæ munitur ſalſugie: ut dictum eſt. Quũ uero ſicce ſcere cepit ſuo: quoq; putamine ſaporem iſtiuſmodi recipit: tanq̃ intrĩſecus editũ enimuero foras uerſus rem huiuſcemodi excerni conſentaneum eſt: ut pote alienam: quẽadmodum & amaritudo cucumerum: quã per ſumi tatem ſentimus. Genus quoq; pirorũ carie domeſticum fertur lanugine tã ſa ſa obductum ut niſi aqua ſubluatur: edi nõ poſſit. Nihil igitur miruꝫ ſi eiuſmodi plura creantur: neq; enim illud procul prædictis iis eſt: glandi bus extremis amaritudinem inſidere & bulbis cacumine appellato: & aliis acritudine ſtillo ſpicæ inteſtino teneri: hæc tamen alicuius ratione ſimilitu dinis addita ſint: rem aũt naturalem eſſe: atq; natiuã hinc latiſſime conſtat enim ubicũq; ſeratur naſcaturq;: aliquod ſalluginis capiat neceſſe eſt: etiã ſi ſolum nihil ſapiat: ſalis nã ea quidem: quæ locis ſalſis proueniant haud temere ſalſuginem ceperint: ſicut alia pleraq; & aurio nonnulla ẽt ſuaui ora, melioraq; reddi ratio eſt: ceu braſſica: acritatem enim & amaritudinem braſſicæ inſitam ſalſugo abſumit: tum etiã fragile quodã efficit corpus to tum nimio humore ſublata: quippe ſal ad trahẽdũ abſumendũq; humorẽ aptiſſimus eſt: patet hoc uel etiã cruda frangi & enim aliquas perhibent de lapſas interra quũ igit talis igni mãdatur facillime coquitur: & tenera dul ciſq; ſentitur ſcilicet ut conſentaneum eſt: nã & qui nitrũ iniiciunt hoc idem conantur efficere. Verum tamẽ non pridem incipiunt natura uero iam pri ed morſa paulatimq; proſequẽs talem reddiderat: quapropter nec id auerſũ aratione eſt ut circa ſolſticiũ: aut circa ſydus nonuſq̃ & omnino per æſtatẽ melioreſcat: ut apd eretriã tũ. n. ſalſugo acrius agit: euincitq;: ut pote quũ ea ipſa largior ſit: humor aut contractior in ægypto queq; & locis eiuſmodi omnibus optimam fieri ratio eſt. Sed hæc latius fortaſſe adiecimus: ſalſu go autem ſiue a radicibus trahatur: ſiue a ſolis ardore adſumma ducatur: ne utra ſane ratione imobilis eſſe poſſit interra: qua dere diſputare incipimus. Sed de his ſatis. Illud autem humidum ne an ſiccum potius ſingulis ſapo rum generibus datum ſit declarandum nunc eſt: ut pote adſaporum natu ram accõmodatiſſimum prorſus: acutus & auſterus humiditatis pocius eẽ uidetur quam ſiccitatis contra acris dulciſque ſiccitatis: pocius quam hu miditatiſ: & quidem humores: quum craſſeſcunt dulciores reddun tur: ni forte hæc pronihilo ſint putanda. Illudque melius dici poſſit: omẽs ex utraque re: hoc eſt humiditate ſiccitateque conſiſtere: quamquã earum altera materiam magis repræſentet: quod ſi ita eſt: omnes eadem origine prodeunt: omneſque inſiccitate poſſiti ſunt: ſicut dictum iam eſt: ſed alios ſucco expreſſo de ſede ſua educimus: ut uuarum & oliuarum alios aqua ẽt modica ifuſa externimus: ut nucũ & ficuũ nõnullos dimouẽdo ex ppria na tura putrefaciẽdoq; leuiter potari habiles faciũt ut q̃uinũ ex ordeo triticoue

UVA. BHSC. IyR_056

cõficiunt: aut quod zethum ægyptus appellat: quoꝝ omniu3 principia uireſq; naturæ conueniunt: quæ uero utendi cauſa fiunt hæc ſolerciæ pocius ingenioq; hominis tribuendum. Sed quæ ars & ingenium faciat: ipſa perſe exiſtimare dignius eſt: ſaporum autem naturaliu3 affectiones generationeſq; prædictis his rationibus contemplari certe oportet: his igitur poſitis exploratiſq; dubitauerit quiſpiã: quæretq; cur non partibus eiſdem omnium ſapor aut odor efficitur: ſi3 alioꝝ parte ſuperiore alicꝝ inferiore ac circa radices: nec omniũ: quæ parte ſuperiore habeant norma eadem eſt. Sed alia in fructu alia in fronde: alia in flore ſuum habeant ſaporem: aut oderem magiſq; odor: q̃ ſapor ſed euaria collocatur: nã & cortice ſuo nõ nulla ſuauiter olent: flores eorum quæ tota ſunt odorata nulli: ut ita loquar: odorati creãtur: ceu ſerpilli: ſiſymbrii: uelenii: atqui ratio exigit: ut quod ĩ cæteris q̃q; ĩ odoratis odoratiſſimum ẽ: idẽ ẽt in odoratis ſit odoratiſſimũ mixꝝ etiã florẽ quorumdã odore3 ſuauiſſimu3 reddere: quoꝝ nulla pars alia bene olet qđ ĩ uiolis roſiſq; patet: prædictu3 etiã illud radicibus aliquoꝝ ſaporis aut odoris ſuauitatem eſſe: indicta3 queſtionem aducit: ambo &. n. iſta exceptione cõficiunt: qđq; plurimum recenſq; aſſidue obtinet, alimẽtu3 cæter ſq; trãſmittit omnibus: hoc ita percoqui ut ſaporis uel odoris gratia adipiſcatur: nulla rõ ſit: nec. n. aĩalium uentribus contingere iſtud uidemus. Igitur de his cæteriſq; ſimilibus principio illo ſũpto qđ ſæpe dicimus: uidelicet percoctionem hæc omnia confici ſolere: mox adiiciendum quod debeta dictũ antea eſt: uidelicet radices tanq̃ uentres eſſe plantaꝝ: quoniam cibus in his aliquatenus alteratur: quæ cũ ita ſe habeant nihil impedimẽto eſt: quominus ſaporis odoriſue ſuauitate3 optineant: mõ confuſione tali elementoꝝ conditæ ſint: ut rei capaces eſſe ualeant nam & in animaliũ uentribus q̃uis ſordes pleræq; ſint: tamẽ ſubiacet aliquid humoris qui grato ſapori excoctioniq; datur: uelut alteratio talis ea parte potiſſimum fieri poſſit: quod etia3 in arboribus conſtat: quæ pingueſcere admodum ſolitæ ſũt: pinus. n. radicem agit teda totam refertam: ut ante dictũ eſt. Ratio eadem q̃ in animalibus eſt: quod pars alimenti: quæ ferbuerit excoctaq; ſit: quoniam purgatiſſima eſt: aſſidit: & collecta denſataq; pinguedinẽ reddit: reliquũ uero ſurſũ tranſmiſſum parteſque ſupra terram eminent nutrit: non perillaꝝ pinguedinem ſubiens. Sed per alios quoſdam meatus namque in tedam omni ex parte mutate ſint: obeſitate moriuntur: ut dictum eſt. Quum enim nullum tranſitum habeant ſpiritus: ſtrangulantur: ſicut animalibus accidit: quæ ultra modũ pinguerint: qppe meatus oẽs freq̃ntia pinguedinis obturantur: ut ſpiratio ad finem uſq; tranſire minime ualeat: quibus igitur uel nulla penitus uel non multa calloſaque ineſt pinguedo his nunquam talis craſſatio euenit. At quibus ineſt his nimiꝝ euenit. ſ. ut ferucris exuperantis: proximũ huic q; in criſpitudie lignoꝝ efficiẽda animaduertimus ſemp. n. caudices criſpiores extãt: q̃ rami & ramoꝝ ipſoꝝ ꝑmæptes denſiſſimæ

UVA. BHSC. IyR_056

atq; craſſiſſimæ ſunt quod ita euenit qr his in locis alimentum magis immo
ratur atq; conſiſtit: qua de cauſa & incremẽtum agitur in profũdũ: at quũ
ultra ad germen effundẽdum tranſcurrit; ſimplicius atq; in longitudinem
pocius auget: quod igitur his in locis alimẽtum ſe aliquãtiſper firmat: &
q̃ſi cõuoluit efficiẽ; ut & ſpiſſa & criſpa ligna creent cæteris qr ulterius aſſi-
due tẽdit nihil tale exultat: quamobrem in nouellis nulla eſt criſpitudo: uis
enim tota ad augendum contendit: Sed ubi in longitudinẽ augeri ceſſarunt
criſpari deinde dilatariq; incipiunt: ſicut etiam animalia eadẽ cauſa eſt: &
quãobrem tedã picemq; aut reſinã nullã penitus nouellæ arbores habent:
alimentum & enim totum adincrementa fructificationemq; abſumitur qp
pe poſtea in tedam uertuntur atq; omnino fructibus illũ deſtinatũ humo
rem magna parte uſurpant: tunc enim uelut ſordes naturales quædã hæc
relinquuntur: quũ uis augende longitudinis deſtitit: & radix atq; uniuerſa
arbos plus roboris capere inceperit: hæc propter cauſæ cognationem hoc ĩ
loco inſerere placuit ſaporis aũt aut odoris ſuauitatis aliquã radicũ: ita ut
nulla pars alia bene olida uel bene ſapida ſit: prædicta euenit ratione: cõſtat
hoc idem in minoribus etiã ut in herbis oleribus atq; fructibus non nullis:
quoꝝ radices ſunt dulces reliqua uero minime reſpondent radicibus exem
pli grati. graminis gladioli: betæ: apii: equa pii atq; eorum: quæ in paludi
bus aut fluuiis idonea cibo proueniunt: radices enim & caules plurimum
dulces ac cibo aptiſſimi ſunt: folia minime cauſa inhis omnibus: aut quod
ſuperiora humidiora ſunt atq; diluciora: ut betæ ut cõctoꝝ paluſtriuꝫ: una
enim & aquoſa ſunt & tenuia: & excoctione carent: cui efficere ſaporem da
tum ẽ. Radix tamẽ & caulis qr minus habent humoris dulcedinem optine
re aliquam poſſunt: aut e contrario ſcilicet quia ſuperiora nimium ſicca
ut graminis & omnino eorum quæ harundinacea ſunt. Quippe pars eoruꝫ
ſuperior: ſicca inferior roſida eſt. Sapor aũt neq; in ſiccitate neq; inhumidi-
tate nimia poteſt conſiſtere: itaq; efficitur ut graminis & ſirinchii & reliquo
rum generis eiuſdem radices ſint dulces partes uero ſuperiores ex cauſa ſic
citatis in ſuaues & propemodum inſipidæ extent: hoc idem & in apio atq;
equapio planæ aĩaduertitur. Radices enim eorum carnoſe ſunt: gratæq; pa
lato folia ſicciora ueluti acriora parimodo de cæteris quoque licet differere:
omnia enim fere in his ipſis rationibuſ continentur: quamobrem ubi plus
alimoniæ ſubminiſtratur: uel ſuperiora eorũ quæ ſuapte natura ſicca ſunt
cibo idonee perficiuntur. ut in ægypto arundinis quæ in paludibus eſt: dul
cis enim cætera quoque ſua extrema parte ſentitur. Sed breui ad modum
at illa propter copiam alimenti tenera dulciſque parte ampliore exurgit:
radices etiam ſuam dulcedinem ſeruant: uſque quo reſiccentur: reſicca-
te ſtatim eam amittunt: ſiccitas enim neq; cibo idonea neq; ſapida eſt: qua
propter caulium quoque uigor certus ſtatuitur: at uero odor e contrario
ferme in his: uirides. n. aut nihil olẽt aut nõ æque: ſiccate nimiꝫ redolent

UVA. BHSC. IyR_056

ut iridis radix: atque etiam arundinum: & iuncorum: atq; omnino generis aquatilium: nam & gladiolus quāuis odoratus & ſiccus ſuapte natura ſit: tamen minus redolet recens. Sed eoꝝ etiam uigor certus intelligi debet: ut ſicceſentia ſupra modum reddi hebetiora neceſſe ſit. Veꝝ hoc ſupradictuꝫ conſentaneum fere ē: ſapores autem ī cæteris quoq; ſuas uires pariſ rōe corporati hīe conſtat: quoꝝdaꝫ. n. in radicibus ſunt p̄cipue: ut oīum acrium: ceu allioꝝ: cæpaꝝ: qd̄ idem de uenenoſis ēt dici poteſt: quæ & ipſe carnoſe oēs creantur. Cæteꝝ uires uenenoſaꝝ perenniores ſunt: in totū. n. ualidiores ex ſiccitate redduntur. quia pars aquoſa humoris exacta ē ex hac & enim rōe ſucci corporati etiam utiles ſunt: quū corporatio nō nihil ſegregata parte aquoſa proueniat: q̄obrem præparare conſueuerunt: alia ſiccantes atque ſuccātes alia inſecātes quo ſolis ac aeris ius coagere melius poſſit: ut reſinā & reliqua generis eiuſdem & thus & myrrā & laſerpiciū: affertur inſectio aliis tam radice q̄ parte ſuperiore: ceu uenenoſis quibuſdā & laſſeri: quippe radix & caulis inſecatur atq; ſuccus manet utrinq;: aliis radice aut caule tm̄. ſ. prout ſuccum emittere aptiora ſunt: nam ſi radices hnt ſuccoſiores radici infertur inciſo: ſi partes ſupnas cauli: quibus. n. radices ſiccæ ſurculoſæ p̄ ſunt: his nunq̄ ſtercuſ diſponunt. Eadē rō lachrymaꝝ etiaꝫ eſt: quæ ſponte concreſcūt: tā ſpinaꝝ: q̄ arboꝝ aut amygdalæ pini abietis terebinthi quaꝝ aliæ bn̄ ſapide beneq; olidæ ſunt aliæ inſipide: atq; inolidæ: ut guma ſpine egyptiæ uocant. Alia ſucco alia lachrymas: cōmunius tn̄ uocabuluꝫ ē ſuccus: ſꝫ forte nil refert: humor. n. qui ſingulis uaria exceptione conueniat: cōi nomine caret: q̄ uero inter humores alii calloſiores lentioreſq; ſunt alii aquoſi minuſq; lenti: hinc alii denſari poſſunt: alii nequeunt: non nullis ēt aliquid miſcent: quo denſent atq; concreſcant: cauſam uero & ut alia in radicibus alia in caulibus uires hēant: illaꝫ ſane opinari decet priusquaꝫ retulimus: quoꝝ. n. natura minus p̄te utraq; modica ē aduiꝫ illā cōdendā eo ſe quod altera ſatis: altera minus humiditatis aut ſiccitatis habuerit: atq; ēt quoꝝ ſubſtantiam plus in alterutram partē uergi natura uoluerit: hæc aut parte ſuperiore: aut radice potius uires cōtinent: ſicut incremēti quoq; & magnitudinis ratio anceps eſt: cucumeres. n. cucurbite: & alia pleraq; p̄te ampliantur ſuperna: luxurianturq; radice tamē puſilla inhærent: ſcylla bulbus: deniq; oīa: quæ radice ſunt capitata contra partē ſuperiorem tenuē imbecilēq;: radices amplas carnoſaſq; gerunt: p̄rſus in qbus acredo ī ē ul' ali qua eiuſmōi uis radicibus potius ineſt: ut in cæpe allio & ſcylla: qd̄ rōe optima euenit: quū natura eo potius tēdat: uires enim naturā ſectari neceſſe ē: quod in uenenis maxima fere p̄te uidemus: quippe radices uenenoſiores potentioreſq; ſunt. Cauſam duo illa: quæ ſuperius diximus habent ideſt q̄neue p̄humida: ne ue p̄arida ſint: altera. n. ex hūoris nimietate p̄coq; neq;unt: altera quaſi materia uacant ad cōctionē ſuſcipiēdā ſuæ cā ſiccitatis ſingl'a ātp̄ ſua nā poteſtateq; coquunt': ut dictū ē: igit' e contrario quaſi ſapōrs

UVA. BHSC. IyR_056

odores atq; oio uires eiuſmodi aliis ſuper aliis ſubter haberi: ex ſupradictis intueri oportet: cauſa uero quãobrez neq; ſapores neq; odores parce eadem omnibus habentur ſuperius haud procul prædictis fere rationibus eſt: naz quod ſimpliciter dici põt: ſingulæ partes aliquid ſimilitudinis habent: tuz in ſapore: tum in odore: ſed differũt: quod magis minuſue habẽt patet hoc in eis arboribus: quæ ſincerius olent: & ſapiũt: ut in abiete pino cupreſſo larice addo etiam in fico: aquoſiores enim nõ æque iſtud cõfirmat. Imo uero differentiam hæ ſuſcipiunt illam ut alia ſapida: alia inſipida uel male ſapida ſint: & alia odorata: alia inodorata: nec non & odorum ſaporumq; uarietate diſcordantia prodeunt: ceu uitis pampinus: & uua deniq; omnium fere tam foliorum: q̃ fructuum ratio: q; alterum crudum: alterum cocti̇ũ eſt: uel potius quod neq; ex eadem materia ſit utrunq;: ſed alteruz uel ut expurgata ſinceraq;: alterum ex impura calloſaq;. Sunt certe ex calloſi cre corporatioreq; germina rami ſtipites totaq; moles: itaq; quũ materie diſſimiles ſint finem quoq; pro ſua natura diſſimilem habeat unum quodq; neceſſe ẽ: qd̃ etiam in aĩalium genere conſtat: uel potius e diuerſo: quia finem ſuum habeat unum quodq;: materiam quoq; habeat diuerſam neceſſe eſt: omnium uero ut ſimplicius loquar finis pro ſubiecta natura ſtatutus eſt: quæ quuz uaria & in ſapore & in odore ſit: diſcrimenq; ad ſenſum hominis redigatur: hinc diuerſitas partium exultet neceſſe eſt: nihil enim prohibet foliorꝝ temperamentum guſtui modicum eſſe interdum fructuum autem in modicũ ac uehementius uel in acerbitate: uel in auſteritate uel in amaritudine: uel in aliqua diſpoſitione: quod etiam in olerum genere perſpicuo eſt: quippe folia moderata & grata ſunt: ſemina uero acria: uel amara: & ex toto uehementiora ſentimus: ita ut contra q̃ in arborum fructibus ac terræ frugibus res eueniat: fructus enim illaꝝ utiles: folia inutília ſunt: horum aũt folia tantũmodo uſui ſunt: ſemina nõ niſi medicaminis forte dari rationi cõmode poſſint: quod igitur in his liquet: nihil prohibet in tilia quoq; cæteriſque non nullis arboribus effici: ut fructus inguſtabilis frons dulcis atq; guſtabilis ſit: fructus enim nature conditionẽ puram cõtinet atq; ſincerã: enim uero ſiue nimiuz ſiccus ligoſuſq; ſit: ſeu auſterus amaruſue: aut male oliduſ: aut aliq̃ difficultatẽ ſortitus: inguſtabilis redditur. At frons quia humidior ac penſilis eſt: moderationẽ aliquã optinet: qd̃ ẽt in laſſere atq; aliis pleriſq; acribus patet: folium. n. laſſeris ſuauis fructuſq; mollis eſt: ꝓpter humorẽ quippe acrimonia moderat ꝑmixtus humor: aquoſus itaq; aliquã ſaporis gratiã generat: cõtra ſiccitas uehementiora oĩa reddit: omnino multis id euenit: ut quum uiridia ſunt mandi nimiꝝ poſſint: ſaporiſq; aliquam reddãt ſuauitatem. ꝓpter cõmixtionẽ aquoſi humoris quuz aũt ſicceſcũt humoris temperie ſublata inguſtabilia relinquant̃: ut germina uitiũ & ſtipitum & aculeatorꝝ quorundã: & legumina aliquorꝝ: ut ciceræ fabæ: ad ſũmam eorum quæ dulcedinis aliquid reddunt. Cõmune id omniũ ꝓpterea ſit:

UVA. BHSC. IyR_056

sit: quorum succi per se acerbiores aut acriores aut amaiores: temperati ei3 a natura humore aquoso meliores dulciores q3 sapores suscipiunt: quod & in myrtis ac punicis fieri certum est: at si quæ talis natura arboru3 aut cio plantarum est: ut fructus uiribus sinceris progeneret: folia tñ parte q3 alias creet: per mixtionem nil prohibet: sicut dictū est: mandi folia posse fructum uero ingustabile3 esse: proximum his & in radicibus quoq3 cibo idoneis est: quax folia ingustabilia pene sunt: ut pote sicca spinosaq3: caules ãt mandi nimix possunt: & radices ipsæ suauitatē etiam reddunt. Adsūt e cõ trario quox cætera cibo apta & suauia sunt. Radices aũt ingustabiles: quia lignosæ amaræ q3 aut deniq3 male sapidæ uel insipidæ sunt: differentiam ha ud paruã natura quoq3 uaria aĩalium facit: &. n. quæ nobis insipida sunt: cæteris animalibus sapida sentiuntur: ꝓpter uirium bonitatem facultatē q3 cõficiendi. Alia tamen aliis ingenere quoq3 illox grata & insapore & indispositione animaduertimus: delectãtur. n. alia teneris: alia siccis pecus nõ nulla etiam dum tenera sunt anullo gustantur: sicca autē cibo idonea ꝓpte rea sunt: quia quantum in his amaritudinis difficultatis q3 fuerit percoctu3 excretum q3 est solis opera: ut si sama ut erisimum: hæc. n. uiridia tãgi anullo animali uidentur propter amaritudinem & grauitatem saporis: sed sicca ta acceptiora euadunt: fructus q3 eorum suaues efficiuntur: atq3 eorum cau sas huiusmodi putandũ est: de fructibus: qui cibo idonei sĩ ratio facilius reddi potest: horum quippe humores puri sinceri q3 sunt uelut a natura liquati purgati q3: ut & pluribus & magis ualeãt conuenire: s3 de uenenosis: & his omnino: quæ uires obtineant aliquas: considerandum deinceps est. Quippe in his neq3 uires eadem intelligunrur: neq3 pares in omnibus illico aradicibus sũpto inicio intuẽdi: nec eni superioribus oĩbus ceu foliis ramis fructibus eadem uis in est: & differere quidem pluris minoris q3 ratione aliquid esse consentaneum dixerim: at aliqua esse quæ penitus nequeunt agere: quod pars reliqua potest: ut semen & caulem: quod radix uel e diuerso radicem: quod semen & caulis hoc magis mirandum. Ergo causas & prædictis petendum: quum enim naturam atque temperiem suam unum q3dque habeat: uires quoque uarias habeat: necesse est: ut alia colliquare possit: atque discernere: alia nequeant: & alia magis possit: alia minus: & feruefacere: & coquere: & frigefacere: & siccare: & reliqua pari ratione addendum: sed fructus maxime discerepare consentaneum est: si quidem non uniuersa natura radices: & fructus: & cæterarum partium similis sit. Sed aliæ incoctæ penitus sint: Aliæ coctæ: & omnino constantes: expluribus itaque efficitur: ut & sapore: & uiribus inter se plurimum distent: ita eni3 tum in agrestibus: tum in urbanis uidemus quorum radices amare lactuosæque sunt: horum fructus esse prædulces quasi ex incocto percoctos q3 idem uiribus quoque uenenorum euenisse putandũ quãc brem non tem e re fit ut ĩ aliis radix: ĩ aliis pars aliq3 ex cæteris plãtæ eiusdẽ amplius ualeat.

UVA. BHSC. IyR_056

na[1] & radices aplius a radicibus differũt i his et quæ generis copulãtur socie tate: & semina seminibus & reliquæ ptes multo inter se uiribus distãt pp a gri cæliq; conditionẽ: sicut & frumẽtũ & cætere fruges pondere pp: limẽ torũ uarietatẽ: quapp medicamina lõge præstãtiora medicaminibus explo rantur: quæ longo interuallo minime distãt ut eleborũ nascens in oeta mõte melius parnasico ẽ: ualidius. n. esse illud putatur minusq; aptũ medicamur causa: quãobrẽ ualidũ ita fit similis atq; in fructibus: aeris. n. duricia nu trimentiq; largitate grauitas in eo quoq; tractu sicut in boecia prouenit: por ro alius ager ad alias uires idoneus est: queadmõ in fructibus quoq; perfici endis aĩaduertimus: sũt &. n. loca quæ ne excoquere quidem ullo nõ uires medicas ualeãt: qppe multis i locis & niger eleborus & aliæ radices: is betes ĩbecillesq; cõpiunt uñ credi haud temer possit aere trigido & solo apto: atq; ẽt ailmẽto modico opus eẽ: & qd uenena i mõtibus pluria nasci uident: & in his maxime qui altissimi sunt atq; amplissimi & de his satis dictum iam est. De odoribus quoniam ii quoque particulatim fieri solent: causas easdem aut certas proximas esse putandum excoctio namq; aliis in flore potius: aliis in fructu aliis in foliis ramisque aquosis & quasi insipidis aut acribus in flore: ut rosæ croco & reliquis generis eiusdem: quorum quæ minus bene sapida sunt odoribus etiam suis grauitatem quandam præsentant: ut liliũ lirium & eiusmodi: quædam nullam penitus reddunt suauitatem odoris: sed grauiter redolent quod a sapore quodammodo fieri necesse ratiõẽ odo ris ab illo remoti certum est: enim uero quæ diluta & insipida sunt: hæc pe ne omnia in olida quoque sentimus: quippe in his: ut ita loquar duobus exordia qualitatis in olida habentur: quum & sapor natura quadam aquo sa est: & humor aquæ nimium reddit: alterum enim misceri quasi non po test: alterum enim exnimietate tolli necesse est: itaque id etiam misceri quo dammodo nequit: quequidem res a ratione odoris auersa penitus est: odor enim mixtione quadam consistit. quæ autem alimento uberiori uehemen tiorique nutriuntur: ceu palustria hæc odores etiam proximos suo alimen to graues scilicet quosdam ac turbidos reddunt: quum igitur aliis in radi cibus mixtura eiusmodi atque moderatio sit: aliis in ramis ac foliis: aliis in fructu: pluribus uero i flore: has easdẽ partes i singulis odoratas esse ratio est ideoque flores arborum qui minores sunt: odoratiores sentimus plus enim terræ humoris i maioribus inest si tamẽ hæc ratio minus placeat: aliã quæres. Igit̃ i uniuersum atque simpliciter satis fortasse dicta hæc sunt. At uero in eo quod prædicta temperamenta singulatim animaduertere deceat non temere plurimis odorem esse in florem appareat. Agitur enim in eo prima quasi & leuissima coctio siue siccitas aliqua mutatio uenerit. Qu um uero fructus inceptus sit: odor non amplius permanet: quia plus in adest humoris: præterquam si qua humore tali apte natura sint: ut cõcoctẽ ualeãt conseruare ex toto pene fructu: qui gustu suaues sunt bene olent.

UVA. BHSC. IyR_056

Nam & malum & pirum & meſpilum tale eſt. Adde quos priuatim ac-
ceptos uocamus: ut cedrida & terebinthū & ſimiles quoſq; pingues ſenti-
mus: ut fructuꝫ abietis: pini: picæ: lauri: ex dulcibus nullus fere bene olet
Nam & mala dulcia odorem minime omnium reddunt: & eo minus quo
dulciora ſunt. Ratio: q; ſuccus dulcis craſſior atq; tereſtrior eſt: præſertim
quum mixtus fuerit in fructu odor autem humoris tenuioris ſiccioris aptiq;
difflari: pocius eſt: de quibus poſt hac etiam diſſeremus: uerꝫ ut ſummatiꝫ
agamus: odor & foliorum & ramorum: & in totum arborum atq; plantarꝫ
in eiſdē generibus eſt: in quibus aliquid acredinis aut pinguedinis ieſt: quē
admodum certe fructus quoq; ſupradicti ſe habent: & quidam etiam ex ui-
noſis fructus: & enim myrti odoratus: & ea quoq; odorem aliquem reddit
& quecunq; talem acrimoniam ſiue pinguis ſiue uinoſi ſiue etiam alicuius
ſucci inſuis fructibus habeat: cadeꝫ ratio in genere quoq; herbarum ē: quas
coronarias appellamus: ut ſerpilli: ſiſymbrii cæteroꝝq; ī oleribus ceu ruta a
pio mīta: ſiccitas enim & acritas uel acerbitas his innoteſcit: non ī fructibus
neq; in cæteris quæ humoris eiuſmodi ſunt. In omnibus uero tum in his:
tum cæteris odoratis redditum illud per diffuſionem omnino ineſt: ut de-
mixtum, quod ſiccum ſapidum eſt: uim aliq; pariat: odoris prorſus odora
tiora ſuauioraq; tam tota: quam pticulatim locis placidis ſpiritus ac ſiccis
proueniunt. ſ. exhauſto humore aquoſo excoctoq; reliquo melius: ſiccitas
eniꝫ ut ſimplicius loquar odori conuenientior eſt: & omnia odorata eo po-
cius uergunt: argumento etiā illud eſt quod tractibus æſtuoſis plura meli-
oraq; odoratoꝝ gña prodeunt: melius enim ſibi concoquitur: & quædā ſic-
cata olent: uiridia nihil olent: ut calamus iuncus: nō nulla etiam plenius o-
lent ſiccata: ut iris ac ſertula campana: ſic & oenanthes odoratior eſt: nō tn̄
omnia ita ſe hn̄t: ſꝫ adſunt: q̄ e diuerſo nāꝫ ſortita ſint: q̄ ꝓfecto diuiſiſſe o-
portet. Diuiſio uero ſimplex occurrit: alioꝝ eiꝫ odores exiles: ut fioꝝ fere
oīuꝫ: q̄ uirides atq; recentes ſt̄ odoratiores: tpis autem ſpacio decurſo exhala
tionis cauſa hebeteſcunt. alioꝝ odor ualidior ē: ut eoꝝ quæ terrena magis
& ī terenioribus poſita ſt̄: q̄buſq; uis q̄dam aquoſa ꝓmixta ē. qua ſiccata in
ueteraraq; ad qddā uſq; tpis ſpaciū odoratiora reddunt: cuius gn̄ris poma
cotonia ſunt q̄q; excoronarioꝝ numero acrē reddunt odorē: ut abrotonum
p̄cipue & ſampſucuꝫ & crocū: una. n. & q̄tuꝫ humoris aquoſi ē exhalaſ & ali-
mti ceſſat acceſſio: & q̄daꝫ ueluti coctionis aliquid ꝑſe ipſa recipiunt: un̄
fit ut a ſuis decerpta arboribus odoratiora reddant: ut mala & quædaꝫ alia
euenit ut iter herbacea: quæ uiridia ſint nihil oleāt pp hūorē: ſicca āt oleāt
aut alia quædā & fœnū græcū: nā & uinū tunc maxime conſtans ꝓficit atq;
odoreꝫ capeſſit: quū pars eius aquoſa difflata exactaq; ē: hæc igitur oīa odo-
ratiora inuetuſtate efficiuntur. Quæautem debilia ſunt celeriter euaneſ-
cunt: ut uiolæ tam nigræ: q̄ candidæ amaræ maleq; olidæ in uetuſtate red
duntur: nec ſicuti roſæ ſuū odoreꝫ etiaꝫ ſiccæ conſeruant: dū deficiant pe-

UVA. BHSC. IyR_056

nitus: uirides tamen a longe redolent: siccet non nisi proxime admotæ. Ratio quod indurate quodā modo defectu propri caloris halitus reddere neq; unt: nam adustum quidā unguentari eas quoq; aliquatenus siccare cosueuerunt: ut odores sinceriorem reliquāt: sertula campana uel plus temporis odorata edurat: cæteræ adsunt: quæ inter odorata nimius ex siccata deterius oleant eo quod acriores durioremq; reddāt odores. Est. n. quēadmōs uinia tque intotum succi saporisue duricia uehemētiaq; sic etiā odoris: quod & in ter agrestia quibusdā euenire uidetur: ceu serpillio & sisymbrio: & in genere oleris rutæ precipue: sunt. n: odores eorū duri exparte sq; oīo dulcedinis. At urbanorū odores una cū remissione dulcedinis quoq; aliquid benignitatis habent est enim ut in sapore ita ēt in odore dulcedo: & cætere propemodus generum appellationes tanq; naturæ eorū nō multo inter se distent. Sed qui nam odores sint diutini: & qui siccatis meliores reddātur: cæteraq; similia spectari ex predictis oportet queq; anobis sunt prætermissa: facile per hæc eadem conspici a cæteris possint quæ aūt nō particulatim: sed toto corpore odorata sunt: de his quæret sane aliquis: quod prius dictum iam est: quā ob rem flos odoratus esse non pōt: an non ex ratione id quæret. Nam & cæteris odore carentibus flos istiusmōi deest: sed in his potissimū enotatur qr ratio nāq; odoris præcesserit. Causa illa esse uidetur: quod generatio floris cōcoctio quædā est: quod aūt coquitur īmutatione illius est qd iam antea esset: quæ igitur odorata ipsa non sunt: horū flos quū humor concoquitur: odorem aliquē capit: qm̄ concoctio īmutatione est: contra quæ odorata sūt horū odorē permutatione uariari necesse est: quod si plene sint odorata: flos minus odoratus proueniet: hæc. n. diuersitas ueluti hebetatio pristini odoris ac uirium esse uidetur: quapropter florem tunc olere posse affirmant: sed hoc an ita sit cogitandum: fidem. n. aliquā affert simile tū euenire uidetur: ut in succis coctis atq; incrudis quum ignē sentiunt aut soles. Quippe facta mutatione alteri in melius alteri indeterius cōmutantur: uis. n. caloris alteros coquit: alteros ex sua perfecta conditione dimouet: quum. n. res finē suus attingerit mutationem indeterius fieri necesse est: quod ēt hac in parte euenire uidetur: quum odor emollari inceperit: fit. n. uelut remissio sinceri odoris: tum etiā euenit. ut succus eiusmodi qui suapte natura succus est: in prouētu floris humescat: si succus generatio fieri nō possit: atq; ita sequatur remissio. Sin aūt non humore: sed dulcedine opus sit ad fructuū gnationē. Omia nāq; ex dulci creentur: & hinc flores magna ex parte dulces sentimus ea quo que ipsa ratione dissolui effeminariq; odorem cōsentaneus est q̄si dulcescat exempta scilicet acridine illa sincera: horū igitur causam talem esse existimādum: cur aūt fructus agrestes odoratiores urbanis suis generis sunt: ut malapira sorba: mespila: & reliqua atq; ipsorū malorū tā syluestriū: quā urbanorum. n: quæ acerbissima sunt suauissime olēt. At qui quū odor per coctionem aquiratur: quæ maxime cocta sint hæc olere melius putaueris oportē

UVA. BHSC. IyR_056

Ergo de his dici quidem in uniuersum potest: agrestia duriora esse: quod ĩ cæteris quoq; rebus naturæ animaduertitur: sed conuenientius rõ assignet siquis coquẽdi genera saporis atq; odoris discernere ualeat: ita ut quo ingenere uis saporis odoriue consistat comptũ: sit enim uero dr̃iæ aliquid ineẽ uidetur: siue dr̃ant interse siue idem sint: aliqua cõmutatione. Sed hoc diuisioni generali mandandũ utiq; sit ad rem autem nobis propositam illud satis est: quod & latissime patet: dulcedinẽ ut ex toto saporis suauitudinẽ fieri non nisi succo crassescente solere: qua de causa fructus senescentes sole q; feruescentes dulciores oẽs efficiuntur. Crassantur. n. exempta parte humoris aquosa: odoris aut rõ in priore quadam minusq; perfecta coctione uersatur: argumentũ quod ipsa etiam odorata: ut pira mala & cætera plus reddunt odoris: si cocta in plenum non sẽ: atq; saporis excoctio tum potissimum cõsumatur: quũ in plenum excoquitur: & quidẽ in primis succo mutationibus uidere id licet: uberius nãq; odores ide exultant: ceu simℓ & flatilis quædam esset odoris condicio: & succus suam haberet nãm: ad quam quum uenisset crassatus excoctusq; minus qdem odoris spirare dulcedinẽ tñ conuenientẽ atq; in totum sensui accõmodatã possit acq̃rere. Agreste igit gñs ad priorẽ usq; tantũmodo coctionẽ deueniens odore quoq; rõe adipiscit pleniorem urbanum: quũ pfectionem attĩgant coctura: alimentoq; abundet pp uehementiorem cõfectionem succos suos in dulcedinẽ odoris hebetudinem uertit. Tum etiã humiditatẽ siccitatẽ largitatem alimoniæ pſimoniãue cõmoditatemq; afflatus conferre aliqd ad odorem uersimile est. Si qdem oĩo quæ arida locisq; aridis sunt: quæ paruo alimento cõtenta degunt: quæ placide aspirant: odoratiora ꝓculdubio sint: humor. n. largius se permiscens odorẽ hebetat: qua pp locis opacis dilutisq; odorata nunq̃ ꝓueniunt: nimirum ergo dũ crassantur mutationẽ illã recipiunt: sicut dictum ẽ. Oĩo quod simpliciter dici potest: genus agreste siccius ie unius spiracius feruencius: atq; etiam succo tenuius est: nec succum carni permixtũ gerit mõ urbani q̃ quidẽ oĩa iuuãt ad odorẽ efficiendũ: licet hoc in uino etiã peruidere: quod. n. dulce moleue ẽ: caret odore: q; tenuius inter cætera ẽ: hoc odoratius: & celerius hoc q̃ pingue crassũq; cõsistit: atq; perficitur: itẽ una cum odore euenit: ut fece sidẽte uℓ segregato hũoris ptisq; terrenæ exhalatioq; sertis aquosæ efficiatur: ita ut ex his oĩbus suauis illa exoriatur olentia: idest attenuatione segregatione exalatione nã & iipo dolio pars uini quæ est iuxta fecẽ minus redolet: hæc eadẽ cã ẽ: & q̃obrẽ genus uini: qd̃ molare uocatũ est: celerius purget consistatq; ẽ: &. n. tenuius & obiter q̃i uitio mixturæ immune confirmatur id ẽt qd̃ ex tenuioribus & succo ꝓbatis spiratisq; commode odoratiora ꝓueniunt: & ex uetustioribus potiusq̃ nouellis: itẽ q; quæ large olent ac ualide molliciã inguſtatu nullam pñtant: ut pote quũ simul manere nequeant: odor suauis & plenius ille ac ualidius qd̃ etiam in unguentis: incensis: coronamentis cæterisq; odoratis euenire uidet. Hæc &. n. omnia

UVA. BHSC. IyR_056

amara ſunt malęq; ſapida ſicuti amygdalæ: & mõtana uero uinorum genera odorem pleraq; obtinẽt quæ dura minuſq; inſapore commẽdata exiſtũt: his igitur omnibus conſtat: aliud eſſe quod faciat odoris ſuauitatẽ. Si tñ cauſæ odoris ſaporiſq; modis adſit: quod ex ambobus exultet ſuauiſſimũ eſt p̃ ſertiꝫ quum inquibuſdã agreſtibus acerbo atq; ſinceritas tedio admoduꝫ ſit ut retulimus: ceu in ſerpillo abrotono ruta per mixtionẽq; natiui humoris temperãtiora ſuauioraq; reddantur. At ſi alterũ ĩmodice adſit: quærimus certe quod deeſt: ſimul enim quodãmodo in eiuſmõi guſtabiliũ genere odoris atq; ſaporis delectatio eſt. Sed diſcernere explicareq; inuniuerſũ tentandum quemadmodũ diximus: ut ſi in ſucco dulcedo ſit aũt aliqua genera ſaporis: odor aũt de ſucco proueniat: qualis nã ſit uteriq; & quomõ habeat illud igitur exprædictis iam pꝫ quod principio quærebatur: quãobrem fructus agreſtes ſint odoratiores: atq; ꝓinde euenire appareat: ut in p̃fectis & priuaticiis pocius conſiſtat odoris ſuauitas. Sed quidẽ ex his alia amara ſint alia acria: alia exilia: alia acerba: alia aliquid habẽt tedi nec temere forſitan: exit. n. halitus quod de his maiorẽ in modũ: qui ſi tẽperata ſunt medicus ſenſui occurrit: ſi minus difficilius grauiſq; eſt: nec in priuatione genus id collocãduꝫ: ſed aliquam potius naturã aliaꝫ ſortitũ appareat: ſi quidẽ nõ nullã uim extremoꝝ obtinent efficiendoꝝ igitur odor his de cauſis in ſuccis minus dulcibus atq; inſuauibus ineſt: odoꝝ aũt dixerim omniũ poteſtas ꝓ ſubiectæ naturæ ratiõe proculdubio eſt. Cæteꝝ aliqui ex numero floꝝ diſtãtes odoratiores quã proximi ſentiuntur: quod ẽt iniuiolis depræhenſũ eſt: Ratio quod ad locũ remociorem odor purus ſinceruſq; defferatur: effluũt enim de cæteris & partibus plantæ aliq; quæ longinquius trãſire non poſſũt quia terrena magis craſſioraq; ſunt: quippe in uniuerſũ odoꝝ generi imbecilli ſinceritas ualitudo: mixture conueniens cõmodior eſt ſicuti & ſaporibus exempli gratia mixtura mulſo macerata: melius quã ſincera redolere incenſa putatur: odor. n. melior atq; dulcior redditur tp̃atus: hoc idem & ſuccis euenit. Sunt. n. qui mixturam deſyderãt ad acquirendã ſuauitatem oĩo ut ſimplicius agã: odores plurimi ſinceriores q; mane ſentiunt̃ die creſẽte minus meridie mĩe: quod ſol oĩa ſiccat: & quẽadmodũ horis diei: ita ẽt anni tẽporibus ꝓ rõne mutant̃: ꝓterq; ſi q̃ ſuos odores maturitateſq; tp̃re alio capę ſolent: aut cæli tẽperies aliq; ad odores cõficiendos accõmodata cõtingat: ut ĩherba cui nomẽ heſpidi pꝫ: hoc. n. nocte plus reddet q̃ iterdiu: cæteris aũt ſuo ſpacio nõuitio ſed medio quũ maxĩe uigẽt: quæq; odoratiſſia ſt̃: uel ubi paululũ a ſuo uigore declinarũt: haud: n. fortaſſe coquẽdi rõ eadẽ ẽ: ſaporis atq; odoris nouella &. n. plãta alimtum excoquere neqt: utpote quæ plus attrahat q̃ poſſit cõficere annoſa ĩbecillis penitus obinopiãcaloris inſita ẽ. Cęteꝝ uetutæ odoratiores ſt̃ q̃ nouelle minus. n. humoris in his eſt itaq; magis ualent exupare: ſicut ẽt quæ ſolo gracili poſita ſt̃ licet tñ ſimpl'r illud aſſererẽ oĩa q̃ uigẽt p̃ſtãtiora tũ ſapore tũ odore ĩtelligimõ finẽ hũc nã illis ſtatuerit

frigore

UVA. BHSC. IyR_056

frigore geluq; tã ſapores: quam odores hebeciores obdenſationẽ reddun-
tur: nil .n. concreta exprimere pñt: tum ẽt oblitterati quodãmõ ex uiolen-
tia frigoris: nec modo illa: ſz etiã ſenſus tollitur: quippe utraq; ex ſuo ſtatu
frigoris iniuria dimouentur: quã q̃ acrius illa q̃ ſenſus nã & fructuũ dulce
dinem: frigus per gelacionez euaporando educendoq; eximit: parimodo &
nimietas æſtuũ ſaporib⁹ officit: alia nãq; exurit: alia ñ coqt: alia ueluti putri-
da & p̃humida reddit: ut de ficubus dictũ ẽ: odores forſitan nõ nullo⁹ ma
gis cõſeruat: & forte illos creare & põt: q familiares locis aridis ſũt: hos .n.
conſtat eſſe oĩo ſinceros multos tñ peruertit q̃ .ſ. cõſiſtunt in fructibus: qr
ſuccoſioꝛs in diſcretiq; iſti ſſ: qppe odor nõ niſi matureſcentibus fructibus
cõſiſtere põt: in totũ mixturæ modũ ineſſe: naturãq; ſiccitatis in rõe odoris
quæ quodammodo innoteſcere conuenit: ſiccitas &.n. eſt quæ odores uel
omniũ uel certe aliquo⁹ facere poteſt: qđ obiter interra quoq; perſpicuum
eſt: ubi tpe æſtiuo ſolo aduſto imbres acceſſerint: humor .n. admiſſus fer-
uẽtiq; pulueri pmixtus odorẽ generat: qđ idem incæteris etiaz facit: nam
& qđ de arcu cæleſti referunt arbores & loca reddere odorata ubicũq; conſi
ſterit tale eſt: reddit .n. non in oĩbus modis odorata: ſz ſi qua materia com-
buſta proxime ſit nec id forſitan p̃ſe agit: ſz quodammõ pereuentũ: ĩpulit
eniz locis ubi cõſiſterit. Quippe mature cõbuſtæ admixtus humo uaporez
quẽdam odoremq; excitat .neq; .n. aquæ multũ deſcendit: ſz magna parte
guttæ irrorant: ita ut calliditatis ſiccitatiſq; modus nõ deſit: Materia quoq;
ipſa certe ſit qualitatis opus ẽ: nõ .n. in qualibet neq; quibus uis mõis illud
fieri poteſt: oĩo uel in cæteris crematio atq; pmixtio creabunt odorẽ: ſi mo-
dice fuerit: nam & incenſa ex hac rõe impoſita igni redolent molli .ſ. nec ra
pido cuiq; & per urenti: ſic .n. modus ſeruetur odoribus aliter corruptio ſe-
quitur: huic ſane p̃xima & eadẽ fere cauſa ẽ: Quamobrẽ ĩ arboribus & ad
ſummã in genere plantaꝛ odora cõperiri per multa poſſint: animal nullu⁹
penitus odoratum ſit: niſi quis pardalim dixerit ſenſui belluaꝛ bene olere
ut dictum iã eſt: genus &.n. animalium ſiccum & calidũ ſuapte natura ẽ.
Itaq; halitus eius tenuior atq; purior: plantæ plus hñt humoris naturalio-
reſq; ut ita dixerim extant: ideoq; habitu⁹ quoq; ea⁹ talem eſſe neceſſariu⁹
omnino alimentum ſimplex plantaꝛ eſt: nec quicquaz nunc ſuperuacuu⁹
habet: animalium uarium ẽ multaq; hñs ſuperuacua: confert autem & ali
quid ad odorem cõficiendu⁹ naturam qualitate anteceſſiſſe idonea principi
um .n. & res prima natura eſt: neq; .n. arbores omnes ſuauiter olent: quia
non conſimili temperamento ſunt condite: hæc ita eſſe cenſendum: ni for-
te odor: quem animalia reddere nata ſint: certus eſſe humano ſenſu ne-
queant: eo quod hominis olfatus omnium deterimus eſt. Quippe cætere
animantes & a longe ſentiunt: & quæ proxima ſunt p̃cipiũt exquiſitius.
Vnde alia grata alia penitus inſuauia hic concurrunt: ſicut etiam hoĩni alia
magis aliis grate redolent: non nulla etiam omnino uitamus. Sed miꝛ: qđ

UVA. BHSC. IyR_056

magis aliis grate redolēt: nō nulla etiā omnino uitamus. Sed mirū: quod antea diximus: ſi quod nobis fetidum inodoratū ills occurat: at mirū ſtud non ſit quādo qdē & aliis euenire hoc idem uidemus in ipſis protinus animo nis. quoꝝ temperamenta potiſſimū cauſam habere quiſpiam credet: ut pote quæ inæqualia ſint: atq; innermia: figuras enim illas de nocriti affecti ones mutationeſq; certas efficere poſſe arbitrandum: quum certas habent formas ut dictum eſt: hæcita aſſeruiſſe par eſt: quod āt pauloante diximus nunc etiam aſſerrendum: prorſus enim odoris ſaporiſq; ratio qualitatem quandā & agri: & cæli & alimenti expoſcit: nec excedere nec defficere: neca uerſum eſſe ſubiectis alimentum oportet: quippe quode cedit coctioni impedimento eſt: quod defficit uelut materia caret: quod alienum eſt fungi natura officio nequit: quicquid incultu curaq; uerſatur & ut ſolum cōueniuntur caloresac frigora ſentiat: hūc enīz in modū alimētuz facultas quoque coquēdi ſubminiſtratur: fructuſq; perinde atq; ſaporis exultat uarietas ut illa interſe dīnt: hoc ita eſſe argumētis pluribus conſtat: alia enīz alio inagro bene olida: bene ſapida: furgifera: ſterilia germinis fertilia: infertilia: nam ea quoq; ſubeadez cauſam ueniunt: de quibus non niſi cæli ſtatū acterræ alimentū pro cauſis aſſignare debemus: enim uero: quæ uetent: augeāt faciantq; coctura ioconditatēq; ſaporis hæc ſunt. Sed quū ſaporum odorūq; uaria difformata ſit: iccirco temperamētuz nō unum oīum eſt: nec alimentum cōmodū omnibus unū: ſed ſingulis quod proprie naturæ reſpōdeat: unde illius ēt quæſtionis ſolutio exultat: quāobrem quum loca feruida odoris fertilia ſint: nec omnia genera odoratoꝝ: locis omnibus feruidis prodeant: atq; etiā magis illius: quāobrem quæ alibi carent odore: hæc locis feruidis odorata ſint ut calamus & iuncus inſyria: quæ aūt odorata alibi: nihilo odoratiora comperiantur locis eiuſmodi imo uero hebitiora: ut quidē aiunt: quāq; ut odoratiora ſint: ratio poſtulare uidetur: hæc. n. omnia p̄dicta cauſa cōtinet. Quippe cæli & alimēti cōditio alia cōuenit aliis præſertiz cū ēt ipſa gña diuerſa interſe ſint: quapp & ſyrie ipſius pars exigua eſt: quæ calamū ferat & iūcū loca itē quæ ſuccū balſami ac cætera odorata pariunt ſuis ipſis domeſticis aptiſſime ſe accōmodāt: cæterisq; quæ alibi odorata naſcūtur minus ſufficiūt ſicut & fructib⁹ euēit: nō. n. parē calorē deſyderāt: oīa neq; ſimilē: ſed alia maiorē: alia molliorē: ac minorez: q; ēt in his patet q̄ aqua coquūtur & ad ſūmā in his quæ arte cōficiūtur nō uſq; ēt ex ſingulis idē cōſtat: &. n. in ægypto flores coronamēta quæ deterrima fere oīuz generātur: qr cælū caliginoſū acroſidū eſt: qppe locis eiuſmōi nullus pene odor cōtrahi pōt: qm̄ deeſt facultas coquēdi: ſed potius aridis: in his. n. plane excoquitur nā iā ea quæ apud cyrenā proueniūt: nō niſi ratione ſiccitatis odorata cōſiſtūt: tū cætera: tū uel maxīe roſa & crocū. Ager. n. ille tēuis ſiccus nec nimiū feruido aere tn̄ puroſitiētiq; ābito q̄ qdē adodorē creandū aptiſſia roſa uō & crocū paruo alimēto cōtēta ſt̄ & pinde cæteris odoratiora creātur

UVA. BHSC. IyR_056

penitus ſunt: ille tamen odoris ſuauitate excellunt nec quicq̃ iuuat ſiccitatẽ c liditatez cæteraq; fere q̃ ſenſus pcipit: ñ minus in quibuſdã ex reliquis: ſed magis ineſſe: adeſt fortitan genus: quod tranſlatum in alios tractus: ut cypruz: rhoꝛ um: cnidum. Non nihil ſuaꝛ uitium ſeruet: nhil tñ idem: ſz fronde etiã ꝛ ddituꝛ ampliore. Quippe tenuis illa ægyptia ẽ: & odore lõge p̃ſtantior: itaq; loci natura illius cauſa potiſſima eſt: proprietatemq; admirabilem præcæteris gignit. Nam & quod fructu exiguo nec candido: ſz nigro gñs hoc eſt: nihil odoris rationi r̃pugnat: fit. n. utrunq; cã ſiccitatis: & quidem cauſam fructus exiguitati aſſignant: quod aqua deeſt cæleſtis: q̃q̃ fructus deſyderat: rores. n. haud ſatis auxiliari ualere. Sed hoc & quicquid eiuſmodi cauſæ ſit: ut pleraq; loca uires peculiares poſſideant priuatius diſputari certe deſyderant: cõis. n. ſania qua agros permultas hẽre inæqualitates aſſeritur: uera quidem: ſed priuatas etiã uires ac differentias exit: proximum igitur eſſe illud quoq; uidetur: q̃ punicis in lycia euenit: ut. n. ſapor illic peculiaris: ſic in ægypto ſuauitas illa odoris peculiaris eſt. Sz uicinitatẽ naturamq; amnis cauſæ illic eſſe putauerint: punica. n. aquaꝛ auida eſt: & mutari eam cõfirmam: ex acida in dulcem: ſi aquæ copiã obtinet: itaq; amnis perfluentis rigationem non mõ quãtitatem augeri: ſz etiam qualitatis mutationem afferri eiuſmodi mirum nõ eſt: ægypto autem rõe peculiarem cõperire tentandum: quæ ſuauitati odoris cõueniat: ergo tꝫis inde præcipue oriri poſſe uidetur: ſi omnia cõponatur inunum uidelicet genus myrti cõmune ac ꝓprium: & ſolum: & cælum planta: &. n. ipſa ſicca omnino eſt: & genus illud ægyptium pluſq̃ cætera ſiccet: quod frundis anguſtia & fructus exiguitate coloreque: hæc enim ſiccitate omnia ueniunt: ſiccum parum habere humoris certum eſt. Quod paruum eſt: facile excoqui poteſt: ſuauitas odoris excoctione conſiſtit: quæ olfatui congruit: hæc neq; dulcis eſt: neque ullam ſaporis gratiã hẽt: atq; ratione plãtæ hæc antecedũt ſoli autem & aeris opera: quod ſolũ ſiccum aer mollis ac placidus eſt: quæ utraq; cocturam plurimum augent alteꝛ quia concoquit. Alteꝛ quia hũc facit: nam & in hac parte ſylueſtres odoratiores urbanis: & quæ in apricis poſite ſt̃: p̃ſtantiores umbratilibus exeũt p̃cipue quæ meridiẽ ſpectant: q̃q̃dem oẽs minus aliñti hauriunt: meliuſq; q̃ auſererĩt coquunt: itaq; efficit̃ ut nõ in longitudinem creſcant: ſz fructificoſe euadant: quippe quæ craſſitudinẽ capiãt findãturq; multipliciter: eo q̃ initia multa capeſſunt feruere. ſ. pcoquẽte dirigẽteq; quaq; uerſus ad illeq̃ loca tenẽt ũbroſa ĩpetũ nãlẽ in unũ tñmõ faciũt. q̃circa uirge ñ icraſſitudinẽ: ſz ĩlõgitudinẽ pocius adoleſcunt & baculis per quam idoneæ fiunt: ut tum alibitum circa ciſthum pateſcit. Sed hoc omnium arborum commune fortaſſe eſt: reliquum eſt: ut cãz: qua odorata cætera eſſe nequeant explanemus. Roꝛi cauſam dãda ẽ: q abunde deſcẽdens hũefacit flores largius: ut pote nã hũidiores reliq̃ leuius q̃ ſicca excretaq; ſt̃ q̃obrẽ myrtus hũiditati huiuſmõi ualẽtius reſiſtere põt.

UVA. BHSC. IyR_056

Argumento illud etiam est: quod de ea superius diximus: fructuꝫ enim pusillum ferre: propterea creditur quia non satis cælesti aqua potitur. Itur causas myrti per illa ipsa indagare tentandũ: odoratoꝝ autẽ quæ fructus frigidi pariunt: rationẽ calori intra concluso imputare debemus: ut enim caloris est quæ ubiq; excoquit: sed alias ex templo occurrit: alias se telluri insinuat: quẽadmodũ in autumnali fructuum maturitate patescit proximũ enim quod euenit ẽ: quippe calor pulsus est a frigore circũobsistens interra excoquit. Verum neq; limosam neq; pinguẽ: neq; lentã: glutinosamq; terrã esse oportet: humoris enim lentoriscq; causa non æque calor suo fongetur officio: Sed talem esse profecto res exigit: ut neq; frigiditate aeris circũfusi admittat: & quantũ caloris in se tenet: obturare seruareq; polleat: hac. n. de causa iris melior milliride: quã in macedonia est: In tracia uero cæteriscq; frigoribus locis ac minus cocture idoneis odore penitus caret. Ager. n. præpinguis & humor multus & hyems uehemens prohibent: tepidis tamẽ atq; gracilibus minus odorata creatur: propter molliciã aeris: haud. n. parilis effici: circumobsistẽtia potest: nempe uires adcoquendũ idoneæ ex ambobus illis solo & aere petendæ sunt: quẽadmodũ de his quoq; odoratis agendum: quæ super terrã excellunt. Sed de his satis dicta hæc sint: odores aũt uicissim nullus fructus: neq; pars ulla arboris recipit: ita scilicet ut aliquod certi odoris spirare possit. Quãobrem quædam acria iuxta ferere consueuimus: ut cæpas & alia iuxta coronarias plantas: id. n. iuuare adcreandã odoris suauitatem affirmant: quod si uere narratur: alteꝝ ex duobus illis causã dixerim: aut quod q̃tum mali odoris ad sit. hæc dettahũt: alitur. n. unum quodq; re sibi similiter: quodq; sibi cognatum sit: nimirũ attrahit: itaque parte aliena illa sublata residuũ purius odoratiusq; relinquitur: aut quod locum sua caliditate edacitateq; exsiccent: siccis & enim locis omnia proueniũt odoraciora. Sed hoc uelut persuppositionẽ dictum accipies: succi uero ex pressi odores facile trahunt & maxime oleum: & uinũ: quæ qdẽ res minus dari rationi posse uidetur. Cur enim aqua quæ tenuissima est omniq; odore saporeque uidua & omni sincera: & nitida nullũ põt recipere odorẽ. Quæ aũt sapida olida crassioraq; sẽ recipere possunt. Vinum tñ ẽt si res odorata nõ sed iuxta sit iniecta poita odorẽ põt attrahere: quod calorẽ in se aliquẽ habet uis. n. caloris est quæ attrahit quod cũ aqua nullatenus habeat: est: n. natura frigida nihil attrahere põt. Item q; susceptuꝝ seruatuꝝq; sit odorẽ nõ tam tenue simplexq; esse: quã aqua debet odor enim receptus in eo delabitur: atq; effũditur q̃si fundus nullus sit: qui obsistere possit. Sed callosius ac dẽsius esse oportet: tale. n. adsuscipiendũ scruandũq; odorẽ aptissimum est: dum adutrũq; se modice habeat: quod q̃dem utrũq; uino & oleo contingit: & unguentari uero odores in oleo reponunt: quũ. n. alias adusum accõmodatur tũ seruare odorẽ maxime omniũ põt: quia ĩcõmutabile p̃mãet: aqua protinus exhalat: & quasi eluit atque discernit. Tenuitas uero ut diximus:

UVA. BHSC. IyR_056

inutilis est: neq; n. aer retinere odorē pōt: sed transmittere tantū idoneus. Ex si cis ea potissimum odorē suscipiunt: quæ soluta inolida atq; insipida sunt: ceu lana uestimēta: & quicqd generis eiusdem: cæteꝝ possunt & sapo rem odorēq; ddunt ceu malū: hoc. n. trahit ac suscipit humoꝝ odores: quippe: ut sic pliciter loqu r: qđ odorem sit receptuꝝ. neq; præaridū ut ci nerē aut harenā: neq; præh midū esse oportet: alteꝝ enim nullo odoris trā situ affici pōt: alteꝝ diffundit at diluit omnē odorē: hīc. n. & uestigia lepo rum leuiter irrorato solo certius redolent. Altius. n. impressa firmiter ad hærent nec sublimiter uagātia delitescūt: quēadmoduꝫ quuꝫ arida humus est: neq; dem sa in profundū abolentur: ut quum terra limosa obumbreꝫ uel austeꝝ est: flatus. n. & aquæ aduersantur perimuntq; odores: qua propter medius habitus est: qui digitoꝝ uelut abstergmēta retineat: atq; de his satis. Quum autem odoratoꝝ alia sylvestria. Alia urbana sint præstantia odoris non alterius tantū generis est: nam & urbanum præcellit: ut rosa: & agrestem: ut uiola nigra: & crocū: serpillum tñ & uelenium acriora: sicut etiā in genere oleꝝ ruta. Causam in uniuersum exprimi potest: id habet q̄ ante iam dictum ē: utraq; n. utroq; illo humiditate siccitateq; moderantur ex quibus odores scilicet omnes oriuntur. At quod singulatiꝫ patescit: uiola nigra & crocum neq; multum alimenti desyderant: & satis ex sese hēnt sunt &. n. capitata: quamobrem genus satiuum suam alimoniæ copiam excoquere nequit: & hinc etiam fit: ut cinerem aliis congnerat: aliis respgant. Rosa serpillū & silia generis agrestis sicca pluiq̄ modicū ē: efficiunt itaq; rosa ex illis & nullo pene odore creatur: q̄a debito caret humore: neq; n. uiola cādida locis admōꝫ siciētib; atq; tenuibus odorata cōsistit: nec ubi cælū uehemēter feruidū ē q̄a extramōꝫ siccat spillū uelenū & reliq̄ gñis eius dē acres reddūt odores: ca siccitatis: quū tñ i urbanū habitū traducūt: moli us redolēt moderationē āt cāꝫ tū odoris tū coctiōis exister nullū dubiū ē na & eoꝝ odors: q̄ bñ olēt pter uiꝫ nāleꝫ aeris ēt mediā tēperiē exigūt: q̄ melio possint oiq; liberēt impedimēto: & inuestigiis q̄ꝫ lepoꝝ simile q̄q̄ uenire uī ut pauloan cōmēorauius: neq; n. æstate rdolēt: neq; hyeme: neq; uere: sint sed autumno præcipue quippe in hyeme nimis humida: in æstate sicca immodice sunt. Quamobrē meredie hebetissima in uere fioꝝ odores perturbant: atq; impediunt: autumnus modice se hēt ad omnia. Ergo de odore saporeq; plātaꝝ: & fructuū cōtēplari ex pdictis debēus: q̄ āt ex mistiōe affectioneq; mutua & uiribus oriunt hæc seorsuꝫ perse explanari dignius est.

THEOPHRASTI DE CAVSIS PLANTARVM LIBER SEXTVS ET VLTIMVS EXPLICIT.
IMPRESSVM TARVISII PER BARTHOLOMAEVM CONFALONERIVM DE SALODIO. ANNO DOMINI. M. CCCC. LXXXIII. DIE XX. FEBRVARI

UVA. BHSC. IyR_056

UVA. BHSC. IyR_056

UVA. BHSC. IyR_056

UVA. BHSC. IyR_056

UVA. BHSC. IyR_056

UVA. BHSC. IyR_056

207.

THEO-
phrasti
de Causis
Plantarum

Biblioteca de Santa Cruz
IyR 56

U.V.A. BHSC. IyR. 056

UVA. BHSC. LyR_056